

Regeringens skrivelse

2008/09:85

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen
under 2008

Skr.
2008/09:85

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 5 mars 2009

Fredrik Reinfeldt

Cecilia Malmström
(Statsrådsberedningen)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2008 i enlighet med 10 kap. 1 § i riksdagsordningen. Skrivelsen behandlar övergripande Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner.

Sammanfattning.....	13
DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU	14
1 Samarbete i svenskt och europeiskt intresse.....	14
1.1 Information till, överläggningar och samråd med riksdagen.....	17
2 Europeiska rådet	18
2.1 Europeiska rådets möte 13–14 mars.....	18
2.2 Europeiska rådets möte den 19–20 juni	19
2.3 Europeiska rådets extra möte i Bryssel den 1 september ..	20
2.4 Europeiska rådets möte den 15–16 oktober	20
2.5 Europeiska rådets möte 11–12 december.....	21
3 Utvidgningen	22
3.1 Kommissionens utvidgningsstrategi	22
3.2 Bulgarien och Rumänien.....	22
3.3 Kroatien.....	23
3.4 Turkiet.....	23
4 Lissabonfördraget	24
5 Översynen av EU:s budget	25
6 Lissabonstrategin	27
7 Ett område för frihet, säkerhet och rättvisa – Haagprogrammet	30
DEL 2 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN	32
8 Utrikes och säkerhetspolitik.....	32
8.1 Den europeiska säkerhetsstrategin	32
8.2 FN – omfattande EU-samarbete.....	32
8.3 Den europeiska säkerhets och försvarspolitik (ESFP).....	33
8.4 OSSE och Europarådet.....	37
8.5 Internationella brottmålsdomstolen.....	37
8.6 EU:s arbete för att främja respekten för mänskliga rättigheter i världen	38
8.7 Nedrustning och icke-spridning.....	39
8.7.1 Massförstörelsevapen.....	39
8.7.2 Lätta vapen, särskilt inhumana konventionella vapen och minor.....	39
8.8 Strategisk exportkontroll.....	40
8.8.1 Krigsmateriel.....	40
8.8.2 Produkter med dubbla användningsområden ..	41
8.9 Sanktioner	41
8.10 Kris- och katastrofberedskap.....	42
9 Den gemensamma handelspolitiken	42
9.1 Världshandelsorganisationen	43
9.1.1 Utvecklingsdagordningen från Doha.....	43
9.1.2 Aid for Trade.....	43

9.2	EU:s regionala och bilaterala handelspolitik	43
9.2.1	Regionala och bilaterala frihandelsavtal.....	44
9.2.2	De ekonomiska partnerskapsavtalen.....	44
9.3	EU:s arbete med företags sociala och miljömässiga ansvar	45
9.4	Övriga handelspolitiska frågor	45
9.4.1	Handelspolitiska skyddsåtgärder (antidumpning, antisubventioner och skyddsåtgärder) ...	45
9.4.2	Effektivare tullsamarbete.....	46
10	EU som global utvecklingsaktör	46
10.1	Förberedelser inför den internationella konferensen om utvecklingsfinansiering i Doha.....	47
10.2	EU:s svar på livsmedelskrisen.....	48
10.3	Främjande och skydd av barnens rättigheter	48
10.4	Europeiska utvecklingsfonden.....	49
10.5	Samstämmighet	49
10.6	Humanitärt bistånd	50
10.7	Sviktande situationer	50
11	EU:s bilaterala och regionala förbindelser	51
11.1	Samarbete mellan EU och EFTA-länderna	51
11.2	Nordliga dimensionen och EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa.....	51
11.3	Östeuropa, södra Kaukasien och Centralasien.....	53
11.3.1	Ryssland	53
11.3.2	Ukraina	53
11.3.3	Moldavien.....	54
11.3.4	Vitryssland.....	54
11.3.5	Södra Kaukasien.....	54
11.3.6	Centralasien	55
11.3.7	Utvecklingssamarbete och biståndsinsatser i regionen	55
11.4	Västra Balkan	56
11.4.1	Västra Balkan	56
11.4.2	Albanien	56
11.4.3	Bosnien-Hercegovina	57
11.4.4	Kosovo.....	57
11.4.5	Makedonien	58
11.4.6	Montenegro	58
11.4.7	Serbien.....	58
11.4.8	EU:s finansiella stöd till västra Balkan.....	59
11.5	Mellanöstern.....	59
11.6	Nordamerika.....	62
11.7	Afrika	63
11.7.1	EU-Afrikastrategin	63
11.7.2	Afrikas horn.....	63
11.7.3	Västafrika	66
11.7.4	Stora sjöregionen.....	67
11.7.5	Södra Afrika	68
11.8	Latinamerika och Karibien	68
11.9	Asien.....	70

DEL 3 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR	74	Skr. 2008/09:85
12 Ekonomiska och monetära unionen	74	
12.1 Den finansiella turbulensen	74	
12.2 Ekonomiska och monetära unionen	75	
13 Skatter	76	
13.1 Företagsbeskattning	77	
13.2 Mervärdesskatt	78	
13.3 Punktskatter	80	
14 EU:s budget	82	
14.1 EU-budgetens inkomster	82	
14.2 EU-budgetens utgifter	83	
14.3 Sveriges avgift och återflöde	84	
15 Skydd av EU:s finansiella intressen	84	
15.1 Effektiv och korrekt användning av EU-medel	84	
15.2 Europeiska revisionsrättens årsrapport samt ansvarsfrihet för kommissionen	85	
16 Statistik	86	
16.1 Ny statistiklag, uppföljning av uppförandekoden, minskad rapporteringsbörda	86	
16.2 Övriga behandlade rättsakter på statistikområdet 2008	86	
DEL 4 RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR	88	
17 Grundläggande rättigheter och medborgarskap	88	
17.1 EU:s byrå för grundläggande rättigheter	88	
17.2 Programmet Grundläggande rättigheter och medborgarskap	89	
18 Civilrättsligt samarbete	90	
18.1 Ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område	90	
18.2 Rådsresolution om utbildning av domare och åklagare	91	
18.3 Förordning om underhållsbidrag	91	
18.4 Val av lag för äktenskapsskillnad (Rom III)	92	
18.5 Referensram för europeisk avtalsrätt	92	
18.6 Val av lag för avtalsförpliktelser (Rom I)	93	
18.7 Gemenskapsinstrument om arv och testamente	93	
19 Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete	93	
19.1 Horisontella frågor	93	
19.1.1 Organiserad brottslighet	93	
19.1.2 Utvärdering av EU:s politik för frihet, säkerhet och rättvisa	95	
19.1.3 Informationsbyte för att förebygga och bekämpa brott	96	
19.1.4 Strategi för mätning av brottslighet och straffrättskipning	97	
19.1.5 Brottsofferfrågor	97	
19.1.6 EU:s nätverk för brottsförebyggande frågor	98	
19.1.7 Terrorism	98	
19.1.8 Narkotika	99	

19.1.9	Handlingsplan om bättre sprängämnes- säkerhet.....	99
19.1.10	E-juridik – IT-samarbete mellan medlemsstaterna	100
19.2	Det straffrättsliga samarbetet.....	100
19.2.1	En europeisk bevisinhämtningsorder.....	100
19.2.2	Överförande av frihetsberövande påföljder ..	101
19.2.3	Utbyte av uppgifter ur kriminalregister	101
19.2.4	En europeisk övervakningsorder	102
19.2.5	Överförande av vissa icke frihetsberövande påföljder.....	102
19.2.6	Verkställighet av utevarodomar.....	103
19.2.7	Eurojust	103
19.2.8	Det europeiska rättsliga nätverket	104
19.3	Materiell straffrätt.....	104
19.3.1	Rasism och främlingsfientlighet.....	105
19.3.2	Organiserad brottslighet	105
19.3.3	Beaktande av utländska domar.....	105
19.3.4	Skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser	106
19.3.5	Straffrättsliga sanktioner mot fartygsföreningar	106
19.4	Polis- och tullsamarbete	107
19.4.1	Effektivare tullsamarbete.....	107
19.4.2	Europol	107
19.4.3	Annat polissamarbete	108
19.4.4	Schengen och övriga gränskontrollfrågor.....	108
20	Visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer	110
20.1	Skapandet av ett gemensamt europeiskt asylsystem.....	110
20.2	Harmonisering av den europeiska migrationspolitiken ..	111
20.2.1	En gemensam europeisk invandringspolitik ..	111
20.2.2	Den europeiska pakten för invandring och asyl	112
20.2.3	Fri rörlighet för personer som beviljats internationellt skydd	112
20.2.4	Återvändande.....	112
20.2.5	Viseringsinformationssystemet.....	113
20.2.6	Gemensam viseringskodex	113
20.2.7	Viseringsförenklingsavtal	113
20.2.8	Återtagandeavtal.....	114
20.2.9	Skapandet av ett europeiskt system för laglig migration	114
20.2.10	Åtgärder mot olaglig invandring	115
20.2.11	Europeiska migrationsnätverket	115
20.3	Migration i yttre förbindelser	116
20.3.1	Den övergripande strategin för migration.....	116
20.3.2	Uppföljning av partnerskapet mellan EU och Afrika om migration och utveckling.....	116

20.3.3	Cirkulär migration och partnerskap för rörlighet	117
20.4	Integration av tredjelandsmedborgare	117
20.4.1	Kunskaps- och erfarenhetsbyte på det integrationspolitiska området	117
20.4.2	Integrationsfonden	118
21	Civilskydd	118
21.1	Skydd av kritisk infrastruktur	119
DEL 5 SYSSELSÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD		
22	Sysselsättningsriktlinjerna 2008–2010	121
22.1	Syfte	121
22.2	Rekommendationer till Sverige 2008–2010	121
22.3	Återrapportering av riktlinjerna för sysselsättning	122
22.4	Flexicurity – flexibilitet och trygghet	122
22.5	Globaliseringsfonden	123
23	Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor	123
23.1	Den sociala agendan	124
23.2	Arbetsrätt	124
23.2.1	Nytt direktiv om arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag	124
23.2.2	Förslag om ett nytt direktiv om europeiska företagsråd	125
23.2.3	Utstationering av arbetstagare och uppföljning av Laval målet	126
23.3	Arbetsmiljö	127
23.3.1	Förslag till nytt arbetstidsdirektiv	127
23.3.2	Utvärdering av arbetsmiljödirektivet – regelförenkling	127
23.3.3	Elektromagnetiska fält i arbetslivet	128
23.4	Den sociala dialogen	128
23.5	Samordning av de sociala trygghetssystemen	128
23.6	Social delaktighet	129
23.7	EU:s gemensamma rapport om social trygghet och social integration	129
23.8	Nationell strategirapport för social trygghet och social delaktighet 2008–2010	129
24	Jämställdhet och arbetet mot diskriminering	130
24.1	Jämställdhet	130
24.1.1	Gemenskapsprogrammet progress	130
24.1.2	Kommissionens färdplan för jämställdhet 2006–2010	131
24.1.3	Det europeiska jämställdhetsinstitutet	132
24.1.4	Resultatindikatorer för jämställdhet	132
24.1.5	Jämställdhet i olika rådskonstellationer	132
24.2	Arbetet mot diskriminering	133

24.2.1	Förslag om ett direktiv med förbud mot diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.....	133
24.2.2	Förslag om ett direktiv om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare.....	133
25	Folkhälsa.....	134
25.1	Hälsostrategin.....	134
25.2	Beredskap mot hälsohot	134
25.3	Narkotikafrågor	135
25.4	WHO:s ramkonvention om tobakskontroll.....	135
25.5	EU:s alkoholstrategi	136
25.6	Antibiotikaresistens	136
25.7	Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC).....	136
26	Hälsa- och sjukvård	136
26.1	Kampen mot cancer.....	137
26.2	Patientrörlighetsdirektivet	137
26.3	Högnivågruppen om hälsa- och sjukvård.....	137
26.4	Pilotprojekt för gränsöverskridande e-hälsotjänster inom EU	138
26.5	Läkemedelsforum.....	139
26.6	Nya regler för läkemedel.....	139
26.7	Sällsynta sjukdomar	140
26.8	Kosmetika.....	140
26.9	Direktiv om organ avsedda för transplantation	140
DEL 6 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR		141
27	Inre marknadens utveckling	141
27.1	Översynen av den inre marknaden	141
27.2	Administrativt samarbete – IMI och SOLVIT.....	142
27.3	Associationsrätt	142
27.4	Redovisnings- och revisionsfrågor	143
28	Fri rörlighet för varor	143
28.1	Moderna tullförfaranden.....	144
28.2	Harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning och översynen av den nya metoden.....	144
28.3	En ny förordning om ömsesidigt erkännande.....	145
28.4	Direktiv 98/34/EG – ett grundläggande informationsförfarande om förslag till tekniska regler ..	146
28.5	Standardisering	146
28.6	Global klassificering och märkning av kemikalier	147
28.7	Förordning om byggprodukter	147
28.8	Offentlig upphandling	148
28.8.1	Offentlig upphandling inom försvars- och säkerhetsområdet.....	148
28.8.2	Offentlig upphandling för en bättre miljö.....	149
29	Fri rörlighet för tjänster och kapital	149
29.1	Tjänstedirektivet.....	150

29.2	Fri rörlighet för finansiella tjänster	151	Skr. 2008/09:85
29.2.1	Försäkringsmarknaden	151	
29.2.2	Värdepappersmarknaden	152	
29.2.3	Bankmarknaden.....	153	
30	Immaterialrätt	156	
30.1	Upphovsrätt.....	156	
30.2	Förslag om gemenskapspatent och europeisk patentdomstol.....	157	
30.3	Varumärken.....	158	
30.4	Formskydd	158	
30.5	Förhandlingar om utvecklingsfrågor, upphovsrätt, patentlagsharmonisering samt skydd för traditionell kunskap och folklöre m.m.	159	
30.6	En övergripande europeisk plan för bekämpning av varumärkesförfälskning och piratkopiering	159	
30.7	Säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter ..	160	
31	Näringspolitik	161	
31.1	EU:s småföretagspolitik	161	
31.1.1	Tänk småskaligt först	161	
31.1.2	Finansiering.....	162	
31.2	Uppföljning av EU:s industripolitik	163	
31.3	Regelförenkling.....	163	
31.4	Konkurrens- och statsstöd	164	
31.4.1	Konkurrens.....	164	
31.4.2	Statsstöd	165	
31.5	CARS 21	167	
32	Konsumentpolitik	167	
32.1	Beslut om ett nytt konsumentkreditdirektiv	168	
32.2	Direktiv om tidsdelat boende m.m.	168	
32.3	Slutförda förhandlingar om leksakers säkerhet	168	
32.4	Direktivförslag om konsumenträttigheter i avtalsförhållanden	169	
32.5	Regler om kollektiva prövningsmöjligheter övervägs ...	169	
33	Turism.....	170	
34	Innovation och forskning	170	
34.1	EU:s innovationsstrategi	170	
34.2	Rådslutsatser till stöd för EU:s innovationsstrategi	171	
34.3	Pionjärmarknadsinitiativet	171	
34.4	Kluster.....	172	
34.5	Ett europeiskt teknologinstitut (EIT)	172	
34.6	Den europeiska rymdpolitiken	172	
34.7	Forskning	172	
34.8	Ljubljana-processen	173	
34.9	Genomförande av initiativen i grönboken.....	173	
35	Regional- och strukturpolitik	174	
35.1	Strukturfondsprogrammen 2000–2006	174	
35.2	Strukturfondsprogrammen 2007–2013	174	
35.2.1	Regional konkurrenskraft och sysselsättning	174	

	35.2.2	Territoriella program – INTERREG.....	176
35.3		EU:s sammanhållningspolitik.....	176
35.4		Territoriell sammanhållning.....	177
35.5		Östersjöstrategin.....	178
35.6		Europeiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte om urban utveckling.....	178
DEL 7 TRANSPORTER, POLITIKEN I			
INFORMATIONSSAMHÄLLET OCH ENERGI.....			
36		Transporter.....	179
36.1		Frågor som rör flera transportslag.....	179
	36.1.1	Galileo – ett projekt för satellitnavigering....	179
	36.1.2	Paketet om grönare transporter.....	180
	36.1.3	Myndigheter och kollektivtrafikoperatörer ska köpa miljövänligare fordon.....	181
	36.1.4	Transportgemenskap med västra Balkan.....	181
36.2		Landtransporter.....	181
	36.2.1	Vägfraftsäkerhet.....	181
	36.2.2	Yrkestrafik.....	183
	36.2.3	Eurovinjett – avgifter för tunga lastbilar.....	183
	36.2.4	Järnvägspaketet – Att underlätta för tågtransporterna inom EU.....	184
	36.2.5	Ett järnvägsnät för godstransporter.....	186
36.3		Sjöfart.....	186
	36.3.1	Tredje sjösäkerhetspaketet.....	186
	36.3.2	Identifiering och spårning av fartyg (LRIT).....	187
	36.3.3	En havspolitik för EU.....	188
	36.3.4	Sjömotorvägar.....	188
36.4		Luftfart.....	189
	36.4.1	Direktivet om flygplatsavgifter.....	189
	36.4.2	Utsläppsrätter för luftfarten.....	189
	36.4.3	Det gemensamma europeiska luftrummet och SESAR.....	189
	36.4.4	Ökad behörighet för den europeiska flygsäkerhetsbyrån.....	190
	36.4.5	Ny förordning om luftfartstjänster.....	190
	36.4.6	Relationer med tredjeland.....	191
37		Politiken för informationssamhället.....	191
37.1		EU:s politik på området för elektronisk kommunikation.....	191
37.2		Förordningen om internationell roaming.....	192
37.3		Beslut om urvalssystem för mobila satellittjänster.....	192
37.4		Frigjorda radiofrekvenser.....	193
37.5		Europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet (ENISA).....	193
37.6		Strategin i2010 – det europeiska informationssamhället för tillväxt och sysselsättning.....	194
37.7		Meddelande om framtida nätverk och Internet.....	194
37.8		Uppdrag inom e-inkluderingsområdet.....	195
37.9		Meddelande om IT och energieffektivisering.....	195
38		Energi.....	196

38.1	Tredje inremarknadspaketet.....	196	Skr. 2008/09:85
38.2	Direktiv om främjande av förnybar energi.....	197	
38.3	Fortsatt utveckling av en energipolitik för Europa – försörjningstrygghet.....	198	
38.4	Kärnsäkerhet och strålskydd.....	199	
DEL 8 JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL.....		202	
39	Den gemensamma jordbrukspolitiken.....	202	
39.1	Hälsokontrollen.....	202	
39.2	Marknadsordningarna.....	204	
	39.2.1 Skolfruktsprogrammet.....	204	
	39.2.2 Förenklingar.....	205	
39.3	Gårdsstöd.....	205	
	39.3.1 Betesmark.....	205	
39.4	Ekologisk produktion.....	206	
39.5	Landsbygdsutveckling.....	206	
39.6	Strategi och direktiv om hållbar användning av bekämpningsmedel.....	207	
39.7	Förordning om växtskyddsmedel.....	207	
39.8	Skogsfrågor.....	208	
	39.8.1 EU:s handlingsplan för skog.....	208	
	39.8.2 Handel med skogsprodukter i EU.....	209	
	39.8.3 Internationella timmeravtalet (ITTA) 2006...209		
40	Djurskydd och djurhälsa.....	209	
40.1	Åtgärder med anledning av sjukdomen blåtunga.....	209	
40.2	Förenkling av lagstiftning på det veterinära området.....	210	
40.3	Djurhälsa, folkhälsa och foder.....	210	
	40.3.1 Ny förordning om animaliska biprodukter.....	210	
	40.3.2 Ändring av direktivet om användning av hormoner till djur.....	211	
	40.3.3 Ändring av TSE-förordningen.....	211	
	40.3.4 Ny förordning om märkning och marknadsföring av foder.....	212	
41	Den gemensamma fiskeripolitiken.....	212	
41.1	Fiskemöjligheter i Östersjön för 2009.....	213	
41.2	Fiskemöjligheter i Västerhavet för 2009.....	213	
41.3	Fiskerikontrollen.....	214	
41.4	Europeiska fiskerifonden 2007–2013 och effekter av den ekonomiska krisen.....	215	
42	Livsmedel.....	215	
42.1	Tillsatser, aromer och enzymer.....	216	
42.2	Yt rengöring av slaktade kycklingar.....	216	
42.3	Nya livsmedel.....	217	
42.4	Livsmedelsindustrifrågor.....	217	
	42.4.1 Kommissionens högnivågrupp för livsmedelindustrins konkurrenskraft.....	217	
42.5	Nytt regelverk om gränsvärden för läkemedelsrester i livsmedel.....	218	
42.6	Livsmedelsinformation till konsument.....	218	

DEL 9 MILJÖ	220	Skr. 2008/09:85
43 Miljö.....	220	
43.1 Horisontella miljöfrågor	220	
43.2 Klimatförändringar	222	
43.3 Klimat- och energipaketet	224	
43.4 Utsläpp från transporter.....	228	
43.5 Andra luftföroreningar.....	230	
43.6 Naturresurser och biologisk mångfald.....	232	
43.7 Kemikalier och avfall	235	
DEL 10 UTBILDNING, UNGDOM OCH KULTUR	238	
44 Utbildning	238	
44.1 Beslut om nytt Erasmus Mundus-program.....	238	
44.2 Utbildning i Lissabonstrategin.....	238	
44.3 Programmet för livslångt lärande	239	
44.4 Europeisk referensram för kvalifikationer.....	239	
44.5 Europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildningen	240	
44.6 Europeisk referensram för kvalitetssäkring av yrkesutbildning.....	240	
45 Ungdomsfrågor	241	
45.1 Uppföljning av vitboken och stärkt fokus på ett tvärsektorielt samarbete.....	241	
45.2 Ungdomsfrågor i Lissabonstrategin – den europeiska ungdomspakten.....	242	
45.3 Utvärdering av hela det ungdomspolitiska samarbetet och diskussion om det framtida samarbetet.....	242	
45.4 Programmet Ung och aktiv i Europa	243	
46 Kultur, medier och idrott.....	243	
46.1 En europeisk dagordning för kulturen	243	
46.2 Arkitektur och hållbar utveckling.....	244	
46.3 En europeisk kulturarvsmärkning.....	245	
46.4 Ramprogrammet Kultur 2007–2013.....	245	
46.5 En europeisk strategi för mediekompetens i den digitala miljön	245	
46.6 Förnyat program för skydd av barn på Internet	246	
46.7 Det europeiska digitala biblioteket Europeana	246	
46.8 Kreativt innehåll via Internet.....	247	
46.9 Ramprogrammet Media 2007 (2007–2013)	247	
46.10 Programmet Ett Europa för medborgarna.....	247	
46.11 Idrottens ställning inom EU.....	248	
DEL 11 EU:S INSTITUTIONER	249	
47 Institutionernas verksamhet	249	
47.1 Ministerrådet	249	
47.2 Kommissionen.....	249	
47.2.1 Kommissionens sammansättning.....	249	
47.2.2 Genomförande av EG-direktiv	249	
47.2.3 Överträdelseärenden	250	

47.3	Europaparlamentet	251	Skr. 2008/09:85
47.4	Europeiska gemenskapernas domstol.....	252	
47.5	Europeiska revisionsrätten	253	
47.6	Övriga institutioner	253	
	47.6.1 Regionkommittén.....	253	
	47.6.2 Europeiska investeringsbanken.....	254	
	47.6.3 Europeiska investeringsfonden	254	
47.7	Öppenhet och insyn.....	255	
47.8	Personalpolitik i EU:s institutioner	256	
47.9	Horisontellt ramverk för EU-myndigheter	257	
47.10	EU-språkvården	257	
47.11	Förberedelser för Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd hösten 2009	258	
Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EG-domstolen och EG:s			
	förstainstansrätt under 2008.....	261	
Bilaga 2 Pågående överträdelseärenden 2008			
		310	
Bilaga 3 Beslut i ministerrådet under 2008 som Sverige inte stött			
		366	
Sakregister			
		370	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 2009.....			
		374	

Sammanfattning

Enligt riksdagsordningen ska regeringen varje år lämna en skrivelse till riksdagen om verksamheten i Europeiska unionen. Skrivelsen tar upp viktiga händelser och beslut i EU under 2008 och är uppdelad utifrån arbetet i ministerrådets olika sammansättningar.

Regeringen fäster största vikt vid arbetet i EU. Ett medvetet och strategiskt ansvarstagande för Europas stora framtidsfrågor är centralt. EU-samarbetet har under året lett fram till många betydelsefulla resultat.

Klimatförändringarna har åter stått i fokus under året. I december nåddes en överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet om klimat- och energipaketet för att genomföra EU:s åtaganden att minska utsläppen av växthusgaser med 20 procent till 2020.

Stor uppmärksamhet ägnades under hösten åt den finansiella krisen. Europeiska rådet enades om en särskild ekonomisk återhämtningsplan som fastställde att medlemsstater och kommissionen bör genomföra stimulansåtgärder motsvarande ca 1,5 procent av EU:s BNP.

Under året har Sverige deltagit aktivt i förberedelserna för EU:s strategi för Östersjön.

Den 1 januari infördes euron av Cypern och Malta. I mars slutfördes den hittills största utvidgningen av Schengenområdet när personkontrollen vid luftgräns upphävdes i nio medlemsstater för resor till eller från de 15 stater som redan tidigare ingår i Schengenområdet.

På det internationella planet spelade EU en viktig roll i hanteringen av krisituationer, t.ex. i konflikten i Georgien och bekräftade därmed sin förmåga att göra sig gällande som global aktör.

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU

1 Samarbete i svenskt och europeiskt intresse

Sverige ska tillhöra EU:s kärna. Det är grunden för regeringens Europapolitik. Det innebär att Sverige ska vara en konstruktiv och drivande medlem av Europeiska unionen. Sverige ska arbeta aktivt för att skapa allianser och finna konstruktiva lösningar i viktiga frågor.

Regeringen fäster största vikt vid arbetet i den Europeiska unionen. Ett medvetet och strategiskt ansvarstagande för Europas stora framtidsfrågor är centralt. Det handlar bland annat om samarbetet på klimat- och energiområdet, rättsliga- och inrikesområdet, miljö- och tillväxtfrågor inklusive Lissabonstrategin samt EU:s långtidsbudget. Regeringen verkar för ett fortsatt utvidgat EU och ett EU som främjar fred, frihet och en hållbar utveckling på det globala planet. EU-samarbetet bör koncentreras på färre och genuint gränsöverskridande frågor. Regeringen arbetar också för en europeisk union som är öppen och väl förankrad hos det svenska folket. Under året har EU-samarbetet lett fram till flera betydelsefulla resultat:

Fortsatt fokus på klimatförändringar

Klimatförändringarna har återigen stått i fokus under året. I december nåddes en överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet om klimat- och energipaketet för att genomföra EU:s åtaganden att minska utsläppen av växthusgaser med 20 procent till 2020. Paketet är utgångspunkten för EU:s ståndpunkt i de fortsatta förhandlingarna som ska leda fram till ett nytt globalt klimatavtal i Köpenhamn i december 2009. EU är redo att minska sina utsläpp med 30 procent till 2020 inom ramen för ett internationellt klimatavtal där andra parter gör jämförbara åtaganden. Som ordförande i EU:s ministerråd inför och under Köpenhamnsmötet har Sverige ett särskilt ansvar för att EU visar fortsatt ledarskap.

Energieffektivisering i alla sektorer är ett avgörande verktyg liksom effektivt utnyttjande av förnybara energikällor. För att omsätta de ambitiösa klimat- och energimålsättningar och den energihandlingsplan Europeiska rådet antog 2007, har Sverige medverkat bl.a. genom förhandlingar om det tredje inre marknads paketet. En slutlig överenskommelse med Europaparlamentet måste nås under det tjeckiska ordförandeskapet våren 2009. Sverige har också medverkat i förhandlingarna om direktivet om främjande av förnybar energi.

Under hösten blev det uppenbart att den finansiella turbulensens effekter skulle komma att påverka EU-ländernas ekonomier markant. I ljuset av detta har arbetet i Ekofinrådet och Europeiska rådet till övervägande del präglats av att återskapa förtroende för det finansiella systemet och att bemöta det allt sämre allmänna ekonomiska läget. Stimulanspaketet för efterfrågan uppgår till ca 1,5 procent av BNP. Åtgärder föreslås inom flera områden såsom inom arbetsmarknad; företagande; infrastruktur och energi och forskning och innovation.

Satsning på sysselsättning

Den europeiska sysselsättningsstrategin ingår som en central del i Lissabonstrategin och är ett viktigt instrument för att uppnå EU:s gemensamma målsättning om hållbar tillväxt och full sysselsättning. Vid toppmötet i Lissabon enades medlemsstaterna om att uppnå följande sysselsättningsmål 2010: En sysselsättningsgrad på 70 procent för den arbetsföra befolkningen, 60 procent för kvinnor och en sysselsättningsgrad på 50 procent för personer över 55 år.

Stärkandet av den inre marknaden

Sverige ser EU:s inre marknad som en central och självklar tillgång för unionens tillväxt och i den globala ekonomin. Medlemsstaterna enades om rådsslutsatser i en årlig uppföljning av rapporten ”En inre marknad för 2000-talet”. I och med rapport om en översyn har Sverige kunnat föra den inre marknaden högre upp på agendan och verka för ett mer långsiktigt genomslag. Den externa dimensionen är dessutom, i ljuset av den finansiella krisen, en allt centralare komponent i strategin om den inre marknaden.

Schengenområdet expanderade

Den 30 mars slutfördes den hittills största utvidgningen av Schengenområdet. Det var när personkontrollen vid luftgräns upphävdes i Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern för resor till eller från någon av de 15 dåvarande staterna i Schengenområdet (kontrollen vid landgränsen upphävdes den 21 december 2007). Under slutet av 2008 fortsatte expansionen av Schengenområdet genom att Schweiz anslöts till området.

Uppdatering av ramverket för varors rörlighet och försvarsmaterielpaketet

Sverige ger hög prioritet åt ansträngningarna att se över och modernisera ramverket för varors rörlighet på den inre marknaden, såväl på det harmoniserade som det icke-harmoniserade området. Hög prioritet ges också åt den svenska anpassningen till det nya varupaketet som handlar om nya regler för försäljning av produkter. Arbetet med direktivet om

offentlig upphandling inom försvars- och säkerhetsområdet fortsatte under året. Detsamma gäller direktivet om ett förenklat system för överföringar av försvarsmateriel inom gemenskapen. Regeringen välkomnar kommissionens initiativ som kan komma att bidra till ökat samarbete och ökad öppenhet och konkurrens inom den europeiska försvarsmaterielmarknaden.

Tjänstedirektivets genomförande och småföretagande

Tjänstedirektivet är centralt i arbetet med att stärka den inre marknaden. Ett effektivt genomförande betyder att en mängd rättsliga och administrativa hinder kan undanröjas.

Det skapar goda förutsättningar för en ökad tjänstehandel i Europa. Genomförandet av direktivet pågår och Sverige medverkar aktivt i kommissionens expertgrupp och bevakar genomförandet i andra medlemsstater.

Inom ramen för politiken för små och medelstora företag har Sverige varit pådrivande i att det är viktigt att det finns åtgärder i EU för att stimulera hållbar näringspolitik och kvinnors företagande. Den hållbara näringspolitiken kompletterar EU:s mål på klimat och energiområdet. Ett beslut togs av medlemsstaterna om placeringen av European Institute of Innovation and Technology (EIT) till Budapest och om styrelsens sammansättning.

Östersjöstrategin – ett initiativ av Sverige

Trots att åtta av de nio länder som gränsar till Östersjön är EU-medlemmar har det hittills saknats en strategi från EU:s sida för hur vi ska hantera miljöhotet mot Östersjön och hur vi uppnår ökat tillväxt i regionen. Därför tog Sverige under hösten 2007 initiativ till att kommissionen i uppdrag att utarbeta en Östersjöstrategi inför det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009. Under året har Sverige deltagit aktivt i förberedelserna för EU:s strategi för Östersjön där nuvarande strukturprogram kommer att vara en viktig del. Östersjöstrategin kan ses som ett första exempel på en territoriellt definierad strategi på makroregional nivå.

Transporterna i EU – en klimatutmaning

Sveriges mål i EU-arbetet är att medverka till att skapa ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt transportsystem i Europa. Ett väl fungerande transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka Europas ekonomi och konkurrenskraft. Under året har ett direktiv antagits som är en tydlig signal till fordonsindustrin att satsa på rena och energieffektiva fordon. Ett paket med rättsakter för att underlätta för tågtransporterna inom EU:s gränser har antagits. Reglerna för yrkesmässiga vägtransporter har moderniserats och förbättrats och blir tydligare för såväl operatörer som övervakare. För sjötransporterna har särskilt säkerhetskraven stärkts.

Målet för politiken för informationssamhället är säkra, robusta och lättillgängliga kommunikationer som i första hand tillhandahålls genom effektivt fungerande marknader. Förslaget om internationell roaming ska fortsätta gälla i tre år till, men utökas också till att gälla att prisreglering inom EU införs för både SMS och MMS och på grossistnivå för data-roaming. Om Europaparlamentet godkänner förslaget kan förordningen träda i kraft under mitten av 2009.

EU – en viktig global aktör

Den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) har fortsatt att utvecklas i snabb takt under året. Fem nya fredsfrämjande ESFP-insatser (sammanlagt pågick tretton ESFP-insatser under året) påbörjades under 2008 och har bidragit till att förbättra säkerhet och stabilitet i Afrika och Europa.

Den militära insatsen EUFOR Tchad/CAR i Tchad och Centralafrikanska republiken om 3 700 personer bidrar till att höja säkerheten i flyktinglägren.

För att bekämpa piratverksamheten vid Somalias kust och skydda hjälpleveranser från World Food Programme till Somalia, inleddes samordningsinsatsen EU NAVCO och Operation ATALANTA som är EU:s första marina insats.

EU ledde den internationella reaktionen på Rysslands angrepp mot Georgien. På mycket kort tid kunde EU:s civila observatörsinsats om ca 300 personer placeras ut i Georgien och därmed bidra till ett ryskt tillbakadragande. EU:s polis- och rättsväsendeinsats i Kosovo kunde efter lång förberedelse tid inledas mot slutet av året. Med upp till 1 800 utsända blir det EU:s största civila insats hittills och den första med ett mandat att genomföra polis- och rättsfunktioner i värdnationens ställe. Sverige har för avsikt att bidra med personal till samtliga insatser.

Sverige har under 2008 på ett effektivt sätt bidragit till utvecklings-samarbetet inom EU och aktivt arbetat för att förbereda mötena i Accra om biståndseffektivitet och i Doha om biståndsvolymer. Detta manifesteras bl.a. i rådsslutsatser på biståndseffektivitet och samstämmighet.

1.1 Information till, överläggningar och samråd med riksdagen

Enligt riksdagsordningen ska regeringen fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i EU och varje år lämna denna skrivelse till riksdagen med en berättelse över verksamheten i EU. Regeringen är enligt regeringsformen skyldig att fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för EU-samarbetet. Informationsskyldigheten upprepas i riksdagsordningen, där det bl.a. står att regeringen ska informera riksdagen om sin syn på de förslag från kommissionen som regeringen bedömer som betydelsefulla.

Under året överlämnades 150 faktapromemorior. År 2007 överlämnas 139 faktapromemorior. Hanteringen av faktapromemorior har behandlats i Regeringskansliets svarspromemorior till betänkandet 2008/09:KU10.

Regeringen ska överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i Europeiska unionen som utskotten bestämmer. Överläggningar mellan regeringen och utskotten om EU-frågor enligt riksdagsordningens 10 kap. 3 § har, ägt rum vid 42 tillfällen under år 2008 (39 st. år 2007).

Regeringen har vidare, då ett utskott begär det, också en skyldighet att lämna upplysningar och avge yttrande i EU-frågor till utskotten om arbetet inom EU på utskottens ämnesområden.

Regeringen har tagit del av de 16 utlåtanden som utskotten skrivit.

EU-nämnden ska hållas underrättad av regeringen om frågor som ska beslutas i rådet. Regeringen ska rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet ska föras inför besluten i rådet. Regeringen ska vidare överlägga med EU-nämnden i andra frågor rörande arbetet i Europeiska unionen när nämnden på grund av särskilda skäl påkallar sådan överläggning. Regeringen ska också rådgöra med nämnden inför möten i Europeiska rådet.

Under 2008 ägde samråd rum inför samtliga möten i ministerrådet och i Europeiska rådet.

En samlad redovisning av de fall där Sverige röstat nej eller avstått från att rösta i rådet finns i skrivelsens bilaga 3.

2 Europeiska rådet

Europeiska rådets uppgift är att ”ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och fastställa allmänna politiska riktlinjer för denna utveckling”.

2.1 Europeiska rådets möte 13–14 mars

Europeiska rådets möte i mars ägnades till stor del åt den nya treårsperioden för Lissabonstrategin men även kommissionens förslag till klimatpaket.

Europeiska rådet inledde den nya treårsperioden (2008–2010) för den förnyade Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning. De allmänna riktlinjerna behölls för den nya treårsperioden och den nya perioden skulle särskilt inriktas på genomförandet av strategin. Härvidlag betonades särskilt behoven av att investera i kunskap och innovation, främja företagandepotentialen i små och medelstora företag och satsningar på humankapital.

Europeiska rådet bekräftade EU:s åtagande att vara ledande i de internationella klimatförhandlingarna med siktet inställt på ett ambitiöst, globalt och övergripande klimatavtal i Köpenhamn 2009. Europeiska rådet enades om att söka en överenskommelse med Europaparlamentet om kommissionens energi- och klimatpaket senast mot slutet av 2008 eller vid inledningen av 2009 så att Europaparlamentet skulle hinna fatta beslut före valen 2009. I förhandlingarna lades särskild tonvikt på vikten

av att beakta risken för koldioxidläckage för energiintensiva industrier, i den händelse en internationell lösning inte kommer till stånd.

Europeiska rådet godkände den interimrapport som Ekofinrådet lagt fram om stabiliteten på finansmarknaderna. Mot bakgrund av den rådande turbulensen på den finansiella marknaden, klargjordes att berörda myndigheter i EU var beredda att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och tillsynsåtgärder. Ekofinrådet uppmanades också särskilt att genomföra åtgärder för tillsyn och hantering av gränsöverskridande finansiella krissituationer under 2008 i enlighet med överenskommelsen från hösten 2007.

I en bilaga till Europeiska rådet återfinns en princip för en Medelhavsunion med de kuststater runt Medelhavet som inte är medlemmar i EU och EU:s medlemsstater.

Se även avrapportering i riksdagen: EU-nämndens stenografiska uppteckningar 2007/08 EUN2.

2.2 Europeiska rådets möte den 19–20 juni

Europeiska rådet noterade resultatet av folkomröstningen om Lissabonfördraget i Irland och enades om att återkomma till frågan vid Europeiska rådets möte den 15 oktober för att överväga hur man ska gå vidare. Nitton nationella parlament hade redan beslutat godkänna fördraget och ratificeringen skulle fortsätta i andra länder.

Europeiska rådet betonade vikten av att utarbeta en övergripande europeisk migrationspolitik och uppmanade Europaparlamentet, rådet och kommissionen att säkerställa ett snabbt antagande av viktiga lagförslag inom området före utgången av innevarande mandatperiod.

Mot bakgrund av stigande råvarupriser för livsmedel olja, uppmanades kommissionen att övervaka aktiviteter på den råvarurelaterade finansiella marknaden och dess effekter på prisutvecklingen och överväga förslag på åtgärder till toppmötet i december. Kommissionen skulle även utvärdera restriktioner inom detaljhandeln i samband med översynen av den inre marknaden.

Europeiska rådet upprepade sitt åtagande att nå en uppgörelse i klimat- och energipaketet före den innevarande mandatperiodens slut.

Europeiska rådet bekräftade EU:s åtagande att uppnå FN:s millennium mål senast 2015 och att EU:s bistånd vid denna tidpunkt skulle omfatta 0,7 procent av BNI.

Kommissionen gavs i uppdrag att utveckla den östliga dimensionen av den europeiska grannskapspolitiken. Kommissionen skulle förelägga ett förslag till rådet under våren 2009 om formerna för ett ”östligt partnerskap”.

Se även avrapportering i riksdagen: EU-nämndens stenografiska uppteckningar 2007/08 EUN4.

2.3 Europeiska rådets extra möte i Bryssel den 1 september

Skr. 2008/09:85

Ett extra inkallat möte hölls med anledning av konflikten som brutit ut i Georgien.

Europeiska rådet fördömde med kraft Rysslands beslut att i strid med folkrätten erkänna Abchaziens och Sydossetien och uppmanade andra stater att inte följa efter.

Europeiska rådet välkomnade det avtal som uppnåddes 12 augusti genom EU:s medling och uppmanade till ett fullt genomförande av avtalets sex punkter.

Europeiska rådet åtog sig att stödja alla ansträngningar till fredlig och varaktig lösning på konflikten genom olika stödinsatser.

Europeiska rådet erinrade om vikten av att stärka samarbetet med sina östliga grannar och uppmanade kommissionen att påskynda utvecklingen av en ”Svartahavssynergi” och ett ”östligt partnerskap” med förslag redan under loppet av 2008.

Se även avrapportering i riksdagen (riksdagens protokoll 2007/08:139).

2.4 Europeiska rådets möte den 15–16 oktober

Europeiska rådets möte präglades av den nyuppkomna finansiella krisen.

Europeiska rådet bekräftade sin avsikt att verka för ett väl fungerande finansiellt system. Man enades om att vidta åtgärder för att stödja större finansinstitut, undvika konkurser och skydda spararnas insatta medel. Europeiska rådet framhöll vikten av att stärka tillsynen av finanssektorn, särskilt för gränsöverskridande finansiella företag. Alla aktörer uppmanades att ta sitt ansvar genom att exempelvis relatera företagsledares löner och avgångsvederlag till faktiska prestationer och förmåner och ersättningssystem inte skulle premiera överdrivet risktagande. Europeiska rådet beslutade även att upprätta en krishanteringsmekanism för finansiella kriser för att underlätta snabba och effektiva åtgärder genom tidig varning, informationsutbyte och utvärdering. Vikten av att samarbeta med internationella partner betonades särskilt med målsättningen att snabbt fatta beslut om bland annat insyn, internationella regleringsstandarder, gränsöverskridande tillsyn jämte krishantering och inrättandet av ett system för tidig varning.

Europeiska rådet beslutade att intensifiera arbetet med att trygga EU:s energiförsörjning och uppmanade kommissionen att lägga fram förslag till initiativ. Europeiska rådet skulle återkomma till frågan för en lägesbeskrivning i mars 2009.

Europeiska rådet antog pakten för invandring och asyl. Paktens principer skulle utgöra inspiration kommande arbetsprogram som kommissionen skulle föreslå i maj 2009 för färdigställande under det svenska ordförandeskapet 2009.

Europeiska rådet noterade det ryska trupptillbakadragandet från intilliggande zoner till Sydossetien och Abchazien som ett ytterligare viktig steg i genomförandet av de två överenskommelserna från 12 augusti och 1 september. En fortsatt utvärdering skulle ske inför förhandlingar om ett nytt partnerskapsavtal med Ryssland. Europeiska rådet

betonade än en gång vikten av att stödja de östliga grannländerna och Europeiska rådet gavs i uppdrag att inleda en första behandling av förslagen om ett framtida ”östligt partnerskap”.

Skr. 2008/09:85

Se även avrapportering i riksdagen (riksdagens protokoll 2008/09:17).

2.5 Europeiska rådets möte 11–12 december

Europeiska rådet bekräftade vikten av Lissabonfördraget för att hjälpa den utvidgade unionen att fungera och noterade betänkligheterna från irländska folket som framförts av dess premiärminister vid toppmötet. I ljuset av detta enade Europeiska rådet om att kommissionen även fortsättningsvis skulle utgöras av en kommissionär per medlemsstat och att Europeiska rådet tillsammans med Irland skulle enas om rättsliga garantier rörande skatter, sociala och etiska frågor och neutralitet under förutsättning att Irland ratificerade Lissabonfördraget innan den nuvarande mandatperioden löpt ut.

Europeiska rådet enades om att agera samordnat med omvärlden för att återupprätta världsekonomin, en effektiv reglering av finansmarknaderna och en förbättrad global styrning och för att undvika protektionism. En lägesrapport skulle avläggas till Europeiska rådets möte våren 2009. Europeiska rådet enades även om en ekonomisk återhämtningsplan som bland annat fastställde att medlemsstaterna och kommissionen tillsammans genomförde stimulansåtgärder motsvarande cirka en och en halv procent av EU:s BNP. Genomförandet av återhämtningsplanen skulle granskas och vid behov uppdateras vid Europeiska rådets möte i mars 2009.

Europeiska rådet bekräftade sitt åtagande om att minska koldioxidutsläpp med 30 procent till 2020 inom ramen för ett nytt globalt klimatavtal. I avvaktan på detta enades Europeiska rådet om hur EU:s unilaterala åtagande att minska utsläppen med minst 20 procent, i jämförelse med 1990 års nivå, skulle genomföras i praktiken. Inom utsläppshandelssystemet införs stegvis auktionering för fördelning av utsläppsrätter. Vissa möjligheter till undantag kunde medges. Europeiska rådet enades om en mekanism för att öka möjligheter att genomföra klimatåtgärder i utvecklingsländer (CDM). Beslut fattades också om utsläppsrätter, gemenskapsfinansiering av ny teknik för avskiljning och lagring av koldioxid och förnybara energikällor (CCS). Europeiska rådet uppmanade rådet att eftersträva en överenskommelse med Europaparlamentet på grundval av de komponenter som fastställdes vid toppmötet i syfte att nå en uppgörelse före årets slut.

Europeiska rådet uttryckte sitt stöd för Irlands ansträngningar för att hantera den uppkomna svinköttsituationen och uppmanade kommissionen att stödja irländska jordbrukare och slakterier genom medfinansieringsåtgärder.

Europeiska rådet uppmanade till ett fortsatt genomförande av unionen för Medelhavet och gav rådet i uppdrag inför Europeiska rådets möte i mars studera kommissionens förslag till östligt partnerskap.

Europeiska rådet gav ny stimulans åt den europeiska säkerhets- och försvarspolitik.

Se även avrapportering i riksdagen (riksdagens protokoll 2008/09:50).

Utvidgningen är en av EU-samarbetets största framgångar och har starkt bidragit till stabilitet och ekonomisk utveckling i Europa. En fortsatt utvidgningsprocess är av strategisk betydelse för unionen som helhet. Sverige har under året fortsatt arbeta för att lyfta fram utvidgningens positiva effekter. Samtidigt arbetar Sverige aktivt för att säkerställa att de strikta villkoren inom anslutningsprocessen uppfylls. Genom en intensiv politisk dialog och mötesverksamhet och genom det svenska utvecklingssamarbetet har Sverige stöttat kandidatländerna och västra Balkanländerna i deras respektive EU-integrationsprocesser.

3.1 Kommissionens utvidgningsstrategi

Den 5 november presenterade kommissionen sitt årliga utvidgningspaket. Detta innehåller dels en övergripande utvidgningsstrategi för 2008–2009, dels översynsrapporter för kandidatländerna Turkiet, Kroatien och Makedonien samt länderna på västra Balkan, som har ett medlemskapsperspektiv.

Strategin ger en överblick över utvidgningspolitiken, dess mål och medel samt en bild av reformläget i de berörda länderna. Strategin baserar sig på det förnyade konsensus om utvidgningen som uppnåddes vid Europeiska rådet i december 2006, dvs. en konsolidering av EU:s utfästelser, rättvis och strikt konditionalitet samt förbättrad kommunikation utåt, kombinerat med EU:s kapacitet till att integrera nya medlemmar. Kommissionen beskriver utvidgningens positiva effekter för stabilitet, säkerhet och konfliktlösning i Europa, dess bidrag till välstånd och tillväxt, liksom för sammanlänknings av länderna genom transport- och energinätverk. Utvidgningen bidrar också till att stärka unionens inflytande i världen. I årets strategi framhålls särskilt den strategiska betydelse som Turkiet har för EU.

Det kommande året blir enligt kommissionen av stor betydelse för den fortsatta utvidgningen. Det bör finnas förutsättningar för länderna på västra Balkan att ta steg i EU-närmandet givet att relevanta villkor uppfylls. Kroatien anses ha möjlighet att nå slutskedet av anslutningsförhandlingarna mot slutet av 2009 om reformtakten är tillräckligt hög. En indikativ och villkorad färdkarta för landets återstående anslutningsförhandlingar presenteras. Makedonien kan med förnyade ansträngningar komma vidare i sin EU-integrationsprocess. Turkiet uppmanas att förnya sina politiska reformansträngningar.

Sverige delar överlag den lägesbedömning och de slutsatser som kommissionen presenterar.

3.2 Bulgarien och Rumänien

Inför Bulgariens och Rumäniens EU-anslutning beslöts att kommissionen även efter unionsinträdet ska, inom ramen för den s.k. Samarbets- och

verifikationsmekanismen, fortsätta att granska ländernas anpassningsarbete inom området för rättsliga och inrikes frågor samt inom jordbruksområdet. Länderna ska rapportera om sina framsteg till kommissionen var sjätte månad. Rapporterna utgör underlag inför de utvärderingar som kommissionen presenterar för rådet två gånger per år. Denna efterhandsgranskning ligger till grund för eventuella beslut om utlösande av skyddsklausuler och andra åtgärder. Detta instrument upphör efter tre år (dvs. vid utgången av 2009) och består av en generell ekonomisk skyddsklausul, en specifik skyddsklausul för den inre marknaden och särskilda klausuler som rör rättsliga och inrikes frågor. Dessutom finns gängse skyddsmekanismer baserade på EU:s regelverk tillgängliga (dessa är tillämpliga mot samtliga medlemsstater).

Dessutom har kommissionen beslutat att dra in ackrediteringen för de två utbetalande EU-stödmyndigheterna i Bulgarien, detta efter att ha påvisat missbruk av förmedlemskapsstöd, struktur- och jordbruksfonder. Då erforderliga åtgärder för att få bukt med korruptionen hitintills uteblivit och ackrediteringen följaktligen inte kunnat förnyas, har beslutet resulterat i att Bulgarien förlorat stöd ur dessa fonder till ett värde av 220 miljoner euro.

3.3 Kroatien

Kroatien gör stadiga framsteg i förmågan att möta EU:s krav och leva upp till EU:s regelverk. Stora framsteg har skett avseende ekonomisk och monetär politik samt informationssamhället och media. Även när det gäller t.ex. offentlig upphandling, upphovsrätt, tullunionen, livsmedels-säkerhet och finansiella tjänster sker vissa framsteg. Avsevärda utmaningar kvarstår dock bl.a. inom rättsväsende, grundläggande rättigheter, miljö, konkurrens och jordbruk och landsbygdsutveckling.

I Kroatiens anslutningsförhandlingar har 22 av 35 kapitel öppnats, och 7 stängts. Kommissionen konstaterar i årets översynsrapport att strategier och handlingsplaner och lagstiftning har antagits för bl.a. reform av rättsväsendet, statsförvaltningen och kamp mot korruption. Anti-korruptionsmyndigheten fortsätter att intensifiera sitt arbete. Vissa steg har tagits för att förbättra minoriteters rättigheter och flyktingåtervändande. Dock råder fortsatta problem i Kroatien vad gäller ett opartiskt domstolsväsende, den administrativa kapaciteten och kampen mot organiserad brottslighet och korruption. Det har uppstått problem med krigsförbrytartribunalen ICTY:s tillgång till vissa kroatiska dokument från krigsarkiv. Även situationen när det gäller minoritetsrättigheter och flyktingåtervändande kräver fortsatta åtgärder, liksom krigsförbrytar-rättegångarna i Kroatien. Det finns behov av ett ökat regionalt samarbete, liksom ansträngningar för att lösa bilaterala tvister, bland annat gränsfrågor med grannländer.

3.4 Turkiet

Efter beslut av EU:s ministerråd inleddes anslutningsförhandlingarna med Turkiet den 3 oktober 2005. Förhandlingarna fortsatte under 2008.

Början av december har dock endast åtta kapitel öppnats för förhandlingar. Sammanfattningsvis har förhandlingarna gått framåt i en jämn om än långsam takt.

Det kan konstateras att endast begränsade framsteg gjorts i fråga om politiska reformer. Regeringen delar i stort kommissionens sammantagna bedömning att, även om vissa positiva steg har tagits t.ex. i form av reviderad lagstiftning och ökade satsningar på sydöstra Turkiets utveckling, det alltjämt saknas ett konsekvent reformprogram för att fullt ut uppfylla det politiska kriteriet. Behovet av en genomgripande konstitutionell reform, som kan lägga grunden för nödvändiga reformer med syftet att säkerställa full respekt för t.ex. yttrandefrihet, minoritetsrättigheter och religionsfrihet, framstår som särskilt angeläget.

Samtidigt genomgick Turkiet en politisk kris då regeringspartiet AKP riskerade att bannlysas av landets författningsdomstol. Vidare har Turkiet genom sin utrikespolitik spelat en påtagligt konstruktiv roll för att främja regional stabilitet, inte minst i samband med Georgienkonflikten. Betydelsefulla steg har även tagits för att på sikt kunna normalisera relationerna med Armenien.

En försvårande faktor för medlemskapsförhandlingarna är att Turkiet inte uppfyllt EU:s krav på att landets hamnar öppnas också för fartyg och flyg från Republiken Cypern. Alltjämt är åtta förhandlingskapitel (av totalt 35) frusna till följd av detta, i enlighet med EU:s beslut från december 2006.

En lösning på Cypernfrågan skulle positivt påverka Turkiets EU-närmande. Den 3 september inledde de turk- och grekcypriska parterna på Cypern officiella förhandlingar för att lösa Cypernfrågan under FN:s översyn. FN:s generalsekreterare har utsett den f.d. australiensiska utrikesministern Downer till sin särskilde rådgivare för förhandlingsprocessen.

4 Lissabonfördraget

Lissabonfördraget skapar ökad öppenhet och demokrati, tydligare rättigheter för medborgarna, en mer begriplig och handlingskraftig union och ett starkare och mer samordnat internationellt agerande. Med det nya fördraget kan EU arbeta effektivare och samtidigt bli modernare. Regeringen anser att Lissabonfördraget sammantaget innebär viktiga steg framåt för det europeiska samarbetet i en riktning som överensstämmer med svenska intressen.

Under det gångna året har Lissabonfördraget genomgått ratifikationsprocesser runt om i unionens medlemsländer, i enlighet med respektive lands konstitutionella regler. I Sverige röstade riksdagen ja till Lissabonfördraget den 20 november.

Vid årets slut hade 25 länder fattat nationella beslut om att godkänna fördraget. I två av dessa länder – Tyskland och Polen – hade statschefen ännu inte skrivit under fördraget, vilket innebar att ratifikationsprocessen inte formellt hade avslutats.

Irland och Tjeckien har under 2008 inte fattat beslut om att godkänna fördraget. I Irland kunde fördraget inte antas vid en folkomröstning den 12 juni. 53 procent av de röstande tog ställning mot fördraget. I Tjeckien har konstitutionsdomstolen uttalat sig positivt om fördragets förenlighet med den tjeckiska konstitutionen. Fördraget ska nu underställas det tjeckiska parlamentet.

Vid Europeiska rådets möte i december antogs en färdplan för den fortsatta processen kring Lissabonfördraget med syfte att det ska kunna träda i kraft före utgången av 2009. För att bemöta de betänkligheter hos det irländska folket som framförts gjordes en avsiktsförklaring i vilken Europeiska rådet och Irlands regering ska arbeta konstruktivt för att nå en uppgörelse enligt vissa parametrar.

För det första angav Europeiska rådet att beslut ska fattas om att kommissionen även fortsättningsvis ska omfatta en medborgare från varje medlemsstat förutsatt att Lissabonfördraget träder i kraft. För det andra utlovade Europeiska rådet att det ska tas fram nödvändiga rättsliga garantier på tre punkter i de frågor som Irland angett: beskattning, försvarsfrågor och vissa etiska frågor. I gengäld lovade Irlands regering att den ska söka ratificering av fördraget före slutet av innevarande kommissions mandatperiod förutsatt att ett detaljerat uppföljningsarbete om de rättsliga garantierna är slutfört på ett tillfredsställande sätt senast i mitten av 2009. Vid uppföljningsarbetet ska också bekräftas att EU fäster stor vikt vid bland annat skydd av arbetares rättigheter.

Europeiska rådet definierade vidare övergångsåtgärder avseende ordförandeskapet i Europeiska rådet och ordförandeskapet i rådet samt Europaparlamentets sammansättning, förutsatt att Lissabonfördraget träder i kraft. Vad gäller den sistnämnda anges att de medlemsländer som enligt Lissabonfördraget ska få fler ledamöter i Europaparlamentet, ska få komplettera med de extra ledamöterna så snart som möjligt efter att fördraget har trätt i kraft. Detta gynnar Sverige, som därmed kommer att kunna komplettera med två extra ledamöter i Europaparlamentet under pågående mandatperiod.

5 Översynen av EU:s budget

Det finns ett starkt behov av att modernisera EU:s budget. Genom översynen skapas förutsättningar för budgetreform och omprioriteringar av de gemensamma utgifterna. I juni meddelade regeringen kommissionen sin syn på hur EU-budgeten behöver förändras för att unionen ska vara rustad för att möta såväl nuvarande som framtida utmaningar och behov. Den svenska regeringen har deltagit aktivt i översynsdebatten både i Europa och på nationell nivå. Ett omfattande informationsutbyte har ägt rum med EU-institutionerna, och ett informations- och alliansarbete har bedrivits med andra medlemsstater.

Kommissionen kommer under 2009 presentera en rapport om en översyn av EU:s budget. Rapporten har sin grund i den överenskommelse om

EU:s långtidsbudget som Europaparlamentet, rådet och kommissionen slöt i maj 2006. Överenskommelsen finns i ”Förklaring nr 3 till Interinstitutionellt avtal mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen om budgetdisciplin och sund ekonomisk förvaltning (EUT C 139, 14.6.2006)”. Översynen ska täcka alla EU:s utgiftsområden, inklusive den gemensamma jordbrukspolitiken, och budgetens inkomster, vilket bl.a. innefattar frågan om den brittiska rabatten. För att förbereda budgetöversynen presenterade kommissionen under hösten 2007 ett meddelande om budgetreform (SEK(2007) 1188). Meddelandet har legat till grund för en bred och öppen samrådsprocess i EU där aktörer från olika delar av samhället har deltagit. Samrådet avslutades den 15 juni. Samtliga inkomna synpunkter har offentliggjorts på Internet. Se länken http://ec.europa.eu/budget/reform/index_en.htm Huvudresultaten presenterades vid en konferens i Bryssel den 12 november och de ska utgöra bidrag till kommissionens arbete med rapporten om översynen.

Det är oklart vilken konkretionsgrad kommissionens översynsrapport kommer att få. Kommissionens ambition är dock inte att presentera ett förslag till ny budgettram för perioden efter 2013. Detta blir i stället en uppgift för den tillträdande kommissionen. Översynen är snarare tänkt att vara ett tillfälle för diskussion om principer och riktlinjer för den långsiktiga inriktningen på EU-budgeten.

Regeringen meddelade kommissionen i juni sin syn på hur EU:s budget behöver förändras för att unionen ska vara rustad för att möta nuvarande och framtida utmaningar och behov. Ställningstagandet föregicks av analyser av budgeten, öppna seminarier, dialogmöten med organisationer och utfrågningar i riksdagen. Regeringen har under 2008 deltagit aktivt i debatten på både EU-nivå och nationellt samt bedrivit ett strategiskt informationsutbyte med EU-institutionerna och ett strategiskt informations- och alliansarbete med andra medlemsländer.

Regeringen informerade EU-nämndens beredningsgrupp den 12 februari och hade överläggningar med finansutskottet den 11 mars om budgetöversynen.

Regeringens övergripande ståndpunkt är att budgetöversynen – utifrån en diskussion om framtida gemensamma prioriteringar – bör leda till en djupgående reform av EU:s budgettram och utgiftsstruktur samt en omprioritering av utgifter. EU:s utgifter/finansiella åtaganden bör grunda sig på subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet och sund ekonomisk förvaltning. Andra centrala utgångspunkter är budgetrestriktivitet och samstämmighet mellan olika politikområden.

Breda områden inom vilka vissa åtgärder kan påvisa ett europeiskt mervärde, men inte automatiskt finansiella åtaganden, är konkurrenskraft, miljö, rättsliga och inrikes frågor samt yttre förbindelser. Regeringen förordar omfattande reformer och kraftiga minskningar av utgifterna för den gemensamma jordbrukspolitiken. Även sammanhållningspolitiken måste reformeras, både i fråga om innehåll och omfattning. Utgifterna för sammanhållningspolitiken bör minskas som ett resultat av större fokus på konvergens. Utgifterna på det här området bör inriktas på ekonomisk och social sammanhållning i de delar av unionen där de behövs mest, dvs. främst i de nya medlemsstaterna. I

övriga delar av unionen bör nationella och regionala insatser vara basen för regional utveckling.

Regeringen anser att inkomstsystemet bör vara rättvist och att det gemensamma budgetsystemet bör leda fram till en rättvis bördefördelning mellan medlemsländerna, vilket bara kan uppnås om utgiftssidan också reformeras. Om tillräckliga reformer inte genomförs på EU-budgetens utgiftssida, krävs även fortsättningsvis korrigeringar, rabatter etc. på inkomstsidan för att upprätthålla en rättvis bördefördelning. För regeringen är det mycket viktigt att alla utgifter och inkomster hanteras parallellt i budgetöversynen och att kommissionens rapport är ambitiös. Målet att budgetöversynen ska leda till genomgripande reformer är överordnat behovet av tidigt genomförande.

Diskussionen om budgetöversynen sammanfaller med det svenska ordförandeskapet i EU. Under 2009 kommer regeringen att lägga stor kraft på att förbereda, påbörja och – givet att förutsättningarna är de rätta – slutföra förhandlingen av budgetöversynen i EU.

6 Lissabonstrategin

EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi är en prioriterad fråga för Sverige. Sverige har verkat för genomförande av strategin på såväl EU-nivå som nationell nivå. Den rådande ekonomiska krisen har understrukit vikten av att fortsatt genomdriva medel och långsiktiga ekonomiska reformer för att motverka effekterna av tillfällig ekonomisk turbulens och skapa långsiktigt hållbar tillväxtpotential i Europa.

EU:s gemensamma strategi för hållbar tillväxt och full sysselsättning, den s.k. Lissabonstrategin, syftar till att driva på ekonomiska reformer, stärka den sociala sammanhållningen i unionen och främja en miljömässigt hållbar utveckling. Gemensamt beslutade integrerade riktlinjer ligger till grund för medlemsstaternas genomförande av Lissabonstrategin i den nationella politiken och presenteras i treåriga handlingsprogram. Riktlinjerna fokuserar på reformer för att främja konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt samt ökad sysselsättning inom ramen för det övergripande målet för hållbar utveckling. Strategin följs upp årligen. Kommissionen och rådet utvärderar framstegen igenomförandet av Lissabonstrategin på basis av de treåriga handlingsprogrammen och årliga nationella uppföljningsrapporter och ligger till grund för stats- och regeringschefernas diskussion vid vårtoppmötet.

Turbulensen på de finansiella marknaderna och den snabba nedgången i den ekonomiska konjunkturen under senare hälften av 2008, riktade fokus mot EU och medlemsländernas förmåga till att absorbera ekonomiska chocker och skapa ekonomisk stabilitet.

Europeiska rådet i december enades om en ekonomisk återhämtningsplan som bland annat fastställde att medlemsstaterna och kommissionen tillsammans genomförde stimulansåtgärder motsvarande cirka en och halv procent av EU:s BNP.

På Europeiska rådets möte den 13–14 mars diskuterades genomförandet av Lissabonstrategin, utifrån bl.a. kommissionens framstegsrapport från december 2006 och de nationella uppföljningsrapporterna som presenterades under hösten 2007. Diskussionen och slutsatserna från toppmötet syftar till att ge vägledning åt det fortsatta arbetet med strategin.

I ljuset av den försämrade världsekonomin underströk Europeiska rådet vikten av att fortsätta reformarbetet inom ramen för nationella reformprogram och de integrerade riktlinjerna för tillväxt och sysselsättning samt att arbetet borde koncentreras på genomförandet av redan gjorda åtaganden. Toppmötet underströk vidare att den inre marknaden är en förutsättning för ökad levnadsstandard och EU:s konkurrenskraft. Europeiska rådet erinrade om de små- och medelstora företagens potential för att skapa tillväxt och sysselsättning och uppmanade rådet att snabbt behandla det kommande initiativet om en ”Small Business Act for Europe”, som syftar till att stärka de små- och medelstora företagens konkurrenskraft. Europeiska rådet uppmanade medlemsstaterna att investera i human kapital och modernisera arbetsmarknaderna samt enades om att undanröja hindren för fri rörlighet för kunskap genom att skapa en ”femte frihet” baserad på bl.a. ökad rörlighet för forskare och studenter, förbättrad öppenhet och konkurrens för forskare, reformer av den högre utbildningen, ökad kunskapsöverföring inom industrin m.m. Toppmötet enades också om att bidra till att forma globaliseringen genom den externa dimensionen av Lissabonstrategin och att EU ska fortsätta att verka för frihandel och öppenhet i syfte att främja tillväxt, sysselsättning och utveckling.

Mot bakgrund av att år 2010 utgör måldatum för Lissabonstrategin inbjöd stats- och regeringscheferna kommissionen, rådet och de nationella Lissabonkoordinatörerna att börja reflektera över Lissabonstrategins framtid, post-2010.

Integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning

I april 2005 presenterade kommissionen sitt förslag till integrerade riktlinjer för perioden 2005–2008 (se faktapromemoria 2004/05:FPM66). Europeiska rådet i mars enades om att de integrerade riktlinjerna är fortsatt giltiga och bör ligga fast för nästa period 2008–2010, i enlighet med kommissionens förslag från december 2007.

Landspecifika rekommendationer

I enlighet med artikel 99 och 128 i EG-fördraget ges rådet möjlighet att, på basis av rekommendationer från kommissionen, anta enskilda rekommendationer till medlemsstaterna om utformningen av den nationella politiken. Syftet är att stärka genomförandet av Lissabonstrategin och leva upp till de gemensamma målsättningarna i strategin.

I mars beslutade rådet, på basis av medlemsstaternas uppföljningsrapporter 2007 och kommissionens rekommendation, specifika

rekommendationer till medlemsstaterna. Sex länder, däribland Sverige, fick inga formella rekommendationer men ett antal områden att särskilt bevaka (s.k. points to watch). Enligt kommissionens och rådets bedömning bör Sverige inrikta sig på att:

- vidta ytterligare regleringsåtgärder för att stärka konkurrensen, särskilt i tjänstesektorn
- inrikta sig på att genomföra och bedöma konsekvenserna av den senaste tidens reformer för att stärka incitamenten att arbeta
- ta itu med ungdomsarbetslösheten
- höja sysselsättningsgraden bland invandrare
- verka för att personer som uppbär ersättningar som är relaterade till ohälsa återintegreras i arbetslivet.

Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning

I oktober presenterade regeringen, liksom övriga medlemsstater, ett nationellt handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning 2008–2010 (skr. 2008/09:34). I handlingsprogrammet redogör regeringen för sin fortsatta politik för att ge fler människor möjlighet till förvärvsarbete, lön och arbetsgemenskap samt skapa förutsättningar för att lägga grunden för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling, skapa utrymme för att utveckla den svenska välfärden samt möta kommande utmaningar.

Föregående års uppföljningsrapport (skr. 2007/08:23) behandlades av riksdagen under början av 2008 (riksdagens skrivelse 2007/08:127) och diskuterades i plenum den 23 januari.

Kommissionens åtgärdsplan för den ekonomiska krisen november 2008

Mot bakgrund av turbulensen på de finansiella marknaderna och det kraftiga omslaget i den ekonomiska utvecklingen under senare hälften av 2008 presenterade kommissionen den 26 november, på uppdrag av Europeiska rådet i oktober, en ekonomisk åtgärdsplan för Europa (A European Economic Recovery Plan, COM(2008) 800).

Meddelandet syftar till ett samordnat agerande inom EU på såväl EU-nivå som nationell nivå för att återställa stabilitet och förtroende på de finansiella marknaderna och motverka en djup ekonomisk recession.

I planen återfinns ett stimulanspaket för EU och medlemsstaterna motsvarande 1,5 procent av BNP, med ett antal åtgärder inom de fyra prioriterade områdena för Lissabonstrategin. Det handlar om att tidigarelägga och påskynda åtgärder och initiativ inom ramen för Lissabonstrategin som ger en omedelbar positiv effekt på den ekonomiska utvecklingen och samtidigt skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar tillväxtpotential i Europa.

Planen redovisar åtgärder för att främja investeringar i humankapital och sysselsättning; skapa bättre förutsättningar för företag och innovation; främja investeringar i hållbar energi och infrastruktur samt främja investeringar i forskning och innovation.

En europeisk ekonomisk åtgärdsplan antogs vid Europeiska rådets möte i december och kommer att följas upp vid vårtoppmötet i mars 2009. Skr. 2008/09:85

7 Ett område för frihet, säkerhet och rättvisa – Haagprogrammet

Det är i Sveriges intresse att unionen kan göra framsteg i frågor om asyl och migration, gränskontroll, brottsbekämpning och civilrättsligt samarbete. Sverige deltog därför aktivt i det arbete som inleddes år 2007 och som även pågick under år 2008 med att utvärdera Haagprogrammet och att förbereda dess uppföljare, Stockholmsprogrammet.

Europeiska rådet antog den 5 november 2004 det nya femåriga arbetsprogrammet för genomförande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa – det så kallade Haagprogrammet. En handlingsplan för programmets konkreta genomförande antogs av rådet för rättsliga och inrikes frågor i juni 2005. Haagprogrammets handlingsplan anknyter mycket nära till programmets struktur och innehåller ca 280 konkreta åtgärder. Handlingsplanen täcker in grundläggande rättigheter, asyl- och migrationsfrågor, straffrättsliga och civilrättsliga frågor samt polis- och brottsbekämpande samarbete. Allt är dock inte lagstiftningsåtgärder. Här ryms också sådant som utvärderingar, rapporter, grönböcker och liknande. Vidare måste handlingsplanen läsas tillsammans med andra handlingsplaner om bl.a. terrorism, människohandel, narkotika och yttre förbindelser.

Haagprogrammets uppföljning

Eftersom Haagprogrammet löper ut vid årsskiftet 2009/2010 har redan ett arbete inletts med uppföljningen av programmet. Två s.k. Framtidsgrupper – en för inrikesfrågorna och en för justitiefrågorna – inrättades för att på politisk nivå diskutera RIF-samarbetet i ett längre perspektiv. I grupperna ingick ordförandeskapen från Tyskland t.o.m. Spanien och ansvarig kommissionsledamot. Framtidsgrupperna var verksamma från våren 2007 fram till juni 2008 då båda grupperna levererade varsin rapport. Rapporterna presenterades och diskuterades därefter vid ett informella rådsmötet i Cannes i juli och vid ett rådsmöte i september. Avsikten med rapporterna var att ge kommissionen ett underlag inför dess kommande arbete med att ta fram ett meddelande om det framtida programmet. För att få ytterligare underlag inför denna uppgift initierade kommissionen också i september ett s.k. offentligt samråd riktat till allmänheten och andra intresserade. Kommissionen avser att presentera sitt meddelande i maj 2009. Tidpunkten för meddelandet innebär att det blir Sverige som kommer att få ansvara för slutförhandlingarna av programmet.

Rådet antog i december 2005 en strategi för yttre förbindelser i rättsliga och inrikes frågor (dokumentnr 15446/05). Syftet var att öka effektiviteten och samstämmigheten i de yttre förbindelserna inom och mellan olika politikområden inom EU.

Under 2008 har arbetet fortsatt med att genomföra strategin med särskild vikt lagd vid globala migrationsfrågor, EU:s utvidgning, samarbetet med länderna i västra Balkan samt med Ryssland och USA. Kommissionen och rådssekretariatet lade i juni fram delrapporter om genomförandet med rekommendationer om hur arbetet skulle fördjupas och vidgas.

Under 2008 tillskapades också en tillfällig rådsarbetsgrupp för yttre förbindelser i rättsliga och inrikes frågor. Gruppen ska bl.a. ta fram förslag till en ny strategi för yttre förbindelser, vilken ska börja gälla fr.o.m. 2010. Arbetet med de yttre förbindelserna bedrivs i samverkan med FN och andra internationella organisationer.

DEL 2 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN

8 Utrikes och säkerhetspolitik

Målen med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är bl.a. att skydda unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete.

8.1 Den europeiska säkerhetsstrategin

Den Europeiska säkerhetsstrategin (ESS) antogs i december 2003. Under 2008 har EU:s höge representant, på uppdrag av Europeiska rådet och i nära samarbete med kommissionen och medlemsstaterna, genomfört en översyn av strategin. Den höge representantens rapport, som antogs vid Europeiska rådet i december, beskriver hur de globala utrikes- och säkerhetspolitiska utmaningarna har utvecklats sedan ESS antogs. Rapporten beaktar även utvecklingen inom EU under denna period. I rapporten ges rekommendationer om hur EU framöver kan fortsätta att vara en aktör på den globala arenan och bidra till att stärka internationell fred och säkerhet.

8.2 FN – omfattande EU-samarbete

Det reformarbete som har präglat FN under de senaste åren har fortsatt även under 2008. EU har, med aktiv svensk medverkan, spelat en central roll i detta arbete och är en nyckelaktör vad gäller de flesta resolutioner och initiativ.

EU har bl.a. spelat en central roll i resolutionen om frusna konflikter och i hanteringen av Mellanösternresolutionerna. EU har varit aktivt drivande i att göra FN:s fredsbyggande kommission till ett effektivt verktyg för stats- och fredsbyggande och därmed förhindra att länder återfaller i konflikt. EU har också spelat en aktiv roll i förhandlingarna för att stärka FN:s fredsfrämjande kapacitet. EU har medverkat aktivt i genomförandet av FN:s strategi mot terrorism och deltagit i arbetet med att nå en överenskommelse om en övergripande konvention mot terrorism.

EU arbetade under 2008 aktivt för att stödja generalsekreterarens olika förslag om fortsatt reformering av FN:s styrning och förvaltning, vilket är nödvändigt för att FN på ett effektivt sätt ska kunna genomföra de mandat som medlemsländerna ger organisationen i uppgift.

Medan enighet råder om vikten av att reformera säkerhetsrådet har EU:s medlemsstater skilda uppfattningar om hur detta bör ske.

I FN är EU en ledande aktör inom de olika organ som behandlar mänskliga rättigheter (MR). Under 2008 tog EU bland annat initiativ till den första deklARATIONEN i generalförsamlingen om homo-, bisexuellas och transpersoners (HBT-personer) åtnjutande av sina mänskliga rättigheter. EU spelade även en central roll i arbetet med resolutionen om dödsstraffet. EU är djupt engagerat i att verka för att det nybildade MR-rådet i Genève ska bli ett verksamt forum för behandling av utvecklingen i världens länder såväl som av tematiska frågor på området.

Inom utvecklingsområdet har ansträngningarna för att uppnå millenniemålen förstärkts. EU var en aktiv och pådrivande aktör inför och under högnivåmötet om millenniemålen.

Under 2008 har arbetet med uppföljningen av FN:s högnivåpanel för samstämmighet på det ekonomiska och sociala området fortsatt. Fokus har legat på att stärka och samla FN-systemet på landnivå för att bättre kunna svara upp mot mottagarlandets behov. Denna modell expanderar nu snabbt från de första åtta pilotländerna till att bli en allt mer accepterad arbetsform.

Det nära samarbetet mellan EU och FN när det gäller fredsfrämjande insatser har fortsatt att utvecklas under året. Förutom ett allt närmare samarbete mellan EU:s rådsskretariat och FN-sekretariatet pågår ett nära samarbete i fält, bl.a. i Demokratiska republiken Kongo, Tchad och Kosovo. Se vidare avsnitt 8.3 Den europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna – Samarbete med andra aktörer.

8.3 Den europeiska säkerhets och försvarspolitikerna (ESFP)

Den europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna (ESFP) har fortsatt att utvecklas i snabb takt under året. EU har blivit en alltmer synlig och efterfrågad global aktör i fredsfrämjande sammanhang. Unionen genomför för närvarande drygt ett tiotal civila och militära insatser till stöd för internationell fred och säkerhet, ofta i nära samarbete med FN. Samtidigt som arbetet med att planera och genomföra olika insatser har fortsatt, har medlemsstaterna gjort framsteg beträffande utvecklingen av EU:s samlade förmåga att genomföra civila och militära fredsfrämjande insatser. Sverige har fortsatt att bidra till utvecklingen av denna förmåga och bidrar med personal till samtliga insatser.

Insatser på tre kontinenter

Under 2008 påbörjades fem nya fredsfrämjande insatser inom ramen för ESFP. Med dessa insatser har unionen kunnat bidra till att förbättra säkerhet och stabilitet i Afrika och Europa och därmed förstärkt sin roll som global aktör.

Den militära insatsen EUFOR Tchad/CAR i Tchad och Centralafrikanska republiken om 3 700 personer bidrar till höjd säkerhet i flyktinglägren, vilket motverkat destabilisering av länderna. För att bekämpa piratverksamheten vid Somalias kust och skydda hjälplieferanser från World Food Programme till Somalia, inleddes

samordningsinsatsen EU NAVCO samt den militära insatsen ATALANTA som är EU:s första marina insats. I Guinea Bissau påbörjades även den första civil-militära insatsen till stöd för landets nationella säkerhetssektorreform.

EU ledde den internationella reaktionen på Rysslands angrepp mot Georgien. På mycket kort tid kunde EU:s civila observatörsinsats om ca 300 personer placeras ut i Georgien och därmed bidra till ett ryskt tillbakadragande. EU:s polis- och rättsväsendeinsats i Kosovo kunde efter lång förberedelsestid inledas mot slutet av året. Med upp till 1 800 utsända blir det EU:s största civila insats hittills och den första med ett mandat att genomföra polis- och rättsfunktioner i värdnationens ställe.

Utöver dessa fem insatser bedrevs ytterligare åtta insatser. Två säkerhetssektorreforminsatser bedrivs i DR Kongo, en utbildningsinsats för att stärka rättsväsendet i Irak, en militär och en civil insats i Bosnien och Hercegovina och två i de palestinska områdena, där polisinsatsen under året fördjupade engagemanget i det palestinska rättsväsendet ytterligare. EU:s polisinsats i Afghanistan inledde en fördubbling av sin personalstyrka. I samtliga insatser har Sverige bidragit med personal.

Förbättrad förmåga att genomföra fredsfrämjande insatser

Arbetet med att förbättra unionens civila och militära krishanteringsförmåga har fortsatt under året och varit särskilt prioriterat av det franska ordförandeskapet. En särskild deklaration antogs av stats- och regeringscheferna vid Europeiska rådets möte i december om att stärka och förbättra EU:s förmåga att genomföra fredsfrämjande insatser.

På den militära sidan har EU:s militära stabs kapacitet att utföra förberedande militär-strategisk insatsplanering förstärkts som en del av det beslut som fattades under 2007. Revideringen av konceptet för snabbinsatser har fortsatt under året. Syftet är bland annat att sätta den militära snabbinsatsförmågan i ett bredare perspektiv exempelvis avseende civil-militärt samarbete, liksom att integrera armé-, marin- och flygaspekter. De upprättade underkoncepten avseende snabbinsats för marin – och flygstriidskrafter har kompletterats med databaser till vilka medlemsstaterna vid konferenser har redovisat aktuell snabbinsatsförmåga. Frivilliga riktlinjer för uppsättandet av EU:s stridsgrupper har framtagits och överenskommit. Två stridsgrupper har kontinuerligt stått i sex månaders beredskap och bidragit till EU:s snabbinsatsförmåga. Under första halvåret stod den nordiska stridsgruppen i beredskap parallellt med en spanskledd stridsgrupp. Sverige var ansvarig nation för den nordiska stridsgruppen vilken också inkluderade enheter från Estland, Finland, Irland och Norge.

En översyn av den s.k. Athena-mekanismen har genomförts under hösten. Athena-mekanismen är ett ekonomiadministrativt regelverk som administrerar gemensamma kostnader för EU:s militära krishanteringsinsatser. Regelverket ska ses över efter varje militär EU-insats och minst var artonde månad. Under 2008 har en regelmässig översyn gjorts där man tagit hänsyn till de erfarenheter som gjorts i samband med de senaste EU-insatserna: EUFOR Tchad/CAR och Althea i Bosnien-Hercegovina. Genom översynen under 2008 kom rådet överens om en

viss utvidgning av begreppet gemensamma kostnader och förbättrade metoder för att kontrollera att regelverket efterlevs.

I syfte att stärka gemensam militär träning och utbildning i Europa och därmed åstadkomma ökad interoperabilitet mellan EU-ländernas försvarsmakter beslutade rådet i november att inrätta ett utbytesprogram på grundnivån inom officersutbildningen, med inspiration av Erasmus-programmet. Utbytesprogrammet kommer att genomföras under 2009.

Inom den militära förmågeutvecklingen har arbetet med den s.k. kapacitetsutvecklingsplanen, Capability Development Plan, fortsatt under ledning av den europeiska försvarsbyrån (EDA). En initial plan för genomförande fastställdes i juli. För att stödja arbetet har EDA också tagit fram strategier under året för delområdena forskning och teknikutveckling, försvarsindustrisamarbete samt för att skapa en konkurrenskraftig försvarsindustrimarknad.

Under hösten tog det franska ordförandeskapet initiativ till ett antal nya samarbetsprojekt, där grupper av länder kan samarbeta mer intensivt för att utveckla specifika kapaciteter. Samarbetsprojekten rör bland annat områdena strategisk flygtransport, helikoptrar, sjöminröjning, rymdobservation och hangarfartyg. Projekten kommer att drivas vidare av intresserade medlemsstater på frivillig basis och i tillämpliga fall med EDA som nav i samarbetet.

Sverige ställer sig positiv till initiativ som syftar att komma tillrätta med kapacitetsbrister och som stärker EU:s samlade förmåga att hantera kriser. Utmaningarna att skapa och upprätthålla förmågor kräver ofta multinationella lösningar. För Sverige, liksom för övriga medlemsstater, gör EDA nytta genom att hjälpa till att skapa samarbeten, finna synergier och inte minst underlätta koherensen för hur medlemsstaternas väpnade styrkor utvecklas. Få länder inom EU har i dag möjlighet att upprätthålla hela bredden av militära förmågor och det krävs både samordning och samarbete för att Europa ska kunna vidmakthålla den kompetens och industri som behövs för att upprätthålla och vidareutveckla dessa förmågor.

Även på den civila sidan har utvecklingen gått snabbt framåt under det senaste året och EU:s förmåga att genomföra civila insatser för fredsfrämjande stärktes på flera sätt. Den nya och utökade organisationen för planerings- och ledning av de civila insatserna blev fullt funktionell. De administrativa stödfunktionerna utvecklades, bl.a. med bättre rutiner för upphandling av utrustning. Nya behov identifierades i samband med att förberedande planering för att genomföra civil-militära insatser genomfördes.

Utrikesministrarna beslutade att under 2009 prioritera att stärka förmågan att planera och leda flera insatser samtidigt, att stärka stödfunktionerna och i detta arbete söka samordningsvinster med de militära resurserna, att stärka de civila snabbinsatsgrupperna, att stärka samstämmigheten med andra EU-instrument och samarbetet med andra organisationer samt att etablera en effektiv process för att tillvarata erfarenheter från tidigare insatser. Enskilda medlemsstater ska också utveckla nationella strategier för att underlätta att placera ut personal.

Samarbete med andra organisationer, framför allt med FN, spelar en allt mer framträdande roll i EU:s säkerhets- och försvarspolitik. Sedan antagandet av den gemensamma deklARATIONEN om samarbete mellan EU och FN från 2003 har ett gemensamt uttalande antagits om samarbetet på det fredsfrämjande området. Under det senaste året har arbetet med att genomföra målsättningarna i detta uttalande fortsatt, bland annat genom utökade kontakter mellan EU:s rådssekretariat och FN-sekretariatet.

Samarbetet mellan EU och FN i fält är också av stor betydelse. Samarbetet i samband med förberedelserna och genomförandet av EU:s militära insats i Tchad/Centralafrikanska republiken är ett bra exempel på framgångsrikt samarbete mellan de båda organisationerna. Detsamma gäller samarbetet mellan EU och FN i samband med förberedelserna inför den planerade ESFP-insatsen i Kosovo, där EU enligt planeringen kommer att ta över efter FN. Samarbetet för att bidra till reform av försvarsmakten i Demokratiska republiken Kongo är ytterligare ett exempel på samarbete i fält.

Samarbetet mellan EU och Nato är också av stor betydelse. Behovet av nära samarbete är särskilt stort i områden där både EU och Nato är närvarande med fredsfrämjande personal. Som exempel kan nämnas Afghanistan och Kosovo.

Samarbetet mellan EU och organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) har blivit allt mer betydande, något som har framgått av samarbetet mellan de båda organisationerna i samband med insatser i Georgien under hösten.

Implementeringen av EU-Afrikastrategin, vilken formellt antogs vid EU-Afrikatoppmötet i december 2007, har under året påbörjats i enlighet med den fastställda handlingsplanen. Totalt rör det sig om åtta samarbetsområden, s.k. partnerskap, som ska prioriteras fram till nästa toppmöte år 2010. Det franska ordförandeskapet har under hösten gett företräde åt arbetet med partnerskapet för fred och säkerhet. Ett trojkamöte med AU genomfördes den 20–21 november på både utrikes- och försvarsministernivå.

Arbetet med att stärka den politiska dialogen mellan EU och Afrikanska unionen behandlas inom samarbetsområdet fred och säkerhet. EU stödjer bland annat utvecklingen av den afrikanska freds- och säkerhetsarkitekturen, inklusive tränings- och utbildningsstöd till den afrikanska snabbinsatsstyrkan, African Standby Force. Arbetet genomförs också för att kartlägga och stödja afrikanska utbildningsinstitutioner inom civil och militär krishantering samt att se över finansieringsmekanismer för det internationella stödet till AU:s arbete på området.

Under året fortsatte samarbetet med länder som inte är EU-medlemmar men som deltar i unionens fredsfrämjande insatser. Flera insatser har deltagande av ett antal länder som inte är medlemmar av EU. Bland dessa kan nämnas den militära insatsen i Tchad/Centralafrikanska republiken där bl.a. Albanien och Kroatien deltar samt i polisinsatsen i Afghanistan där bl.a. Norge och Kanada deltar.

Sverige har ett särskilt intresse av och ansvar för att FN:s säkerhetsresolution 1325 (2000) om kvinnor fred och säkerhet genomförs fullt ut i EU:s freds- och säkerhetsskapande arbete. Särskilda ansträngningar har gjorts inom GUSP, inklusive ESFP. Detsamma gäller i de humanitära insatserna i konflikt- och postkonfliktområden.

I maj presenterade ordförandeskapet tillsammans med Österrike och Tyskland studien ”Enhancing the EU response to women and armed conflict with particular reference to Development Policy”. Studien fokuserar på hur EU kan förbättra sina insatser gällande kvinnor och väpnade konflikter, med särskild hänvisning till biståndet.

8.4 OSSE och Europarådet

EU är en viktig aktör inom såväl Europarådet som Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Ett av de prioriterade områden som EU definierat inom ramen för sitt arbete med civil krishantering är främjandet av rättsstatens principer, vilket tillhör såväl Europarådets som OSSE:s kärnområden.

Arbetet med att genomföra beslutet från toppmötet i Warszawa 2005 om ett fördjupat samarbete mellan Europarådet och EU fortskrider och har varit en prioritering under det svenska ordförandeskapet i Europarådets ministerkommitté som inföll under perioden maj till november. Samarbetets fördjupning återspeglas i samarbetsavtal (MoU) mellan Europarådet och EU från 2007 och genom särskilt samarbetsavtal med EU:s MR-byrå i Wien samt genom gemensamma biståndsprogram. Ett gemensamt ramverk för demokratiarbete och normutveckling av arbetet med mänskliga rättigheter har utvecklats under senare år. Parallellt diskuteras de framtida relationerna mellan Europarådet och EU i en rapport som Luxemburgs tidigare premiärminister Jean-Claude Juncker har utarbetat.

EU-samordningen inom OSSE-arbetet är omfattande. Arbetet med att främja samarbetet mellan EU och OSSE, inte minst när det gäller insatser för konfliktförebyggande, krishantering och postkonfliktrehabilitering i fält fortsatte under året och aktualiserades särskilt i anslutning till Georgienkrisen. Till grund för det operativa samarbetet ligger de riktlinjer för samarbete med OSSE som EU:s utrikesministrar antog 2003.

8.5 Internationella brottmålsdomstolen

Europeiska unionen har under 2008 med starkt svenskt stöd fortsatt att aktivt stödja och samarbeta med den Internationella brottmålsdomstolen (ICC) för att förebygga folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, och för att se till att straffriheten för förövarna av dessa brott upphör. EU har bl.a. kontaktat ett stort antal länder för att uppmantra dessa att ansluta sig till domstolens stadga. EU har också verkat för att de lagändringar som krävs för att leva upp till stadgans bestämmelser genomförs i statsparternas nationella lagstiftning.

Samarbets- och partnerskapsavtal som EU sluter med tredjeland innehåller generellt en ICC-klausul. Stöd har också getts till enskilda organisationer som på olika sätt främjar universaliseringen av Romstadgan och domstolens arbete. Skr. 2008/09:85

8.6 EU:s arbete för att främja respekten för mänskliga rättigheter i världen

I FN:s arbete för mänskliga rättigheter (MR) har EU varit en ledande aktör. EU uppmärksammade vid en rad evenemang och informationskampanjer under året att det är 60 år sedan antagandet av FN:s Allmänna förklaring om mänskliga rättigheter. Rådet antog också slutsatser i anslutning till minnesdagen den 10 december. Under 2008 tog EU bland annat initiativ till den första deklARATIONEN i generalförsamlingen om HBT-personers åtnjutande av sina mänskliga rättigheter. EU är djupt engagerat i att verka för att det nybildade MR-rådet i Genève ska bli ett verksamt forum för behandling av utvecklingen i världens länder såväl som av tematiska frågor på området. EU bidrog till MR-rådets arbete för att uppmärksamma övergrepp i enskilda länder, såsom genom det särskilda rådsmöte EU gav upphov till i november om Demokratiska republiken Kongo. EU:s medlemsstater deltog under året aktivt i MR-rådets nya allmänna granskningar av alla FN:s medlemsstaters efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. Utgångspunkten för EU:s arbete är att arbetet i FN ska skärpas och utvecklas.

EU:s arbete mot dödstraff och mot tortyr samt för MR-försvare, barnets rättigheter och barn i väpnade konflikter har fortsatt i enlighet med de särskilda riktlinjerna på områdena. Under 2008 antog ministerrådet en ny uppsättning riktlinjer, om våld mot och diskriminering av kvinnor. Under året genomförde EU särskilda dialogmöten om de mänskliga rättigheterna med ett 25-tal organisationer och stater, bland annat med Kina och Ryssland. Dialogen mellan EU och USA om tolkningen och tillämpningen av det folkrättsliga regelverket i kampen mot terrorism har fortsatt. Sverige har upprätthållit sitt arbete för att förbättra och utveckla EU:s sanktionsinstrument för att tillförsäkra överensstämmelse med kravet på rättssäkerhet och respekt för de mänskliga rättigheterna.

EU ger omfattande bistånd på MR-området. Det tidigare europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR) ombildades i december 2006 till ett särskilt finansiellt instrument. Programmet syftar till att främja rättsstatsprinciper, demokrati, jämlikhet, tolerans och fred genom olika samarbetsprojekt, främst med det civila samhället, men i vissa länder även i samarbete med FN-organ. EIDHR stödjer mer än tusen projekt i ett 70-tal länder. Under 2008 var 130 miljoner euro avsatta för programmet.

8.7.1 Massförstörelsevapen

Under 2008 fortsatte EU uppföljningen av den strategi mot spridning av massförstörelsevapen som rådet antog i december 2003. Detta skedde bl.a. genom flera konkreta gemensamma åtgärder och genom att en så kallad icke-spridningsklausul togs in i samarbetsavtal mellan EU och tredjeland. I december enades EU om en handlingsplan mot spridning av massförstörelsevapen och dess bärare. Målet är att den ska vara genomförd till slutet av 2010. För Sverige är det särskilt viktigt att EU driver en politik för både nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen.

Den politiskt mest uppmärksammade frågan under 2008 var förhandlingarna kring Irans kärntekniska program, där EU – i synnerhet Frankrike, Storbritannien och Tyskland samt den höge representanten Solana – fortsatte att spela en aktiv roll för att förmå Iran att frysa all anrikning av uran. EU:s ministerråd reviderade under året sin gemensamma ståndpunkt och förordning om EU:s genomförande av FN:s säkerhetsråds resolutioner 1737, 1747 och 1803. Dessa syftar till att påverka Iran att frysa sin urananrikning och därmed möjliggöra förhandlingar. Den i september antagna säkerhetsrådsresolutionen 1835 upprepade det som Iran hade ålagts i tidigare antagna resolutioner.

I april och maj genomfördes i Genève den andra förberedande kommittén i översynsnyckeln 2007–2010 för ickespridningsfördraget. EU agerade samfällt på de områden där så var möjligt; åsiktsskillnader finns i unionen, bl.a. vad gäller kärnvapennedrustning. EU-gemensamma arbetspapper lades fram på en rad områden, bl.a. om förbud mot produktion av klyvbart material för vapenändamål respektive om multilaterala lösningar för kärnbränslecykeln.

Rådet antog i december slutsatser om multilaterala kärnbränsle-garantier där det bl.a. anges att EU planerar ge ett bidrag om upp till 25 miljoner euro till inrättandet av en kärnbränslebank under IAEA:s kontroll. Rådet antog vid samma möte även slutsatser om en uppförandekod i rymden. Uppförandekoden utgör ett förslag som EU ska fortsätta konsultera om med andra länder.

I slutet av 2008 antog EU en deklaration om stärkande av internationell säkerhet, med särskilt fokus på frågor relaterade till förebyggande av terrorism samt nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen.

8.7.2 Lätta vapen, särskilt inhumana konventionella vapen och minor

Genomförandet av den EU-strategi med en handlingsplan för att bekämpa destabiliserande anhopning och spridning av små och lätta vapen (SALW) som antogs av Europeiska rådet i december 2005 fortsatte. Strategin behandlar åtgärder på såväl internationell och regional nivå som inom EU. Rådet antog under 2007 slutsatser om att EU fortsatt ska bekämpa destabiliserande anhopningar av små och lätta vapen genom

att genomföra FN:s handlingsprogram mot små och lätta vapen från 2001. Rådet välkomnade då även FN:s generalförsamlings beslut att sammankalla till genomförandemöte i juli inom ramen för FN:s handlingsplan. Mötet avlöpte framgångsrikt och ledde till antagandet av en substantiell rapport vars innehåll förbättrar och stärker genomförandet av FN:s handlingsprogram. I februari antog rådet en gemensam åtgärd för att främja genomförandet av FN:s instrument om märkning och spårning från 2005. Rådet antog i december slutsatser avseende införandet av en särskild SALW-klausul i internationella avtal mellan EU och tredjeländer.

EU:s liksom Sveriges engagemang i förhandlingarna om klusterammunition inom ramen för 1980 års vapenkonvention (CCW) förblir starkt. Vid CCW:s statspartsmöte i november markerade EU sin besvikelse över att förhandlingarna under året om ett förslag till nytt protokoll avsett att förbjuda klusterammunition som orsakar oacceptabla skador för civila inte lett till resultat. Man uttalade samtidigt sitt stöd för fortsatta förhandlingsansträngningar under första halvåret 2009. Sverige skrev i december under Konventionen om klusterammunition, den s.k. Oslokonventionen.

EU verkar för att så många stater som möjligt ansluter sig till Ottawakonventionen med förbud mot antipersonella minor att kvarvarande lager av minor förstörs, att minfält röjs och att fortsatt bistånd ges åt minoffer. Det nionde statspartsmötet hölls i Genève i november.

8.8 Strategisk exportkontroll

8.8.1 Krigsmateriel

I slutet av 2007 lades ett förslag fram till mer strukturerad stödverksamhet på gemenskapsbasis vad gäller exportkontroll av försvarsmateriel, inkl. främjande av EU:s uppförandekod. En gemensam åtgärd om sådan stödverksamhet, med två års giltighetstid, antogs i mars. Denna anger bl.a. de länder i EU:s grannskapsområde som ska omfattas av denna stödverksamhet.

Under hela 2008 fördes förhandlingar i rådsarbetsgruppen för konkurrenskraft och tillväxt om kommissionens förslag till direktiv om ett förenklat system för överföringar av försvarsmateriel inom gemenskapen. Det föreslagna systemet består av tre olika typer av tillstånd – generella, globala och individuella. Förslaget till direktiv behandlades parallellt i Europaparlamentet. I slutet av 2008 bedrevs s.k. trilog för att jämka ihop respektive textversioner. Denna resulterade i början av december i en överenskommelse om en gemensam text.

I början av december antog Allmänna rådet EU:s uppförandekod för vapenexport som en gemensam ståndpunkt.

EU:s medlemsstater fortsatte sitt arbete för att stärka regelverk, arbetsrutiner och samarbetsformer bl. a. som en följd av åligganden genom FN:s säkerhetsråds resolutioner om icke-spridning. Arbetet bedrevs under 2008 i rådsarbetsgruppen för produkter med dubbla användningsområden på grundval av kommissionens förslag till ändring av förordningen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden (1334/2000). Detta gick under hösten in i sin slutfas. Förslaget till ny förordning för bl.a. in exportkontroll i samband med transitering av varor från ett tredjeland, genom EU:s territorium, till ett annat tredjeland. Nytt är vidare att förordningen även kommer att omfatta förmedling av produkter med dubbla användningsområden.

8.9 Sanktioner

EU använder alltmer så kallade riktade sanktioner som ett utrikespolitiskt instrument för att påverka regimer i tredjeländer. Under 2008 har EU genomfört FN-sanktioner, infört nya självständiga sanktioner eller förstärkt, förlängt eller moderniserat de befintliga sanktionerna mot följande tredjeländer:

- Burma,
- Elfenbenskusten,
- Iran,
- Kongo,
- Liberia,
- Moldavien,
- Nordkorea,
- Uzbekistan,
- Vitryssland och
- Zimbabwe.

EU:s övriga sanktioner mot olika länder har lämnats oförändrade under 2008.

EU har därutöver under året beslutat om sanktioner mot personer och enheter som saknar särskild koppling till ett bestämt tredjeland eller region. Detta gäller personer och enheter som:

- har samröre med talibanerna, Usama bin Ladin eller al-Qaidanätverket,
- är inblandade i andra terroristhandlingar,
- med våld motarbetar genomförandet av stabilitetsavtalet (Ohridavtalet) i före detta jugoslaviska republiken Makedonien, eller
- är åtalade av, eller motarbetar det arbete som utförs av Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien (ICTY).

EU har under 2008 fortsatt arbetet med de reformer som inleddes 2007 på att stärka rättssäkerheten i EU:s sanktionsregimer genom att införa

förbättrade procedurer. De nya procedurerna innebär att individer och grupper som omfattas av ett beslut om sanktioner ska informeras om beslutet och om skälen till att sanktioner införts, om möjligheten att begära rådets omprövning av beslutet och om möjligheten att överklaga rådsbeslut som avser frysning av tillgångar till förstainstansrätten. För mer information om EU:s sanktionspolitik hänvisas till kommissionens webbplats.

8.10 Kris- och katastrofberedskap

Efter flodvågskatastrofen i Sydostasien år 2004 påbörjades ett arbete med att utveckla och stärka EU-samarbetet på det konsulära området. Fokus för utvecklingsarbetet har framförallt legat på kris- och katastrofområdet, där ett flertal initiativ har tagits för att främja informationsutbyte och samordning mellan medlemsstaterna.

De slovenska och franska ordförandeskapen har under året arbetat vidare med flera av dessa initiativ. Bl.a. har medlemsländerna enats om riktlinjer för ett Lead State-arrangemang, som innebär att en medlemsstat, genom sin ambassad, tar på sig ansvaret för att samordna beredskapsarbete och insatser vid en konsulär kris för EU-medborgare i tredjeland där den egna ambassaden inte finns representerad. Sverige har varit mycket aktivt i utformning av riktlinjerna.

Det franska ordförandeskapet genomförde under hösten den första gemensamma konsulära utbildningen, en kortare utbildning öppen för tjänstemän från EU:s medlemsstater. En motsvarande utbildning ska anordnas en gång per ordförandeskapsperiod.

I arbetet med att utveckla det konsulära samarbetet betonar Sverige vikten av att det konsulära kris- och katastrofsamarbetet också fortsatt ska bygga på frivillighet mellanstatlighet och på de resurser och förmågor som medlemsländerna skapar för att möta nationella behov. Inga nya strukturer eller institutioner bör skapas och inte heller några nya resurser på gemenskapsnivå. En bred samsyn råder bland medlemsländerna om detta.

9 Den gemensamma handelspolitiken

Sveriges mål är att främja frihandel samt att värna och utveckla öppna, enkla, rättvisa och legitima spelregler för internationell handel och investeringar. Detta gynnar såväl Sveriges export, import och investeringar som utvecklingsländernas möjligheter att delta i världshandeln och dra nytta av globaliseringens fördelar.

Sverige verkar för att detta synsätt ska få genomslag i EU:s gemensamma handelspolitik både i världshandelsorganisationen WTO och i andra forum, inklusive de bilaterala och regionala handels- och associeringsavtalen. Syftet är att skapa förutsättningar för tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling i Sverige, övriga EU och omvärlden.

9.1.1 Utvecklingsdagordningen från Doha

De WTO-förhandlingar som går under benämningen Doharundan, inleddes i Doha i november 2001. Förhandlingarna har varit svåra och präglats av flera sammanbrott under årens lopp. Under våren intensifierades förhandlingarna om jordbruk och industrivaror. Ett försök att sy ihop en uppgörelse inom dessa områden gjordes i juli under ett ministermöte i WTO i Genève. Dessvärre bröt förhandlingarna samman efter nio dagar. Stöttestenen blev utvecklingsländernas särskilda skyddsmekanism mot jordbruksimport där USA och Indien inte kunde enas.

Under hösten har försök gjorts för att återuppta arbetet. Tekniska diskussioner har förts i Genève och flera nyckelaktörer har mötts bilateralt.

Sveriges mål är att EU ska bibehålla en hög ambitionsnivå och att Doharundan framgångsrikt ska kunna slutföras så snart som möjligt. Sverige har alltsedan Doharundan inleddes arbetat aktivt för att EU ska visa ledarskap och kompromissvilja.

9.1.2 Aid for Trade

Aid for Trade-arbetets syfte är att ta ett helhetsgrepp om det handelsrelaterade stödet till utvecklingsländer att delta i handelsförhandlingar samt att utveckla sin kapacitet såväl att producera som att exportera och importera. Sverige har haft en central roll i Aid for Trade-arbetet och avsätter fortsatt betydande resurser på området.

Inriktningen för EU:s arbete med Aid for Trade anges i EU:s Aid for Trade-strategi från 2007. Enligt strategin har EU utlovat att år 2010 uppnå ett bistånd inom området om 2 miljarder euro per år: 1 miljard euro från kommissionen, och 1 miljard euro från medlemsstaterna. Under 2008 har tonvikten legat på nära samordning mellan EU:s medlemsstater och kommissionen kring genomförandet av strategin. För Sveriges del har det bland annat handlat om att analysera hur det handelsrelaterade biståndet kan främja handel som i ökad utsträckning gynnar de allra fattigaste människorna i utvecklingsländer. Arbetet med att identifiera lämpliga samarbetsmetoder för ändamålet har också inletts under året.

9.2 EU:s regionala och bilaterala handelspolitik

Arbetet inom ramen för kommissionens meddelande från 2006 *Ett konkurrenskraftigt Europa i världen* (KOM(2006) 567 slutlig), även kallat "Global Europe" har förts vidare, vilket inkluderar ett antal olika delstrategier och förstärkta insatser inom olika områden. Bland annat pågår arbetet med EU:s strategi för marknadstillträde i tredjeländ, likaså har strategin för handels- och investeringsförhållandet till Kina förts vidare. Därtill pågår de fortsatta förhandlingarna om frihandelsavtal.

Sverige har dessutom fortsatt att vara aktivt för att stärka den externa handelspolitikens roll inom ramen för Lissabonstrategin. Sverige har fortsatt verkat för att EU ska ha ett öppet förhållningssätt till handeln med tredjeländor samt drivit att detta synsätt ska få genomslag i det europeiska samarbetet och i synen på handelspolitiken. Vid Europeiska rådets möte i mars antogs slutsatser som ytterligare underströk vikten av öppna marknader såsom bidragande till tillväxt och sysselsättning. Här angavs även att EU bör fortsätta att vara ledande i arbetet med att främja frihandel och öppenhet och dessutom att förstärka den externa dimensionen av Lissabonstrategin.

9.2.1 Regionala och bilaterala frihandelsavtal

Under 2006 kom EU:s medlemsländer överens om att inleda nya frihandelsförhandlingar med prioriterade länder och regioner, som komplement till de multilaterala förhandlingarna i WTO. Sverige har aktivt verkat för att förhandlingarna i WTO ska kunna kompletteras med breda och ambitiösa bilaterala och regionala avtal.

Kommissionen fick under våren 2007 mandat av medlemsländerna att inleda frihandelsförhandlingar med Sydkorea, Indien och med länderna i Sydostasien (ASEAN). Kommissionen fick också mandat att inleda förhandlingar om associeringsavtal med Centralamerika och Andinska gemenskapen, där handel är en viktig del. Under 2008 inleddes dessutom förhandlingar med Ukraina och Libyen.

I förhandlingarna ska kommissionen verka för breda och ambitiösa frihandelsavtal som även innefattar frågor såsom investeringar, konkurrens och offentlig upphandling. Förhandlingarna har kommit olika långt. Betydande framsteg har dock gjorts i ett antal förhandlingar.

9.2.2 De ekonomiska partnerskapsavtalen

Arbetet med att förhandla de ekonomiska partnerskapsavtalen mellan EU och AVS-länderna – en grupp bestående av ett 70-tal utvecklingsländer i Afrika, Västindien och Stilla havet – präglades under årets första månader av den starka tidspress som fanns vid årsskiftet 2007/2008 för att ta beslut om avtalslösningar innan tidsfristen från Världshandelsorganisationen gick ut den 31 december 2007. Detta för att undvika tullhöjningar för AVS-länderna vid import till EU.

Sveriges inställning är att partnerskapsavtalen ska vara ett instrument för AVS-ländernas utveckling. Processen är komplicerad då förhandlingarna sker mellan två parter på olika utvecklingsnivåer. Därför finns en medvetenhet om betydelsen av stöd till AVS-länderna för anpassning och utveckling, inklusive generöst tillträde för länderna till EU:s marknad.

Förhandlingarna var redan 2007 starkt försenade. För att undvika att de mer utvecklade utvecklingsländerna skulle drabbas av tullhöjningar efter den 1 januari antog flera AVS-länder kommissionens förslag till interimslösning. Arbetet fortsatte under 2008 för att underteckna dessa interimsavtal. Detta skedde i slutet av året för Ghana, Elfenbenskusten

och Kamerun. Slutmålet är dock fortfarande fullödiga ekonomiska partnerskapsavtal som omfattar fler handelsrelaterade områden än varuhandel.

Skr. 2008/09:85

I slutet av år 2007 enades Västindien (Cariforum) och EU om ett fullödigt avtal. Det avtalet omfattar förutom handel med varor och tjänster även andra handelsrelaterade områden som handelsprocedurer, investeringar, konkurrens och offentlig upphandling. Under året kunde arbetet fortsätta mot ett formellt undertecknande. Detta ägde rum i oktober 2008 och samtliga länder i den regionala gruppen CARIFORUM, förutom Haiti, omfattas av avtalet.

Under hela året har förhandlingar fortsatt, med samtliga regionala grupper som inte undertecknat ett fullödigt partnerskapsavtal, för att gå vidare från individuella preferenslösningar till regionala partnerskapsavtal. Förhandlingarna går långsamt och grupperna har ännu inte nått fram till slutförhandlade avtal. Rådslutsatser om EPA antogs vid biståndsministrarnas möte i maj och i november.

9.3 EU:s arbete med företags sociala och miljömässiga ansvar

Arbetet med ett europeiskt ramverk för uppförandekoder och rättvisemärkning är viktigt och bör stämma överens med de internationellt överenskomna metoder som redan finns på området. Det gäller att finna system som är förutsägbara och undviker protektionism. Frågor kring företags sociala ansvar (CSR) behandlas i en högnivågrupp med representanter från medlemsstaterna, som möts två gånger per år.

9.4 Övriga handelspolitiska frågor

9.4.1 Handelspolitiska skyddsåtgärder (antidumpning, antisubventioner och skyddsåtgärder)

Handelspolitiska skyddsåtgärder består av tullar, kvoter eller överenskomna minimipriser. Huvudkravet som måste uppfyllas enligt WTO är att importen från tredjeland har orsakat skada för industrin. För EU måste det dessutom ligga i EU:s intresse för att kunna införa sådana åtgärder. Enligt svensk uppfattning är dylika skyddsåtgärder och då främst antidumpning allvarliga ingrepp i det fria handelsutbytet mellan länder och bör utnyttjas mycket restriktivt. Den nuvarande systematiska användningen av antidumpning, ofta med protektionistiska motiv, hindrar nödvändig omställning av industrin och strukturanpassning i ekonomin vilket hämmar EU:s ekonomiska utveckling. Sverige har konsekvent framfört behovet av en reformering av regelverket i liberal riktning och att skyddsåtgärder endast ska komma ifråga när de är till fördel för samtliga aktörer i EU, inklusive konsumenter och importörer.

Sverige tillsammans med vissa andra likasinnade medlemsländer i EU beklagade kommissionens beslut i början av år 2008 att tills vidare suspendera det initiativ som EU-kommissionsledamoten Peter

Mandelson tog år 2006. Initiativet syftade till att diskutera en modernisering av EU:s handelspolitiska skyddsinstrument för att få till stånd en bättre anpassning till globaliseringens utmaningar. Vissa medlemsstater och delar av industrin i EU, som värnar om nuvarande system, motarbetade förslaget.

En större mängd förslag från kommissionen på handelspolitiska skyddsåtgärder och då nästan uteslutande antidumpning har behandlats under året. Det har skett en ökning av antalet nya antidumpningsundersökningar, vilka nu också inbegriper svenska företag som medförslagsställare. I de flesta fallen har förslagen godkänts med en klar majoritet. Sverige har följt sin traditionella frihandelslinje och motsatt sig de flesta förslagen på nya och förlängda antidumpningsåtgärder. Mot att tidigare i stort sett bara rört insatsvaror för industrin ställs nu alltfler krav på antidumpningsåtgärder också mot importen av konsumentvaror framför allt från Kina såsom engångsficktändare, lågenergilampor, konserverade citrusfrukter, sämsksinn, läderskor, frysta jordgubbar, cyklar, strykbrädor, sadlar och stearinljus. Olika typer av stålprodukter från främst Kina drabbas nu också ofta av krav på skyddsåtgärder. Under året har de starkt kritiserade skyddstullarna mot stor regnbåge och odlad atlantlax från Norge upphört efter ett negativt utfall för EU i en WTO-panel mot Norge.

9.4.2 Effektivare tullsamarbete

Inom ramen för EU:s särskilda tullförfarande om bearbetning under tullkontroll fick ett svenskt företag under 2008 ett tillstånd att importera etanol från tredjeland för bearbetning till biobränslet E85/E95. Detta tillstånd fick positiv betydelse för pris och tillgång av E85/E95 på den svenska marknaden.

10 EU som global utvecklingsaktör

Sverige har under 2008 på ett effektivt sätt bidragit till utvecklings-samarbetet inom EU och aktivt arbetat för att förbereda mötena i Accra om biståndseffektivitet och i Doha om biståndsvolymer. Detta manifesteras bl.a. i rådsslutsatser om biståndseffektivitet och samstämmighet. Sverige kommer att fortsätta att driva frågorna om klimat och utveckling, demokratibyggnad, samstämmighet och biståndseffektivitet under ordförandeskapet 2009.

EU har en viktig roll att spela som global utvecklingsaktör och Sveriges utvecklingspolitik inom EU inbegriper både arbete för ökad effektivitet i EU:s utvecklingssamarbete samt samstämmighetspolitiken för utveckling som handlar både om horisontella frågor (t.ex. arbets- och beslutsformer) och tematiska frågor (t.ex. handel och utveckling eller miljö/klimat och utveckling). Sverige har länge arbetat med och prioriterat dessa frågor inom EU:s utvecklingspolitik.

I april presenterade kommissionen ett meddelande KOM(2008) 8403 för rådet som behandlade EU:s åtaganden som utvecklingsaktör bl.a. biståndsvolymer, biståndseffektivitet, samstämmighet för utveckling och handelsrelaterat bistånd. Sverige var aktiva i förhandlingen av de rådsslutsatser som antogs på basis av meddelandet som förhandlades fram vid rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser (GAERC) i maj. Rådsslutsatserna bekräftade EU:s ansträngningar för att bidra till millenniemålets uppfyllelse genom att

1. återbekräfta och leva upp till åtaganden om biståndsvolymer,
2. genomföra förändringar för ökad biståndseffektivitet mot bakgrund av Parisdeklarationen, the European Consensus och uppförandekoden om arbetsdelning,
3. förbättra EU:s samstämmighet för utveckling med särskilt fokus på klimatförändringar, energi, biobränsle, forskning och migration och slutligen
4. genomföra EU:s åtaganden från 2007 om ökat handelsrelaterat bistånd.

Rådsslutsatserna samlade även det budskap som EU gemensamt ville ge inför högnivåmötet om biståndseffektivitet i Accra, FN-toppmötet i september och inför Doha-konferensen om Monterreyåtagandena i december.

Utöver rådsslutsatserna i GAERC i maj har kommissionen under året utarbetat verktyg för att förbättra biståndseffektiviteten. Två handlingsdokument har skapats för att underlätta genomförandet av uppförandekoden för arbetsdelning och komplementaritet: *Fast Track Initiative on Division of Labour (FT DoL)* och *EU Toolkit*. *Fast Track Initiative* är en process som ska stödja och påskynda genomförandet av uppförandekoden i ett antal utvalda samarbetsländer. *EU Toolkit* är ett dokument som ska ge praktisk vägledning till genomförandet av uppförandekoden i samarbetsländerna för att uppnå förbättrad arbetsdelning mellan givare och ökat ägarskap på landnivå.

Sverige stödjer effektiviseringen och den förbättrade samordningen av EU:s bistånd. Arbetet ligger väl i linje med regeringens fokus på ökad biståndseffektivitet. Sverige har tagit hänsyn till rådsslutsatserna vid utformningen av riktlinjer för styrning av det svenska biståndet.

Inför FN:s högnivåmöte om millenniemålen den 25 september arbetade EU fram en s.k. *EU Agenda for Action on MDGs* som sedan Europeiska rådet välkomnade i juni. EU identifierar i denna agenda specifika milstolpar och handlingar på vissa områden där framgång behöver ske för att man ska lyckas uppnå millenniemålen till 2015. Exempel på dessa huvudområden är fattigdomsbekämpning, utbildning, jämställdhet, makt åt kvinnor, vatten, jordbruk, privata sektorn och infrastruktur.

10.1 Förberedelser inför den internationella konferensen om utvecklingsfinansiering i Doha

EU:s medlemsstater fokuserade under GAERC i november på att hitta en gemensam EU-ståndpunkt inför den internationella konferensen om ut-

vecklingsfinansiering i Doha 29 november–2 december. Man ville komma överens om upprättandet av tidtabeller för ODA-åtaganden på 0,7 procent ODA/GNI för 2015 vilket en del medlemsländer var emot, men en uppgörelse som nämnde 2010 som ett delmål kunde slutligen nås genom ett kompromissförslag. Sverige ansåg det angeläget att sätta slutdatum till 2010 för att EU skulle visa att man menade allvar med sina åtaganden även i skuggan av finanskrisen och kunna behålla sin trovärdighet. Det är speciellt viktigt under en finanskris att samla krafter tillsammans och ge ett starkt kollektivt budskap om att man menade allvar med sina tidigare löften.

10.2 EU:s svar på livsmedelskrisen

Mot bakgrund av Europeiska rådets slutsatser från 19–20 juni har kommissionen föreslagit en livsmedelsfacilitet (KOM(2008) 11983) som ett snabbt svar från EU för att hos befolkningen i utvecklingsländer mildra de negativa effekterna av de kraftiga prishöjningarna på livsmedel. Faciliteten ska ha ett kort till medellångt perspektiv och syftar till att öka jordbruksproduktionen samt att hjälpa länder att snabbt mildra negativa effekter genom stöd till bland annat sociala skyddsnet. Beslut om faciliteten togs vid EKOFIN i samband med att EU:s budget för 2009 beslutades. Faciliteten kommer uppgå till 1 miljard euro och löpa över 3 år. Till detta kommer att kommissionen inom existerande instrument omfördelar 800 miljoner euro till ökat livsmedelsstöd. EU vill även främja ett mer koordinerat och långsiktigt internationellt svar på den pågående livsmedelskrisen, vilket bekräftades i de rådsslutsatser som antogs vid GAERC i november, där Sverige med framgång drivit vikten av koherens mellan insatser som görs på kort och medellång sikt samt långsiktiga utvecklingsinsatser.

10.3 Främjande och skydd av barnens rättigheter

Kommissionen presenterade i februari ett meddelande och en handlingsplan om barn i EU:s yttre förbindelser inklusive i väpnade konflikter och humanitära insatser (KOM(2008) 6175). Syftet var att skapa ett sammanhållet förhållningssätt och integrerat EU policyramverk som omfattar alla områden i EU:s yttre förbindelser, för att kunna genomföra en effektivare och mer samstämmig respons från EU.

Rådsslutsatserna kring meddelandet togs av GAERC den 26 maj och har fokus på flera viktiga frågor, exempelvis vikten av att EU:s landstrategier bättre speglar barns situation och ett barnrättsperspektiv. Särskilda åtgärder föreslås för fattigdomsbekämpning och utvecklings-samarbete inklusive stöd till partnerländers arbete med att uppnå millenniemålen, barns tillgång till utbildning, humanitära insatser och skydd av barn i väpnad konflikt samt för arbetet mot barnarbete, och alla former av våld mot barn inklusive sexuell exploatering och människohandel med barn.

Sverige var drivande i framtagandet av rådsslutsatserna och betonade särskilt rättighetsperspektivet och vikten av barns deltagande och

aktörskap såväl som barns skyddsbehov. Rådsslutsatserna ligger väl i linje med regeringens prioriteringar och arbete med barnrättsperspektivet. Sverige verkade också aktivt för ett tydligt jämställdhetsperspektiv och att flickors och pojkars olika behov uppmärksammas i slutsatserna samt kopplingar till frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Dessa dimensioner är av stor vikt, inte minst när det gäller barns rättigheter i sammanhanget av utbildning och säkerhet.

10.4 Europeiska utvecklingsfonden

Utvecklingssamarbetet som genomförs inom ramen för Cotonou-avtalet syftar till att främja och påskynda de 78 AVS-ländernas (Afrika, Karibien, Stillahavsområdet) ekonomiska, sociala och kulturella utveckling, bidra till fred och säkerhet samt främja stabil och demokratisk miljö. Det viktigaste finansiella instrumentet inom ramen för samarbetet är Europeiska utvecklingsfonden (EUF).

I juli trädde det reviderade Cotonouavtalet i kraft och därmed kunde även den tionde EUF starta. Resurserna för perioden 2008–2013 uppgår till ungefär 22,7 miljarder euro. Sveriges andel av EUF-10 är ca 620 miljoner euro eller 2,74 procent.

Sverige välkomnar det kraftiga tillskott till EU:s utvecklingsinsatser som EUF-10 utgör. Regeringens ståndpunkt är på lång sikt att EUF bör inlemmas i den gemensamma budgeten.

10.5 Samstämmighet

Säkerhet och utveckling

Under våren inleddes uppföljningen av de rådsslutsatser som antogs i november 2007 om säkerhet och utveckling. Rådsslutsatserna och den kommande handlingsplanen fokuserar på en förbättrad intern samordning mellan EU:s institutioner och med medlemsstaterna om hur EU samlat bättre ska kunna arbeta med frågor om säkerhet och utveckling. Som ett led i framtagandet av handlingsplanen har kommissionen uppdragit åt tre konsulter att göra landstudier i sex länder och baserat på den information om processer och erfarenhet som inhämtades, skriva samman en rapport med konkreta rekommendationer. Rapporten presenterades under hösten 2008. I december 2008 hölls också det första mötet inom den arbetsgrupp som ska ta fram handlingsplanen. Arbetsgruppen består av kommissionen, rådssekretariatet och medlemsstaterna. Sverige har deltagit aktivt i arbetsgruppen. Sverige välkomnar särskilt ambitionen att stärka samordningen mellan kommissionen och rådssekretariatet för en mer effektiv användning av EU:s samtliga instrument. Handlingsplanen förväntas presenteras och förhandlas under våren 2009.

Gemenskapen utgjorde under 2008 fortsatt en av världens största givare av humanitärt bistånd. Kommissionens humanitära kontor ECHO:s totala budget för 2008 uppgick till 936 miljoner euro. Kommissionens katastrofreservmedel på totalt 239 miljoner euro användes till fulla under året till ett flertal insatser, inte minst akut livsmedelsstöd till bl. a. Somalia, Irak och Sudan.

ECHO utvärderade under året bl.a. följande: ECHO:s humanitära bistånd till Sahel, Västafrika, Nordkorea och Colombia. Dessutom utvärderades ECHO:s humanitära stöd till globala hälsoinsatser.

Sverige har fortsatt att förespråka ett nära samarbete mellan ECHO och humanitära FN-organ. ECHO:s tematiska finansiering (till skillnad från den sedvanliga projektfinansieringen) av humanitära FN-organisationer och rödakors-/rödahalvmånerörelsen har fortsatt, med särskild betoning på stöd till samordning och de FN-ledda humanitära reformerna. Sverige har under året fortsatt att uppmuntra ECHO till en aktiv medverkan i processen om gott humanitärt givarskap vilket har givit goda resultat. ECHO har dessutom, från och med sommaren, tagit över ordförandeskapet för detta initiativ tillsammans med Nederländerna.

Det europeiska konsensusdokument för humanitärt bistånd som antogs i november 2007 har 2008 följts upp av en handlingsplan. Handlingsplanen antogs i juni och identifierar en rad konkreta åtgärder för kommissionen och medlemsstaternas operationalisering av EU:s humanitära konsensus. Under sommaren beslutades om inrättandet av en rådsarbetsgrupp för humanitära frågor. Lösningen blev att stöpa om den redan existerande rådsarbetsgruppen för livsmedelsbistånd (ALIM) till att också omfatta humanitärt bistånd. Gruppen döptes till COHAFA och börjar sitt arbete i januari 2009.

10.7 Sviktande situationer

Ett land som befinner sig i en sviktande situation präglas ofta av att den har svårt att möta de mest grundläggande behoven, har svårt att kontrollera sitt territorium och rymmer ofta parallella säkerhetsstrukturer. Ett land i en sviktande situation är inte nödvändigtvis konfliktdrabbat men konflikthotet är i många fall överhängande. Rådsslutsatserna om sviktande situationer antogs i november 2007. Under 2008 har arbetet med att ta fram den uppföljande handlingsplanen påbörjats. Detta arbete leds av kommissionen, men med möjlighet till aktivt deltagande av medlemsstaterna. Under året har landsspecifika arbetsgrupper träffats, i syfte att diskutera hur den praktiska samordningen ser ut och för att dra lärdom av olika länders hantering och förhållningssätt gentemot sviktande situationer, framför allt på biståndsområdet. Sverige har deltagit i den arbetsgrupp som diskuterar Burundi. Handlingsplanen förväntas färdigställas och presenteras under hösten 2009.

EU har gemensamma intressen med länderna utanför EU. Genom goda förbindelser befrämjas det ekonomiska, politiska, sociala och kulturella utbytet. Genom EU:s grannskapspolitik har ett särskilt nära samarbete utvecklats med länder i vår närhet. Samtidigt är EU aktivt att försöka bidra till hanteringen av ett stort antal konflikter i hela världen. Sverige fortsätter att vara pådrivande för att EU ska vara en viktig internationell aktör.

11.1 Samarbete mellan EU och EFTA-länderna

Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) omfattas förutom av EU av EFTA-länderna Island, Liechtenstein och Norge. I grunden innebär EES-avtalet att EU:s inre marknad utsträcks till de tre EFTA-länderna. Dessutom omfattar EES deltagande för de berörda EFTA-länderna i olika program inom den Europeiska gemenskapen.

EES-rådet, med företrädare för EU:s ordförandeskap, medlemsstaterna, kommissionen och de tre EFTA-länderna är EES högsta politiska organ. EES-rådet har under år 2008 sammanträtt två gånger.

Schweiz valde 1992 att stå utanför EES. Genom en rad bilaterala avtal har samarbetet mellan Schweiz och Europeiska gemenskapen reglerats.

Ett nära utrikespolitiskt samarbete sker mellan EU och EFTA-staterna. Island, Liechtenstein och Norge ansluter sig ofta till EU:s uttalanden inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och Norge och Schweiz deltar regelbundet i aktiviteter som faller under denna politik. Allmänna rådet antog i december slutsatser om samarbetet mellan EU och EFTA-länderna. Under året har kommissionen fört förhandlingar med Island och Norge om liberalisering av handeln med jordbruksprodukter (EES-avtalets artikel 19). Beslut har fattats om provisoriskt ikraftträdande av avtalet om bekämpande av bedrägerier mellan Schweiz och EU och förhandlingar om ett motsvarande avtal har förts med Liechtenstein. Från och med slutet av året deltar Schweiz i Schengen-systemet.

11.2 Nordliga dimensionen och EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa

Nordliga dimensionen (ND) är från och med 2007 en mellan EU, Island, Norge och Ryssland gemensam politik. Såsom en jämbördig partner har Rysslands intresse för ND-samarbetet ökat väsentligt, vilket samtidigt medfört ett ökat engagemang från EU:s sida. Under hösten genomfördes ett utrikesministermöte under ryskt värdskap i S:t Petersburg. Bland EU-länderna deltog på utrikesministernivå ordförandelandet Frankrike samt Estland, Finland och Sverige. Ministrarna beslutade att etablera ett nytt partnerskap för transport- och logistik inom Nordliga dimensionen samt utvärderade de framsteg som gjorts inom de två existerande partnerskapen.

Nordliga dimensionens partnerskap för hälsa och socialt välbefinnande (NDPHS) består av 13 länder och nio internationella organisationer, bl.a. kommissionen och Världshälsoorganisationen (WHO).

Partnerskapet har utvecklat ett stort nätverk av experter inom sina två huvudområden, bekämpning av smittsamma sjukdomar och förebyggande av icke smittsamma sjukdomar och narkotikamissbruk samt främjande av en hälsosam livsstil och social delaktighet. Arbetet fortsatte under året i de fyra expertgrupper som verkar inom dessa områden. Med stöd av kommissionen har en projektdatabas byggts upp med data om för närvarande runt 500 projekt och mer än 200 organisationer och personer som arbetar med frågor som rör hälsa och socialt välbefinnande i regionen. Projektdatabasen fungerar fr.o.m. 2008 även som en virtuell finansieringsmekanism genom att den sammanför förslag på nya projekt och information om tillgängliga medel hos olika projektfinansiärer. Vid partnerskapets årsmöte i november tillsattes en strategigrupp under svenskt ordförandeskap för att utifrån rekommendationer i en, under året genomförd, utvärdering ta fram konkreta förslag för att vidareutveckla verksamhet.

Arbetet inom Nordliga dimensionens miljöpartnerskap (NDEP) fokuserades under året inom det s.k. miljöfönstret på fortsatt projektberedning av beslutade och planerade insatser samt upphandlingar och genomförande av projekt. Framsteg har bl.a. gjorts i två för Sverige särskilt viktiga projekt, reningsverket i Kaliningrad, där förberedande arbeten görs för vattenledningssystemet samt det s.k. Neva Collectorprojektet i S:t Petersburg. Båda dessa projekt syftar till att minska utsläppen i Östersjön.

Med Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) som ny part i NDEP har fokus ökat på att identifiera medelstora projekt, bl.a. i S:t Petersburgs och Kaliningrads närhet. Ytterligare åtgärder genomfördes för att minska utsläppen av gödningsämnen i Finska viken. Det ekonomiska läget för NDEP:s stödfond har under året markant förbättrats, genom utfästelser på 20 respektive 10 miljoner euro, från Ryssland och kommissionen. Inom det s.k. nukleära fönstret har arbetet fortsatt, med utgångspunkt i den s.k. strategiska plan som togs fram 2007. Ett antal nya projekt har finansierats.

Kommissionen deltar som full medlem i Östersjöstaternas råd (CBSS) och Barentsrådet (BEAC). Ett s.k. Östersjötoppmöte på regeringschefsnivå hölls i juni under lettiskt värdskap och med deltagande av kommissionären för fiske och maritima frågor. Kommissionen har under året visat ett ökat intresse för arktiska frågor. Ett meddelande om Europeiska unionen och Arktis presenterades i november. Sverige stödjer kommissionens förslag att söka permanent observatörsstatus i Arktiska rådet.

11.3.1 Ryssland

Sedan problemet med det ryska förbudet för import av vissa polska livsmedel, liksom andra komplikationer hade lösts, enades EU om att börja förhandlingarna med Ryssland om ett nytt samarbetsavtal för att ersätta det nuvarande partnerskap och samarbetsavtalet (PSA). Förhandlingsstarten tillkännagavs den 27 juni vid toppmötet mellan EU och Ryssland i Chanty-Mansijsk. Då det ryska angreppet av Georgien inträffade i början av augusti sköts emellertid förhandlingarna åter upp. Efter en översyn av EU-Rysslandsrelationerna, genomförd av kommissionen och rådssekretariatet, återupptogs förhandlingarna i december med reservationen att EU fortsätter att kräva att Ryssland ska uppfylla överenskommelserna i Georgien-konflikten från 12 augusti och 8 september.

EU-Rysslandstoppmötet i Nice i november dominerades av Georgienkrisen och finanskrisen. EU uttalade fortsatt stöd för att Ryssland skulle ansluta sig till WTO. President Medvedjev bekräftade det ryska beslutet att med 9–12 månader senarelägga höjningen av tullar på virkesexporten, vilket berör inte minst den svenska skogsindustrin. Presidenterna Sarkozy och Medvedjev enades om att föreslå ett OSSE-toppmöte i mitten av 2009 för att diskutera Medvedjevs förslag om en ny alleuropeisk säkerhetsarkitektur.

11.3.2 Ukraina

Relationerna mellan EU och Ukraina har under året främst fokuserat på Ukrainas kommande Associeringsavtal med EU, tidigare benämnt "New Enhanced Agreement". En huvudkomponent i detta avtal utgörs av ett frihandelsområde, som började förhandlas i februari. Det omfattar även politiska frågor och samarbete inom ett stort antal sektorer, med avsikt att anpassa Ukrainas regelverk till EU:s. På dessa områden har förhandlingarna gjort stora framsteg under 2008. Det årliga toppmötet mellan EU och Ukraina hölls den 9 september i Paris och fokuserade i hög grad på läget i avtalsförhandlingarna samt på situationen i regionen efter konflikten mellan Ryssland och Georgien. Toppmötet lade bl.a. fast att det nya avtalet just ska benämnas "associeringsavtal" och att EU ska inleda en dialog med Ukraina om viseringsfrågor, i syfte att på lång sikt införa ömsesidig viseringsfrihet.

I slutet av året skulle kontraktet om gasleveranser till och genom Ukraina från Ryssland omförhandlas. På grund av oenighet om avtalsvillkor, prissättning och storleken på upparbetade skulder kunde förhandlingarna om nytt kontrakt inte avslutas före årets slut, vilket medförde allvarliga störningar i gasleveranserna till flera av EU:s medlemsstater.

Under året har EU fortsatt fokuserat på Moldaviens EU-integrationsarbete, den gränsövervakningsinsats (EUBAM) som finns på gränsen mellan Moldavien och Ukraina samt den frusna konflikten om utbrytarregionen Transnistrien i östra Moldavien. Inga framsteg avseende en lösning på konflikten har under året gjorts inom ramen för det s.k. 5+2-formatet där EU deltar som observatör. EU:s särskilde representant för Moldavien har under året intensifierat sin dialog med de inblandade aktörerna och bidragit till att en förtroendeskapande process mellan parterna ska kunna komma igång. De reserestriktioner som EU år 2003 införde mot vissa företrädare för den transnistrisk regimen förlängdes i februari med ytterligare ett år samtidigt som några företrädare undantogs från sanktionen. På initiativ av bl.a. Sverige beslutade EU att erbjuda ett nytt avtal mellan EU och Moldavien, som ska ersätta det existerande partnerskaps- och samarbetsavtalet.

11.3.4 Vitryssland

EU:s relation med Vitryssland har utvecklats under året. I oktober beslutade GAERC att återupprätta kontakterna på ministernivå med Vitryssland. Vidare beslutades om förlängning av de reserestriktioner som varit i kraft sedan 2004 för ett antal vitryska företrädare med ett år, samtidigt som restriktionerna suspenderades under sex månader för ett antal företrädare, inklusive president Lukasjenka. Beslutet fattades för att underlätta EU:s dialog med Vitryssland och uppmuntra till framsteg. En översyn av beslutet kommer att ske i mars/april 2009. Vitryssland saknar p.g.a. det politiska läget fortsatt en kontraktuell relation med EU och landet deltar endast informellt inom ramen för EU:s grannskapspolitik (ENP).

11.3.5 Södra Kaukasien

Reformarbetet i Georgien, Armenien och Azerbajdzjan har fortsatt inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken (ENP), om än i varierande grad. ENP-handlingsplaner antogs för samtliga länder i november 2006 och löper på fem år. Samarbetsråd mellan EU och samtliga tre länder ägde rum i december, varvid reformarbetet utvärderades. Frågorna om demokrati, pressfrihet och respekt för mänskliga rättigheter ägnas fortsatt betydande uppmärksamhet i regionen. EU har stärkt sin roll och närvaro i regionen i och med EU:s särskilde representant för södra Kaukasien.

Efter en tids upptrappning av oroligheterna i de georgiska utbrytarrepublikerna Abchazien och Sydossetien under sommaren, intensifierades striderna mellan georgiska och ossetiska styrkor den 7 augusti. Fem dagar av väpnad konflikt följde där Ryssland angrep Georgien. EU har vidtagit en rad åtgärder med anledning av konflikten mellan Ryssland och Georgien. Ett eldupphöravtal framförhandlades av det franska EU-ordförandeskapet och en civil EU-observatörsmission om cirka 200 observatörer har utplacerats för att bl.a. övervaka avtalets genomförande. Därtill har EU utsett en särskild representant för krisen i Georgien och

11.3.6 Centralasien

EU:s relationer med de fem länderna i Centralasien (Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan och Uzbekistan) vidareutvecklades under året. Den strategi för partnerskap med Centralasien som EU antog i juni 2007 konkretiserades med handlingsplaner, skraddarsyddas för respektive land samt särskilda regionala initiativ inom områdena utbildning, rättsstaten och miljö och vatten.

EU:s särskilde representant för Centralasien fortsatte sitt arbete och representantens mandat vidgades till att även omfatta miljö- och vattenfrågor. EU:s politiska dialog med de fem länderna utvecklades ytterligare och dialogmöten om mänskliga rättigheter hölls under året med samtliga fem länder. En stor konferens om säkerhet i Centralasien hölls i Paris i september för första gången med EU:s och Centralasiens utrikesministrar samlade; en rad internationella och regionala organisationer deltog också. I oktober reviderade och förlängde EU sanktionerna mot Uzbekistan. I samarbete med FN och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) fortsatte EU att stödja kampen mot terrorism, narkotika och kriminalitet i regionen. De grundläggande frågorna om demokrati, pressfrihet och respekten för de mänskliga rättigheterna ägnades fortsatt uppmärksamhet.

Instrumentet för utvecklingssamarbete (DCI) för Centralasien

Centralasien ingår inte i ENP utan stöds genom *Development Cooperation Instrument* (DCI), som även omfattar Asien, Latinamerika, Mellanöstern och Sydafrika. Programmet för de fem länderna i Centralasien beräknas under 2007–2013 uppgå till 719 miljoner euro. Stödet fokuserar på fattigdomsbekämpning, god och demokratisk samhällsstyrning, ekonomiska reformer, miljö, migration, gränsfrågor och utbildning. Centralasien omfattas även av instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR). Inom DCI är det viktigt för Sverige att mänskliga rättigheter omhändertas, och att budgetstödet användande är transparent. Detta kommer även framledes att vara viktiga områden för Sverige.

11.3.7 Utvecklingssamarbete och biståndsinsatser i regionen

Europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet (ENPI) lanserades den 1 januari 2007 och syftar till att främja samarbete och integration mellan EU och dess partnerländer i Östeuropa och Medelhavsområdet, särskilt genom att stärka genomförandet av de handlingsplaner som upprättats som en del av den europeiska grannskapspolitiken ENP. Partnerländer i Östeuropa är Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ryssland, Ukraina och Vitryssland.

Vitryssland saknar handlingsplan för grannskapspolitikens genomförande och tilldelas därför mycket begränsade medel. Ryssland tillhör inte ENP-länderna men omfattas av ENPI på grundval av dess så kallade strategiska partnerskap med EU. Finansieringen av ENPI uppgår 2007–2013 till 12 miljarder euro. En tredjedel är avsatt för samarbete i Östeuropa och finansierar till största delen stöd för ekonomiska och demokratiska reformer. Med ENPI har biståndet till grannskapet i stor utsträckning övergått från projekt- till programstöd.

Sverige har i genomförandekommittén för ENPI och genom Sidas arbete i samarbetsländerna drivit en närmare koppling mellan ENPI och grannskapspolitikens, transparens och effektivitet i användningen av budgetstöd samt givarkoordinering mellan kommissionen, Sverige och andra EU-medlemsländer. I samband med inrättandet av investerings-faciliteten Neighbourhood Investment Facility (NIF) som använder ENPI-medel och bilateralt bistånd i projekt tillsammans med internationella finansieringsinstitutioner har Sverige drivit frågan om transparenta urvalskriterier och en tydlig koppling till ENP:s handlingsplaner. Sverige avser bidra till NIF.

11.4 Västra Balkan

11.4.1 Västra Balkan

EU spelar fortsatt en mycket viktig roll i regionens (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Makedonien, Montenegro och Serbien) utveckling. Den svenska politiken ligger i linje med EU:s politik och syftar till att främja regional stabilitet och stärka ländernas närmande till EU. Reformerna återstår fortfarande för att regionen ska normaliseras och stärka sin EU integration.

11.4.2 Albanien

Albanien undertecknade ett stabiliserings- och associeringsavtal (SA-avtal) med EU i juni 2006. Under det gångna året har Albanien och EU även ingått ett avtal om viseringsförenklingar liksom ett återtagandavtal samt inlett en dialog om viseringsliberalisering. Albanien Interimsavtal, som föregår SA-avtalet, har varit gällande sedan december 2006 och landet har under året fortsatt att utvecklas positivt för att möta EU:s ekonomiska och politiska kriterier. Albanien SA-avtal väntas träda i kraft under 2009.

Kommissionen betonar att Albanien måste genomföra förbättringar på ett flertal områden innan Albanien kan ta nästa steg i integrationsarbetet, t.ex. måste det kommande parlamentsvalet 2009 genomföras i enlighet med internationell demokratisk standard. Verkningsfulla åtgärder måste vidtas för att kunna motverka korruption och organiserad brottslighet samt stärka rättsväsendet i stort. Sverige delar kommissionens syn på och rekommendationer till Albanien. Sverige var ett av de första medlemsländerna som ratificerade Albanien SA-avtal och ett konkret genom-

11.4.3 Bosnien-Hercegovina

Stabiliserings- och associeringsavtal (SA-avtal) mellan Bosnien och Hercegovina och EU undertecknades i juni. Interimsavtalet trädde i kraft den 1 juli och dess handelsrelaterade åtagande har implementerats framgångsrikt. Viseringsförenklingsavtalet mellan EU och Bosnien och Hercegovina trädde i kraft den 1 januari varefter EU i maj inledde en dialog om viseringsliberalisering med Bosnien och Hercegovina som syftar till avskaffande av visumtvång för resor till EU. EU presenterade en färdplan med villkor för viseringsfrihet i juni. En nationell handlingsplan för färdplanens uppfyllnad antogs av Bosnien och Hercegovina i augusti.

Trots årets framgångar i EU-integrationsarbetet kvarstår motsättningar om landets politiska framtid något som bl.a. effektivt fördröjer reformer nödvändiga för EU-närmandet, i första hand en överenskommelse om konstitutionella reformer och uppfyllnad av villkoren för OHR:s avveckling. Den svaga reformviljan, politiska spänningar och ovilja att samarbeta med statliga institutioner motiverade det internationella samfundets beslut att ännu en gång skjuta upp beslutet om avveckling av OHR.

11.4.4 Kosovo

Den 17 februari antog Kosovos parlament en självständighetsförklaring som bl.a. innehåller en försäkran om att genomföra Ahtisaari-planen och en inbjudan till fortsatt internationell närvaro. Kosovos konstitution trädde i kraft den 15 juni. EU beslutade att genomföra en rättsinsats, EULEX, och utsåg en Special Representative (EUSR). FN:s insats i Kosovo, UNMIK, har påbörjat rekonfigurering för att minska sin insats och EULEX har förberett ett övertagande efter UNMIK på rättsområdet, något som operativt ägde rum den 9 december.

Den politiska situationen i Kosovo har präglats av självständighetsförklaringen. Situationen i landet efter självständigheten har överlag varit stabil. Kosovos samarbete med det internationella samfundet har fungerat väl och den nya konstitutionen stämmer överens med europeisk standard. Ekonomin har växt i en högre takt än tidigare år men utvecklingen mot en fungerande marknadsekonomi har varit begränsad. Kosovo har gjort framsteg vad gäller närmandet mot europeiska standarder av lagstiftning. Ytterligare ansträngningar krävs vad gäller anpassning till EU:s regelverk och värdegrund.

Sverige erkände Kosovos självständighet den 4 mars under förut-sättning att det internationella samfundet tills vidare tillåts närvara. I anslutning till erkännandet påpekades att Sverige även fortsättningsvis kommer att spela en aktiv roll genom det bilaterala utvecklingssamarbetet, det svenska bidraget till KFOR, EULEX och den internationella civila närvaron samt genom att aktivt driva frågan inom EU. Sverige har

11.4.5 Makedonien

På rekommendation från kommissionen fick Makedonien kandidatlandstatus i december 2005, dock utan specificerat datum för förhandlingsstart. I kommissionens översynsrapport pekar man på att Makedonien har kommit långt i att uppfylla huvudprioriteringarna i anslutningspartnerskapet. Dessa omfattar bl.a. rättsliga reformer, genomförande av SA-avtalet, genomförande av Ohridavtalet och decentralisering. Det konstateras vidare att framsteg har gjorts gällande reformer av polisväsendet och i kampen mot korruption, även om ytterligare åtgärder krävs.

Sammantaget kan dock Makedonien ännu inte anses uppfylla det politiska Köpenhamnskriteriet, framförallt p.g.a. att det senaste parlamentsvalet inte nådde upp till grundläggande internationella standarder.

Vidare är det av största vikt att den inrikespolitiska dialogen och samarbetet förbättras och blir mer konstruktiv, även om kommissionen noterar att steg i den riktningen tagits på sistone. Innan ett startdatum för anslutningsförhandlingar kan bli aktuellt krävs att Makedonien förbättrar sig på de angivna områdena och även fullt uppfyller utestående reformprioriteringar, vari det bl.a. krävs ytterligare ansträngningar för att upprätta en opolitisk tjänstemannakår inom den statliga förvaltningen.

11.4.6 Montenegro

Som ett resultat av landets självständighet från Serbien (juni 2006) fick Montenegro ett eget spår i EU-närmandeprocessen. Ett första steg mot medlemskap var undertecknandet av stabiliserings- och associeringsavtalet mellan EU och Montenegro. Kommissionens översynsrapport 2008 konstaterar att framsteg gjorts i arbetet med EU-anpassningen, samtidigt som man framhåller att mycket återstår vad gäller genomförandet. Ett särskilt problem är den omfattande korruptionen och en utbredd organiserad brottslighet. Den 15 december överlämnades Montenegros ansökan om medlemskap i EU.

11.4.7 Serbien

Ett viktigt steg på vägen mot EU-medlemskap togs i och med undertecknandet av ett stabiliserings- och associeringsavtal (SAA) mellan EU och Serbien den 29 april. Landet har sedermera både ratificerat avtalet och unilateralt börjat genomföra det interimsavtal som ska fungera under övergångsperioden.

Den huvudsakliga förutsättningen för undertecknandet av stabiliserings- och associeringsavtalet var Serbiens samarbete med Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien i Haag (ICTY). Tillräckliga framsteg i detta samarbete gjorde att SA-avtalet

kunde undertecknas. Bland annat har två viktiga för krigsförbrytelser misstänkta personer, Radovan Karadzic och Stojan Zupljanin, arresterats och förts till Haag. För att EU ska kunna ratificera avtalet krävs att ICTY otvetydigt konstaterar att det råder fullt samarbete med Serbien. En viktig sådan faktor är att också återstående misstänkta förbrytare förs till Haag. Samtidigt har EU-länderna inte kunnat enas om huruvida dagens samarbete är tillräckligt för att även EU ska kunna börja genomföra interimsavtalet.

Kommissionen konstaterar i sin översynsrapport att det finns en större politisk samstämmighet i EU-frågorna. Detta faktum bör ses mot bakgrund av en långvarig politisk splittring i landet kring två stora politiska frågor med starka ömsesidiga beröringspunkter – Kosovo och EU-integrationen. Samtidigt som den sistnämnda inriktningen blir alltmer konsoliderad i Serbien, fortsätter Kosovos status att utgöra en besvärlig blockering, manifesterad i ett brett politiskt samförstånd att fortsätta vägra erkänna det självständiga Kosovo.

I översynsrapporten konstateras likväl att Serbien har goda utsikter att vinna kandidatlandsstatus under 2009, förutsatt att kraven på ICTY-samarbete är uppfyllda. En positiv aspekt i sammanhanget är den relativt utvecklade serbiska administrativa kapaciteten. Fortsatta ansträngningar krävs emellertid för att säkerställa rättsväsendets oberoende, ansvar och effektivitet. Korruptionen är fortfarande utbredd och utgör ett allvarligt problem.

11.4.8 EU:s finansiella stöd till västra Balkan

EU är den största givaren till länderna på västra Balkan. År 2007 introducerades det nya förmedlemskapsstödet IPA som syftar till att stödja mottagarländernas EU-närmandeprocesser. Stödet genom IPA uppgår till totalt ca 11,5 miljarder euro för perioden 2007–2013, och omfattar dels kandidatländer (Kroatien, Makedonien, Turkiet), dels potentiella kandidatländer (Albanien, Bosnien-Hercegovina, Montenegro, Serbien och Kosovo). Under IPA:s andra år har Sverige aktivt verkat för att öka det lokala ägarskapet i programmeringen och genomförandet av stödet. En annan prioritering har varit att stärka givarsamordningen i fält genom tydliga konsultationsprocesser. Sverige har också verkat för en smidig och kostnadseffektiv avveckling av Byrån för återuppbyggnad (EAR) i Makedonien, Montenegro, Serbien och Kosovo och en parallell resursförstärkning och uppbyggnad av EU:s delegationskontor i länderna, vilka tar över utfasningen av det så kallade CARDS-stödet från EAR.

11.5 Mellanöstern

Israelisk–Palestinska konflikten

Fredsprocessen mellan Israel och palestinierna har varit en prioriterad fråga för EU. Förhandlingarna inom ramen för den USA-ledda

Annapolisprocessen har pågått under hela 2008. EU har bidragit till processen, inte minst genom ett omfattande stöd till palestinskt statsbyggande. Sverige har deltagit aktivt i EU:s civilpolisinsats EU POL COPPS som har gjort betydande insatser för att stärka den palestinska säkerhets- och rättssektorn. Sverige har också verkat för att stärka EU:s politiska roll. EU har kritiserat Israel för den fortsatta bosättnings-expansionen samt bristen på tillträde och rörelsefrihet för palestinerna som strider mot Israels åtaganden enligt Färdplanen för fred. I övrigt har situationen i Gaza stått i fokus. EU har upprepade gånger fördömt raketattackerna från Gaza, vilka upphörde under ett antal månader, som en följd av en informell vapenvila mellan Israel och Hamas. I Gaza råder en allvarlig humanitär situation och EU har kritiserat Israel för blockaden samt begränsningar i leveranserna av el och bränsle till området. EU avser att fortsätta stödja parterna i fredsprocessen och har beredskap att bidra på olika sätt vid en framtida överenskommelse.

Union för Medelhavet

Barcelonaprocessen: Union för Medelhavet sjösattes genom toppmötet i Paris 13 juli. Vid utrikesministermötet i Marseille 3–4 november kom namnet att ändras till Union för Medelhavet.

Som presidentkandidat höll Nicholas Sarkozy i februari 2007 ett tal i Toulon, i vilket han föreslog en medelhavsunion utanför EU – men med EU som förebild. Efter inledande meningsmotsättningar mellan medlemsstaterna växte en samsyn i allt väsentligt. I ett gemensamt förslag frångick man tanken på att skapa något helt nytt utan föreslog i stället att ge nytt liv (och namn) åt Barcelonaprocessen genom olika förändringar som kom att utgöra grundstommen i den deklaration som toppmötet i Paris antog.

Paris-deklarationen betyder att den tidigare Barcelonaprocessen i sin nya skepnad får en starkare politisk förankring tack vare bl.a. regelbundna toppmöten vartannat år alternerande i nord och syd. En mer utarbetad institutionell struktur ska tillföras bl.a. genom att upprätta ett sekretariat. Sekretariatet ska vara av tekniskt slag med ungefär 20 anställda. Genom Unionen får Euromed-samarbetet en tydlig projektdimension – sex särskilt intressanta områden har pekats ut i annexet till Parisdeklarationen (miljö, transportvägar, räddningstjänst, alternativ energi: sol, högre utbildning och forskning, stimulans till små och medelstora företag). En väsentlig nyordning tillkom i det att unionen nu leds av två jämställda ordföranden, en från nord, dvs. från EU-kretsen och en från syd. Därtill kommer att nya deltagare finns med i kretsen – Bosnien-Herzegovina, Kroatien, Monaco och Montenegro. Totalt ingår nu 43 länder i en Union för Medelhavet. Utöver de 27 EU – medlemsstaterna och de ovan nämnda staterna deltar de ursprungliga partnerländerna Marocko, Algeriet, Tunisien, Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Turkiet, Palestinska myndigheten, Albanien samt Mauretanien.

Euromed-samarbetet är unikt genom sin betoning på gemensamma värderingar såsom demokrati och mänskliga rättigheter samt på ett delat ägarskap mellan EU och partnerländerna.

Den 13 november inleddes de formella förhandlingarna om ett ramavtal mellan EU och Libyen som ett led i parternas normaliseringssträvanden. Avsikten är att man ska enas om ett brett avtal som omfattar bl.a. politisk dialog inklusive mänskliga rättigheter, handel, migration och säkerhetsfrågor. Från libysk sida har man visat stort intresse för att snabbt nå fram till ett avtal. Det är ännu för tidigt att bedöma hur länge förhandlingarna kan tänkas pågå, bl.a. mot bakgrund av de rättsliga och administrativa förändringar som krävs på libysk sida.

Irak

I december 2005 upprättade kommissionen ett delegationskontor i Bagdad och i november 2006 inleddes förhandlingar mellan EU och Irak om ett handels- och samarbetsavtal. Avtalet kommer att fokusera på handelsrelationer men även innehålla politiska klausuler om mänskliga rättigheter, terrorism, migration och massförstörelsevapen. Den sjätte förhandlingsrundan hölls i november. Det finns förhoppningar att avtalet ska kunna färdigförhandlas under 2009 och det är därför inte otänkbart att avtalet kan komma att färdigförhandlas under det svenska ordförandeskapet.

Kommissionen ger också humanitärt bistånd till Irak och irakiska flyktingar samt bedriver ett omfattande utvecklingssamarbete med Irak med fokus kapacitetsuppbyggnad av irakiska institutioner och en förbättring av levnadsförhållandena i landet. EU:s gemensamma rättsstatsinsats EUJUST LEX påbörjades den 1 juli 2005 med syfte att stödja reformer i såväl polis- som rättsväsendet och därutöver främja samarbetet mellan domstols-, polis- och kriminalvårdssektorn. Inom ramen för insatsen ingår utbildning för irakiska tjänstemän inom mänskliga rättigheter, ledarskap, brottsutredning och sektorövergripande samarbete som ca 2000 tjänstemän hitintills genomgått.

Inom EU har Sverige en hög profil vad gäller Irak, vilken blev än mer tydlig under den översynskonferens inom ramen för International Compact with Iraq som Sverige stod värd för i Stockholm den 29 maj.

Iran

Irans kärntekniska program har fortsatt varit en prioriterad fråga för EU. Året har överlag präglats av en bristande iransk samarbetsvilja med IAEA samt fortsatt iransk vägran att efterleva säkerhetsrådsresolutionerna. Det iranska kärntekniska programmet fortsätter att utvecklas samtidigt som det gjorts stora ansträngningar genom EU3/EU (Frankrike, Storbritannien och Tyskland, med stöd av EU:s höge representant Javier Solana), inom ramen för FN:s säkerhetsråd och stormaktsgruppen 3+3 (Frankrike, Storbritannien, Tyskland, USA, Ryssland och Kina) för att lösa frågan.

Sverige har under 2008 ställt sig bakom stormaktsgruppens ansträngningar i linje med övertygelsen att ett brett och enat internationellt samfund under FN:s ledning som det mest effektiva sättet

att påverka Iran till ett konstruktivt agerande. Utöver den tvetydighet som omgärdar Irans kärntekniska ambitioner har situationen för de mänskliga rättigheterna och landets roll i regionen varit viktiga frågor för EU:s Iranpolitik. EU har öppet kritiserat Iran för landets bristande respekt för de mänskliga rättigheterna.

I förlängningen finns ett stort mervärde av samarbete mellan EU och Iran som kan frigöras vid framsteg vad gäller frågan om det kärntekniska programmet och respekten för de mänskliga rättigheterna.

11.6 Nordamerika

Toppmöte mellan EU och USA

Det årliga toppmötet mellan EU och USA ägde rum i Slovenien den 10 juni. Agendan var bred och inkluderade bl.a. ekonomiskt samarbete, utrikes- och säkerhetspolitiska frågor samt klimatförändringar och energifrågor.

I samband med mötet antogs en toppmötesdeklaration, kompletterad med en framstegsrapport om samarbetet inom ramen för TEC (Transatlantic Economic Council). Toppmötesdeklarationen behandlade ett stort antal geografiska samarbetsområden samt bl.a. demokratifrämjande, terrorismbekämpning, icke-spridning, ekonomiskt samarbete, klimatförändringar och energisäkerhet.

Utrikespolitiskt samarbete

Det utrikespolitiska samarbetet var intensivt under 2008. EU-ländernas och USA:s utrikesministrar träffades i New York i september för samtal om den breda utrikespolitiska agendan. Löpande möten hölls på statssekreterarnivå samt ett stort antal expertdialoger om både geografiska och tematiska frågor. Samarbetet rörde främst gemensamma gränsöverskridande utmaningar och tredjelandsfrågor. Den EU-interna dialogen fokuserade mot slutet av året till stor del på hur samarbetet med en ny amerikansk administration kan företas på bästa sätt.

Ekonomiskt samarbete

Det ekonomiska samarbetet EU–USA äger rum i Transatlantic Economic Council, TEC som bildades vid toppmötet 2007. Tre möten har hittills hållits varav det senaste den 12 december i Washington. Ett antal positiva resultat har uppnåtts i TEC samtidigt som vissa ekonomiska frågor fortfarande inte har fått någon lösning. Under året har arbetsmetoderna för TEC setts över för att förbättra den interna EU-samordningen.

USA och EU har ett nära samarbete på det handelspolitiska området och då främst inom ramen för DOHA-rundan. Ett antal olösta handelspolitiska tvister har varit aktuella under året och har inte fått någon lösning. Dessa utgör emellertid en liten del i förhållande till den omfattande transatlantiska handeln.

Toppmötet mellan EU och Kanada

Toppmötet mellan EU och Kanada ägde rum den 17 oktober i Québec. Vid mötet diskuterades energi- och miljöfrågor, aktuella säkerhetspolitiska frågor, civil och militär krishantering och ekonomiskt partnerskap. Beträffande klimatfrågan var parterna överens om att arbeta för en klimatregim efter 2012. De var också eniga om långsiktiga klimatmål, men hade olika mål på mellanlång sikt. Ett framsteg vid mötet var att parterna enades om att söka skapa ett ambitiöst och balanserat ekonomiskt partnerskap.

11.7 Afrika

11.7.1 EU-Afrikastrategin

Den gemensamma EU-Afrikastrategin med tillhörande handlingsplan som antogs på EU-Afrikatoppmötet i Lissabon i december 2007 följs nu upp i åtta partnerskap. Ett ministertrojkamöte för genomförandet av EU-Afrikastrategin har under hösten ägt rum både på utrikes- och försvarsministernivå i Addis Abeba. De åtta partnerskapen är: fred och säkerhet, demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, handel och regional integration, millenniemålen, energi, klimatförändringar, migration, rörlighet och sysselsättning, vetenskap samt informations-samhället och rymden. En gemensam EU-representation till Afrikanska unionen har under 2008 inrättats i Addis Abeba vilket också förbättrar möjligheterna att fördjupa relationerna mellan EU och Afrika.

11.7.2 Afrikas horn

Sudan

Den fortsatta krisen i Darfurprovinsen i västra Sudan har regelbundet behandlats av rådet för externa relationer.

Ansträngningarna för att uppnå en politisk förhandlingslösning på krisen i Darfur som letts av FN-sändebudet Jan Eliasson och sändebudet från Afrikanska unionen (AU) Salim Ahmed Salim sedan 2006 har tagits över av Djibrill Bassolé, för vilken EU uttalat sitt fulla stöd. Inom EU har Sverige varit drivande för att EU ska upprätthålla ett enhetligt tryck på alla parter att underlätta det humanitära tillträdet och respektera den

humanitära rätten och att regeringen måste respektera de mänskliga rättigheterna samt arbeta för en politisk lösning.

EU har stött utplaceringen av AU:s och FN:s fredsfrämjande insats i Darfur (UNAMID).

Sverige har fortsatt vara drivande för ett stärkt politiskt engagemang från EU också till stöd för genomförandet av fredsavtalet mellan södra Sudan och Khartoum (CPA). Sveriges engagemang tillsammans med andra stater i medlemskretsen har resulterat i att EU:s analys av problemen i genomförandet av avtalet har fördjupats och att EU, såväl genom slutsatser som på andra sätt, höjt sin profil i frågan. Genom EU:s särskilde representant för Sudan, Torben Brylle, har EU:s agerande visavi Sudan blivit tydligare och mer sammanhållet. EU är en av de största biståndsgivarna i Sudan.

Tchad

Beslut inom ramen för ESRP, om en krishanteringsinsats som stöd till den FN-ledda multi-dimensionella internationella närvaro i Tchad och Centralafrikanska republiken togs i januari 2008. Insatsen i Tchad och CAR, (EUFOR Tchad/CAR) har ett humanitärt mandat att skydda flyktingar och göra det möjligt för humanitärt bistånd att nå fram. Mandatet bygger på FN:s säkerhetsråds resolution 1778. Insatsområdet sträcker sig från östra Tchad till de norra delarna av Centralafrikanska republiken. EU har ett ettårigt uppdrag att skydda FN-personal, civilbefolkning och flyktingar samt säkerställa att humanitära aktörer kan verka.

EUFOR Tchad/CAR består av 3 700 personer. Fjorton EU-länder deltar i insatsen som leds från det franska högkvarteret av en irländsk operationsbefälhavare. Sverige har bidragit till insatsen med ett skyttekompani om cirka 230 personer samt specialförband. Det svenska förbandet, som anlände bland de första i mars, stannade till mitten av oktober.

Insatsen har lyckats väl med att uppfylla sina uppgifter att skydda civilbefolkning och flyktingläger. FN har begränsad närvaro. Kontakten med humanitära aktörer har varit god och EUFOR har rönt uppskattning hos organisationer som arbetar i insatsområdet.

I oktober 2007, efter aktiv EU-medverkan, slöts en överenskommelse mellan president Déby och en stor del av oppositionen i landet, med undantag för rebellrörelserna i gränsområdet mot Sudan. Överenskommelsen syftar till att stabilisera situationen i landet, att möjliggöra en politisk förhandlingslösning på konflikterna i landet samt att utlysa allmänna val under 2009. EU stödjer fortsatt arbetet med att förverkliga denna överenskommelse.

EU:s bistånd till Tchad är framförallt av humanitär natur. Mandatet för EUSR-Sudan utvidgades i februari till att inkludera även Tchad och norra Centralafrikanska republiken.

EU är den största biståndsgivaren i Somalia (18 miljoner euro i humanitärt stöd) och läget i landet samt den utbredda piratverksamheten utanför Somalias kust har under 2008 behandlats återkommande i olika arbetsgrupper i Bryssel. Piratattackerna har inte minst försvårat WFP:s humanitära leveranser till Somalia, där omkring 3,2 miljoner människor beräknas vara i behov av humanitär hjälp. EU inledde under året samordningsinsatsen EUNAVCO till stöd för medlemsstaternas och andras nationella insatser mot pirater utanför Somalias kust. Den 10 november antog Europeiska rådet en gemensam åtgärd för en marin ESFP-insats avsedd att skydda WFP-transporter och annan sårbar sjöfart utanför Somalias kust. Beslut om att inleda insatsen fattades i början av december. Regeringen har riksdagens medgivande för avsikt att bidra till insatsen under 2009.

Sverige är, tillsammans med ett fåtal andra EU-länder, aktivt i Internationella kontaktgruppen för Somalia (ICG) som etablerades i mitten av 2006. Gruppen, vars huvudsyfte är att åstadkomma samsyn och samordning i omvärldens gensvar på situationen i Somalia, har träffats fyra gånger under året.

Sverige stod i oktober värd för ett FN-möte om Somalia i Stockholm. Mötet leddes av FN:s särskilde representant för Somalia och deltagarna bestod av representanter för bl.a. EU, AU, FN, övergångsregeringen (TFG) och oppositionen (ARS) i Somalia samt ett begränsat antal givarländer engagerade i Somalia.

Etiopien och Eritrea

EU har, som ett av fredsavtalets vittnen, under året fortsatt att följa gränskonflikten mellan Etiopien och Eritrea och verkat för att parterna fullt ut ska respektera och genomföra gränskommissionens beslut från 2002 i enlighet med Algeravtalet. Gränskommissionen demarkerade i november 2007 gränsen på kartan i enlighet med kommissionens tidigare beslut. Sverige intar här en folkrättslig hållning och har inom EU uppmärksammat att gränskommissionens utslag är folkrättsligt bindande. 2008 avslutades FN:s fredsbevarande mission vid gränsen, UNMEE. EU fortsätter betona vikten av att parterna löser konflikten fredligt och normaliserar sina förbindelser. EU har vidare fört en regelbunden politisk dialog inom ramen för Cotonou-avtalet med respektive land där fred och säkerhet på Afrikas horn, tillsammans med mänskliga rättigheter och demokrati, varit viktiga frågor.

I Etiopien har EU haft en fortsatt aktiv roll och bl.a. följt de lokala valen under våren och den svåra humanitära situation som utvecklats under året. Sverige har inom EU aktivt verkat för att uppmärksamma situationen i Etiopiens Somaliregion, Ogaden och den föreslagna restriktiva NGO-lagstiftningen i Etiopien. Situationen i båda länder har löpande behandlats i olika EU-arbetsgrupper.

Mano River

Ambassadör Harro Adt från Tyskland tog över efter svenska ambassadören Hans Dahlgren som EU-ordförandeskapets särskilda representant i Mano River-länderna. Guinea, Liberia och Sierra Leone Elfenbenskusten och Guinea-Bissau omfattas. I den särskilda representantens mandat ingår bl.a. att föra en dialog med alla berörda aktörer, inklusive FN och den regionala samarbetsorganisationen ECOWAS. Syftet är att skapa förutsättningar för fred, återuppbyggnad och demokratisering i regionen.

Liberia

EU har under 2008 fortsatt stödja stabiliseringen och utvecklingen i Liberia genom både politiskt och finansiellt stöd. EU:s humanitära bistånd, kanaliserat via ECHO, har fungerat väl. Kommissionens svårigheter att allokera de pengar som har anslagits för stöd till återuppbyggnad har till viss del övervunnits. Kommissionen har bl.a. utökat sin representation i Monrovia. Sverige är fortsatt pådrivande för att EU-biståndet till Liberia ska effektiviseras.

Nigeria

Dialogen mellan Nigeria och EU i enlighet med art 8 i Cotonou-avtalet har fortsatt. EU har bevakat de ökade oroligheterna i Nigerdeltat och fört en dialog med Nigeria om hur säkerheten i området kan förbättras. EU har ökat påtryckningarna för att Nigeria ska anta en nationell migrationspolitik. EPA- förhandlingarna med Nigeria befinner sig fortfarande i ett oklart läge samtidigt som EU alltjämt är Nigerias viktigaste handlingspartner.

Elfenbenskusten och Guinea samt regionala samarbetsorganet ECOWAS

EU fortsatte att nära följa situationen i Elfenbenskusten och stödja genomförandet av det fredsavtal som undertecknats mellan regeringen och rebellgrupperna. I Guinea har EU fört en dialog med såväl regeringsföreträdare som opposition för att främja en nationell dialog och demokratisering. Denna dialog har bl.a. skett inom ramen för artikel 96-konsultationerna i enlighet med Cotonou-avtalets artikel 96. Eventuellt kommer en ny art-96 dialog att initieras mot bakgrund av den statskupp som ägde rum i december. Dialogen mellan EU och den regionala samarbetsorganisationen ECOWAS har fortsatt. Under året har ministertrojkor mötts vid två tillfällen.

EU har under året skickat en insats till stöd för reformer inom säkerhetssektorn till Guinea–Bissau; EU SSR (Security Sector Reform). Insatsen ska vara verksam i flertalet delar av säkerhetssektorn och ge råd och bistånd till de lokala myndigheterna.

Mauretanien

Efter militärkuppen i augusti har EU inlett artikel 96-konsultationer med Mauretanien i enlighet med Cotonou-avtalets artikel 96 för att söka nå samsyn om vägen tillbaka till demokratiskt styre. Om resultat i dialogen inte kan uppnås kan åtgärder som frysning av biståndet bli aktuella.

11.7.4 Stora sjöregionen

EU är en viktig aktör till stöd för fred och säkerhet i Stora sjöregionen

Utvecklingssamarbetet är omfattande. EU är också en betydelsefull politisk aktör och har bl.a. ett särskilt sändebud för regionen. Det särskilda sändebudet har varit aktivt engagerad i de pågående fredsprocesserna i Stora sjöregionen, inte minst vad gäller den kris som uppstod i östra Kongo under hösten. EU och medlemsstaterna, inklusive Sverige, har varit starkt engagerade för att finna en lösning på krisen i östra Kongo, och har inom ramen för den så kallade Internationella konferensen om fred, säkerhet, demokrati och utveckling i Stora sjöregionen tillhandahållit både politiskt tryck och ekonomiskt stöd.

Demokratiska republiken Kongo

Processen för fred och stabilisering i östra Kongo har kraftigt försämrats sedan augusti, genom framför allt sammandrabbningar mellan regeringsstyrkan FARDC och rebellgruppen CNDP. EU och medlemsstaterna, inklusive Sverige, har varit starkt engagerade för att finna en lösning på krisen i östra Kongo. EU och dess medlemsländer har agerat såväl politiskt som med omfattande humanitärt stöd på den uppkomna krisen. DR Kongo var ett av de länder som fick mest EU-bistånd under 2008 och där kommissionen förbereder fortsatta satsningar på utvecklingssamarbetet.

EU:s polisinsats i DR Kongo, EUPOL, till stöd för den integrerade nationella polisen, fortsatte under året. Även rådgivningsgruppen för säkerhetssektorreform, EUSEC, fortsatte sitt arbete med att ge råd till den kongolesiska försvarsmakten för reformering av den nationella armén. Båda insatserna sker inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. EU:s engagemang har skett i samråd med FN.

EU och Sverige har på olika sätt aktivt bidragit till stöd för förhandlingarna mellan Ugandas regering och rebellerna i norra Uganda samt till beredskap för återuppbyggnad av de konfliktdrabbade områdena i norra Uganda.

11.7.5 Södra Afrika

Zimbabwe

Efter att oppositionen MDC vann parlamentsvalet i slutet av mars utbröt våldsamheter. Inför en andra omgång i presidentvalet iscensattes ytterligare våldskampanjer mot MDC kandidaten Morgan Tsvangirai. Denne drog sig då tillbaka och Robert Mugabe förklarade sig ha vunnit valet. Den SADC ledda medlingen under Thabo Mbeki har ännu inte lett till någon lösning. Ett avtal om maktdelning den 15 september har inte följts upp genom beslut om en samlingsregering. Ministerrådet förlängde i början av året de riktade åtgärderna mot Zimbabwe och förväntas kontinuerligt justera listan med personer som berörs. Den negativa utvecklingen i landet har ytterligare förvärrats och den humanitära situationen är mycket allvarlig. EU är fortsatt en stor humanitär givare i Zimbabwe. Situationen i Zimbabwe behandlas regelbundet i EU:s politiska dialog med samarbetsorganisationen för södra Afrika (SADC) och med övriga länder i södra Afrika.

Sydafrika

Det strategiska partnerskapet mellan EU och Sydafrika började ta form under 2007. Det första toppmötet hölls i juli. Vid detta möte gjordes en genomgång av det breddade samarbetet som nu byggs upp mellan EU och Sydafrika vad gäller handel, utveckling, miljö, vetenskap och teknologi. På agendan stod även globala, ekonomiska och regionala frågor samt säkerhetsfrågor.

11.8 Latinamerika och Karibien

Utrikespolitiskt samarbete

Det femte toppmötet mellan EU:s och Latinamerika och Karibiens stats- och regeringschefer ägde rum den 16–17 maj i Lima, Peru. Vid mötet antogs en deklaration som behandlar frågor om social sammanhållning samt klimat och energi. Därutöver berördes frågor om migration, droger, regional integration samt interkulturell dialog. Ett antal expertdialoger om migration, miljö, droger samt fördelningspolitik ägde rum under året.

Förhandlingarna om ett associationsavtal mellan EU och Centralamerika avancerade. Ansträngningar för att söka påskynda förhandlingarna mellan EU och den andinska gemenskapen ägde rum. Ett flertal konsultationer hölls även för att återuppta förhandlingarna om ett associationsavtal med Mercosur. Ett ekonomiskt partnerskapsavtal (EPA) mellan EU och de karibiska länderna undertecknades formellt i oktober. Samtliga länder i den regionala gruppen CARIFORUM, förutom Haiti, omfattas av avtalet. Sverige har haft en pådrivande roll i alla dessa förhandlingar. Associationsavtalen syftar såväl till handelsliberaliseringar som politiska åtaganden och utvecklingssamarbete.

Utvecklingssamarbete med Latinamerika

Utvecklingsinstrumentet DCI (Development Cooperation Instrument) ersatte fr.o.m. den 1 januari 2007 ett tiotal förordningar, däribland förordningen om samarbetet med Asien och Latinamerika. Under 2007 beslutade DCI-kommittén om strategier för samtliga 18 länder i Latinamerika som är mottagare av EG-bistånd för perioden 2007–2013. Under strategiperioden uppgår beloppet för Latinamerika inom DCI till 2,7 miljarder euro. Under 2008 beslutade DCI-kommittén om 2008 års handlingsplaner för samtliga mottagarländer i Latinamerika. De svenska positionerna inför beslut i kommittén har tagit sin utgångspunkt i principer om nationellt ägarskap, komplementaritet och givarsamordning med betoning på lokal samordning.

Argentina

EU beslöt verka för att förstärka dialogen och samarbetet med Argentina, särskilt avseende mänskliga rättigheter.

Brasilien

Det andra toppmötet mellan EU och Brasilien hölls den 22 december i Rio de Janeiro. På mötet antog parterna ett gemensamt treårigt handlingsprogram för det strategiska partnerskapet som förstärker samarbetet i frågor om bl.a. demokrati, mänskliga rättigheter, fred, miljö, klimat, hållbar utveckling och energisäkerhet.

Chile

Associationsavtalet med EU har nu varit i kraft i fem år vilket uppmärksammades i Santiago den 28 november. EU beslöt verka för att förstärka dialogen beträffande mänskliga rättigheter.

Ett flertal uppvaktningar till stöd för försvarare av mänskliga rättigheter ägde rum.

Kuba

En översyn av EU:s gemensamma ståndpunkt om Kuba vars syfte är att främja demokrati och systemöppnande åtgärder i landet görs årligen. Den gemensamma ståndpunkten med tillhörande rådslutsatser (rådsdokument 10566/3/08) antogs av GAERC den 23–24 juni. Rådslutsatserna innebar att EU:s s.k. juniåtgärder formellt hävdes i syfte att främja en politisk dialog med Kuba om bl.a. mänskliga rättigheter och demokrati. Rådslutsatserna uppmanar också den kubanska regeringen att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna och frige landets politiska fångar samt betonar vikten av EU:s dialog med den demokratiska oppositionen. En utvärdering av relationerna med Kuba inklusive effektiviteten i den politiska dialogen ska ske i ljuset av framsteg avseende mänskliga rättigheter i samband med nästa översyn av den gemensamma ståndpunkten i juni 2009.

Mexiko

EU och Mexiko kom överens om att ingå ett strategiskt partnerskap. EU beslöt även att verka för att förstärka dialogen beträffande mänskliga rättigheter.

11.9 Asien

Kina

Den politiska dialogen mellan EU och Kina fortsätter att utvecklas, och samtal har förts mellan de båda sidorna om att inrätta en halvårsvis högnivådialog om politiska frågor. Det årliga toppmötet skulle äga rum 1 december i Lyon, men ställdes in med kort varsel av Kina. Under året har förhandlingarna om ett Partnerskaps- och samarbetsavtal fortsatt. Partnerskaps- och samarbetsavtalet ska täcka mångfalden och bredden i relationen mellan EU och Kina. Inom ramen för partnerskaps- och samarbetsavtalet ska 1985 års handels- och ekonomiavtal uppdateras. Sverige har i förhandlingarna framhållit att det är angeläget att viktiga grundprinciper om bl.a. mänskliga rättigheter samt nedrustning och ickespridning återspeglas i avtalet. Dialogen mellan EU och Kina om mänskliga rättigheter har fortsatt under året. Dialogen och samarbetet inom det handelspolitiska området har utvecklats och i april ägde de första diskussionerna inom ramen för den årsvisa högnivåmekanismen rum i syfte att fördjupa samarbetet om handelsrelaterade frågor.

Inom ramen för det strategiska partnerskapet mellan EU och Japan hölls det årliga toppmötet i Tokyo den 23 april. På toppmötet diskuterades klimatförändringar och behovet av ett post-Kyoto avtal, energisäkerhet och hållbar utveckling. Regionala och internationella frågor såsom Kina, Afghanistan, Mellanöstern och Burma diskuterades samt utvecklingsfrågor inklusive relationen till Afrika. Både EU och Japan underströk nyttan av den strategiska dialogen om Öst- och Centralasien för att koordinera insatserna i områdena. Båda sidor underströk vikten av att slutföra Doharundan. Avregleringsdialogen, som är ett viktigt instrument i arbetet för att stärka investeringsklimat och handelsförbindelser mellan EU och Japan, har fortsatt under året.

Nordkorea

Under 2008 har EU fortsatt stött sexpartsprocessen som syftar till att lösa frågan om Nordkoreas kärnvapenprogram. EU har uttryckt stöd för arbetet med att uppnå en fullständig och verifierbar nedmontering av Nordkoreas kärntekniska anläggningar samt för IAEA:s utökade roll i verifieringsarbetet. I strävan mot att uppnå universell anslutning till kemvapenkonventionen har EU kontaktat bland annat Nordkorea under det senaste året. Vidare har EU ånyo lagt fram en resolution till FN:s generalförsamling om situationen för de mänskliga rättigheterna i landet.

Indien

Samarbetet mellan EU och Indien har fortsatt att fördjupas och stärkas genom det strategiska partnerskapet och genomförandet av den gemensamma handlingsplanen för samarbetet som antogs vid toppmötet 2005. Miljö-, klimat och energiområdet har växt fram som ett särskilt viktigt samarbetsområde. Förhandlingarna om ett bilateralt frihandelsavtal mellan EU och Indien har fortsatt. Det nionde toppmötet mellan EU och Indien avhölls i Marseille 29 september. Sverige välkomnar det närmare samarbetet med Indien och har tagit aktiv del i vidareutvecklingen av den gemensamma handlingsplanen.

Pakistan

EU har givit ökad prioritet åt en vidareutveckling av relationerna med Pakistan. Beslut fattades i april om att se över Pakistan-politiken varje halvår med primärt syfte att stärka den politiska dialogen med landet. Till de prioriterade frågorna hör kampen mot terrorismen, mänskliga rättigheter, utbildning, icke-spridning, regionala frågor samt samarbete på det ekonomiska området. Bland frågor som Sverige särskilt lyft fram ingår vad EU kan göra för att bidra till den regionala stabiliteten, stöd till kapacitetsuppbyggnad för demokratiutveckling och uppbyggnad av rättsstatens institutioner samt stärkt dialog om respekten för mänskliga rättigheter. EU deltog med en valobservatörsmission i samband med de parlamentsval som hölls 18 februari.

EU har under året noga följt utvecklingen i landet. Den militär-uppbackade interimsregeringen införde under hösten viktiga lättnader i det undantagstillstånd som råder sedan januari 2007. EU beslutade därefter att bidra med en valobservatörsinsats till de parlamentsval som planerades till den 29 december.

Sri Lanka

Konflikten mellan regeringen och den tamilska separatistorganisationen LTTE har intensifierats under 2008. EU har på lokal nivå försökt förmå båda parter att upphöra med våldshandlingar och brott mot humanitär rätt samt uppmanat regeringen att presentera förslag till en politisk lösning på konflikten. EU, med Sverige som ett av de pådrivande länderna, har också vid möten i FN:s nya råd för mänskliga rättigheter och genom flera uttalanden och demarcher under året satt ljuset på situationen för mänskliga rättigheter i landet. Kommissionen beslutade under hösten att inleda en undersökning av hur Sri Lanka uppfyller kriterierna för fortsatta handelsförmåner under systemet GSP (General System of Preferences).

Afghanistan

Situationen i Afghanistan har under år 2008 förvärrats genom en upp-trappning av det regeringsfientliga våldet i framför allt landets södra och östra delar. Som en konsekvens av bl.a. detta har EU:s och dess medlemsstaters engagemang i Afghanistan fortsatt att öka, och frågan har under året löpande varit föremål för behandling i EU:s kommitté för utrikes- och säkerhetspolitik (KUSP) och i ministerrådet. En viktig förutsättning för en samordnad politik inom EU har varit de insatser som gjorts av EU:s särskilde representant (EUSR) i Afghanistan. Genom deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan ISAF bidrar EU:s medlemsstater med en stor del av det internationella militära stöd som behövs för att stabilisera Afghanistan. Kommissionen och EU:s medlemsstater är samtidigt stora bidragsgivare till återuppbyggnad och andra utvecklingsinsatser i Afghanistan. Den polisinsats (EUPOL) som EU etablerade i Afghanistan i juni 2007 har under året uppnått full operationell kapacitet; om än ännu inte full bemanning. Ministerrådet beslöt vidare i maj 2008 att öka målet för insatsen från ca 200 till ca 400 personer. Sverige förutses bidra med fem poliser och ett antal civila experter till missionen. Syftet är att stödja uppbyggnaden av en väl fungerande civil polis under afghanskt ägarskap. Sverige verkar för att EU fortsatt ska ha en aktiv roll i Afghanistan med ett ökat fokus även på Afghanistans närområde.

Thailand

Den komplicerade inrikespolitiska situationen i Thailand har under året diskuterats kontinuerligt i EU-kretsen. Inför valet i december 2007

underströk Sverige vikten av att EU följer utvecklingen nära och engagerat. Den 26 november gjordes ett uttalande av EU:s ordförandeskap i vilket det uttrycktes oro över utvecklingen och stöd för den demokratiska ordningen. Skr. 2008/09:85

Burma

Under 2008 har Burma fortsatt regelbundet funnits på ministerrådets agenda, och rådsslutsatser har antagits som bl.a. beklagat avsaknad av demokratisk utveckling i Burma och fortsatt uppmanat regimen att uppfylla sina åtaganden inklusive frisläppande av alla politiska fångar. I samband med att orkanen Nargis som drabbade Burma i maj bidrog EU med omfattande humanitärt bistånd.

Regionalt samarbete

ASEM:s toppmöte (Asia-Europe Meeting) ägde rum i Peking i oktober. Fr.o.m. i år deltog, förutom tio ASEAN-länder, Kina, Japan och Sydkorea även de nya medlemmarna Indien, Pakistan, Mongoliet och ASEAN-sekretariatet på asiatisk sida. På europeisk sida deltog för första gången Bulgarien och Rumänien. Fyra ministermöten har hållits under året: ett kulturministermöte i Malaysia i april, ett utbildningsministermöte i Tyskland i maj, ett finansministermöte i Sydkorea i juni och ett arbetsmarknadsministermöte i Indonesien i oktober.

Handelspolitik

Rådet gav i april 2007 Kommissionen mandat att inleda förhandlingar om frihandelsavtal med Indien, Sydkorea och ASEAN-länderna. Beträffande den sistnämnda gruppen ska förhandlingar i nuläget inte föras med de tre minst utvecklade länderna Laos, Kambodja och Burma. I fallet Burma har EU fastlagt att inget avtal ska slutföras om inte den politiska situationen förändras. Förhandlingar har under 2008 ägt rum med Indien och Sydkorea. Förhandlingarna med Sydkorea går snabbt fram och betydande framsteg har gjorts i Indien. Förhandlingarna med ASEAN går långsamt och för närvarande diskuteras formerna för framtida förhandlingar.

DEL 3 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR

12 Ekonomiska och monetära unionen

Sverige har i diskussioner och beslut inom EU verkat för att stabila och sunda offentliga finanser inte får åsidosättas vid ekonomiskt reformarbete. Detta har varit en av grundstenarna för de förslag och beslut som har fattats i samband med den finansiella turbulensen. Vidtagna åtgärder ska säkerställa att hushåll och företag har tillgång till goda kreditmöjligheter. En annan viktig faktor har varit att konsekvenserna av de åtgärder som vidtagits med anledning av finansmarknadens instabilitet så långt som möjligt inte ska drabba skattebetalarna.

12.1 Den finansiella turbulensen

Under hösten blev det uppenbart att den finansiella turbulensens effekter skulle komma att påverka EU-ländernas ekonomier markant. I ljuset av detta har arbetet i Ekofinrådet och Europeiska rådet till övervägande del präglats av att återskapa förtroende för det finansiella systemet samt att bemöta det allt sämre allmänna ekonomiska läget. Utöver de ordinarie mötena har såväl extra möte i Europeiska rådet, eurogruppen på stats- och regeringschefsnivå, toppmöte mellan EU och USA som möten på G20-nivå hållits.

De frågor som har aktualiserats i diskussionerna har främst varit:

- färdplaner för att återställa stabiliteten inom den finansiella sektorn där bl.a. följande områden fokuseras på:
 - förbättrad transparens
 - förbättrade värderingsstandarder
 - förbättring av regelverk och den finansiella sektorns riskhantering
 - förbättring av marknadens funktionssätt
- en gemensam finansiell arkitektur där man har diskuterat följande delar:
 - förändring av IMF, t.ex. institutionens övervakning av globala makrofinansiella risker
 - utökat samarbete inom de s.k. G20-konstellationen
 - närmare samarbete mellan IMF och andra finansiella institutioner

– en åtgärdsplan för att möta det alltmer försämrade ekonomiska läget. Syftet är att identifiera åtgärder inriktade att undvika en djup konjunkturdgång. Åtgärderna ska rymmas inom de ramar som sätts av stabilitets- och tillväxtpakten och Lissabonstrategin. Stimulanspaketet för efterfrågan uppgår till ca 1,5 procent av BNP. Åtgärder föreslås inom flera områden:

- arbetsmarknad
- företagande
- infrastruktur och energi
- forskning och innovation.

Inför varje Ekofin-möte har EU-nämnden informerats i frågan och samråd har skett. Den 14 oktober gavs information och samråd skedde med EU-nämnden inför Europeiska rådet. Information och överläggningar har också hållits med finansutskottet samma dag.

Genomgående vid dessa tillfällen för information och samråd/överläggningar med nämnden/utskottet, har finansministern och finansmarknadsministern redovisat den svenska hållningen om att:

- vidtagna åtgärder i minsta möjligaste mån inte ska belasta skattebetalarna utan den finansiella sektorn ska stå för kostnaderna
- vidtagna åtgärder ska säkerställa att hushåll och företag har tillgång till goda kreditmöjligheter
- arkitekturen för att hantera den finansiella oron måste göras upp gemensamt och att ett lands åtgärder inte ska ge negativa effekter i ett annat medlemsstat
- både hanteringen av den finansiella turbulensen och nedgången i konjunkturen måste ske i ljuset av bibehållna sunda offentliga finanser.

12.2 Ekonomiska och monetära unionen

Stabilitets- och tillväxtpakten

För att inte riskera den ekonomiska stabiliteten i regionen ska EU-länderna undvika alltför stora underskott i sina offentliga finanser. För att mäta underskottet används två referensvärden; 3 procent av BNP för den offentliga sektorns underskott och 60 procent av BNP för den offentliga sektorns bruttoskuld. Om en medlemsstat inte lever upp till dessa krav sätter EU press på landet genom ett så kallat underskottsförfarande. Vid årets början var ett antal länder föremål för underskottsförfarandet: Italien, Portugal, Polen, Slovakien, Ungern och Tjeckien. Vid Ekofinmötet den 3 juni beslutades att avbryta underskottsförfarandet för Italien, Portugal, Slovakien och Tjeckien, eftersom ländernas budgetunderskott underskred referensvärdet. Vid rådsmötet den 8 juli enades man om att avsluta underskottsförfarandet för Polen men att inleda ett underskottsförfarande för Storbritannien. Vid utgången av 2008 var därmed inget av euroländerna föremål för underskottsförfarandet.

Med anledning av den finansiella turbulensen och det allmänna ekonomiska läget väntas stabilitets- och tillväxtpakten under 2009 tillämpas med den flexibilitet som den ges i fördraget. Sverige har dock, tillsammans med andra länder, varnat för en allt för generös tillämpning av stabilitets- och tillväxtpakten. Ett större underskott än 3 procent kan motiveras om det finns en tydlig koppling till åtgärder vidtagna för att stabilisera kreditsystemet och säkerställa dess funktion. Detta är viktigt för att upprätthålla ett förtroendet hos hushåll och investerare

Information och samråd med EU-nämnden har bl.a. skett både inför Ekofinrådets och Europeiska rådets möten.

Euron

Den 1 januari införde Cypern och Malta euron som valuta. Den 8 juli beslutade Ekofinrådet att Slovakien ska införa euron den 1 januari 2009. Från årsskiftet 2008–2009 kommer euroområdet därmed att omfatta 16 länder.

Den 1 januari 2009 markerar 10-årsdagen för införandet av euron i Europa och detta uppmärksammades på olika sätt redan under 2008. Den gemensamma valutan är det sista steget i ett monetärt samarbete som sträcker sig flera decennier tillbaka. I maj presenterade kommissionen ett meddelande (KOM(2008) 238) där de beskrev valutaunionens utveckling under tioårsperioden. Några av de faktorer som kommissionen anser vara de främsta framgångarna är följande:

- Inflationen har under de senaste 10 åren i genomsnitt legat på 2 procent.
- Långfristiga räntenivån har legat under 4 procent.
- Underskotten i de offentliga finanserna låg 2007 i genomsnitt på 0,6 procent mot tidigare decenniers genomsnitt på 4 procent.
- Företag som handlar inom valutaunionen behöver inte längre ta hänsyn till valutakursförändringar, vilket har lett till ökad handel med varor och tjänster samt ökade direktinvesteringar inom regionen.

Samtidigt medger kommissionen att den förväntade ökningen i produktivitetstillväxten inte infriats. Tillväxten för produktiviteten har varit lägre än i andra likvärdiga ekonomier.

EU-nämnden har informerats löpande i frågor som rör euron inför Ekofinrådets möten.

13 Skatter

Skattesystemet är ett viktigt nationellt instrument för att främja en god ekonomisk utveckling, en varaktig hög sysselsättning och en uthållig finansiering av offentliga utgifter. På området direkt skatt verkar Sverige framför allt för ett ökat administrativt samarbete. För de harmoniserade skatterna (mervärdesskatt och vissa punktskatter)

verkar Sverige för tydliga regler som inte kan missbrukas. Sverige är positivt till arbetet med att bekämpa skattebedrägerier samtidigt som regeringens och EU:s mål att minska den administrativa bördan måste tas i beaktande.

Skr. 2008/09:85

13.1 Företagsbeskattning

En gemensam konsoliderad bolagsskattebas

Kommissionen anser att en fungerande inre marknad förutsätter att man skapar regler för en gemensam konsoliderad bolagsskattebas på EU-nivå. För att förbereda förslaget har kommissionen tillsatt en arbetsgrupp med företrädare för samtliga medlemsstater där frågor av teknisk art diskuteras. Mer detaljerade tekniska frågor har diskuterats i olika undergrupper. Sverige har deltagit i alla grupperna. I nuläget är det inte klart när kommissionen avser att lägga fram ett förslag.

Den grundläggande tanken är att en gemensam skattebas räknas fram för alla EU-företag i en koncern. Basen ska sedan fördelas med hjälp av en fördelningsnyckel mellan de länder där företagen är verksamma. Länderna ska tillämpa sin bolagsskattesats på sin andel av skattebasen. Kommissionen anser att ett system med en gemensam bolagsskattebas ska fungera parallellt vid sidan av nuvarande nationella bestämmelser.

Sverige ser betydande ekonomiska och politiska svårigheter med en gemensam skattebas eftersom bolagsskatten är ett viktigt nationellt instrument för att främja god ekonomisk utveckling och en varaktigt hög sysselsättning. Ett system som innehåller en kombination av en gemensam skattebas och olika nationella skattebaser riskerar dessutom att bli både komplext och svårtillämpat. Sverige deltar dock i kommissionens projekt för att undersöka möjligheten att skapa en gemensam skattebas.

Utflytningsbeskattning

För att undvika dubbelbeskattning vid överföring av företags ekonomiska verksamheter mellan medlemsstater inom den inre marknaden har Ekofinrådet antagit en resolution med vägledande principer för undvikande av dubbelbeskattning vid överföring av ekonomisk verksamhet mellan medlemsstater.

Resolutionen har sin grund i kommissionens tre meddelanden i december 2006 om att främja samordningen på den direkta skattens område.

Vid överföring av tillgångar i en näringsverksamhet eller av en hel näringsverksamhet från en medlemsstat till en annan medlemsstat beskattar många medlemsstater, däribland Sverige, överföringen som om tillgången eller näringsverksamheten avyttrats för marknadsvärdet, s.k. uttagsbeskattning (det som i resolutionen benämns utflytningsbeskattning eller exitbeskattning). Huvudsyftet med resolutionen är att undvika dubbelbeskattning i dessa situationer genom att det marknadsvärde som

lagts till grund för uttagsbeskattning i utflyttningsstaten ska godtas av den mottagande staten som ingående värde för de överförda tillgångarna.

Sverige tillämpar redan i dag regler som innebär att om en tillgång överförs till Sverige och om tillgången har varit föremål för uttagsbeskattning i det andra landet, så anses tillgången vid överföringen till Sverige ha anskaffats för samma belopp som uttagsbeskattats i det andra landet.

I resolutionen understryks bl.a. att dokumentet är ett politiskt åtagande och därför inte påverkar medlemsstaternas rättigheter och skyldigheter och inte heller medlemsstaternas och gemenskapens respektive behörigheter enligt fördraget.

Resolutionen har behandlats under det franska ordförandeskapet vid fem möten i rådsarbetsgruppen för direkt skatt och antogs på Ekofinrådets möte den 2 december.

Beskattning av inkomster från sparande

Frågan om behov av ändringar i sparandedirektivet, 2003/48/EG, diskuterades vid Ekofinrådets möte den 4 mars. Rådet uppmanade därefter kommissionen att lägga fram sin första utvärderingsrapport före utgången av september (rådsslutsatser den 14 maj). Rapporten lades fram den 15 september. Kommissionen lade den 13 november fram ett förslag till rådets direktiv om ändringar i sparandedirektivet. Den 2 december antog Ekofinrådet slutsatser om den fortsatta behandlingen av förslaget, med bl.a. en uppmaning till det inkommande ordförandeskapet att avge en lägesrapport under våren 2009.

13.2 Mervärdesskatt

Reducerade skattesatser

I rådet pågår en allmän diskussion om hur den framtida skattesatsstrukturen ska se ut i mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG). Parallellt med denna allmänna diskussion lämnade kommissionen i juli ett begränsat, konkret förslag som bl.a. innebär möjlighet för alla medlemsstater att tillämpa reducerad mervärdesskattesats på de tjänster som ingår i försöket med reducerad skattesats på vissa arbetsintensiva tjänster (det s.k. lågmomsförsöket) och på restaurangtjänster. Vidare föreslår kommissionen vissa tekniska justeringar av texten i mervärdesskattedirektivet. Bl.a. föreslås ett tydliggörande av texten så att det framgår att även ljudböcker i fysiskt format och inte bara traditionella tryckta böcker omfattas av möjligheten till reducerad mervärdesskattesats (se faktrapmemoria 2008/09:FPM14).

Förslaget har under hösten behandlats i rådsarbetsgruppen för indirekta skatter. Den 30 oktober hölls en överläggning med riksdagens skatteutskott om förslaget. Orienteringsdebatter om förslaget hölls vid Ekofinrådets möte den 4 november och den 2 december. Förslaget behandlades även av Europeiska rådet den 11–12 december.

Regeringen välkomnar förslaget och ser mycket positivt på möjligheten till utökad användning av reducerad skattesats i tjänstesektorn eftersom detta kan ha positiva effekter på sysselsättningen.

Skr. 2008/09:85

Bekämpning av momsbedrägerier

Kommissionen presenterade den 17 mars ett förslag till åtgärder för att förhindra bedrägerier inom mervärdesskattesystemet (se faktapromemoria 2007/08:FPM96). Under året har förslaget behandlats i rådsarbetsgruppen för skattefrågor. Ett kompromissförslag antogs av rådet den 16 december. Förslaget innebär bl.a. förkortad period för den s.k. periodiska sammanställningen för företag med mera omfattande EU-handel avseende varor.

Vidare beslutade Ekofinrådet den 7 oktober att ge kommissionen vissa riktlinjer för utarbetande av ett förslag till regler för ett nytt informationsutbytessystem mellan medlemsstaterna för att bekämpa momsbedrägerier – Eurofisc. Inför Ekofinrådet hade regeringen samråd med EU-nämnden angående Eurofisc.

Den 1 december presenterade kommissionen en handlingsplan för bekämpningen av momsbedrägerier (se faktapromemoria 2008/09:FPM65). Vidare presenterades ett förslag till ändringar i direktivet innehållande två åtgärder för att förhindra bedrägerier (se faktapromemoria 2008/09:FPM64). Kommissionen föreslår bl.a. att regler införs som förtydligar ett undantag för skatteplikt som enligt direktivet gäller för viss import av varor. Dessutom föreslås att det införs bestämmelser som gör att solidariskt betalningsansvar kan komma ifråga när EU-handel inte rapporterats på rätt sätt till skattemyndigheterna.

Regeringen anser att det är viktigt att bekämpa momsbedrägerier samtidigt som regeringens och EU:s mål att minska den administrativa bördan måste tas i beaktande. Regeringen arbetar för att nya åtgärder för att bekämpa bedrägerier i möjligaste mån inte ska leda till en ökning av den administrativa bördan.

Finansiella tjänster

I momsdirektivet finns ett antal undantag från mervärdesskatt uppräknade. Bland dessa återfinns undantag för finansiella tjänster och försäkringstjänster. Definitionerna av de undantagna tjänsterna är emellertid oklara vilket lett till stor osäkerhet om vad som egentligen omfattas, vilket resulterat i olikformig tolkning i medlemsstaterna. Det skapar konkurrenssnedvridning på den inre marknaden. Vidare är bestämmelserna – vilka infördes på 70-talet – inte anpassade till de produkter och arbetssätt som i dag finns på finans- och försäkringsmarknaden. För att uppnå en bättre lagstiftning och därmed stärka rättssäkerheten och få en mera harmoniserad tillämpning inom EU lade kommissionen den 5 december 2007 fram ett lagförslag som ska förtydliga reglerna om undantaget för finansiella tjänster och försäkrings-tjänster.

Lagförslaget består av två rättsakter:

1. Ett direktivförslag som ändrar momsdirektivet genom vilket nya definitioner av de undantagna tjänsterna ersätter dagens lagtext. En viss utvidgning av undantaget i förhållande till dagens förhållanden sker. Utvidgningen tar sikte på tjänster som är nödvändiga och specifika för den undantagna tjänsten. Dessa tjänster förvärfvas från externa leverantörer (s.k. "outsourcing") i högre utsträckning i dag varför en momsbeläggning av dessa innebär ökade kostnader för branschen. Vidare föreslås att företag i finans- och försäkringssektorn ska ha rätt att välja att beskatta viss verksamhet. På så vis ökar avdragsrätten hos det säljande företaget och kumulativa effekter av momsen kan undvikas när kunderna har avdragsrätt för ingående mervärdesskatt. Det föreslås också ett särskilt undantag för utfakturerade kostnader när inköp gjorts gemensamt för en viss sammansatt grupps räkning. Förslaget syftar till att underlätta kostnadsdelning när flera företag med momsbefriad verksamhet (omsättning av finansiella tjänster och försäkringstjänster) har behov av samma slags förvärv (s.k. "cost sharing" eller "pooling of costs").
2. Införande av en tillämpningsförfordning i vilken exempel på undantagna respektive ej undantagna tjänster anges.

Syftet med moderniseringen och förändringen är dels att nå en ökad harmonisering inom detta området för att undanröja de konkurrens-snedvridningar som finns, dels att anpassa reglerna till dagens verklighet.

Den svenska regeringen ställer sig positiv till att lagstiftningen blir tydligare så att tillämpningen av reglerna blir mera enhetlig och likformig inom EU.

Förslaget har behandlats i rådsarbetsgruppen för skattefrågor under 2008. På Ekofinrådets möte den 2 december presenterades en framstegsrapport i vilken rådet inbjöds att fortsätta arbetet med lagförslaget under nästkommande ordförandeskap för EU.

13.3 Punktskatter

Förfaranderegler på punktskatteområdet

Kommissionen lämnade i februari ett förslag till ett nytt direktiv om allmänna regler för punktskatter (KOM(2008) 78). Förslaget innehåller de bestämmelser som behövs för införande och tillämpning av det elektroniska transportkontrollsystemet på punktskatteområdet, Excise Movement Control System (EMCS). Kommissionens förslag innehåller även ändringar av de artiklar i cirkulationsdirektivet som reglerar beskattning vid privat införsel av alkohol, tobak och energiprodukter samt distansförsäljning (nuvarande artiklarna 7–10). Direktivet ska ersätta nuvarande cirkulationsdirektiv (92/12/EEG).

Beslutet om EMCS togs av Europaparlamentet och rådet 2003. Bakgrunden till EMCS är behovet av att komma tillrätta med punkt-

skattebedrägerier inom suspensionsordningen, vilken är en ordning för skatteuppskov inom gemenskapen. Detta är en viktig fråga för Sverige. Medlemsstaterna ska enligt beslutet inrätta EMCS inom sex år från det att beslutet trädde i kraft, dvs. under år 2009. Eftersom samtliga medlemsstater ska hinna få fram både nationell lagstiftning om och tekniskt genomförande av EMCS har tidsplanen ändrats. Medlemsstaterna har enats om att bestämmelserna ska vara genomförande till den 1 januari 2010, med start av EMCS den 1 april 2010.

När det gäller föreslagna ändringar av de artiklar som reglerar beskattning vid privat införsel av bl.a. alkoholvaror samt distansförsäljning har medlemsstaterna sedan våren framfört olika, delvis motstridiga, synpunkter på hur artiklarna bör förändras. Sverige har t.ex. föreslagit att de s.k. indikativa nivåerna för införsel av alkoholvaror ska sänkas. Vi har inte fått stöd i den frågan. För att få till stånd ett beslut om EMCS har medlemsstaterna enats om att dessa artiklar efter vissa förtydliganden lämnas oförändrade. De nuvarande indikativa nivåerna bibehålls därmed.

Regeringen har haft information och samråd om direktivändringsförslaget med EU-nämnden i juni och oktober.

Vid Ekofinrådets möte den 4 november hölls en allmän riktlinjedebatt om förslaget och politisk enighet uppnåddes. Europaparlamentet yttrade sig över kommissionens förslag den 17 november. Europaparlamentets yttranden är enbart rådgivande i skattefrågor. Det nya direktivet antogs av rådet den 16 december (rådets direktiv 2008/118/EG av den 16 december om allmänna regler för punktskatt och om upphävande av direktiv 92/12/EEG).

Tobaksskatt

Kommissionen lämnade den 16 juli en rapport till rådet och Europaparlamentet om funktionen av gällande skattestrukturer och skattesatser på tobaksskatteområdet. Med anledning av sin granskning föreslår kommissionen ändringar av gemenskapens nuvarande lagstiftning på tobaksskatteområdet (KOM(2008) 459). Det föreslås att ett minsta skattebelopp och en lägsta skattenivå bör fastställas för alla cigaretter som säljs i EU, för att ta itu med hälsoriskerna för alla cigarettklasser. Minimiskatten på cigaretter föreslås höjas för att bidra till minskad tobakskonsumtion under de kommande fem åren. Förslaget ger medlemsstaterna större flexibilitet att tillämpa särskild skatt och att ta ut minimipunktskatt på cigaretter för att uppnå hälsomålen. Vidare föreslås att minimisskatterna och strukturerna för finskuren tobak avsedd för rullning av cigaretter anpassas till skattesatserna och strukturerna för cigaretter för att motverka att cigaretterna ersätts med finskuren tobak. Minimiskatterna på cigarrer, cigariller och röktobak föreslås räknas upp med hänsyn till inflationen under perioden 2003–2007.

Direktivändringsförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010. För de nya medlemsstater som har beviljats övergångsperioder för att uppfylla gällande minimiskatt på cigaretter, förlängs tidsfristen för införlivande av den höjda minimiskatten på cigaretter med ett eller två år beroende på de för närvarande återstående övergångsperioderna.

Diskussion av förslaget i rådsarbetsgruppen för skatter påbörjades i november. Sverige stöder kommissionens förslag om höjda minimiskatter på tobak och möjligheten att ta ut en högre minimiskatt på samtliga cigaretter.

14 EU:s budget

EU:s budget omfattar den Europeiska unionens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Budgeten består till ca 80 procent av jordbruksstöd och stöd för sammanhållningspolitik. Sverige verkar för en budgetrestriktiv linje. Vidare vill Sverige se en årsbudget med betalningsnivåer som baseras på realistiska prognoser och tillräckliga marginaler för att möjliggöra hantering av oförutsedda händelser. Sverige har också arbetat för en mer rationell och ekonomiskt försvarbar användning av EU:s medel och önskar genomföra strukturellt inriktade besparingar.

14.1 EU-budgetens inkomster

Utformningen av systemet för s.k. egna medel är avgörande för hur finansieringen av EU-budgetens utgifter fördelas mellan medlemsstaterna. Den exakta storleken på medlemsstaternas avgifter beror emellertid på de faktiska utbetalningarna från EU-budgeten. Finansieringssystemets utformning regleras i rådets beslut om egna medel.

Det finns tre typer av egna medel: s.k. traditionella egna medel (tullar och liknande avgifter samt särskilda sockeravgifter), en moms baserad avgift samt en avgift som baseras på medlemsstaternas bruttonationalinkomst, BNI. EU-budgeten finansieras till en mindre del även av gemenskapsskatter på löner och pensioner för anställda vid EU-institutionerna, EES-ländernas bidrag samt en del andra mindre poster. Systemet för egna medel innehåller därutöver ett antal särskilda bestämmelser som minskar vissa medlemsstaters avgifter. Den i absoluta tal mest betydelsefulla av dessa bestämmelser är Storbritanniens särskilda reduktion, även kallad den brittiska rabatten.

I juni 2007 enades ministerrådet om ett nytt system för egna medel (Europeiska unionens råds beslut 2007/436/EG, Euratom av den 7 juni 2007 om systemet för Europeiska gemenskapernas egna medel.). De största förändringarna jämfört med dagens system är att Sverige, Nederländerna, Tyskland och Österrike ges ytterligare avgiftsrabatter. För svensk del blir följden av detta att vår EU-avgift minskar med uppskattningsvis 3–4 miljarder kr årligen fram till och med 2013. Under 2008 har riksdagen liksom den stora majoriteten av övriga medlemsstater godkänt det nya systemet, så att det ska kunna träda i kraft under 2009.

Tre faktorer har särskilt stor betydelse för EU-budgetens inriktning och nivå. Den fleråriga budgetramen, som växer realt över perioden 2007–2013, anger både en total ram för samtliga utgifter samt en ram för åtaganden för varje utgiftsrubrik. För det andra bestäms inriktningen i stor utsträckning av nivån på utgifterna inom ramen för EU:s ordinarie lagstiftningsprocess. För det tredje spelar EU:s egen årliga budgetprocess en viktig roll för att slutligt avgöra nivån på utgifterna.

EU:s budget för 2008 omfattade ca 131 miljarder euro i så kallade åtagandebemyndiganden (ca 1 310 miljarder kr) och ca 116 miljarder euro (ca 1 160 miljarder kr) i betalningsanslag. Stödet inom ramen för hållbar tillväxt (rubrik 1) uppgår till ca 45 procent av EU-budgeten varav sammanhållningspolitiken uppgår till ca 36 procent. Jordbrukspolitiken (rubrik 2) summerar till cirka 43 procent av EU-budgeten. EU-budgeten omfattar dessutom utrikespolitiska åtgärder, främst i form av bistånd, inom ramen för utgiftsrubrik 4 och de administrativa utgifterna för EU:s olika institutioner genom utgiftsrubrik 5 vilka upptar vardera ca 5 procent. Budgeten omfattar även områdena frihet, säkerhet, rättvisa och medborgarskap (rubrik 3) som uppgår till ca 1 procent av budgeten.

Rådets budgetkommitté granskar löpande varje förslag inom de givna finansiella ramarna i syfte att verka för en effektiv användning av resurserna. Budgeten är en integrerad del av det så kallade interinstitutionella avtalet mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen och sträcker sig över perioden 2007–2013. Kommissionen presenterade i början av maj sitt förslag till preliminär budget för 2009. Rådet behandlade budgeten på ministernivå i juli och därefter genomförde Europaparlamentet sin första behandling. Den 21 november genomförde rådet sin andra behandling och kunde efter flera förhandlingsrundor med Europaparlamentet enas om en kompromiss. Vid sin omröstning den 18 december fastställde Europaparlamentet slutligen budgeten för 2009. Åtagandebemyndiganden uppgår till närmare 134 miljarder euro (ca 1 338 miljarder kr) och betalningsanslagen till drygt 116 miljarder euro (ca 1 161 miljarder kr).

Sverige har i budgetprocessen för årsbudgeten 2009 verkat för:

- att hålla sig till utgiftsramarna i den fleråriga budgetramen,
- att hålla nere betalningsnivåerna och
- att det upprätthålls tillräckliga marginaler mellan den fleråriga budgetramen och årsbudgeten för att oförutsedda utgifter ska kunna hanteras på ett bra sätt.

Överläggning om EU:s årsbudget för 2009 hölls med finansutskottet i maj. Samråd med EU-nämnden hölls i juni, inför rådets första läsning av kommissionens preliminära budgetförslag för 2009 samt i november inför rådets andra läsning av EU:s årsbudget för 2009.

I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) beräknades den svenska avgiften till EU under 2008 uppgå till sammanlagt ca 29 098 miljoner kr. Fördelningen beräknades bli sådan att tullavgiften uppgår till ca 4 503 miljoner kr, sockeravgifterna till ca 121 miljoner kr, den mervärdesskattebaserade avgiften till 4 255 miljoner kr, och den BNI-baserade avgiften och avgiften för Storbritanniens budgetreduktion till 19 736 miljoner kr tillsammans. Totalt beräknades den svenska avgiften uppgå till cirka 2,7 procent av EU:s samlade egna medel. EU-avgiften justeras i efterhand på basis av utfall och korrigerade betalningsunderlag. I juni 2008 lämnade kommissionen sin årliga redovisning av fördelningen av återflöde från EU-budgeten 2007. Enligt kommissionen uppgick återflödet till Sverige under 2007 till sammanlagt 1 659 miljoner euro, vilket motsvarade ca 16,6 miljarder kronor. Av återflödet till Sverige utgjorde utgifter för konkurrenskraft för tillväxt och sysselsättning ca 183 miljoner euro, utgifter för sammanhållningspolitiken 304 miljoner euro, utgifter till naturresurser inklusive jordbruk 1 105 miljoner euro, utgifter till kategorin frihet, säkerhet och rättvisa 4 miljoner euro och utgifter till kategorin medborgarskap 40 miljoner euro.

15 Skydd av EU:s finansiella intressen

Sverige fäster stor vikt vid att kommissionen och medlemsstaterna tar ett gemensamt ansvar för en effektiv och korrekt användning av EU:s medel samt bedriver ett aktivt arbete för att skydda gemenskapens finansiella intressen.

15.1 Effektiv och korrekt användning av EU-medel

Den 1 januari infördes ett gemensamt ramverk för intern styrning och kontroll, som även omfattar hanteringen av EU-medel. I och med detta kan regeringen lämna ett intygande avseende EU-medlen.

Det nationella intygandet är ett årligt intygande som lämnas av regeringen till riksdagen, med kopia till kommissionen samt Europeiska revisionsrätten. Intygandet ingår som en del i Årsredovisningen för staten och lämnas för första gången i april 2009 avseende budgetåret 2008. Intygandet innehåller dels en bedömning av att sammanställningen av EU-räkenskaper, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, i allt väsentligt är rättvisande, dels att det i staten finns ett system som syftar till att säkerställa en betryggande internkontroll av EU-medlen

Kommissionen presenterade sin årliga rapport för 2007 om skydd av gemenskapernas ekonomiska intressen och bedrägeribekämpning (KOM(2008) 475) den 22 juli. Rapporten omfattar en redovisning av dels vilka åtgärder som vidtagits av kommissionen på unionsnivå, dels på

nationell nivå av medlemsländerna samt en sammanställning av resultaten av bedrägeribekämpningen under det aktuella året. Skr. 2008/09:85

Vid Ekobrottsmyndigheten finns sedan 1 mars, *Rådet för skydd av EU:s finansiella intressen*, som ska främja en effektiv och korrekt användning av EU-relaterade medel och åtgärder mot bedrägerier, missbruk och annan oegentlig hantering av sådana medel i landet. Rådet ersätter tidigare EU-bedrägerirådet.

15.2 Europeiska revisionsrättens årsrapport samt ansvarsfrihet för kommissionen

Ekofin-rådet beslutade den 12 februari att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av EU:s budget för budgetåret 2006. Samråd ägde rum med EU-nämnden den 8 februari. Samtliga medlemsstater, utom Nederländerna, stod bakom rekommendationen. Rådets rekommendation kompletterades med slutsatser och krav på åtgärder från kommissionens sida för att åtgärda de brister som revisionsrätten identifierat. Europaparlamentet beslutade den 22 april att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för budgetåret 2006. Regeringen informerade riksdagen i Årsredovisning för staten 2007 (regeringens skrivelse 2007/2008:101) om innehållet i revisionsrättens årsrapport för 2006 samt de åtgärder regeringen vidtagit eller planerar att vidta med anledning av revisionens iakttagelser.

Den 10 november offentliggjorde revisionsrätten sin årsrapport för budgetåret 2007. Rapporten presenterades för Ekofin-rådet den 2 december. Revisionsrätten anser att de konsoliderade räkenskaperna för 2007 i allt väsentligt ger en rättvisande bild av gemenskapens finansiella ställning. Det är första gången som revisionsrätten lämnar ett utlåtande utan reservation avseende räkenskaperna. Revisionsrätten gör ett uttalande utan reservation om de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet när det gäller inkomster, åtaganden och administrativa utgifter samt ekonomi och finans. När det gäller huvuddelen av budgeten för betalningar – jordbruk och natur, sammanhållning, forskning, energi och transport, bistånd till tredjeland, utvecklingssamarbete och utvidgning samt utbildning och medborgarskap – har revisionsrätten återigen lämnat ett uttalande med reservation p.g.a. en för hög felnivå i de underliggande transaktionerna. Inom jordbruksutgifterna står landsbygdsutveckling för en oproportionerligt stor del av felet medan felprocenten avseende granantifonden för jordbruket uppskattas ligga strax under väsentlighets-tröskeln. Revisionsrättens sammanfattande bedömning är att vissa förbättringar har skett jämfört med föregående år men att ytterligare framsteg måste göras för att en positiv revisionsförklaring ska kunna lämnas för budgetens genomförande. Förklaringen till uppkomna fel anses vara allt för komplexa regelverk samt brister i övervaknings- och kontrollsystemen i kommissionen och i medlemsstaterna. Sverige behandlas i mycket liten omfattning i årsrapporten.

Den europeiska statistiken spelar en viktig roll för utveckling, genomförande, övervakning och utvärdering av EU:s politik. Sverige verkar för god kvalitet i den europeiska statistiken. Kostnaderna för uppgiftslämnare och statistikproducenter bör begränsas.

16.1 Ny statistiklag, uppföljning av uppförandekoden, minskad rapporteringsbörda

Det grundläggande regelverket som reglerar statistikframställningen på EU-nivå har reviderats mot bakgrund av samhällsförändringar och behovet att klargöra det europeiska statistiksystemets roll (KOM(2007) 625). Sverige fick i förhandlingarna gehör för ståndpunkter som innebär fortsatt svensk sekretessreglering inom statistikområdet.

En uppförandekod för europeisk statistik antogs 2005 (KOM(2005) 217). Koden består av ett antal principer om den institutionella miljön, statistiska processer och statistikens kvalitet. En rapport om genomförandet av uppförandekoden visar på en hög grad av efterlevnad men att ytterligare ansträngningar måste till inom i stort sett alla nationella statistikbyråer och Eurostat för att full efterlevnad ska uppnås (KOM(2008) 621). Det europeiska rådgivande organet för statistikstyrning ska följa och utvärdera hur Eurostat genomför arbetet med koden (KOM(2006) 599).

Kommissionen presenterade 2006 ett meddelande om minskning av svarsbördan, förenkling och prioriteringar i fråga om gemenskapsstatistik (KOM(2006) 693). Förordningen om gemenskapsstatistik över varuhandeln mellan medlemsstaterna (Intrastat) nämns som en av flera prioriterade rättsakter. Förordningen har nu reviderats så att ett större antal företag ska undantas från krav på rapportering (KOM(2008) 58). Revideringen innebär att företagens regelbörda inom statistikområdet minskar avsevärt.

16.2 Övriga behandlade rättsakter på statistikområdet 2008

Utöver ovan nämnda rättsakter har ytterligare ett 20-tal rättsakter rörande statistik behandlats av rådet och Europaparlamentet under året, bl.a. följande.

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om statistik över företagsstrukturer (KOM(2006) 66).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om framställning och utveckling av statistik om utbildning och livslångt lärande (KOM(2005) 625).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om kvartalsstatistik över lediga platser i gemenskapen (KOM(2007) 76).

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om folk- och bostadsräkningar (KOM(2007) 69). Skr. 2008/09:85
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om energistatistik (KOM(2006) 850).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gemenskapsstatistik om folkhälsa och hälsa och säkerhet i arbetet (KOM(2007) 46).

DEL 4 RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR

17 Grundläggande rättigheter och medborgarskap

Sverige ser positivt på ramprogrammet för EU:s byrå för grundläggande rättigheter. Sverige anser att byrån särskilt ska arbeta med frågor om diskriminering och homofobi. I förhandlingar om arbetsprogram för programkommittén för grundläggande rättigheter och medborgarskap har Sverige bl.a. framhållit vikten av en tydlig programguide för ansökan av medel.

17.1 EU:s byrå för grundläggande rättigheter

EU:s byrå för grundläggande rättigheter blev operativ den 1 mars 2007. Byråns sammansättning, mål, uppgifter, m.m. regleras i rådets förordning (EG) nr 168/2007 om inrättande av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter. Byråns mål är att ge gemenskapens och medlemsstaternas berörda institutioner och organ stöd och sakkunskap i frågor om grundläggande rättigheter i samband med genomförandet av gemenskapslagstiftningen. Byrån ska när den utför sina uppgifter hänvisa till de grundläggande rättigheterna enligt artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen, dvs. såsom de garanteras i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner.

Byrån ska utföra sina uppgifter inom de temaområden som anges i ett flerårigt ramprogram för åren 2007–2012 (Rådets beslut av den 28 februari 2008). Temaområdena är följande:

- a) rasism, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans
- b) diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder, sexuell läggning eller tillhörighet till en minoritet, eller på grund av en kombination av dessa skäl
- c) ersättning åt offer
- d) barnets rättigheter, inbegripet skydd av barn
- e) asyl, invandring och integrering av invandrare
- f) viseringsfrågor och gränskontroller
- g) unionsmedborgarnas deltagande i unionens demokratiska process
- h) informationssamhället, särskild respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter
- i) tillgång till en effektiv och oberoende rättlig prövning.

Byrån kan även arbeta med tematiska ämnen som ligger utanför ramprogrammet efter önskemål från Europaparlamentet, rådet eller kommissionen, under förutsättning att byråns resurser tillåter det.

Regeringen ser positivt på ramprogrammets innehåll. Regeringen anser att två teman i ramprogrammet är särskilt viktiga.

- Temaområdet diskriminering, vilket omfattar diskrimineringsgrunderna kön, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder, sexuell läggning eller tillhörighet till en minoritet.
- Temaområdet rasism, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans, som är ett obligatoriskt temaområde för byrån. Inom detta område är det angeläget att byrån också kan arbeta med frågor om homofobi.

Centralt för Sverige i förhandlingarna om inrättandet av byrån var att dubbelarbete undviks och att byrån verkligen tillför ett mervärde i förhållande till andra organisationer, särskilt Europarådet. Detta framgår också av byråns förordning. Den 28 februari antog rådet en överenskommelse om samarbete mellan byrån och Europarådet (rådsbeslut 2008/578/EG – EUT L186/6 15.07.2008). Överenskommelsen innehåller bestämmelser om regelbundna möten, utbyte av information och möjliggör samordning av olika aktiviteter i syfte att undvika dubbelarbete.

17.2 Programmet Grundläggande rättigheter och medborgarskap

I april 2007 fattade rådet beslut om att inrätta programmet Grundläggande rättigheter och medborgarskap för perioden 2007–2013. Detta är en del av ramprogrammet Grundläggande rättigheter och rättvisa (se faktopromemoria 2005/06:FPM6). Programmets allmänna mål är att främja utvecklingen av ett europeiskt samhälle grundat på

- respekt för de grundläggande rättigheterna,
- stärkt civilt samhälle,
- bekämpandet av rasism, främlingsfientlighet och antisemitism och främjandet av ökad tolerans samt
- förbättrade kontakter, utbyte av information och arbete i nätverk mellan rättsliga myndigheter, förvaltningsmyndigheter och rättstillämpare.

Programmets allmänna mål ska komplettera målen för EU:s byrå för grundläggande rättigheter. Detta ska ske genom åtgärder som vidtas på initiativ av kommissionen såsom studier, undersökningar, konferenser och evenemang samt stöd till gränsöverskridande projekt och stöd till organisationer eller organ.

En programkommitté har upprättats. Ett arbetsprogram för 2008 har diskuterats i programkommittén. I detta ingår bland annat en prioritering av arbete mot homofobi, vilket regeringen välkomnar. I förhandlingarna har Sverige i övrigt framhållit följande:

- behovet av en tydlig programguide för hur medel söks ur programmet,
- att minimivån för projektens storlek bör sättas så lågt som är praktiskt möjligt för att möjliggöra för mindre organisationer att ansöka om medel.

16 ansökningar om medfinansiering av projekt beviljades projektmedel.

Även ett arbetsprogram för 2009 har diskuterats i programkommittén.

Under 2009 kommer särskilt projektansökningar från frivilligorganisationer (NGO:er), institutioner, universitet, kommuner och landsting, internationella organisationer och andra icke vinstdrivande organisationer att prioriteras.

Följande tematiska prioriteringar har föreslagits för 2009:

- barnets rättigheter,
- bekämpande av rasism, främlingsfientlighet och antisemitism,
- arbete mot homofobi samt
- utbildning, kontaktskapande verksamhet mellan tjänstemän och praktiker.

18 Civilrättsligt samarbete

Civilrätten handlar om sådant som medborgarna möter i sitt dagliga liv. Det kan t.ex. vara rättsliga frågor som rör vårdnaden om ett barn eller ett bilköp. Medlemsstaterna har olika traditioner och reglerna skiljer sig därför åt. Skillnaderna ska inte hindra den fria rörligheten och det är därför viktigt att lösa de särskilda problem som kan uppstå när det finns anknytning till mer än ett land. Ömsesidigt erkännande av domar och beslut är ett effektivt sätt att skydda medborgarnas rättigheter och garantera verkställandet över gränserna i Europa. Sverige verkar aktivt för europeiska tvistlösningsmekanismer som det finns ett praktiskt behov av. Harmoniseringen ska inte gå längre än vad som är nödvändigt. Grundinställningen är att nationella tvister behandlas bäst av nationell rätt, och det är därför viktigt att de europeiska tvistlösningsmekanismerna avgränsas till att gälla gränsöverskridande tvister.

18.1 Ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område

Det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område inrättades 2001. Nätverkets uppgift är bl.a. att underlätta det rättsliga samarbetet

mellan medlemsstaternas domstolar och andra myndigheter. Den 25 juni lade kommissionen fram ett förslag (KOM(2008) 380 slutlig) om förändringar av nätverkets verksamhet. Förhandlingar om förslaget har genomförts i rådet och Europaparlamentet. Information om förhandlingarna har lämnats till riksdagens civilutskott. Samråd har dessutom skett med EU-nämnden.

Sex möten har hållits i nätverket under 2008. Vid mötena har diskussioner förts om uppkomna rättsliga problem och den praktiska tillämpningen av olika europeiska instrument inom privaträtten. Diskussionerna har bl.a. gällt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (den nya Bryssel II-förordningen) och rådets direktiv (EG) nr 2004/80 om ersättning till brottsoffer.

18.2 Rådsresolution om utbildning av domare och åklagare

Den 24 oktober antogs en rådsresolution om utbildning av domare, åklagare och övrig personal inom rättsväsendet i EU. Rådsresolutionen anger en målsättning att öka och förbättra utbildningsinsatserna för domare och åklagare och annan personal inom rättsväsendet i EU-rätt, komparativ rätt och språk. Medlemsstaterna åtar sig att, vid utformande av nationella utbildningsinsatser för de berörda yrkesgrupperna, verka för att förbättra kunskapen om EU:s primär- och sekundärrätt, förfarandet för begäran om förhandsavgörande till EG-domstolen och andra medlemsstaters rättssystem.

Medlemsstaterna ska även verka för ett utökat utbyte av erfarenheter mellan yrkesutövare från olika medlemsstater. Medlemsstaterna åtar sig vidare att på olika sätt främja kunskaper i andra officiella språk inom EU. Slutligen åtar sig medlemsstaterna att sträva efter att genomföra gemensamma europeiska utbildningsprogram.

Medlemsstaternas nationella utbildningsorgan kommer även fortsättningsvis att ha det primära utbildningsansvaret för domare och åklagare inom EU-rättsliga områden. Det är således inte fråga om att harmonisera utbildningarna i medlemsstaterna. Genom resolutionen skapas dock bättre möjligheter till gemensamma utbildningsinsatser inom EU. Sverige har välkomnat förslaget till rådsresolution och har inom ramen för trioordförandeskapets (Frankrike–Tjeckien–Sverige) 18-månadersprogram varit medförslagsställare till resolutionen. Rådsresolutionen har behandlats i EU-nämnden den 17 oktober.

18.3 Förordning om underhållsbidrag

I förslaget till förordning om underhållsbidrag regleras frågor om vid vilket lands domstolar en talan om underhållsskyldighet ska väckas och vilket lands lag som ska tillämpas. Förslaget innebär att ett avgörande om underhåll i en medlemsstat ska erkännas och kunna verkställas direkt i en annan medlemsstat (se även faktagromemoria 2005/06:FPM72).

Sverige har välkomnat ansatsen att skapa enhetliga regler samlade i ett enda instrument. En viktig målsättning är att det svenska systemet för underhållsstöd inte ska påverkas negativt. Sverige har verkat för vissa ändringar av förslaget, bl.a. för att hitta en ur sekretess- och integritetssynpunkt godtagbar lösning vad gäller informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att underlätta indrivningen av underhållsbidrag över gränserna. Sverige har också lagt vikt vid samordningen med andra internationella instrument om underhållsfrågor, särskilt en ny konvention som har utarbetats inom Haagkonferensen för internationell privaträtt. Regeringen har informerat civilutskottet och EU-nämnden om förhandlingarna. Förhandlingarna i rådsarbetsgrupp fortsatte under året och ledde fram till politisk överenskommelse i rådet i oktober och november.

18.4 Val av lag för äktenskapsskillnad (Rom III)

Kommissionen lade i juli 2006 fram ett förslag om att i förordning införa regler om tillämplig lag i mål om äktenskapsskillnad (se även faktapromemoria 2006/07:FPM8). Förslaget innebär att svenska domstolar ibland ska tillämpa utländsk lag. I praktiken leder detta till att rätten till skilsmässa inskränks, t.ex. kan det finnas krav på varaktig söndring eller liknande i det andra landets lag. Sverige har i förhandlingarna ifrågasatt behovet av enhetliga lagvalsregler i gemenskapen när det gäller äktenskapsskillnad. Sverige har motsatt sig regler som innebär att svenska domstolar ska tillämpa ett annat lands lag i vissa mål. En stor majoritet står bakom huvuddragen i kommissionens förslag. Trycket på Sverige att gå med på en kompromisslösning har varit mycket starkt, men i juni stod det klart att Sverige inte skulle ändra ståndpunkt. Nio medlemsstater har därefter begärt att kommissionen ska presentera ett förslag om så kallat förstärkt samarbete rörande hela eller delar av Rom III-förslaget, dvs. ett frivilligt samarbete mellan de medlemsstater som önskar delta. Sverige, som inte avser att delta, motsätter sig inte att andra medlemsstater inleder ett sådant samarbete. Regeringen har informerat civilutskottet och EU-nämnden om förhandlingarna.

18.5 Referensram för europeisk avtalsrätt

I kommissionen pågår arbete med att ta fram ett remissunderlag om en referensram för europeisk avtalsrätt. Det finns ett mycket omfattande grundmaterial med utkast till referensram, framtaget av forskare på uppdrag av kommissionen. Referensramen avses vara ett verktyg för de lagstiftande organen i EU. Den ska innehålla grundläggande principer, definitioner och modellregler inom området allmän avtalsrätt. Referensramen ska inte vara bindande. Den ska endast vara ett hjälpmedel för att förbättra kvaliteten i gemenskapslagstiftningen. I rådet har den avsedda inriktningen i projektet behandlats vid två tillfällen under året. Regeringen har informerat civilutskottet och EU-nämnden om frågan.

Romkonventionen, med enhetliga regler om vilket lands lag som ska tillämpas i avtalsförhållanden, omvandlas till en förordning. Förslaget presenterades av kommissionen i december 2005, se KOM(2005) 650 slutlig. Efter intensiva förhandlingar antogs den 17 juni Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I). Förordningen börjar tillämpas den 17 december 2009. Reglerna balanserar de berörda intressena och tillgodoser marknadens behov på ett bra sätt. Sverige har ställt sig positiv till ändringar som gör reglerna enklare och har bevakat att ett starkt skydd i anställningsavtal och konsumentavtal kan bibehållas. Sverige har också verkat särskilt för att lagvalen för transportavtal och för försäkringsavtal har en reglering som fungerar för marknaden. Regeringen har informerat civilutskottet och EU-nämnden om förhandlingarna.

18.7 Gemenskapsinstrument om arv och testamente

Kommissionen presenterade i mars 2005 en grönbok om arvsrättsliga frågor i gränsöverskridande situationer. Förslag till förordning förväntas i mars 2009. Utöver regler om vilket lands lag som ska tillämpas, vilken domstol som ska vara behörig samt erkännande och verkställighet i frågor om arv och testamente förväntas förslaget innehålla regler om införande av bevis för att ta arv (arvscertifikat) och testamentsregister. I juni höll kommissionen ett expertmöte då ett utkast till förordningstext diskuterades.

19 Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete

EU arbetar intensivt med området för frihet, säkerhet och rättvisa. För att förverkliga detta mål samarbetar medlemsstaterna på olika sätt mot t.ex. organiserad brottslighet, penningtvätt och gränsöverskridande handel med narkotika. Sverige deltar aktivt i samarbetet på detta område, särskilt i frågor som rör förbättrat informationsutbyte och principen om ömsesidigt erkännande på straffrättsområdet där Sverige har varit medförslagsställare till flera viktiga initiativ.

19.1 Horisontella frågor

19.1.1 Organiserad brottslighet

Inom ramen för den Sektorsövergripande arbetsgruppen mot organiserad brottslighet (MDG) behandlades under året flera olika frågor rörande förebyggande och bekämpning av organiserad brottslighet. Enligt

Haagprogrammet ska en framåtblickande, hotbilsrapport benämnd OCTA (Organised Crime Threat Assessment) ligga till grund för prioriteringar och inriktning av det operativa samarbetet på europeisk nivå. Dessa prioriteringar som fastställs vartannat år fr.o.m. 2007 ska också beaktas i det nationella och regionala samarbetet, men utrymme kommer även i fortsättningen att finnas för egna nationella prioriteringar. Under året har MDG utvecklat tankarna bakom OCTA och kommit fram till att det finns behov av också mer specialiserade hotbilsrapporter till vägledning för samarbetet. MDG har därför beslutat att en s.k. ROCTA ska tas fram till hösten 2009 beträffande organiserad brottslighet med anknytning till Ryssland. Arbeta ska också genomföras regionalt med stöd av Europol med en s.k. SEEOCTA som tar sikte på den organiserade brottsligheten med anknytning till sydöstra Europa. Denna brottslighet blev även föremål för rådsslutsatser som syftar till att stärka sambandsmannaverksamheten i regionen under våren.

Det är ett långsiktigt mål att få till stånd en samordningsprocess och ett underrättelselett samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter på alla områden som rör EU:s inre säkerhet. Även samarbete med länder utanför EU är en mycket viktig del i arbetet med att bekämpa den organiserade brottsligheten. Under året antogs bl.a. ett antal gemensamma ståndpunkter för EU:s medlemsstater beträffande samarbetet för genomförande av FN:s konvention mot organiserad brottslighet (UNTOC). Dessa har handlat bl.a. om en utvärderingsmekanism och tekniskt bistånd.

Europeiska arresteringsordern

Inom ramen för den fjärde utvärderingsrundan som behandlar tillämpningen av Europeiska arresteringsordern fortsatte arbetet och utvärderingsrapporter beträffande ett tjugotal länder har gått igenom. Bl.a. kunde rapporten om Sverige antas vid mötet den 17 oktober. Redan nu står det klart att utvärderingen har gett värdefull kunskap om de olika medlemsstaternas tillämpning av arresteringsordern som ett relativt nytt samarbetsinstrument. Detta kommer att ytterligare effektivisera och förbättra samarbetet i enlighet med arresteringsordern. Den fjärde utvärderingsrundan bedöms kunna avslutas till sommaren 2009, varför MDG fattade beslut om att gå vidare med en femte runda som kommer att handla om arbetet mot finansiell brottslighet. Per december 2008 har arbetet med frågeformulär avslutats och nomineringen av nationella experter inletts.

Mobiltelefonanvändarens anonymitet och stulna kulturföremål

Vidare har MDG diskuterat två initiativ till rådsslutsatser; ett rörande anonymiteten beträffande kontantkortsinnehavare till mobiltelefoner och ett rörande förbättrat samarbete rörande hanteringen av stulna kulturföremål. Beträffande det förstnämnda initiativet kommer kommissionen i september 2010 att överlämna en rapport om tekniska och icke-rättsliga möjligheter att gå vidare med frågan. Rapporten kommer att avlämnas samtidigt med den ordinarie utvärderingsrapporten om det s.k. trafikdata-

direktivet. Beträffande det sistnämnda initiativet har det bedömts angeläget att bl.a. stärka samarbetet som sker genom Interpols databas över stulna kulturföremål. Skr. 2008/09:85

Passageraruppgifter i brottsförebyggande syfte

Inom ramen för MDG behandlas regelbundet också initiativ till rättsakter kopplade till kampen mot den organiserade brottsligheten. Det viktigaste initiativet under 2008 har rört ett förslag till rådets rambeslut om användande av passageraruppgifter (PNR-uppgifter) i brottsbekämpande syfte (KOM(2007) 654). Bakgrunden är att EU slutit avtal om att för brottsbekämpningsändamål överföra PNR-uppgifter från flygtrafik till bl.a. USA och Kanada. Samtidigt har EU saknat en gemensam strategi för användning av passageraruppgifter i brottsbekämpningssyfte. Vid Europeiska rådets möte i mars 2004 uppmanades därför kommissionen att lägga fram ett förslag till en gemensam EU-strategi för användning av passageraruppgifter i brottsbekämpningssyfte. Denna uppmaning upprepades sedan bl.a. i Haagprogrammet. Kommissionen lade i slutet av 2007 fram ett förslag till rambeslut som syftar till att harmonisera medlemsstaternas bestämmelser om skyldigheter för lufttrafikföretag att överföra PNR-uppgifter till behöriga myndigheter i syfte att förebygga och bekämpa terrorism och organiserad brottslighet. Förslaget behandlades i MDG under våren. Under hösten lades förslaget åt sidan och en mer övergripande diskussion om nyckelfrågor som rör ett eventuellt framtida EU-instrument på PNR-området fördes. En fortsatt behandling av ett reviderat förslag till rambeslut förväntas under 2009.

19.1.2 Utvärdering av EU:s politik för frihet, säkerhet och rättvisa

Kommissionens meddelande "Utvärdering av EU:s politik för frihet, säkerhet och rättvisa" publicerades sommaren 2006 i samband med halvtidsutvärderingen av Haagprogrammet. Meddelandet innehåller ett förslag till system för utvärdering, som omfattar två ben: den s.k. resultatavtalen och "utvärdering av resultaten", dvs. "en bedömning av (offentliga) åtgärder utifrån resultat, effekter och de behov som måste tillfredsställas". Ett nätverk av kontaktpunkter från medlemsstaterna föreslogs tillsättas, för att samla in uppgifter från MS första gången redan i början av 2007 och, i samverkan med kommissionen, utarbeta den första rapporten i slutet av 2007. Arbetet har dock lagts på is, då ingen samsyn kunde nås under 2007 när det gäller hur arbetet mer konkret ska gå till väga. Under 2008 har dock frågan aktualiserats igen, nu i samband med Framtidsgruppens rapport, där det påpekas att en sådan mekanism som kommissionen föreslagit, bör inrättas.

Genom Haagprogrammet och dess genomförandeplan lanserades principen om tillgänglighet till information, som innebär att en brottsbekämpande myndighet i ett EU-land som behöver information för att utföra sina uppgifter ska kunna få relevant information från en myndighet i en annan medlemsstat. För att uppnå detta behövs en mer professionell och samordnad hantering av informationsutbytes- och IT-utvecklingsfrågor inom tredje pelaren. Sverige driver dessa frågor aktivt och har under året agerat för att genomförandet av principen om tillgänglighet ska ges en central plats även i nästa femåriga handlingsprogram, Stockholmsprogrammet, som ska antas under det svenska ordförandeskapet hösten 2009.

Sverige avser att prioritera informationsfrågorna under ordförandeskapet 2009. Bl.a. ska en informationshanteringsstrategi konkretisera principen om tillgänglighet och skapa en viktig grund för ett enhetligt, verksamhetsdrivet, professionellt och kostnadseffektivt angreppssätt på utveckling och användning av modern informationsteknologi.

Under våren 2008 återuppväcktes på bl.a. svensk begäran den tidigare ad hoc-gruppen för informationsutbyte. Gruppen har fått mandat att hantera de löpande frågorna om informationsutbyte inom den tredje pelaren.

Det "svenska informationsinitiativet" samt Prümkonventionen

Ett viktigt steg på vägen mot ett effektivare informationsutbyte är genomförandet av rambeslutet om förenklat informationsutbyte mellan EU:s brottsbekämpande myndigheter, det s.k. Svenska Informationsinitiativet, som började tillämpas den 18 december. Ett annat steg är genomförandet av Prüm-rådsbesluten. I syfte att förbättra det polisiära samarbetet ingick sju medlemsstater i maj 2005 en konvention i den tyska orten Prüm. Genom Prümkonventionen infördes bl.a. möjligheter till ett effektivare informationsutbyte om DNA, fingeravtryck och bilregisteruppgifter. Under året har konventionen införlivats i EU:s regelverk genom två rådsbeslut som trädde i kraft den 26 augusti. Medlemsstaterna har nu 1–3 år på sig att börja tillämpa de olika delarna av samarbetet och de tekniska diskussioner som krävs sker inom ramen för rådets arbetsgrupper.

En samordnad strategi mot IT-brottslighet

Under det franska ordförandeskapet antog rådet slutsatser om åtgärder för att förstärka samarbetet för att bekämpa IT-relaterad brottslighet. Slutsatserna var allmänt hållna och för att gå vidare med konkreta åtgärder krävs nya förslag från kommissionen eller medlemsstaterna. Bland åtgärderna finns förslag om en europeisk avtalsmodell för samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter och privata operatörer samt att Europol ska ta fram en gemensam EU-plattform mot IT-brottslighet. Syftet med plattformen är att medlemsstaterna ska

19.1.4 Strategi för mätning av brottslighet och straffrättskipning

Kommissionen lade i augusti 2006 fram ett meddelande (se fakta-promemoria 2006/07:FPM01) om en övergripande och samordnad EU-strategi för mätning av brottslighet och straffrättskipning. Meddelandet innehåller en handlingsplan för att utveckla sådan statistik för perioden 2006 t.o.m. 2010. Sverige delar bedömningen att det finns ett behov att utveckla jämförbar statistik på EU-nivå – och deltar aktivt i arbetet.

Två expertgrupper med företrädare för medlemsstaterna, berörda EU-organ och internationella organisationer inrättades för att bistå kommissionen med genomförandet av handlingsplanen. En av grupperna stöder kommissionens generaldirektorat för frihet, säkerhet och rättvisa framför allt när det gäller att fastställa politiska behov av statistik på området, den andra har bistår kommissionens statistikorgan Eurostat i arbetet att producera EU-statistiken. Undergrupper tillsätts för att ta fram konkreta förslag till indikatorer på specifika områden. Sverige har en av fyra platser för medlemsstater i planeringsgruppen, som fungerar som en informell styrgrupp.

Tillgängliga nationella statistikuppgifter samlas in, som efter kvalitetsbedömning publiceras som gemenskapsstatistik över brottslighet och straffrättskipning. Den andra samlingen publicerades av Eurostat våren 2008 och den ger en viss möjlighet att jämföra trender mellan några av medlemsstaterna över den senaste tioårsperioden. Det mer långsiktiga målet är att utveckla statistik som gör det möjligt att även jämföra nivåer och strukturer när det gäller brott och vidtagna straffrättsliga åtgärder både mellan medlemsstater och mellan regioner inom en medlemsstat. Under 2008 pågår arbetet med en EU-gemensam brottsofferundersökning ledd av Eurostat – Sverige är ett av de länder som deltar, med finansiering från Eurostat.

19.1.5 Brottsofferfrågor

Under våren arbetade tjänstemän inom Justitiedepartementet och kommissionen tillsammans i syfte att få in en skrivning om brottsoffers rättigheter i nästa strategiska program för området frihet, säkerhet och rättvisa. Samarbetet resulterade i ett avsnitt om brottsoffers rättigheter i den rapport Framtidsgruppen för rättsliga frågor presenterade för övriga medlemsstater vid det informella RIF-rådet under sommaren. Avsnittet finns också med i den slutgiltiga rapporten.

Kommissionen har under året genomfört en utvärdering av rambeslutet om brottsoffrens ställning i straffrättsliga förfaranden. Utvärderingen kommer att presenteras i februari 2009, tillsammans med en utvärdering av direktivet om brottsskadeersättning. Preliminära resultat pekar mot att det finns stora brister i genomförandet av de åtaganden som fastställs i rambeslutet. På de slutsatser kommissionen redan har dragit bygger man

sitt just påbörjade arbete att revidera rambeslutet. En delegation från Justitiedepartementet deltog i mötet. Kommissionens förslag till reviderat rambeslut är planerat till september 2009.

19.1.6 EU:s nätverk för brottsförebyggande frågor

EU:s nätverk för brottsförebyggande frågor (EUCPN) bildades under Sveriges ordförandeskap 2001 (beslut 2001/427/RIF) efter ett franskt-svenskt initiativ. Nätverkets syfte är att bidra till utvecklingen av olika aspekter inom det brottsförebyggande arbetet på unionsnivå och stödja brottsförebyggande åtgärder på nationell och lokal nivå, genom att bl.a. fungera som rådgivare åt kommissionen och rådet och genom att stödja utbyte av erfarenheter och bästa rutiner. Varje år anordnas en konferens där de bästa utvärderade rutinerna för att minska brottsligheten på utpekade områden lyfts fram och diskuteras. Syftet med detta är att bidra med underlag för rekommendationer till rådet.

Justitiedepartementet fungerar som ordinarie styrelserepresentant och Brottsförebyggande rådet som ersättare. Rådet för tryggare och mänskligare Göteborg är ytterligare en svensk kontaktpunkt i EUCPN. Under 2008 har Sverige intensifierat sitt arbete inom EUCPN. En utvärdering av EUCPN kommer att redovisas under våren 2009.

19.1.7 Terrorism

EU har under de senaste åren lagt ökad kraft på arbetet mot terrorism. Den övergripande EU-strategi och EU:s handlingsplan mot terrorism som Europeiska rådet antog i december 2005 ligger till grund för EU:s arbete på området. Ett antal tematiska handlingsplaner har också antagits sedan dess, vilka revideras regelbundet. Under 2008 har EU reviderat handlingsplanen om terrorismfinansiering samt handlingsplanen mot radikaliserings och rekrytering. Inom området för rättsliga och inrikes frågor har arbetet under 2008 främst varit inriktat på att motverka just radikaliserings och rekrytering. EU:s antiterrorismansordnare Gilles de Kerchove påbörjade tidigt i våras detta arbete genom bjuda in nationella kontaktpunkter för samordning av kontraterrorism i samtliga medlemsstater till ett högnivåmöte på detta tema. Mötet syftade till att diskutera framtida aktiviteter på EU-nivån. I samband med mötet erbjöds sig ett antal medlemsstater att ansvara för att ta fram åtgärdsförslag för hur man bäst bekämpar radikaliserings och rekrytering. Sverige erbjöd sig att titta särskilt på åtgärder för att öka närpolisers kunskap och förmåga att identifiera och förebygga radikaliserings och rekrytering. Även massmedias roll och utbildning av imamer var frågor som togs upp.

I november 2007 presenterade kommissionen ett förslag till ändringar av rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism (se faktapromemoria 2007/08:FPM37). Efter förhandlingar nåddes i april en politisk överenskommelse om förslaget. Rambeslutet innebär huvudsakligen att definitioner av offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering för terroristsyften respektive utbildning för terroristsyften införs i 2002 års rambeslut tillsammans med en förpliktelse för

medlemsstaterna att vidta nödvändiga åtgärder för att dessa handlingar ska betraktas som brott med anknytning till terroristverksamhet. Skr. 2008/09:85

Innebörden är vidare att bestämmelserna i 2002 års rambeslut om påföljder, ansvar för juridiska personer, domsrätt och åtal ska gälla även för de nya brottstyperna. Till följd av ett uttryckligt undantag innebär rambeslutet inget krav på åtgärder som står i strid med den särskilda reglering för straffrättsligt ansvar som följer av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Samråd har skett med konstitutionsutskottet, justitieukskottet och EU-nämnden. Europaparlamentet har yttrat sig och utkastet till rambeslut har godkänts av riksdagen. Rambeslutet antogs av rådet för rättsliga och inrikes frågor den 28 november (2008/919/RIF) och ska vara genomfört senast den 9 december 2010.

19.1.8 Narkotika

Sveriges övergripande strategi för det europeiska narkotikasamarbetet är att arbeta för en balanserad narkotikapolitik med insatser som syftar både till att minska efterfrågan och utbudet av narkotika samt att värna subsidiaritetsprincipen.

Kommissionen har under hösten gjort en uppföljning av EU:s handlingsplan mot narkotika 2005–2008. Uppföljningen konstaterar bl.a. att den nuvarande handlingsplanens mål delvis har uppnåtts. Under hösten har också förhandlingar pågått för att få till stånd ett beslut om en ny handlingsplan för perioden 2009 till 2012. Denna ska i likhet med tidigare handlingsplan bygga på den narkotikastrategi för perioden 2005–2012 som Europeiska rådet antog i december 2004. Handlingsplanen ska rikta sig till såväl EU och dess institutioner som till medlemsländerna. Rådet ska godkänna förslaget till ny handlingsplan.

När det gäller att minska utbudet av narkotika betonar handlingsplanen insatser som ska förbättra EU:s strategiska brottsförebyggande samarbete beträffande produktion och den illegala narkotikahandeln inom EU, förbättra samarbetet när det gäller underrättelse- och kriminalteknisk verksamhet mellan medlemsländerna som har likartade problem samt förbättra kontrollsamarbetet med tredjeland, speciellt länder och regioner längs narkotikarutterna.

19.1.9 Handlingsplan om bättre sprängämnessäkerhet

Kommissionen har som ett led i terrorismbekämpningen bl.a. valt att fokusera på att förbättra hanteringen av sprängämnen. Ett förslag till en handlingsplan om bättre sprängämnessäkerhet presenterades den 6 november 2007 av kommissionen (KOM(2007) 651 slutlig) som en av tre rättsakter i ett s.k. terrorismpaket. Handlingsplanen innehåller drygt 40 åtgärdsförslag där samtliga säkerhetsaspekter tas upp utifrån fyra huvudområden; övergripande, förebyggande, detektion samt beredskap och berör följaktligen både första- och tredjepelarfrågor. Avsikten är att samtliga åtgärder i handlingsplanen ska genomföras under en kommande femårsperiod.

Förhandlingarna inleddes i januari och under dessa förespråkade Sverige ett ökat informationsutbyte mellan myndigheterna framför lagstiftningsåtgärder och inrättande av nya tekniska lösningar. Sverige fick bl.a. gehör för att de åtgärder som vidtas måste respektera de mänskliga rättigheterna och rättsstatprincipen samt ta hänsyn till utövandet av grundlagsfästa fri- och rättigheter.

Handlingsplanen behandlades vid justitieutskottet den 10 april samt vid samråd med EU-nämnden den 11 april. RIF-rådet nådde politisk överenskommelse om handlingsplanen den 18 april.

19.1.10 E-juridik – IT-samarbete mellan medlemsstaterna

E-juridikprojektet är ett arbete för att på europeisk nivå utveckla användningen av informations- och kommunikationsteknik inom juridiken, framför allt genom att skapa en portal på Internet. Detta ska bidra till rationalisering och förenkling av rättsliga förfaranden.

Arbetet är praktiskt, tekniskt och organisatoriskt inriktat. Det handlar om att bygga den informationstekniska infrastruktur som är nödvändig för att genomföra projektet, bl.a. i fråga om standardisering, koordinering, verifiering och säkerhet. Medverkan i samarbetet är frivilligt för medlemsstaterna.

Rådet har i november antagit en handlingsplan för projektet. Handlingsplanen innebär bl.a. att en europeisk e-juridikportal ska öppnas för allmänheten senast vid utgången av 2009. Vidare listas i handlingsplanen en rad delprojekt med anknytning till e-juridiken, bl.a. sammankoppling av kriminalregister, europeiskt betalningsföreläggande, rättshjälp, videokonferenser, medling samt tolkning och översättning.

Projektet har behandlats i EU-nämnden vid flera tillfällen under året. Sverige stöder projektet och ska arbeta för att målen i handlingsplanen uppnås.

19.2 Det straffrättsliga samarbetet

19.2.1 En europeisk bevisinhämtningsorder

En politisk överenskommelse om ett rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder nåddes i juni 2006 (se faktapromemoria 2003/04:FPM73). Riksdagen godkände i juni förslaget till rambeslut och Sverige hävde sin parlamentariska reservation. I december antog rådet rambeslutet. Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar i syfte att genomföra rambeslutet. Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande och innebär att ett beslut i en medlemsstat om att vissa föremål ska omhändertaras för att kunna användas som bevisning i en rättegång ska erkännas och verkställas i den stat där föremålet finns.

En politisk överenskommelse om ett rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom EU nåddes i februari 2007 (se faktapromemoria 2004/05:FPM58). Riksdagen godkände i juni förslaget till rambeslut och Sverige hävde sin parlamentariska reservation. I november antog rådet rambeslutet. Rambeslutets bestämmelser kommer att kunna tillämpas mellan medlemsstaterna först efter en genomförandeperiod om tre år räknat från det att rambeslutet trätt i kraft. Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande och har till syfte att underlätta dömda personers sociala återanpassning och att effektivisera dagens samarbete enligt 1983 års Europarådskonvention om överförande av dömda personer. Rambeslutet innebär att möjligheterna att överföra frihetsberövande påföljder till den stat där den dömda är medborgare eller har anknytning i övrigt utökas. Vidare uppställer rambeslutet, till skillnad från konventionen, tidsfrister för beslut om erkännande och verkställighet av frihetsberövande domar som har meddelats i andra medlemsstater och även för själva överförandet av den dömda. Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar i syfte att genomföra rambeslutet.

19.2.3 Utbyte av uppgifter ur kriminalregister

En politisk överenskommelse om ett rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister nåddes i juni 2007 (se faktapromemoria 2005/06:FPM74). Riksdagen har i november godkänt förslaget till rambeslut och Sverige har hävt sin parlamentariska reservation. Rambeslutets bestämmelser kommer att kunna tillämpas mellan medlemsstaterna först efter en genomförandeperiod om tre år från medlemsstaternas antagande av rambeslutet. Rambeslutet är en del av det arbete som pågår inom Europeiska unionen för att förbättra informationsutbytet mellan medlemsstaterna. Det lägger även grunden för ett datoriserat system för utbyte av uppgifter om fällande domar. Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar i syfte att genomföra rambeslutet.

Genom rådsbeslutet (KOM(2008) 332 slutlig) som presenterades den 27 maj inrättas nämnda system för själva uppgiftsutbytet.

Informationssystemet ska vara decentraliserat och baseras på medlemsstaternas nationella kriminalregister. Det kommer inte att skapas någon EU-gemensam databas där uppgifter lagras centralt och medlemsstaterna kommer inte att ha direkt åtkomst till andra medlemsstaters kriminalregister.

Sverige är positivt till ett förbättrat och mer effektivt informationsutbyte beträffande uppgifter ur belastningsregister. Sverige är också positivt till att aktuell information ska kunna översändas på ett mer effektivt sätt än vad som sker i dag. Under förhandlingarna strävade Sverige efter långsiktiga och smidiga lösningar som uppfyller verksamhetens krav och är anpassade till framtida tekniska utveckling och fick igenom flertalet av de förslag till förbättringar av texten.

Rådsbeslutet behandlades vid justitieutskottet den 16 oktober samt vid samråd med EU-nämnden den 16 juli och den 17 oktober. RIF-rådet nådde politisk överenskommelse om rådsbeslutet den 24 oktober. Efter det formella antagandet har medlemsstaterna tre år på sig för att genomföra rådsbeslutet.

19.2.4 En europeisk övervakningsorder

Kommissionen presenterade 2006 ett förslag till rambeslut om en europeisk övervakningsorder (se faktapromemoria 2006/07:FPM34). Det ursprungliga förslaget från kommissionen har omarbetats efter en riktlinjedebatt i rådet hösten 2007. Förslaget har förhandlats intensivt under hösten och en politisk överenskommelse nåddes i november. Syftet med rambeslutet är att främja användandet av icke frihetsberövande straffprocessuella tvångsmedel (i Sverige reseförbud och anmälnings-skyldighet) utan att möjligheterna till lagföring försvåras. En EU-medborgare eller en person med hemvist i en EU-stat som är misstänkt för ett brott i en annan EU-stat än i den han eller hon bor ska inte behöva vara häktad i rättegångslandet i lika stor utsträckning som i dag. I stället ska den misstänkte kunna återvända till sitt hemland och övervakas där, i avvaktan på utredning och rättegång. Ett antal medlemsstater, däribland Sverige, har ett parlamentariskt förbehåll till rambeslutet eftersom det krävs ett godkännande från riksdagen innan rambeslutet kan antas av Sverige. Ett förslag till godkännande kommer att föreläggas riksdagen under 2009.

19.2.5 Överförande av vissa icke frihetsberövande påföljder

En politisk överenskommelse om ett rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder mellan medlemsstaterna nåddes i december 2007 (se faktapromemoria 2006/07:FPM69). Förslaget syftar till att förbättra samarbetet mellan medlemsstaterna i de fall då en person i en medlemsstat dömts till en icke frihetsberövande påföljd t.ex. skyddstillsyn medan personen bor och lever i en annan medlemsstat. Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande och är alla villkor uppfyllda i rambeslutet ska den stat där personen bor vara skyldig att verkställa påföljden. Syftet med rambeslutet är bl.a. att öka den dömdes möjlighet till social återanpassning genom att han eller hon får verkställa påföljden i sitt hemland. Riksdagen godkände i november förslaget till rambeslut och Sverige hävde sin parlamentariska reservation. I november antog rådet rambeslutet. Rambeslutets bestämmelser kommer att kunna tillämpas mellan medlemsstaterna först efter en genomförandeperiod om tre år från medlemsstaternas antagande av rambeslutet.

En politisk överenskommelse om ett rambeslut om verkställighet av utevarodomar nåddes i juni (se faktapromemoria 2007/08:FPM72). Riksdagen har i november godkänt förslaget till rambeslut och Sverige har hävt sin parlamentariska reservation. Rambeslutets bestämmelser kommer att kunna tillämpas mellan medlemsstaterna först efter en genomförandeperiod om två år från medlemsstaternas antagande av rambeslutet. Rambeslutet omfattar regeländringar i fem andra rambeslut som reglerar det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna och som bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut. Dessa är rambeslutet om en europeisk arresteringsorder, rambeslutet om verkställighet av bötesstraff, rambeslutet om verkställighet av beslut om förverkande, utkast till rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder och utkast till rambeslut om övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder. Alla dessa rambeslut innehåller regler om de förutsättningar som gäller när en framställan kan avslås i de fall en dom eller ett beslut fattats i en persons utvaro från de förhandlingar som föregick domen eller beslutet. För närvarande är avslagsmöjligheterna olika i dessa rambeslut, och avsikten med det nu aktuella förslaget är att åstadkomma en så likartad reglering som möjligt. Förslaget syftar både till att stärka rättssäkerheten för den enskilde och till att förenkla det rättsliga samarbetet inom unionen.

19.2.7 Eurojust

Eurojust inrättades 2002 för att underlätta och förbättra det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna, särskilt när det gäller kampen mot den grova, ofta organiserade och gränsöverskridande brottsligheten. Sverige representeras i Eurojust av en nationell medlem och en biträdande nationell medlem. Eurojust har sedan inrättandet utvecklats på ett positivt sätt med ett ständigt ökande antal ärenden som hänvisas till Eurojust från medlemsstaterna. Även antalet samordningsmöten som arrangeras av Eurojust ökar och Eurojust deltar i allt fler komplicerade utredningar. De ärendetyper som hänvisas till Eurojust är främst allvarliga narkotikabrott, olika typer av bedrägerier (bl.a. investeringsbedrägerier, momsbedrägerier och kreditkortsbedrägerier) samt människohandel och människosmuggling.

Eurojusts samarbete med Europol har förstärkts och vidareutvecklats under 2008. Det har utarbetats ett utkast till reviderat samarbetsavtal mellan parterna som markant förstärker förutsättningarna för samarbete och kraven på utbyte av information dem emellan. Samarbetsavtalet beräknas vara godkänt av parterna och av rådet för rättsliga och inrikes frågor (RIF-rådet) i början av 2009.

Eurojust har tidigare tecknat samarbetsavtal med Island, Norge, USA, Rumänien och Kroatien. Under 2008 förhandlades fram ett samarbetsavtal med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien som nu ska godkännas av RIF-rådet. En överenskommelse om genomförande av samarbete har träffats mellan Eurojust och OLAF (Europeiska byrån för bedrägeribekämpning).

Sex års erfarenheter från samarbetet vid Eurojust visar att det finns utrymme för och behov av att effektivisera Eurojust. I syfte att vidareutveckla och effektivisera samarbetet initierade Sverige och 13 andra medlemsstater den 7 januari ett utkast till ett rådsbeslut om ett reviderat Eurojustbeslut (se faktrapromemoria 2007/08:FPM68). Förslagen innebär bl.a. en förstärkning av de nationella medlemmarnas behörighet, tillskapandet av en joursamordning samt en informations-skyldighet för medlemsstaterna gentemot Eurojust rörande nationella utredningar om grov gränsöverskridande brottslighet. Vid RIF-rådet den 24–25 juli träffades en politisk överenskommelse om innehållet i det reviderade rådsbeslutet om Eurojust. Regeringen beslutade i oktober att Sverige skulle rösta för ett antagande av rådsbeslutet. Rådets formella antagande av beslutet skedde den 16 december.

19.2.8 Det europeiska rättsliga nätverket

På det operativa planet samarbetar medlemsstaterna bl.a. genom ett europeiskt rättsligt nätverk (EJN), vilket består av företrädare för nationella myndigheter som arbetar med internationellt straffrättsligt samarbete. Kontaktpunkterna i EJN har till uppgift att underlätta det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller bekämpandet av framför allt grov brottslighet. Kontaktpunkterna har dagliga kontakter sinsemellan i konkreta brottsutredningar. Vidare träffas kontaktpunkterna ett antal gånger per år för att utbyta erfarenheter och diskutera praktiska och rättsliga problem samt inte minst för att nätverket ska förstärkas och utvecklas. Under 2008 möttes nätverket i bl.a. i Čatež i Slovenien och i Paris.

Det europeiska rättsliga nätverket inrättades genom en gemensam åtgärd 1998. I januari lade flera medlemsstater, däribland Sverige, fram ett förslag till rådsbeslut om det europeiska rättsliga nätverket som syftar till att förtydliga nätverkets roll samt ytterligare förbättra samarbetet med Eurojust. I juli nåddes en principöverenskommelse om innehållet i rådsbeslutet. Regeringen beslutade i oktober att Sverige skulle rösta för ett antagande av rådsbeslutet. I december antog rådet rådsbeslutet.

19.3 Materiell straffrätt

Det straffrättsliga samarbetet inom EU omfattar även tillnärmning av materiell straffrätt. Rådet ska, på initiativ från en medlemsstat eller kommissionen, anta rambeslut eller – i vissa fall – direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar på vissa områden genom att fastställa minimiregler för brottsrekvisit och påföljder. Ett förslag till ändring av 2002 års rambeslut om bekämpande av terrorism nämns ovan (avsnitt 19.1.7).

19.3.1 Rasism och främlingsfientlighet

Skr. 2008/09:85

Ett förslag till rambeslut om bekämpande av rasism och främlingsfientlighet lades fram av kommissionen i november 2001. Som framgår av faktagromemorian 2001/02:FPM45 föreslås bestämmelser om vilka rasistiska och främlingsfientliga handlingar som ska vara straffbara. Vidare föreslås bestämmelser om påföljder och om rasistiska och främlingsfientliga motiv till andra brott. Förslaget innehåller också regler om ansvar och påföljder för juridiska personer samt domsrätt m.m. En politisk överenskommelse nåddes 2007, varefter Europaparlamentet yttrade sig på nytt över förslaget.

Samråd har skett med konstitutionsutskottet, justitieutskottet och EU-nämnden. Rambeslutet antogs av rådet för rättsliga och inrikes frågor den 28 november (2008/913/RIF) och ska vara genomfört senast den 28 november 2010.

19.3.2 Organiserad brottslighet

Kommissionen presenterade i början av 2005 ett förslag till rambeslut om bekämpande av organiserad brottslighet (se faktagromemoria 2004/05:FPM53). Rambeslutet syftar till att tillnärma medlemsstaternas lagstiftning när det gäller straffansvar för aktivt deltagande i en kriminell organisation. Rådet träffade under 2006 en politisk överenskommelse om rambeslutets innehåll. Riksdagen godkände utkastet till rambeslut i juni, varefter den parlamentariska reservationen kunde lyftas. Den 24 oktober antog rådet för rättsliga och inrikesfrågor rambeslutet (2008/841/RIF). Rambeslutet ska vara genomfört före den 11 maj 2010. I Sverige pågår arbetet med att ta fram en promemoria med förslag till hur rambeslutet ska genomföras i den svenska lagstiftningen.

19.3.3 Beaktande av utländska domar

Sverige släppte i februari sin parlamentariska reservation avseende kommissionens förslag till rambeslut om beaktande av fällande domar avkunnade i en av medlemsstaterna vid ett nytt brottmålsförfarande i en annan medlemsstat (se faktagromemoria 2004/05:FPM61). Syftet med rambeslutet är att en fällande dom i en medlemsstat ska beaktas i en annan medlemsstat vid ett nytt straffrättsligt förfarande mot samma person om en annan gärning. Den tidigare domen ska beaktas på samma sätt som en inhemsk dom skulle ha beaktats enligt nationell rätt. Samråd har skett med justitieutskottet och EU-nämnden. Rambeslutet kräver inga lagändringar och regeringen beslöt den 14 februari 2008 att Sverige ska rösta för ett antagande av rambeslutet. Den 24 juli antog rådet för rättsliga och inrikesfrågor rambeslutet (2008/675/RIF), vilket ledde till att det trädde i kraft den 15 augusti.

Kommissionen lade i februari 2007 fram ett förslag till direktiv om straffrättsliga åtgärder till skydd för miljön (se faktapromemoria 2006/07:FPM64). Direktivet syftar till att säkerställa en hög miljöskyddsnivå inom EU genom att åtgärda problemet med miljöbrottslighet. Bakgrunden till förslaget är en dom från september 2005 (miljödomen) genom vilken EG-domstolen ogiltigförklarade rådets rambeslut 2003/80/RIF om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser.

Domen rör gränsdragningen mellan första och tredje pelaren i EU och innebär att straffrättslig reglering, i vart fall på miljöområdet, kan ske inom ramen för första pelaren om den är absolut nödvändig för att säkerställa gemenskapsrättens effektivitet. Genom en dom i oktober 2007 har EG-domstolen på samma grunder som i miljödomen ogiltigförklarat ett rambeslut om fartygsföreningar. I den domen fastslog domstolen att den straffrättsliga kompetensen inom första pelaren inte omfattar arten och nivån av de straffrättsliga påföljderna. Direktivet om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser innebär i huvudsak att reglerna från det ogiltigförklarade rambeslutet överförs till ett direktiv. Förhandlingarna om direktivet har pågått under året och direktivet har antagits av rådet för rättsliga och inrikes frågor den 24 oktober (2008/99/EG). Direktivet ska vara införlivat senast den 26 december 2010.

19.3.5 Straffrättsliga sanktioner mot fartygsföreningar

Kommissionen presenterade i mars ett förslag till direktiv om ändring av direktiv 2005/35/EG om föreningar förorsakade av fartyg och införandet av sanktioner för överträdelser (se faktapromemoria 2007/08:FPM107). Bakgrunden till förslaget är en dom från oktober 2007 (fartygsföreningsdomen) genom vilken EG-domstolen ogiltigförklarade rådets rambeslut 2005/667/RIF om förstärkning av det straffrättsliga regelverket för bekämpande av föreningar förorsakade av fartyg. Rambeslutet kompletterade ett direktiv om föreningar förorsakade av fartyg och införandet av sanktioner för överträdelser från 2005 (2005/35/EG, ”fartygsföreningsdirektivet”).

Domen rör gränsdragningen mellan första och tredje pelaren i EU och bekräftar det som slogs fast i den s.k. miljödomen från 2005, nämligen att om det är absolut nödvändigt för att bekämpa allvarliga hot mot miljön, får straffrättslig reglering ske i direktivform inom ramen för första pelaren. I fartygsföreningsdomen uttalade domstolen emellertid också att den straffrättsliga kompetensen inom första pelaren inte omfattar bl.a. arten och nivån av de straffrättsliga påföljderna. Syftet med det nu aktuella direktivförslaget är att fylla ut det rättsliga tomrum som uppstod i och med att rambeslutet ogiltigförklarades. Detta ska ske genom att merparten av det ogiltigförklarade rambeslutets bestämmelser om sanktioner införlivas i fartygsföreningsdirektivet från 2005.

För Sverige är både skyddet av miljön, inte minst den marina miljön, och sjösäkerheten högt prioriterade frågor. Det är viktigt att effektiva åtgärder vidtas för att bekämpa fartygsföreningar och Sverige ställer

sig positiv till förslaget att införliva rambeslutets sanktionsbestämmelser i fartygsföreningdirektivet. En viktig principfråga är dock alljämt i vilken utsträckning straffrättslig reglering kan ske inom ramen för första pelaren, dvs. EG-fördraget.

Förhandlingarna om direktivförslaget har pågått under 2008 och inom rådet har enighet kring texterna uppnåtts på arbetsgruppsnivå. Det som återstår är medbeslutandeförfarandet med Europaparlamentet. Direktivet bör kunna antas under våren 2009.

19.4 Polis- och tullsamarbete

19.4.1 Effektivare tullsamarbete

Tullsamarbetet på EU-nivå inom den tredje pelaren bedrivs sedan 2003 i enlighet med en gemensam handlingsplan som utarbetas av rådsarbetsgruppen för tullsamarbete. Handlingsplanen, som omfattar 18 månader, är indelad i fyra verksamhetsområden: gränsförvaltning och säkerhet, underrättelsetjänst, operativt samarbete och informationsutbyte. Användandet av handlingsplanen har lett till ett förbättrat samarbete mellan tulladministrationerna och mellan tulladministrationerna och andra behöriga myndigheter och bidrar till kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten och till området för frihet, säkerhet och rättvisa. Sverige har deltagit aktivt i genomförandet av den nuvarande handlingsplanen och kommer att ha en ledande roll i framtagandet av den nya handlingsplanen.

19.4.2 Europol

Europol är EU:s polisbyrå och organisationens främsta uppgift är att vara ett nav i medlemsstaternas brottsbekämpande arbete. Det gäller framför allt informations- och underrättelseutbyte som rör gränsöverskridande och grov brottslighet. Sverige har alltid lagt stor vikt vid Europol och dess roll i brottsbekämpningen och det är viktigt att Europolns arbete utvecklas ytterligare. Rådet för rättsliga och inrikes frågor har under året nått politisk överenskommelse om ett rådsbeslut som lägger en ny rättslig grund för Europol och gör det till en EU-myndighet från den 1 januari 2010. Att ersätta Europolkonventionen med ett rådsbeslut kommer att innebära att det i framtiden blir lättare att göra ändringar i regelverket när Europolns verksamhet behöver anpassas efter förändrade krav från medlemsstater och brottslighetens utveckling. År 2009 och det svenska ordförandeskapet kommer att kännetecknas av intensiva förberedelser inför övergången till det nya rådsbeslutet. Information har vid flera tillfällen lämnats till både EU-nämnden och justitieutskottet (se även faktapromemoria 2006/07:FPM63).

Rådsbeslut om brottsbekämpande myndigheters tillgång till viseringsuppgifter

Den 23 juni antog rådet ett beslut som innebär att brottsbekämpande myndigheter via centrala åtkomstpunkter under specifika förutsättningar ges åtkomst till uppgifter i VIS (Visa Information System). VIS är avsett att bli ett gemensamt system inom EU för utbyte av viseringsuppgifter mellan medlemsstaterna. En EG-förordning (VIS-förordningen) fastställer ändamål, funktioner och ansvarsfördelningen för VIS. Rådets beslutet innebär att de brottsbekämpande myndigheterna som medlemsstaterna utser samt Europol under vissa förutsättningar ska få tillgång till VIS i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott. Rådets beslut har ännu inte har föranlett några författningsändringar i Sverige.

Antagande av Dataskyddsrambeslutet

I november antog rådet rambeslutet om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete (Dataskyddsrambeslutet). Rambeslutet reglerar behandling av personuppgifter som utbyts mellan medlemsstaterna. Rambeslutet utgör, när det gäller dataskydd, ett komplement till andra instrument om informationsutbyte inom ramen för polisiärt och straffrättsligt samarbete. Utkastet till rambeslut innehåller bestämmelser om allmänna utgångspunkter för behandlingen av personuppgifter, behandling av känsliga personuppgifter, rättelse, radering och gallring av personuppgifter, information till den registrerade samt skadestånd och sanktioner. I stora delar motsvarar utkastet till rambeslut det s.k. dataskyddsdirektivet, som har genomförts i svensk rätt genom personuppgiftslagen. Utkastet innehåller härutöver bl.a. särskilda skyddsbestämmelser avsedda att begränsa möjligheterna att behandla utbytta personuppgifter. Rambeslutet har ännu inte har föranlett några författningsändringar i Sverige.

19.4.4 Schengen och övriga gränskontrollfrågor*Schengen*

Schengensamarbetet handlar om det praktiska genomförandet av en av EU:s fyra friheter – fri rörlighet för personer. Inom Schengenområdet ska man kunna röra sig fritt utan att någon personkontroll genomförs vid passage av inre gräns.

Den 30 mars slutfördes den hittills största utvidgningen av Schengenområdet. Det var när personkontrollen vid luftgräns upphävdes i Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern för resor till eller från någon av de 15 dåvarande staterna i Schengenområdet (kontrollen vid landgräns upphävdes den 21

december 2007). Under slutet av 2008 fortsatte expansionen av Schengen genom att Schweiz anslöts till området. Därmed fullföljdes det anslutningsavtal som ingicks mellan EU och Schweiz 2004. Schweiz blev det tredje landet utanför EU som ansluts till Schengenområdet, det två tidigare är Norge och Island.

För att kompensera borttagandet av kontroller vid gränserna mellan länderna innehåller Schengenregelverket bestämmelser som syftar till att garantera likformighet och utöka samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller bl.a. gränskontroll, viseringar och polissamarbete. Ett viktigt instrument i samarbetet är Schengens informationssystem (SIS). SIS är Schengenstaternas gemensamma datasystemet för eftersökta personer och föremål. Utvecklingen av en andra och förbättrad generation av SIS, kallad SIS II, har fortsatt under kommissionens ledning under 2008.

Gränskontroll

Samarbetet om personkontroll vid medlemsstaternas yttre gränser hade under 2008 fortsatt hög prioritet.

Kommissionen presenterade den 13 februari sitt gränskontrollpaket, bestående av tre olika meddelanden.

- Utvärdering och framtida utveckling av Frontex (KOM(2008) 67 slutlig). Meddelandet omfattar bl.a. ett förslag till utvärdering av Schengenstaternas tillämpning av regelverket och analys av ”ett-fönster-konceptet”, där personkontroll och varukontroll integreras med varandra. Kommissionen avser att återkomma till frågan om en europeisk gränskontrollstyrka.
- Nästa steg i Europeiska unionens gränsförvaltning (KOM(2008)69 slutlig). Kommissionen föreslår en automatiserad gränspassage för EU-medborgare och vissa tredjelandsmedborgare (bona fideresenärer), ett register över tredjelandsmedborgares in- och utresor och ett elektroniskt resetillståndssystem för tredjelandsmedborgare.
- Skapande av ett europeiskt gränsövervakningssystem, Eurosur (KOM(2008) 68 slutlig). Kommissionen föreslår inrättandet av ett europeiskt gränsövervakningssystem (Eurosur) i tre faser: Sammanlänkning av medlemsstaternas existerande övervakningssystem, utveckling av gemensam gränsövervakningsutrustning och slutligen skapande av en gemensam övervakningsmiljö för EU:s havsområden.

Vid RIF-rådets möte den 5–6 juni antogs slutsatser, i vilka rådet (inklusive Sverige) välkomnar kommissionens meddelanden och ber kommissionen återkomma med förslag till genomförandet av dessa. Samtliga meddelanden har behandlats i såväl justitieutskottet som socialförsäkringsutskottet och i EU-nämnden inför antagandet av rådsslutsatserna.

EU:s gränsbyrå (Frontex), vars högkvarter är placerat i Warszawa, är fortfarande i en uppbyggnadsfas. Byråns huvuduppgift är att samordna medlemsstaternas personkontroll vid de yttre gränserna, vari ingår bl.a.

att genomföra riskanalyser, bistå i utbildningen av medlemsstaternas gränskontrollanter och samordna gemensamma operationer vid de yttre gränserna. Under 2008 har Frontex t.ex. organiserat operationer i Medelhavet, utanför Afrikas västkust och längs EU:s östra landgräns samt utvecklat samarbetet med andra EU-organ (t.ex. Europol), internationella organisationer (t.ex. UNHCR) och vissa tredjeländer.

Förordning om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass

Den 18 oktober 2007 presenterades kommissionens förslag till förordning om ändring av den förordning från 2004 som reglerar standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass och resehandlingar som har utfärdats av medlemsstaterna (KOM(2007) 619 slutlig). Digital ansiktsbild skulle vara införd i samtliga medlemsstater i augusti 2006 och fingeravtryck ska införas senast den 28 juni 2009. Nationella ID-kort, provisoriska pass eller resehandlingar med en giltighetstid på högst tolv månader omfattas inte av förordningen. Förhandlingarna påbörjades i arbetsgruppen för viseringsfrågor i november 2007. Förslaget innebär att barn under sex år ska undantas från kravet på fingeravtryck. Personer på vilka det är permanent omöjligt att ta fingeravtryck undantas från kravet och ska få vanligt pass utan fingeravtryck.

Sverige anser att inkludering av fingeravtryck från barn i deras pass och andra resehandlingar är ett viktigt verktyg för att förhindra bortförande av och handel med barn. Sverige stödjer därför ett införande av fingeravtryck för barn från så låg ålder som möjligt.

Förordningen har behandlats vid justitieutskottet den 20 november samt vid samråd med EU-nämnden den 21 november.

20 Visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer

Sverige verkar för att genom ett fördjupat europeiskt samarbete säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över gränser, främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring och tillvaratar och beaktar migrationens utvecklingseffekter.

20.1 Skapandet av ett gemensamt europeiskt asylsystem

Kommissionen presenterade den 17 juni en strategisk plan för asylpolitiken (KOM(2008) 360). Grunden för den strategiska planen är den grönbok om det framtida gemensamma europeiska asylsystemet som antogs i juni 2007, och det samråd mellan kommissionen och medlemsstaterna samt andra berörda parter som följde på grönboken. Planen innehåller förslag till åtgärder inom asylområdet och en tidsplan för när åtgärderna ska vidtas, enligt en strategi i tre delar som bygger på

ytterligare harmonisering av medlemsstaternas asylslagstiftning, på ett effektivt praktiskt samarbete samt på ökad solidaritet och ansvarstagande mellan medlemsstaterna liksom mellan EU och länder utanför EU. Kommissionen avser att föreslå ändringar i befintliga rättsakter samtidigt som man överväger ytterligare insatser.

Regeringen eftersträvar ett fördjupat samarbete inom asylområdet och anser att en rad viktiga steg redan har tagits på vägen mot det gemensamma europeiska asylsystemet. Som ytterligare ett led i detta arbete välkomnar regeringen kommissionens strategiska plan för asylpolitiken. Sverige kommer att ta aktiv del i det fortsatta arbetet mot det gemensamma europeiska asylsystemet. Sverige vill se ett rättssäkert och öppet system som värnar möjligheten att söka asyl och där varje asylansökan prövas individuellt.

I enlighet med den strategiska planen för asylpolitiken antog kommissionen den 3 december förslag om ändringar i rådets förordning (EG) nr 343/2003 av den 18 februari 2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredjeland har gett in i någon medlemsstat, EUT L 50, 25.2.2003, s. 1, Dublinförordningen (KOM(2008) 820) och i rådets förordning (EG) nr 2725/2000 av den 11 december 2000 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av Dublinkonventionen, EGT L 316, 15.12.2000, s. 1, Eurodacförordningen (KOM(2008) 825).

Förslagen kommer att förhandlas i rådet med början under det tjeckiska ordförandeskapet våren 2009. Regeringen ser ett väl fungerande Dublinsystem som en viktig beståndsdel i ett gemensamt europeiskt asylsystem och välkomnar i huvudsak förslagen.

Den 3 december presenterade kommissionen även ett förslag till revidering av rådets direktiv 2003/9/EG av den 27 januari 2003 om miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna, EUT L 31, 6.2.2003, s. 18, mottagandedirektivet (KOM(2008) 815). Kommissionen föreslår bland annat att målgruppen för direktivet utvidgas till att även omfatta personer som ansöker om subsidiärt skydd samt att ändringar görs beträffande bestämmelserna om asylsökandes tillträde till arbetsmarknaden, förvar, materiella mottagandevillkor, hälso- och sjukvård och stöd till personer med särskilda behov.

20.2 Harmonisering av den europeiska migrationspolitiken

20.2.1 En gemensam europeisk invandringspolitik

Den 17 juni 2008 presenterade kommissionen meddelandet ”En gemensam invandringspolitik för Europa: principer, åtgärder och verktyg” där kommissionen formulerar sin vision för en framtida gemensam invandringspolitik (se faktapromemoria 2007/08:FPM131).

Kommissionen föreslår tio övergripande principer som ska vara vägledande för den framtida gemensamma invandringspolitiken. Principerna grupperas under rubrikerna ”väilstånd”, ”solidaritet” och ”säkerhet” och är avsedda att fungera som en övergripande ram för kommande åtgärder

på migrationsområdet, både på nationell nivå och på EU-nivå. För att illustrera hur principerna bör omsättas i praktiken listar kommissionen förslag på konkreta åtgärder. I juni 2008 antogs rådsslutsatser på basis av kommissionens meddelande. Sverige stödjer utvecklandet av en europeisk migrationspolitik som fördjupar det europeiska samarbetet och kompletterar medlemsstaternas politik på detta område. I det sammanhanget välkomnar Sverige kommissionens meddelande och ställer sig i huvudsak positivt till innehållet.

20.2.2 Den europeiska pakten för invandring och asyl

Den europeiska pakten för invandring och asyl antogs av Europeiska rådet i oktober 2008 och är en politisk överenskommelse mellan EU:s medlemsstater som spänner över fem områden: laglig invandring och integration, olaglig invandring och återvändande, gränskontroll, asyl, partnerskap med tredjeländer och migration och utveckling (se faktapromemoria 2007/08:FPM139). Pakten är en del av harmoniseringsprocessen på migrationsområdet och belyser de viktigaste huvudprinciperna för samarbetet mellan EU:s medlemsstater och mellan EU:s medlemsstater och tredjeländer. Som en del i harmoniseringsarbetet på migrationsområdet har Sverige uttryckt sitt stöd för den europeiska pakten för invandring och asyl.

20.2.3 Fri rörlighet för personer som beviljats internationellt skydd

Rådets direktiv 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, vilket genomfördes i svensk rätt genom lagändringar som trädde i kraft den 30 april 2006, omfattar inte personer som beviljats internationellt skydd. Kommissionen presenterade år 2007 förslag till rådsdirektiv om ändring av det nu gällande direktivet i syfte att utöka dess räckvidd till att omfatta även personer som har beviljats internationellt skydd i medlemsstaterna. Direktivförslaget har under hösten 2007 och våren 2008 behandlats i rådsarbetsgrupp. Sverige välkomnar förslaget.

20.2.4 Återvändande

Kommissionen presenterade i september 2005 ett förslag till direktiv om gemensamma standarder och procedurer vid återvändande av tredjelandsmedborgare som inte vistas lagligen inom gemenskapen (KOM(2005) 391). Samråd om förslaget genomfördes under våren med socialförsäkringsutskottet och EU-nämnden. Den 9 december antogs Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma normer och förfaranden i medlemsstaterna för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 348, 24.12.2008, s. 98). Direktivet syftar till att fastställa gemensamma regler och tillvägagångssätt som ska tillämpas i medlemsstaterna vid återsändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i unionen. Direktivet

20.2.5 Viseringsinformationssystemet

VIS-förordningen som utgör den rättsliga ramen för viseringsinformationssystemet (VIS) antogs av Europaparlamentet och rådet den 9 juli. I förordningen anges ändamålet, funktionen och ansvarsfördelningen gällande VIS. VIS kräver att biometri (fingeravtryck och foto) ska lämnas vid varje förstagångsansökan om visering. Systemet ska användas av samtliga länder som är medlemmar i Schengensamarbetet.

Med VIS kommer alla viseringsansökningar att samlas i en central databas för att säkerställa identifieringen av den som söker visering. Det tekniska genomförandet av VIS, den s.k. VIS-utrollningen, kommer utsträcka sig under lång tid. Utrullningen ska ske stegvis för olika regioner i världen. Kommissionen ska bestämma när start ska ske i respektive region. Driftstarten av VIS förväntas ske i december 2009. Arbetet med utveckling och tester av det centrala och de nationella VIS systemen beräknas då vara klart. Sverige stödjer att utrullningen av VIS ska kunna genomföras enligt det tidsplan som kommissionen sätter upp.

20.2.6 Gemensam viseringskodex

Förslaget till förordning om en gemensam viseringskodex (KOM(2006) 403), vilket befinner sig på förhandlingsstadiet i rådet, syftar bl.a. till att införliva alla rättsakter som reglerar villkor och förfaranden vid utfärdande av visering. Viseringskodexen ska samla de bestämmelser som avser utfärdande av viseringar i en och samma förordning samt harmonisera de arbetsmetoder som medlemsstaternas viseringsmyndigheter ska följa när de handlägger viseringsansökningar. Det nuvarande regelverket måste också uppdateras p.g.a. införandet av informationssystemet för viseringar (VIS) som innebär krav på biometri.

20.2.7 Viseringsförenklingsavtal

Viseringsförenklingsavtalen utgör ett nytt instrument inom EU:s politik avseende korttidsviseringar. Avtalen är uttryck för en politisk vilja inom EU att öka samarbetet och utbytet mellan EU och tredjeländer. Ett viseringsförenklingsavtal innebär för medborgarna i det land med vilket avtalet ingåtts fördelar i samband med utfärdande av Schengenviseringar. Förutom de förenklade rutinerna, bland annat i form av kortare handläggningstider och lägre krav på dokumentation, är viseringsavgiften också betydligt lägre (35 euro i stället för 60 euro) eller helt borttagen för vissa personkategorier.

Det första viseringsförenklingsavtalet ingicks med Ryska Federationen och trädde i kraft den 1 juni 2007. Vid årsskiftet 2007/2008 trädde också viseringsförenklingsavtal med Ukraina och Moldavien samt med länderna på västra Balkan i kraft (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Makedonien, Montenegro och Serbien). Under hösten förväntas rådet

fatta beslut om att ge kommissionen mandat att förhandla fram ett viseringsförenklingsavtal med Georgien. Frågan om viseringsförenklingsavtal med ytterligare tredjeländer kan förväntas vara aktuell under de kommande åren.

20.2.8 Återtagandeaftal

Rådet har sedan år 2000 givit kommissionen mandat att förhandla om återtagandeaftal med ett antal länder utanför EU. Aftal har sedan tidigare trätt i kraft med Hong Kong, Macao, Sri Lanka, Albanien och Ryssland. I januari trädde avtal i kraft med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Bosnien och Hercegovina, Serbien, Montenegro, Moldavien och Ukraina. Avtalet med Pakistan förhandlades färdigt under 2008 och förväntas träda i kraft inom kort. Förhandlingsmandat har även beslutats avseende Algeriet, Marocko, Kina och Turkiet, men förhandlingarna har inte avslutats. Under hösten beslutades även om förhandlingsmandat avseende Georgien. Det finns ett värde i att medlemsländerna nära samverkar i återtagandefrågor. EU:s återtagandeaftal utgör konkreta exempel på sådant samarbete.

20.2.9 Skapandet av ett europeiskt system för laglig migration

Som ett led i skapandet av en gemensam politik för laglig migration, i enlighet med bl.a. Haagprogrammet och den strategiska planen för laglig migration (KOM(2004) 811), har kommissionen aviserat fyra direktiv för laglig migration, av vilka två direktiv presenterats:

1. ett ramdirektiv som ska täcka migranters rättigheter och utformningen av ett gemensamt uppehålls- och arbetstillstånd (KOM(2007) 638) (se även faktagromemoria 2007/08:FPM58),
2. ett direktiv för högkvalificerad arbetskraft med avsikt att göra EU till en mer attraktiv arbetsmarknad (KOM(2007) 637) (se även faktagromemoria 2007/08:FPM57),
3. ett direktiv för säsongarbetare som ger möjlighet att bevilja flera inresor i samma tillstånd med avsikt att bekämpa att arbetstagaren olagligen uppehåller sig i EU (direktivförslaget är aviserat till mars/april 2009), och
4. ett direktiv för företagsinternt utstationerad personal och för avlönade praktikanter (direktivförslaget är aviserat till mars/april 2009).

Förslaget till det s.k. ramdirektivet presenterades i oktober 2007 och förhandlingar har pågått under hela 2008, men särskilt intensifierats under den senare delen av året. Direktivförslaget innehåller regler för skapandet av en enhetlig ansökningsprocedur, ett enhetligt utformat tillståndsmärke samt en gemensam ram av rättigheter för alla lagligt anställda tredjelandsmedborgare som faller inom ramen för direktivets tillämpningsområde och som beviljats inresa och vistelse i en

medlemsstat. Direktivförslaget är en svensk prioritering då detta stämmer väl överens med gällande svenskt ansökningsförfarande och utformningen av ett tillståndsmärke. Frågan har varit föremål för samråd med EU-nämnden under senare delen av 2008. Direktivförslaget förväntas tidigast antas våren 2009.

Direktivförslaget om högkvalificerad anställning, det s.k. blåkortsdirektivet, presenterades i oktober 2007 och har förhandlats under hela 2008. Förslaget syftar till att förbättra EU:s förmåga att attrahera och vid behov behålla arbetstagare från tredjeland som utför högkvalificerat arbete samt att skapa snabba och effektiva lösningar för att kunna möta förändringar i efterfrågan på medlemsstaternas arbetsmarknader så att nuvarande och kommande kompetensunderskott hos medlemsstaterna kan avhjälpas.

Blåkortsdirektivet har varit uppe för samråd i EU-nämnden vid ett antal tillfällen under 2008. Regeringen har drivit linjen att de lönevillkor som erbjuds en tredjelandsmedborgare åtminstone ska vara i överensstämmelse med vad som föreskrivs i kollektivavtal eller branschpraxis. Direktivet kommer troligtvis inte antas före sommaren 2009.

Regeringen arbetar för att skapa ett flexibelt och effektivt system för arbetskraftsinvandring där principen om likabehandling i så stor utsträckning som möjligt är av stor vikt när det gäller tillgång till rättigheter för arbetstagare från tredjeland.

20.2.10 Åtgärder mot olaglig invandring

Kommissionen presenterade i maj 2007 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om sanktioner för arbetsgivare som anställer tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i EU (KOM(2007) 249). Förslaget syftar till att motverka olaglig invandring och föreskriver en rad kontrollåtgärder samt sanktioner av såväl administrativ som straffrättslig art som ska kunna vidtas mot arbetsgivare som överträder förbudet att anställa tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i unionen. Som framgår av faktapromemoria 2006/07:FPM103, är Sverige i stort positiv till den allmänna inriktningen i kommissionens förslag även om det i vissa avseenden är alltför detaljreglerat.

Sedan förhandlingarna påbörjades i juni 2007 har ett flertal kompromissförslag lagts fram men någon politisk överenskommelse om förslaget har ännu inte uppnåtts. Regeringen har vid olika tillfällen informerat socialförsäkringsutskottet och EU-nämnden om förhandlingsarbetet. Direktivförslaget bör kunna antas under 2009.

20.2.11 Europeiska migrationsnätverket

År 2002 initierade kommissionen bildandet av ett europeiskt migrationsnätverk (EMN) för att förbättra tillgången på och utbytet av statistik och information på asyl- och migrationsområdet inom EU. Genom ett rådsbeslut som trädde i kraft under maj (2008/381/EG) inrättades nätverket på permanent basis. Danmark har valt att utnyttja sin möjlighet

till ”opt-out”, men deltar i praktiken till viss del i EMN-arbetet. I övrigt deltar EU:s samtliga medlemsstater i nätverket. Skr. 2008/09:85

Det huvudsakliga syftet med EMN är att stödja utformningen av EU:s politik på asyl- och migrationsområdet genom att tillhandahålla uppdaterad, objektiv, tillförlitlig och jämförbar information. Verksamheten kan ses som ett led i Haagprogrammet, där det fastställs att utvecklingen mot en gemensam asyl- och migrationspolitik bör ta sin utgångspunkt i en ”gemensam analys av alla aspekter av migrationsfenomenet”. Sverige eftersträvar en ökad harmonisering av asyl- och migrationspolitiken och välkomnar att EMN nu har inrättats formellt.

20.3 Migration i yttre förbindelser

20.3.1 Den övergripande strategin för migration

Den 8 oktober presenterade kommissionen meddelandet: ”Strengthening the Global Approach to Migration: increasing coordination, coherence and synergies” (se COM(2008) 611). Meddelandet fokuserar på det fortsatta genomförandet av den övergripande strategin för migration, på basis av en reflektion över de erfarenheter som gjorts under de första tre åren sedan den övergripande strategin antogs i december 2005. I november och december antogs rådsslutsatser till följd av meddelandet. I slutsatserna framhålls de partnerskapsinstrument (migrationsprofiler, migrationsuppdragsresor, samarbetsplattformar för migration och utveckling, partnerskap för rörlighet) och de tematiska samarbetsområden (laglig invandring, olaglig invandring, migration och utveckling samt internationellt skydd) som kräver särskild uppmärksamhet framöver för att ytterligare förstärka strategin och dess genomförande.

Från svensk sida välkomnas att slutsatserna särskilt betonar vikten av ökade möjligheter till laglig invandring och cirkulär migration och förstärkt fokus på att konkretisera de positiva kopplingarna mellan migration och utveckling. Dessa målsättningar ligger väl i linje med svensk politik. Sverige är också positivt till att slutsatserna understryker vikten av att värna rätten till skydd och att strategin ska genomföras i nära dialog och äkta partnerskap med tredjeland, bland annat inom ramen för de partnerskap för rörlighet som ingås med prioriterade samarbetsländer.

Genomförandet av den övergripande strategin har under 2008 fortgått inom ramen för strategins samarbetsinstrument. Till exempel har ytterligare migrationsuppdragsresor genomförts till bl.a. Nigeria och Sydafrika. Framöver kommer uppdragsresor att genomföras även till länder öster om EU, vilket Sverige stödjer.

20.3.2 Uppföljning av partnerskapet mellan EU och Afrika om migration och utveckling

Som ett led i åtagandena i Rabat-deklarationen (antogs i juli 2006) hölls en andra ministerkonferens om migration och utveckling i Paris i

november. Ministerkonferensen antog en politisk deklARATION med ett treårigt arbetsprogram (2009–2011) inom områdena olaglig invandring, laglig invandring och synergier mellan migrations- och utvecklingspolitik. I enlighet med slutsatserna i EU-Afrikas toppmöte i Lissabon (december 2007) införlivades uppföljningen av Tripoli-processen i ett av de åtta strategiska partnerskapen, nämligen MME (Migration, Mobility, Employment), som ska prioriteras fram till nästa toppmöte 2010.

20.3.3 Cirkulär migration och partnerskap för rörlighet

Inom ramen för EU:s övergripande strategi för migration har EU ingått s.k. pilot-partnerskap för rörlighet (mobility partnerships) med Kap Verde och Moldavien, och planerar sådana avtal med Georgien och Senegal. Begreppen cirkulär migration och partnerskap för rörlighet grundar sig i Europeiska rådets slutsatser från december 2006. Kommissionen vidareutvecklade dessa i ett meddelande som presenterades i maj 2007 (KOM(2007) 248).

Partnerskapen utgör ett politiskt ramverk som består av ett paket av samordnade åtgärder för att främja laglig migration, cirkulär migration, de positiva kopplingarna mellan migration och utveckling samt motverka olaglig invandring.

Partnerskapen förhandlas bilateralt mellan EU och tredjeland, på frivillig basis och med hänsyn till EU:s respektive medlemsstaternas behörighet, och innehåller ömsesidiga åtaganden från både EU och tredjeland. Innehållet i partnerskapen varierar beroende på förutsättningarna i varje enskilt fall.

Sverige deltar, tillsammans med 14 andra medlemsstater, i pilot-partnerskapet för rörlighet med Moldavien och kommer eventuellt att delta i partnerskapet för rörlighet med Georgien. Sverige anser att partnerskap för rörlighet är ett lämpligt instrument för att stärka EU:s yttre förbindelser med tredjeländer på migrationsområdet och för att få till stånd cirkulär migration, vilket är en profilfråga för Sverige. Kommissionen ska utvärdera pilotfasen (de fyra första partnerskapen) i september 2009.

20.4 Integration av tredjelandsmedborgare

20.4.1 Kunskaps- och erfarenhetsutbyte på det integrationspolitiska området

Utgångspunkten för EU-samarbetet på det integrationspolitiska området är principen om medlemsstaternas nationella kompetens. Samarbete sker primärt genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Den 3–4 november hölls i Vichy den tredje europeiska ministerkonferensen om integration. Mötet var en uppföljning av tidigare ministerkonferenser, i Groningen 2004 och i Potsdam 2007, och ett tillfälle att diskutera hur de gemensamma grundprinciperna för integration kan konkretiseras i praktiska åtaganden. Vichykonferensen fokuserade på värdegrundsfrågor, integrations-

processen, sysselsättning och främjande av mångfald, kvinnors integration och barns utbildning, interkulturell dialog samt integrationspolitikens styrning.

Rådet för rättsliga och inrikes frågor antog slutsatser från konferensen vid sitt möte den 27–28 november (15251/08). Slutsatserna vidareutvecklar den europeiska migrationspaktens skrivning om integration och ska bidra till arbetet inför antagandet av ett nytt program på området för frihet, säkerhet och rättvisa. Ministrarna åtar sig genom dessa slutsatser att främja åtgärder med fokus bl.a. på information om EU:s värderingar, stöd till unga invandrare, inträdet på arbetsmarknaden, bekämpning av diskriminering, stöd till utsatta kvinnor och utveckling av indikatorer. De ger också de nationella kontaktpunkterna för integration i uppdrag att utveckla informationsmaterial och europeiska moduler för integration som kan användas som referensram vid politikutvecklingen i medlemsstaterna. Sverige delar uppfattningen att ett konstruktivt europeiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte kan bidra till att stärka medlemsstaternas integrationspolitik. Samråd med EU-nämnden har skett inför antagandet av rådsslutsatser.

20.4.2 Integrationsfonden

Mot bakgrund av ministerrådets beslut i juni 2007 (2007/435/EC) att inrätta Europeiska integrationsfonden har ESF-rådet i egenskap av ansvarig förvaltningsmyndighet i Sverige lyst ut 2007 och 2008 års medel för att stimulera en bättre integration av tredjelandsmedborgare. I Sverige disponerar integrationsfonden ca 15 miljoner kronor per år. Prioriterade områden är:

- genomförande av åtgärder för att praktiskt tillämpa de gemensamma grundprinciperna för integration,
- utveckling av indikatorer och utvärderingsmetoder, samt
- utbyte av information och erfarenheter av integration mellan medlemsstater.

21 Civilskydd

Samarbetet om civilskydd är i dag mellanstatligt utan särskild rättslig grund i fördraget. Principen om subsidiaritet är grundläggande och beslut fattas med enhällighet. Arbetet med en successiv förstärkning av samarbetet har varit grundläggande förutsättningar i Sveriges agerande på området. Initiativ bl.a. på utbildningsområdet har fått starkt stöd.

Under 2007 enades rådet dels om en omarbetning av inrättandet av gemenskapens civilskyddsmekanism, dels om inrättandet av ett finansiellt instrument för civilskydd. Dessa båda beslut utgör ramverket för samarbetet på området. Samarbetet syftar bland annat till att underlätta för medlemsstaterna att snabbt komma till varandras hjälp vid stora

olyckor och katastrofer samt att öka effektiviteten vid insatser i tredjeland. Skr. 2008/09:85

Den 5 mars antog kommissionen ett meddelande om förstärkning av EU:s insatskapacitet vid katastrofer. Syftet var att starta en bred politisk debatt kring hur EU skulle gå vidare i arbetet med att på ett integrerat sätt hantera katastrofer som uppstår inom och utanför Unionen. Meddelandet omfattade naturkatastrofer men även kriser och katastrofer som framkallats av människan och inkluderade åtgärder inom ramen för såväl civilskydd som humanitära insatser. Under våren antogs rådsslutsatser där man bland annat betonade behovet av att täcka in hela kedjan av åtgärder kopplade till EU:s beredskap och katastrofhantering, dvs. förebyggande åtgärder, beredskap, insatser och återuppbyggande verksamhet. Likaså underströks vikten av att förstärka kommissionens övervaknings- och informationscentrum (Monitoring and Information Center, MIC).

Under hösten har arbetet fortsatt och rådet har antagit rådsslutsatser som syftar till att förstärka samarbetet mellan EU och FN rörande katastrofhantering. Rådet har även enats om rådsslutsatser som syftar till att uppmuntra medlemsstaterna att fortsätta att utveckla moduler (dvs. en kombination av materiella och personella resurser) och andra resurser som på frivillig basis kan ställas till EU:s förfogande i samband med en kris, något som Sverige är positiva till. Sverige har välkomnat även de initiativ som tagits för att utveckla ett europeiskt utbildningsarrangemang kopplat till EU:s beredskap och katastrofhantering baserat på skolor och institut som arbetar med civilskydd i medlemsstaterna.

Sverige har aktivt arbetat för att utveckla samarbetet på civilskyddsområdet och ser de slutsatser som antagits under året som ett steg i att stärka EU:s förmåga på området.

21.1 Skydd av kritisk infrastruktur

Rådet tog i december beslut om ett "*direktiv om identifiering av, och klassificering som, europeisk kritisk infrastruktur och bedömning av behovet att stärka skyddet av denna*". Direktivet rymms inom ramen för det s.k. European Programme for Critical Infrastructure Protection (EPCIP), vilket skapades som en reaktion på terrorhandlingarna i Madrid 2004.

Det nu överenskomna direktivet är i korta drag avgränsat till energi- och transportsektorerna inom vilka medlemsstater förbinder sig att identifiera nationella kritiska infrastrukturer som vid bortfall kan påverka samhällsviktig verksamhet i andra länder. Operatörer för sådana infrastrukturer ska upprätta säkerhetsplan för sin verksamhet samt ha en utpekad sambandsansvarig i säkerhetsfrågor. En utvärderingsklausul finns i direktivet där den framtida inriktningen kan bestämmas utifrån resultatet efter tre år.

Sverige är i grunden positiv till att EU för upp sårbarhetsfrågor på agendan och tar fram en politik för att stödja arbetet med att stärka robustheten i kritiska infrastrukturer/samhällsviktiga verksamheter i Sverige, uttryckte dock tidigt sin tveksamhet till ett direktiv då det ursprungliga förslaget inte i tillräcklig grad återspeglade att ansvaret för att skydda den kritiska infrastrukturen – utöver att det är ett nationellt ansvar

– primärt åvilar respektive sektor. Sverige kunde dock slutgiltigt acceptera ett kompromissförslag då det bättre överensstämde med svenska ståndpunkter. Skr. 2008/09:85

Under året har arbete även pågått med att utveckla ett frivilligt informationdelningsnätverk, CIWIN (*Critical Infrastructure Warning Information Network*). Vidare har man även börjat bereda ett förslag om skapandet av ett referensnätverk för fysisk testning av kritisk infrastruktur (*European Reference Network for Critical Infrastructure Protection*).

DEL 5 SYSSELSÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

22 Sysselsättningsriktlinjerna 2008–2010

Den europeiska sysselsättningsstrategin ingår som en central del i Lissabonstrategin och är ett viktigt instrument för att uppnå EU:s gemensamma målsättning om hållbar tillväxt och full sysselsättning. Medlemsstaterna ges årliga landspecifika rekommendationer, i syfte att kunna fokusera på de viktigaste utmaningarna och därmed uppfylla målen med sysselsättningsriktlinjerna. Rekommendationerna till Sverige för var att stärka konkurrensen, ta itu med ungdomsarbetslösheten, höja sysselsättningsgraden bland invandrare samt att återintegrera människor som drabbats av ohälsa, till arbetslivet.

22.1 Syfte

Sysselsättningsstrategin grundades 1997 i syfte att aktivt främja sysselsättningen i EU:s medlemsstater. År 2000 antogs den s.k. Lissabonstrategin med målet att, genom nära samverkan mellan ekonomisk politik, sysselsättningspolitik och socialpolitik, stärka unionens konkurrenskraft och stimulera till fler och bättre jobb och hållbar tillväxt. Vid toppmötet i Lissabon enades medlemsstaterna om att uppnå följande sysselsättningsmål 2010: En sysselsättningsgrad på 70 procent för den arbetsföra befolkningen, 60 procent för kvinnor samt en sysselsättningsgrad på 50 procent för personer över 55 år.

EPSCO-rådet (rådet för sysselsättning och socialpolitik) antog 15 juli sysselsättningsriktlinjerna för perioden 2008–2010 som presenterades av kommissionen den 11 december 2007 och som behandlats av sysselsättningskommittén (EMCO). Texten som föreligger innebär inga förändringar av sysselsättningsriktlinjerna från tidigare år. Regeringen delar sysselsättningskommitténs, och därmed också kommissionens bedömning, om att riktlinjerna bör vara oförändrade.

22.2 Rekommendationer till Sverige 2008–2010

I enlighet med artikel 99 och 128 i EG-fördraget ges rådet möjlighet att, på basis av rekommendationer från kommissionen, anta enskilda rekommendationer till medlemsstaterna om utformningen av den nationella politiken. Syftet är att stärka genomförandet av Lissabonstrategin och leva upp till de gemensamma målsättningarna i strategin.

I mars beslutade rådet, på basis av medlemsstaternas uppföljningsrapporter 2007 och kommissionens rekommendationer, specifika

rekommendationer till medlemsstaterna. Sex länder, däribland Sverige, fick inga formella rekommendationer men ett antal områden att bevaka. På sysselsättningsområdet bör Sverige inrikta sig på att:

- genomföra och bedöma konsekvenserna av den senaste tidens reformer för att stärka incitamenten att arbeta,
- ta itu med ungdomsarbetslösheten,
- höja sysselsättningsgraden bland invandrare,
- verka för att personer som uppbär ersättningar som är relaterade till ohälsa återintegreras i arbetslivet.

22.3 Återrapportering av riktlinjerna för sysselsättning

Enligt artikel 128.3 i EG-fördraget ska varje medlemsstat till rådet och kommissionen överlämna en årsrapport om de viktigaste åtgärderna som vidtagits för att genomföra sysselsättningspolitiken mot bakgrund av sysselsättningsriktlinjerna. Sedan 2005 ingår den årliga rapporten på sysselsättningsområdet som en integrerad del i det nationella handlingsprogrammet för tillväxt och sysselsättning (se Del 1 Lissabonstrategin kapitlet om Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning s. 16).

22.4 Flexicurity – flexibilitet och trygghet

I början av juni arrangerade Arbetsmarknadsdepartementet ett seminarium om flexicurity, vilket utgjorde ett av flera seminarier inom ramen för ”Uppdraget för flexicurity”. Uppdraget lanserades av kommissionen för att fullfölja EPSCO-rådets uppdrag från december 2007. Uppdraget gällde att lansera ett ”offentligt initiativ” i syfte att främja tillämpningen av de gemensamma principerna för flexicurity från 2007.

Syftet med seminariet var framför allt att diskutera hur man minskar utanförskapet genom att skapa en svensk arbetsmarknad som i ännu högre utsträckning kännetecknas av en balans mellan trygghet och flexibilitet för arbetsgivare och arbetstagare. En delegation bestående av representanter för det franska och slovenska ordförandeskapet, kommissionen och de europeiska arbetsmarknadens parter närvarade vid seminariet i Sverige. Denna delegation besökte även fyra andra medlemsstater (Frankrike, Finland, Polen och Spanien) under året samt samrådde under hösten med arbetsmarknadens parter på EU nivå och EU:s övriga institutioner. Flexicuritydelegationens arbete resulterade i en slutrapport som presenterades vid EPSCO-rådets möte den 17 december.

Flexicurity-rapporten bekräftar att det är nödvändigt att utarbeta en integrerad strategi för flexicurity som är anpassad till de olika medlemsstaterna. Rapporten lyfter också fram tre övergripande lärdomar om genomförandet av flexicurity:

1. Flexicurity kan, inom ramen för den bredare Lissabonstrategin, bidra till att främja tillväxt och sysselsättning under försämrade ekonomiska förhållanden.

2. Arbetsmarknadens parter har en avgörande roll vad gäller att främja genomförandet av flexicurity-principerna i medlemsstaterna. Skr. 2008/09:85
3. Genomförandet av flexicurity-principerna är intimt kopplade till möjligheterna att förutse utvecklingen och kompetensbehoven på arbetsmarknaden.

22.5 Globaliseringsfonden

I och med Europaparlamentets och rådets förordning upprättades den Europeiska fonden för justering för globaliseringens effekter. Syftet med globaliseringsfonden är att ge aktivt stöd till arbetstagare som blivit arbetslösa till följd av genomgripande strukturförändringar i världshandeln. Medlen som frigörs till arbetstagare ska syfta till att hjälpa dem att hitta och behålla ett nytt arbete. Det årliga belopp som avdelas för fonden får inte överstiga 500 miljoner euro i löpande priser och detta belopp får tas från outnyttjade marginaler under utgiftstaken för det föregående året. Under året har rådet behandlat tre ansökningar från Italien, Spanien respektive Litauen. Det totala belopp som Europaparlamentet och rådet godkänt under året uppgår till cirka 46 miljoner euro.

Mot bakgrund av den finansiella krisen liksom det låga resursutnyttjandet under globaliseringsfondens första år, antog EU kommissionen den 16 december ett förslag till revidering av en förordning om upprättande av Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (se faktapromemoria 2008/09:FPM67). I förslaget till reviderad förordning föreslår kommissionen därför ändringar som ska göra det lättare för medlemsstaterna att söka medel ur fonden.

En tillfällig utvidgning av fondens tillämpningsområde till att gälla uppsägningar på grund av den nuvarande ekonomiska och finansiella krisen, sänkt krav för antalet nödvändiga uppsägningar, förlängd ersättningsperiod och höjd europeisk medfinansieringsgrad utgör de stora ändringsförslagen.

Kommissionens förslag kommer under 2009 att förhandlas i Europaparlamentet och rådet enligt medbeslutandeprocessen.

23 Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor

Sveriges övergripande mål är att verka för ett effektivt EU-samarbete på de områden som ger ett genuint gränsöverskridande mervärde i syfte att uppfylla Lissabonstrategin på sysselsättningsområdet. Under 2008 presenterade kommissionen sitt arbetsprogram på det sociala området, den sociala agendan, för perioden 2008–2010.

Den sociala agendan är kommissionens handlingsprogram för sociala frågor för perioden 2005–2010. Den 2 juli i år presenterade kommissionen ett meddelande, som innebär en revidering av den sociala agendan för de närmaste två åren (se faktagromemoria 2008/09:FPM141). I meddelandet presenteras ett fyrtiotal förslag till åtgärder av olika karaktär (direktiv, rekommendationer, lagstiftning, meddelanden, grönböcker, rapporter, kommissionsdokument, m.m.). Samtliga förslag till åtgärder rör sju prioriterade områden:

- barn och ungdomar,
- investera i människor,
- rörlighet,
- längre och friskare liv,
- bekämpa fattigdom och social utestängning,
- bekämpa diskriminering, samt
- möjligheter, tillgång och solidaritet på det internationella planet.

Samtidigt med meddelandet om den förnyade sociala agendan presenterade kommissionen nitton av det fyrtiotalet förslag som ingår i den reviderade agendan i ett s.k. ”social paket”. Det sociala paketet omfattar bl.a. ett förslag om översyn av direktivet om Europeiska företagsråd och ett förslag till direktiv om antidiskriminering på områden utanför arbetslivet, vilka båda refereras i årsboken. Övriga förslag kommer enligt planerna att successivt läggas fram under de närmaste två åren.

Den svenska regeringen ställer sig i princip positiv till innehållet i meddelandet. Kommissionens ansats att stärka synergieffekterna och växelverkan mellan olika politikområden i syfte att få ut maximal effekt av föreslagna sociala åtgärder bör välkomnas. Det är dock viktigt att arbetslinjen och insatser för att förbättra individers anställningsbarhet kvarstår i den reviderade sociala agendan som det huvudsakliga grundmotivet i syfte att öka arbetskraftsutbudet och underlätta omställning. De fristående förslag som läggs inom ramen för det sociala paketet kommer allteftersom de publiceras att analyseras i särskild ordning.

23.2 Arbetsrätt

23.2.1 Nytt direktiv om arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag

Redan 2002 lämnade kommissionen ett direktivförslag om arbetsvillkor för personal som hyrs ut av bemanningsföretag (KOM(2002) 149). Efter Europaparlamentets yttrande i sin första behandling av förslaget samma år, lämnade kommissionen ett ändrat direktivförslag (KOM(2002) 701).

Kärnan i direktivförslaget var en likabehandlingsprincip som innebär att den uthyrd arbetstagaren ska ges minst de grundläggande arbets- och anställningsvillkor som hade tillämpats om han eller hon hade anställts

direkt i det aktuella kundföretaget för att utföra samma arbete. Det var framförallt runt denna likabehandlingsprincip som förslaget var blockerat i rådet i flera år. Den viktigaste svenska ståndpunkten under förhandlingarna var att direktivet måste medge avvikelser i kollektivavtal. Regeringen samrådde om svensk ståndpunkt med EU-nämnden senast inför rådsmötet den 9 juni.

På rådsmötet i juni lyckades rådet nå en gemensam ståndpunkt, som i oktober fastställdes av Europaparlamentet. Det innebär att direktivet nu är antaget. Direktivet innebär att nämnda likabehandlingsprincip ska tillämpas på bl.a. arbetstids- och semesterförhållanden samt lön. Från likabehandlingsprincipen medges vissa avvikelser, exempelvis i kollektivavtal förutsatt att avtalen respekterar det övergripande skyddet av arbetstagarna. Vidare innebär direktivet att medlemsstaterna ska se över eventuella begränsningar i möjligheterna att bedriva bemanningsverksamhet. Begränsningar får endast förekomma om de kan motiveras av ett allmänintresse, såsom skydd för arbetstagares säkerhet och hälsa. Därtill innehåller direktivet ett antal ytterligare regler, varav vissa är riktade till de bemanningsanställdas arbetsgivare och vissa till kundföretaget som hyr in dem. Det handlar t.ex. om att arbetstagarna ska få information om lediga platser i kundföretaget och att de inte får hindras att ta anställning där. Direktivet ska vara genomfört inom tre år efter ikraftträdandet.

23.2.2 Förslag om ett nytt direktiv om europeiska företagsråd

Kommissionen överlämnade i juli ett förslag som avser en omarbeting av direktivet om inrättandet av ett europeiskt företagsråd eller ett förfarande i gemenskapsföretag och grupper av gemenskapsföretag för information till och samråd med arbetstagare (se faktapromemoria 2007/08:FPM137). Förslaget innebar bl.a. att innebörden i begreppen information och samråd förtydligas och att det klargörs att företagsrådets uppgifter ska ha att göra med gränsöverskridande frågor. Vidare föreslogs bestämmelser om sambandet mellan information och samråd på gränsöverskridande och nationell nivå samt om omförhandling av avtalet om företagsråd vid omstruktureringar av företaget eller företagsgruppen.

I augusti föreslog arbetsmarknadens parter på europainivå i ett gemensamt yttrande vissa ändringar i kommissionens förslag. Det franska ordförandeskapets utgångspunkt var att parternas yttrande skulle ligga till grund för en överenskommelse i rådet.

Regeringen har drivit linjen att nya regler bör vara förenliga med nationella system för arbetstagares rätt till information och samråd samt att försiktighet bör iaktas beträffande regelförändringar som kan försena eller försvåra omstruktureringar. I dessa avseenden kan kommissionens förslag förbättras. Regeringen delade också ordförandeskapets uppfattning att europaparternas gemensamma yttrande bör utgöra en naturlig utgångspunkt för en överenskommelse i rådet. Samråd har skett med riksdagens arbetsmarknadsutskott samt med EU-nämnden i september.

Under hösten fördes diskussioner om förslaget mellan rådet, via ordförandeskapet, och Europaparlamentet på basis av europaparternas gemensamma yttrande. Dessa diskussioner ledde fram till att resultatet av omröstningen i Europaparlamentet den 16 december, dagen efter kunde ges politisk bekräftelse på rådsmötet för sociala frågor och arbetsmarknadsfrågor. Därmed kunde detta direktivförslag antas redan i den första behandlingen. Direktivet ska vara genomfört i medlemsländerna inom tre år.

23.2.3 Utstationering av arbetstagare och uppföljning av Lavalmålet

Frågor om medlemsstaternas genomförande av direktivet (96/71/EG) om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster (utstationeringsdirektivet) har hamnat i fokus genom utvidgningen av EU och utslagen från EG-domstolen i Laval-, Rüffert-, Viking Line- och Luxemburgmålen (mål nr C-341/05, C-346/06, C-438/05 och C-319/06). Utgången i de fyra målen har även inneburit att röster höjts om att direktivet bör öppnas upp för omförhandling och revidering.

Den 31 mars antog kommissionen en rekommendation om ökat administrativt samarbete vid utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster. EPSCO-rådet antog, som ett svar, rådslutsatser på samma tema den 9 juni. I rådslutsatserna uppmanas medlemsstaterna bl.a. att i samarbete med kommissionen undersöka hur informationsutbytet kan förbättras för att underlätta den praktiska genomförandet av utstationeringsdirektivet. Kommissionen uppmanas att institutionalisera den expertgrupp som redan finns genom att sätta upp en expertkommitté, som ska arbeta med att förbättra utbyte av erfarenheter och goda rutiner mellan medlemsstaterna och att förbättra det praktiska genomförandet av utstationeringsdirektivet.

Europaparlamentet antog den 22 oktober en resolution om de utmaningar som kollektivavtal möter inom EU (2008/2085 (INI)), där frågor om genomförande av och eventuella ändringar i utstationeringsdirektivet tas upp.

Regeringen är positivt inställd till arbetet med att förbättra det administrativa samarbetet kring utstationeringsdirektivet. Regeringen vill inte att utstationeringsdirektivet öppnas upp för revidering.

Regeringen tillsatte i april en utredning, Lavalutredningen, för att lämna förslag till sådana förändringar i svensk lagstiftning som behöver vidtas till följd av EG-domstolens avgörande i Lavalmålet. Utredningen presenterade sitt betänkande den 12 december (SOU 2008:123 Förslag till åtgärder med anledning av Lavaldomen).

23.3.1 Förslag till nytt arbetstidsdirektiv

På basis av en översynsklausul i det s.k. arbetstidsdirektivet och mot bakgrund av EG-domstolens domar beträffande frågor om jourtid och kompensationsledighet (de s.k. Simap- och Jaeger-fällen) presenterade kommissionen 2004 ett förslag om ändringar i direktivet (KOM(2004) 607). Efter det att Europaparlamentet 2005 yttrat sig i sin första behandling av förslaget överlämnade kommissionen samma år ett ändrat förslag om ändringar i direktivet (KOM(2005) 246).

Förslaget var under lång tid blockerat i rådet, framförallt beroende på oenighet runt frågan om möjligheten att genom individuella avtal avvika från direktivets regel om maximal veckoarbetstid (så kallad opt-out) ska vara kvar eller avskaffas. Sverige har intagit en aktiv roll i förhandlingarna och framför allt understrukit vikten av att finna en kompromisslösning som kan lösa de problem som de två ovan nämnda domarna orsakar särskilt inom vård- och omsorgssektorerna. Regeringen samrådde om frågan med EU-nämnden senast inför rådsmötet den 9 juni.

På det rådsmötet i juni nåddes slutligen, efter flera års förhandlingar, en gemensam ståndpunkt. Den innebär bl.a.

- att s.k. passiv jourtid inte behöver räknas som arbetstid, och därmed inte inräknas i veckoarbetstidsbegränsningen,
- att kompensationsledighet som ska utgå när t.ex. dygnsvila inskränkts inte behöver förläggas direkt efter avslutat arbetspass. I stället ska den förläggas ”inom rimlig tid” efter avslutat arbetspass. Länderna får själva (i lag eller kollektivavtal) bestämma den närmare innebörden i begreppet ”inom rimlig tid”,
- att den s.k. opt-out-möjligheten från direktivets begränsning av veckoarbetstid ska vara kvar. De länder som använder sig av denna möjlighet ska dock tillämpa vissa särskilda skyddsregler.

I december röstade Europaparlamentet om den gemensamma ståndpunkten. Ett antal ändringsförslag röstades igenom, och det samlade omröstningsresultatet avviker väsentligt från den gemensamma ståndpunkten. Frågan går därmed tillbaka till rådet för dess andra behandling. Eftersom de båda institutionerna står så långt från varandra kommer frågan med all säkerhet att gå vidare till s.k. förlikningsförfarande.

23.3.2 Utvärdering av arbetsmiljödirektivet – regelförenkling

Kommissionens arbete med att genomföra mätningar av de administrativa kostnaderna försakade av det s.k. ramdirektivet på arbetsmiljöområdet och direktivet om arbetsmiljökrav på tillfälliga och rörliga byggarbetsplatser pågår. Arbetet med att genomföra mätningarna

av de administrativa kostnaderna till följd av ovan nämnda direktiv slutfördes under året. Skr. 2008/09:85

23.3.3 Elektromagnetiska fält i arbetslivet

Under antogs ett direktiv som innebär att slutdatum för det nationella genomförandet av direktivet om elektriska fält i arbetslivet skjuts upp till den 30 april 2012. Direktivets gränsvärden kommer att revideras bl.a. mot bakgrund av nya rekommendationer från internationella strålskyddskommissionen (INCRP) och världshälsoorganisationen WHO.

23.4 Den sociala dialogen

Den sociala dialogen omfattar diskussioner, gemensamma åtgärder, förhandlingar och avtal mellan arbetsmarknadens parter på EU-nivå samt deras diskussioner med EU-institutionerna.

Kommissionen inledde i mars ett samrådsförfarande med arbetsmarknadens parter om en översyn av ett direktiv om tillämpningen av likabehandling för kvinnor och män med egen rörelse, bl.a. jordbruk.

23.5 Samordning av de sociala trygghetssystemen

För att underlätta den fria rörligheten inom EU för arbetstagare, egenföretagare, pensionärer samt deras familjer finns lagstiftning på EU-nivå som samordnas medlemsstaternas sociala trygghetssystem. År 2004 antogs en förenklad och moderniserad förordning för samordningen av de sociala trygghetssystemen av rådet och Europaparlamentet. För att denna nya förordning ska kunna börja tillämpas behövs dock regler för den praktiska tillämpningen mellan myndigheterna i medlemsstaterna.

År 2006 lämnade kommissionen ett förslag till en förordning för tillämpningen av den nya förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen. Vid EPSCO-rådets möte den 17 december i år fann ministrarna en politisk överenskommelse om innehållet i en tillämpningsförordning till en förordning om samordningen av de sociala trygghetssystemen. Vid mötet antog rådet dessutom en gemensam standpunkt med anledning av ändringsförslag som Europaparlamentet har presenterat efter sin första behandling av kommissionens förslag.

Vad gäller det fortsatta arbetet är medlemsstaternas målsättning att förhandlingarna med Europaparlamentet kan slutföras under år 2009 och att den nya förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen kan börja tillämpas under år 2010.

Parallellt med förhandlingarna om en tillämpningsförordning har under året pågått ett arbete med att upprätta ett system för elektroniskt utbyte av information mellan medlemsstaterna. Arbetet med detta system kommer att fortsätta under år 2009 och systemet kommer att genomföras successivt efter att förordningen har börjat tillämpas. Det ska vara genomfört senast 2012.

Den 3 oktober antog kommissionen en rekommendation om aktiv inkludering av människor som är utestängda från arbetsmarknaden (KOM(2008) 5737) och ett åtföljande meddelande KOM(2008) 639. Innehållet i rekommendationen bygger på kommissionens konsultation med ett förslag till en sådan strategi KOM(2007) (620) som slutfördes i februari och diskussioner som har förts i en undergrupp till Kommittén för social trygghet under våren. Kommissionens rekommendation är inte bindande för medlemsstaterna.

Vid EPSCO-rådet i december antog rådet slutsatser med anledning av kommissionens rekommendation. I slutsatserna välkomnades rekommendationen och medlemsstaterna ställde sig bakom målsättningen att anta nationella strategier för att inkludera de personer som står längst bort från arbetsmarknaden. Uppföljningen av dessa strategier kommer att ske inom ramen för kommissionens årliga rapport om social trygghet och social integration och inom ramen för Lissabonstrategin.

23.7 EU:s gemensamma rapport om social trygghet och social integration

Vid EPSCO-rådets möte den 29 februari antog ministrarna EU:s årliga gemensamma rapport om social trygghet och social integration. Rapporten har tagits fram av Kommittén för social trygghet och den är baserad på nationella strategirapporter för social trygghet och social delaktighet som medlemsstaterna presenterade 2006. Den belyser därtill de frågor som diskuterades i kommittén för social trygghet under 2007.

Bland de frågor som tas upp i 2008-års gemensamma rapport märks insatser för att minska barnfattigdom och ojämlikhet på hälsoområdet och insatser för att främja ett längre arbetsliv. Rapporten behandlar även samspelet mellan det samarbete som pågår på det sociala området och inom ramen för Lissabonstrategin liksom frågan hur samarbetsformerna på det sociala området ska se ut framöver.

23.8 Nationell strategirapport för social trygghet och social delaktighet 2008–2010

Den 27 oktober antog regeringen en nationell strategirapport för social trygghet och social delaktighet för åren 2008–2010 (S2008.030). Rapporten bygger på tillämpningen av den öppna samordningsmetoden på det sociala området. Som grund för rapporten ligger breda målsättningar som medlemsstaterna har antagit för detta samarbete.

Strategirapporten består av en övergripande del som beskriver den sociala situationen i Sverige, en nationell handlingsplan för social delaktighet, en nationell strategi för pensioner och en nationell strategi för hälso- och sjukvård och äldreomsorg.

Rapportens övergripande budskap är att en generell välfärdspolitik som omfattar alla har bäst förutsättningar för att långsiktigt skapa tillräckliga,

tillgängliga och finansiellt hållbara trygghetssystem. Detta utgör grunden för den politik som beskrivs under de tre sakområden som rapporten omfattar. Vikten av ett högt arbetskraftsdeltagande genomsyrar rapportens alla delar som en viktig förutsättning för att kunna behålla ett generöst och finansiellt hållbart välfärdssystem.

Skr. 2008/09:85

24 Jämställdhet och arbetet mot diskriminering

Sverige arbetar aktivt för att främja jämställdhet inom alla politikområden och stärka jämställdhetsintegreringen såväl i rådets arbete som i genomförandet av EU:s större processer och program. I 18-månadersprogrammet har Frankrike, Tjeckien och Sverige särskilt lyft fram betydelsen av jämställdhet för ekonomisk tillväxt och sysselsättning och insatser som bidrar till kvinnors och mäns möjligheter till eget arbete och ekonomisk självständighet.

Sveriges allmänna inriktning när det gäller arbetet mot diskriminering i EU är att verka för en gemensam miniminivå av skydd mot diskriminering oavsett diskrimineringsgrund. Ett gemenskapsrättsligt skydd mot diskriminering har positiv effekt på den fria rörligheten. Sverige har under året aktivt agerat för att kommissionen skulle presentera ett brett direktiv mot diskriminering.

24.1 Jämställdhet

24.1.1 Gemenskapsprogrammet progress

Genom PROGRESS – gemenskapsprogram för sysselsättning och social solidaritet finansieras bl.a. studier, nätverk, konferenser, informationsmaterial och utvecklingsprojekt för att främja jämställdhet i EU. Inom ramen för PROGRESS genomför kommissionen återkommande expertmöten för erfarenhetsutbyte och inbördes utvärderingar på jämställdhetsområdet. I juni anordnades en konferens i Slovenien om barnomsorg och i oktober en konferens på Island om jämställt uttag av föräldraledighet. Där deltog Sverige aktivt genom att presentera erfarenheter av införandet av ”mamma- och pappamånader” i föräldraförsäkringen samt informerade om jämställdhetsbonusen och de övriga delarna i den familjepolitiska reformen som ska underlätta för föräldrar att kombinera arbete och familjeliv.

Som komplement till databasen om kvinnor och män i beslutsfattande har kommissionen under året inrättat ett nätverk med syftet att öka andelen kvinnor i ekonomiskt och politiskt beslutsfattande. I nätverket ingår representanter för europeiska nätverk på området. Nätverket ska bland annat samla och sprida goda exempel.

Under året har Sverige, med finansiellt bidrag från PROGRESS, genomfört ett projekt om jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet "Moving On – Developing Training for Key Actors for Gender Mainstreaming and Gender Budgeting in the Swedish Government

Offices". Erfarenheterna från projektet ska tas tillvara inom det ordinarie strukturerarna för kompetensutveckling inom Regeringskansliet och statsförvaltningen i stort. Skr. 2008/09:85

24.1.2 Kommissionens färdplan för jämställdhet 2006–2010

Två områden som ingår i kommissionens färdplan för jämställdhet 2006–2010 och i den europeiska jämställdhetspakten har prioriterats under året, att förena arbete, familje- och privatliv samt att bekämpa stereotypa könsmönster. Det senare temat var i fokus vid det informella möte för jämställdhetsministrarna den 31 januari i Slovenien. Mot bakgrund av den diskussion som fördes vid det informella ministermötet föreslog ordförandeskapet slutsatser om att eliminera könsstereotypa mönster i samhället. Slutsatserna antogs av rådet den 9 juni efter samråd med EU-nämnden.

Vid ett informellt ministermöte i Lille, Frankrike den 14 november koncentrerades diskussionerna kring frågan om metoder för att nå mål om att minska löneskillnader mellan kvinnor och män samt initiativ för att stödja företag som arbetar med jämställdhet.

I samband med ministermötet presenterade Sverige, Frankrike och Tjeckien en gemensam deklARATION om insatser på jämställdhetsområdet under de tre ordförandeskapen. Deklarationen lyfter fram frågor om jämställdhet i arbetslivet, bl.a. åtgärder för att minska skillnader mellan kvinnor och män när det gäller sysselsättning, arbetslöshet, arbetsförhållanden och lön, att främja kvinnors karriärutveckling samt att öka möjligheter för kvinnor att starta och driva företag. Frågan om att motverka våld mot kvinnor tas särskilt upp.

Kommissionen har under året genomfört konsultationer med medlemsstaterna och arbetslivets organisationer på EU-nivå om förstärkta möjligheter för kvinnor och män att förena arbete, familje- och privatliv. Som ett resultat av konsultationerna presenterade kommissionen i oktober ett meddelande, Bättre balans i livet: ökat stöd för att göra det lättare att kombinera arbete och familj (KOM(2008) 635 slutlig). I meddelandet redovisar kommissionen bl.a. följande åtgärder:

- Förslag att stärka egenföretagares och medhjälpande makars möjligheter till föräldraledighet genom att upphäva ett direktiv och lägga fram ett nytt direktiv (KOM(2008) 636 slutlig).
- Förslag om ändring av ett direktiv för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar (KOM(2008) 637 slutlig).
- Arbetsmarknadens parter inledde i juli förhandlingsförfarande om gemensamma åtgärder för att stödja möjligheterna att kombinera arbete och familj.
- Förverkligande av Barcelonamålen avseende barnomsorg för den obligatoriska skolåldern (KOM(2008) 638 slutlig).

Vidare har kommissionen presenterat en halvtidsutvärdering av färdplanen för jämställdhet 2006–2010 (2008(KOM) 760 slutlig). Den visar på framsteg inom alla sex prioriterade områden men det

understryks att fortsatta insatser är nödvändiga. En slutlig utvärdering kommer att genomföras år 2010 då också en ny strategi för jämställdhet inom EU ska presenteras. Skr. 2008/09:85

24.1.3 Det europeiska jämställdhetsinstitutet

Det europeiska jämställdhetsinstitutet som kommer att ligga i Vilnius i Litauen ska ge tekniskt stöd till EU:s institutioner och medlemsstaterna i syfte att bekämpa könsdiskriminering och främja jämställdhet på gemenskapens alla områden. Institutet kommer också att samla och sprida information om forskning och metodutveckling inom jämställdhetsområdet samt att skapa möjligheter för erfarenhetsutbyte mellan medlemsstaterna.

Styrelsen för jämställdhetsinstitutet tillsattes år 2007 och har haft två sammanträden under 2008. Huvudfrågan har varit tillsättande av direktör för institutet och att praktiskt starta verksamheten. Vid mötet i december enades styrelsen om en svensk kandidat som direktör för institutet. Beslut om att tillsätta direktör för institutet sker efter att Europaparlamentet hörts.

24.1.4 Resultatindikatorer för jämställdhet

Sedan år 1999 har varje ordförandeskap drivit arbetet framåt med att utveckla förslag till indikatorer för att få en mer systematisk uppföljning av hur EU:s institutioner och medlemsstater genomför överenskommelsen vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking år 1995, Pekingplattformen och Peking +5. Rådet har antagit förslag om sådana indikatorer inom flera av de 12 kritiska områden som behandlas i Pekingplattformen. Den 9 juni antog rådet indikatorer för att följa upp utvecklingen inom området Flickebarnets situation och den 16 december antogs indikatorer om Kvinnor och väpnade konflikter. Frågorna har behandlats av EU-nämnden inför rådsmötena.

Rådet har vidare antagit slutsatser om rapporter för uppföljning av indikatorer som tidigare utvecklats. Den 9 juni antogs slutsatser om en uppföljningsrapport om kvinnor i politiskt beslutsfattande som baseras på indikatorer från år 1999. Den 17 december antog rådet slutsatser om en uppföljningsrapport om att förena arbete och familjeliv som baseras på indikatorer från år 2000. Båda rapporterna visar framsteg i medlemsländerna. Slutsatserna har behandlats av EU-nämnden inför rådsmötena. Slutsatserna om att förena arbete och familjeliv har också behandlats av socialförsäkringsutskottet.

24.1.5 Jämställdhet i olika rådskonstellationer

Arbetet med jämställdhetsintegrering i rådets agenda har under året genomförts inom området fred och säkerhet – med fokus på genomförande av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet från år 2000 inom EU. Det franska ordförandeskapet anordnade i juli ett informationsmöte för representanter från medlemsstaternas

ständiga representationer i Bryssel. Sverige bidrog aktivt i mötet genom en representant från Försvarsmakten som presenterade erfarenheter av att praktiskt genomföra resolution 1325 i internationella fredsbefrämjande och fredsbevarande insatser.

Skr. 2008/09:85

24.2 Arbetet mot diskriminering

24.2.1 Förslag om ett direktiv med förbud mot diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning

Den 2 juli presenterade kommissionen ett förslag (KOM(2008) 426 slutlig) till direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett:

- religion eller övertygelse,
- funktionshinder,
- ålder, eller
- sexuell läggning.

Kommissionens förslag behandlas i faktapromemoria 2007/08:FPM127. Förslaget är ett led i kommissionens arbete att motverka diskriminering utanför arbetslivet. Det gemenskapsrättsliga skyddet mot diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung är än så länge mer långtgående än motsvarande skydd för diskrimineringsgrunderna religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder och sexuell läggning. De rättsinstrument som hittills antagits rörande sistnämnda diskrimineringsgrunder rör endast likabehandling i arbetslivet, yrkesutbildning och därmed sammanhängande områden.

Sverige har välkomnat kommissionens förslag i stort. Sveriges övergripande handlingslinje är att verka för ett antagande av ett EG-direktiv som säkerställer samma nivå av skydd mot diskriminering för var och en av de diskrimineringsgrunder som omfattas av direktivet.

Samråd har skett med arbetsmarknadsutskottet den 17 september. Förslaget har behandlats av EU nämnden den 26 september och 12 december.

24.2.2 Förslag om ett direktiv om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare

Den 6 oktober presenterade kommissionen ett direktiv med syfte att genomföra principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare eller medhjälpare vid utövandet av sådan verksamhet (KOM(2008) 636 slutlig). Förslaget är ett led i kommissionens arbete med att se över den gällande jämställdhetslagstiftningen i EU för att vid behov uppdatera, modernisera och omarbete den. Kommissionens förslag och regeringens ståndpunkt behandlas i faktapromemoria 2008/09:FPM45.

Folkhälsoområdet är huvudsakligen en nationell kompetens, men det finns behov av att arbeta tillsammans inom EU för en förbättrad folkhälsa. Sverige lägger stor vikt vid EU-frågor relaterade till gränsöverskridande hälsoproblem, bl.a. alkoholrelaterade hälsoproblem och smittsamma sjukdomar. Sverige verkar särskilt för en mer restriktiv syn på alkohol inom EU.

25.1 Hälsostrategin

Den 10 juni antogs rådsslutsatser om EU:s hälsostrategi. Regeringen har informerat EU-nämnden och även informerat vid ett samråd med socialutskottet. Den viktigaste frågan som berörs i dessa rådsslutsatser är att det ska finnas en grupp med vilken kommissionen ska kunna samråda om prioriteringar för EU-samarbetet på hälsoområdet. Gruppen får också ett mandat att arbeta med hälsa i andra politikområden, i enlighet med folkhälsoartikel 1 i EG-fördraget.

EU:s hälsostrategi har reviderats med anledning av bl.a. utvidgningen av EU och de utmaningar som en åldrande befolkning innebär samt de hot mot hälsan som kan uppkomma av t.ex. pandemier. Den reviderade hälsostrategin har föregåtts av ett s.k. offentligt samråd som kommissionen genomförde 2006. Sverige gav då också ett svar, och en särskild information lämnades också till riksdagen. Sveriges ståndpunkt är att det är nödvändigt att inom EU-samarbetet prioritera bland angelägna hälsofrågor och att prioritera genuint gränsöverskridande frågor. Det är slutligen angeläget att utgå från subsidiaritetsprincipen, dvs. att alla beslut fattas på lägsta effektiva nivå.

25.2 Beredskap mot hälsohot

Beredskapen för en influensapandemi har fortsatt under året. Det Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) understryker vikten av att medlemsländerna fortsatt arbetar med influensaberedskap. I september anordnade det franska ordförandeskapet en konferens om pandemiberedskap, där fokus låg på de multisektoriella aspekterna av en influensapandemi. Det informella hälsoministermötet – i anslutning till pandemimötet – hade hälsohot som den enda frågan på dagordningen. Diskussionen resulterade i slutsatser om behovet av en fördjupning av samarbetet mellan medlemsstaterna samt en analys av hur EU-systemen inom området kan effektiviseras och förstärkas.

Hälsosäkerhetskommittén

Arbete har pågått under året i kommissionens s.k. hälsosäkerhetskommitté. Kommittén tillkom på hälsoministrarnas initiativ efter den 11 september 2001 för att samla medlemsstaternas kompetens på området för bioterrorism. Kommitténs mandat utvidgades sedan till att även

omfatta pandemiberedskap samt även generisk beredskap. Kommittén kommer att vara en del av kommissionens framtida analys av samarbetet inom EU inom området hälsohot.

Skr. 2008/09:85

25.3 Narkotikafrågor

Sveriges övergripande strategi för det europeiska narkotikasamarbetet är att arbeta för en balanserad narkotikapolitik med insatser som syftar till att både minska efterfrågan och utbudet av narkotika samt att värna subsidiaritetsprincipen när det gäller det nationella ansvaret för narkotikapolitiken.

Under det franska ordförandeskapet har en ny handlingsplan för perioden 2009 t.o.m. 2012 förhandlats fram. Handlingsplanen är den andra under EU:s narkotikastrategi för perioden 2005–2012. Under året har också medlemsländerna förberett och samordnat sina insatser inför FN:s uppföljning av Generalförsamlingens särskilda möte om narkotika (UNGASS) som kommer att äga rum i mars 2009.

Europeiska centret för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk

År 1993 beslutade EU att inrätta ett centrum för att följa narkotika-utvecklingen inom unionen. Uppgiften för Europeiska centret för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk är att ta fram tillförlitliga och jämförbara data över narkotika-utvecklingen inom unionen. En årsrapport presenteras i november varje år och så har även skett under 2008 (se länken: <http://annualreport.emcdda.europa.eu>).

25.4 WHO:s ramkonvention om tobaks kontroll

Det franska ordförandeskapet har prioriterat arbetet med tobak och specifikt förberedelserna för den tredje partsmötet för WHO:s ramkonvention om tobaks kontroll i Durban, Sydafrika, den 17 till 22 november. Totalt är 161 länder part till konventionen, alla EU-länder är part utom Tjeckien. Vid mötet beslutades om riktlinjer för artikel 5.3 som avser tobaksindustrins otillbörliga påverkan, för artikel 9, 10 som avser innehåll och information om innehåll och för artikel 11 som avser varningstexter m.m. samt för artikel 13 som avser reklam och marknadsföring. Riktlinjerna är icke-bindande och syftar till att stödja konventionsparterna.

Nästa möte med partskonferensen kommer att hållas i juni 2010. Det beslutades att riktlinjer ska utarbetas när det gäller frågor om omställning av tobaksodling, när det gäller frågor som avser vård och behandling samt avseende hälsoinformation. Mötet beslutade att en förhandlingsprocess för att utarbeta ett protokoll avseende olaglig handel med tobaksvaror ska fortsätta. De förslag som utarbetas kommer att förhandlas vid partsmötet i juni 2010. Konventionen omfattar både nationell rätt och EG-rätt. Det finns ett förhandlingsmandat till kommissionen att tala för och förhandla för de delar som är gemenskaps-lagstiftning.

Sveriges övergripande strategifrågor som rör alkohol och hälsa är att stärka folkhälsoperspektivet och arbeta för att minska alkoholrelaterade skador och problem inom EU. Under året har arbetet med att stödja genomförandet och uppföljning av EU:s alkoholstrategi ”En EU-strategi för att stödja medlemsländerna i arbetet med att minska del alkoholrelaterade skadorna” stått i fokus. Strategin behandlar skadlig och riskfylld alkoholkonsumtions påverkan på hälsa och dess sociala och ekonomiska konsekvenser.

Sverige ser strategin som ett första steg mot en bättre balans på alkoholområdet mellan ekonomiska, sociala och folkhälsosyn inom EU och mot ökade möjligheter för medlemsländerna att vidta nationella åtgärder för att skydda folkhälsan genom att minska alkoholrelaterade skador.

25.6 Antibiotikaresistens

Under våren lyfte det slovenska ordförandeskapet frågan om antibiotikaresistens. Syftet var att öka medvetenheten om att frågan om antibiotikaresistens behöver fortsatt uppmärksamhet. Slutsatser antogs av ministrarna vid hälsorådet i juni. Medlemsstaterna uppmanas att skapa de strukturer och de resurser som behövs för att leva upp till de rekommendationer som man enades om 2001. Såväl medlemsstaterna som kommissionen uppmanas att upprätthålla och förbättra en koordinerad och enhetlig övervakning av antibiotikaresistens, konsumtion av antibiotika samt vårdrelaterade sjukdomar på europeisk nivå. Under det franska ordförandeskapet anordnades en expertkonferens om antibiotikaresistens som var inriktad mot rationell antibiotikaanvändning.

25.7 Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC)

Sedan ECDC inrättades 2005 är man fortfarande i ett uppbyggnadsskede med rekrytering av personal. Under året har ECDC publicerat ett antal dokument som stöd för medlemsstaterna. Årsrapporten för 2007 publicerades i år och kan nås via länken: http://ecdc.europa.eu/en/About_us/Key_documents/

26 Hälsa- och sjukvård

Inom hälso- och sjukvårdsområdet finns flera olika sakfrågor som hanteras på gemenskapsnivå och som på olika sätt påverkar Sverige. Trots att hälso- och sjukvårdsområdet huvudsakligen utgör nationell kompetens är det viktigt att medlemsstaterna samarbetar och utbyter erfarenheter kring relevanta hälso- och sjukvårdsfrågor. Detta gäller

| samtliga frågor som berörs i detta kapitel och inte minst de
 | frågeställningar som medlemsstaterna inom unionen delar till följd av
 | gränsöverskridande vårdsituationer. |

Skr. 2008/09:85

26.1 Kampen mot cancer

Kampen mot cancer var en högt prioriterad fråga under Sloveniens ordförandeskap. Slovenien arrangerade i februari en högnivåkonferens på temat och rådslutsatser antogs vid EPSCO-rådet i juni.

Cancerfrågorna diskuterades även vid det informella ministermötet i april. Diskussionerna har framförallt kretsat kring förslag om en handlingsplan, ackreditering och eventuell interinstitutionell task force på EU-nivå. EPSCO-rådet i juni enades om att uppmana kommissionen att ta fram en handlingsplan inom ramen för hälsostrategin och gav stöd till ett pilotprojekt för ackreditering av cancerscreening som genomförs på frivillig basis. Kommissionen har i sitt arbetsprogram för 2009 angett att den i juni 2009 avser att presentera en plattform för europeiskt samarbete inom cancerområdet. Frågor som ska ingå är bl.a. kunskapsutbyte när det gäller data och evidens, prioriteringar för cancerforskning, prevention, främjande av bra metoder i cancerrelaterad hälso- och sjukvård m.m.

26.2 Patientrörlighetsdirektivet

Den 2 juli presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande vård – ”patientrörlighetsdirektivet” (se faktapromemoria 2007/08:FPM134). Direktivet syftar till att kodifiera EG-domstolens rättspraxis om patienters rätt till ersättning för planerad hälso- och sjukvård i andra EU-länder. Förslaget innehåller även vissa grundläggande krav på medlemsstaternas hälso- och sjukvårdssystem, t.ex. vad gäller information till patienter, och flera områden för fortsatt samarbete mellan EU-länder, t.ex. inom e-hälsa och utvärdering av medicinska metoder. Sverige har välkomnat kommissionens förslag till direktiv. Sverige verkar för ett direktiv som utgår från patientens behov och intressen och som respekterar EG-domstolens rättspraxis vad gäller patienters rätt till fri rörlighet. Socialutskottet informerades om förslaget i september, och samråd skedde med utskottet och EU-nämnden inför EPSCO-rådets riktlinjedebatt i december.

26.3 Högnivågruppen om hälso- och sjukvård

År 2004 etablerades högnivågruppen för hälso- och sjukvårdsfrågor under kommissionen. Gruppen består i dagsläget av tre arbetsgrupper (referensnätverk, patientsäkerhet och vårdpersonal). Arbetsgrupperna om gränsöverskridande vård samt E-hälsa är nedlagda. Med anledning av inrättandet av en ny samordningsmekanism inom ramen för Europeiska unionens råd, upphörde den nuvarande högnivågruppen under 2008.

Däremot fortsätter de tre arbetsgrupperna sitt arbete fristående under kommissionen. Skr. 2008/09:85

Europeiska referensnätverk för högspecialiserad vård

Arbetsgruppens syfte är att undersöka på vilka sätt EU:s medlemsstater kan öka samarbetet kring den högspecialiserade hälso- och sjukvården, i form av s.k. europeiska referensnätverk. Arbetet har de senaste åren huvudsakligen inriktats på sällsynta sjukdomar. I ett antal pilotprojekt för sällsynta sjukdomar testas konceptet europeiska referensnätverk. Arbetet med att utvidga referensnätverken till också annan högspecialiserad vård påbörjades under slutet av året, vilket välkomnades av Sverige. De europeiska referensnätverken föreslås få en rättslig grund genom artikel 15 i kommissionens förslag till direktiv om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

Patientsäkerhet

Arbetsgruppen har träffats vid tre tillfällen under året. Det europeiska nätverk för patientsäkerhet som arbetsgruppen tog initiativ till under 2007, EUNetPaS, lanserades i februari. Arbetsgruppen har under året bistått kommissionen med synpunkter och som diskussionsforum inför det offentliga samråd om patientsäkerhet som hölls under våren, och inför det förslag till rådsrekommendationer om patientsäkerhet och vårdrelaterade infektioner som kommissionen lämnade i december.

Vårdpersonal

Gruppens arbete har legat nere under en längre tid. Vid det enda tillfälle som arbetsgruppen träffades under året, diskuterades kommissionens planerade grönbok gällande vårdpersonal samt efterföljande samråd. Huvudsyftet med grönboken är att synliggöra de utmaningar Europa står inför på vårdpersonalområdet samt att diskutera möjliga strategiförslag.

26.4 Pilotprojekt för gränsöverskridande e-hälsotjänster inom EU

Det fördjupade EU-samarbetet inom hälso- och sjukvården ställer allt högre krav på att effektivt kunna överföra information mellan medlemsstaternas nationella sjukvårdssystem. Det kan handla om journalinformation för vård och behandling, men även om uppgifter för forskning, uppföljning eller kvalitetsjämförelser. EU-samarbetet kring eHälsa syftar främst till att förbättra patientsäkerheten och öka tryggheten vid vård och behandling i annan medlemsstat genom att nödvändig information kan överföras elektroniskt mellan vårdgivare inom EU.

Sverige har under året intagit en mycket aktiv roll på eHälsoområdet, och varit pådrivande för att samarbetet fördjupas och konkretiseras. Ledorden har varit att gå från strategi till handling och visa på konkret

patientnytta. Sverige har därför fått förtroendet att leda det hittills största EU-projektet inom hälso- och sjukvården. Projektet epSOS (Smart Open Services for European Patients) har 27 deltagare från 12 medlemsstater och löper över tre år under perioden 2008-2011. Målsättningen är dels att göra nödvändig journalinformation tillgänglig vid akut vård i annan medlemsstat, dels göra det möjligt att skicka elektroniska läkemedelsrecept över nationsgränserna. Sveriges roll som koordinator av epSOS-projektet genomförs i nära samverkan mellan Socialdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting.

Kommissionen har under året presenterat två dokument av särskild betydelse för eHälsoområdet som kommer ligga till grund för det fortsatta arbetet:

- Kommissionens rekommendation av den 2 juli om gränsöverskridande interoperabilitet för elektroniska patientjournal-system (KOM(2008) 3282),
- Kommissionens meddelande av den 4 november om telemedicin till gagn för patienter, hälso- och sjukvårdssystem och samhället (KOM(2008) 689).

26.5 Läkemedelsforum

Arbetet i Läkemedelsforum avslutades under året. Forumet som inrättades 2005 av kommissionen fick i uppgift att arbeta med den europeiska läkemedelsindustrins konkurrenskraft och närstående folkhälsofrågor. Under forumet har tre grupper formerats, en som arbetat med information till patienter, en som fokuserat på prissättning och subvention av läkemedel och slutligen en som arbetat med läkemedels relativa effekt. Sverige har deltagit aktivt i de tre arbetsgrupperna. Det tredje ministermötet ägde rum i september i Bryssel och resulterade i att rapporten High Level Pharmaceutical Forum 2005–2008 antogs.

26.6 Nya regler för läkemedel

Kommissionen presenterade den 10 december det s.k. läkemedelspaketet som rör nya regler kring förfalskade läkemedel, patientinformation och säkerhetsövervakning av läkemedel. Reglerna är avsedda att ändra nuvarande läkemedelsdirektiv och läkemedelsförordning. Lagstiftningsförlaget kring förfalskade läkemedel ska stärka den regulatoriska delen kring förfalskade läkemedel, främst genom inspektioner och kontroll av aktiva substanser. I förslaget kring nya regler om patientinformation föreslår kommissionen under vilka omständigheter läkemedelsinformation från läkemedelsföretag till allmänhet kan ges och vad den ska grunda sig på. Reklamförbudet för receptbelagda läkemedel kvarstår. Den tredje delen av paketet rör säkerhetsövervakning av läkemedel. Denna omfattar rapportering av biverkningar och bieffekter av läkemedel efter det att de godkänts. Området är redan föremål för omfattande reglering på EU-nivå, men på senare år har det blivit uppenbart att det

finns luckor i rapporteringskedjorna samt att det finns risk för dubbel- Skr. 2008/09:85
rapportering av incidenter.

Förhandlingarna i rådet kommer att påbörjas i början av 2009.

26.7 Sällsynta sjukdomar

Den 11 november presenterade kommissionen ett meddelande samt ett förslag till rådsrekommendationer om sällsynta sjukdomar. Kommissionen föreslår insatser på gemenskapsnivå och nationell nivå. Kommissionen planerar ett antal insatser när det gäller bl.a. definitionen av sällsynta sjukdomar, kodning och klassificering, information, särsläkemedel och forskning. Medlemsstaterna föreslås bl.a. införa sektorsövergripande nationella handlingsplaner samt mekanismer för definition, kodning och inventering av sällsynta sjukdomar, främja forskning om sällsynta sjukdomar och säkerställa tillgången till hälso- och sjukvård av hög kvalitet, främst genom att identifiera nationella och regionala kunskapscentrum och främja samverkan i europeiska referensnätverk.

26.8 Kosmetika

I februari presenterade kommissionen ett förslag till förordning om kosmetiska produkter (se faktapromemoria 2007/08:FPM86). Förordningen är en omarbetning av nuvarande kosmetikadirektiv (76/768/EEG) och innehåller såväl kodifierade föreskrifter som föreskrifter med lagstiftningsmässiga förbättringar, främst inom områdena märkning och övervakning av kosmetiska produkter. Förslaget innehåller även regler som tydliggör ansvarsförhållandena för kosmetiska produkter. Förslaget till förordning har förhandlats i rådet sedan i februari. Under året har socialutskottet och EU-nämnden informerats om förslaget och de pågående förhandlingarna.

26.9 Direktiv om organ avsedda för transplantation

Kommissionens förslag till direktiv om kvalitets- och säkerhetsnormer för organ av mänskligt ursprung avsedda för transplantation, presenterades den 8 december (se faktapromemoria 2008/09:FPM60). Direktivförslaget föregicks av ett öppet samråd under 2006, meddelande och rådsslutsats 2007 samt en resolution från Europaparlamentet 2008. Det huvudsakliga syftet med förslaget är att garantera att mänskliga organ för transplantation inom EU uppfyller grundläggande kvalitets- och säkerhetskrav. Direktivet åtföljs även av ett meddelande i form av en handlingsplan för att främja samordning och samarbete. Handlingsplanen kommer inte att vara föremål för förhandling.

DEL 6 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR

27 Inre marknaden utveckling

Sverige ser EU:s inre marknad som en central och självklar tillgång för unionens tillväxt och i den globala ekonomin. Sverige verkar för att säkerställa en mer central plats för den inre marknaden i den övergripande EU-politiken för hållbar tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. I och med kommissionens rapport om en översyn av den inre marknaden har Sverige kunnat föra den inre marknaden högre upp på agendan och verka för ett mer långsiktigt genomslag. Den externa dimensionen är dessutom, i ljuset av den finansiella krisen, en allt centralare komponent i strategin för den inre marknaden.

27.1 Översynen av den inre marknaden

I november 2007 antog kommissionen sin rapport om ”En inre marknad för 2000-talet”. Initiativet grundar sig i behovet av att bättre kommunicera EU:s fördelar till medborgarna. I översynen räknar kommissionen upp ett antal områden där man avser att komma med nya initiativ. Den större delen av nödvändig lagstiftning finns dock redan på plats. Mycket av det återstående arbetet ligger i stället i att införliva den gemensamma lagstiftningen samt att tillämpa de inre marknadsreglerna på ett korrekt sätt för att skapa bättre marknader och fler fördelar för medborgare, företag, arbetstagare och konsumenter. Den inre marknaden måste dessutom kunna möta förändringar som följer av globaliseringen, strukturella förändringar och ett större och mer mångfacetterat EU.

I förhandlingarna om rådsslutsatser var Sverige drivande i fråga om en årlig uppföljning av rapporten. Medlemsstaterna enades om detta i form av slutsatser vid konkurrenskraftsrådet i februari samt vid Europeiska rådet i mars. Kommissionen la fram sin första årliga uppföljningsrapport i december. I den rapporterar kommissionen om de åtgärder man har vidtagit i enlighet med översynen. Förutom förslag för att underlätta för konsumenter och små- och medelstora företag lägger kommissionen stor vikt vid det s.k. partnerskapsprojektet. Kommissionen planerar att anta en rekommendation som behandlar vikten av samarbete mellan olika aktörer, såsom kommissionen, medlemsstater, medlemsstaters myndigheter, för att principerna för den inre marknaden ska få full effekt. Rekommendationen kommer att antas inför det svenska ordförandeskapet. Sverige vill med hjälp av översynen föra den inre marknaden högre upp på den politiska agendan och verka för ett mer långsiktigt genomslag för den inre marknaden i skapandet av en övergripande EU-politik för hållbar tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft. Den externa dimensionen är dessutom, i ljuset av den finansiella krisen, en allt centralare komponent.

Det administrativa samarbetet mellan medlemsstaterna blir allt viktigare för genomförandet av den gemensamma EU-lagstiftningen och för att få till stånd en välfungerande inre marknad. Sverige prioriterar arbetet med att genomföra informationssystemet för myndigheter på den inre marknaden, IMI.

Lagstiftningen på den inre marknaden ställer allt större krav på ett fungerande administrativt samarbete mellan medlemsstaterna. Ett informations- och kommunikationssystem för myndigheter i EU, Internal Market Information System (IMI), har därför tagits fram under ledning av kommissionen. Under året har IMI successivt börjat användas för informationsutbyte mellan medlemsstaterna inom ramen för yrkeskvalitetsdirektiv. Det har även pågått intensiva förberedelser inför starten av pilotprojektet för IMI om tjänstedirektivet. Genom IMI ska medlemsstaterna kunna utbyta information på elektronisk väg. Kommerskollegium är nationell samordnare för IMI i Sverige.

SOLVIT- är ett etablerat nätverk för att undanröja handelshinder på den inre marknaden. Antalet ärenden ökar varje år och under 2008 har omkring 124 ärenden inkommit varav ca 49 ärenden berör Sverige och svenska bestämmelser. Ärenden rörande personrörlighet domineras av problem med socialförsäkringar och uppehållstillstånd. För företagen är fortfarande de tekniska handelshindren vanligast, följt av skatter och hinder av fri rörlighet för tjänster.

27.3 Associationsrätt

Kommissionen antog 2007 ett meddelande om regelförenklningar på områdena bolagsrätt, redovisning och revision (se faktapromemoria 2006/07:FPM114). Meddelandet är ett led i kommissionens arbete med att minska företagens administrativa börda och förbättra företagsklimatet och innehåller förslag till åtgärder på främst bolagsrättens och redovisningsrättens områden. Sverige har fört fram ståndpunkten att meddelandet har en bra inriktning och att det utgör en utmärkt utgångspunkt för en diskussion om hur EG:s bolagsrättsliga direktiv kan reformeras. Under 2008 har kommissionen, baserat på meddelandet, lagt fram några konkreta förenklingsförslag som man bedömt vara förhållandevis okontroversiella (s.k. snabbspår). Det gäller bl.a. ändringar i direktiven om fusion, offentliggörande av bolagsinformation, redovisning och filialer (se faktapromemoriorna 2007/08:FPM118 och 2008/09:FPM47). Det första snabbspåret om ändringar i fusions- och delningsdirektiven har genomförts i svensk rätt genom lagändringar som trädde i kraft den 31 december. Förhandlingarna om övriga snabbspårs-åtgärder har ännu inte lett fram till att några direktiv har kunnat antas.

Under sommaren lämnade kommissionen ett förslag till EG-förordning om stadga för ett europeiskt privat aktiebolag, s.k. SPE-bolag (se faktapromemoria 2007/08:FPM 133).

Förslaget syftar till att stärka små och medelstora företags konkurrenskraft genom att underlätta etablering på den inre marknaden. Ett annat syfte är att minska de kostnader som uppstår på grund av att

reglerna för att bilda och driva företag skiljer sig åt mellan medlemsstaterna. Sverige är positivt till åtgärder som kan underlätta för små och medelstora företag att etablera sig och att bedriva verksamhet och välkomnar initiativet från kommissionen. Det är dock viktigt att regler som syftar till att skydda borgenärer, minoritetsaktieägare och arbetstagare utformas på ett lämpligt sätt och att det inte lämnas utrymme för kringgående av sådana skyddsregler. Förhandlingar i rådsarbetsgruppen för bolagsrätt pågår. Frågan har tagits upp med civilutskottet. EU-nämnden har informerats om förhandlingarna.

27.4 Redovisnings- och revisionsfrågor

Kommissionen har i enlighet med förfarandet i den så kallade IAS-förordningen ([EG] nr 1606/2002) fortsatt att anta reviderade internationella redovisningsstandarder och tolkningsmeddelanden för tillämpning av börsnoterade europeiska företag. Redovisningsstandarderna publiceras löpande i EU:s officiella tidning, EUT. I genomförandekommittén, som består av representanter från medlemsstaterna och av kommissionen i egenskap av ordförande, har det även fortlöpande utbytt information i frågan.

Kommissionen har antagit en ny rekommendation om kvalitetskontroll av revisorer och revisionsbyråer. I kommissionens genomförandekommitté för revisionsfrågor har antagits vissa tillämpningsföreskrifter i enlighet med det åttonde bolagsrättsliga direktivet om revision.

I december 2007 antog kommissionen en förordning om tredjeländers redovisningsstandarders likvärdighet med internationella redovisningsstandarder (IFRS). Förslaget innehåller bl.a. bestämmelser om en mekanism för att fastställa likvärdigheten hos tredje länders redovisningsstandarder med IFRS samt villkor för när tredjeländers redovisningsstandarder kan, under en övergångsperiod, accepteras.

28 Fri rörlighet för varor

Enligt EG-fördraget ska det inom EU finnas en fri rörlighet för varor. Under året har det också skett en stor översyn och modernisering av det generella ramverket för harmonisering av produktlagstiftning. Trots detta återstår handelshinder på varuområdet, framför allt inom de icke harmoniserade sektorerna. Då dessa hinder ofta består av nationella tekniska regler är det viktigt att det finns ett klart förhållningssätt inom EU för hur dessa bäst utformas och tillämpas. Sverige har givit hög prioritet åt ansträngningarna att se över och modernisera ramverket för varors rörlighet på den inre marknaden, såväl på det harmoniserade som det icke-harmoniserade området.

28.1 Moderna tullförfaranden

Den 23 april antogs Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av en tullkodex för gemenskapen (moderniserad tullkodex). Förordningen innehåller de allmänna regler och förfaranden som ska tillämpas på varor som förs in i eller ut ur gemenskapens område. Arbetet med att ta fram tillämpningsföreskrifter förväntas pågå även under 2009. Parallellt pågår ett arbete med att utforma de tekniska lösningar som krävs för att genomföra beslutet om en papperslös miljö för tullen och handeln.

Den 9 juli antogs ett förslag till en ändring av förordningen om ömsesidigt bistånd mellan medlemsstaternas myndigheter. Avsikten är att anpassa bestämmelserna till den förändrade miljö, i vilken arbetet mot bedrägerier som strider mot gemenskapens tull- och jordbrukslagstiftning sker, särskilt mot bakgrund av den ekonomiska brottslighetens alltmer gränsöverskridande och mångskiftande karaktär. Syftet är att ytterligare stärka samarbetet mellan medlemsstaterna och lägga större vikt vid de operativa inslagen i samarbetet.

Mot bakgrund av bl.a. kommissionens meddelande om en europeisk strategi för industriell äganderätt antog rådet i september en resolution om bekämpning av varumärkesförfalskning och piratkopiering. I anslutning härtill pågår utarbetande av en åtgärdsplan för tullmyndigheternas kamp mot immaterialrättsintrång. Åtgärdsplanen, vilken ska gälla för perioden 2009–2012, ersätter den nuvarande planen för perioden 2005–2008. I den nya åtgärdsplanen ska särskild vikt läggas vid behovet av åtgärder mot farliga varor som hotar säkerheten, miljön och konsumenters hälsa.

Sverige välkomnar den pågående moderniseringen av tullhanteringen och deltar aktivt i arbetet med att ta fram smidiga och effektiva tekniska lösningar. Sverige deltar också aktivt i arbetet med den nya åtgärdsplanen mot immaterialrättsintrång.

28.2 Harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning och översynen av den nya metoden

Harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning utgör det centrala instrumentet för att undanröja tekniska handelshinder, så att varor som uppfyller de harmoniserade kraven får tillträde till hela EU-marknaden. Man frångår alltmer den hittills använda rättsliga formen för harmonisering, direktiv, för att i stället använda förordningar. Förordningar är direkt tillämpliga och behöver inte som direktiven införlivas i den nationella lagstiftningen. Under året antogs två viktiga förordningar (se nedan) och ett femtiotal direktiv på varuområdet. Flertalet av direktiven avsåg ändringar eller tillämpning av befintliga direktiv.

Den s.k. nya harmoniseringsmetoden är ett centralt instrument för att främja fri rörlighet för varor inom EU. Under åren har ca 25 olika sektorsdirektiv antagits som helt eller delvis följer principerna i den nya

metoden. År 2002 påbörjades en horisontell översyn av nya metoden, som bl.a. syftar till att komma till rätta med de olikheter i definitioner, begrepp och tillämpning som har uppstått under årens lopp. Översynen har också medfört viktiga förbättringar och förstärkningar för att nå en väl fungerande inre marknad för produkter som uppfyller gällande krav, t.ex. om säkerhet.

Kommissionen presenterade, inom ramen för översynen av den nya metoden, i februari 2007 två förslag till rättsakter, ett förslag till förordning om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter, och ett förslag till beslut om en gemensam ram för saluföring av produkter. Dessa förslag ingår som en del av det s.k. varupaketet som också innehåller en ny förordning om ömsesidigt erkännande (se nedan).

Förslagen antogs i juni av rådet och Europaparlamentet. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 ska tillämpas från och med den 1 januari 2010, medan beslutet är tänkt att utgöra en mall vid framtagande av nya harmoniseringsrättsakter.

Sverige välkomnar de nya rättsakterna. De bidrar till enhetligare regler, förbättrad marknads kontroll i hela Europa, ett tydligare ansvar för de ekonomiska aktörerna i hela distributörskedjan och ett gemensamt europeiskt system för ackreditering av organ som utför bedömning av överensstämmelse (t.ex. certifieringsorgan). Under året inleddes även det nationella arbetet med anpassning till främst den nya förordningen om ackreditering och marknads kontroll. Såväl lagstiftning som myndigheternas arbetssätt och kommunikation mellan varandra kommer att behöva anpassas.

Antalet helt nya sektorsdirektiv sjunker fortlöpande, då arbetet mer och mer inriktas på att modernisera befintlig lagstiftning. De två nya horisontella rättsakterna kompletterar befintlig och kommande sektorslagstiftning. I pågående översyner av sektorslagstiftning, t.ex. leksaksdirektivet, kosmetikadirektivet, byggprodukt direktivet och ekodesigndirektivet sker en anpassning, i varierande grad, till de nya rättsakterna.

28.3 En ny förordning om ömsesidigt erkännande

Ömsesidigt erkännande är en bindande EG-rättslig princip. Den innebär att en vara som lagligen saluförs i en medlemsstat ska godtas i andra medlemsstater om inte särskilda undantag enligt rättspraxis kan åberopas. För att klargöra vilka rättigheter och skyldigheter principen innebär för företag och myndigheter och därigenom förbättra den fria rörligheten, antogs i juni en rättsakt.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 764/2008 om förfaranden för tillämpning av vissa nationella tekniska regler på produkter som lagligen saluförts i en annan medlemsstat och om upphävande av beslut nr 3052/95/EG. Rättsakten utgör en del av det s.k. varupaketet.

EG-förordningen ska börja tillämpas den 13 maj 2009. Den innehåller förfaranden som behöriga myndigheter i medlemsstaterna måste följa när de avser att fatta ett beslut om att det föreligger tvingande hänsyn till allmänintresset som gör det nödvändigt att tillämpa nationella tekniska regler, dvs. ett beslut som går emot principen om ömsesidigt erkännande. Syftet med förordningen är att skapa ökad förutsägbarhet, ökad medvetenhet och förbättrad dialog inom produktområden som inte är harmoniserade i EU. Kommissionens bedömning är att ett förbättrat samarbete inom området kommer att leda till stora besparingar för företagen, inte minst mindre företag.

En svensk förordning som pekar ut kontaktpunkten för det administrativa samarbete som förutsätts i EG-förordningen förbereddes under året och utvecklingen av kontaktpunktens verksamhet inleddes.

28.4 Direktiv 98/34/EG – ett grundläggande informationsförfarande om förslag till tekniska regler

En förutsättning för tillämpningen av EG-förordningen om ömsesidigt erkännande torde vara ökad kunskap om tekniska regler i andra medlemsstater. Det medför att anmälningsproceduren för förslag till tekniska regler, den s.k. 98/34-proceduren, får allt större betydelse. Proceduren innebär att medlemsländerna och kommissionen kan lämna synpunkter på tekniska regler som en medlemsstat ämnar införa. Under året anmäldes över 600 förslag till regler i proceduren, varav 54 svenska. Av dessa svenska förslag föranledde 14 reaktioner från andra medlemsländer eller kommissionen. Sverige lämnade reaktioner på 5 förslag.

25-årsjubileet av inrättandet av direktivet 98/34/EG, (f.d. 83/189/EEG) om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter uppmärksammades med ett seminarium i Bryssel i november. Direktivet är ett av de mest centrala instrumenten för att motverka handelshinder på den inre marknaden. Under de 25 åren har mer än 1200 regler anmälts i proceduren. Ett stort antal regler har anpassats för att bättre passa konsumenter och företag i Europa som ett resultat av en dialog mellan medlemsstaterna eller mellan medlemsstaterna och kommissionen.

28.5 Standardisering

Standarder är frivilliga, privaträttsliga dokument utarbetade av intressenterna inom berört område; tillverkare, handel, myndigheter och organisationer. Den nya harmoniseringsmetoden innebär att standarder även ges en viktig roll i lagstiftningsarbetet. Kommissionen ger, efter att ha hört medlemsstaterna, de europeiska standardiseringsorganen uppdrag att utarbeta standarder som EU kan använda. Möjligheten att ge sådana uppdrag – mandat – återfinns i direktiv 98/34/EG. Förutom den nya metoden, används standardisering inom ett flertal andra varu- och tjänsteområden, varav det allmänna produktsäkerhetsområdet är ett av de

viktigare. Standarder har dessutom en viktig roll under direktiven om offentlig upphandling. Skr. 2008/09:85

På EU-nivå pågår en översyn av IT-standardiseringen och av standardisering i förhållande till innovation. Båda dessa processer väntas få betydelse för utvecklingen av europeisk standardisering. I februari presenterade kommissionen ett meddelande om ökat bidrag från standardiseringen till innovation i EU (KOM(2008) 133). Meddelandet innehåller ett antal uppmaningar och förslag till åtgärder för att förbättra upptaget av innovationer på marknaden med hjälp av standardisering (se faktagromemoria 2007/08:FPM103), bl.a. inom forskningsområdet och med särskilt fokus på små- och medelstora företag. Konkurrenskraftsrådet antog i september slutsatser om meddelandet.

28.6 Global klassificering och märkning av kemikalier

I syfte att underlätta den globala handeln med kemikalier samtidigt som en hög skyddsnivå för människor och miljö upprätthålls beslutade FN vid konferensen om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992 att ta fram ett globalt harmoniserat system (GHS) för klassificering och märkning av kemikalier. Genom svenska myndigheters kunskap och höga anseende på kemikalieområdet spelade Sverige en viktig roll vid framtagandet av GHS. I samband med att systemet antogs 2003 uppmanade FN:s ekonomiska och sociala råd världens länder att införa GHS i de nationella regelverken. Kommissionen lade 2007 ett förslag till införande av systemet i EU och anpassning av EU:s kemikalielagstiftning Reach till det nya systemet (se faktagromemoria 2007/08:FPM2).

I juni avslutades förhandlingarna i rådet och Europaparlamentet som enades om ett lagförslag i första behandling. Detta röstades igenom av Europaparlamentet i september och antogs av rådet i november. Sverige arbetade i förhandlingarna bl.a. för att samtliga faroklasser och farokategorier i GHS skulle införas i den europeiska lagstiftningen. Detta lyckades inte då det fanns en motvilja mot att införa faroklasser och farokategorier som det inte finns motsvarighet till i den gällande EU-lagstiftningen. Sverige arbetade också för att systemet skulle omfatta märkningskrav för långlivade, bioackumulerande och toxiska ämnen (PBT) samt mycket långlivade och mycket bioackumulerande ämnen (vPvB) som uppfyller kriterierna i EU:s kemikalielagstiftning Reach. Sverige lyckades få inskrivet i förordningen att klassificering och märkning av PBT- och vPvB-ämnen bör införas i förordningen vid ett senare tillfälle. Förordningen trädde i kraft i januari 2009.

28.7 Förordning om byggprodukter

För att förbättra den inre marknaden för byggprodukter lade kommissionen i maj ett förslag till förordning om harmoniserade villkor för utsläppande av byggprodukter på marknaden (se faktagromemoria 2007/08:FPM123). Förordningen föreslås ersätta det nuvarande byggproduktdirektivet för att förtydliga, förenkla och modernisera reglerna och bidra till att effektivare undanröja kvarstående handels-

hinder för byggprodukter. Förordningsförslaget innehåller förenklade procedurer som kan förväntas underlätta särskilt för småföretagare och förbättra konkurrenskraften för tillverkare av byggprodukter på den globala marknaden. Hela systemet med att upprätta deklarerationer och CE-märka byggprodukter ska förstärkas genom skärpta kriterier för att utse och anmäla kontrollorgan och genom förbättrad samordning av marknadsövervakningen. Sverige har välkomnat förslaget för att förbättra villkoren för den inre marknaden för byggprodukter. På grund av byggnaders miljöpåverkan vill Sverige se att förordningen integrerar produkternas påverkan på miljö och hälsa i ett livscykelerspektiv och att bättre information ges om byggprodukternas innehåll av farliga ämnen.

Under det slovenska och franska ordförandeskapet har diskussionerna i arbetsgruppen berört hur långtgående villkoren för prestandadeklarerationer och CE-märkning ska vara, om innebörden av CE-märkning och nationella märkningar och om information om farliga ämnen i prestandadeklarerationen. Europaparlamentet väntas rösta om förslaget i första behandling i april 2009. Det är oklart om rådet kan komma överens om en gemensam ståndpunkt innan dess.

28.8 Offentlig upphandling

28.8.1 Offentlig upphandling inom försvars- och säkerhetsområdet

Den 5 december 2007 beslutade EG-kommissionen ett förslag till direktiv om offentlig upphandling inom försvars- och säkerhetsområdet (se faktagromemoria 2007/08:FPM70.) Direktivet har behandlats löpande under 2008 i rådsarbetsgrupp och Europaparlamentet har behandlat förslaget i utskottet för den inre marknaden och konsumentskydd (IMCO) samt lämnat yttrande. (Förslaget till direktiv om ett förenklat system för överföringar av försvarsmateriel har behandlats parallellt. Det beskrivs närmare i avsnittet 8.8 om strategisk exportkontroll.)

Regeringen välkomnar kommissionens initiativ som kan komma att bidra till ökat samarbete samt ökad öppenhet och konkurrens inom den europeiska försvarsmaterielmarknaden. Den svenska staten som köpare av försvarsmateriel och den svenska försvarsindustrin samt EU som helhet har mycket att vinna på en öppnare och effektivare marknadsstruktur. Detta inkluderar att likartade marknadsvillkor finns och en sund konkurrens inom området.

Regeringen hävdar dock att det är viktigt att de nya reglerna inte inskränker medlemsstatens möjligheter att – när villkoren för att tillämpa artikel 296 i EG-fördraget är uppfyllda – vidta de åtgärder som medlemsstaten anser nödvändiga för att skydda sina egna väsentliga säkerhetsintressen i fråga om tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och krigsmateriel. Det är också väsentligt att området för undantag på grund av medlemsstatens väsentliga säkerhetsintressen inte begränsas av direktivet.

EU-nämnden har informerats/samråd skett om direktivförslaget vid två tillfällen. Information och överläggningar har skett med både finans- och försvarsutskottet.

Skr. 2008/09:85

28.8.2 Offentlig upphandling för en bättre miljö

Som en del i handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik presenterade kommissionen i juli ett meddelande om offentlig upphandling för en bättre miljö (KOM(2008) 400). Meddelandet innehåller en handlingsplan för att öka miljökraven vid offentlig upphandling i syfte att både minska miljöpåverkan av offentlig konsumtion och stimulera utveckling av miljöinnovation samt miljörelaterade produkter och tjänster inom EU. Handlingsplanen innehåller bl.a. ett formaliserat samrådsförfarande för framtagande av gemensamma frivilliga miljökriterier för produkt- och tjänstegrupper i ett nära samarbete med medlemsstater, experter, näringsliv och andra berörda aktörer.

Det franska ordförandeskapet föreslog rådslutsatser som välkomnade kommissionens meddelande. Liksom del flesta medlemsstater stödde Sverige slutsatserna och berörde detaljer i formuleringarna. Många medlemsstater stödde generellt kommissionens ansats i meddelandet att försöka öka miljökraven med frivilliga åtgärder framför tvingande. Flera medlemsstater ansåg också att kommissionens föreslagna mål att den offentliga upphandlingen år 2010 till 50 procent ska vara ”grön” var alltför hårt. Sverige ställde sig bakom förslaget att 50-procentsmålet formuleras till att vara ett politiskt, indikativt och generellt mål. Slutsatserna antogs vid konkurrenskraftsrådet i september. Handelsministern föredrog frågan för EU-nämnden inför rådsmötet.

Även slutsatserna som behandlar meddelandet om hållbar konsumtion och produktion samt en hållbar industripolitik tar upp meddelandet om offentlig upphandling. Dessa diskuterades på konkurrenskraftsministrarnas rådsmöte i september och antogs på Miljörådsmötet den 4 december.

Efter att slutsatserna har antagits ska kommissionen och medlemsstaterna arbeta enligt handlingsplanen. Kommissionen ska i samarbete med medlemsstaterna arbeta fram miljökriterier som medlemsstaterna ska införa i sin offentliga upphandling. 50-procentsmålet och miljökriterierna bör införlivas i medlemsstaternas nationella handlingsplaner för ökade miljökrav vid offentlig upphandling.

29 Fri rörlighet för tjänster och kapital

<p>Tjänstedirektivet är centralt i arbetet med att stärka den inre marknaden. Ett effektivt genomförande betyder att en mängd rättsliga och administrativa hinder kan undanröjas. Det skapar goda förutsättningar för en ökad tjänstehandel i Europa. Sverige avser att genomföra direktivet i tid, med effektivitet och på ett sätt som garanterar enklare förfaranden för både tjänsteutövare och</p>

myndigheter. I oktober presenterades en departementspromemoria med förslag till hur tjänstedirektivet ska genomföras i Sverige.

Vad gäller de finansiella tjänsterna har arbetet, i synnerhet under det andra halvåret, påverkats i hög grad av den pågående finansiella krisen. Arbetet har bl.a. syftat till att förstärka tillsynen över institut med gränsöverskridande verksamhet samt att skapa förutsättningar för en konkurrens på lika villkor inom EU. En integrerad finansiell marknad är av stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen i Europa, inte bara för de finansiella instituten utan även för små och medelstora företag samt allmänheten främst i egenskap av arbetstagare, sparare och framtida pensionärer.

29.1 Tjänstedirektivet

Tjänstedirektivet syftar till att göra det lättare för tjänsteleverantörer att erbjuda sina tjänster i ett annat EU-land genom att handelshindrande regler tas bort i medlemsstaterna. Även tjänstemottagarnas rättigheter ska stärkas. Medlemsstaterna kommer bl.a. att inrätta gemensamma kontaktpunkter genom vilka tjänsteleverantörerna ska kunna ansöka om tillstånd och sköta andra formaliteter på elektronisk väg samt få information om villkor för tjänsteutövning. Ett system (Internal Market Information system, IMI) för administrativt samarbete kommer att etableras mellan myndigheterna i EU-länderna för att förbättra myndighetssamarbetet.

Regeringen anser att direktivet kan bidra till ökad tillväxt och sysselsättning samt stärka konkurrenskraften för både Sverige och EU.

Genomförandet av tjänstedirektivet

Under året har departementspromemorian Genomförande av tjänstedirektivet (Ds 2008:75) utarbetats. Promemorian är ute på remiss t.o.m. den 15 januari 2009. I denna föreslås att tjänstedirektivet genomförs i en ny lag (lag om tjänster på den inre marknaden) samt genom ändringar i sektorslagstiftning och i författningar på lägre nivå. Promemorian innehåller även motiveringar till att Sverige avser att behålla vissa krav och tillstånd för tjänsteverksamhet.

Under året har även arbetet påbörjats med att utveckla den svenska kontaktpunkten samt informationssystemet för samarbete mellan myndigheter i olika medlemsstater (IMI).

Sverige medverkar också aktivt i kommissionens expertgrupp för genomförandet av tjänstedirektivet samt bevakar genomförandet i andra medlemsstater. På svenskt initiativ har ett nordiskt-baltiskt samarbete etablerats och Sverige deltar även i ett samarbete med andra nordeuropeiska medlemsstater.

I början av 2009 påbörjas arbetet med en lagrådsremiss och en proposition förutses överlämnas till riksdagen under våren. Senast den 28 december 2009 ska samtliga länder inom EU och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) ha genomfört direktivet i sin nationella lagstiftning.

29.2.1 Försäkringsmarknaden

Solvens II – direktivförslag med nya rörelser regler för försäkringsföretag

I juli 2007 lade kommissionen fram ett förslag om rätten att etablera och driva försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (KOM(2007) 361) (Solvens II). Förslaget är ett samarbete mellan medlemsstaterna, kommissionen och tillsynskommittén på försäkringsområdet (CEIOPS). Det är ett ramdirektiv utarbetat enligt Lamfalussymodellen. Förslaget omfattar dels en konsolidering av tretton befintliga direktiv på försäkringsområdet och dels en reformering av solvensreglerna för försäkringsföretag. I förslaget finns bestämmelser om bl.a. värdering av tillgångar och skulder, kapitalkrav, företagsstyrning samt tillsyn och offentliggörande av information. Syftet med direktivet är att harmonisera försäkringsregleringen inom EU så att samma konkurrensmöjligheter skapas för försäkringsföretag i olika medlemsstater. Vidare är också avsikten att skapa en mer framåtblickande och riskorienterad reglering, som i större utsträckning tar sin utgångspunkt i förebyggande tillsyn än tidigare. Tanken är att försäkrings- och förmånstagarna ska skyddas samtidigt som man ska få till stånd en effektivare kapitalallokering och ökad stabilitet på marknaden.

Sverige hade en generellt positiv inställning till förslaget och välkomnade en reformering av solvensreglerna i och med att man därmed skulle uppnå en högre grad av riskkänslighet och proaktiv tillsyn inom försäkringsområdet. Sverige förordade även Lamfalussymodellen med ramdirektiv på nivå I och genomförandeåtgärder på nivå II.

Förslaget är omdiskuterat i vissa delar. Detta gäller exempelvis för grupper av försäkringsföretag med verksamhet i flera olika medlemsstater och hur tillsynen ska fördelas mellan tillsynsmyndigheterna i de olika medlemsstaterna. Vidare har föreslagna beräkningsmodeller för fastställande av olika kapitalkrav varit föremål för diskussioner. Under hösten har diskussionerna kring organisationen av tillsynen varit speciellt intensiva och även lett till att arbetet i en period stannade av till följd av oenighet. Ett nytt kompromissförslag, där vissa delar lyfts bort, har arbetats fram och behandlades under december.

Ursprungligen beräknades det slutliga direktivet vara färdigförhandlat under 2008 men efter att arbetet stannade upp kommer det kunna antas av Europaparlamentet och rådet tidigast under våren 2009. Direktivet ska vara genomfört hösten 2012.

Under året har finansutskottet informerats och samråd med EU-nämnden har skett.

Europeiska värdepapperskommittén och Europeiska värdepappers-tillsynskommittén

Europeiska värdepapperskommittén (ESC) behandlade under året bl.a. genomförandet av direktivet 2004/39/EG om marknader för finansiella instrument (MiFID), åtgärder med anledning av den finansiella krisen, bl.a. frågan om reglering av kreditvärderingsinstitut samt nivå 2-åtgärder knutna till öppenhetsdirektivet (2004/109/EG) och prospektförordningen (809/2004) om fastställandet av ekvivalens för redovisningsstandarder i tredjeländer jämfört med IFRS. Kommittén fastställde i november, efter flerårig diskussion, vilka länders nationella redovisningsstandarder som uppfyller villkoren för ekvivalens.

Arbetet i Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR) har under året bl.a. varit inriktat på att genomföra Ekofinrådets vägkarta för finansiell stabilitet och att upprätthålla den transatlantiska dialogen om ömsesidigt erkännande av värdepappersregler mellan EU och USA. Arbetet har dock i hög grad präglats av den finansiella krisen och konsekvenserna av de politiska beslut som följt. CESR har bl.a. inlett en analys av inverkan på konsumenterna i EU av konkursen i investmentbanken Lehman Brothers. Nya arbetsuppgifter har ålagts CESR i förslaget till förordning om kreditvärderingsinstitut.

Sverige stödde beslutet i ESC om ekvivalens för redovisningsstandarder i tredjeland och argumenterade, även i skrift, för att beslutet skulle tas utan dröjsmål. Beträffande förslaget till förordning för kreditvärderingsinstitut tryckte Sverige på behovet av ett tillräckligt underlag i form av en konsekvensutredning.

Ändring av finalitydirektivet och säkerhetsdirektivet

Kommissionen lade i april fram ett förslag till direktiv om ändring av direktivet 98/26/EG om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper (finalitydirektivet) och direktiv 2002/47/EG om ställande av finansiell säkerhet.

Kommissionen har vid en utvärdering av de båda direktiven kommit fram till att de fungerar väl men är i behov av vissa klagöranden, förbättringar och förenklingar. Avsikten med förslagen är främst att modernisera de gamla direktiven mot bakgrund av den utveckling som ägt rum sedan antagandet av desamma. Detta görs bl.a. genom att det skydd som finalitydirektivet har utvidgas till att omfatta även avveckling som äger rum nattetid och avveckling mellan samverkande system, och att de båda direktivens räckvidd utvidgas till att omfatta även vissa kreditfordringar. Förhandlingar har skett i rådet under året och den 7 oktober antog Ekofinrådet ett kompromissförslag från ordförandeskapet som en allmän inriktning. Europaparlamentet antog den 18 december ändringsdirektivet efter vissa justeringar som överenskommit med rådet och kommissionen. Motsvarande beslut väntas även fattas i rådet inom den närmaste tiden.

Under förhandlingarna har Sverige haft en allmänt positiv inställning till kommissionens förslag. En faktagromemoria har överlämnats till riksdagen (2007/08:FPM115) och information gavs till EU-nämnden inför Ekofinrådets möte i oktober.

Skr. 2008/09:85

Direktivförslag med nya regler för fondföretag (UCITS)

I juli lade kommissionen fram ett förslag till ett direktiv om fondföretag. Förslaget innebär en konsolidering av flera nu gällande direktiv om fondföretag (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities – UCITS). Det omfattar också en reformering av reglerna för investerarinformation och marknadsföring av fonder över gränserna samt nya regler om sammanläggning av fonder och s.k. master-feederstrukturer (där samtliga medel i en fond placeras i en annan fond). Dessutom föreslås ett stärkt samarbete mellan tillsynsmyndigheter i olika medlemsstater och ökade genomförandebefogenheter för kommissionen enligt Lamfalussy-modellen. Förslaget syftar till att möjliggöra effektivisering inom fondbranschen och att ytterligare utveckla den inre marknaden på fondområdet. Ordförandeskapet har kompletterat kommissionens förslag med regler om ett förvaltningsbolagspass som innebär att ett förvaltningsbolag får möjlighet att förvalta fonder som är registrerade i ett annat land inom EES.

Förslaget har varit föremål för intensiva förhandlingar i rådsarbetsgrupp under hösten. Sverige har varit positivt inställt, även om många tekniska synpunkter har lämnats, (se faktagromemoria 2008/09:FPM19). Regeringen informerade i oktober finansutskottet med anledning av förslaget.

Direktivet beräknas vara färdigbehandlat i rådet i början av 2009 och kunna antas av Europaparlamentet och rådet i mitten av 2009. Direktivet ska enligt förslaget vara genomfört den 1 juli 2011.

29.2.3 Bankmarknaden

Översyn av den inre marknaden

Kommissionen arbetar för närvarande med en översyn av den inre marknaden för att se till att politiken är anpassad för 2000-talet. I april 2007 presenterade kommissionen en grönbok som syftar till att förbättra förståelsen för de problem som konsumenter och näringsliv stöter på i fråga om finansiella tjänster. Grönboken har försett kommissionen med underlag till den rapport om översynen av den inre marknaden som presenterades i november 2007 (KOM(2007) 724). Kommissionen har i ett arbetspapper, som anslutits till nyss nämnda rapport, identifierat ett antal områden där initiativ kan behövas för att förbättra konkurrenskraften och effektiviteten på marknaden för finansiella tjänster. Några exempel på sådana områden är; bankkonton, finansiell skolning, hypotekslån och direktiv om betaltjänster på den inre marknaden. Under året har framförallt frågan om byte av bank behandlats genom att kommissionen erbjöd The European Banking Industry Committee

(EBIC) att föreslå enhetliga föreskrifter som ska gälla vid byte av bank. EBIC presenterade under hösten sitt förslag vilket bl.a. innehåller en manual som ska kunna användas för konsumenter som vill byta bank. Den nya banken föreslås bli kundens huvudsakliga kontaktpunkt, vilken även ska sköta kontakter med den gamla banken. Det gemensamma tillvägagångssättet ska genomföras den 1 november 2009. Det är de nationella bankföreningarna eller andra relevanta aktörer som ska koordinera införandet. Ett år efter införandet ska EBIC genomföra en utvärdering för att se om åtgärden gett önskad effekt.

Sverige välkomnar att bankindustrin utarbetar principer som underlättar för konsumenter att byta bank. Men svensk praxis för byte av bank uppfyller redan de krav som föreslås av EBIC.

Förordning om gränsöverskridande betalningar

Kommissionen har den 13 oktober föreslagit en ny förordning om gränsöverskridande betalningar inom gemenskapen. Förordningen ska ersätta Europaparlamentets och rådets förordning om gränsöverskridande betalningar i euro. Förordningsförslaget syftar, liksom den befintliga förordningen, till att säkerställa att avgifter för gränsöverskridande betalningar inom gemenskapen är desamma som för betalningar inom en medlemsstat. Förordningsförslaget innebär att principen om lika avgifter utvidgas till autogiro, att avvecklingsbaserade nationella rapporteringskrav rörande betalningsstatistik avskaffas per den 1 januari 2012 och att medlemsstaterna ska utse behöriga myndigheter och organ för att utanför domstol effektivt handlägga klagomål och tvister rörande förordningen.

Sverige har haft en generell positiv inställning till förslaget, (se fakta-promemoria 2008/09:FPM28).

Direktivförslag om elektroniska pengar

Kommissionen har den 9 oktober beslutat om ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet.

Direktivförslaget innebär en modernisering av bestämmelserna i ett befintligt direktiv. Det befintliga direktivet syftade till att skapa en särskild typ av institut för utgivande av elektroniska pengar som omfattas av specifika tillsynsregler. På grund av vissa svagheter i regleringen har inte marknaden för elektroniska pengar utvecklats som förväntat.

Kommissionen föreslår att de uteblivna framgångarna ska hanteras genom att det befintliga direktivet upphävs och ersätts med ett nytt direktiv. I det förslag som kommissionen lagt fram föreslås bl.a. en ny definition av elektroniska pengar som är mer teknikneutral, att startkapitalet för instituten sänks och att kapitalkraven förändras för att bättre spegla den enskilda verksamheten. Ett antal förändringar föreslås även för att anpassa direktivet om betaltjänster på den inre marknaden.

Sverige är positiv till förslaget då moderniserade regler torde medföra att marknaden öppnas för fler institut som ger ut elektroniska pengar. De brister som gällande direktiv har uppvisat bör kunna åtgärdas genom

Ändringar i kapitaltäckningsdirektivet

Den 1 oktober fattade kommissionen beslut om förslag till ändringar i de befintliga kapitaltäckningsdirektiven för kreditinstitut och värdepappersbolag inom EU. Kommissionens förslag är delvis ett direkt svar på ett politiskt önskemål om att agera snabbt mot de problem som uppmärksammats under den rådande finansiella turbulensen. Därför innehåller förslaget bland annat skärpta kapitaltäckningsregler för de institut som ägnar sig åt värdepapperiseringsverksamhet (ompaketering av tillgångar).

Därtill föreslår kommissionen att det gränsöverskridande tillsynsamarbetet förstärks. Det finns också förslag som är resultat av ett mer långsiktigt arbete med att uppdatera direktiven för att bättre svara mot de förändringar som skett på marknaden sedan direktiven antogs 2006. Dessa förslag innebär ett förenklat och mer riskkänsligt regelverk för stora exponeringar samt förslag på mer harmoniserade regler för hybridkapital. Ändringarna i direktiven föreslås införlivas senast den 31 januari 2010 och träda i kraft senast den 31 mars 2010. Den 2 december behandlades ärendet vid Ekofinrådsmöte.

Kommissionens förslag har varit föremål för intensiva förhandlingar sedan förslaget lades fram. För svensk del har det varit viktigt att behålla ett undantag för stora exponeringar mellan banker såvitt avser s.k. overnight lending. Sverige välkomnar att en revidering sker av CRD särskilt med tanke på att revideringen syftar till att åtgärda de problem som uppdragats under den finansiella krisen och stödjer de föreslagna ändringarna. I oktober föredrogs ärendet för finansutskottet, (se faktapromemoria 2008/09:FPM32).

Ändringar i insättningsgarantidirektivet

Kommissionen presenterade den 15 oktober ett förslag till ändringar i insättningsgarantidirektivet. Förslaget innebär bl.a. att nivån på ersättning till insättare föreslås höjas från 20 000 euro till minst 50 000 euro i ett första steg för att sedan höjas till minst 100 000 euro i ett andra steg. Utbetalningsfristen för ersättningar föreslås reduceras från tre månader till tre dagar och när det gäller ersättningsrättens inträde föreslås att behörig myndighet endast ska ha tre dagar på sig att konstatera att en insättning är indisponibel.

Sverige har haft en generellt positiv inställning till huvuddragen i förslaget. Förhandlingar har pågått intensivt under oktober och november. I mycket har det handlat om bristen på realism i vissa delar av förslaget. Inte minst de kraftigt förkortade tidsfristerna har varit kontroversiella, (se faktapromemoria 2008/09:FPM36). Direktivet beräknas antas i början av 2009.

Immaterialrätten – upphovsrätt, patent, varumärken och formskydd – representerar betydande värden och har en nyckelfunktion i den globala ekonomin. Utvecklingen och förbättringen av systemen – såväl globalt, som inom EU och på hemmaplan – är ett centralt intresse för en kunskapsintensiv ekonomi som den svenska. Arbetet på immaterialrättsområdet är alltså starkt kopplat till främjandet av innovation och skapande och därmed till målet att främja tillväxt och sysselsättning.

30.1 Upphovsrätt

Kommissionen presenterade i juli en grönbok om ”upphovsrätten i kunskapsekonomin”. Grönboken behandlar de undantag från upphovsrätten som rör användning av verk inom undervisning och forskning, bibliotek och arkiv och av personer med funktionshinder. Dessutom diskuteras ett eventuellt undantag för s.k. användarskapat innehåll. I grönboken ställs ett antal frågor, bl.a. om undantagen bör harmoniseras och alltså göras tvingande och om de i så fall bör detaljregleras, eller om kommissionen på andra sätt ska försöka komma till rätta med de olikheter som finns mellan medlemsstaterna när det gäller dessa undantag.

Regeringen har informerat riksdagens näringsutskottet om grönboken och utskottet har därefter lämnat ett utlåtande. I den svenska ståndpunkten, som ingivits till kommissionen, betonas balansfrågornas stora betydelse inom upphovsrätten och att de svenska reglerna sedan länge bygger på en noggrant utmejslad balans mellan olika intressen. Det måste dock finnas ett stort utrymme hos varje medlemsstat att anpassa undantagen efter förhållandena i landet. Det är varken lämpligt eller önskvärt att förslag läggs om mer detaljerade regler på EU-nivå. I stället förordas mjukare åtgärder, t.ex. i form av riktade informationsåtgärder mot de länder och inom de områden där problem finns. I sammanhanget lyfts särskilt fram att inskränkningen för användning av personer med funktionshinder inte bör begränsas till endast vissa funktionshinder samt att frågan om hur den upphovsrättsliga regleringen i de olika medlemsstaterna påverkar möjligheterna för olika utbildningsinstitutioner att bedriva distansutbildning bör bli föremål för ytterligare utredning och vägledning inom gemenskapen.

I juli presenterade kommissionen även ett förslag till ändring av ett direktiv om skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter. Syftet med förslaget är enligt kommissionen att förbättra den sociala och ekonomiska situationen för de mest utsatta musikartisterna. Huvudpunkten i förslaget är att skyddstiden för musikartisters och skivbolags inspelningar ska förlängas från dagens 50 till 95 år. Förhandlingar om förslaget har under hösten inletts i rådsarbetsgrupp.

En svensk ståndpunkt har tagits fram efter remittering och överläggning med näringsutskottet. Sveriges hållning i förhandlingarna är sammanfattningsvis att skyddstiden inte bör förlängas. Huvudskälen för den svenska ståndpunkten är att kommissionens beslutsunderlag inte ger

stöd för slutsatsen att en förlängd skyddstid är rätt väg att gå för att förbättra situationen för de musikatister som har svårt att leva på sin verksamhet. Sverige anser också att det är viktigt att upprätthålla balansen i förhållande till övriga innehavare av närstående rättigheter, då dessa samtliga i dag har en skyddstid om 50 år. Skr. 2008/09:85

30.2 Förslag om gemenskapspatent och europeisk patentdomstol

För att stärka EU:s konkurrenskraft pågår sedan år 2000 ett arbete med att förbättra patentsystemet i Europa. Projektet är ett viktigt inslag i Lissabonstrategin och syftar till att skapa ett enhetligt patentsystem för gemenskapen (gemenskapspatent) samt en ny europeisk patentdomstol för gemenskapspatentet och de befintliga europeiska patenten.

Arbetet med domstolslösningen som har sin utgångspunkt i kommissionens meddelande om ett förbättrat patentsystem i Europa (KOM(2007) 165) har fortsatt under året. Arbetet har skett på grundval av ett förslag till kompromiss som togs fram av det portugisiska ordförandeskapet och som därefter i flera omgångar omarbetats av framför allt det slovenska men även av det franska ordförandeskapet. Sett från svenska utgångspunkter har förbättringar skett. Kraven Sverige ställer i förhandlingarna innebär bl.a. att språkregimen måste vara begränsad samtidigt som grundläggande rättssäkerhetskrav upprätthålls. Domstolens organisation bör också möjliggöra en viss närhet till parterna.

Under året har även förhandlingarna om gemenskapspatentet återupptagits, även detta med utgångspunkt i kommissionens meddelande. Förhandlingarna har skett på grundval av ett reviderat förslag till förordning om gemenskapspatent. Förslaget innehåller en delvis ny lösning av språkfrågan som innebär att en patentansökan ska kunna lämnas in på något av det europeiska patentverkets tre arbetspråk (engelska, franska och tyska), med en viss del (de s.k. patentkraven) översatta till de två andra språken. Därefter ska inga ytterligare översättningar krävas för att gemenskapspatentet ska bli giltigt i hela EU. Mot bakgrund av att tidigare förslag inneburit att patentkraven ska översättas till samtliga EU-språk innebär det nya förslaget ett stort steg framåt. Nytt i förslaget är att patentskriften och kraven vid behov ska kunna översättas till alla EU-språk, med hjälp av en automatiserad översättningstjänst. Dessa översättningar ska dock inte ha någon rättslig verkan, utan endast tjäna som informationsunderlag. Förslaget har tagits mycket väl emot av de svenska remissinstanserna. Sverige kan stödja förslaget såvitt avser språklösningen. Utöver frågan om översättningarna, kvarstår frågan om nivån och fördelningen av årsavgifterna för gemenskapspatentet.

Under året har samråd hållits med riksdagen vid två tillfällen. Dessutom har information lämnats om förhandlingarna vid ytterligare ett flertal tillfällen. Förhandlingarna väntas fortsätta under 2009.

I sitt meddelande om En europeisk strategi för industriell äganderätt – KOM(2008) 465 slutlig – har kommissionen förutskickat att man ska utvärdera hur gemenskapens och medlemsstaternas varumärkessystem generellt fungerar. Utvärderingen, som kommer att äga rum under hela år 2009, ska ske i nära samarbete med experter och medlemsstater. Den ska ligga till grund för en framtida reformering av dels den förordning som gör det möjligt att ansöka om ett varumärke med giltighet i hela gemenskapen (gemenskapsvarumärke), dels det direktiv som i hög grad harmoniserar den nationella varumärkesrätten inom EU. Förslag i anledning av översynen kommer att läggas fram av kommissionen under andra halvåret 2010.

I december skickade kommissionen ut ett förslag om sänkning av de avgifter som man betalar när man ansöker om registrering av gemenskapsvarumärken vid Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken och formgivning), vanligen benämnd OHIM. Syftet med förslaget är att komma till rätta med det stora budgetära överskott som uppstått vid OHIM. Förslaget innebär också en förenkling av avgiftssystemet och kortare handläggningstider.

Regeringen ansåg att frågan om en ändring inom EU så att parallellimport blir tillåten även från länder utanför EES fortsatt var intressant. Riksdagen har vid tidigare samråd enhälligt ställt sig bakom regeringens hållning.

30.4 Formskydd

Kommissionen presenterade under 2004 ett förslag till direktiv om ändring av mönsterskyddsdirektivet. Enligt direktivförslaget ska mönsterskydd inte längre kunna sträcka sig till den så kallade eftermarknaden för reservdelar, vilket innebär att innehavare av ett mönsterskydd inte kan hindra tillverkning och försäljning av kopior om dessa används i reparations syfte. Antas direktivet måste Sverige införa en begränsning av mönsterskyddet för reservdelar, något som framför allt skulle drabba bilindustrin (se faktapromemoria 2004/05:FPM30).

Europaparlamentet stödjer i princip kommissionens förslag. De föreslår dock en utfasningsperiod av mönsterskyddet för reservdelar om 5 år, räknat från direktivets ikraftträdande. Sverige arbetar för att förhandlingarna ska resultera i väl avvägda regler som skapar ett fullgott immaterialrättsligt skydd samtidigt som samtliga aktörers intressen beaktas och kan mot den bakgrunden inte stödja förslaget. Riksdagen ställde sig vid samråd under året enhälligt bakom regeringens hållning. Förhandlingarna har under året p.g.a. motsättningar mellan medlemsstaterna varit avvaktande.

30.5 Förhandlingar om utvecklingsfrågor, upphovsrätt, patentlagsharmonisering samt skydd för traditionell kunskap och folklöre m.m.

Skr. 2008/09:85

I Världsgenerationen för den intellektuella äganderätten (World Intellectual Property Organization, WIPO) fortsatte arbetet med att fördjupa utvecklingsdimensionen i de olika delarna av WIPO:s verksamhet. Arbetet med att genomföra den s.k. utvecklingsagendan sker nu i en nyinrättad kommitté för utveckling och immaterialrätt som sammanträdde för första gången under året. EU har fortsatt en nyckelroll i förhandlingarna och Sverige var i EU-koordineringen inför mötena drivande för att EU ska agera konstruktivt för en fördjupning av utvecklingsdimensionen.

Under året återupptogs förhandlingarna i WIPO om en harmonisering av den materiella patenträtten. Än så länge är det dock bara fråga om försök att nå samsyn kring vilka frågor som kan vara lämpliga att ägna sig åt. I det parallella arbetet med att i industrilandskretsen nå enighet om ett begränsat harmoniseringspaket pågår informella konsultationer för att lösa utestående frågor. Skydd för traditionell kunskap och folklöre samt immaterialrättsliga aspekter av frågor om tillgång till och fördelning av vinster från användningen av genetiska resurser behandlas i en mellanstatlig kommitté i WIPO. Utvecklingsländer samt ur- och lokalbefolkningar driver i förhandlingarna bl.a. krav på nya former av skydd för traditionell kunskap och folklöre. EU har en viktig roll att spela också i dessa förhandlingar. Sverige verkade fortsatt i EU-kretsen för en konstruktiv EU-position och för balanserade lösningar.

30.6 En övergripande europeisk plan för bekämpning av varumärkesförfalskning och piratkopiering

Kommissionen presenterade den 28 juli sitt meddelande En europeisk strategi för industriell äganderätt (KOM(2008)465 slutlig). I strategin aviserar kommissionen att den avser att vidta ett stort antal åtgärder på immaterialrättens område, bl.a. för att motverka varumärkesförfalskning och piratkopiering. Kommissionen utlovar t.ex. en ny handlingsplan för hur EU:s tullmyndigheter ska arbeta med dessa frågor och åtgärder för att förbättra skyddet för immateriella rättigheter i tredjeländer. Man aviserar också åtgärder för att stimulera ett ökat samarbete mellan berörda aktörer i kampen mot varumärkesförfalskning och piratkopiering och för att öka informationen om dessa problem.

Den 28 september antog konkurrenskraftsrådet en resolution om en övergripande europeisk plan för bekämpning av varumärkesförfalskning och piratkopiering. Initiativet till resolutionen kom från det franska ordförandeskapet. Rådsresolutionen innebär i korthet att rådet uttrycker sitt stöd för nyss nämnda åtgärder mot varumärkesförfalskning och piratkopiering. Kommissionen inbjuds att bygga vidare på existerande strukturer inom kommissionen och skapa ett europeiskt center där information om varumärkesförfalskning och piratkopiering kan samlas, analyseras och spridas till berörda kretsar. Kommissionen inbjuds också

att vidta åtgärder för att öka allmänhetens förståelse för immaterialrätten, bl.a. genom att skapa en ”European awareness day” då dessa frågor kan ges särskild uppmärksamhet.

Under förhandlingarna om resolutionen föreslog Sverige att det europeiska centret för insamling, analys och spridning av information skulle bygga på befintliga strukturer. Denna uppfattning fick gehör och återfinns i den antagna texten. Arbetet med resolutionen gick mycket snabbt; från förslag till antagande tog det knappt en månad. Inför behandlingen på rådsmötet skedde samråd med EU-nämnden.

30.7 Säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter

Sedan juni pågår förhandlingar om ett nytt plurilateralt handelsavtal om åtgärder mot piratkopiering och varumärkesförfälskning (Anti-Counterfeiting Trade Agreement, ACTA). Parterna är, förutom EU och dess medlemsländer, Australien, Japan, Kanada, Marocko, Mexiko, Nya Zeeland, Schweiz, Singapore, Sydkorea och USA. Förhoppningen är att ytterligare andra intresserade länder ska ansluta sig till ACTA i framtiden. Förhandlingarna kommer att fortsätta också nästa år. Syftet med det tilltänkta avtalet är att förbättra respekten för redan befintliga immateriella rättigheter. Förhandlingarna förs inom tre områden; internationellt samarbete, praxis för verkställande av immateriella rättigheter samt ett rättsligt ramverk. I det rättsliga ramverket är det tänkt att det ska ingå bestämmelser om tullåtgärder och civilrättsliga respektive straffrättsliga sanktioner. Utgångspunkten är att bestämmelserna ska vara oberoende av om intrången avser fysiska varor eller sker i digital miljö.

En faktapromemoria om ACTA har överlämnats till riksdagen och information har lämnats till näringsutskottet (se faktapromemoria 2008/09:FPM24).

Ett effektivt immaterialrättsligt skydd är en prioriterad fråga för Sverige. Sverige bidrar därför aktivt i ACTA-förhandlingarna och verkar för att EU som helhet också gör det. Sverige vill se balanserade regler, metoder och samarbetsformer. Sveriges utgångspunkt är att de rättsliga lösningarna ska rymmas inom ramarna för vad som vid aktuell förhandlingstidpunkt gäller i Sverige och inom gemenskapen. Sverige verkar också för att bestämmelserna måste vara proportionella, rättssäkra och väl avvägda med hänsyn till integritetsaspekter. I fråga om budgetära frågor verkar Sverige för att lösningar väljs som bygger på befintlig struktur och som därför inte innebär merkostnader för Sverige eller EU. När det gäller hur förhandlingarna förs verkar Sverige för dels att förhandlingsprocessen öppnas så att det blir möjligt att offentliggöra och inhämta synpunkter på förslag, dels att tillräcklig tid ges för information och förankring.

31 Näringspolitik

Sverige verkar för en branschövergripande och hållbar europeisk näringspolitik. Under året lade kommissionen fram flera viktiga meddelanden som kommer att påverka det svenska ordförandeskapet 2009. Den finansiella krisen och lågkonjunkturen har också påverkat politikens inriktning, vilket särskilt formulerats i olika typer av aktionsplaner på EU-nivå, som Sverige ställt sig positiv till. Sverige har särskilt drivit linjen om att påskynda uppföljningsarbetet för regel-förenkling och det uppsatta 25-procentmålet för minskning av administrativa kostnader hänförliga till EU:s regelverk. Inom ramen för politiken för små och medelstora företag har Sverige varit pådrivande för att stimulera hållbar utveckling och kvinnors företagande.

31.1 EU:s småföretagspolitik

31.1.1 Tänk småskaligt först

Kommissionen aviserade i halvtidsöversynen av SME-meddelandet att en Small Business Act (SBA) för Europa planerades. Förslaget om policyn SBA utgör en del av 2007 års rapport om översyn av den inre marknaden. SBA är från början ett franskt förslag som tydligt understryker små och medelstora företags centrala roll i ekonomin och skapar en politisk ram för unionen och dess medlemsstater. Under beredningsprocessen höll kommissionen en hearing för allmänheten samt en konsultationsprocess. Meddelandet presenterades i juni och diskuterades för första gången under informella konkurrenskraftsrådet i Versailles (se faktapromemoria 2008/09:FPM4).

Den politiska ramen i meddelandet bygger på tio vägledande principer av politiken på nationell och europeisk nivå. Till varje princip finns kopplat förslag; sammanlagt föreslås 92 åtgärder. Flertalet av förslagen är pågående eller i det närmaste avslutade medan andra är helt nya. Utöver principerna finns ett antal lagförslag som grundas på principen om tänk småskaligt först:

- en allmän gruppundantagsförordning för statligt stöd,
- en förordning om ett europeiskt privat aktiebolag,
- ett direktiv om sänkta momssatser för tjänster,
- ett lagförslag för att ytterligare modernisera, förenkla och harmonisera befintliga regler om moms fakturering och
- en ändring av direktivet om bekämpande av sena betalningar.

Regeringen har ställt sig positiv till policyn SBA, särskilt att det finns förslag på aktiviteter på EU-nivå som rör stimulans av kvinnors företagande och aktiviteter för att omvandla miljöutmaningar till möjligheter för små och medelstora företag.

Under konkurrenskraftsrådet i september diskuterades SBA för första gången och resultatet blev klara politiska prioriteringar under en finansiellt mycket turbulent tid. Rubriceringen i rådslutsatserna som antogs i december följde dessa diskussioner i nämnd ordning: tillgång till finansiering, ökad tillgång till marknader, bättre lagstiftning samt åtgärder om konkurrenskraft och tillväxt för små och medelstora företag. I ett tillägg till rådslutsatserna antogs även en aktionsplan, som är en ytterligare prioritering av rådslutsatserna och koncentreras till de rubriker som diskuterades under konkurrenskraftsrådet i september. I den europeiska återhämtningsplanen som beslutades av Europeiska rådet i december ingår åtgärder som har sin utgångspunkt i rådslutsatserna för SBA.

31.1.2 Finansiering

Gränsöverskridande riskkapitalfonder

I december 2007 presenterade kommissionen ett meddelande om avlägsnande av hinder för gränsöverskridande investeringar från riskkapitalfonder (se faktapromemoria 2007/08:FPM69). I meddelandet föreslås att medlemsstaterna ser över och förnyar sin lagstiftning samt beaktar möjligheter för gränsöverskridande och lokala riskkapitalinvesteringar. Kommissionen avser att återkomma med rapporter om en europeisk ordning för privata placeringar och tekniska lösningar för att kartlägga fall av dubbelbeskattning och andra direkta skattehinder. Regeringen har ställt sig positiv till kommissionens förslag och delar uppfattningen om att en enhetlig politik är viktig för att utveckla riskkapitalmarknaderna i medlemsländerna och på EU-nivå samt främjandet av utbyte av bästa praxis. Meddelandet behandlades på konkurrenskraftsrådet i maj och diskuterades innan dess i EU-nämnden.

Europeiskt initiativ för mikrokrediter

I november 2007 presenterade kommissionen ett initiativ för att utveckla mikrokrediter i EU. I meddelandet föreslår kommissionen att medlemsstaterna vid behov ska anpassa institutioner, lagstiftning och näringsliv för att skapa bättre förutsättningar för att utveckla mikrokrediter (se faktapromemoria 2007/08:FPM54). Medlemsstaterna uppmanas att vidta nationella åtgärder via de nationella reformprogrammen för Lissabonstrategin. Vidare föreslår kommissionen en ny tjänst för att tillhandahålla s.k. tekniskt bistånd. Biståndet ska stödja utveckling av mikrofinansinstitut, informera om mikrokreditinitiativ, utarbeta riktlinjer och liknande för mikrofinansinstitut samt tillhandahålla bättre finansieringsmöjligheter. Regeringen har ställt sig positiv till insatser för att främja mikrokrediter och förslaget om att vidta nationella åtgärder för mikrokrediter i de nationella reformprogrammen. Regeringen har dock inte ännu tagit ställning till behovet av en särskilt tjänst inom EU för att främja mikrokrediter.

Under året anordnade kommissionen en särskild seminarierie, EU Finance Day, för finansiering av små och medelstora företag i ett flertal medlemsländer, bl.a. i Stockholm. Syftet är att sprida information om möjligheter till företagsfinansiering via EU och att skapa debatt om finansieringsförutsättningarna för företag i medlemsländerna.

31.2 Uppföljning av EU:s industripolitik

Meddelande om hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik

I juli antog kommissionen ett meddelande om en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion samt hållbar näringspolitik (se faktapromemoria 2008/09:FPM8). Meddelandet innehåller en rad initiativ som avser att förbättra produkters energi- och miljöprestanda samt att öka efterfrågan för dessa typer av produkter. Målet är att skapa en positiv utveckling genom att förbättra varors miljöprestanda över hela livscykeln, stimulera efterfrågan på bättre produkter och teknologier samt hjälpa konsumenter att göra bättre miljöval genom enhetlig märkning.

Handlingsplanen och medföljande initiativ fokuserar på tre områden; smartare konsumtion och bättre produkter, resurssnål produktion och globala marknader. Handlingsplanen åtföljdes av flera förslag om utvidgning av direktivet om ekodesign, översyn av förordningen om ekomärke, revidering av EMAS-förordningen samt ett meddelande om miljöanpassad offentlig upphandling. Ytterligare förslag om översyn av direktivet om energimärkning och en förordning om ett system för verifiering av miljöteknik kan komma att följa. Sverige har ställt sig positiv till handlingsplanen. Rådslutsatser om handlingsplanen antogs på miljørådet den 5 december.

31.3 Regelförenkling

Kommissionen presenterade i slutet av januari sin andra strategiska översyn av regelförenklingsarbetet inom EU (se faktapromemoria 2007/08:FPM83). Den belyser hur långt arbetet har kommit med bl.a. mätningar av företagens administrativa kostnader, förenkling av befintliga regler och minskning av företagens administrativa bördor samt användningen av konsekvensbedömningar. Översynen visar att arbetet med kommissionens förenklings- och åtgärdsprogram fortgår enligt planerna.

Vid årsskiftet 2007/08 hade kommissionen antagit 91 regelförenklingsinitiativ, att jämföra med drygt 160 som då fanns i det pågående förenklingsprogrammet. Majoriteten av initiativ är lagstiftningsförslag som kräver godkännande av Europaparlamentet och rådet. Resten är rättsakter som kommissionen själv kan besluta om. Vid tidpunkten för den strategiska översynen inväntades beslut från Europaparlamentet och rådet i fråga om ett 40-tal av initiativen. Under året lanserade

kommissionen ca 45 nya förenklingsförslag inom ramen för det pågående förenklingsprogrammet.

Kommissionen har även låtit genomföra mätningar av administrativa kostnader inom tretton prioriterade områden, vilka bedöms stå för ca 80 procent av de administrativa bördorna för företagen. Ett antal förenklingsförslag kommer under processen att identifieras och presenteras. I avvaktan på slutförandet av mätningarna presenterade kommissionen i mars elva nya omedelbara åtgärder, vilka förväntas minska företagens administrativa bördor med 1,3 miljarder euro. Den av kommissionen inrättade högnivågruppen (Stoibergruppen) avgav under året flera yttranden kring hur arbetet med att minska företagens administrativa bördor bör fortskrida.

Som ett led i arbetet att stärka konsekvensbedömningarna vid ny lagstiftning på EU-nivå har kommissionen tillsatt en nämnd som granskar kvaliteten på konsekvensbedömningarna. Nämnden har under året avgett ca 180 yttranden. Kommissionen har vidare sett över riktlinjerna för konsekvensbedömningar i syfte att förbättra användning och kvalitet.

31.4 Konkurrens- och statsstöd

31.4.1 Konkurrens

Artikel 81 och 82 i EG-fördraget

Under våren inledde kommissionen en översyn av förordningen om konkurrensregler för tillämpningen av artikel 81 och 82 i EG-fördraget dvs. förbud mot konkurrensbegränsande avtal respektive missbruk av dominerande ställning. Översynen är inriktad på att utvärdera det nya systemet för tillämpning. En rapport ska lämnas till Europaparlamentet och rådet under 2009.

Karteller

Kommissionen presenterade i juli ett tillkännagivande om förlikningsförfaranden i samband med beslut om kartellärenden. Syftet är att förkorta handläggningstiden för vissa typer av överträdelse av artikel 81 om konkurrensbegränsande avtal i EG-fördraget.

Företagskoncentrationer

Under året inledde kommissionen en översyn av koncentrationsförordningen. Översynen är inriktad på att utvärdera förordningens omsättningströsklar, dvs. vilka företagskoncentrationer som omfattas av förordningen, och möjligheterna att tillgodose en parts önskemål om vilken myndighet som ska pröva en företagskoncentration. Kommissionen ska lämna en rapport till rådet senast den 1 juli 2009. I oktober publicerades ett tillkännagivande från kommissionen om

frivilliga åtaganden som kan godtas enligt koncentrationsförordningen och förordningen om tillämpning av koncentrationsförordningen. Tillkännagivandet är en revidering av de tidigare riktlinjerna för godtagande av åtaganden under koncentrationsförordningen. Skr. 2008/09:85

Vitbok om skadestånd

I april presenterade kommissionen en vitbok om skadestånd vid överträdelse av EG:s konkurrensregler, dvs. då företag vänder sig till domstol för att få kompensation för den skada de lidit genom konkurrensbegränsande förfaranden från andra företag på marknaden (se faktagruppnotiser 2007/08:FPM99). Vitboken innehåller förslag till åtgärder som, i större utsträckning än i dag, ska säkerställa att de som drabbats av överträdelse av artikel 81 eller 82 i EG-fördraget ska ha tillgång till effektiva rättsmedel som kan leda till fullständig kompensation för uppkomna skador.

Gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsningar

Under året inleddes en översyn av gruppundantagsförordningen för vertikala konkurrensbegränsningar. Samtidigt pågår en översyn av gruppundantaget för återförsäljning och service av motorfordon och en utvärderingsrapport har varit ute på konsultation. Frågan är om detta motorfordons gruppundantag kan införlivas i det generella undantaget för vertikala begränsningar.

Gruppundantaget inom försäkringssektorn är också föremål för översyn. Inriktningen är bl.a. att utvärdera om olika kategorier av försäkringstyper som förordningen omfattar fortfarande är aktuella.

De två s.k. horisontella gruppundantagen som rör tillämpningen av artikel 81.3 i EG-fördraget på grupper av specialiseringsavtal respektive avtal om forskning och utveckling är under översyn. Översynen innefattar även riktlinjer för tillämpning av artikel 81 på horisontella samarbetsavtal.

I juli 2008 utfärdade kommissionen riktlinjer för tillämpningen av artikel 81 EG rörande sjötransporttjänster. Under hösten inleddes även en översyn av gruppundantaget i sjöfartssektorn gällande avtal m.m. mellan linjerederier (konsortier).

Undersökning av läkemedelssektorn

I januari påbörjade kommissionen en sektorsundersökning på läkemedelsområdet. Undersökningen är inriktad bl.a. på att studera varför få nya mediciner kommer ut på marknaden. En preliminär rapport presenterades i november.

31.4.2 Statsstöd

Statsstödsfrågorna fick ett ökat fokus under året och höstens arbete kom att präglas av regelverkets tillämpning med anledning av finansorn.

Under året har kommissionen arbetat vidare med reformarbete på statsstödsområdet som angavs i handlingsplanen för statligt stöd. ”Mindre men bättre riktat statligt stöd: en plan för reform av det statliga stödet 2005–2009” (KOM(2005) 107). I handlingsplanen konstateras att statliga stödåtgärder under vissa omständigheter kan vara effektiva för att rätta till marknadsmisslyckanden och få marknaderna att fungera bättre samt öka konkurrenskraften.

Gruppundantag för statsstöd m.m.

Under året infördes en allmän gruppundantagsförordning för statligt stöd och nya riktlinjer för statligt stöd till skydd för miljön. Regelverket för stöd till varvsindustrin förlängdes t.o.m. 31 december 2011. EG-fördragets tillämpning på statligt stöd i form av garantier har även setts över. Vidare har kommissionen beslutat om särskilda meddelanden om tillämpning om statsstödsreglerna åtgärder till förmån för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen. Utöver detta presenterade kommissionen i december särskilda temporära undantag från statsstödsreglerna som en del av den europeiska återhämtningsplanen, i syfte att bl.a. underlätta kreditgivning till företag.

Pågående reformarbete

Under året påbörjades ett arbete med att ta fram nya riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, och ett förändringsarbete inom medieområdet i form av nya riktlinjer för stöd till radio- och tv i allmänhetens tjänst. Kommissionen har även föreslagit nya kriterier för bedömning av anmält stöd för fortbildning av arbetstagare och stöd till vissa mindre gynnade kategorier av arbetstagare. Kommissionen har dessutom föreslagit ett tillkännagivande om nationella domstolars tillämpning av reglerna om statligt stöd. Åtgärder i form av ett s.k. förenklingspaket för statligt stöd kan förväntas underlätta behandlingen av medlemsstaternas ärenden ytterligare. Kommissionen har under hösten presenterat förslag till effektivare hanteringsrutiner för sådant stöd som anmäls till kommissionen enligt artikel 88.3 i EG-fördraget.

Förenklingsarbete

Under året ändrades statsstödsreglerna i syfte att åstadkomma smidigare procedurförfaranden i samband med offentlig stödgivning till näringslivet. Hittills har medlemsstater själva kunnat introducera stöd till vissa grupper utan att behöva invänta kommissionens godkännande efter förhandsanmälan (artikel 88.3 i EG-fördraget), men genom införandet av en allmän gruppundantagsförordning har tillämpningsområdet vidgats för stöd till små och medelstora företag (inkl. FoU), stöd till sysselsättning, stöd till utbildning av anställda samt stöd till regionala investeringar. Det nya gruppundantaget medger bland annat stöd till miljöinvesteringar, miljöskatter (i vissa fall) samt stöd i form av riskkapital och stöd till FoU för stora företag. Genom en ökad tillämpning av gruppundantag har

kommissionen kunnat koncentrera sina bedömningar på de stöd som innefattar störst risk för snedvridningar av konkurrensen. Detta har medfört att den genomsnittliga tiden för kommissionens statsstöds-behandling har sjunkit från sex till fem månader. Skr. 2008/09:85

Stöd till skydd för miljön

Som en del av kommissionens klimat- och energipaket presenterades riktlinjer om statligt stöd till skydd för miljön. Genom de nya riktlinjerna breddas möjligheterna att medge stöd för miljöinvesteringar. Vidare behandlades miljöskatter. Huvudsyftet är att tydliggöra under vilka villkor som statliga stöd till företag för att vidta miljöåtgärder kan anses vara förenliga med EG-fördraget.

State Aid Scoreboard

Varje år publicerar kommissionen en resultattavla för statligt stöd (State Aid Scoreboard) för att följa upp utvecklingen och mäta framsteg mot Lissabonstrategin. Resultattavlan visade att de statliga stöden inom EU under året generellt minskat. I faktiska tal beviljar Tyskland och Frankrike mest statsstöd, även om Sverige fortfarande är en av de medlemsstater som, i relation till BNP, beviljat mest statligt stöd, huvudsakligen genom energiskattereduktioner till företag.

31.5 CARS 21

Högnivågruppen CARS 21 (Competitive Automotive Regulatory System for the 21st century) slutrapporterade sitt uppdrag 2005 och föreslog ett antal åtgärder för att säkerställa konkurrenskraften hos Europas bil-industri. Åtgärderna avsåg bl.a. regelförenkling, miljöfrågor, trafiksäkerhet, forskning och utveckling, handel, skatter och incitament och immateriella rättigheter. I oktober träffades gruppen för att diskutera hur en konkurrenskraftig europeisk bilindustri kan främjas. Slutsatserna från mötet presenterades i en rapport som innehöll ett antal rekommendationer.

Rekommendationerna omfattar åtgärder som i olika utsträckning ligger inom de enskilda medlemsstaternas kompetens t.ex. avseende regelverk, skatter, koldioxidutsläpp, handel, omstrukturering av industrin, trafik-säkerhet, m.m. Kommissionen avser under 2009 att återkomma med en halvtidsöversyn av hur arbetet med initiativen inom CARS-21 fort-skrider.

32 Konsumentpolitik

Sveriges allmänna inriktning när det gäller konsumentpolitiken i EU är att verka för ett gemensamt högt konsumentskydd på en väl fungerande inre marknad. Sverige har genom aktivt arbete under året
--

bl.a. bidragit till att överenskommelser har nåtts om dels ett reviderat direktiv om leksakers säkerhet, dels ett reviderat direktiv om konsumentskydd i samband med avtal om tidsdelat boende och andra semesterarrangemang.

Skr. 2008/09:85

32.1 Beslut om ett nytt konsumentkreditdirektiv

Under året har Europaparlamentet och rådet fattat beslut om det omarbetade förslaget till ett nytt konsumentkreditdirektiv (EUT L 133, 22.5.2008, s. 66). En gemensam ståndpunkt hade antagits av rådet under 2007 och under året kunde rådet och Europaparlamentet enas i frågan. Direktivet innehåller bl.a. regler om information, marknadsföring, ångerrätt, förtidsbetalning och beräkning av den effektiva räntan. En fullständig harmonisering eftersträvas i princip, men i vissa angivna fall kan medlemsstaterna behålla gällande bestämmelser eller införa nya bestämmelser. Sverige har varit positivt inställt till direktivet, eftersom det finns ett behov av en ny reglering av kreditgivning på EU-nivå till konsumenter. I samband med genomförandet av direktivet behandlar regeringen problematiken kring SMS-lån och den skuldsättning hos konsumenter som dessa medfört.

32.2 Direktiv om tidsdelat boende m.m.

Ett nytt direktiv om konsumentskydd vid vissa aspekter av tidsdelat boende, långfristiga semesterprodukter samt återförsäljning och byte (se faktapromemoria 2006/07:FPM 104) väntas kunna antas av rådet efter en överenskommelse med Europaparlamentet. Det föreslagna direktivet ska ersätta ett äldre direktiv från 1994. Förslaget innehåller bl.a. regler om avtalets form och innehåll, förhandsinformation och ångerrätt. Direktivet föreslås omfatta fler typer av semesterarrangemang än det nuvarande direktivet. Bakgrunden är att det uppstått problem i samband med att arrangemang, som påminner om tidsdelat boende men som inte omfattas av direktivets regler, erbjuds på marknaden. Det har också uppmärksammats att oseriösa aktörer utformar avtalen på ett sätt som kringgår direktivets regler. Regeringen har informerat civilutskottet och EU-nämnden.

32.3 Slutförda förhandlingar om leksakers säkerhet

Kommissionen presenterade i januari ett förslag till reviderat direktiv om leksakers säkerhet, som reglerar frågor som rör leksakers säkerhet och leksakers fria rörlighet på den inre marknaden (KOM(2008) 9 slutlig) (se faktapromemoria 2007/08:FPM82). Inför förhandlingarna, och inför slutskedet, har överläggningar ägt rum med civilutskottet. Frågan har senast behandlats av EU-nämnden inför konkurrenskraftsrådsmötet 1–2 december då ordförandeskapet informerade om arbetet. Förhandlingarna har hållit ett högt tempo. I december uppnåddes en gemensam ståndpunkt mellan medlemsstaterna som bekräftades vid omröstning i

Europaparlamentet. Sverige har aktivt verkat för högre säkerhetskrav vad gäller bland annat kvävningssrisker, varningar och kemikalier i leksaker. I stor utsträckning har Sverige fått gehör för sina förslag. Skr. 2008/09:85

32.4 Direktivförslag om konsumenträttigheter i avtalsförhållanden

Kommissionen presenterade i oktober ett förslag till ett direktiv om konsumenters rättigheter. Förslaget är ett led i översynen av EU:s konsumentregelverk som inleddes år 2004. Kommissionen har tidigare presenterat en grönbok om översynen av konsumentregelverket (se fakta-promemoria 2006/07:FPM58 och bet. 2006/07:CU30). Direktivförslaget innebär en revidering och en sammanslagning av direktiven om:

- avtal som ingås utanför fasta affärslokaler,
- oskäligen villkor i konsumentavtal,
- distansavtal, och
- försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier.

Det nya direktivet avses reglera gemensamma aspekter på ett systematiskt sätt samt förenkla och uppdatera befintliga bestämmelser. Till skillnad från de fyra befintliga direktiven, som är föremål för harmonisering på miniminivå, inriktas direktivet på fullständig harmonisering. Sverige välkomnar förslaget och är positiv till gemensamma regler på hög konsumentskyddsnivå. Frågan har behandlats av EU-nämnden inför konkurrenskraftsrådsmötet 1–2 december då kommissionen informerade om sitt förslag. En fakta-promemoria har överlämnats till riksdagen (2008/09:FPM35) och överläggningar har ägt rum med civilutskottet.

32.5 Regler om kollektiva prövningsmöjligheter övervägs

Frågan om kollektiva prövningsmöjligheter, t.ex. gruppprättegång, har under senare år varit föremål för aktivt intresse inom EU. I sin strategi för konsumentpolitiken 2007–2013 angav kommissionen att den avsåg att överväga behovet av insatser när det gäller kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter. Till följd av detta har kommissionen under första halvåret genomfört ett konsultationsförfarande bl.a. i syfte att kartlägga vilka medlemsstater som i sin nationella lagstiftning har system för kollektiv prövning och hur dessa system fungerar. Kommissionen har därefter, den 27 november, presenterat en grönbok om kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter. I grönboken redovisar kommissionen olika handlingsalternativ för EU:s fortsatta insatser på området. Medlemsstater och andra intressenter har uppmanats att lämna synpunkter på innehållet i grönboken senast den 1 mars 2009. Frågan behandlades av EU-nämnden inför konkurrenskraftsrådsmötet 1–2 december då kommissionen informerade om grönboken.

Turism är ett område som i princip bör hanteras på nationell nivå. Insatser och aktiviteter avseende turism bör baseras på nationella program och förhållanden, men Sverige anser att det inom vissa områden är värdefullt med gemensamma aktiviteter på gemenskapsnivå, t.ex. kunskaps- och informationsutbyte.

Ett informellt möte för EU:s turistministrar arrangerades i september. Vid mötet diskuterades den nuvarande ekonomiska situationen och dess konsekvenser för konsumtionen av turistprodukter. Ordförandeskapet föreslog att kommissionen initierar en undersökning för att få en bättre förståelse för den ekonomiska situationens påverkan på turisternas konsumtionsmönster. Samtliga medlemsstater stödjer förslaget om en undersökning.

I samband med det informella ministermötet arrangerades det sjunde europeiska turistforumet av det franska ordförandeskapet och kommissionen.

34 Innovation och forskning

EU främjar ett mer innovationsvänligt klimat och Sverige arbetar med att driva ett för oss flertal viktiga frågor. Sverige har aktivt verkat för den fortsatta utvecklingen av EU:s innovationsstrategi, bl.a. när det gäller genomförandet av det Europeiska teknologiska institutet. Under året har kommissionens arbete inriktats mot att bättre utnyttja EU som ett sammanhållet område för forskning och innovation. Sverige har varit aktivt pådrivande när det gäller policyutveckling som förberedelse inför vårt ordförandeskap hösten 2009 i syfte att öka effektiviteten i forsknings- och innovationssamarbetet inom EU.

34.1 EU:s innovationsstrategi

Kommissionens meddelande ”Kunskap i praktiken – en brett upplagd innovationsstrategi för EU” från 2006 beskriver ett antal områden för att Europa i ökad utsträckning ska dra nytta av innovationer. För att främja ett mer innovationsvänligt klimat föreslogs i meddelandet insatser inom tio olika områden.

- Insatser på medlemsstatsnivå inom utbildnings- och universitetsväsendet för att främja innovation.
- Etablering av ett europeiskt teknologinstitut.
- Mobilisering av strukturfonder för att främja innovation.
- Riktlinjer för insatser på medlemsstatsnivå för att stimulera kunskapsöverföring mellan universitet eller forskningsinstitutioner och industrin.

- Åtgärder som underlättar fri rörlighet för forskare inom unionen.
- Ett nytt ramverk för statsstödsregler som underlättar innovation.
- En ny strategi på EU-nivå för ett kostnadseffektivt skydd av immateriella rättigheter.
- Upphandlingar som är utformade så att de främjar och stimulerar innovation.
- Etablering av pionjärmarknader bl.a. på områden som gynnar en ekologisk utveckling, s.k. eko-innovationer.
- Översyn av upphavsregler för att främja nya digitala varor, tjänster och affärsmodeller.

Under året har arbetet bl.a. inriktats på utveckling av EIT, pionjärmarknader och kluster.

34.2 Rådslutsatser till stöd för EU:s innovationsstrategi

Under det slovenska ordförandeskapet behandlades den 29–30 maj konkurrenskraftsrådet slutsatser om "En vitalisering av den europeiska ekonomins konkurrens- och innovationskraft". Rådslutsatserna avsåg behandling av kommissionens meddelanden om

- pionjärmarknadsinitiativ,
- avlägsnande av hinder för gränsöverskridande investeringar från riskkapitalfonder, KOM(2007) 853,
- ökat bidrag från standardiseringen till innovation i Europa, KOM(2008)133,
- Att driva på innovation för att få offentliga tjänster av hög kvalitet i Europa, KOM(2007) 799,
- Metallindustrins konkurrenskraft, KOM(2008) 108,
- Innovativa och hållbara skogsbaserade industrier i EU, KOM(2008) 113 samt
- En strategi för en starkare och mer konkurrenskraftig försvarsindustri i EU, KOM(2007)764.

Rådet antog slutsatserna som Sverige kunde ställa sig bakom.

34.3 Pionjärmarknadsinitiativet

Det s.k. Pionjärmarknadsinitiativet är en del av EU:s innovationsstrategi. Ett meddelande om pionjärmarknadsinitiativet presenterades i december 2007 (se faktapromemoria 2007/08:FPM85). Pionjärmarknadsinitiativet syftar till att underlätta marknadsintroduktion av innovativa produkter och tjänster genom regulatorisk förenkling, offentlig upphandling och andra åtgärder. Kommissionen föreslår att initiativet prövas på sex olika marknader; hållbart byggande, skyddande textilier, återvinning, bio-baserad produktion, IT i vården och förnybar energi. Initiativet ska följas upp 2009 och 2011.

Antagande av en ny EU-strategi ”Mot kluster i världsklass i Europeiska unionen”. Förslaget innebär genomförande av den del som avser ”starka kluster” i EU:s innovationsstrategi” (se faktagromemoria 2008/09:FPM31). Det ska ske genom att skapa ett starkare ramverk för kluster i EU. Starka kluster ska bl.a. uppnås genom en bättre samordning av berörda EU-instrument, närmare samverkan mellan nationella och centrala klusterprogram samt bättre information och stöd till innovativa småföretag för att öka dessas medverkan i innovativa kluster. Den antagna strategin överensstämmer med Sveriges uppfattning om vad EU respektive medlemsstaterna kan och bör göra på innovations- och klusterområdet.

34.5 Ett europeiskt teknologiiinstitut (EIT)

Den 18 juni beslutades om placering av det europeiska teknologiiinstitutet (EIT) till Budapest i samband med ett extrainsatt Konkurrenskraftsråd. Sverige hade i de föregående diskussionerna valt att lägga sin röst på den polska kandidaturen men fick slutligen sluta upp bakom ett väl avvägt beslut för Ungerns och Budapest räkning. Drygt en månad senare den 30 juli beslutades om styrelsens sammansättning. Den formella invigningen av EIT ägde rum den 15 september. Under 2009–2010 förväntas de mer operationella delarna av EIT genomföras i form av Knowledge and Integration Communities s.k. KICs, där den verkliga forskningen och innovationsutvecklingen antas ske.

34.6 Den europeiska rymdpolitiken

Under året presenterade ordförandeskapet resolutionen ”Att gå vidare med den europeiska rymdpolitiken”. Resolutionen uppmärksammar framstegen med genomförandet av den europeiska rymdpolitiken och identifierar ett antal prioriteringar i det fortsatta arbetet. Rådet antog resolutionen den 25–26 september.

34.7 Forskning

I april 2007 presenterade kommissionen sin grönbok om det europeiska forskningsområdet (European Research Area, ERA). Grönboken pekar ut sex områden inom vilken EU måste stärka sin forskningsverksamhet; mobilitet, forskningsinfrastruktur, excellens hos forskningsutförare, effektiv kunskapsöverföring, samordning av forskningsprogram samt internationellt samarbete. I sitt svar på grönboken har några medlemsstater, bl.a. Sverige, pekat ut behovet av att det utöver de sex initiativ som pekas ut av kommissionen, också inom ERA utvecklas principer för styrning och samordning av dem.

Under det slovenska ordförandeskapet inleddes en process som ska leda till en mer samordnad utveckling av ERA. Vid det informella ministerrådet i Ljubljana lades grunden för det arbete som går under beteckningen Ljubljanaprocessen. I denna process, som är en del av det program som ordförandeskapstrion, Frankrike, Tjeckien och Sverige tagit fram, ingår att ta fram en vision för ERA och att skapa förutsättningar för att genomföra visionen för ERA.

Under det franska ordförandeskapet togs en vision för ERA fram i perspektivet 2020. Den går under beteckningen Vision 2020 och lyfter fram ett antal element som ska utgöra ERA, bl.a. kunskapstriangeln, dvs. samverkan mellan högre utbildning, forskning och innovation, samverkan mellan regionala, nationella och gemenskapssatsningar och samverkan med länder utanför EU. Vid konkurrenskraftsrådets möte i december antogs Vision 2020.

34.9 Genomförande av initiativen i grönboken

Under året har kommissionen presenterat meddelanden om flera av initiativen inom grönboken. På området forskarmobilitet har rådet antagit slutsatser om ett partnerskap mellan kommissionen och medlemsstaterna för att främja forskarkarriärer.

Kunskapsöverföring mellan lärosäten och näringsliv har i grönboken identifierats som en flaskhals för att forskningsresultat i ökad utsträckning ska leda till tillväxt. Samtidigt finns en oro för att för stor tillgänglighet av forskningsresultat riskerar leda till ett utflöde av kunskap från EU. Därför har rådet antagit frivilliga riktlinjer bl.a. för hur lärosätena ska hantera sina immateriella rättigheter.

Inom området för gemensamma program, där medlemsstaterna och deras forskningsorganisationer inbjuds att skapa gemensamma forskningsprogram inom för EU angelägna samhällsutmaningar, antog rådet slutsatser vid sitt möte i december. Som ett resultat kommer en högnivågrupp med representanter för medlemsstaterna att, med bistånd från kommissionen, bedöma de programförslag som kommer fram. Dessa ska sedan föreläggas rådet för beslut. Bland initiativ som tidigt kan bli föremål för rådsbeslut finns ett gemensamt projekt om neurodegenerativa sjukdomar med särskild inriktning på alzheimer som har startats på fransk initiativ.

Rådet har också antagit slutsatser inom internationellt samarbete inom vetenskap och teknik. Som ett resultat av detta beslut kommer en högnivågrupp med representanter för medlemsstaterna att inrättas för att bättre kunna samordna internationellt samarbete.

Inom området för forskningsinfrastruktur har en ny förordning som skulle underlätta etableringen av forskningsinfrastruktur inom EU diskuterats men ännu inte antagits.

Slutligen har rådet också, som en del av EU:s marina strategi antagit en strategi för marin forskning liksom rådsslutsatser om en ansvarsfull nanovetenskaplig och nanoteknisk forskning.

Målet med EU:s sammanhållningspolitik och strukturfondsprogrammen 2007–2013 är att de insatser som får stöd ska bidra till regional konkurrenskraft, sysselsättning och territoriell sammanhållning. Under året har Sverige aktivt deltagit i förberedelserna för EU:s strategi för Östersjön där nuvarande strukturfondsprogram kommer att vara en viktig del. Östersjöstrategin kan ses som ett första exempel på en territoriellt definierad strategi på makroregional nivå.

35.1 Strukturfondsprogrammen 2000–2006

År 2006 var det sista året i strukturfondsperioden och arbetet därefter har inriktats på att avsluta strukturfondsprogrammen. Under året har diskussioner förts med kommissionen om formerna för avslutet.

35.2 Strukturfondsprogrammen 2007–2013

35.2.1 Regional konkurrenskraft och sysselsättning

Regionala strukturfondsprogram

Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 fastställer riktlinjer för strukturfondsprogrammets genomförande i Sverige om innehåll och förvaltning. Strukturfondsprogrammen omfattar hela Sverige. De åtta regionala strukturfondsprogrammen för regional konkurrenskraft och sysselsättning omfattar hela Sverige och benämns:

- Övre Norrland (Norrbottnens och Västerbottnens län),
- Mellersta Norrland (Jämtlands och Västernorrlands län),
- Norra Mellansverige (Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län),
- Stockholm (Stockholms län),
- Östra Mellansverige (Södermanlands, Uppsalas, Västmanlands, Östergötlands och Örebros län),
- Västsverige (Västra Götalands och Hallands län),
- Småland och Öarna (Kronobergs, Kalmar, Jönköpings och Gotlands län) och
- Skåne-Blekinge (Skåne och Blekinge län).

Kommissionen fattade beslut om programmen under hösten 2007 och programgenomförandet kunde därmed starta. Följande tabell visar de fem största prioriterade områdena i programmen, där merparten av medlen är budgeterade:

OMRÅDEN	PROCENT
Forskning och utveckling, innovation samt entreprenörskap	64
Informationssamhället	11
Förnybar energi och energieffektivitet	6
Transport	7
Kultur, turism och storstadssatsningar	6
Övriga områden	6
TOTALT	100

De åtta regionala programmen har sammanlagt tilldelats cirka 8,4 miljarder kronor från Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2007–2013. Tillsammans med nationell offentlig medfinansiering kommer programmen att omsluta ca 18,2 miljarder kronor. Cirka 80 procent av insatserna i programmen ska fördelas till insatsområden som bidrar till att uppfylla målen i Lissabonstrategin. Till och med i år har ca 35 procent av EU-budgeten för programperioden intecknats i beslut.

Nutek är förvaltande myndighet med en regional organisation i alla programområden. Strukturfondspartnerskapen, som består av regionala aktörer, har till uppgift att, bland de ansökningar som godkänts av förvaltande myndighet, avge ett bindande yttrande om vilka ansökningar som ska prioriteras inför den förvaltande myndighetens beslut. Strukturfondspartnerskapen är gemensamma för strukturfundsprogrammen för både regionala utvecklingsfonden och socialfonden (se det nationella strukturfundsprogrammet nedan).

Nationellt strukturfundsprogram

Sveriges förslag till nationellt strukturfundsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning antogs av kommissionen i september 2007. Det övergripande målet för strukturfundsprogrammet är ökad tillväxt genom god kompetensförsörjning samt ett ökat arbetskraftutbud. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige är förvaltande myndighet för programmet.

Europeiska socialfonden bidrar med cirka 6,2 miljarder kronor till programmet för perioden 2007–2013. Nationell offentlig medfinansiering med samma belopp tillkommer. Europeiska socialfonden är det främsta verktyget för EU när det gäller att finansiera insatser för att uppnå de gemensamma strategiska sysselsättningspolitiska målen. För att anpassa det nationella strukturfundsprogrammet till regionala förhållanden har åtta regionala planer utarbetats av strukturfondspartnerskapen i samråd med Svenska ESF-rådet. Projekt som främjar kompetensutveckling och motverkar utanförskap på arbetsmarknaden kan få ekonomiskt stöd genom det nationella strukturfundsprogrammet. De första utlysningarna av projektansökningar inom programmet ägde rum i november 2007. Svenska ESF-rådet fattade under våren de första besluten om stöd till projekt utifrån de prioriteringar som hade gjorts av strukturfondspartnerskapen. Till och med mitten av november har det fattats beslut om stöd i 637 ärenden som totalt omfattar 916 miljoner kronor.

I strukturfondsprogrammen för både socialfonden och den regionala utvecklingsfonden, läggs stor vikt på uppföljning och utvärdering, på såväl programnivå som projektnivå, bl.a. för att bidra till kontinuerligt lärande. Programmen ska i enlighet med EU:s regelverk utvärderas i samband med själva programframtagandet, under programmens löptid och slutligen även efter det att programmen avslutats.

35.2.2 Territoriella program – INTERREG

För att stärka den ekonomiska och sociala utvecklingen och för att främja den territoriella sammanhållningen mellan Europas länder finansierar EU ett antal program för gränsöverskridande samarbete. Samlingsnamnet för dessa är Europeiskt Territoriellt Samarbete. Programmen kan delas in i tre typer:

- gränsregionala, dvs. samarbete i gränsregioner,
- transnationella, dvs. samarbete i större makroregioner samt
- interregionala, dvs. samarbete/erfarenhetsutbyte mellan regioner i hela EU.

Sverige deltar i tretton sådana program samt ett program för samarbete över EU:s externa gränser, ENPI Kolarctic (Ryssland). Totalt bidrar EU (genom Europeiska regionala utvecklingsfonden) med cirka 10 miljarder kronor till de program som Sverige deltar i under perioden 2007–2013, dessutom tillkommer finansiering från deltagande länder.

Följande program deltar Sverige i:

- Gränsregionala program: Sverige-Norge*, Botnia-Atlantica* Nord*, Södra Östersjön, Mellersta Östersjön och Öresund-Kattegatt-Skagerack*
- Transnationella program: Norra periferin*, Östersjön och Nordsjön
- Interregionala/nätverksprogram: Interreg IVC, Urbact, Espon och Interact

* förvaltas i Sverige

Programmet för samarbete över EU:s externa gränser, ENPI Kolarctic, godkändes först i slutet av året och genomförandet har därför inte kommit igång.

35.3 EU:s sammanhållningspolitik

Diskussionerna om den framtida sammanhållningspolitiken fortsatte under året både med anledning av kommissionens fjärde sammanhållningsrapport och inom ramen för översynen av EU:s långtidsbudget. Konsultationsrundan av den fjärde sammanhållningsrapporten avslutades den 31 januari och kommissionen presenterade resultatet i en rapport i juni. I juni avslutades också konsultationen om översynen av EU:s långtidsbudget. Kommissionen har också tagit fram en rapport med ett framtidsscenario och regionernas utveckling till 2020.

Den framtida sammanhållningspolitiken har under året behandlats på en högnivåkonferens i slovenska Maribor i april och på ett informellt ministermöte i Marseille i november. Diskussionerna väntas fortsätta under 2009, bl.a. på ett informellt ministermöte i Tjeckien.

Som ett led i EU:s återhämtningsplan med anledning av den finansiella krisen föreslog kommissionen den 26 november ändringar av strukturfondsförordningarna med syfte att påskynda och förenkla genomförandet av strukturfondsinsatser under innevarande och kommande programperioder. Förslaget har varit föremål för intensiva förhandlingar i en rådsarbetsgrupp under december och beräknas kunna antas av Europaparlamentet och rådet under våren 2009.

35.4 Territoriell sammanhållning

EU och dess medlemsstater bedriver sedan flera år tillbaka ett mellanstatligt samarbete kring territoriell sammanhållning. Även flera länder utanför EU-kretsen deltar i samarbetet, exempelvis Norge, Schweiz och Kroatien.

Begreppet ”territoriell” används i detta sammanhang liksom inom OECD för olika skeenden som kan kopplas till ett geografiskt område. I praktiken har exempelvis begreppet ”territoriell utveckling” kommit att beteckna en utveckling som är tydligt tvärssektoriell med avseende på olika sektorer eller politikområdets inverkan på ett territoriums eller regions utveckling. Den territoriella sammanhållningen fokuserar därmed på en politikutformning som är gränsöverskridande, såväl över geografiska och administrativa gränser, som över sektorsgränser.

En diskussion om definitionen av begreppet ”territoriell sammanhållning” pågår för närvarande inom ramen för den grönbok om territoriell sammanhållning som kommissionen presenterade den 6 oktober (se faktapromemoria 2008/09:FPM44). Synpunkter på grönboken välkomnas av kommissionen från alla typer av aktörer och organisationer till den 28 februari 2009. Kommissionens arbete med en Östersjöstrategi har dessutom en tydlig koppling till hur territoriell sammanhållning kan åstadkommas i ett makroregionalt perspektiv.

Det mellanstatliga samarbetet om territoriell sammanhållning har vidare resulterat i framtagandet av den territoriella agendan, vilken presenterades vid ett informellt ministermöte i Leipzig i maj 2007.

Den territoriella agendan innehåller utmaningar och prioriteringar utifrån den territoriella sammanhållningens grundläggande principer, medan handlingsprogrammet listar åtgärder som syftar till genomförande inom såväl EU:s som medlemsländernas ansvarsområden. Under de slovenska och franska ordförandeskapen har detta genomförandearbete fortsatt. Samtidigt som det franska ordförandeskapet vid ett informellt ministermöte i Marseille den 26 november också fokuserat på den territoriella sammanhållningens eventuella betydelse för utformningen av en framtida sammanhållningspolitik efter 2013.

Det tjeckiska ordförandeskapet avser att fokusera på den territoriella sammanhållningens möjligheter att utveckla relationerna mellan stad och landsbygd, medan det under Sveriges ordförandeskap kan bli aktuellt att ta hand om slutsatser från kommissionens grönbok samtidigt som

genomförandet av EU:s Östersjöstrategi kan ses som ett första exempel på en territoriellt definierad strategi på makroregional nivå. Skr. 2008/09:85

35.5 Östersjöstrategin

Sverige tog under hösten 2007 initiativ till att Europeiska rådet gav kommissionen i uppdrag att utarbeta en EU:s Östersjöstrategi inför det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009. Under året har kommissionen inlett ett intensivt arbete där Sverige har haft en viktig, stödjande roll. En process för att förankra och få inspel till strategin inleddes med en större konferens i Stockholm den 30 september följt av fyra tematiska konferenser präglade av de fyra prioriteterna; en ren och hållbar region, en konkurrenskraftig region, en attraktiv och tillgänglig region och en trygg och säker region. Svenska regioner och organisationer har visat ett mycket stort intresse att delta i processen och gjort ett stort antal inspel som underlag för strategin som ska presenteras av kommissionen senast i juni 2009. Strategin kan få en viktig roll för att öka samarbetet mellan olika politikområden och aktörer och därigenom förbättra Östersjöregionens konkurrenskraft och havsmiljö. Strategin kan därigenom också verka som gott exempel för andra regioner med speciella territoriella utmaningar i syfte att förbättra EU:s integration.

35.6 Europeiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte om urban utveckling

Inom EU bedrivs kunskaps- och erfarenhetsutbyte kring urban utveckling. Utgångspunkten för EU-samarbetet på området är subsidiaritetsprincipen och respekten för medlemsstaternas interna kompetensfördelning. Regeringen fattade i januari beslut om svenskt medlemskap i det europeiska kunskapsnätverket European Urban Knowledge Network under perioden 2008–2010.

Den 25 november hölls ett informellt ministermöte i Marseille i syfte att följa upp genomförandet av Leipzigstadgan om hållbara städer i Europa som antogs i maj 2007. Genomförandet av Leipzigstadgan, som fokuserar på utformningen och genomförandet av integrerad stadsutveckling, är ett mellanstatligt samarbete som förs vidare av respektive ordförandeskap. Frankrike har under hösten genomfört en utvärdering av stadgans genomförande och tagit initiativ till en dialogprocess för utformningen av en europeisk referensram för hållbar stadsutveckling.

DEL 7 TRANSPORTER, POLITIKEN I INFORMATIONSSAMHÄLLET OCH ENERGI

36 Transporter

Sveriges mål i EU-arbetet är att medverka till att skapa ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt transportsystem i Europa. Ett väl fungerande transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka Europas ekonomi och konkurrenskraft. Under året har ett direktiv antagits som innebär att myndigheter och operatörer som upphandlar vägfordon eller kollektivtrafik måste ställa miljökrav vid upphandlingen. Direktivet är en tydlig signal till fordonsindustrin att satsa på rena och energieffektiva fordon. Ett paket med rättsakter för att underlätta för tågtransporterna inom EU har antagits. Det kommer att effektivisera de administrativa procedurerna för godkännande av järnvägsfordon och förbättra reglerna. För sjötransporterna har särskilt säkerhetskraven stärkts genom att totalt ett tiotal rättsakter antagits.

36.1 Frågor som rör flera transportslag

36.1.1 Galileo – ett projekt för satellitnavigering

Den 9 juli antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 683/2008 om det fortsatta genomförandet av de europeiska programmen för satellitnavigering (Egnos och Galileo). Syftet med förordningen är att fastställa bestämmelserna för det fortsatta genomförandet av programmen, inklusive när det gäller styrning och gemenskapens finansiella bidrag. Bland annat regleras de faser som Galileoprogrammet kommer att omfatta. Utformningsfasen avslutades 2001 medan utvecklings- och valideringsfasen, som omfattar byggande och uppsändning av de första satelliterna, installation av de första markbundna delarna av infrastrukturerna m.m. kommer att avslutas 2010.

Under året gick programmet in i installationsfasen, som omfattar installation av all rymd- och markinfrastruktur. Denna fas kommer att löpa till 2013. Slutligen sker en driftsfas, som omfattar förvaltningen av infrastrukturen samt underhåll, löpande förbättring och förnyelse av systemet, liksom certifiering och standardiseringsverksamhet med anknytning till programmet, marknadsföring av systemet och annan verksamhet som krävs för utvecklingen av systemet och säkerställande av ett framgångsrikt genomförande av programmet. Driftsfasen ska inledas senast när installationsfasen har avslutats.

Genom rättsakten har också det globala satellitnavigeringssystemets (GNSS) programkommitté inrättats, som är viktig för den offentliga styrningen av programmet. En panel kommer att bildas med representanter från rådet (föregående, sittande och efterkommande ordförandeskapsländer), Europaparlamentet och kommissionen. Panelen kommer att träffas fyra gånger per år i syfte att övervaka utvecklingen av Galileo, inte minst frågor om ekonomisk risk. Sverige tillträdde panelen i januari 2009.

36.1.2 Paketet om grönare transporter

Kommissionen presenterade i juli ett paket om grönare transporter. Paketet innehåller paraplymeddelandet Grönare transporter, en inventering av vidtagna och planerade åtgärder på gemenskapsnivå, en strategi för att internalisera externa kostnader inom samtliga trafikslag, (se faktagromemoria 2007/08:FPM135), ett meddelande om åtgärder för att minska järnvägsbuller från befintliga fordon, (se faktagromemoria 2008/09:FPM11) samt ett förslag till ändring av det s.k. eurovinjett-direktivet (se avsnitt 36.2.3).

Paketet var svaret på en begäran till kommissionen som uttrycks i artikel 11 i direktiv 2006/38/EG om ändring av eurovinjett-direktivet. Enligt denna begäran skulle kommissionen senast den 10 juni ta fram en allmängiltig, öppen och begriplig modell för beräkning av samtliga externa kostnader, till grund för framtida beräkningar av infrastruktur-avgifter. Modellen skulle åtföljas av en konsekvensanalys av internaliseringen av de externa kostnaderna för samtliga transportmedel och en strategi för ett stegvist genomförande av denna modell för samtliga transportmedel. I förekommande fall skulle rapporten och modellen åtföljas av förslag till Europaparlamentet och rådet om ytterligare översyn av eurovinjett-direktivet.

Sverige har en allmänt positiv inställning till internalisering av trafikens externa kostnader och till att en övergripande strategi för transportslag för detta tas fram inom gemenskapen. Det hade dock varit önskvärt med mer vision, perspektiv och trafikslagsövergripande ansats i paketet. När det gäller förslaget om minskat buller från järnväg anser Sverige att det är olyckligt att lösningen nästan uteslutande bygger på åtgärden byte av bromsblock på alla godsvagnar. I ett glesbefolkat men geografiskt stort land är denna åtgärd knappast den mest samhällsekonomiskt effektiva.

Vid TTE-rådet den 9 december antogs rådsslutsatser om tre av meddelandena i paketet: Grönare transporter, En strategi för att internalisera externa kostnader samt Åtgärder för att minska järnvägsbuller från befintliga fordon. Rådet stödjer principen om internalisering av externa kostnader, samtidigt som vikten av en transportslagsövergripande ansats, en ambitiös forsknings- och innovationspolitik samt utveckling av intelligenta transportsystem understryks.

36.1.3 Myndigheter och kollektivtrafikoperatörer ska köpa miljövänligare fordon Skr. 2008/09:85

För att stimulera marknaden för rena och energieffektiva fordon och bidra till EU:s miljö-, klimat- och energipolitik har ett direktiv arbetats fram under året (se faktapromemoria 2007/08:FPM77). Direktivet innebär att myndigheter och operatörer inom kollektivtrafiken måste beräkna och beakta kostnaden för miljöpåverkan från energianvändning, koldioxidutsläpp och vissa luftföroreningar under fordonets drifttid när de upphandlar fordon eller kollektivtrafik. De nya reglerna som blir obligatoriska i alla EU-länder ska genomföras i till svensk lagstiftning senast 18 månader efter det att de har publicerats. Direktivet kommer att ha störst inverkan genom höjd ambitionsnivå i medlemsstater där miljökrav hittills inte ställts vid upphandling. I Sverige ställs vanligtvis redan miljökrav vid offentlig upphandling, men även här innebär direktivet en mer konsekvent tillämpning. Direktivet är en tydlig signal från EU och medlemsstaterna till fordonsindustrin att satsa på rena och energieffektiva fordon.

36.1.4 Transportgemenskap med västra Balkan

Transportrådet beslutade på sitt möte i juni att bemyndiga kommissionen att inleda förhandlingar med ett antal länder (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro och Serbien samt Kosovo, enligt FN:s säkerhetsråds resolution 1244 (1999)) om ett fördrag om upprättande av en transportgemenskap. Kommissionens målsättning är att förhandla fram ett förslag till transportfördrag som rådet kan ta ställning till under Sveriges ordförandeskap 2009. Målet med fördraget är att skapa en integrerad marknad för infrastruktur och landtransporter, inre vattenvägar och sjötransporter och att anpassa relevant lagstiftning med gemenskapslagstiftningen, inklusive den sociala lagstiftningen, i regionen. Det bedöms vara av stor politisk vikt att uppnå stabilitet i regionen. För att lyckas med det är det en förutsättning att stärka det regionala samarbetet på västra Balkan. Det mest verkningsfulla är då att få till stånd konkreta samarbetsprojekt för att förbättra relationerna mellan länderna. Sverige anser det angeläget att ett fördrag inom angivet mandat ingås.

36.2 Landtransporter

36.2.1 Vägtrafiksäkerhet

Trafiksäkerheten på TEN-vägnätet

Kommissionen föreslog 2006 ett direktiv som ska gälla för de vägar som ingår i TEN-vägnätet (KOM(2006) 569). Det handlar om att medlemsstaterna fastställer och genomför metoder för trafiksäkerhetsmässiga konsekvensanalyser, trafiksäkerhetsrevisioner, förvaltning av vägnätets

Gränsöverskridande uppföljning av trafikförseelser

En god uppföljning av trafikförseelser är en förutsättning för att kunna nå de uppsatta trafiksäkerhetsmålen. Ett problem är att många av de brott/förseelser som begås i ett medlemsstat av personer som bor i ett annat medlemsstat, inte följs upp. I det ursprungliga direktivförslaget (se faktapromemoria 2007/08:FPM114) som kom under sommaren föreslogs införandet av ett elektroniskt informationssystem för att underlätta gränsöverskridande uppföljning av vissa trafikförseelser nämligen hastighetsöverträdelse, trafiknykterhetsbrott, bristande bältesanvändning samt körning mot rött ljus. Förslaget bygger på ett förfarande för informationsutbyte mellan medlemsstaterna. Den behöriga myndigheten i fordonets registreringsland ska efter begäran omedelbart skicka information om ägaren till fordonet med vilket förseelsen begicks till den behöriga myndigheten i landet där förseelsen begicks. Myndigheten i landet där förseelsen begicks ska sedan skicka ett meddelande om betalning av böter till fordonsägaren.

Vid behandlingen i rådet har den rättsliga grunden för förslaget diskuterats. Föreslagen rättslig grund utgörs av EG-fördragets artikel 71 enligt vilken rådet ska fastställa åtgärder för att förbättra trafiksäkerheten. Beslut fattas med kvalificerad majoritet efter beslutsförfarande i enlighet med artikel 251. Rådets rättstjänst har uttalat sig i frågan att varken artikel 71 eller någon annan bestämmelse i EG-fördraget kan användas som rättslig grund för genomförande av direktivet. Det franska ordförandeskapet har under hösten lagt fram en rad olika förslag till ändring av direktivet, för att bemöta kritiken av att förslagets rättsliga grund inte är utklarad.

Många medlemsländer, däribland Sverige, anser dock fortfarande att frågan i första hand bör behandlas under tredje pelaren – polisiärt och rättsligt samarbete. Om alla straffrättsliga och polisarbetsanknutna element tas bort ur direktivet är det dock stor risk för att man inte uppnår syftet med förslaget. Sverige anser att det viktiga är att ta fram en lösning som verkligen leder till en mer effektiv lagföring av gränsöverskridande trafikförseelser. Man kan därför behöva göra en förutsättningslös analys av vilka möjligheter som finns i befintliga instrument för information och lagsökning respektive verkställighet och vad som skulle behövas och vara möjligt under första respektive tredje pelaren.

När det gäller informationsnätverk är det enligt Sveriges mening viktigt att använda de möjligheter till informationsutbyte som redan finns eller är under uppbyggnad. Det är också viktigt att de uppföljningssystem som byggs upp även kan användas av länder som, i likhet med Sverige, tillämpar föraransvar för de aktuella brotten.

Vägtransportpaketet

Ett vägtransportpaket som reglerar förutsättningarna för att bedriva gods- och busstrafik på väg presenterades av kommissionen i maj 2007 (se faktapromemoria 2007/08:FPM22). Det består av tre förordningar och rådet antog en gemensam ståndpunkt för paketet i början av 2009. Det tjeckiska ordförandeskapet har för avsikt att försöka nå en överenskommelse i andra behandlingen med Europaparlamentet så snabbt som möjligt.

Vägarbetstidsdirektivet

Kommissionen lade i oktober fram ett förslag (KOM(2008) 650 slutlig) till direktiv om ändring av direktiv 2002/15/EG om arbetstidens förläggning för personer som utför mobilt arbete om vägtransporter, det s.k. vägarbetstidsdirektivet (se faktapromemoria 2008/09:FPM33). Syftet med direktivet är att ålägga medlemsstaterna att införa minimiregler för arbetstidens förläggning för att förbättra skyddet för hälsa och säkerhet för personer som utför mobilt arbete om vägtransporter, dvs. yrkesförare. Direktivet syftar vidare till att förbättra vägtrafiksäkerheten och åstadkomma en ytterligare tillnärmning av konkurrensvillkoren. Syftet med kommissionens förslag är att modernisera direktivet för att åtgärda brister i fråga om genomförande, tillämpning och efterlevnad särskilt i förhållande till s.k. falska egenföretagare. Detta avser sådana personer som i syfte att undgå direktivets tillämpningsområde formellt uppträder som egenföretagare när de reellt är att betrakta som anställda. Kommissionens förslag kan delas upp i tre huvudpunkter:

1. införande av en förfinad definition av tillämpningsområdet (definition av vad som avses med mobil arbetstagare),
2. införande av en mer praktiskt hanterlig definition av nattarbete, och
3. nya krav på kontrollmekanismer.

36.2.3 Eurovinjett – avgifter för tunga lastbilar

Det så kallade eurovinjettdirektivet 1999/62/EG om avgifter på tunga godsfordon för användningen av viss infrastruktur är tillämpligt på fordonsskatter samt tidsbaserade och distansbaserade vägavgifter som tas ut på lastbilar och lastbilscombinationer med en högsta tillåten bruttovikt av mer än 3,5 ton. Direktivet tvingar inte medlemsstaterna att införa vägavgifter för lastbilar, men om sådana tillämpas på det transeuropeiska vägnätet måste de villkoren i direktivet uppfyllas.

Som en del i sitt paket för grönare transporter (se avsnitt 36.1.2) presenterade kommissionen i juli ett förslag till ändring av eurovinjett-direktivet (se faktapromemoria 2007/08:FPM136). Grundprincipen i det nu gällande direktivet är att vägavgifterna maximalt får motsvara självkostnaden för investering och drift av infrastruktur. Ändrings-

förslaget innebär att direktivet gör det möjligt att utöver den infrastrukturfinansierande avgiften införa en särskild vägavgift för att internalisera lastbilstrafikens externa kostnader. Avgiften ska få omfatta kostnader för utsläpp av lokala luftföroreningar, buller och trängsel. Kommissionens förslag innebär att intäkterna från den nya avgiften ska öronmärkas för åtgärder i transportsektorn.

Vid TTE-rådet den 9 december presenterade det franska ordförandeskapet en lägesrapport om rådets behandling av förslaget. Behandlingen av förslaget fortsätter under 2009.

36.2.4 Järnvägspaketet – Att underlätta för tågtransporterna inom EU

Rättsakterna i paketet behandlar:

- driftskompatibiliteten hos gemenskapens järnvägssystem,
- säkerheten på gemenskapens järnvägar, och
- den Europeiska järnvägsbyråns verksamhet (ERA-förordningen).

Huvudsyftena bakom paketet är att effektivisera de administrativa procedurena kring godkännande av järnvägsfordon samt att förenkla och förbättra det befintliga regelverket på EU-nivå. Den 18 juli trädde direktivet om driftskompatibiliteten hos gemenskapens järnvägssystem formellt i kraft. Rådet och Europaparlamentet hade kunnat enas om utformningen redan i den första behandlingen. För de två återstående rättsakterna i paketet fortsatte behandlingen under 2008. Uppgiften i förra årets utgåva av årsboken om att rådet och Europaparlamentet enats om den slutliga utformningen av paketets samtliga rättsakter i den första behandlingen var alltså felaktig. Den byggde på en optimistisk och som det visade sig förhastad bedömning av möjligheten för rådet och Europaparlamentet att komma överens om samtliga rättsakter.

Direktiv 2008/57/EG om driftskompatibiliteten hos gemenskapens järnvägssystem

Direktivet, som närmare beskrivs i faktapromemoria 2006/07:FPM47, ersätter de två befintliga direktiven om driftskompatibilitet. Medlemsstaterna ska senast den 19 juli 2010 ha gjort de ändringar i nationell lagstiftning som är nödvändiga för att införliva direktivet. Den sakligt sett viktigaste ändringen är att samtliga bestämmelser om fordonsgodkännande, i kraftigt reviderat skick, har samlats ihop i det nya direktivet. I dag återfinns bestämmelser om godkännande av fordon som inte är nyttillverkade eller ombyggda i artikel 14 i järnvägssäkerhetsdirektivet. Bestämmelserna upphörde att gälla den 19 juli enligt artikel 40 i det nya driftskompatibilitetsdirektivet. Men de nationella bestämmelserna som införlivar artikel 14 kommer att fortsätta gälla fram till den 19 juli 2010.

De nya bestämmelserna om fordonsgodkännande bygger på ett tätare samarbete mellan de nationella säkerhetsmyndigheterna kring fordonsgodkännanden. Det ska möjliggöra undanröjande av dubbelarbete och kostsamma förseningar. Till följd av olikheter i den tekniska ut-

formningen av de olika järnvägssystemen i Europa är det ännu inte möjligt att i någon större utsträckning tillämpa principen om ömsesidigt erkännande av beslut om fordonsgodkännande. Det har lett till att det nya direktivets bestämmelser om fordonsgodkännande i stor utsträckning behandlar typgodkännande.

Det behandlar också hur nationella säkerhetsmyndigheter får gå till väga när de ska fatta beslut om godkännande av fordon som redan är godkända i ett annat EES-land. Syftet bakom de senare bestämmelserna är att så långt möjligt begränsa utrymmet för ytterligare kontroller, krav på nya beslutsunderlag och bedömningar när ett fordon som redan är godkänt i en medlemsstat ska godkännas för användning i ytterligare en medlemsstat.

Direktivet om ändring av järnvägssäkerhetsdirektivet

Rådet fattade den 3 mars beslut om en gemensam ståndpunkt och den 9 juli fattade Europaparlamentet beslut. Rådet har ännu inte formellt godkänt överenskommelsen. Förutom att bestämmelserna om godkännande av järnvägsfordon samlas i direktivet om driftskompatibilitet innebär förslaget att en ny aktör och dess verksamhet definieras i EG-rätt (se faktagromemoria 2006/07:FPM49).

Syftet med ändringen är att ge järnvägsföretagen en garanti för att även underhållet av sådana fordon i deras tåg som ägs eller stadigvarande disponeras av andra än dem själva uppfyller i lag och i säkerhetssyfte ställda krav på underhåll. Verksamheten hos fristående aktörer verksamma med underhåll av järnvägsfordon ska i framtiden certifieras i enlighet med bestämmelser i förslaget. Härigenom kan järnvägsföretagens kostnader för kontroll av fordon begränsas något trots att järnvägssäkerhetsdirektivet alltjämnt lägger allt operativt säkerhetsansvar på järnvägsföretag och förvaltare för infrastruktur.

Ändring av förordningen om inrättande av en europeisk järnvägsbyrå

Rådet fattade den 3 mars beslut om en gemensam ståndpunkt och den 9 juli fattade Europaparlamentet beslut. Rådet har ännu inte formellt godkänt överenskommelsen.

Innebörden av ändringarna av förordningens bestämmelser är framför allt att Europeiska järnvägsbyrån (ERA) bemyndigas att utföra de uppgifter som paketets övriga två rättsakter förutsätter att myndigheten ska svara för (se faktagromemoria 2006/07:FPM48). Myndigheten får också en något utökad roll som kommissionens stabsorgan för frågor om driftskompatibilitets- och järnvägssäkerhet. Vissa av de nya bemyndigandena speglar därtill uppgifter som följer av direktivet om behörighetsprövning av lokförare, som ingår i det s.k. tredje järnvägs-paketet.

Kommissionen presenterade i oktober 2007 meddelandet Mot ett järnvägsnät för godstransporter (se faktapromemoria 2007/08:FPM29).

Rådet fattade den 7 april beslut om slutsatser med anledning av meddelandet. I slutsatserna, som stöddes av Sverige, välkomnar bl.a. rådet kommissionens initiativ och stöder dennas avsikt att senare återkomma med de lagstiftningsförslag som är nödvändiga för att åstadkomma ett järnvägsnät för godstransporter på vilket godstransporterna kan ges bättre prioritet. Sverige välkomnar initiativet, eftersom järnvägens internationella godstransporter fungerar alldeles för dåligt i dag. Kommissionen publicerade den 11 december ett förslag till förordning KOM(2008) 852 slutlig om ett europeiskt järnvägsnät för konkurrenskraftiga godstransporter. Förslaget har ännu inte analyserats närmare.

36.3 Sjöfart

36.3.1 Tredje sjösäkerhetspaketet

Tredje sjösäkerhetspaketet bestod ursprungligen av sju olika rättsakter. En av dessa har delats upp i två rättsakter och paketet utgörs nu av åtta rättsakter totalt. Syftet med paketet är dels att förbättra skyddet mot olyckor och utsläpp dels att ta hand om följderna av redan inträffade olyckor. Sex av rättsakterna är helt nya, medan två handlar om ändringar av befintliga direktiv om klassificeringssällskap, hamnstatskontroll och sjötrafikövervakning. De nya rättsakterna rör flaggstaternas ansvar, undersökning av olyckor, ersättning till passagerare vid sjöolyckor samt redarnas civilrättsliga ansvar. Rådet och Europaparlamentet nådde den 8 december en överenskommelse om paketet.

Sjötrafikövervakning

Förslaget utgör en omarbetning av direktivet om inrättande av ett övervaknings- och informationssystem för sjötrafik i gemenskapen, (se faktapromemoria 2005/06:FPM53).

Hamnstatskontroller

Förslaget utgör en omarbetning av direktivet om hamnstatskontroll (se faktapromemoria 2005/06:FPM60). Förslaget ses från svensk sida som ett av de viktigaste i det tredje sjösäkerhetspaketet.

Olycksfallsutredning

Direktivet om olycksfallsutredningar har till syfte att förbättra sjösäkerheten och att förhindra framtida sjöolyckor (se faktapromemoria 2005/06:FPM79).

Syftet med förslaget till förordning om ersättning till passagerare vid sjöolyckor (se faktapromemoria 2005/06:FPM67) är att lägga fast en gemenskapslagstiftning som innebär att ett enhetligt ansvar för dödsfall och skador vid befordran av passagerare till sjöss och på inre vattenvägar införs. Genom förslaget införlivas 2002 års Atenkonvention om dödsfall och skador vid befordran av passagerare och deras bagage i gemenskapslagstiftningen. Samtidigt utsträcks konventionens räckvidd till att omfatta även inrikes passagerartrafik med mindre fartyg. Utöver detta innehåller förordningen regler om förskottsbetalning till passagerare som lider skada samt ersättning för funktionshinderdes hjälpmedel som skadas under transporten.

Klassificeringssällskap

Syftet med förslaget till direktiv är att skärpa kraven på klassificeringssällskapen, dvs. de organ som inspekterar och certifierar fartyg. Det är således en reformering av gällande bestämmelser om erkännande av klassificeringssällskap (se faktapromemoria 2005/06:FPM64).

Flaggstatsdirektivet

Förslaget syftar främst till att lägga fast ett antal förpliktelser för flaggstater inom EU (se faktapromemoria 2005/06 FPM82). Kommissionens ursprungliga förslag till direktiv avseende flaggstatsförpliktelser innehöll dessutom åtgärder som skulle ha inneburit att medlemsstaterna överfört kompetens i enlighet med ett flertal konventioner inom sjöfartsområdet. Under förhandlingarna har dessa delar tagits bort. I stället har krav på att medlemsstaterna ska införa kvalitetscertifieringssystem för flaggstatsadministrationerna införts och samtliga EU medlemsstater ska genomgå den internationella sjöfartsorganisationens (IMO) granskningssystem.

Redares skadeståndsansvar

Syftet med förslaget till direktiv om redares skadeståndsansvar är i första hand att genomföra förbättringar i det ersättningsrättsliga skyddet för dem som drabbas av skador till följd av olyckor till sjöss (se faktapromemoria 2005/06:FPM66). Det ursprungliga förslaget innehöll regler om att medlemsländerna skulle tillträda 1996 års IMO-konvention om begränsning av sjörättsligt skadeståndsansvar. Förslaget har dock under förhandlingarna bantats till direktiv med krav på att redare ska ha obligatorisk försäkring eller säkerhet för sitt skadeståndsansvar.

36.3.2 Identifiering och spårning av fartyg (LRIT)

FN:s sjöfartsorganisation IMO är i färd med att genomföra ett globalt system för långväga identifiering och spårning (LRIT) av fartyg med hjälp av satellit. Systemet kommer bl.a. att omfatta inrättandet av en

internationell datacentral för distribution av LRIT-information. Anslutna länder meddelade under hösten till IMO om fartyg som för deras flagg ska rapportera till någon datacentral som är öppen för alla länder, välja en regional modell eller ansluta sig till den internationella centralen. TTE-rådet beslutade i oktober 2007 att inrätta en europeisk datacentral. Rådet antog den 9 december en resolution om tredjelands deltagande i EU-centralen.

36.3.3 En havspolitik för EU

Kommissionen presenterade under 2007 ett meddelande om en havspolitik för den Europeiska unionen (se faktagromemoria 2007/08:FPM52). Sverige stödjer arbetet med en integrerad och gemensam havspolitik inom EU. Många av de beslut och initiativ som krävs på det havspolitiska planet är av regional, nationell och inte minst av lokal karaktär. Nationell beslutsrätt är därför ett framträdande element i EU:s havspolitik. Tillsammans med meddelandet presenterade kommissionen även en åtgärdsplan som syftade till att tydligt visa på länkar mellan olika politikområden. Avsikten var att i ett första steg utforma verktyg för att planera resursanvändning, inhämta samt bearbeta data och skapa övervakningssystem. Syftet var att med stöd av dessa verktyg utforma en gemensam havspolitik i första hand genom samverkan mellan medlemsstaterna. Inom ramen för arbetet med havspolitiken har kommissionen under året även presenterat meddelande om havsbaserad vindkraft, Europeiska unionen och Arktis, riktlinjer för en integrerad strategi för havspolitiken samt en färdplan för fysisk planering i kust- och havsområden.

36.3.4 Sjömotorvägar

År 2006 kom Sverige överens med övriga EU-länder kring Östersjön om att gå ut med en utlysning för att få projektförslag när det gäller konceptet för sjömotorvägar. Tidsfristen gick ut i januari 2007. Det inkom ett flertal projekt med svensk anknytning. Efter en utvärdering, som skedde tillsammans med trafikverken, blev resultatet att Sverige stödde fyra olika projekt, nämligen

- Karlshamn–Klaipeda,
- Trelleborg–Sassnitz,
- Karlskrona–Gdynia, och
- Ystad–Swinoujscie.

Kommissionen fattade i november 2008 beslut om att stödja sjömotorvägsprojekten Karlshamn–Klaipeda och Trelleborg–Sassnitz. Beslutet innebär att de båda projekten totalt får cirka 15 miljoner euro i medfinansiering från EU:s TEN-T program.

36.4.1 Direktivet om flygplatsavgifter

Förslaget till direktiv om flygplatsavgifter presenterades av kommissionen 2007, (se faktapromemoria 2006/07:FPM53). Förslaget innehåller principer som ska tillämpas när flygplatsavgifter fastställs på nationell nivå. Förhandlingarna har nu slutförts och direktivet förväntas bli antaget i början av 2009. Sverige har ställt sig positiv till direktivets syfte och svenska ståndpunkter har tagits tillvara. Några grundläggande krav som införlivats i direktivet är att regelverket ska medge att flygplatser kan konkurrera med varandra och differentiera sina avgifter med hänsyn till bl.a. flygplans miljöegenskaper. Ett annan viktig aspekt för Sverige har varit att fortsatt kunna bedriva de statliga flygplatserna i form av ett nätverk med ett gemensamt avgiftssystem. Ett nytt regelverk bedöms kunna leda till lägre avgifter på flygplatser som har monopolställning i Europa. Detta kan i sin tur sänka flygbolagens kostnader.

36.4.2 Utsläppsrätter för luftfarten

Regeringen har aktivt verkat för att kommissionens förslag att inkludera flyget i handelssystemet ska kunna förverkligas så snabbt som möjligt. I juli enades rådet och Europaparlamentet om hur flyget ska anslutas till EU:s system för handel med utsläppsrätter och den 19 november antogs direktivet. Överenskommelsen innebär att flyg inom EU och till och från EU kommer att ingå i handelssystemet från 2012. I de rådsslutsatser som antogs vid TTE-rådet i oktober betonades att direktivet endast är ett första steg. Målet för EU är att träffa en global överenskommelse om att reducera utsläppen av växthusgaser från flyget. Regeringen driver aktivt denna fråga i förberedelserna inför klimatmötet (COP15) i Köpenhamn i december 2009.

36.4.3 Det gemensamma europeiska luftrummet och SESAR

Europaparlamentet och rådet antog den 10 mars 2004 förordningarna om det gemensamma europeiska luftrummet. Regelverket omfattar den europeiska flygtrafiktjänsten och syftar till att främja den fria rörligheten genom utvecklandet av säkra, kostnadseffektiva, kapacitetsstarka och miljömässigt hållbara flygtransporter. Den 25 juni 2008 presenterade kommissionen förslag (se faktapromemoria 2008/09:FPM1) till revidering av regelverket – det gemensamma europeiska luftrummet nr 2. Bakgrunden är att kommissionen anser att genomförandet av grundförordningarna går för långsamt och det nya förslaget innehåller därför preciseringar och skärpningar för att driva på utvecklingen, bl.a. för att skapa gränsöverskridande funktionella luftrumsblock, dvs. en indelning av luftrummet som görs utgående från operativa krav oberoende av nationella gränser. Sverige delar i stort kommissionens bedömning att

takten i genomförandet är för långsam och att det behövs ett mer stringent regelverk. Bland annat behövs preciseringar vad gäller gemensamma nätverksfunktioner (en central funktion med uppgift att ansvara för systemsynen i det gemensamma luftrummet), tidpunkter för etablerandet av funktionella luftrumsblock men också en större fokusering på utförandekraven på sikt inom flygtrafiktjänsten.

Från svensk sida är det också viktigt med en tydligare ambition på miljöområdet, t.ex. genom att skapa kortare rutter i det gemensamma luftrummet. Förhandlingarna inom rådet har påbörjats sommaren 2008. Vad gäller projektet SESAR, den tekniska och industriella delen av det gemensamma luftrummet, antog rådet den 9 oktober en resolution som bekräftar en övergång från utformnings- till utvecklingsfasen. Under våren 2009 förväntas kommissionen presentera ett förslag till rådet om en generalplan för det gemensamma europeiska luftrummet som ska bedrivas inom ramen för SESAR.

36.4.4 Ökad behörighet för den europeiska flygsäkerhetsbyrån

Europeiska byrån för luftfartssäkerhet, EASA, började sin verksamhet i september 2002. Förordningen gav EASA säkerhetsuppgifter inom områdena luftvärdighet samt miljöcertifiering av luftfartsprodukter, delar och anordningar. EASA:s uppgifter utvidgades senare till drift av luftfartyg, flygcertifikat och säkerheten i fråga om luftfartyg från tredjeland.

Den 25 juni presenterade kommissionen ett förslag om att ytterligare utvidga EASA-förordningen till att omfatta flygplatser och flygtrafiktjänster (se faktapromemoria 2007/08:FPM 138). På så sätt skulle byrån få ett samlat ansvar för flygsäkerhetsaspekterna på gemenskapsnivå.

Kommissionen menar att flygsäkerhetsaspekterna bör integreras med initiativet med ett gemensamt europeiskt luftrum så att man kan säkerställa att skapandet av större sammanhängande luftrum genom skapande av luftrumsblock inte påverkar flygsäkerheten. Sverige stödjer i princip kommissionens ambitioner på detta område. Målsättningen bör vara att skapandet av en inre marknad för lufttransporter kombineras med gemensamma säkerhetsregler som tillämpas på samma sätt i alla medlemsstater, dvs. en hög och enhetlig säkerhetsnivå inom gemenskapen. Förhandlingarna inom rådet har påbörjats under hösten.

36.4.5 Ny förordning om luftfartstjänster

En ny förordning om luftfartstjänster, som ska ersätta de tre existerande förordningarna i det s.k. tredje luftfartspaketet, trädde i kraft den 1 november 2008. Syftet med den nya förordningen är att öka marknads-effektiviteten och flygsäkerheten samt att förbättra passagerarskyddet. Någon mer radikal förändring av regelverket har dock inte avsetts, (se faktapromemoria 2006/07:FPM2).

Ett luftfartsavtal i en första fas mellan EU och USA, som innebär ett avreglerat luftfartsområde över Atlanten, började tillämpas den 30 mars. Parterna har nu återupptagit förhandlingarna om ett avtal i en andra fas. Kommissionen har, med stöd av mandat beslutade av rådet, också inlett förhandlingar om luftfartsavtal mellan gemenskapen och Kanada, Ukraina, Jordanien, Australien respektive Nya Zeeland. Kommissionen har också fått mandat att förhandla om luftfart med Israel och Libanon. Ett gemenskapsavtal med tredjeland ersätter medlemsstaternas bilaterala luftfartsavtal med det landet.

37 Politiken för informationssamhället

Politiken för informationssamhället omfattar områdena elektronisk kommunikation, informationsteknik (IT) och post. Målet för politiken för informationssamhället är säkra, robusta och lättillgängliga kommunikationer som i första hand tillhandahålls genom effektivt fungerande marknader. Det ska finnas ett stort utbud av tjänster som underlättar vardagen för hushåll och företag i hela landet.

37.1 EU:s politik på området för elektronisk kommunikation

I november tog telekomministrarna ett beslut om förslagen för elektronisk kommunikation. Regeringen ansåg att förslaget borde gått längre vad gäller harmonisering, en mer flexibel spektrumhantering och vad gäller möjligheten att kräva funktionell separation. Funktionell separation innebär att företag som äger infrastruktur som utgör en flaskhalsresurs, t.ex. accessnät, kan tvingas avskilja flaskhalsdelen av företagen till en separat enhet för att tillförsäkra alla operatörer lika tillgång. I vissa delar anser regeringen att förslaget försämrar dagens lagstiftning. Regeringen valde därför att lägga ner sin röst vid rådsmötet. För beslut krävdes enhällighet eftersom kommissionen höll fast vid sina reservationer. Detta betyder att rådet måste anta texten med enhällighet i stället för kvalificerad majoritet som annars gäller för detta slags beslut.

Huvudsyftet med regelverket är att uppnå ökad konkurrens och harmonisering inom området elektronisk kommunikation. Det ska leda till ett ökat utbud med lägre priser och bättre kvalitet för slutkunderna. Regelverket bygger på att de nationella regleringsmyndigheterna (i Sverige Post- och telestyrelsen, PTS) ska utöva tillsyn över marknaderna för elektronisk kommunikation. Regleringsmyndigheterna ska utföra analyser av hur de olika marknaderna fungerar. Om sådana analyser visar att det finns en dominerande aktör med ett betydande inflytande på en enskild marknad, betydande marknadsinflytande (SMP), har de möjlighet att införa särskilda skyldigheter för denna s.k. SMP-aktör. I regelverket fastställs också principer för fördelning av radiofrekvenser.

Europaparlamentet avslutade sin första behandling i september och de slutliga förslagen kan väntas antas under 2009.

37.2 Förordningen om internationell roaming

Europeiska rådet har i november antagit politiska riktlinjer för att utöka bestämmelserna i förordningen av roaming (se förklaring nedan) som man beslutade om 2007. Förslaget går ut på att nuvarande reglering av röstroaming ska fortsätta att gälla ytterligare tre år och att prisreglering inom EU införs för SMS och MMS samt på grossistnivå för dataroaming. Om Europaparlamentet godkänner förslaget kan förordningen träda i kraft under mitten av 2009.

Internationell roaming är när en mobiltelefonkund ringer utanför det egna landet och telefonsamtalet måste gå över en utländsk operatörs nät. Kostnaderna för att ringa och bli uppringd på sin mobiltelefon utanför sitt hemland har tack vare EU-regleringen gjort att priserna för roaming-samtalen i Europa på ett år har sjunkit med i genomsnitt 36,4 procent för utgående samtal och 42,9 procent för inkommande samtal. Utvärderingen är gjord av kommissionen och European Regulators Group (ERG).

37.3 Beslut om urvalssystem för mobila satellittjänster

Den 22 augusti 2007 lade kommissionen fram ett förslag om ett gemensamt urvalssystem för tilldelningen av radiofrekvenstillstånd för mobila satellittjänster (MSS, Mobile Satellite Services). Syftet med förslaget är att motverka en uppsplittring av marknaden och att tillvarata fördelarna med alleuropeisk täckning för dessa tjänster (se fakta-promemoria 2007/08:FPM4).

Syftet med beslutet är att varje land inte ska anordna nationella tilldelningsprocesser för de radiofrekvenser som behövs. Satellitsignaler når genom sin tekniska natur ut över stora geografiska ytor och därmed många länder samtidigt. Det vore i praktiken ohållbart att varje land skulle tilldela nationella tillstånd, inte minst eftersom radiovågor har en förmåga att störa ut varandra. MSS kommer att börja tillhandahållas i Europa med början 2011. Det som kommer erbjudas är mobil-tv och mobila bredbandstjänster.

Sveriges linje i förhandlingarna har varit att EU skulle ställa så höga krav som möjligt på operatörerna om att täcka en viss geografisk yta av EU. Detta för att ett maximalt antal människor i så många medlemsstater som möjligt ska få tillgång till tjänsterna.

Sverige var inte helt nöjda med den kompromiss som har förhandlats fram varför beslutet inte kunde stödjas i rådet. Men eftersom en majoritet av medlemsstaterna var för förslaget togs beslut för det på jordbruksrådet den 23 juni 2008.

Sverige har uppnått en lösning i flera steg. Minimikravet blir att operatörerna redan från början ska täcka minst 60 procent av EU:s gemensamma geografiska yta med sina system, vilket visserligen kan komma att utelämnas flera medlemsstater. De utvalda operatörerna måste dock i nästa steg, inom sju år, täcka minst hälften av all befolkning i alla

medlemsländer samt även minst 60 procent av varje lands geografiska yta. Sverige har också uppnått en möjlighet att använda frekvensutrymmet för något alternativt ändamål så länge inte det används för mobila satellittjänster. Frågan har diskuterats med trafikutskottet och EU-nämnden under november.

37.4 Frigjorda radiofrekvenser

Europeiska rådet antog i juni slutsatser om kommissionens meddelande Maximal nytta av den digitala utdelningen i Europa: Ett gemensamt sätt att hantera det spektrum som frigörs i samband med övergången till digitala sändningar (KOM(2007) 700). I slutsatserna lyfter rådet fram vikten av en samlad strategi på gemenskapsnivå för att dra största möjliga nytta av den digitala utdelningen – dvs. de frekvenser som frigörs i och med övergången till digitala TV-sändningar. Strategin bygger på att identifiera frekvensband som ska reserveras för vissa typer av tjänster. Slutsatserna lyfter fram fördelarna med att dela upp frekvenserna i två delband; för TV-sändningar respektive andra elektroniska kommunikationstjänster.

Slutsatserna hänvisar också till resultatet av världsradiokonferensen WRC-07, där mobila tjänster ska få samma skydd som TV-sändningar i frekvensbandet 790-862 MHz. Slutsatserna understryker också det önskvärda i att frigöra den digitala utdelningen så snabbt som möjligt i medlemsstaterna.

Rådsslutsatserna överensstämmer väl med den svenska politiken på området. Regeringen beslutade i december 2007 att de tidigare ”tv-frekvenserna” i frekvensbandet 790-862 MHz ska frigöras för nya elektroniska kommunikationstjänster. Värdet av dessa frekvenser hänger nära samman med om andra länder väljer samma lösning som Sverige varför en harmonisering skulle vara önskvärd och välkommen.

37.5 Europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet (ENISA)

Europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet (ENISA) fungerar som ett expertcentrum och ska bidra till att stärka medlemsstaternas, EU-institutionernas och näringslivets förmåga att hantera frågor som rör nät- och informationssäkerhet.

Sverige har under året i styrelsen arbetat med uppföljning av byråns strategiska inriktning, arbetsprogram och budget. Sverige har också stött kommissionens förslag att förlänga ENISA:s mandat oförändrat till 2012 i avvaktan på att kommissionen presenterar ett förslag på en mer heltäckande strategi för IT-säkerhetspolitiken på EU-nivå.

37.6 Strategin i2010 – det europeiska informationssamhället för tillväxt och sysselsättning

Skr. 2008/09:85

Inom EU sker det IT-politiska samarbetet främst inom ramen för initiativet i2010 – det europeiska informationssamhället för tillväxt och sysselsättning (KOM(2005) 229 slutlig). Initiativet är en del av Lissabonstrategin. Föregångarna till i2010 var e-Europa där två handlingsplaner togs fram: e-Europa 2002 och e-Europa 2005.

Strategin i2010 är ett strategiskt ramverk för det europeiska informationssamhället och för media och tre områden prioriteras:

1. Att skapa ett gemensamt europeiskt informationsområde som främjar en öppen och konkurrenskraftig inre marknad för informationssamhället och för medier.
2. Att stärka innovation och investeringar i IT-forskning för att främja tillväxt och fler och bättre arbetstillfällen. Målet är att minska klyftan till Europas ledande konkurrenter.
3. Att uppnå ett europeiskt informationssamhälle där alla kan delta, som främjar tillväxt och sysselsättning på ett sätt som överensstämmer med hållbar utveckling och som prioriterar bättre offentliga tjänster och livskvalitet.

Kommissionen lämnade i april en halvtidsöversyn av i2010 (se fakta-promemoria 2007/08:FPM113). Syftet med översynen är att värdera om initiativets allmänna inriktning är fortsatt relevant och ändamålsenligt för dagens politik för jobb och tillväxt. Bland slutsatserna märks att i2010 strategin som inleddes 2005 har lett till åtaganden att främja informationsteknik på nationell och EU-nivå. Alla medlemsstater menar att IT-utvecklingen är bland de starkaste i deras nationella reformprogram. EU:s institutioner har också främjat byggandet av en inre marknad för on-line tjänster och ökat finansieringen av forskning.

Sverige har presenterat sina planer på att under det svenska ordförandeskapet hösten 2009 genomföra en officiell konferens som syftar till att lämna ett substantiellt bidrag till debatten om EU:s framtida politik för informationssamhället efter 2010, ”post-i2010”. En konsult-rapport som Sverige upphandlat kommer att levereras två månader innan konferensen och kommer att utgöra underlag för konferensen.

37.7 Meddelande om framtida nätverk och Internet

Inom ramen för initiativet presenterade kommissionen ett meddelande om framtida nätverk och Internet (KOM(2008) 594 slutlig). Meddelandet bjuder en sammanställning och lägesrapport av tidigare initiativ och åtgärder samt andra aktiviteter. Dessa planeras av kommissionen på kort och medellång sikt och kan på olika sätt sägas förhålla sig till den samlande benämningen ”framtida nätverk och Internet” exempelvis:

- Genomförande av handlingsplan att främja introduktionen av IPv6 (Internet Protocol version 6 – IP är det nätverksprotokoll som används på Internet).

- Uppdatering av praxis avseende statsstödsregler i bredbandsprojekt.
- Kommande rekommendation för tillämpning av RFID (Radio Frequency IDentification – ett samlingsbegrepp för flera metoder att identifiera personer eller ting med hjälp av radioteknik – som används t.ex. inom logistik och produktionsteknik, där önskemålet är att veta var en stor mängd detaljer befinner sig, eller identifiering av personer, t.ex. vid inpassering genom dörrar).
- Kommande vitpaper om IT-standardisering.
- Kommande rekommendation om ”next generation access”.

Vid TTE-rådet i november antogs rådsslutsatser där dessa planer och aktiviteter följdes upp.

37.8 Uppdrag inom e-inkluderingsområdet

EU har utsett 2008 till e-inkluderingsår och den 1 december i år gav kommissionen ut meddelandet ”För ett tillgängligt informationssamhälle”. Meddelandet innehåller förslag på en gemensam och sammanhållen strategi för e-tillgänglighet för att åstadkomma detta samt förslag på åtgärder.

Regeringen har under EU:s pågående år för e-inkludering gett Handisam (Myndigheten för handikappolitisk samordning) i uppdrag att inom området kartlägga och analysera relevanta initiativ i Sverige och i EU med särskilt fokus på personer med fysiska och kognitiva funktionsnedsättningar (minnesproblem, språkliga problem t.ex. dyslexi).

Kartläggningen ligger till grund för e-inkluderande initiativ under det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009. I sin samordnande roll tar Handisam fram underlag till en nationell handlingsplan för e-inkludering och bistår regeringen i samband med ministerkonferensen i Wien hösten 2008 och e-förvaltningskonferensen i Malmö hösten 2009. Uppdraget utförs i samverkan med Post- och telestyrelsen (PTS) och Verva och i samråd med Närings- Finans- och Socialdepartementen.

I september i år fick Jönköpings universitet ett uppdrag av regeringen att ta fram en kvalitativ analys om digitala hinder för speciella grupper i samhället.

37.9 Meddelande om IT och energieffektivisering

Meddelandet om IT och energieffektivisering (se faktopromemoria 2007:088:FPM120) uppmärksammar IT:s potential för att förbättra energieffektivisering och fokuserar på de mest lovande områdena:

- elnätet,
- smarta byggnader,
- smart belysning, samt
- IT i sig självt.

Åtgärder som föreslås är ökad uppmärksamhet och utbyte av goda exempel, återinföra forskning och teknisk utveckling, främja användning och efterfrågedriven innovation.

Regeringen ställer sig positiv till att kopplingen mellan energi-effektivisering och IT uppmärksammas, men anser samtidigt att meddelandet innehåller få konkreta förslag. I Sverige och säkerligen även andra länder pågår redan den utveckling som meddelandet exemplifierar. Det europeiska mervärdet av kommissionens initiativ bör övervägas ytterligare.

Kommissionen avser att återkomma med ett andra meddelande på området IT och energieffektivisering under 2009.

38 Energi

Energipolitiken ska skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv energiförsörjning med liten negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Regeringen prioriterar energi- och klimatfrågor högt. Energieffektivisering i alla sektorer är ett avgörande verktyg för att uppnå detta, liksom effektivt utnyttjande av förnybara energikällor. Sverige har aktivt medverkat till att omsätta de ambitiösa klimat- och energimålsättningar och den energihandlingsplan Europeiska rådet antog i mars 2007, framförallt genom förhandlingar om det tredje inre marknads paketet samt direktivet om främjande av förnybar energi.

38.1 Tredje inre marknads paketet

Den 19 september 2007 lade kommissionen fram det paket med förslag (KOM(2007) 528–532) som följer upp Europeiska rådets slutsatser avseende behovet av att fullborda liberaliseringen av den inre marknaden för el och gas, bl.a. genom effektiv åtskillnad mellan å ena sidan transmissionsverksamhet och å andra sidan produktionsverksamhet och handel av el. Detta paket är det tredje i ordningen och utgör en revidering av det senaste lagstiftningspaketet, som antogs 2003.

Det tredje inre marknads paketet består av:

- Ändring av gällande el- resp. gasmarknadsdirektiv.
- Ändring av gällande el- resp. gasmarknadsförordning.
- Förordning om etablerande av en myndighet för samarbete mellan nationella tillsynsmyndigheter.

I paketet föreslås åtgärder för effektiv åtskillnad, vilka även ska tillämpas i förhållande till tredjeländ. Kommissionen har lagt fram förslag om full ägarskapsåtskillnad för överföringsverksamhet och en alternativ lösning med en s.k. Independent System Operator (ISO). De nationella tillsynsmyndigheterna föreslås få stärkt oberoende och mer harmoniserade befogenheter, liksom utökade uppgifter. En europeisk byrå för samarbete

mellan energitillsynsmyndigheter inrättas. Ytterligare åtgärder som föreslås för att förbättra marknadens funktion är exempelvis inrättande av ett organ för europeiskt samarbete mellan systemoperatörer (TSO:s) och förslag till stärkt marknadstransparens. Efter att en kompromisslösning om åtskillnad uppnåddes vid Energirådet den 6 juni infördes tre alternativ för att säkerställa åtskillnad mellan producenter och nät-distributörer. Dessa är:

- Ägarskapsåtskild systemansvarigt stamnätsoperatör (TSO).
- Oberoende systemoperatör (ISO).
- Oberoende stamnätsoperatör (ITO).

De två sistnämnda får tillämpas av medlemsstaterna för de företag som är vertikalt integrerade (dvs. har både transmission och produktion/handel inom samma koncern) när lagstiftningspaketet träder i kraft. Det tredje alternativet innebär att transmission fortsatt får bedrivas i vertikalt integrerade företag men under detaljreglering som garanterar oberoende.

En formell politisk överenskommelse om lagstiftningspaketet träffades vid ministerrådsmötet 10 oktober. En gemensam ståndpunkt antogs via en skriftlig procedur som avslutades den 9 januari 2009. Sverige anser att alla medlemsstater liksom kommissionen har visat prov på stor kompromissvilja. Sveriges inställning är också att den kompromiss som slutligt uppnåtts innehåller de viktigaste elementen för att uppnå en ännu bättre inre marknad för el och gas inom EU. Den andra behandlingen inleddes under 2009, med sikte på att leva upp till Europeiska rådets slutsatser om att en slutlig överenskommelse med Europaparlamentet under våren 2009.

Även om det ännu kvarstår att jämka ihop Europaparlamentet och rådet ståndpunkter, är Sverige förhoppningsfullt om att lagstiftningspaketet kan antas under den andra behandlingen, dvs. innan Sveriges ordförandeskap och träda i kraft under 2009. Om så inte skulle vara fallet kommer det inre marknadspaketet att också bli en fråga för det svenska ordförandeskapet genom ett s.k. förlikningsförfarande. Det tredje inre marknadspaketet har senast behandlats i EU-nämnden den 22 februari, 30 maj samt 3 oktober.

38.2 Direktiv om främjande av förnybar energi

Vid Europeiska rådets vårtoppmöte 2007 fattades beslut om en integrerad klimat- och energipolicy. I centrum för beslutet stod ett övergripande klimatmål om att minska unionens utsläpp av växthusgaser med 20 procent till 2020. I syfte att kunna leva upp till detta mål antog Europeiska rådet bl.a. ett mål om 20 procent förnybar energi till 2020.

Ett direktivförslag lades fram i januari, som en del i ett samlat klimat- och energipaket (se faktapromemoria 2007/08:FPM81). Detta direktivförslag slår dels fast bindande nationella mål för förnybar energi, inklusive ett bindande mål för förnybar energi i transportsektorn uppgående till 10 procent. Därutöver föreslås en rad åtgärder för att minska barriärer och främja användningen av förnybar energi i el, värme och transportsektorerna. Omdiskuterade element har bl.a. varit

hållbarhetskriterier för biodrivmedel, transportsektorsmålet och den flexibilitetsmekanism som syftar till att underlätta klara högt ställda nationella mål genom tillgodoräknande av import av förnybar el och värme. Innan förslaget lades fram var dock det mest kontroversiella i detta direktivförslag det annex som slår fast respektive medlemsstats övergripande bindande mål. Då ansvarsfördelningen av det totala EU-målet utgör ett nollsummespel, har de individuella nationella målen därefter inte varit föremål för någon diskussion rådet.

Hållbarhetskriterierna har för svenskt vidkommande varit den mest känsliga frågan i direktivet. Kriterierna var utformade med processen för framställning av dagens biodrivmedel för ögonen, där en bieffekt är att skogsråvara från hållbart brukad skog i kallt klimat delvis diskvalificeras. Sverige fick länge mycket begränsat gehör för att biobränslen från hållbart skogsbruk ska få tillgodoräknas som råvara för framställning av förnybara biodrivmedel, t.ex. andra generationens biodrivmedel. Frågan löstes ut i september genom att Sverige tillsammans med kommissionen lyckades få gehör för en förstärkning av den revisionsklausul för hållbarhetskriterierna som redan fanns med sikte på en utvidgning till fasta biobränslen 2010. Denna förstärkning uppmanar kommissionen att redan 2009 se över och lämna förslag till revideringar också rörande de skogsråvarubaserade biodrivmedel och mer innovativa processer för framställning av biodrivmedel än dagens metoder.

Rådet och Europaparlamentet nådde i december en överenskommelse om direktivet och antog direktivet tillsammans med övriga delar i Klimat- och energipaketet den 17 december. Rådet kommer att anta paketet så snart det är översatt och språkgranskat, vilket väntas ske under början av 2009. Direktivet om främjande av förnybar energi har behandlats i EU-nämnden den 22 februari, 30 maj, 3 oktober samt 5 december.

38.3 Fortsatt utveckling av en energipolitik för Europa – försörjningstrygghet

EU:s energipolitik vilar på tre pelare; konkurrenskraft (marknadsfunktion), miljömässig hållbarhet (klimat) samt försörjningstrygghet. Den första s.k. Strategiska energiöversynen, som presenterades i januari 2007, lade grunden för den nuvarande inriktningen på EU:s energipolitik och resulterade i Europeiska rådets slutsatser 2007, där EU:s 20-20-20-mål till 2020 beslutades och en handlingsplan för åren 2007–2009 antogs. Under 2007 och början av 2008 lade kommissionen fram förslag som täcker de två förstnämnda pelarna och den 13 november presenterade kommissionen den andra Strategiska energiöversynen som, i enlighet med vad Europeiska rådet beslutat, har energiförsörjning som tema.

Den andra Strategiska energiöversynen utgör ett paraply-policypaper för ett helt paket med initiativ, totalt sett 13 dokument. Kärnan i paraplydokumentet är en Europeisk handlingsplan för försörjningstrygghet och solidaritet i energisektorn (KOM(2008) 781), som vilar på fem pelare, syftande till utveckling av:

- Infrastruktur
- Externa relationer
- Solidaritet
- Energieffektivisering
- Inhemska energikällor.

Det andra huvudelementet är att kommissionen aviserar en vision för perioden 2020-2050. Avsikten är att en ny energihandlingsplan ska antas 2010 med sikte på åtgärder till 2030 och en vision för 2050. Mål ska kunna sättas för t.ex. koldioxidfri elproduktion 2050 och brutet oljeberoende i transportsektorn.

Inom ramen för de ovan nämnda fem pelarna lanseras ett antal initiativ redan i detta paket, i andra fall aviseraras kommande initiativ. Paketet innehåller i nuläget fyra konkreta lagstiftningsinitiativ, varav tre inom energieffektiviseringsområdet:

- Revidering av direktiv om byggnaders energiprestanda
- Revidering av direktiv om energimärkning av energirelaterade produkter
- Direktiv om märkning av däck
- Reviderat oljelagringsdirektiv

Härutöver ingår en rad meddelanden. Vissa av dessa är framåtsyftande, såsom en grönbok om transeuropeiska energinätverk, ett meddelande om hur målet om 20 procent energieffektivisering ska uppnås, och ett meddelande om havsbaserad vindkraft. Andra meddelanden utgör utvärderingar av befintliga direktiv, såsom kraftvärmedirektivet och gasförsörjningsdirektivet.

Under året har rådet givit en första presentation av paketet och hållit en policydebatt om den övergripande strategiska energiöversynen, vilken behandlades i EU-nämnden den 5 december.

Regeringens preliminära ståndpunkt framfördes då, dvs. att inriktningen att EU:s försörjningstrygghet vilar på en bred bas välkomnades. Regeringen anser att klimatåtgärder såsom satsningar på energieffektivisering och förnybar energi har stor betydelse för försörjningstryggheten, vilket även också meddelandet lägger stor vikt vid. Regeringen välkomnade särskilt kommissionens sikte på en vision för 2050, där EU:s nästa energihandlingsplan skulle kunna sätta mål för t.ex. koldioxidfri elproduktion och brutet oljeberoende i transportsektorn.

38.4 Kärnsäkerhet och strålskydd

Inom det europeiska samarbetet ligger strålskydds- och kärnsäkerhetsfrågorna under ett särskilt fördrag, Euratomfördraget. Dessa frågor behandlas i rådsarbetsgruppen för atomfrågor (atomgruppen).

Under det franska ordförandeskapet antogs en rådsresolution om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Denna resolution uppmanar medlemsstaterna att ta fram planer på hur använt kärnbränsle och radioaktivt avfall ska omhändertas. Inför diskussionerna om denna hölls en workshop om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Kommissionen gjorde ett antal olika presentationer om avfalls-

hanteringen i EU, om den senaste Eurobarometern om kärnavfall, om avfallsdiskussionerna i ENEF (European Nuclear Energy Forum) samt en presentation om avveckling av kärntekniska anläggningar. Detta ledde efter förhandlingar fram till en rådsresolution på området. I sin presentation nämnde kommissionen bl.a. Sverige som ett av de medlemsstater som kommit längst gällande planerna på slutförvaring för använt kärnbränsle.

Vidare antogs rådsslutsatser om utvecklingssamarbete på kärnsäkerhetsområdet med utgångspunkt från den rapport från kommissionen som lämnades till rådet i juni. Slutsatserna behandlar grundläggande kriterier för vilka stater som kan kvalificera sig för bistånd samt uppföljning och rapportering av samarbetet.

Kommissionen presenterade i slutet av året ett förslag på direktiv på kärnsäkerhetsområdet. Kommissionen betraktar detta förslag som ett reviderat förslag i förhållande till det som lades vid årsskiftet 2002/2003 som blockerades i rådet av ett antal medlemsstater, däribland Sverige. Det nya förslaget har tagits fram efter samråd med den rådgivande gruppen (High Level Group on Nuclear Safety, HLG) som tillsattes av kommissionen efter rådsslutsatser i maj 2007. Huvuduppdraget för gruppen var att arbeta med frågan hur det internationella samarbetet som bedrivs inom kärnsäkerhetsområdet kan utnyttjas bättre. Förhandlingarna har inletts i atomgruppen för atomfrågor, men förslaget kommer att inte att förhandlas klart förrän 2009.

I april 2008 hölls det fjärde granskningsmötet enligt kärnsäkerhetskonventionen. Euratomgemenskapen är sedan 2001 en kontrakterad part enligt konventionen, men redovisar bara enligt vissa av konventionens sammanlagt 35 artiklar eftersom Euratom inte driver egna anläggningar som omfattas av konventionen. Under året har även Euratomgemenskapens rapport enligt avfallskonventionen behandlats i atomgruppen.

Under hösten har förhandlingar inletts om ett nytt förhandlingsmandat för kommissionen gällande en revidering av avtalet mellan Euratom och Kanada om kärnkraftens användning för fredliga ändamål. Det befintliga avtalet behöver ses över bl.a. p.g.a. det stora antalet ändringar som gjorts genom åren samt den senaste utvidgningen av EU då Rumänien har två kanadensiska reaktorer i drift i kärnkraftverket Cernavodă. Sverige och flera andra medlemsstater har även bilaterala avtal med Kanada. Sedan Sverige blev medlem i EU har avtalet varit vilande i de delar som täcks av avtalet mellan Euratom och Kanada.

Sedan en tid pågår diskussioner i atomgruppen gällande inspektionsregimen för kärnämneskontroll. Då medlemsstaterna även har förpliktelser gällande kärnämneskontroll gentemot det globala icke-spridningsavtalet har ett trilateralt avtal ingåtts mellan IAEA, kommissionen samt medlemsstaterna. Enligt flera medlemsstater har det uppkommit problem då kommissionen gjort omprioriteringar som medfört att vissa medlemsstater som är beroende av kommissionen fått svårigheter att leva upp till sina åtaganden. Sverige tillhör inte denna grupp eftersom det sedan tiden före medlemskapet i EU finns en etablerad inspektionsverksamhet vid den svenska kontrollmyndigheten. Diskussionerna nu avser att hitta en väg till att få dessa inspektioner att fungera på ett för alla parter acceptabelt sätt.

Kommissionens arbete med omarbetning av direktivet om grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagares och allmänhetens hälsa mot faror som uppstår av joniserande strålning (96/ 29/Euratom) fortsätter. Omarbetningen är föranledd av de nya rekommendationer som beslutats av den internationella strålskyddskommissionen. Översyn och kompletterande skrivningar görs efter hörande av, och i samarbete med, kommissionens expertgrupp, artikel 31-gruppen. Parallellt med arbetet inom EU pågår uppdatering av motsvarande standarder inom det internationella atomenergiorganet (IAEA). Troligtvis kommer inget nytt direktiv om grundläggande säkerhetsnormer presenteras förrän IAEA är klara med sitt arbete. Planen i dag är att kommissionen tidigast under 2010 presenterar ett förslag.

DEL 8 JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL

39 Den gemensamma jordbrukspolitiken

Målsättningen för Sverige är en avreglerad och marknadsorienterad jordbrukssektor styrd av konsumenters efterfrågan. Sverige har inom ramen för översynen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, den s.k. ”hälsokontrollen”, framförallt verkat för:

- att allt direktstöd ska frikopplas fullt ut,
- att gårdsstödsystemet ska förenklas och strömlinjeformas,
- att överföringen av resurser från direktstödet till landsbygdsprogrammen ska öka,
- att alla kvarvarande prisstöd och produktionsbegränsningar ska avskaffas,
- att de samhällsekonomiska och budgetmässiga kostnaderna för politiken ska minska,
- att översynen ska jämna vägen för ytterligare jordbruksreformer och sänkta utgifter i samband med den bredare budgetöversynen.

Den allmänna och långsiktiga målsättningen är en avreglerad och marknadsorienterad jordbrukssektor samt kraftiga minskningar av utgifterna för jordbrukspolitiken, inklusive en utfasning av nuvarande direktstöd.

39.1 Hälsokontrollen

Vid jordbruks- och fiskerådet den 18–20 november slöts en politisk överenskommelse om de lagstiftningsförslag som kommissionen lagt fram i maj inom ramen för den s.k. hälsokontrollen, dvs. översynen av 2003 års reform av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (KOM(2008) 306). Förslagen berör regelverken på området för direktstöd, inklusive samlat gårdsstöd, landsbygdsutveckling och den samlade marknadsordningen.

Resultatet av översynen är i korthet följande:

- Reglerna om direktstöd blir enklare, framför allt genom att föråldrade villkor rensas bort. Vidare uppdateras tvärvillkoren, dvs. de krav inom bl.a. folkhälsa, växtskydd, miljö och djurskydd som jordbrukaren måste uppfylla för att få fullt stöd. Vissa krav som inte har direkt anknytning till jordbruksverksamhet rensas bort och vissa nya krav avsedda att öka skyddet för vatten och biologisk mångfald läggs till.

- Överföringen av finansiella medel från direktstödet till landsbygdsprogrammen (s.k. modulering) kommer successivt att öka fram till 2012, för att uppgå till totalt 10 procentenheter av direktstödet 2013.
- Direktstödet för de jordbrukare som får mer än 300 000 euro om året i stöd minskas med ytterligare 4 procent (s.k. progressiv modulering). Även dessa medel överförs till landsbygdsprogrammen.
- De ytterligare medel som tillförs landsbygdsprogrammen öronmärks för ökade satsningar inom fyra centrala områden där jordbruket ställs inför nya utmaningar, nämligen klimatförändringar, förnybar energi, förvaltning av vattenresurser samt bevarande av biologisk mångfald. Satsningarna på miljö- och hållbarhetsaspekter i den andra pelaren kommer följaktligen att öka, vilket ger Sverige möjlighet att sätta in ytterligare insatser för att t.ex. förbättra havsmiljön i Östersjön och bevara den biologiska mångfalden. Därutöver kan insatser göras för att stärka konkurrenskraften inom mjölksektorn. När medlemsstaterna använder de ytterligare medel som tillförs landsbygdsprogrammen, behöver de inte medfinansiera åtgärderna i lika hög grad som vad som är fallet med övriga delar av programmen.
- Praktiskt taget allt direktstöd kommer frikopplas före 2013, dvs. stödet upphör att vara knutet till produktion inom en viss sektor. Det innebär att produktionen i högre grad kommer att styras av efterfrågan och prisnivån på marknaden, i stället för att bestämmas av hur mycket stöd en jordbrukare kan få för en viss mängd av en viss produkt. Frikopplingen leder också till administrativa förenklingar för både jordbrukare och myndigheter.
- Medlemsstaterna ska sätta en lägsta gräns för enskilda utbetalningar av direktstöd, för att undvika betalning av stödbelopp som är så små att de inte motsvarar den administrativa kostnaderna. I Sverige kommer tröskeln kunna sättas mellan 100–200 euro eller 1–4 ha.
- Användningen av marknadsåtgärder, dvs. intervention och vissa marknadsstöd, begränsas. Systemet med mjölkkvoter upphör att gälla den 31 mars 2015. Fram till dess kommer systemet fasa ut stegvis genom att kvoterna höjs med 1 procent per år t.o.m. 2013. Syftet med detta är att prisnivån på mjölkmarknaden inte ska sjunka alltför drastiskt den dag då kvoterna försvinner helt och hållet och produktionen släpps fri.
- Medlemsstaterna får möjlighet att använda en del av direktstödet till särskilda åtgärder avsedda att bl.a. mildra verkningarna av den ökade marknadsanpassningen eller att ge bidrag till försäkring mot förluster som orsakas av ogynnsamma väderförhållanden, djur- eller växtsjukdom, skadedjursangrepp eller miljöincidenter.
- Kommissionens förslag är i stort sett budgetneutralt.

- Hälsokontrollen har slutligen gjort det möjligt att få gehör för den svenska betesmarksfrågan. Av den uppgörelse som nåddes framgår bl.a. att kommissionens ”trädtäthetsgräns” inte behöver tillämpas strikt på traditionella naturbetesmarker som används för bete. Vidare fastslås det i överenskommelsen att betesmark kan berättiga till stöd inom landsbygdsprogrammet även om det inte berättigar till gårdsstöd. Sverige får också möjlighet att föra över medel från gårdsstödet till landsbygdsprogrammet för att finansiera förstärkta åtgärder för skötsel av värdefulla betesmarker.

Rådet fattade formellt beslut om hälsokontrollspaketet i december. De nya reglerna träder i kraft den 1 januari 2009.

39.2 Marknadsordningarna

39.2.1 Skolfruktsprogrammet

Sverige är kritisk till avsättningsfrämjande stöd på EU-nivå, vilket är ett av motiven med programmet, och anser att ett eventuellt skolfruktsprogram är en nationell angelägenhet. Då Sverige har stått ensamma som motståndare till programmet har målsättningen för det svenska agerandet varit att framförallt verka för:

- att utesluta sockrade produkter,
- att begränsa budgeten,
- att programmet inte ska begränsas till att endast gälla produkter från EU.

Kommissionen publicerade den 8 juli ett förslag om att upprätta ett program för frukt i skolan. Omfattande diskussioner fördes i rådet. Förslaget diskuterades i miljö- och jordbruksutskottet och i EU-nämnden. En politisk överenskommelse om förslaget fattades vid jordbruks- och fiskerådet i november och formellt beslut fattades i december. Programmet kommer att börja gälla fr.o.m. läsåret 2009/2010.

Förslaget syftar till att införa ett skolfruktsprogram för gratisutdelning av vissa produkter från sektorerna frukt och grönsaker; bearbetade produkter; samt bananer till skolelever i åldrarna 6–10 år (se faktapromemoria 2008/09:FPM7). Målsättningen med programmet är att öka konsumtionen av frukt och grönsaker och på så vis främja goda matvanor hos barn. Det finns även ett avsättningsfrämjande motiv bakom förslaget. Gemenskapsstödet är i kompromisstexten satt till 90,177 miljoner euro/läsår (90 miljoner euro i kommissionens ursprungliga förslag) och får inte överstiga 50 procent, respektive 75 procent för konvergensregionerna. Det ska vara frivilligt för medlemsstaterna att själva välja om de ska delta i programmet eller inte.

Sverige var framgångsrikt i förhandlingarna och fick igenom de viktigaste frågorna, såsom att begränsa programmet till att inte innefatta sockrade produkter, begränsa programmet till endast en marginell ökning

av budgeten samt att utestänga en formulering om att det ska vara obligatoriskt att endast använda sig av EU-produkter. Skr. 2008/09:85

39.2.2 Förenklingar

Kommissionen fortsätter sitt arbete med att uppnå förenklingar på jordbruks- och livsmedelsområdet. Arbetet ingår som en del i kommissionens strävan att uppnå bättre reglering och att minska den totala administrativa bördan orsakad av EU-lagstiftningen med 25 procent till år 2012.

Kommissionen utarbetade redan 2006 en handlingsplan för förenklararbetet inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik (KOM(2008) 33). Planen har till syfte att förenkla regelverket och att minska den administrativa bördan för både enskilda och myndigheter. I handlingsplanen finns för närvarande 49 konkreta förenklingsförslag listade. Av dessa har 40 genomförts fullt ut och handläggningen av resterande förslag pågår. Härutöver fortsätter arbetet med att upphäva föråldrad lagstiftning. Kommissionen håller dessutom på att utvärdera förenklingsförslag som inkommit från medlemsstaterna för att bedöma om dessa kan inkluderas i handlingsplanen.

Kommissionen informerar medlemsstaterna fortlöpande om hur förenklararbetet fortskrider. Under året har speciell information lämnats bl.a. om förenklingar inom ramen för hälsokontrollen och den samlade marknadsordningen samt om förenklingselement inom ramen för grönboken om kvaliteten på jordbruksprodukter.

39.3 Gårdsstöd

39.3.1 Betesmark

Gårdsstödet är helt finansierat av EU och ska bl.a. säkra en skälig inkomstnivå för jordbrukarna. Stödet är frikopplat från krav på traditionell jordbruksproduktion men är ändå baserat på innehav och skötsel av jordbruksmark. EG-lagstiftningen har en tämligen snäv definition av vad som är jordbruksmark, vilket blir särskilt påtagligt när det gäller vad som kan klassas som stödberättigande betesmark. De traditionella svenska trädbärande betesmarkerna passar in dåligt på definitionen, som snarare är utformad för betesvallar, bl.a. klassas marker med mer än 50 träd per hektar snarare som skog än som jordbruksmark. Målsättningen för Sverige är att bevara våra traditionella betesmarker och därmed bevara det öppna jordbrukslandskapet med dess biodiversitet. Under året konstaterades att det inte var självklart att dessa marker kunde få gårdsstöd.

Under året fördes därför en bilateral diskussion mellan Sverige och kommissionen om denna ”trämgräns” som befarades utesluta en betydande andel av de svenska betesmarkerna från gårdsstödet. I samband med hälsokontrollen nåddes en uppgörelse i form av en deklARATION från kommissionen (KOM(2008) 306) där det bl.a. framgår

att kommissionens ”trädtäthetsgräns” inte behöver tillämpas strikt på traditionella naturbetesmarker som används för bete. Vidare fastslås det i överenskommelsen att betesmark kan berättiga till ersättning inom landsbygdsprogrammet även om det inte berättigar till gårdsstöd. Sverige får också möjlighet att föra över medel från gårdsstödet till landsbygdsprogrammet för att finansiera förstärkta åtgärder för att sköta värdefulla betesmarker.

Sverige får därför anses ha fått nödvändiga verktyg för att kunna fortsätta stödja hävden av våra traditionella och mest värdefulla betesmarker genom den uppgörelse som träffades i samband med hälsokontrollen av den gemensamma jordbrukspolitiken.

39.4 Ekologisk produktion

Vid jordbruks- och fiskerådet i juni 2007 beslutades om en ny förordning för ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter (rådets förordning (EG) nr 834/2007). Därefter har tillämpningsregler för produktion och märkning, import samt vattenbruk diskuterats i ständiga kommittén för ekologiskt jordbruk. Efter omröstning i kommittén har kommissionen beslutat om tillämpningsregler för produktion och märkning (Kommissionens förordning (EG) nr 889/2008) samt för import av ekologiska produkter från tredjeländer. Båda dessa förordningar träder i kraft den 1 januari 2009, dvs. samtidigt som rådets förordning. Tillämpningsregler för vattenbruk förväntas bli färdiga under våren 2009.

Vid jordbruks- och fiskerådet i september enades medlemsstaterna om att senarelägga tidpunkten för regeln om obligatorisk märkning med EU:s gemensamma logotyp för ekologisk produktion. Regeln skulle ursprungligen ha trätt i kraft den 1 januari 2009, men kommer i stället att träda i kraft under 2010.

39.5 Landsbygdsutveckling

Under året har genomförandet av huvuddelen av de EU-medfinansierade landsbygdspolitiska åtgärderna under programperioden 2007–2013 kommit igång. Totalt har 94 landsbygdsprogram godkänts. Sverige tillhörde de länder som först fick sitt program godkänt, vilket skedde i juli 2007. Ett europeiskt landsbygdsnätverk har etablerats som stöd för ett nationellt nätverk i varje land. Delar av landsbygdsprogrammen genomförs med starkt lokalt inflytande inom s.k. Leaderområden med lokala beslutsgrupper i vilka ingår representanter för näringslivet, den ideella sektorn och kommunerna. I Sverige har ett 60-tal sådana områden bildats och fått sina lokala strategier för landsbygdsutveckling godkända under 2008.

I samband med rådsbeslut om den s.k. hälsokontrollen av 2003 års jordbrukspolitiska beslut har vissa förändringar skett i rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Bakgrunden till förändringen är att det kommer att föras över finansiella medel från direktstöd till jordbruksföretag till landsbygdsutveckling. För Sverige beräknas det inne-

De omprioriterade medlen får användas till åtgärder inom ramen för löpande landsbygdsprogram för att möta framtida utmaningar. Fem sådana utmaningar anges. Dessa är klimatförändringar, förnybar energi, vattenförvaltning, biologisk mångfald och kompletterande åtgärder för omstrukturering av mjölksektorn. Innovationsfrämjande åtgärder i anslutning till de fyra först nämnda utmaningarna kan också stödjas med de överförda medlen.

En konsekvens av förändringen av landsbygdsförordningen blir att medlemsländerna måste komplettera sina nationella strategier för landsbygdsutveckling. Dessa strategier anger den övergripande inriktningen för landsbygdsprogrammen. Under 2009 kommer regeringen att förbereda och fatta beslut om de strategi- och programändringar som följer av rådsbeslutet. Förändringarna är avsedda att träda i kraft från och med 2010.

39.6 Strategi och direktiv om hållbar användning av bekämpningsmedel

En tematisk strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel presenterades under 2006. Med utgångspunkt i strategin lämnades bl.a. förslag till direktivet om hållbar användning av bekämpningsmedel, vilket behandlades under året. Den gemensamma ståndpunkten ligger i linje med det svenska arbetet inom ramen för åtgärdsprogrammet för att minska riskerna för människa och miljö vid användning av bekämpningsmedel. En andra behandling i Europaparlamentet påbörjades i september och en överenskommelse nåddes i december. Europaparlamentet förväntas godkänna direktivet i början av 2009 varpå jordbruksrådet ska bekräfta förslaget.

39.7 Förordning om växtskyddsmedel

Med utgångspunkt i den tematiska strategin för hållbar användning av bekämpningsmedel, som syftar till att minska beroendet av och riskerna med användning av bekämpningsmedel, har förhandlingarna fortsatt under året om en förordning om växtskyddsmedel. Förslaget har behandlats av jordbruksministrarna under året.

I oktober 2007 avslutade Europaparlamentet sin första behandling av förslaget till förordning om växtskyddsmedel (se faktapromemoria 2006/07:FPM21). Jordbruksrådet nådde en gemensam ståndpunkt i juli, som skickades till Europaparlamentet i september. Eftersom föregående ordförandeskap inte förde några förhandlingar med Europaparlamentet låg den gemensamma ståndpunkten mycket långt från Europaparlamentets förslag. Tack vare en stark insats under det franska ordförandeskapet lyckades man dock uppnå en överenskommelse i slutet av december. Europaparlamentet röstar under 2009 och jordbruksrådet bekräftar förslagen därefter. Sverige har varit mycket framgångsrik i

39.8 Skogsfrågor

Inom EU har man under senare år tagit initiativ till en mer övergripande syn på skogsbruket. Stöd till skogsbruk finns inrymt bl.a. inom den gemensamma jordbrukspolitikens samt på landsbygdsutvecklings- och miljöområdet. Under året har överenskommelsen om EU-gemensamma mål för andelen förnybar energianvändning haft återverkningar på skogssektorn och den skogspolitiska debatten både nationellt och på EU-nivå. Arbetet med EU:s handlingsplan för skog påbörjades under 2007. Sverige värnar i alla skogsfrågor om att bevara den nationella beslutsrätten i frågor som rör skog och skogsbruk.

39.8.1 EU:s handlingsplan för skog

Handlingsplanen berör skogens och skogsbrukets ekonomiska, ekologiska och sociala funktioner, vilka tillsammans bildar basen för ett hållbart skogsbruk. I handlingsplanens inledning betonas att den nationella beslutsrätten ska beaktas. Därefter följer ett antal åtgärdsförslag, främst ökade forskningssatsningar, informationsspridning och en bättre samordning av skogsfrågor internt inom kommissionen.

Inom ramen för genomförandet av handlingsplanen (se fakta-promemoria 2005/06:FPM115) som löper mellan 2007–2011, har två arbetsgrupper med representanter från medlemsstaterna etablerats för att utbyta nationella erfarenheter dels vad gäller ökad avverkning, dels utnyttjande av skogens restprodukter samt värdering av skogens icke prissatta nyttigheter (s.k. ekosystemtjänster, som t.ex. vatten och biologisk mångfald; men även bär, svamp, rekreation, folkhälsa). Den förstnämnda arbetsgruppen, som bestod av experter från 13 medlemsstater inkl. Sverige, och sju experter från intressegrupperna, har under 2008 färdigställt sin slutrapport om hur virkesmobiliseringen kan förbättras och utnyttjandet av resurserna effektiviseras. Även den andra arbetsgruppen, om värdering av och kompensering för skogens nyttigheter, levererade mot slutet av året ett diskussionsunderlag till medlemsstaterna.

Under senhösten har kommissionen upphandlat en halvtidsutvärdering av handlingsplanen. Utvärderingen ska genomföras under 2009 och resultatet förväntas bli presenterat under hösten 2009.

I juli presenterade dessutom kommissionen ett meddelande om offentlig upphandling, där ett antal prioriterade sektorer identifierades. Av dessa är fyra sektorer relevanta för trä- och träbaserade produkter, nämligen byggnation, papper, möbler och energi. Arbetet bygger vidare på principen om erfarenhetsutbyte kopplat till vägledning för offentlig upphandling av hållbart producerade skogsprodukter.

Sverige stödjer kommissionens arbete med att komma överens om, och genomföra, s.k. partnerskapsavtal med länder som exporterar träprodukter till EU. I september slöts det första partnerskapsavtalet, mellan EU och Ghana. Samtidigt fortsatte de formella förhandlingarna med Malaysia under året. Utvecklingen för förhandlingarna har dock varit långsammare än förväntat, bl.a. därför att man underskattade de förändringar som ett partnerskapsavtal skulle komma att innebära för Malaysias skogssektor. Informella överläggningar genomförs med ytterligare ett antal länder. I oktober presenterade kommissionen ett förslag till förordning om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden (KOM(2008) 644). Förslaget behandlades under hösten i rådsarbetsgruppen för skog och arbetet fortsätter under 2009.

39.8.3 Internationella timmeravtalet (ITTA) 2006

Under 2006 kom man överens om ett nytt råvaruavtal för tropiskt timmer, ITTA 2006, som ska ersätta avtalet från 1994. Då ansvaret för detta avtal delas mellan kommissionen och medlemsländerna var proceduren för godkännande och ratificering av avtalet inom EU oklar och gav upphov till diskussioner i rådet. Under sommaren kunde man enas om en procedur i två steg där godkännandet skulle ske på både EU-nivå och på nationell nivå. Det svenska ratificeringsarbetet initierades under slutet av 2007 och slutfördes under hösten 2008.

40 Djurskydd och djurhälsa

Inom EU finns regelverk för både djurskydd och djurhälsa. Reglerna för djurskydd grundar sig på att gemenskapen och medlemsstaterna enligt fördraget har en skyldighet att ta hänsyn till djurens välfärd. Regelverket som syftar till att förbättra djurens hälsa syftar bl.a. till att underlätta handeln med animaliska produkter inom EU utan att samtidigt sprida olika sjukdomar. Under året har arbetet på dessa områden rört bl.a. åtgärder p.g.a. utbrott av sjukdomen blåtunga. Arbeta med översyn och modernisering av lagstiftningen pågår på flera områden, t.ex. animaliska biprodukter (ex. självdöda djur och slaktavfall), märkning och marknadsföring av foder samt bestämmelser om användningen av hormoner till djur.

40.1 Åtgärder med anledning av sjukdomen blåtunga

Sedan 2006 har en variant av sjukdomen blåtunga, en virussjukdom som infekterar idisslande djur, spridits till ett flertal medlemsstater i EU. Sjukdomen sprids med svidknott och har aldrig tidigare funnits på nordligare breddgrader. Bekämpningsåtgärder regleras på gemenskapsnivå

och vid utbrott i Sverige tillämpas även bestämmelserna i epizooti-lagstiftningen.

EU-reglerna slår bl.a. fast vilka åtgärder som måste vidtas vid påvisad smitta, som transportrestriktioner för djur som kan få sjukdomen. Under vissa förutsättningar kan en medlemsstat dessutom få finansiellt stöd från gemenskapen för vidtagna åtgärder. Till en början saknades vaccin mot den aktuella varianten men sedan våren finns ett vaccin och vaccinering pågår i alla drabbade medlemsstater. Trots de massiva insatserna på EU-nivå har sjukdomen fått en omfattande spridning och under hösten drabbades även svenska besättningar. Åtgärder har vidtagits bl.a. genom ändringar i befintliga förordningar och genom beslut om vaccination, genom t.ex. ändringar i kommissionens förordning (EG) nr 1266/2007.

Frågan har diskuterats som en övrig fråga på jordbruksministrarnas rådsmöten vid ett flertal tillfällen under året. Det som tagits upp är bl.a. om aktuella bekämpningsåtgärder är tillräckliga och hur de ska finansieras i framtiden men det har också handlat om information från drabbade medlemsstater. Regeringen anser det viktigt att EU fortsätter att arbeta gemensamt för att begränsa spridningen av sjukdomen. I detta sammanhang är det viktigt att det diskuteras hur bekämpningsåtgärderna ska finansieras.

40.2 Förenkling av lagstiftning på det veterinära området

I mars presenterade kommissionen ett förslag till förenkling på det veterinära området. Förslaget innebar ändringar i 22 direktiv och ett beslut som bland annat innehåller regler för godkännande av skilda djuranläggningar i EU och i tredjeland. Anläggningarna kan till exempel vara ett centrum för embryosamling eller en uppsamlingsplats för levande djur. Eftersom regelverken tagits fram vid olika tillfällen finns en stor variation i vilka procedurer som ska gälla för godkännande och kommissionens förslag till förenkling innebär att bl.a. godkännandeförfarandet harmoniseras.

Även om ändringarna i sak var förhållandevis små innebär det viktiga förenklingar för såväl myndigheter som för enskilda. Sverige stödde därför beslutet som togs vid jordbruks- och fiskerådet i juni. De nya reglerna ska börja tillämpas senast den 1 januari 2010.

40.3 Djurhälsa, folkhälsa och foder

40.3.1 Ny förordning om animaliska biprodukter

Till begreppet animaliska biprodukter (ABP) räknas t.ex. kadaver från självdöda djur och rester från slaktade djur. På grund av flera kriser med anknytning till produkter av animaliskt ursprung som hotat människors och djurs hälsa, t.ex. BSE (galna ko-sjukan) och svinpest införde gemenskapen 2003 ett omfattande regelverk – den s.k. ABP-förordningen – för att upprätthålla en hög säkerhetsnivå genom hela produktions- och distributionskedjan. Baserat på bl.a. inspektioner i medlemsstaterna har

kommissionen dragit slutsatsen att det inom flera områden finns behov av revidering av bestämmelserna för att förtydliga och förenkla dem.

Kommissionen presenterade den 12 juni sitt förslag till en ny förordning (KOM(2008) 345). Syftet med förslaget är att förenkla lagstiftningen gällande hela bearbetnings- och distributionskedjan av ABP samt göra den mera proportionerlig, tydligare och effektivare. Därmed ska den administrativa bördan minska för berörda operatörer och behöriga myndigheter samtidigt som en hög skyddsnivå för människors och djurs hälsa säkras. Växelverkan mellan bestämmelserna om ABP och gemenskapslagstiftning på andra områden kommer att förtydligas. Förslaget har allmänt sett mottagits positivt av medlemsstaterna. Sverige stödjer behovet av en översyn av ABP-förordningen och deltar aktivt i arbetet. Arbetet pågår i rådsarbetsgruppen och fortsätter under 2009.

40.3.2 Ändring av direktivet om användning av hormoner till djur

Kommissionen presenterade en rapport 2005 om användbarheten av och tillgången på alternativa ämnen till hormonet östradiol 17-beta, som anses vara cancerogent. Kommissionen lade utifrån rapporten i juni 2007 fram ett förslag (KOM(2007) 292) som syftar till att minska användningen av hormoner till livsmedelsproducerande djur. Enligt förslaget ska dock hormoner få användas där de är motiverade av t.ex. djurskyddsskäl och inte innebär någon risk för konsumenterna. Förslaget innebär i korthet bl.a. att sällskapsdjur helt undantas från direktivets bestämmelser och östradiol 17-beta förbjuds helt för användning till livsmedelsproducerande djur. Sverige har av folkhälsoskäl sedan länge konsekvent intagit en mycket restriktiv hållning till användning av hormoner och hormonliknande substanser till livsmedelsproducerande djur. Sverige anser dock att där det av djurskyddsskäl är motiverat ska sådana substanser tillåtas för veterinärbehandling av sällskapsdjur.

Rådet antog i december 2007 en allmän riktlinje om förslaget att användas som utgångspunkt för diskussioner med Europaparlamentet. En överenskommelse med Europaparlamentet nåddes under året och endast några steg återstår innan det slutliga antagandet av förslaget, som beräknas ske i början av 2009.

40.3.3 Ändring av TSE-förordningen

Under året har ett antal ändringar av bilagorna till den s.k. TSE-förordningen (TSE – en grupp sjukdomar som angriper hjärnan hos djur och människor), med bestämmelser om bekämpning av bl.a. BSE (galna ko-sjukan) antagits. Bakgrunden till några av ändringarna är den väsentligt förbättrade BSE-situationen i medlemsstaterna. Bland viktigare ändringar i bestämmelserna kan nämnas att åldern på nötkreatur från vilka ryggekotpelaren ska förstöras, har höjts från 24 månader till 30 månader, vilket innebär väsentligt sänkta kostnader för näringen. Den från ekonomisk synvinkel viktigaste ändringen är att åldersgränsen för BSE-provtagning från den 1 januari 2009 höjs till 48 månader från nu-

varande 30 månader för nötkreatur som slaktas på normalt sätt resp. 24 månader för s.k. riskdjur, t.ex. självdöda och avlivade nötkreatur. För svenskt vidkommande innebär dessa lättnader i bestämmelserna att ca 100 000 djur i stället för 170 000 behöver testas i normalslakten. Sverige gav stöd för förslaget men har samtidigt varit pådrivande för att provtagningen ytterligare ska anpassas till BSE-situationen i enskilda medlemsstater i enlighet med genomförda riskbedömningar.

40.3.4 Ny förordning om märkning och marknadsföring av foder

Kommissionen presenterade den 4 april ett förslag (KOM(2008) 124) vars syfte är att konsolidera, revidera och effektivisera foderlagstiftningen när det gäller märkning och marknadsföring av foder, under beaktande av folkhälsan i enlighet med kraven i EU:s s.k. allmänna livsmedelslag. Förslaget är ett led i kommissionens förenklingsprogram och sammanför bestämmelserna i ett flertal direktiv till en förordning. Förslaget innebär bl.a. förenklad märkning av foderblandningar samtidigt som foderbranschen ges ett större ansvar; riskanpassning för provningskraven för vissa foderråvaror samt införande av bestämmelser för vissa hittills oreglerade fodertillskott. Det franska ordförandeskapet höll hög fart i arbetet med detta förslag och en överenskommelse med Europaparlamentet uppnåddes. Det slutliga formella antagandet återstår och beräknas ske under början av 2009.

41 Den gemensamma fiskeripolitiken

Sveriges grundinställning är att fiskeriförvaltningen ska verka för ett långsiktigt hållbart resursutnyttjande som ger förutsättningar för ett lönsamt och hållbart yrkesfiske. Däri ingår principer om försiktighetsansatsens tillämpning baserat på vetenskapliga råd och ett gradvist införande av ekosystemansatsen. Under året har beslut fattats om en förordning för att motverka illegalt, orapporterat och oreglerat fiske, s.k. IUU-fiske; beslutet om fiskemöjligheter i Östersjön (som bl.a. följer den beslutade förvaltningsplanen för torsk) samt beslutet om kvoter m.m. i Västerhavet för 2009.

Kommissionens förslag fastställs med stöd av biologisk rådgivning från bl.a. Internationella havsforskningsrådet (ICES). Eventuella synpunkter från de regionala rådgivande nämnderna (RAC) beaktas också. Kommissionen anlitar den vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommittén för fiskerinäringen (STECF) för att tolka ICES råd, och ge förslag som tar hänsyn till fiskeriförvaltningsfrågor, ofta med ett mer långsiktigt perspektiv.

Varje år förhandlas fiskemöjligheter för de kommersiellt viktiga bestånden i Östersjön, vilket inkluderar såväl fiskekvoter som en rad andra regleringar avseende exempelvis redskap och kontroll. Kommissionen lägger förslag för de kommersiellt viktiga arterna torsk, sill, skarpsill, lax och rödspätta för nästkommande år. För torskfisket finns en förvaltningsplan som antogs 2007.

Sveriges grundinställning är att fiskeriförvaltningen ska verka för ett långsiktigt hållbart resursutnyttjande. För att nå detta är det viktigt att beakta den vetenskapliga rådgivningen samt följa existerande förvaltnings- och återhämtningsplaner. I förhandlingsarbetet under hösten hade följande frågor hög prioritet för Sverige:

- Att torskkvoten hamnade på en hållbar nivå i linje med den vetenskapliga rådgivningen och förvaltningsplanen för torsk var angeläget. Detta betydde att torskkvoten i östra Östersjön kunde öppnas med 15 procent, medan torskkvoten i västra Östersjön reducerades med 15 procent.
- Vad gällde sillen var situationen i västra Östersjön oroande, vilket ledde till att Sverige stödde en kraftig reduktion. Sverige framhöll också vikten av att en förvaltningsplan för sillen i Östersjön togs fram snarast möjligt.
- Sverige betonade att de selektiva redskapen som används för fisket av torsk i Östersjön skulle förbättras. Sverige stödde även en fortsatt successiv minskning av fiskeriansträngningen enligt torskplanen, dvs. att antalet dagar ute ur hamn skulle reduceras med 10 procent.

Vid ministerrådet den 27 oktober nåddes en politisk överenskommelse där samtliga frågor som Sverige prioriterat stöddes av majoriteten.

41.2 Fiskemöjligheter i Västerhavet för 2009

Förhandlingar har även förts om de årliga fiskemöjligheterna i Västerhavet (Skagerrak, Kattegatt, Nordsjön och delar av nordöstra Atlanten) såväl internt inom EU som mellan EU och övriga berörda kuststater: Norge, Island, Färöarna och Ryssland. En politisk överenskommelse om kvoter m.m. för 2009 för de gemensamma bestånden, liksom för de bestånd för vilka EU beslutar självständigt, uppnåddes vid jordbruks- och fiskerådet i december. I det bilaterala avtalet med Norge sätts årligen en stor del av de kvoter som är relevanta för Sverige i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön, bl.a. torsk, kolja, sej, vitling, rödspotta, råka, sill och skarpsill. Beslutet innebar att samtliga tidigare beslutade återhämtningsplaner följdes, med en gradvis minskning av fiskedödligheten för att uppnå hållbara nivåer.

Förutom kvoterna dominerades årets förhandlingar med Norge av diskussioner om åtgärder för att minska utkast, i första hand av torsk som av Internationella havsforskningsrådet beräknas vara av samma mängd som de kvoter som förs i land. Parterna enades bl.a. om att införa ett förbud mot uppgradering av fångsten från januari 2009, ett system för

realtidstängda områden för skydd av ungfisk av arterna torsk, sej, kolja och vitling samt ökad användning av selektiva redskap. Man enades även om att fortsätta arbetet med redskapsutveckling under nästa år genom att inrätta en redskapsgrupp som under första kvartalet 2009 ska rekommendera de lämpligaste åtgärderna för att förbättra selektivitet och fångstsammansättning. Mot bakgrund av experternas rekommendationer ska parterna träffas under det första kvartalet för att försöka enas om harmoniserade redskapsbestämmelser i Nordsjön och Skagerrak. Den svenska linjen var att införa åtgärder för att minska utkast och först efter att dessa gett effekt överväga större kvotförändringar. För att en majoritet av EU:s medlemsstater skulle kunna gå med på långtgående åtgärder för att minska utkast enades man om en kompromiss där torskkvoten ökades med 30 procent.

Under året har även en revidering av nuvarande återhämtningsplan för torsk i Nordsjön beslutats. Anledningen till översynen är att STECF (kommissionens vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommitté) utvärderat den gällande återhämtningsplanen och konstaterade att den inte lett till en önskvärd återhämtning av torskbestånden inom angivna tidsramar. Frågan hanterades vid jordbruks- och fiskeråden i april och september innan man slutligen uppnådde politisk överenskommelse vid jordbruks- och fiskerådet i november. Den nya planen innebär stegvisa justeringar av fiskeridödlighet, dvs. både fiskeansträngningen och kvoterna, till dess att bestånden är i balans. Vidare har nya incitament skapats för att minska mängden torsk som slängs överbord. Planen har utarbetats i överenskommelse med Norge, som delar beståndet med Sverige.

Utöver EU-förhandlingarna kom Sverige tillsammans med Danmark överens om att på nationell nivå införa ett stängt område i Kattegatt fr.o.m. den 1 januari 2009 för att skydda torskens reproduktion. Syftet är att påskynda torskens återhämtning. Sverige och Danmark enades också om att tillsammans försöka ta fram redskap som inte fångar torsk när man fiskar efter andra arter samt att vidta åtgärder för att förbättra fiskerikontrollen i Kattegatt.

41.3 Fiskerikontrollen

I september togs beslut om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (IUU; illegal, unreported, unregulated). Förordningen träder i kraft den 1 januari 2010.

Olagligt, orapporterat och oreglerat fiske är ett av de allvarligaste hoten mot ett hållbart nyttjande av levande akvatiska resurser och äventyrar de internationella ansträngningarna att främja en bättre förvaltning av haven. Det stora antalet allvarliga överträdelse mot bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken bedöms till stor del bero på att de sanktioner som föreskrivs i medlemsstaternas lagstiftning när det gäller allvarliga överträdelse av dessa bestämmelser är för milda för att verka avskräckande.

I linje med sina internationella åtaganden, och som världens största marknad för och importör av fiskeriprodukter, tar gemenskapen i och

med förordningen krafttag för att täcka samtliga aspekter med problemen som orsakas av IUU-fiske. Ett certifieringssystem införs för handel, både import och export, med fiskeriprodukter. Vidare innebär förordningen bl.a. att ett varningssystem på gemenskapsnivå införs för att vid behov sprida information och varna gemenskapens operatörer om tredjeländer inte iakttagit gällande regler för bevarande och förvaltning. Kommissionen kan även föra upp fartyg på en förteckning över IUU-fartyg om inte flaggstaten iakttar nödvändiga åtgärder. För att åtgärda svagheter med nivåer och likformighet avseende sanktioner inom gemenskapen fastställer förordningen att medlemsstaterna antar harmoniserade högsta nivåer för administrativa sanktioner när det gäller allvarliga överträdelse. I oktober presenterade kommissionen även ett förslag till förordning om införande av ett kontrollsystem för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs (KOM(2008) 721 slutlig).

4.1.4 Europeiska fiskerifonden 2007–2013 och effekter av den ekonomiska krisen

Mot bakgrund av de kraftigt stigande bränslepriserna presenterade kommissionen i juli ett förslag till vissa tillägg och ändringar av förordning (EG) 1198/2006 om den Europeiska fiskerifonden. Syftet var främst att införa tillfälliga åtgärder med syfte att främja omstruktureringen av de europeiska fiskeflottor som drabbats av den ekonomiska krisen, genom ökade möjligheter till ekonomiskt stöd. Redan på ett tidigt stadium i processen arbetade Sverige för att reducera antalet åtgärder i förslaget, då de enligt svensk uppfattning till stor del endast bidrar till att bibehålla den överkapacitet som finns i gemenskapens fiskeflotta. Därför röstade Sverige emot förslaget, men eftersom tillräckligt många länder stödde förslaget fanns kvalificerad majoritet för förslaget som röstades igenom vid rådmötet i juli.

Förordningen innebär tillfälliga undantag från regelverket för den Europeiska fiskerifonden för att underlätta vissa omställningsåtgärder i sektorn. Åtgärderna avser dels nödåtgärder för samtliga fiskefartyg i form av ersättning för tillfälligt stillaliggande om de genomför åtgärder för att minska bränsleförbrukningen; villkor för stöd till investeringar och utvecklingsprojekt som minskar bränsleförbrukningen, inklusive byte av motorer; samt förmånliga villkor för skrotningsbidrag för särskilt drabbade fartyg, vilka ingår i en plan för anpassning av fiskeflottan. Viss kapacitet av det som skrotas ska dock kunna återinföras i form av nya, mindre fartyg. Samtliga åtgärder ska gälla i två år.

42 Livsmedel

En stor del av livsmedelsområdet är harmoniserat inom EU. Detta innebär att det inte är tillåtet för enskilda medlemsstater att ha strängare eller mer frikostiga bestämmelser än dem som slås fast i EGlagstiftningen.

Under året har den omfattande översynen av regelverket för tillsatser, aromer och enzymer avslutats. Förslag om yt rengöring av slaktade kycklingar med annat än vatten, s.k. klorkyckling, avvisades av medlemsstaterna. Översynen av bestämmelserna om resthalter av veterinärmedicinska preparat i livsmedel har i stort sett avslutats medan revideringen av bestämmelserna för nya livsmedel och för märkning och näringsvärdesdeklaration har inletts.

42.1 Tillsatser, aromer och enzymer

Kommissionen presenterade 2006 ett lagstiftningspaket om en uppdatering och komplettering av den befintliga lagstiftningen om tillsatser, som tillsammans med aromer och en ny reglering av enzymer har placerats i tre förordningar (KOM(2006) 425–428).

Beslut togs av rådet i november och förordningarna börjar att tillämpas 2011, två år efter ikraftträdandet. Det nya enhetliga förfarandet för godkännande innebär bl.a. att godkännandebeslut inte längre behöver tas inom ramen för medbeslutandeproceduren. Detta kommer att leda till en betydligt effektivare och tydligare process för alla inblandade aktörer.

Den nya lagstiftningen om enzymer innebär att en säkerhetsbedömning av alla livsmedelsenzymer kommer att utföras på gemenskapsnivå. Den nya förordningen om enzymer kommer även att omfatta enzymer som framställs av genetiskt modifierade mikroorganismer (GMO).

42.2 Yt rengöring av slaktade kycklingar

I EU tillåts enbart sköljning med rent vatten av slaktkroppar från kyckling för att få bort eventuella bakterier och andra smittoämnen. I USA tillåts yt rengöring av kycklingslaktkroppar med bl.a. klor följt av sköljning med vatten. USA anser att EU:s lagstiftning hindrar export av färsk kyckling producerad i USA med t.ex. klorbehandling.

Kommissionen har i samtal med USA sagt att man skulle föreslå en förändring i EU:s hygienlagstiftning för att göra sådan export från USA möjlig. Kommissionen lade vid ett möte den 2 juni, med kort varsel, fram ett förslag till förändring av bestämmelserna för medlemsstaterna. Förslagets innebörd var att tillåta de metoder som används i USA förutsatt att produkterna märks med att de genomgått en sådan procedur. Regeringens uppfattning är att livsmedel ska produceras med god hygien i varje länk i livsmedelskedjan. Det betyder att olika former av efterbehandling aldrig kan ersätta hygienarbetet för att säkerställa att endast säkra livsmedel når konsumenterna.

Kommissionens förslag fick inget stöd av medlemsstaterna. Enligt proceduren ska då kommissionen, om den vill gå vidare, föra frågan vidare till rådet, som har tre månader på sig att ta ett beslut efter att kommissionen lagt fram sitt förslag. Kommissionen lämnade ett förslag (KOM(2008) 430) till rådet den 5 november. Ordförandeskapet tog då fram ett motiverat förslag till beslut om att avvisa kommissionens förslag. Frågan togs upp för beslut på jordbruks- och fiskerådet den 18–

42.3 Nya livsmedel

Kommissionen presenterade den 15 januari ett förslag till en ny förordning om nya livsmedel, (KOM(2007) 872). Nya livsmedel och livsmedelsingredienser regleras på europeisk nivå sedan 1997. Den nuvarande lagstiftningen består av ovan nämnda förordning och en förordning om fastställande av närmare bestämmelser om att göra vissa uppgifter tillgängliga för allmänheten samt om skydd av uppgifter. Nödvändiga ändringar av befintlig lagstiftning görs främst med anledning av att genetiskt modifierade (GMO) livsmedel har lyfts ur förordningen om nya livsmedel. Förslaget innebär att ovan nämnda bestämmelser, förutom de som gäller GMO, samlas i en enda rättsakt samt att de utvecklas och uppdateras.

I förslaget föreslår kommissionen ett förenklat godkännandeförfarande som ska möjliggöra att säkra, innovativa livsmedel snabbare ska kunna komma ut på EU-marknaden. Vissa speciella bestämmelser föreslås för livsmedel som inte tidigare har sålts inom EU men som har en historia av säker konsumtion i tredjeländer. Detta för att skapa ett mer proportionerligt system och en gynnsam handelssituation. Förslaget innehåller också vissa skyddande regler, vilka syftar till att under en begränsad period skydda godkända nyutvecklade livsmedel. Detta ska uppmuntra företag att investera i utveckling av nya typer av livsmedels- och produktionstekniker. Förslaget innehåller dessutom ett förslag till att samma enhetliga förfarande ska tillämpas för godkännande, motsvarande det som finns för tillsatser, aromer, extraktionsmedel och enzymer.

Arbetet under året har resulterat i vissa förändringar och tillägg jämfört med kommissionens ursprungliga förslag. Förhandlingar med Europaparlamentet kommer att påbörjas under det första halvåret 2009, dvs. under Tjeckiens ordförandeskap.

42.4 Livsmedelsindustrifrågor

42.4.1 Kommissionens högnivågrupp för livsmedelindustrins konkurrenskraft

Den 28 april beslutade kommissionen att inrätta en s.k. högnivågrupp för livsmedelsindustrins konkurrenskraft (2008/359/EG). Högnivågruppens uppdrag är att arbeta med livsmedelsindustrins konkurrenskraftsfrågor, fastställa faktorer som påverkar konkurrenskraften samt utforma ett antal sektorsspecifika rekommendationer riktade till beslutsfattare på gemenskapsnivå. Högnivågruppen består av 28 medlemmar med representanter från bl.a. livsmedelsindustrin och medlemsstaterna.

Högnivågruppen leds av kommissionens viceordförande Verheugen tillsammans med tre andra kommissionärskollegor, bland annat kommissionären för jordbruksfrågor Fischer Boel. Utöver de ordinarie

medlemmarna i högnivågruppen kommer det även att finnas utrymme för observatörer i gruppen. Sverige ingår bl.a. som observatör. Högnivågruppen har hittills träffats en gång, den 12 juni. Högnivågruppen beslöt då att under sommaren genomföra olika arbetsgruppsmöten för att gå igenom olika konkurrenskraftsfrågor och faktorer som påverkar konkurrenskraften.

Därutöver har det sedan april genomförts sex s.k. sherpamöten inom högnivågruppen med deltagare utsedda av gruppens representanter. På de senaste sherpamötena har sektorsspecifika rekommendationer formulerats och diskuterats. Den 16 december fastställde sherpagruppen ett utkast till slutrapport. I början av 2009 ska utkastet till slutrapport offentliggöras och allmänheten ska få lämna synpunkter på rapporten. I februari/mars är det tänkt att högnivågruppen ska träffas och fastställa slutrapporten.

42.5 Nytt regelverk om gränsvärden för läkemedelsrester i livsmedel

I april 2007 presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning om fastställande av gränsvärden för rester av djurläkemedel i livsmedel (KOM(2007) 194). Frågan var föremål för samråd med EU-nämnden i december 2007, inför en lägesrapport i ministerrådet. Under året uppnåddes enighet i rådet kring den nya förordningen. De nya reglerna är tydligare och enklare än nuvarande regler och förväntas underlätta godkännandet av djurläkemedel utan att konsumentens säkerhet äventyras.

Nyheter i förhållande till nuvarande regler är att vid fynd av förbjudna substanser i livsmedel harmoniseras åtgärderna. Dessutom kommer substanser som ingår i biocidprodukter avsedda att användas i djurmiljöer (t.ex. luspreparat för kor) och som även har en medicinsk effekt genomgå samma prövning som läkemedel när det gäller rester i livsmedel. Den nya förordningen förväntas antas tidigt under 2009, efter godkännande av Europaparlamentet.

42.6 Livsmedelsinformation till konsument

Kommissionen presenterade den 6 februari ett förslag till ny förordning om livsmedelsinformation till konsument (KOM(2008) 40 slutlig). Den nya förordningen ska ersätta existerande lagstiftning: direktivet om allmänna märkningsregler och direktivet om näringsvärdedesdeklaration. Sammanslagningen av de båda direktiven till en gemensam rättsakt förenklar regelverket och innebär också en modernisering.

Allmänna principer, krav på livsmedelsinformation samt livsmedelsföretagarnas skyldigheter fastställs i förslaget. Dessutom förtydligas företagarens skyldighet att se till att märkningen är korrekt. De allmänna reglerna ändras inte så mycket jämfört med nuvarande lagstiftning. De uppgifter som i dag är obligatoriska förblir orörda. Förslaget innebär också ökade krav på informationens läsbarhet. För närvarande diskuteras också vilka krav som ska gälla för icke-förpackade livsmedel.

Näringsvärdesdeklarationen, som i dag är frivillig, föreslås till en del bli obligatorisk. Förslaget fokuserar på de näringsämnen som bedömts vara viktigast för utvecklingen av övervikt och fetma. Andra näringsämnen kan ingå i näringsvärdesdeklarationen som en frivillig del. Vidare föreslås en modell för nationella system för näringsvärdesdeklaration. Syftet är att stimulera utvecklingen av fungerande system för att informera konsumenterna om näringsvärdet i livsmedel, samtidigt som sådana system inte ska hindra den inre marknaden. Skr. 2008/09:85

Förslaget har diskuterats i rådsarbetsgruppen vid ett antal tillfällen under året. Ordförandeskapet presenterade en lägesrapport vid EPSCO-rådet den 17 december. Arbetet kommer att fortsätta under 2009. Europaparlamentet behandlar förslaget under våren 2009.

DEL 9 MILJÖ

43 Miljö

Klimatförändringarna har återigen stått i fokus under året, både i EU:s interna lagstiftningsarbete och i internationella förhandlingar. En överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet nåddes i december om klimat- och energipaketet för att genomföra EU:s åtaganden om utsläppsminskningar. Paketet innebär att EU inte bara beslutar om ambitiösa utsläppsminskningar utan också visar omvärlden hur de ska genomföras och förbättrar ett unikt handelssystem för utsläppsrätter. Vid partsmötet inom FN:s ramkonvention om klimatförändringar i Poznan, Polen i december antogs ett arbetsprogram för klimatförhandlingarna under 2009, då många framsteg i förhandlingarna återstår för att nå en överenskommelse om ett nytt klimatavtal vid partsmötet i Köpenhamn i december 2009. Sveriges regering har under året arbetat för ett balanserat och flexibelt klimat- och energipaket som främjar ett effektivt genomförande av EU:s åtaganden och svarar mot de förväntningar som omvärlden ställer på EU att visa ledarskap i de globala förhandlingarna. Klimatförändringarna har också varit aktuella i flera andra miljöfrågor under året, bl.a. i EU:s föreslagna handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik, i de internationella förhandlingarna för att bevara den biologiska mångfalden och i Montrealprotokollet om ozonnedbrytande ämnen.

43.1 Horisontella miljöfrågor

Miljöfrågor i Lissabonstrategin för tillväxt och jobb

Som brukligt antog miljöministrarna vid årets första rådsmöte i mars ett skriftligt bidrag till den årliga översynen av Lissabonstrategin vid Europeiska rådets vårtoppmöte. Slutsatserna koncentrerade sig på fem prioriterade områden: klimatförändringar och energi, hejda förlusten av biologisk mångfald, miljöteknik, hållbar konsumtion och produktion samt bättre lagstiftning. Tyngdpunkterna i slutsatserna avsåg klimat och energi. Rådet välkomnade utfallet av klimatkonferensen på Bali och den förhandlingsprocess inom FN:s klimatkonvention som ska avslutas i Köpenhamn i december 2009. Rådet fastslog att en överenskommelse om klimat- och energipaketet bör nås före utgången av 2008 i ett nära samarbete med Europaparlamentet, så att ett beslut kan tas tidigt 2009 under det innevarande Europaparlamentets mandatperiod. Åtgärderna i paketet ska göra det möjligt för EU att nå målen till 2020 och långsiktiga mål till 2050. Beslutet att gå mot en klimattvänligare ekonomi bör ge nya

möjligheter till att främja europeisk konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning särskilt vad gäller att få fram ny och energieffektiv teknik på marknaden. Miljöteknikbranschen är en av de snabbast växande marknaderna och det finns ett behov att integrera miljöinnovation i alla relevanta politikområden.

Miljöministrarna underströk också behovet av att uppnå bättre synergieffekter mellan klimatpolitiken och politiken för biologisk mångfald. Kommissionen och medlemsstaterna uppmanades att integrera hänsyn till biologisk mångfald i alla relevanta sektorer och försäkra att ekonomisk utveckling inte sker på bekostnad av den biologiska mångfalden. samt att de ekosystemtjänster som den ger kan fortsätta att bidra till en hållbar ekonomisk utveckling. Rådet välkomnade den andra strategiska översynen av initiativen för bättre lagstiftning samt såg fram emot de ytterligare förbättringar som ska göras av kommissionens konsekvensbedömningar, särskilt när det gäller analys och kvantifiering av långsiktiga miljökonsekvenser.

I förhandlingarna var Sverige särskilt drivande för en ambitiös tidtabell för klimat- och energipaketet, för energiintensiv industris förutsättningar inom utsläppshandelssystemet samt handelssystemets roll för att skapa en global koldioxidmarknad. Samråd och information med EU-nämnden respektive miljö- och jordbruksutskottet skedde inför rådsmötet.

Hållbar konsumtion och produktion

Hållbar konsumtion och produktion är en av sju huvudutmaningar i den reviderade EU- strategin för hållbar utveckling och i strategin aviserades en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion. Kommissionen presenterade i juli ett meddelande (handlingsplan) om hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik (se fakta-promemoria 2008/09:FPM8). Höstens franska ordförandeskap har behandlat meddelandet både i rådet för konkurrenskraft och i miljørådet. I meddelandet föreslår kommissionen en rad initiativ som syftar till att förbättra produkters energi- och miljöprestanda och öka efterfrågan för dessa typer av produkter. Sverige anser att en hållbar konsumtion och produktion är avgörande för att uppnå hållbar utveckling och minska klimatförändringarna.

Därför stödjer Sverige initiativet men anser också att målen och åtgärderna behöver konkretiseras samt att det utöver information och utbildning till konsumenterna också behövs en tydlig infrastruktur och inte minst ekonomiska incitament för att förändra ohållbara konsumtionsmönster. Rådslutsatser antogs vid miljørådsmötet i december. Vid mötet diskuterade ministrarna också fyra frågor bl.a. om viktiga prioriteringar, miljömärkning, klimatmärkning och om vikten av att arbeta för hållbara livsstilar. Samråd och information i EU-nämnden respektive miljö- och jordbruksutskottet skedde inför mötet.

EU:s miljörevisionssystem EMAS

Som en del av handlingsprogrammet för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik föreslog kommissionen också en

reviderad förordning om gemenskapens miljölednings- och miljö-revisionsordning (Emas) (se faktopromemoria 2007/08:FPM142). Emas är ett frivilligt, marknadsbaserat styrmedel som ger företag och organisationer en struktur för att arbeta med sin miljöpåverkan på ett effektivt sätt. Systemet har funnits sedan 1993, men inte fått den spridning som var avsett. Kommissionen syftar med förslaget till revidering att stärka systemet och göra det mer attraktivt för organisationer, bl.a. genom att Emas erkänns som ett riktmärke för miljöledningssystem och genom att minska de administrativa bördorna och uppmärksamma deltagandet mer.

Kommissionen vill också åstadkomma en effekt utanför systemet genom att kräva att organisationerna genom Emas tar hänsyn till miljö-aspekter när de väljer sina varu- och tjänsteleverantörer. Emas är en miljöledningsordning av hög kvalitet som garanterar att tillämplig miljö-lagstiftning följs och att organisationerna kontinuerligt förbättrar sin miljöprestanda. Höstens franska ordförandeskap har inlett förhandlingarna om förordningen. Sverige välkomnar revideringen av Emas och uppskattar att ansträngningar har gjorts för att göra förordningen mer attraktiv. Det kommande tjeckiska ordförandeskapet hoppas nå en överenskommelse med Europaparlamentet i första behandlingen.

EU:s miljömärkningssystem ("blomman")

En annan del av kommissionens handlingsprogram för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik rör förslaget till reviderad förordning för EU:s miljömärke "blomman" (se faktopromemoria 2007/08:FPM140). Ambitionen är att förenkla systemet och intressera fler företag och konsumenter för märkningen genom att förenkla rutinerna för ansökning och kontroll och ta bort årsavgiften. Fler intressenter ska också ges möjlighet att utveckla kriterier och omfattningen av märkningen ska utvidgas till att möjliggöra märkning på vissa livsmedel. Sverige ser positivt på förslaget samtidigt som det är viktigt att bevaka att nationella och regionala miljömärkningar såsom Svanen också kan fortsätta att utvecklas parallellt. För att behålla märkets trovärdighet anser Sverige att nuvarande system med förhandskontroll bör bibehållas liksom systemet med årsavgifter. Sverige är också mycket tveksam till den föreslagna utvidgningen till livsmedel. Höstens franska ordförandeskap har inlett förhandlingarna om förordningen. Det kommande tjeckiska ordförandeskapet hoppas nå en överenskommelse med Europaparlamentet i första behandlingen.

43.2 Klimatförändringar

De internationella klimatförhandlingarna och partskonferensen inom klimatkonventionen och Kyotoprotokollet

Förhandlingarna om ett klimatavtal som ska ta vid efter Kyoto-protokollets första åtagandeperiods slut år 2013 har fortsatt under året med utgångspunkt i det handlingsprogram som beslutades i Bali i

december 2007 av parterna till FN:s ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC). Ett stort antal förhandlingsmöten har hållits inom ramen för klimatkonventionen och dess undergrupper. Förhandlingarna har koncentrerats till de huvudpunkter som pekas ut i handlingsplanen från Bali, nämligen utsläppsminskning, anpassning till ett förändrat klimat, tekniköverföring, finansiering och en gemensam vision. Minskad avskogning har också varit en av de centrala frågorna i de internationella klimatförhandlingarna.

Vid det fjortonde partsmötet under klimatkonventionen och det fjärde partsmötet under Kyotoprotokollet i Poznan i december slutfördes en översyn av Kyotoprotokollet och ett arbetsprogram för klimatförhandlingarna under 2009 antogs. Mindre framsteg gjordes också i en rad tekniska frågor medan de stora framstegen inom förhandlingsarbetet uteblev, delvis som ett resultat av den politiska osäkerhet som rådde i efterdyningarna av den globala finanskrisen och i avvaktan på att en ny administration tar plats i Washington i januari 2009.

EU har fortsatt att vara en pådrivande kraft i det globala arbetet och Sveriges agerande inom unionen inom klimatarbetet har framför allt syftat till detta. Rådsslutsatser som stöd för EU:s positioner har antagits inför de förhandlingsmöten som hållits inom såväl miljörådet som Europeiska rådet, energirådet och Ekofin. Rådets arbetsgrupp för internationella miljöfrågor, som mötts ett stort antal gånger, har förberett EU:s agerande i de internationella förhandlingarna och vidareutvecklat EU:s positioner i de olika förhandlingsfrågorna. I oktober, inför mötet i Poznan, antog EU:s miljöministrars rådsslutsatser om EU:s ståndpunkt. Det av EU tidigare fastslagna målet att ett nytt internationellt avtal ska möjliggöra att den globala temperaturökningen begränsas till maximalt två grader över förindustriell nivå bekräftades. Samtidigt bekräftade rådet allvaret i situationen när man pekade på att utsläppsminskningarna i industriländerna kan behöva bli så stora som 8095 procent jämfört med 1990 till 2050 samt att vetenskapliga studier visar att även utvecklingsländernas utsläpp måste minska med 1530 procent till 2020 jämfört med "business as usual". Samråd och information med EU-nämnden respektive miljö- och jordbruksutskottet skedde inför rådsmötet i oktober.

Meddelande om avskogning

För närvarande finns ingen reglering av utsläppen från avskogning i utvecklingsländerna eller någon mekanism som ger incitament att minska den under FN:s ramkonvention om klimatförändringar trots att avskogning, främst i tropikerna, står för ca 20 procent av de globala växthusgasutsläppen. Strax före miljörådsmötet i december presenterade kommissionen ett meddelande om avskogning som grund för EU:s position i frågan inför det 14:e partsmötet under klimatkonventionen i Poznan. Kommissionen föreslog i meddelandet att målet ska vara att minska avskogningen med 50 procent till 2020 och att en ny finansiell mekanism bör inrättas på global nivå för att minska avskogning och skoglig degradering. Vidare behandlade meddelandet möjligheten att inkludera avskogning i växthusgasmärknaden. Sverige verkade under

förhandlingarna för att betona betydelsen av att ta hänsyn till biologisk mångfald, ursprungsbefolkningar och fattigdomsaspekter. Vidare betonade Sverige behovet av dialog med de utvecklingsländer som har ett särskilt intresse i avskogningsfrågan inom ramen för de internationella klimatförhandlingarna och agerade därför för att undvika att rådslutsatserna låste fast EU kring hur incitamenten för minskad avskogning ska skapas.

De rådsslutsatser som slutligen antogs på miljørådsmötet i december byggde i stort sett på kommissionens meddelande och bekräftade målsättningarna om att minska avskogningen. De flesta av de förslag som Sverige framförde under förhandlingarna, inklusive behovet av öppenhet gentemot andra parter och dialog om utformningen av incitament accepterades av övriga medlemsstater och inkluderades i de av rådet antagna slutsatserna.

43.3 Klimat- och energipaketet

Miljöministrarna och Europeiska rådet har redan våren 2007 kommit överens om att minska EU:s utsläpp av växthusgaser med 20 procent till år 2020 oavsett vad resten av världen beslutar, och med 30 procent till år 2020 om ett omfattande och ambitiöst avtal om utsläppsminskningar kan beslutas vid partsmötet inom FN:s klimatkonvention i Köpenhamn i december 2009. EU beslutade också att energiförsörjningen till 20 procent ska vara förnybar och att energiförbrukningen ska effektiviseras med 20 procent. För att förverkliga sina åtaganden föreslog kommissionen i januari ett omfattande klimat- och energipaket som innehåller gemensam lagstiftning om ett förnyat handelssystem för utsläppsrätter, ett beslut om medlemsländernas egna åtaganden samt regelverk för förnybar energi och lagring av koldioxid.

Förhandlingarna om paketet har varit intensiva under hela året. Redan innan paketet hade lagts fanns en ambition att EU kan enas om paketet under år 2008 eller senast våren 2009 för att ge trovärdighet åt de åtaganden som EU har gjort och därmed stärka EU:s position inför de globala förhandlingarna. Miljöministrarna i den gemensamma ordförandetrien Frankrike, Tjeckien och Sverige har tillsammans med kommissionen och vårens slovenska ordförandeskap hållit ett flertal möten för att påverka särskilt Europaparlamentet till att försöka hålla denna tidtabell. Paketet kan delas upp i de fyra förslagen till lagstiftning, varav tre hanteras i miljørådet. Dessa delar av paketet har debatterats varje gång miljöministrarna har samlats för rådsmöte i Bryssel eller Luxemburg. Överläggning om hela paketet hölls i miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet i mars. Samråd och information med EU-nämnden respektive miljö- och jordbruksutskottet skedde inför varje miljørådsmöte.

En preliminär överenskommelse om klimat- och energipaketet nåddes vid Europeiska rådets möte den 12–13 december. Europaparlamentet gav sitt stöd till överenskommelsen om paketet vid omröstning i plenum den 17 december.

EU är redo att minska sina växthusgasutsläpp med 30 procent till 2020 jämfört med 1990 inom ramen för ett internationellt klimatavtal där

andra parter gör jämförbara åtaganden. Ansvarsfördelningen lägger för de sektorer som inte omfattas av utsläppshandeln fast hur EU genomför sitt unilaterala mål om att minska växthusgasutsläppen med 20 procent samt ramarna för övergången till 30 procentsmålet. Senast tre månader efter att EU signerat ett ambitiöst internationellt klimatavtal ska kommissionen lägga fram förslag till rådet och Europaparlamentet om hur den ytterligare minskningen av utsläppen ska genomföras. Rådet och Europaparlamentet reviderar därefter ansvarsfördelningen och handelsdirektivet enligt medbeslutandeförfarandet.

Det övergripande minskningsmålet fördelas mellan den handlande sektorn och den icke-handlande sektorn så att en utsläppsminskning om 21 procent ska ske i EU:s handlande sektor och 10 procent i EU:s icke-handlande sektor fram till 2020 jämfört med 2005 i det fall ett internationellt avtal inte nås.

Översyn av EU:s system för utsläppshandel

Sedan den 1 januari 2005 har EU ett system för handel med utsläppsrätter i syfte att minska utsläppen av växthusgaser. Med utgångspunkt i sin rapport om tillämpningen av systemet från 2006 lade kommissionen ett förslag till revidering av utsläppshandeln i januari 2008 (se fakta-promemoria 2007/08:FPM78). Liksom Sverige har verkat för under över- synen av systemet omfattade det föreslagna handelssystemet fler växthusgaser än koldioxid och fler sektorer än större förbrännings- anläggningar. Övervakning och kontroll regleras på EU-nivå, liksom till- delningen av utsläppsrätter. Företagen ska som huvudregel köpa utsläppsrätter genom auktionering till högstbjudande. För industri- branscher som är utsatta för konkurrens med företag i länder utan utsläppsrestriktioner föreslog kommissionen att den skulle återkomma med förslag till vissa lättnader.

Uppgårelsen om systemet för utsläppshandel följde i stora drag kommissionens ursprungliga förslag, som modifierades främst beträffande fördelning av utrymme för och omfattning av auktionering av utsläppsrätter samt användning av intäkter från sådan auktionering. Ett tak för utsläppen och en fördelning av utsläppsrätter bestäms på EU-nivå. Auktionering ska vara huvudregel men en omfattande gratis tilldelning kan fortsätta för vissa anläggningar, framförallt för att motverka risken för s.k. koldioxidläckage, dvs. en omallokering av industriproduktion till länder som saknar restriktioner för utsläpp av koldioxid. Systemet vidgas till att omfatta bl.a. aluminiumindustri och delar av kemiindustrin samt några flera växthusgaser, nämligen perfluorkolväten och dikväveoxid. De auktionersbara utsläppsrätterna fördelas bland medlemsstaterna baserad på medlemsstatens andel i utsläppshandeln 2005, med en viss andel som justeras för nya medlemsstater och de med stora totalkostnader för att nå paketets mål. En deklaration antogs av EU:s stats- och regeringschefer som innebär att medlemsstaterna är villiga att använda minst hälften av auktioneringsintäkterna till klimatåtgärder. När ett internationellt avtal är på plats fastslags det att stats- och regeringscheferna också till de medlemsstater som vill kan använda en del av auktionsintäkterna till att finansiera klimatåtgärder inom ramen för det internationella avtalet.

Kvantitativa och kvalitativa kriterier för att identifiera läckageutsatt industri har fastställts i direktivet och kommissionen ska identifiera läckageutsatt industri senast sista december 2009. Både direkta och indirekta kostnadsökningar tas hänsyn till. Senast vid utgången av 2010 ska kommissionen föreslå åtgärder för att motverka läckage.

Flexibilitet i handelssystemet

Företagen i utsläppshandelssystemet ska fortsatt kunna tillgodogöra sig utsläppsminskningar genomförda i tredjeland genom Kyotoprotokollets projektbaserade s.k. flexibla mekanismer Clean Development Mechanism (CDM) i utvecklingsländer och Joint Implementation (JI) i gemensamt projekt med andra utvecklade länder. Användningen av dessa mekanismer i handelssystemet begränsas men vidgas och harmoniseras något i förhållande till det ursprungliga förslaget. Totalt ska företagen under perioden 2008–2020 få använda mekanismer motsvarande hälften av den sammanlagda reglerade utsläppsminskningen under perioden. Direktivet reglerar också hur EU:s handelssystem kan kopplas till andra utsläppshandelssystem med jämförbara ambitioner.

Sveriges linje i förhandlingarna har varit att bevaka paketets övergripande balans och verka för ytterligare flexibilitet som också är mer harmoniskt balanserad mellan medlemsstaterna och företagen. Detta i syfte att öka kostnadseffektiviteten i systemet, underlätta för läckage-exponerade branscher och bädda för mer långtgående utsläppsminskningstaganden samt för att gå utvecklingsländernas förväntningar till mötes. De svenska strävandena har haft betydande framgång. Den fria tilldelningen av utsläppsrätter blir dock större än vad som föreslogs i det ursprungliga förslaget. Inför 2009 förestår dels insatser i genomförandet av lagstiftningen, bl.a. för att vidareutveckla förutsättningar för att motverka koldioxidläckage och närmare fördela utrymme för insatser i utvecklingsländerna. Det nationella genomförandet av förändringarna av utsläppshandeln avses inledas med en första proposition om ändring av lagen om utsläppshandel under 2009.

Beslut om ansvarsfördelning av minskade utsläpp

En annan viktig del i uppgörelsen om klimat- och energipaketet är beslutet om ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna av EU:s gemensamma klimatmål (se faktapromemoria 2007/08:FPM79). Det gemensamma målet för att minska utsläppen av växthusgaser delas upp i två delar, där den del som inte omfattas av systemet för utsläppshandel ska fördelas mellan medlemsstaterna. Beslutet innebär att den utsläppsminskning som ska åstadkommas i den icke-handlande sektorn fördelas mellan de 27 medlemsstaterna med hänsyn till fördelningen av BNP per capita. Ingen medlemsstat kan dock få ett hårdare reduktionsmål än minus 20 procent och ingen medlemsstat tillåts öka utsläppen med mer än plus 20 procent jämfört med 2005. Ansvarsfördelningen innebär för Sverige ett åtagande att minska utsläppen med 17 procent fram till 2020 jämfört med 2005 före eller utan ett internationellt klimatavtal. Minskningarna av utsläppen ska ske linjärt

över perioden och bindande mål gäller för varje år. När ett internationellt klimatavtal finns på plats kommer åtagandet att skärpas.

Nivån för startpunkten 2013 bestäms som genomsnittet av utsläppen i den icke-handlande sektorn för aktuell medlemsstat åren 2008–2010. De medlemsstater som har positiva utsläppsmål och får öka utsläppen relativt från 2005 års nivå, ska begränsa sina utsläpp enligt en linjär målbana som börjar 2009. Medlemsstater får som grundregel låna upp till 5 procent utsläppsutrymme från påföljande år ifall man inte lyckas uppnå hela utsläppsminskningen för innevarande år och spara obegränsat icke utnyttjat utrymme till kommande år. Ett land som överskridit sitt utsläppsmål, med beaktande av tillåten flexibilitet, ska kompensera det med ett avdrag motsvarande 1,08 gånger överskottsutsläppet från nästa års tillåtna utsläppsutrymme.

En handel med utsläppsutrymme kan ske mellan medlemsstater inom EU förutsatt att säljande land klarar sitt eget åtagande. Detta kan även ske i projektform som s.k. JI-projekt (Joint Implementation). Medlemsstater kan även genomföra utsläppsminskningar i utvecklingsländer (Clean Development Mechanism, CDM-projekt) och få tillgodoräkna sig dessa inom givna ramar. I fallet innan en internationell klimatöverenskommelse träffats begränsas användning av CDM- och JI-krediter till 3 procent av medlemsstatens utsläpp i den icke-handlande sektorn år 2005. Tolv medlemsstater med ambitiösa klimatmål och höga kostnader, inkluderat Sverige, får använda ytterligare 1 procent CDM-krediter om dessa härrör från projekt i de minst utvecklade länderna eller små ö-stater under utveckling. Ett outnyttjat ”kreditutrymme” kan sparas till kommande år eller säljas till andra medlemsstater. När en internationell klimatöverenskommelse har träffats ökas tillåten användning av projektkrediter.

Regelverk för avskiljning och lagring av koldioxid

Det tredje förslaget till lagstiftning inom klimat- och energipaketet som hanteras av miljöministrarna i EU är ett förslag till harmoniserat regelverk för lagring av koldioxid samt för avskiljning och transport till lagringsplatsen (carbon capture and storage, CCS) (se faktagromemoria 2007/08:FPM80). Tekniken är ännu under utveckling och förhoppningen är att utsläpp av koldioxid ska kunna lagras för att förhindra utsläpp i atmosfären och därmed minska klimatförändringarna. Direktivet antogs i december tillsammans med de andra delarna i klimat- och energipaketet och tillåter lagring av koldioxid i geologiska formationer, medan djuphavslagring direkt i vattnet förbjuds. Det är upp till varje medlemsstat att avgöra vilka platser som kan komma ifråga för koldioxidlagring. För att en operatör ska påbörja koldioxidlagring krävs ett lagringstillstånd från medlemsstaten efter det att kommissionen har haft möjlighet att yttra sig. Direktivet reglerar också verksamhetsutövarens ansvar vid eventuellt läckage. Förhandlingarna om CCS var de minst komplicerade för Sveriges del i klimat- och energipaketet. När förslaget antogs hade många av Sveriges ståndpunkter tillgodosetts. Sverige fick bl.a. gehör för att kommissionen i sin rapport om tillämpningen av direktivet särskilt ska utvärdera erfarenheterna från

43.4 Utsläpp från transporter

Integrering av flyget i utsläppshandeln

I december 2007 enades miljöministrarna om en gemensam ståndpunkt om förslaget till direktiv för att integrera flyget i EU:s system för handel med utsläppsrätter (se faktapromemoria 2006/07:FPM43). Den gemensamma ståndpunkten innebär att såväl flyg inom EU som till och från EU ska inkluderas i EU:s utsläppshandelssystem år 2012. Vårens slovenska ordförandeskap lyckades komma överens med Europaparlamentet så att direktivet kunde antas.

Utsläpp av koldioxid från personbilar

Den europeiska bilindustrin har sedan 1998 haft ett frivilligt avtal med kommissionen om att minska sina utsläpp av koldioxid. Eftersom kommissionen inte var nöjd med resultatet av detta avtal föreslog den för medlemsstaterna och Europaparlamentet att EU skulle lagstifta. Förslaget godkändes och kommissionen lade i december 2007 ett förslag till förordning om koldioxidkrav för lätta bilar (se faktapromemoria 2007/08:FPM74).

Syftet med förordningen är att reglera hur biltillverkarna ska nå målet på 130 g koldioxid/km i genomsnitt till år 2012. Eftersom utsläppen av koldioxid varierar mellan bilar av olika storlek har kommissionen föreslagit att det genomsnittliga målet per bil om max 130 g koldioxid/km som gäller för hela EU:s bilindustri ska fördelas mellan bilar av olika vikt med hjälp av en gränsvärdeskurva. Gränsvärdeskurvan ger varje nytillverkad bil ett specifikt utsläppsmål utifrån bilens vikt. Biltillverkare som överskrider sitt specifika utsläppsmål beläggs med en straffavgift som multipliceras per gram och såld bil.

Kommissionens förslag till lutning på kurvan innebär att tyngre bilar tillåts släppa ut en större mängd koldioxid, men mindre i förhållande till sin vikt än lättare bilar. Eftersom olika biltillverkare i olika medlemsstater ofta specialiserat sig på att tillverka små eller stora bilar har förhandlingarna om lutningen på gränsvärdeskurvan varit känsliga. Sverige har gett sitt stöd till kommissionens ursprungliga förslag om något högre krav för tyngre bilar. I senare delen av förhandlingarna har fokus flyttats från gränsvärdeskurvan till en infasning av utsläppskraven samt nivån på sanktionsavgifterna. Miljöministrarna har diskuterat frågan på rådsmötena i mars, juni och oktober.

Under december nåddes en överenskommelse om förordningen i triloggen mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Överenskommelsen innebär inga ändringar av kommissionens förslag till lutning på gränsvärdeskurvan. Däremot fasas koldioxidkravet in över tid mellan åren 2012–2015. Nivån på sanktionsavgiften blir lägre för de första tre överskridande grammen koldioxid fram till 2018, men för utsläpp över

tre gram blir nivån enligt kommissionens ursprungliga förslag. Vidare innebär överenskommelsen att ett antal lättnader införs i form av superkrediter till bilar med extremt låga utsläpp och en rabatt för eko-innovation, dvs. miljöteknik som inte omfattas av typgodkännande-systemet samt särskilda mål för nisch tillverkare och små biltillverkare. Därtill enades man om ett långsiktigt mål på 95 g/km till 2020, och ett uppdrag till kommissionen att göra en översyn av detta mål samt av de särskilda målen senast 2013.

Sverige är särskilt nöjd med att infasningstakten höjdes jämfört med ordförandeskapets förslag samt att den lägre nivån på sanktionsavgiften tidsbegränsas t.o.m. 2018. I slutförhandlingarna fick även Sverige gehör för att flexifuel-bilar, dvs. bilar som kan köra på E85, ska få en rabatt på koldioxidkravet om 5 procent, dock tidsbegränsat t.o.m. 2015.

Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet hölls i maj. Samråd och information i EU-nämnden respektive miljö- och jordbruksutskottet har hållits inför rådsmötena.

Utsläppskrav för tunga fordon (Euro VI)

Att minska utsläppen från tunga fordon är en viktig åtgärd inom EU:s program Ren luft i Europa för att minska utsläppen av kväveoxider, kolväten och partiklar. Kommissionen lade ett förslag till förordning i december 2007 som föreskriver strängare utsläppsgränser för partiklar och kväveoxider från lastbilar och andra tunga vägfordon (se faktapromemoria 2007/08:FPM75). Sverige har välkomnat skärpta gränsvärden och vill dessutom att förordningen ska kompletteras med gränsvärden också för koldioxid från tunga bilar. Sverige har också arbetat för att kommissionen ska utveckla en mätmetod för bränsleförbrukning och koldioxidutsläpp från hela fordon och inte, som kommissionen föreslår, enbart från motorn.

Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet hölls i maj.

I november antogs Euro VI-förordningen. Sverige är i huvudsak nöjd med den nya förordningen om avgaskrav för tunga bilar, såsom lastbilar och bussar. De nya gränsvärdena, som träder i kraft 2013, innebär skärpningar för partikel- och kväveoxidutsläppen på ca 70–80 procent jämfört med Euro V-kraven. När väl programmet för partikelmätning har avslutats, som genomförs inom ramen för FN:s ekonomiska kommission för Europa, kommer förordningen dessutom att kompletteras med ett nytt gränsvärde för partikelantal och om lämpligt med ett värde för tillåten halt kvävedioxid i gränsvärdet för kväveoxider.

Vidare innebär den nya förordningen en internationell harmonisering av körcyklerna (WHSC och WHTC), provmetoderna och av OBD-systemet (omborddiagnos). Därtill införs en skyldighet för fordons-tillverkarna att tillhandahålla reparationsinformation även till oberoende bilverkstäder samt krav på typgodkännande av reservdelar i systemet för avgasefterbehandling, såsom katalysatorer och dieselpartikelfilter. Sverige har dessutom fått gehör för ett krav på att kommissionen ska utveckla mätmetoder för bränsleförbrukning och koldioxidutsläpp från hela tunga fordon.

I februari 2007 föreslog kommissionen ett direktiv om ändring av EU:s bränslekvalitetsdirektiv och vissa tillhörande direktiv som rör marina bränslen och svavelhalter samt om introduktion av mekanismer för att övervaka och minska utsläpp av växthusgaser från motorbränslen (se faktapromemoria 2006/07:FPM70). Sverige har stött kommissionens förslag och har bl.a. arbetat för att utsläppen av växthusgaser ska minska under bränslenas hela livscykel. Diskussionen inom EU om vilka villkor som ska ställas för att produktionen av biobränslen ska räknas som hållbar har varit mycket komplicerad. Under december nåddes en överenskommelse om direktivet i triloggen mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen.

Direktivet som omfattar krav på bränslekvaliteten för vägfordon, arbetsmaskiner och inlandsjöfartyg har ändrats i syfte att minska utsläppen till luft. Bland annat fastställs att diesel får innehålla högst 10 mg/kg svavel och högst 8 volymprocent polycykliska aromatiska kolväten (PAH). Emellertid finns ett undantag för högre svavelhalt i diesel för icke-vägfordon. Därtill ändras specifikationen för bensin, så att det blir möjligt att blanda in upp till 10 procent etanol (alkohol), och för diesel, så att det blir möjligt att blanda in upp till 7 procent FAME (biodiesel).

Vidare ställs krav på att bränsleleverantörerna (varje enskilt företag) fr.o.m. den 1 januari 2011 rapporterar fordonsbränslenas livscykelutsläpp av växthusgaser per energienhet. Fram till 2020 ska leverantörerna i EU sammantaget minska utsläppen per energienhet med 6 procent till 2020. Medlemsstaterna tillåts införa mellanliggande mål för 2014 (2 procent) och för 2017 (4 procent).

Sverige är i princip nöjd med ändringarna i bränslekvalitetsdirektivet även om alla prioriterade frågor inte tillgodosetts. Särskilt nöjd är Sverige med att inblandningsnivån av biodrivmedel i bensin och i diesel höjs till 10 respektive 7 procent. Däremot hade Sverige gärna sett att halten PAH i diesel sänktes ytterligare och att undantagen för högre svavelhalt inte införts. Sverige stödjer också uppfattningen att reduktionsmålet är en viktigt åtgärd för att motverka ökade utsläpp av växthusgaser i produktionsledet av fordonsbränslen, vid en övergång från olja som råvara till kol, tjära eller oljesand. Den översynsklausul som innebär att kommissionen ska göra en grundlig översyn av reduktionsmålets konsekvenser är av yttersta vikt för att säkerställa att reduktionsmålet uppfyller önskad effekt.

43.5 Andra luftföroreningar

Ämnen som bryter ned ozonskiktet

Montrealprotokollet om begränsning av ämnen som bryter ned jord-atmosfärens skyddande ozonlager hör till miljöpolitikens mest framgångsrika internationella konventioner. Sedan protokollet skrevs under av 191 stater samt kommissionen 1987 har världens utsläpp av ozonnedbrytande ämnen minskat med 95 procent. Eftersom de ozon-

nedbrytande ämnena också bidrar till växthuseffekten har protokollets framgång också bidragit till att minska klimatförändringarna. Senare studier visar dock på nya hot mot ozonskiktet, bland annat ökande mängder av klorfluorkolväte (HCFC).

Kommissionen lade i september ett förslag till omarbeting av EU:s förordning 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet. Syftet är att förenkla förordningen och att anpassa den till nya beslut under Montrealprotokollet om en snabbare utfasning av HCFC som ska vara slutförd år 2020. Kommissionen vill även i sitt förslag föra in nya områden där ozonedbrytande ämnen tidigare inte har reglerats. Det gäller bl.a. utfasning av metylbromid för karantänsättning. Sverige välkomnar förslaget och ser positivt på de vinster som kan uppnås både för miljön och för att minska administrationen. Sverige önskar dock att EU ska nå en mer långtgående avveckling av ozonedbrytande ämnen genom att införa användningsförbud av ämnena. Målsättningen är att nå en överenskommelse med Europaparlamentet under våren 2009.

Gemenskapen har också förberett och genomfört internationella förhandlingar under Montrealprotokollet. Vid Montrealprotokollets senast partsmöte i november beslutades att vidta åtgärder för att samla in och destruera upplagrade mängder, inhämta mer kunskap och påbörja begränsning av användningen av metylbromid vid karantänsättning. Ett seminarium planeras också om de alternativ som finns för att undvika den kraftfulla växthusgasen HCFC.

Industriutsläpp

EU har ett direktiv från 1996 som syftar till att begränsa och kontrollera utsläpp från industrin (IPPC). I Sverige är både myndigheter och industrin huvudsakligen nöjda med IPPC-direktivet. Den flexibilitet som finns i direktivet gör att direktivet fungerar väl i den praktiska tillämpningen. Problemet är att direktivet och de krav på bästa tillgängliga teknik (BAT) som följer av direktivet inte har genomförts i alla medlemsstater. Mot denna bakgrund och i syfte att slå ihop flera andra rättsakter som reglerar utsläpp från industrin föreslog kommissionen 2007 ett nytt IPPC-direktiv (se faktagromemoria 2007/08:FPM2). Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet hölls i oktober. Samråd och information i EU-nämnden respektive miljö- och jordbruksutskottet hölls inför den debatt som hölls vid miljörådsmötet i december.

Sverige anser att det är viktigt att det även i framtiden ska vara möjligt att genomföra en samordnad, individuell prövning av alla aspekter. Det är också bra att flera direktiv samordnas till ett. Sverige är dock tveksamt till om förslaget är det mest ändamålsenliga för att uppnå syftet att skärpa genomförandet av BAT i medlemsstaterna. Av principiella skäl anser Sverige att det är tveksamt att låta de utsläppsvärden för BAT som återges i kommissionens referensdokument bli bindande. Skälet är bl.a. att det i dessa referensdokument uttryckligen står att värdena inte ska ses som villkorsvärden. Sverige är positiv till förslag att skärpa högsta tillåtna utsläpp av svavel- och kväveoxider för stora förbränningsanläggningar från och med den 1 januari 2016. För Sverige är dessa

skärpningar viktiga då de minskar långdistanstransporterna av föroreningar, vilket bidrar till att nå miljökvalitetsmålen Frisk luft och Bara naturlig försurning. Hela förslaget har ännu inte behandlats i rådsarbetsgruppen, varför arbetet kommer att fortsätta under inledningen av 2009. Parlamentet röstar första gången i januari 2009.

43.6 Naturresurser och biologisk mångfald

Handlingsplan för biologisk mångfald

Som uppföljning av kommissionens meddelande om att hejda förlusten av biologisk mångfald (se faktapromemoria 2005/06:FPM114) har kommissionen under året arbetat vidare med att genomföra handlingsplanen för biologisk mångfald. Kommissionen har etablerat sammanlagt 16 informella expertgrupper för olika frågor och vissa prioriterade aktiviteter som tas upp i handlingsplanen. En särskild expertgrupp har inrättats för att samordna arbetet. Kommissionen har arbetat med ett meddelande om en översyn av handlingsplanen och ett annat meddelande om en strategi för att hantera invasiva främmande arter. Dessa två meddelanden lades fram i december. Sverige har deltagit i de flesta expertgrupper genom Miljödepartementet och Naturvårdsverket. Sverige har också lämnat en rapport till kommissionen om genomförandet av handlingsplanen i Sverige.

Partsmöte inom konventionen om biologisk mångfald

I mars antog miljöministrarna slutsatser om EU:s förberedelser inför partsmötet inom FN:s konvention om biologisk mångfald i Bonn i maj. De utestående frågorna rörde inrättandet av nya finansieringsformer, och framför allt huruvida medlemsstaterna skulle uppmanas att delta i värdlandet Tysklands så kallade Life Web-initiativ för öronmärkt internationell finansiering av områdesskydd. Sverige arbetade för ett resultat i linje med Politiken för Global Utveckling och den svenska strategin för multilateralt utvecklingsamarbete.

Slutsatserna kompletterar de slutsatser som antogs av miljørådet i juni 2007 och tar bl.a. upp vikten av att slutföra förhandlingar om en internationell regim för rättvis fördelning av vinster från genetiska resurser, där EU är öppet för att vissa delar i denna regim ska vara bindande. Slutsatserna behandlar även behovet av synergier mellan åtgärder för att skydda den biologiska mångfalden och förhindra klimatförändringar samt behovet av stöd för att etablera och sköta skyddade områden. Slutsatserna betonar att utbytet mellan vetenskap och politik behöver stärkas och visar uppskattning för FN:s miljöprogram UNEP:s planer på en mellanstatlig konferens om att inrätta en plattform för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES). Sverige var pådrivande för att EU vid partsmötet och vid UNEP:s konferens propagerade för ett närmare samarbete mellan konventioner för biologisk mångfald om det vetenskapliga underlaget, och för partnerskap med sektorsorgan inom FN. Samråd och information i EU-nämnden

respektive miljö- och jordbruksutskottet hölls inför rådsmötet i mars. Vid partsmötet med konventionen om biologisk mångfald utsågs Sverige till EU:s representant i konventionens styrande organ.

Skr. 2008/09:85

Cartagenaprotokollet om biosäkerhet

Cartagenaprotokollet om biosäkerhet till FN:s konvention om biologisk mångfald reglerar den internationella handeln med genetiskt modifierade organismer (GMO). Parterna till protokollet höll partsmöte i anslutning till konventionens partsmöte i Bonn i maj. Därför antog miljöministrarna också slutsatser om Cartagenaprotokollet vid rådsmötet i mars. Slutsatserna omfattar bl.a. en uppmaning till partsmötet att ta ett beslut om en internationell ansvarsordning för skador från gränsöverskridande förflyttningar av GMO. Arbetet med riskbedömning och riskhantering ska intensifieras. Fortsatt stöd bör ges till kapacitetsuppbyggande åtgärder och forskning om socioekonomiska aspekter bör främjas. Sverige verkade med framgång för att kapacitetsuppbyggande även ska ske på lång sikt. Samråd och information i EU-nämnden respektive miljö- och jordbruksutskottet har hållits inför rådsmötet.

Genetiskt modifierade organismer (GMO)

EU:s medlemsstater är djupt oeniga om vilka regler som ska gälla för genetiskt modifierade organismer (GMO) i unionen. Höstens franska ordförandeskap har tagit ett initiativ för att diskutera frågan och komma till rätta med hur den gemensamma lagstiftningen ska genomföras. Redan vid rådsmötet i juni, under det slovenska ordförandeskapet, hölls en debatt mellan miljöministrarna utifrån underlag som det efterkommande franska ordförandeskapet hade presenterat. Debatten följdes upp med ytterligare en debatt vid rådsmötet i oktober för att avslutas med rådslutsatser vid rådsmötet i december.

Flera medlemsstater har välkomnat det franska initiativet, men utifrån olika utgångspunkter. Vissa medlemsstater vill ha långtgående möjligheter att själva bestämma över GMO-användningen och införa GMO-fria zoner, medan andra medlemsstater anser att den europeiska lagstiftningen för att godkänna GMO är tillräckligt säker ur miljö- och hälsosynpunkt och därför bör respekteras. Sverige anser att medlemsstaterna bör respektera gemenskapens lagstiftning och att den gör det möjligt att utesluta GMO som är skadliga för människors och djurs hälsa eller miljön från användning.

Debatterna som har följt av det franska initiativet har särskilt lyft fram långtidseffekter av GMO på den biologiska mångfalden, möjligheterna att inkludera socioekonomiska kriterier i bedömningen av om en GMO ska tillåtas på EU:s marknad eller inte. Kommissionen har i debatterna redogjort för den handlingsplan som bl.a. syftar till att EU:s livsmedelssäkerhetsmyndighet EFSA ser över sina vägledningar och konsulterar närmare med medlemsstaterna samt det arbete som pågår med att kartlägga långtidseffekter av GMO samt att undanta särskilt känsliga områden från odling av GMO. Rådsslutsatserna förhandlades färdigt på rådsmötet i december. Medlemsstaterna uppmanas att samla

och utväxla information om socioekonomiska implikationer av marknadsintroduktioner av GMO. Texten innehåller även en öppning för att etablera GMO-fria zoner på andra grunder än miljömässiga. Sverige försökte utan framgång få in att sådana zoner bör fattas genom privata standarder och frivilliga avtal mellan ingående parter. I övrigt blev slutsatserna relativt balanserade. Samråd och information i EU-nämnden respektive miljö- och jordbruksutskottet har hållits inför rådsmötena.

Förbud mot handel med sälprodukter

Kommissionen lade i juli fram ett förslag till förordning om handel med sälprodukter som förbjuder all handel med undantag för produkter från inuiternas husbehovsjakt (se faktapromemoria 2008/09:FPM40). Enskilda medlemsstater kan beviljas undantag från handelsförbudet om de kan uppvisa en nationell lagstiftning som på lämpligt sätt reglerar de områden som framgår av bilaga II till förordningen. Dessa regleringar rör bl.a. villkor för jakt, utbildning av jägarna och övervakning. Medlemsstater med undantag är skyldiga att bedriva tillsyn och kontroll av efterlevnaden av bestämmelserna. Företag som bedriver handel med sälprodukter blir med största sannolikhet skyldiga att märka produkterna.

Sverige har i förhandlingar om förordningen framhållit att småskalig jakt som bedrivs efter säl i Sverige skiljer sig alltför mycket från storskalig kommersiell jakt för att de två jaktformerna ska kunna lyda under samma bestämmelser. Den svenska regeringen har i brev till kommissionen framfört att ett internationellt avtal beträffande acceptabla metoder för säljakt bör förhandlas fram i stället för att EU vidtar ensidiga åtgärder som riskerar att stå i strid med bestämmelserna inom Världshandelsorganisationen WTO. Sverige anser att nyttjandet av naturresurser ska vara hållbart och att jaktbart vilt således ska tas tillvara, i enlighet med den av Sverige såväl som övriga medlemsstater ratificerade FN-konventionen om biologisk mångfald. Från svensk sida har därför framhållits att förbud inte bör införas för handel med produkter som kommer från livskraftiga populationer av vilda djur om produkterna tillkommit genom legal jakt med vetenskapligt accepterade jaktmetoder. Frågan har varit föremål för riktlinjedebatt i miljørådet i oktober. Samråd och information har skett med EU-nämnden och miljö- och jordbruksutskottet inför rådsmötet. Överläggning om förslaget hölls i miljö- och jordbruksutskottet i oktober. Fortsatt behandling väntas under det kommande tjeckiska ordförandeskapet och Europaparlamentet planerar omröstning i april.

Prioriterade ämnen i vatten

Ett förslag till direktiv om miljö kvalitetsnormer för prioriterade ämnen i ytvatten (se faktapromemoria 2006/07:FPM12) färdigförhandlades under vårens slovenska ordförandeskap. Med utgångspunkt från rådets politiska överenskommelse i juni 2007 nådde ordförandeskapet en överenskommelse i andra behandling med Europaparlamentet. Direktivet är ett dotterdirektiv till ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) och syftar till att fastställa gränsvärden för vissa kemiska föroreningar i ytvatten, s.k.

prioriterade ämnen. Sverige har bl.a. fått gehör för att man ska kunna övervaka prioriterade ämnen i biologisk materia såsom fisk och i sediment, och inte bara i vatten. Direktivet anger gränsvärden för ca 30 föroreningar och ska vara genomfört senast år 2015.

Skr. 2008/09:85

Direktiv för markskydd

Ett förslag till ramdirektiv för markskydd presenterades i oktober 2006 (se faktapromemoria 2006/07:FPM45). Förhandlingarna var intensiva under hösten 2007, men en kvalificerad majoritet kunde inte uppnås vid miljörådsmötet i december 2007. Det franska ordförandeskapet har under hösten 2008 återupptagit förhandlingarna i rådet med utgångspunkt i ett ändrat förslag till direktiv. Sverige anser att det är viktigt att ramdirektivet är flexibelt och ger goda möjligheter till nationell anpassning, eftersom markförhållandena och därmed också hoten mot marken varierar kraftigt i Europa. Flera medlemsstater har redan system och regler för skydd av marken och dess funktioner. Det nya förslag som presenterats ger avsevärt mer flexibilitet än det tidigare förslaget och större möjligheter att utnyttja befintliga system och lämnar samtidigt stora delar av bedömningarna till medlemsstaterna. Förhandlingarna kommer att återupptas av det tjeckiska ordförandeskapet som avser att ha med förslaget för politisk överenskommelse vid rådsmötet i juni 2009.

43.7 Kemikalier och avfall

Revidering av avfallsdirektivet

Under hösten antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall (se faktapromemoria 2005/06:FPM56). De viktigaste ändringarna i ramdirektivet om avfall är att förenkla befintlig avfalls-lagstiftning och modernisera direktivet så att det bättre medverkar till att förebygga eller minska uppkomsten av avfall. Sverige har i förhandlingarna bl.a. fått gehör för att förbränning av avfall med energiutvinning ska klassas som återvinning eftersom detta kan ersätta andra energislag. Senast i december 2010 ska direktivet vara genomfört i medlemsstaterna.

Nedmontering av fartyg

Med utgångspunkt i synpunkter på kommissionens grönbok från 2007 om bättre nedmontering av fartyg lade kommissionen i november fram ett meddelande med förslag på åtgärder. Två tredjedelar av världens fartyg skrotas på stränder och flodbänkar i Asien under olämpliga förhållanden för såväl människors hälsa som miljön. Problemet förväntas dessutom förvärras inom ett par år till följd av en ökning av antalet nedmonterade fartyg. Sverige har framfört att det är viktigt att EU agerar gemensamt i frågan och arbetar för att uppnå ett så högt miljö- och arbetarskydd som möjligt för nedmontering och återvinning av fartygen.

Meddelandet syftar till att säkerställa att fartyg som är länkade till EU genom flagg eller ägandeskap nedmonteras på ett miljö- och hälsomässigt riktigt sätt. En särskild internationell konvention för säker och miljöanpassad nedmontering av fartyg är under utarbetande, men förväntas inte träda i kraft på flera år. Meddelandet tar upp EU:s agerande fram till dess och ambitionen att genomföra konventionen.

Exportförbud och säker lagring av kvicksilver

Kommissionen lämnade i oktober 2006 till rådet ett förslag till en ny förordning om exportförbud för och säker lagring av metalliskt kvicksilver (se faktapromemoria 2006/07:FPM72). Förslaget är en del i kommissionens kvicksilverstrategi. Sverige verkade i förhandlingarna för att exportförbudet skulle breddas till omfatta bl.a. kvicksilverföreningar och att kvicksilver ska lagras i en stabiliserad, ej metallisk, form. Förordningen antogs hösten 2008. Exportförbudet gäller från den 15 mars 2011 och omfattar metalliskt kvicksilver samt några kvicksilverföreningar. Inget kvicksilver får slutförvaras förrän det har beslutats om kriterier för säker lagring. Kommissionen ska lämna ett förslag om sådana kriterier senast den 1 januari 2010. Exportförbudet är ett viktigt bidrag från EU för att påverka övriga världen till att enas om ett globalt bindande instrument. Inom FN:s miljöprogram (UNEP) pågår en process för att utvärdera behov av en ny kvicksilverkonvention fram till dess nästa styrelsemöte i februari 2009.

Fortsatt revidering av begränsningsdirektivet

Två år efter att Reach-förordningen träder i kraft, i juni 2009, upphör begränsningsdirektivet (76/769/EEG) att existera och dess bestämmelser införs i en bilaga till Reach-förordningen. Under denna övergångsperiod finns det behov av att reglera vissa ämnen.

I oktober 2007 lade kommissionen förslag (KOM(2007) 559) om begränsning av ämnena DEGME (2-(2-metoxietoxi)etanol), DEGBE (2-(2-butoxietoxi)etanol), MDI (metylendifenyl-diisocyanat), cyklohexan och ammoniumnitrat, i preparat för konsumentbruk. Syftet är bl.a. att säkerställa att allmänheten ges ett tillräckligt skydd vid användning av s.k. ”gör-det-själv”-produkter. Alla ämnen utom ammoniumnitrat har varit föremål för riskbedömning och riskhanteringsstrategin inom förordning (793/93/EEG) om bedömning och kontroll av existerande ämnen. Europaparlamentet och rådet kunde under hösten 2008 enas om en överenskommelse.

Kommissionen presenterade i februari ett förslag om förbud mot användning av diklormetan i färgborttagning (KOM(2008) 80). I förslaget föreslås undantag för industriella anläggningar som motsvarar krav på ventilation och skyddsutrustning. Även för yrkesmässiga användare kan enskilda medlemsstater bevilja tillstånd förutsatt att de yrkesmässiga användarna använder rätt skyddsutrustning och har genomgått utbildning i korrekt handhavande. I Sverige är all användning av diklormetan förbjuden med möjlighet för företag att ansöka om dispens. Sverige har därför ställt sig positiva till att förbud eller

begränsningar införs även på EU-nivå. En svensk utgångspunkt är att reglerna bör utformas så att skyddsnivån för hälsa och miljö motsvarar vad som uppnås med de svenska reglerna och att den svenska skyddsnivån åtminstone inte ska behöva sänkas. Europaparlamentet röstade för förslaget den 14 januari 2009. Skr. 2008/09:85

DEL 10 UTBILDNING, UNGDOM OCH KULTUR

44 Utbildning

I en alltmer globaliserad och komplex värld har utbildning kommit att tillmätas en allt större betydelse. Utbildning lyfts fram i allt fler sammanhang, både som eget område och som en viktig faktor inom andra politikområden såsom arbetsmarknads-, forsknings- och socialpolitik. Utbildningsfrågor utgör ett centralt inslag i Lissabonstrategin som bidragande till Europas konkurrenskraft. Förutsättningar för att uppnå de mål och riktmärken som finns uppsatta för de europeiska utbildningssystemen blir en realitet först när livslångt lärande är möjligt för alla i samtliga medlemsländer.

44.1 Beslut om nytt Erasmus Mundus-program

Beslut om ett andra Erasmus Mundus-program fattades den 16 december. Det nya programmet omfattar även forskarstudier samt att europeiska studenter kan få del av stipendiemedel. Programmet kommer att ha en budget på ca 500 miljoner euro för perioden 2009–2013. Sverige välkomnar innehållet i beslutet. Svenska lärosäten deltar i 22 konsortier i det pågående programmet och koordinerar tre av dessa. Konkurrensen om projektstöd är hård och kvaliteten är mycket hög. De viktigaste målen för det nya Erasmus Mundus-programmet är:

- att öka kvaliteten i den europeiska högre utbildningen,
- att främja dialog mellan och förståelse för olika samhällen och kulturer genom samarbeten mellan högre utbildningsanstalter och genom personliga kontakter,
- att främja målen för EU:s yttre politik, samt
- att bidra till en hållbar utveckling av högre utbildning i tredjeland.

44.2 Utbildning i Lissabonstrategin

Utbildningsfrågorna har sedan 2000 varit en central del i Lissabonstrategin. Utbildningsministrarnas bidrag för att förverkliga målen i Lissabonstrategin har formen av ett arbetsprogram, Utbildning 2010. Arbetet grupperas i tre huvudmål:

- Bättre kvalitet och effektivitet
- Tillgänglighet för alla
- Öppenhet mot omvärlden

Medlemsländerna avgör själva hur målen i Utbildning 2010 ska uppnås. Arbetet är frivilligt men länderna har valt ett tillvägagångssätt där man redovisar för varandra av hur arbetet fortskrider. På så sätt sporrar man varandra till vidare utveckling. En viktig del av samarbetet är informations- och erfarenhetsutbyte där goda exempel kan spridas mellan medlemsländerna. Arbetet går nu in i en intensiv fas där en slutrapport ska lämnas till stats- och regeringscheferna våren 2010 samtidigt som ett omfattande arbete med att diskutera och forma de framtida målen för perioden efter 2010 tar vid.

44.3 Programmet för livslångt lärande

EU:s program för livslångt lärande inrättades för perioden 2007–2013. Programmet syftar till att stödja genomförandet av Utbildning 2010 och täcker samtliga utbildningsformer: förskola, skola, högre utbildning, vuxenutbildning och kompetensutveckling i arbetslivet. Inom dessa utbildningsområden finns stöd för rörlighet och samarbetsprojekt. Målen är att genom dessa projekt öka kvaliteten i ländernas utbildningar samt att öka rörligheten för studenter och lärare. I Sverige administreras programmet av den statliga myndigheten Internationella programkontoret för utbildningsområdet (IPK).

Större delen av programmet är decentraliserat vilket innebär att Sverige, via IPK, får en budget som fördelas till projekt med svenskt deltagande. Den totala budgeten för programperioden uppgår till närmare 7 miljarder euro. För 2008 var budgeten cirka 1 miljard euro varav Sveriges andel uppgick till knappt 18 miljoner euro.

Regeringen har för programmets högskoledel, Erasmus, satt upp ett mål om att antalet utresande studenter ska öka till minst 3000. För att uppfylla målet har IPK under 2008 initierat en rikstäckande annonskampanj för Erasmusprogrammet som omfattar flera olika medier samt en ny kampanjsajt riktad till studenter. Målet är att öka studenternas kännedom om programmet och dess fördelar i syfte till att bidra till att fler studenter väljer att studera utomlands genom Erasmusprogrammet.

44.4 Europeisk referensram för kvalifikationer

I augusti antog rådet och Europaparlamentet en rekommendation om en europeisk referensram för kvalifikationer (EQF). Referensramen ska vara gemensam och neutral och kunna fungera som ett översättningsverktyg mellan olika kvalifikationsnivåer i Europa. Syftet med EQF är att främja medborgarnas rörlighet mellan länder och att underlätta livslångt lärande. Med hjälp av referensramen ska både individer och arbetsgivare lättare kunna jämföra och förstå nivån på de kvalifikationer som utfärdats i enlighet med olika medlemsländers praxis.

Kvalifikationer (betyg, examina, certifikat etc.) som utfärdas i medlemsländerna ska kunna relateras till någon av referensramens åtta hierarkiska nivåer. Dessa nivåer omfattar från motsvarande slutbetyg från årskurs 9 till doktorsexamen på nivå 8. Ett viktigt kriterium består i att

alla kvalifikationer beskrivs som resultat av lärande (learning outcomes) för respektive nivå. Det betyder en förskjutning från traditionell betoning på former för lärande till lärandets resultat. På så sätt skapas broar mellan formellt, icke-formellt och informellt lärande.

Införandet av referensramen kommer att ske i flera etapper. Den första etappen – att koppla nationella kvalifikationsnivåer till referensramen – ska vara genomförd senast år 2010. Den andra etappen – att införa en hänvisning till referensramen i alla nya examensbevis – ska vara genomförd senast år 2012.

Sverige kommer att implementera EQF. Implementeringen kommer att utgå från utbildningarna inom det offentliga utbildningssystemet. Intressenter utanför det offentliga utbildningssystemet kommer under vissa förutsättningar att erbjudas att ansluta sina kvalifikationer. En nationell referensram för kvalifikationer kan successivt utvecklas i takt med arbetslivets, sektorers och branschers intresse.

44.5 Europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildningen

I april presenterade kommissionen ett förslag till rekommendation om att inrätta ett europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildning (ECVET) (KOM(2008) 179 slutlig). Förhandlingar om rekommendationen pågick under hösten i Europaparlamentet och rådet.

Målet med ECVET är att stödja och främja gränsöverskridande rörlighet och tillgång till livslångt lärande inom yrkesutbildning. Den kunskap och kompetens som personer tillgodogjort sig i en läroprocess ska vid en flytt mellan olika former av lärande eller mellan olika kvalifikationssystem i Europa kunna tas med. Syftet med ECVET är att underlätta jämförelser och öka förståelsen för de kvalifikationer och kompetenser som uppnåtts. ECVET ska vara ett instrument för informationsutbyte som ska hjälpa personer dra nytta av det lärande de uppnått, oavsett om det är formellt, informellt eller icke-formellt. Genom ECVET inrättas en systematisk referensram som kan användas på frivillig grund av medlemsländerna.

44.6 Europeisk referensram för kvalitetssäkring av yrkesutbildning

I april presenterade kommissionen ett förslag till rekommendation om en europeisk referensram för kvalitetssäkring av yrkesutbildning (EQARF). Förhandlingar om rekommendationen pågick under hösten i Europaparlamentet och rådet.

EQARF syftar till att främja och övervaka kvalitetsförbättringar i systemen för yrkesutbildning i medlemsländerna. Tillämpningen är frivillig.

Medlemsstaterna rekommenderas att främja användningen av referensramen för att gynna en kontinuerlig förbättring av yrkesutbildningens kvalitet. Vidare rekommenderas att referensramen används för att främja att samtliga intressenter samarbetar och lär av varandra genom det

europiska nätverket för kvalitetsarbete inom yrkesutbildning (ENQA-VET). Enligt rekommendationen ska arbetet med referensramen följas upp såväl nationellt som av kommissionen vart tredje år.

Skr. 2008/09:85

45 Ungdomsfrågor

Drygt 60 miljoner, eller cirka 13 procent av EU:s invånare är ungdomar mellan 15 och 24 år. Andelen unga förväntas under de kommande årtiondena att minska och med dagens demografiska utveckling i övrigt innebär detta att ett mindre antal unga i framtiden kommer att behöva försörja en ökad andel äldre. Unga människors deltagande i utbildning, på arbetsmarknaden och i samhället är därför inte bara nyckeln till ungas utveckling som individer, utan också för en hållbar utveckling i Europa. Sverige kommer i enlighet med prioriteringarna för trioordförandeskapet att fortsätta att främja unga män och kvinnors deltagande i demokratin i Europa, deras sociala delaktighet, åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten och integration av unga kvinnor och män på arbetsmarknaden.

45.1 Uppföljning av vitboken och stärkt fokus på ett tvärsektorielt samarbete

Arbetet inom ramen för den öppna samordningsmetoden med de fyra gemensamma målen på det ungdomspolitiska området – främjande av ungas deltagande, bättre information till unga, främjande av ungas volontärverksamhet och bättre kunskap om unga – fortsatte under 2008. Under året fokuserades särskilt på de två sistnämnda målen.

Kommissionen presenterade den 3 juli ett förslag till rådsrekommendation om rörlighet för unga volontärer i Europa, KOM(2008) 424. Rekommendationen antogs av rådet (utbildning, ungdom, kultur) den 20–21 november. Syftet med rekommendationen är att underlätta för ungdomar att göra volontärtjänst i ett annat EU-land genom att förbättra möjligheterna till samarbete mellan organisationer som arrangerar volontäraktiviteter i olika länder (se även fakta-promemoria 2008/09:FPM23).

Avseende målet om bättre kunskaper om unga redovisades det svenska arbetet med målet i en bilaga till den utvärdering av EU-samarbetet som beskrivs nedan, vilken skickades till kommissionen den 28 november.

Inom ramen för det tvärsektoriellet arbete antog rådet den 21–22 maj en rådsresolution om deltagande av unga med färre möjligheter, beroende av socioekonomiska skäl, kön, etnisk bakgrund, eventuella funktionshinder m.m. (9133/08). Texten innehåller uppmaningar till medlemsstaterna och kommissionen rörande såväl riktade, som generella politiska åtgärder för att stärka deltagandet av unga med färre möjligheter.

Vidare antogs den 20–21 november en rådsresolution om ungas hälsa och välbefinnande (14877/08). Huvudbudskapet i texten är att ytterligare

insatser bör göras för att integrera ett ungdomsperspektiv i hälso- Skr. 2008/09:85
relaterade initiativ och policies.

De ovan nämnda rådsmötena behandlades i EU-nämnden den 8 februari, den 16 maj respektive den 14 november.

45.2 Ungdomsfrågor i Lissabonstrategin – den europeiska ungdomspakten

Liksom tidigare år skickade ungdomsministrarna s.k. huvudbudskap om den europeiska ungdomspakten till Europeiska rådets vårtoppmöte. Huvudbudskapen (6445/08) antogs vid rådsötet den 14 februari och behandlades i EU-nämnden den 8 februari.

Tre huvudbudskap föreslogs:

1. Ungas sociala och yrkesmässiga integrering ska även fortsatt vara viktiga mål i medlemsstaternas ekonomiska och sociala politik och fokus bör läggas på konkreta åtgärder.
2. Särskilt fokus bör läggas på unga med färre möjligheter och målgruppsanpassade åtgärder.
3. Fortsatt arbete med att stärka ungdomsperspektivet i Lissabonstrategin.

45.3 Utvärdering av hela det ungdomspolitiska samarbetet och diskussion om det framtida samarbetet

Ungdomsministrarna beslutade under 2005 att hela ramverket för det ungdomspolitiska samarbetet sedan 2001 skulle utvärderas till 2009. Denna utvärdering har skett i samtliga medlemsstater under 2008. Med utgångspunkt i medlemsstaternas rapporter kommer kommissionen under våren 2009 att presentera ett meddelande. Meddelandet kommer att innehålla en analys av samarbetet hittills och förslag till framtida samarbete. Baserat på detta meddelande planeras under det svenska ordförandeskapet hösten 2009 ett beslut om det framtida ramverket för det ungdomspolitiska samarbetet från 2010.

I den svenska utvärderingen som skickades till kommissionen den 28 november konstateras bl.a. att samarbetet hittills har inneburit ett ökat fokus på unga och ungdomspolitik, stärkta kunskaper om ungas levnadsvillkor och att en aktiv och löpande dialog med unga har utvecklats. Den europeiska ungdomspakten nämns som en av de viktigare framgångarna. Som utvecklingsområden nämns att målen för samarbetet bör förtydligas för att underlätta uppföljning och utvärdering och att på ett bättre sätt utnyttja existerande metoder och instrument för samarbetet. Inför framtiden är en övergripande slutsats att en god grund har lagts för samarbetet. Det konstateras att den nuvarande inriktningen med arbete för att stärka ungas aktiva medborgarskap, sociala delaktighet och integrering på arbetsmarknaden även fortsatt är giltig, men att ramverket och metoderna kan utvecklas och struktureras bättre för att stärka effekterna av samarbetet.

Den 1 januari inrättades programmet Ung och aktiv i Europa (beslut 1719/2006/EG). Programmet löper under åren 2007–2013 och har en total budget på 885 MEUR. I Sverige fördelas ca 20 MSEK per år. Inom programmet finns det möjlighet att genomföra ungdomsutbyten, volontärtjänst och att stödja ungas egna initiativ. Programmet ger vidare möjlighet att utveckla organisationers europeiska kontakter och öka kvalitet i projekt. Programmet är unikt då det inte kräver några förkunskaper av deltagarna och då det vänder sig till ungdomar med i övrigt begränsade möjligheter att få en internationell erfarenhet.

Under 2008 har Ungdomsstyrelsen, som ansvarar för programmet i Sverige, fått in drygt 250 ansökningar och givit stöd till cirka 150 projekt. Totalt har cirka 3 300 unga fått möjlighet att genomföra projekt med stöd från Sverige. Vidare har under året flera projekt som stimulerar till dialog mellan unga och beslutsfattare genomförts. Under året har arbete med en nationell strategi för inkludering av unga med färre möjligheter påbörjats. Intresset för programmet är fortsatt stort och alla tillgängliga medel för 2008 har fördelats.

Den Europeiska ungdomsveckan, som ingår som en del i programmet Ung och aktiv i Europa, genomfördes i november, med fokus på vad unga tycker är viktigt för den framtida ungdomspolitiska samarbetet i EU.

46 Kultur, medier och idrott

EU:s insatser ska i första hand bidra till kulturens och den audiovisuella sektorns utveckling och främja samarbete mellan medlemsstaterna. Kultur- och mediepolitiken är nationell kompetens, men vid behov ska EU stödja och komplettera medlemsstaternas insatser.

46.1 En europeisk dagordning för kulturen

Vid ministerrådsmötet i november 2007 antogs en rådsresolution om en europeiska kulturagenda (EUT 2007/C 287/01). Resolutionen anger tre prioriterade områden för det kulturella samarbetet på EU-nivå:

1. Att främja kulturell mångfald och interkulturell dialog.
2. Att främja kulturen som en drivkraft för kreativitet inom ramen för Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning.
3. Att främja kulturen som ett väsentligt inslag i unionens internationella förbindelser.

Utifrån dessa strategiska mål antog den 21–22 maj slutsatser om kulturministrarnas arbetsplan (EUT 2002/C 162/03), om hur det konkreta arbetet ska organiseras. Åtgärder planeras inom följande områden:

- förbättra möjligheten till rörlighet över gränser för kulturskapare och yrkesverksamma inom kulturområdet,
- främjande av tillgång till kultur,
- utveckling av data, statistik och metodologier inom kultursektorn samt främjande av dessas jämförbarhet,
- maximerandet av potentialen hos de kreativa och kulturella näringarna, inte minst för små och stora företag,
- främjande och genomförande av UNESCO-konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar.

Till dessa fem områden har ett antal expertgrupper knutits inom ramen för den s.k. öppna samordningsmetoden. Särskilt viktiga frågor för Sverige i framtagandet av arbetsplanen var tillgänglighet till kultur som gäller utbildning och kultur, där även ungdomars tillgång till kultur ingår. Även området om främjande av de kulturella och kreativa näringarna hade hög prioritet för Sverige.

Vid samma rådsmöte antogs även *slutsatser om interkulturell kompetens* (2008/C 141/09), som har ett tvärsektoriellt perspektiv och bl.a. uppmanar till stöd för utvecklingen av interkulturell kompetens inom befintliga program och strukturer. Sverige har stått bakom slutsatserna då dessa på ett bra sett speglar den svenska hållningen när det gäller interkulturell dialog.

Slutligen antog rådet den 20–21 november *slutsatser om kultur i EU:s och medlemsstaternas yttre förbindelser*, utifrån det tredje strategiska målet i rådsresolutionen om en europeisk kulturagenda. Slutsatserna utgår från att interkulturell dialog kan bidra till att föra samman människor och folk, förhindra konflikter och verka lugnande på instabila regioner. Slutsatserna innebär vidare ett fastställande av de principer som ska gälla vid främjandet av nämnda UNESCO-konvention, vid EU:s samarbetsavtal med tredjeland samt främjandet av interkulturell dialog. Sverige har särskilt bevakat att slutsatserna tar hänsyn till ömsesidigheten i relationerna.

46.2 Arkitektur och hållbar utveckling

Även slutsatser om arkitektur och kulturens bidrag till hållbar utveckling antogs av rådet under 2008. Slutsatserna utgår från att de europeiska städerna står inför stora utmaningar på grund av den demografiska utvecklingen och dess konsekvenser när det gäller stadsutbredning, miljöfrågor och kampen mot klimatförändring samt bevarandet av social sammanhållning. Svaret på dessa utmaningar bör enligt slutsatserna inriktas på hållbar stadsutveckling samt en kreativ och integrerad strategi där kulturen, ekonomin, de sociala förhållandena och miljön bör vara av lika stor betydelse. Arkitekturen spelar här en sammanlänkande och innovativ roll. Den svenska positionen har varit mycket positiv då slutsatserna ligger väl i linje med svenska nationella prioriteringar.

Vidare antog rådet slutsatser om en Europeisk kulturarvsmärkning. Kulturarvsmärkningen syftar bl.a. till att öka medvetenheten om det gemensamma kulturarvet – särskilt bland ungdomar och utgöra basen för ökat kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Kommissionen har uppmanats att utreda utformning av ett för medlemsländerna frivilligt system för europeisk kulturarvsmärkning. Förslaget väntas träda i kraft tidigast 2010. Sverige har drivit frågan om att medverka i detta projekt måste vara frivilligt samt att likheter med redan existerande märkningar, t.ex. Unescos världsarvslista, måste undvikas.

46.4 Ramprogrammet Kultur 2007–2013

EU:s ramprogram för kultur, Kultur (2007–2013), omfattar alla konst- och kulturområden utom de audiovisuella medierna (film, tv och video). Programmet har tre övergripande mål: främjandet av rörlighet för personer, främjandet av rörlighet för konstnärliga produkter samt främjande av den interkulturella dialogen. Programmet stödjer vidare tre områden: kulturella samarbetsprojekt, kulturorganisationer som är verksamma på europeisk nivå samt analys och spridning av information. Totalbudgeten är 400 miljoner euro och programmet omfattar perioden 2007–2013. Trettiofyra länder deltar i programmet. Under 2007 fördelades drygt 7,7 miljoner euro till projekt med svensk medverkan. Under 2008 har medlemsstaterna enats om att genomföra vissa förändringar när det gäller den administrativa hanteringen av programmet. Dessa uppges kunna förkorta handläggningstiden med cirka 2–3 månader.

46.5 En europeisk strategi för mediekompetens i den digitala miljön

Kommissionen presenterade i ett meddelande ”En europeisk strategi för mediekunskap i den digitala miljön” en strategi för att öka mediekunskapen inom unionen (KOM(2007) 700). Syftet var att ge medborgarna bättre verktyg för att utnyttja fördelarna med den nya mediemiljön och samtidigt kunna skydda sig mot skadligt medieinnehåll. Kommissionen ser mediekunskap som ett centralt verktyg för att bidra till att öka förtroendet för de nya medietjänster som växer fram därigenom också för att uppnå Lissabonmålen om en mer konkurrenskraftig och kunskapsbaserad ekonomi.

Genom rådsslutsatser som antogs av rådet den 20 maj välkomnade medlemsstaterna kommissionens strategi. Ökad mediekunskap ses som en förutsättning för demokratiska medborgare och för att nya medier ska kunna utvecklas livskraftigt. Den svenska inställningen till rådsslutsatserna var positiv. Mediekunskap är en grundläggande förutsättning för förtroendet för nya medietjänster och för ett fungerande skydd av minderåriga.

Med anledning av att det nu gällande stödprogrammet för skydd av barn på Internet ”Safer Internet Plus” tar slut vid årsskiftet, föreslog kommissionen ett förnyat program. Förslaget har behandlats av rådet och Europaparlamentet under 2008 och en överenskommelse om det nya programmets utformning har nåtts. Det nya programmet kommer därmed kunna träda i kraft vid årsskiftet.

I förhållande till det tidigare programmet kommer det nya programmet inte omfatta åtgärder mot material som mottagaren inte önskat – s.k. spam. Motivet är att detta passar bättre i andra gemenskapsinitiativ. Programmet kommer däremot att utökas från att endast omfatta stöd för att bekämpa skadligt material till att också omfatta insatser mot skadligt beteende på Internet. Genom att Internetanvändningen blir alltmer interaktiv, finns det anledning att mera tydligt också uppmärksamma barn och ungdomar som utsätter sig eller andra för risker genom sitt eget beteende. En ytterligare nyhet är att särskilda medel avsätts för att bygga upp en europeisk kunskapsbas. Programmet innehåller också en tydligare inriktning på ett brett internationellt samarbete. Sverige kunde i princip helt stödja kommissionens förslag till nytt program. En viktig fråga att bevaka var att en tydlig del av programmet även framöver kommer att avsättas för projekt som inriktas på medvetandegörande och förebyggande åtgärder. Den delen av programmet har under de senaste åren framgångsrikt utnyttjats av Medierådet.

46.7 Det europeiska digitala biblioteket Europeana

Vid rådsmötet den 30 oktober 2006 antogs slutsatser om digitalisering av och elektronisk tillgång till kulturellt material samt digitalt bevarande. En lägesavstämning när det gäller målen i dessa slutsatser gjordes i februari i form av rapporter från medlemsstaterna. Utifrån avstämningen presenterade kommissionen den 11 augusti ett meddelande som summerar framstegen i medlemsstaterna på de aktuella områdena och vilka skillnader som kvarstår.

Slutsatserna om det europeiska digitala biblioteket Europeana som antogs den 20 november innebär att medlemsstaterna och kommissionen uppmanas att inom sina respektive områden öka ansträngningarna för att förverkliga projektet. För medlemsstaternas del handlar det främst om insatser som säkerställer att Europeana-portalen kan få tillgång till informationsresurser från nationella kulturinstitutioner (t.ex. gemensamma tekniska standarder). Kommissionen inbjuds bl.a. att se över möjligheten att öka det finansiella stödet inom ramen för den nuvarande långtidsbudgeten. Därutöver ges medlemsstaterna och kommissionen i uppdrag att se över vilken organisatorisk form projektet ska ha på längre sikt (europeana.eu drivs i dag i stiftelseform). Från svensk sida har under förhandlingarna framförts att samarbete på området är önskvärt men att medlemsstaterna ska lämnas utrymme att utforma den nationella digitaliseringspolitiken på olika sätt.

Under året har kommissionens meddelande om kreativt innehåll via Internet (KOM(2007) 836 slutlig) initierat diskussioner vid två ordförandekonferenser, i rådsarbetsgruppen för audiovisuella frågor och vid de två rådsmöten då kulturministrarna träffats. Under det franska ordförandeskapet har medlemsstaterna tagit fram rådsslutsatser för att understryka vikten av de frågor som kommissionen lyft fram i meddelandet. Slutsatserna understryker att medlemsstaterna, liksom kommissionen och branschen, har ansvar för att främja utvecklingen av nya affärsmodeller för att öka den lagliga tillgången till kreativa verk på Internet och andra digitala distributionssätt. Vidare poängteras behovet av samverkan mellan alla relevanta aktörer för att minska den illegala nedladdningen. En viktig aspekt som understryks är att de tekniska skyddssystem som används för att upprätthålla upphovsrättskydd, är så transparenta och lättanvända för konsumenterna som möjligt. Sverige har välkomnat den breda process som kommissionen tagit initiativ till. Sverige har också välkomnat slutsatserna som har ansetts vara i linje med regeringens motsvarande nationella arbete.

46.9 Ramprogrammet Media 2007 (2007–2013)

Ramprogrammet Media är EU:s stödprogram för film- tv- och multimedieindustrin. Programmet har tre övergripande mål: att stärka den europeiska audiovisuella sektorn, att öka distributionen av audiovisuella verk inom och utanför EU samt att stärka konkurrenskraften genom finansieringsvägar och användandet av digital teknik. Totalbudgeten är på 755 miljoner euro och programmet omfattar perioden 2007–2013. 31 länder deltar i programmet och förutom EU:s medlemsstater deltar även Island, Liechtenstein, Schweiz och Norge. Under 2007 erhöll svenska projekt drygt 3,2 miljoner euro i stöd från programmet.

46.10 Programmet Ett Europa för medborgarna

Programmet Ett Europa för medborgarna löper under perioden 2007–2013 och syftar till att överbrygga klyftan mellan medborgarna och EU:s institutioner samt att stärka sammanhållningen mellan européer. Programmet ska bidra till att:

- ge medborgarna möjlighet att samarbeta kring initiativ och projekt med europeisk prägel i syfte att understödja medborgerligt deltagande
- utveckla en känsla av europeisk tillhörighet
- främja delaktighet i Europeiska unionen
- öka toleransen och den ömsesidiga förståelsen mellan Europas medborgare.

Programmet innehåller fyra insatsområden:

1. Aktiva medborgare för Europa – stöd till vänortssamarbete och projekt som involverar medborgare.
2. Aktivt civilt samhälle i Europa – stöd till det civila samhällets organisationer.
3. Tillsammans för Europa – t.ex. stöd till studier, konferenser och information.
4. Aktivt europeiskt ihågkommande – stöd till bevarande av de viktigaste platserna och arkiven med anknytning till deporteringar och minnet av offren.

För att i större utsträckning synliggöra byggandet av Europa stödjer och uppmuntrar programmet aktiviteter som engagerar medborgarna i firandet av Europadagen den 9 maj. Under 2008 har projekt som skapar debatt och eftertanke i fråga om EU:s utveckling i samband med Lissabonfördraget också prioriterats. Hittills har 2 513 ansökningar kommit in under 2008, varav 1 450 beviljats stöd.

Kommissionen har föreslagit att en nationell kontaktpunkt ska sättas upp i varje land för att öka kunskapen om programmet och främja deltagande. Syftet med en kontaktpunkterna är att fungera som en länk mellan potentiella aktörer och kommissionen. De ansvarar för att marknadsföra och sprida information om programmet, samt ge stöd till potentiella projektsamordnare bl.a. via webbplatser, e-post eller personligen. Sveriges Kommuner och Landsting har av regeringen fått uppdraget att vara kontaktpunkt i Sverige från 2009.

46.11 Idrottens ställning inom EU

Idrott omfattas inte av fördragen men gemenskapsrätten påverkar på olika sätt idrottens organisering, egna regelverk och finansiering. Under 2008 fortsatte arbetet med att genomföra handlingsplanen ”Pierre de Coubertin” ur vitboken om idrotten och EU. Vitboken från 2007 utgör det första övergripande initiativet inom idrottsområdet och syftar till att på ett samlat sätt behandla idrottsrelaterade frågor inom EU-arbetet.

Under 2008 höll de slovenska och franska ordförandeskapen såväl sportdirektörmöten som informella idrottsministermöten, Sverige deltog vid dessa möten. Den dominerande frågan var att flera medlemsstater uttryckte att det behövs större rättslig klarhet för idrotten och att den nuvarande situationen där EG-domstolen avgör fall för fall utan en tydlig och förutsägbar hänsyn till idrottens särdrag medför en rättslig osäkerhet för idrottens organisationer. Sverige värnar principen att idrottspolitiken först och främst är en nationell angelägenhet, och menar att stor försiktighet bör iaktas kring förslag som utökar EU-arbetet på idrottsområdet. Det är viktigt att kommissionen utifrån subsidiaritetsprincipen kan motivera varje framtida förslag så att de kan bedömas var för sig utifrån bl.a. dess utformning, bakomliggande behov och rättsliga grund.

DEL 11 EU:S INSTITUTIONER

47 Institutionernas verksamhet

EU måste företrädas av moderna, effektiva, öppna och medborgarorienterade institutioner. Sverige fortsatte under året att verka för ökad öppenhet och insyn i EU:s institutioner och för minskade administrationskostnader.

47.1 Ministerrådet

Språkanvändning i rådsarbetet

Systemet med tolkning på beställning bedöms fungera väl. Regeringskansliet har utökat sin beställning av tolkning på svenska i rådet i syfte att upprätthålla en viss kapacitet i rådet att tolka till och från svenska samt förbereda Sveriges ordförandeskap i ministerrådet hösten 2009, då behovet av tolkning av svenska kan förväntas öka.

47.2 Kommissionen

47.2.1 Kommissionens sammansättning

Under året har två nya ledamöter valts in i kommissionen, och ytterligare en kommissionsledamot har bytt portfölj.

Fransmannen Jacques Barrot har varit vice ordförande i kommissionen sedan 2004 med ansvar för transportfrågor. När italienaren Franco Frattini avgick som kommissionär med ansvar för rättvisa, frihet och säkerhet, tog Barrot över detta ansvarsområde. Ny ledamot med ansvar för transportfrågorna blev italienaren Antonio Tajani. Han blev även utnämnd till vice ordförande i kommissionen.

Catherine Ashton från Storbritannien blev ny kommissionsledamot med ansvar för handelsfrågor och hon efterträdde Peter Mandelson.

47.2.2 Genomförande av EG-direktiv

Kansliet för samordning av EU-frågor i Statsrådsberedningen (EU-kansliet) har det övergripande ansvaret inom Regeringskansliet för genomförande av direktiv. EU-kansliet bistår med rådgivning till departementen i arbetet med att genomföra direktiv nationellt och följer upp att departementen genomför direktiv inom den tidsfrist som

fastslagits i direktiven. EU-kansliet ser också till att slutligt anmäla uppgifter om svenskt genomförande till kommissionen.

Kommissionen upprättat två gånger per år en resultattavla där de enskilda medlemsstaternas genomförande av s.k. inre marknadsdirektiv redovisas i procent. Europeiska rådet har satt som politisk målsättning att mängden inre marknadsdirektiv som medlemsstaterna inte genomfört i tid högst får uppgå till 1,5 procent. Eftersom medlemsstaterna successivt lyckats förbättra genomförandet har den politiska målsättningen skärpts från och med år 2009 till ett genomförandeunderskott om maximalt 1 procent.

Resultattavlan från i juli 2008 visar att mängden inre marknadsdirektiv som inte genomförts i tid för svensk del är 0,8 procent. Under hösten ökade andelen försenade direktiv något och uppgick i slutet av året till 0,9 procent. Det motsvarar 16 försenade direktiv av totalt 1 611 inre marknadsdirektiv. Båda resultaten motsvarar dock redan den målsättning som kommer att gälla från och med år 2009.

47.2.3 Överträdelseärenden

En av kommissionens viktigaste uppgifter är att övervaka att medlemsstaterna tillämpar och genomför EG-rätten på ett riktigt sätt (artikel 211 EG). Enskilda fysiska och juridiska personer och medlemsstater, kan klaga hos kommissionen om de anser att en medlemsstat inte tillämpar EG-rätten korrekt. Kommissionen kan också på eget initiativ ta upp sådana frågor.

Om kommissionen anser att en medlemsstat inte uppfyller de skyldigheter som följer av EG-fördraget kan kommissionen inleda ett så kallat överträdelseförfarande (artikel 226 EG). Överträdelseärendena kan delas in i två grupper. Den ena gruppen avser medlemsstatens uteblivna anmälan till kommissionen om att ett direktiv är genomfört inom föreskriven tid och den andra gruppen avser medlemsstatens felaktiga genomförande eller tillämpning av EG-rätten.

Överträdelseförfarandet är indelat i tre formella steg. I det första steget fattar kommissionen beslut om att skicka en så kallad formell underrättelse till medlemsstaten. Medlemsstaten ges möjlighet att inom viss tid avge synpunkter på den påstådda överträdelsen till kommissionen. Om kommissionen inte är nöjd med svaret och fortfarande anser att det är fråga om en överträdelse kan kommissionen i ett andra steg avge ett så kallat motiverat yttrande. I det motiverade yttrandet föreläggs medlemsstaten att vidta rättelse inom viss angiven tid, normalt två månader. Om medlemsstaten inte rättar sig inom denna tid kan kommissionen i ett tredje steg besluta att föra ärendet vidare till EG-domstolen.

Fastställer EG-domstolen i en dom att medlemsstaten inte uppfyller de skyldigheter som följer av fördraget, är medlemsstaten skyldig att rätta sig efter domen. Anser kommissionen att medlemsstaten inte har vidtagit nödvändiga åtgärder inom rimlig tid för att följa EG-domstolens dom, kan kommissionen inleda ett förfarande enligt artikel 228 EG. Även i detta förfarande avger kommissionen en formell underrättelse, respektive ett motiverat yttrande och medlemsstaten ges tillfälle att avge sina

synpunkter. Om medlemsstaten fortfarande inte vidtar åtgärder för att följa domstolens dom kan kommissionen väcka ny talan vid EG-domstolen och yrka att medlemsstaten ska föreläggas att betala ett standardbelopp eller vite.

Sverige har under 2008 tagit emot 41 formella underrättelser, varav 23 har avsett underlåtelse att anmäla fullständigt genomförande av direktiv. Motsvarande siffror för 2007 var 61 formella underrättelser, varav 43 avsåg utebliven anmälan av genomförande av direktiv. Under 2008 har kommissionen överlämnat 15 motiverade yttranden till Sverige medan motsvarande siffra för föregående år var 16. Vidare har kommissionen under 2008 fört 6 ärenden mot Sverige vidare till EG-domstolen.

Kommissionen har under 2008 avskrivit 48 ärenden som varit föremål för formellt överträdelseförfarande. Motsvarande siffra för 2007 var 56 avskrivna ärenden.

Under 2008 har kommissionen i ett fall återkallat sin talan om fördragsbrott mot Sverige, varefter EG-domstolen har avskrivit målet. Vidare har EG-domstolen i ett fall ogillat fördragsbrottsstalan mot Sverige och fällt Sverige för fördragsbrott i två mål.

I april 2008 startade kommissionen ett ettårigt pilotprojekt för att utveckla nya arbetsmetoder för bättre och mer effektiv handläggning av klagomål. Sverige har deltagit i projektet tillsammans med fjorton andra frivilliga medlemsstater. Pilotprojektet syftar till att om möjligt lösa frågor avseende tolkning och tillämpning av gemenskapsrätten i medlemsstaterna utanför det formella överträdelseförfarandet. Sverige har hittills erhållit 10 ärenden inom ramen för pilotprojektet, varav 3 ärenden avskrivits efter att Sverige besvarat dem. Pilotprojektet kommer att utvärderas under våren 2009.

I bilaga 2 redogörs för pågående överträdelseärenden mot Sverige per den 31 december 2008.

För en översikt av överträdelseärenden som kommissionen driver mot medlemsstaterna hänvisas till kommissionens årliga rapport om kontrollen av gemenskapsrättens tillämpning.

47.3 Europaparlamentet

Det gångna året i Europaparlamentet har sakpolitiskt dominerats av klimatfrågan och förhandlingarna om klimat- och energipaketet. Det antogs av Europaparlamentet med stor majoritet den 17 december. Andra frågor som dominerat debatten har varit telekompaketet, villkor för personal från bemanningsföretag, blåkort för kvalificerad arbetskraft, regler för internationella skilsmässor, arbetstidsdirektivet, harmonisering av direktivet för konsumentkrediter, det europeiska satellitnavigeringssystemet Galileo, varupaketet, transnationella hälso tjänster och återvändandedirektivet. En annan stor och dominerande fråga har varit Lissabonfördraget och ratificeringsprocessen.

Under året togs även beslut om såväl en gemensam stadga för ledamöterna som en gemensam stadga för europaparlamentarikers assistenter. Båda stadgorna med gemensamma regler för lön, sociala försäkringar, skatt och arbetsvillkor kommer träda i kraft nästa mandatperiod under 2009.

Talman Hans-Gert Pöttering (EPP-DE) har fortsatt sitt interna arbete med reformering av Europaparlamentet. Reformerna syftar till att Europaparlamentet bättre ska tillvarata sin roll som medansvarig lagstiftare och revitalisera arbetet genom att strukturera tydligare och göra det mer interaktivt. Under året har ett flertal religiösa ledare besökt Europaparlamentet inom ramen för den interkulturella dialogen, även den initierad av talmannen.

För första gången har Europaparlamentet under året kommenterat kommissionens arbetsprogram samlat. Europaparlamentets syfte var att tydligt kommentera och nå ett ökat inflytande på arbetsprogrammet.

Europaparlamentet uppmärksammade även att det gått 50 år sedan den europeiska parlamentariska församlingen höll sitt första konstituerande möte i Strasbourg. Den 19 mars 1958 samlades 142 ledamöter från sex länder till ett konstituerande möte.

47.4 Europeiska gemenskapernas domstol

EG-domstolen har till uppgift att säkerställa att lag och rätt följs vid tolkningen och tillämpningen av EG-rätten (artikel 220 EG). EG-domstolen ska se till att unionens institutioner handlar inom sina respektive behörighetsområden och i enlighet med EG-rätten. Det är också EG-domstolen som ytterst avgör om medlemsstaterna och unionens institutioner följer och tillämpar EG-rätten korrekt. En förstainstansrätt med behörighet att pröva vissa särskilda grupper av ärenden är knuten till domstolen (artikel 225 EG). Förstainstansrättens domar kan överklagas till EG-domstolen. Europeiska gemenskapernas personaldomstol, som inrättades 2005, är knuten till förstainstansrätten på samma sätt som förstainstansrätten till EG-domstolen. I personaldomstolen handläggs de mål mellan institutionerna och dess anställda som tidigare handlades i förstainstansrätten.

De vanligaste målen vid EG-domstolen rör förhandsavgöranden enligt artikel 234 EG. Sådana mål inleds genom en begäran från en nationell domstol i någon av medlemsstaterna. I begäran ställer den nationella domstolen en eller flera frågor om hur EG-rätten ska tolkas och tillämpas. I domen i sådana mål lämnar EG-domstolen bindande uttalanden om tolkningen av fördragen och om tolkningen eller giltigheten av rättsakter som har beslutats av unionens institutioner. Under 2008 begärde nationella domstolar förhandsavgörande från EG-domstolen i drygt 250 fall. Av dessa kom sju från svenska domstolar. Under 2008 yttrade sig den svenska regeringen skriftligen i tio mål om förhandsavgörande och deltog vid muntlig förhandling i sju sådana mål. Sverige yttrade sig utöver detta i ett mål i enlighet med artikel 300.6 EG och dessutom överklagade Sverige ett mål från förstainstansrätten till domstolen.

Genom Nicefördraget infördes möjligheter att effektivisera EU:s domstolssystem främst i syfte att korta handläggningstiderna. Ett exempel på effektivisering av EG-domstolens verksamhet är det nya förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande som trädde i kraft den 1 mars 2008. Förfarandet, som är tillämpligt på området frihet, säkerhet och rättvisa, möjliggör en snabb och rättssäker hantering av mål som kräver en mycket skyndsam handläggning, t.ex. vissa fall av frihetsberövande.

Vid EG-domstolen och förstainstansrätten handläggs även mål om så kallad direkt talan, dvs. mål där talan väcks direkt vid EG-domstolen eller förstainstansrätten. I EG-domstolen är det huvudsakligen fråga om mål som inleds när en institution eller en medlemsstat väckt talan mot en annan medlemsstat eller institution, t.ex. i mål där kommissionen har väckt fördragsbrotts-talan mot en medlemsstat enligt artikel 226 EG. Mål där talan väcks av fysiska eller juridiska personer mot gemenskapsinstitutionernas beslut handläggs av förstainstansrätten. Under året väcktes talan mot Sverige i sex fall. Samtliga avsåg fördragsbrottsmål. Den svenska regeringen ansökte om att få föra talan till stöd för en av parterna (intervention) i fem mål vid EG-domstolen och i sex mål vid förstainstansrätten. Regeringen deltog vid muntlig förhandling i mål om direkt talan vid två tillfällen i EG-domstolen under året.

I bilaga 1 finns en redogörelse för mål av svenskt intresse vid EG-domstolen och förstainstansrätten under 2008. Det gäller dels mål där den svenska regeringen har agerat eller där en begäran om förhandsavgörande har inkommit från en svensk domstol, dels mål där Sverige är part eller har stött en av parterna. Information om dessa mål föredrogs för EU-nämnden den 14 mars 2008.

47.5 Europeiska revisionsrätten

Under 2008 har revisionsrätten offentliggjort elva särskilda rapporter samt sex yttranden om olika aspekter av EU:s finanser och förvaltningsfrågor. I november presenterades årsrapporten för budgetåret 2007, som innehåller analyser och resultat av rättens granskningar, sektor för sektor. Som en del av årsrapporten publiceras även en revisionsförklaring. Revisionsrättens årsrapport utgör underlaget för rådets ställningstagande till om de ska rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för dess genomförande av budgeten. Vidare har revisionsrätten i år antagit 29 särskilda årsrapporter om EU-organen och de övriga decentraliserade organen. I kapitel 15 finns en mer utförlig beskrivning av ansvarsfrihetsprövningen för kommissionen.

47.6 Övriga institutioner

47.6.1 Regionkommittén

Regionkommittén består av 344 förtroendevalda från lokal och regional nivå i de 27 medlemsstaterna. Ledamöterna sitter på fyraåriga mandat. Sverige företräds av tolv ledamöter och tolv ersättare. I februari efterträdde belgaren Luc Van den Brande fransmannen Michel Delebarre som Regionkommitténs ordförande. Van den Brandes mandat löper till 2010.

Regionkommittén har under året haft fem plenarsessioner. Flera viktiga yttranden har antagits, bl.a. om reformen av EU:s budget, om åtgärds-paketet för godstransporter och om hälsokontrollen av den gemensamma jordbrukspolitik. Sverige har under året haft ett rapportörskap. Kent

47.6.2 Europeiska investeringsbanken

Europeiska investeringsbanken (EIB) har som främsta uppgift att främja unionens integration och sammanhållning. Banken har, tillsammans med kommissionen, en central roll i ett antal horisontella EU-initiativ med betydelse för Lissabonstrategin.

EIB:s verksamhet 2008 präglades i hög grad av den globala finanskrisen och dess ekonomiska verkningar. Banken har svarat på dessa utmaningar genom att öka sin utlåning. De små och medelstora företagen identifierades tidigt som särskilt utsatta, vilket föranledde Ekofinrådet 12–13 september att uppmana banken att ta fram ett åtgärds paket. EIB föreslog därpå en satsning uppgående till 30 miljarder kr under en fyraårsperiod i syfte att stödja detta företagssegment. Satsningen innebär en fördubbling av stödet till små och medelstora företag jämfört med tidigare nivå.

Tillsammans med kommissionen har EIB tagit fram ett omfattande åtgärds paket inom energi- och klimatområdet. Satsningen innefattar åtgärder för energieffektivisering i den kommunala sektorn, miljöanpassning av fossil energianvändning samt insatser relaterade till transportsektorn. En ny facilitet för miljövänliga transporter tar sikte på utveckling av miljövänlig teknologi. Med hjälp av denna facilitet förutses bland annat en fördubbling av utlåningen till den krisdrabbade europeiska fordonssektorn till ungefär 4 miljarder euro per år under de närmaste fyra åren.

Arbetet i en, av Ekofinrådet initierad, arbetsgrupp för transport, klimat och energi har resulterat i ett förslag om att skapa en ny riskkapitalfond benämnd ”Marguerite” till vilken EIB förutses bidra tillsammans med andra offentliga och privata finansierare.

Den höjda aktivitetsnivån gör det nödvändigt för bankens ägare att fatta beslut om ny kapitalhöjning i banken tidigare än beräknat. Kapitalhöjningen kommer inte att kräva inbetalningar från ägarna utan ske via omföring av medel från EIB:s allmänna reserv till bankens egna kapital.

47.6.3 Europeiska investeringsfonden

Europeiska investeringsfonden (EIF), som ingår i EIB-gruppen, är unionens gemensamma organ för riskkapital och garantier till små och medelstora företag. Fonden fungerar som en fond-i-fond och investerar således indirekt i företag via europeiska riskkapitalfonder. Under 2008 har efterfrågan på EIF:s investeringskapital ökat i takt med minskningen av mängden riskvilligt kapital på marknaden. Utöver sin investeringsverksamhet deltar fonden i olika EU-initiativ. Tekniskt bistånd erbjuds genom ett program som benämns JASPERS. Programmet JEREMIE finansierar små och medelstora företag medan programmet JESSICA stödjer reformering av stadsmiljö och kommunala investeringar. Under

2008 har beslut fattats om en gemensam satsning tillsammans med kommissionen för att nå unionens allra minsta företag (mikroföretag) via ett program som benämns JASMINE. Skr. 2008/09:85

47.7 Öppenhet och insyn

Sedan den 3 december 2001 tillämnar Europaparlamentet, rådet och kommissionen förordningen (1049/2001) om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). I behandlingen av de enskilda utlämnandeärendena som rådet beslutar i har Sverige alltsedan antagandet av de nya reglerna agerat för att främja en öppenhetsvänlig tolkning av bestämmelserna i förordningen. Sverige har under 2008 fortsatt att hålla en konsekvent linje i de diskussioner av mer principiell natur som tidigare förts i rådet, bl.a. i frågan om hur sekretessbestämmelsen till skydd för rättslig rådgivning ska tolkas, och röstar emot majoriteten samt begär att röstresultatet ska offentliggöras i de fall vi har en avvikande rättslig uppfattning. Den tendens mot en kontinuerligt utökad handlingsöfentlighet som varit tydlig under senare år börjar nu mattas av. Detta ska emellertid ses mot bakgrund av de resultat som har uppnåtts i detta hänseende, dvs. att handlingsofentligheten inom EU numera har en väsentligt större omfattning än vad som var fallet vid öppenhetsförordningens införande. Många handlingar som tidigare var hemliga är numera t.o.m. direkt sökbara på Internet.

Rättsakter och andra sådana dokument tillhandahålls kostnadsfritt genom EUR Lex (<http://eur-lex.europa.eu>).

Alla mål vid EG-domstolen och dess förstainstansrätt med anknytning till allmänhetens tillgång till handlingar bevakas kontinuerligt. Under 2008 har Sverige fortsatt att agera i de mål där Sverige har intervenerat sedan tidigare. Dessutom har Sverige intervenerat i fyra mål vid förstainstansrätten, varav ett av målen sedermera har återkallats. De andra målen rör tillämpningen av bestämmelsen om skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner avseende vissa handlingar hos kommissionen dels i ett kartellärende (mål T-399/07, *Basell Polyolefine GmbH mot kommissionen*), dels i ett överträdelseärende (mål T-29/08, *Liga Para a Proteccao da Natureza mot kommissionen*) samt tillämpningen av bestämmelsen om skydd för den enskildes privatliv och integritet avseende en rapport upprättad av radssekretariatets säkerhetstjänst (mål T-3/08, *Coedo Suarez mot rådet*). Sverige har också intervenerat i ett mål vid EG-domstolen (mål C-28/08 P, *kommissionen mot Bavarian Lager Co. Ltd.*) som rör förhållandet mellan öppenhetsförordningen och regleringen om skydd för personuppgifter i den s.k. personuppgiftsförordningen (45/2001) samt överklagat förstainstansrättens dom i ett mål (T-403/05, *MyTravel Group plc mot kommissionen*) avseende tillgång till interna handlingar hos kommissionen med anknytning till ett ärende om företagskoncentration. EG-domstolen meddelade den 1 juli dom i ett av de mål som Sverige agerat i (C-39/05 P och C-52/05 P, *Sverige och Maurizio Turco mot rådet*). Målet avsåg frågan om sekretess till skydd för juridisk rådgivning i rättstjänstens yttranden och domen innebar en stor framgång för

Sverige. I enlighet med Sveriges talan i målet ogiltigförklarade domstolen rådets beslut att sekretessbelägga det aktuella yttrandet. Domstolen slog vidare fast att allmänintresset av insyn i lagstiftningsprocessen väger så tungt att rådet i princip har en skyldighet att lämna ut yttrandet från rättstjänsten i ett lagstiftningsärende.

En översyn av öppenhetsförordningen har inletts. Den 30 april lade kommissionen fram ett förslag till ändringar i förordningen. Förslaget innehåller vissa positiva inslag, men andra delar i förslaget bör omarbetas om det uttalade syftet att öka öppenheten ska uppnås. Det övergripande målet för Sverige i de kommande förhandlingarna är att översynen ska innebära ökad öppenhet i allmänhet och att allmänheten ska ges tillgång till ytterligare handlingar från institutionerna.

47.8 Personalpolitik i EU:s institutioner

Ett reformerat regelverk för anställningsvillkor för tjänstemän i EU:s institutioner och gemenskapsorgan trädde i kraft den 1 maj 2004. I regelverket finns metoder för lönerrevision och uppräkningsmetoder av pensioner.

Modellen för beräkning av den årliga lönerrevisionen bygger på statistik för bl.a. löneutveckling och köpkraft i åtta medlemsstater. Var och en av dessa medlemsstater ansvarar för inrapportering av sin statistik. Sammanvägningen av de variabler som ingår i modellen görs av Eurostat. På grundval av detta arbete uppräknas löner och pensioner under perioden 1 juli 2008 t.o.m. 30 juni 2009 med 3,1 procent för tjänstemän i Bryssel och Luxemburg.

Av det reformerade regelverket följer att det under 2008 ska göras en uppföljning av metoden för uppräkningsmetoder av löner och pensioner. Uppföljningen görs särskilt mot bakgrund av regelverkets budgetkonsekvenser. Kommissionen har därför under året lagt fram en rapport till Europaparlamentet och rådet. Rapporten har inte föranlett något förslag om ändring av metoden, men däremot beslut om rådsslutsatser av vilka det bl.a. framgår att de budgetära effekterna av utvecklingen av pensionskostnader ska belysas i en långtidsstudie som ska presenteras den 1 juli 2009.

För att ge rådet grund för bedömning av gemenskapens pensions-system, i enlighet med artikel 14 i bilaga XII till anställningsvillkoren har kommissionen också lagt fram en särskild rapport om balansen i pensionssystemet. De förmåner som betalas ut inom ramen för pensions-systemet ska belasta gemenskapernas budget. Medlemsstaterna gemensamt garanterar utbetalningen av dessa förmåner enligt den fördelningsnyckel som fastställts för finansieringen. Av denna framgår att de anställda ska bidra till finansieringen av pensionsförmånerna med en tredjedel. Hittills har denna del uppgått till 10,25 procent av grundlönen. För att systemet ska bibehålla balansen mellan de anställdas och medlemsstaternas bidrag har kommissionen lagt fram ett förslag till rådet om att öka de anställdas avgift till 10,9 procent av grundlönen, från och med den 1 juli 2008.

I syfte att utvärdera förutsättningarna för att upprätta ett horisontellt ramverk för unionens tillsynsmyndigheter publicerade kommissionen ett meddelandet "European Agencies – the way forward" i mars. I ett brev från kommissionsordförande Barroso i maj till rådets ordförande och till talmannen Pöttering föreslår Barroso upprättandet av en inter-institutionell arbetsgrupp med mandat att diskutera ramar för tillsynsmyndigheterna.

Under hösten behandlades förslagen från kommissionen i rådsarbetsgrupp och medlemsländerna kom därvid överens om att avge ett positivt svar på brevet från kommissionsordföranden samt om ett mandat och riktlinjer för rådets representanter (Tjeckien, Sverige och Spanien) i arbetsgruppen. Även Europaparlamentet har svarat positivt på kommissionens förslag. På grundval av svaren från rådet och Europaparlamentet har kommissionen tagit initiativ till att samla till ett första möte i den inter-institutionella arbetsgruppen. En första åtgärd är att genomföra en oberoende extern utvärdering av tillsynsmyndigheterna och deras organisation och styrning. Det är på grundval av resultaten från den utvärderingen som arbetsgruppen har att ta ställning till hur ett gemensamt ramverk skulle kunna utformas. Arbetet beräknas slutföras under år 2010.

47.10 EU-språkvården

En konsekvent, enhetlig och tillgänglig terminologi är nödvändig för att hålla en hög kvalitet i de svenska översättningarna och i information om EU-arbetet. Granskningsenheten i Justitiedepartementet driver EU-språkvården, som ger stöd åt EU:s översättare och information till kontaktpersonerna i EU-språkliga frågor på departement och myndigheter. Även utbildning och rådgivning är viktiga uppgifter för EU-språkvården.

EU-språkvårdens kontaktnät utnyttjas mycket flitigt av översättarna och terminologerna vid alla EU-institutionerna. Kontakterna upprätthålls också genom deltagande från EU-språkvården vid de interinstitutionella mötena med chefer och juristlingvister från EU-institutionernas svenska översättningsavdelningar som hålls två gånger årligen. Särskilt vid kommissionen har EU-språkvårdens arbetsmetod med ett kontaktnät som innefattar dels inhemska experter vid departement och myndigheter, dels översättare och terminologer vid EU-institutionerna blivit mycket uppskattat och omnämns som bästa metod ("best practice").

EU-institutionernas mycket goda erfarenheter av arbetsmetoden har väckt intresse även i andra EU-länder och den svenska EU-språkvården har förmedlat sina erfarenheter till bl.a. Finland, Estland och Slovenien. Under hösten har EU-språkvården också genomfört seminarier om skillnaden mellan svenskt författningsspråk och språket i EU-rättsakterna för översättare vid Regionkommittén/EESK.

Året präglades av ett omfattande förberedelsearbete inför ordförandeskapet i EU. Statsministern är ansvarig för regeringens arbete inför och under ordförandeskapet och EU-ministern hanterar samordningen av förberedelsearbetet. Varje departement ansvarar i sin tur för verksamheten inom sina respektive områden. I förberedelsearbetet deltar även EU-representationen i Bryssel, berörda myndigheter och ambassader. Företrädare för regeringen för också en dialog med riksdagen samt de politiska partierna och representanter för näringsliv, frivilligorganisationer m.fl. Regeringen avser att i en skrivelse till riksdagen redovisa erfarenheterna från ordförandeskapet i EU.

Förberedelsearbetet genomförs huvudsakligen i Regeringskansliets ordinarie organisations- och arbetsformer. Under året har dock ett särskilt mötessekretariat, Sekretariatet för EU-möten i Sverige 2009 (SES-09), inrättats, liksom ett särskilt kommunikationssekretariat, Sekretariatet för kommunikation EU 2009 (KOM-09).

Arbetet med sakfrågorna, mötesverksamheten, kommunikationsfrågorna och kompetensutvecklingen har varit intensiva under året.

Förberedelsearbetet under 2008

Rådets 18-månadersprogram

Frankrikes, Tjeckiens och Sveriges gemensamma 18-månadersprogram för rådets verksamhet är ett uttryck för en gemensam intresseinriktning (strategiskt ramverk) och en katalog (operativa programmet) över åtgärder under 18-månadersperioden. Förhandlingen inleddes den 15 oktober 2007 och programmet godkändes av rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser den 17 juni.

Sverige fick gehör för de fem övergripande prioriteringarna under 18-månadersperioden; klimat, miljö och energi / jobb, tillväxt och konkurrenskraft / ett öppnare och tryggare Europa / Östersjöstrategin och relationerna med närområdet / EU stärkt global aktör och fortsatt utvidgning.

Svenskt 6-månadersprogram

Arbete med det svenska 6-månadersprogrammet inleddes under hösten. Processen innebär att prioriteringar för ordförandeskapet kommer att tas fram.

Rådsdagordningar

Dagordningar för samtliga rådsmöten utformas i samarbete med rådssekretariatet och i kontakt med kommissionen och Europaparlamentet. Många frågor ärvs från tidigare ordförandeskap och är därmed på förhand givna. Arbetet med rådsdagordningarna har inletts i

Regeringskansliet. De kommer att utgöra grunden för den fortsatta planeringen av arbetet i Coreper och rådsarbetsgrupperna. Indikativa dagordningar ska lämnas till rådssekretariatet i juni 2009. Skr. 2008/09:85

Budget

Det sammanlagda behovet av förstärkning utöver omprioriteringar för att förbereda och genomföra ordförandeskapet beräknas i budgetpropositionen för 2008 uppgå till 890 miljoner kronor. Utgifterna för ordförandeskapet hänförs till mötesverksamheten i Sverige, kommunikationsverksamheten, kompetensutveckling samt viss förstärkning av departement och några centrala utlandsmyndigheter. För 2008 tillfördes 70 miljoner kronor anslaget 90:5 Regeringskansliet m.m. för att förbereda ordförandeskapet, för 2009 avses 770 miljoner kronor tillföras.

Möten i Sverige

Regeringen fattade den 18 juni beslut om vilka möten på ministernivå som ska äga rum i Sverige och var de ska förläggas. Datum för två av dessa möten ändrades genom regeringsbeslut den 20 november. Datum och ort för ytterligare 102 möten i Sverige förankrades i regeringen den 20 november och offentliggjordes därefter. Därmed kommer Regeringskansliets möten att äga rum på 26 orter i landet.

En första version av det officiella möteskalendariet över möten i Bryssel och Luxemburg (rådsmöten, möten i Coreper samt i de viktigaste kommittéerna) under det svenska ordförandeskapet inlämnades till rådssekretariatet den 27 november.

Sekretariatet för EU-möten i Sverige 2009 (SES-09)

Vid årsskiftet 2007/2008 inrättades under förvaltningschefen i Regeringskansliet Sekretariatet för EU-möten i Sverige 2009 med ansvar för att planera och samordna administration, upphandling och logistik kring mötesverksamheten i Sverige under ordförandeskapet i EU. Sekretariatet består av sju verksamhetsgrupper, en stab och ledning. De sju verksamhetsgrupperna är: Ekonomi och Juridik, Säkerhet och Transporter, Lokaler och Iordningställande, Teknik, Mediologistik, Konferensservice samt Möteskoordinatorer.

Under det första kvartalet rekryterades sekretariatets ledning och gruppchefer. I augusti–september utökades sekretariatet ytterligare och består i december av 38 medarbetare. En ytterligare rekryteringsomgång, för start i början av 2009, pågår för närvarande. När sekretariatet är fullbemannat uppskattas det bestå av ca 55 medarbetare, exklusive korttidsanställda såsom extrapersonal och attachéer.

Under hösten pågick ett intensivt arbete med att koppla leverantörer till sekretariatet. För varje verksamhetsområde utarbetades detaljerade kravspecifikationer för vilka varor och tjänster som leverantörer ska kunna tillhandahålla.

Sekretariatet för kommunikation EU 2009 (KOM-09) inom Statsrådsberedningens EU-kansli inledde sin verksamhet den 1 juli och har i uppdrag att samordna informationsinsatserna inför och under ordförandeskapet. Sekretariatet verkar inom områdena media, webb och grafisk profil, kultur och evenemang, internkommunikation samt information och dialog. En rad olika aktiviteter inom de olika delprojekten förbereds, bl.a. medieseminarier, kulturevenemang i Stockholm och i Bryssel, internkommunikationsinsatser och dialoger kring EU-frågor runt om i landet.

Kompetensutveckling

Året ägnades i huvudsak åt utbildningar för tjänstemän i Regeringskansliet och berörda myndigheter. Våren 2009 kommer att framför allt ägnas åt utbildningar för de politiska staberna.

Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EG-domstolen och EG:s förstainstansrätt under 2008

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

I det följande redovisas de mål vid EG-domstolen och EG:s förstainstansrätt i vilka den svenska regeringen har varit part eller intervenient eller – i fråga om mål om förhandsavgöranden – de mål i vilka den svenska regeringen har yttrat sig eller där förhandsavgörande har begärts från svensk domstol. Redovisningen avser år 2008. Övriga domar av särskild betydelse som meddelats under året finns sammanställda på domstolarnas gemensamma webbplats, under följande adress: <http://curia.europa.eu/sv/actu/communiques/index.htm>.

I det inledande registret nedan listas målen efter det sakområde som de huvudsakligen berör med angivande av målnummer och en beskrivande beteckning.

Därunder upptas i avsnitt 1 de mål som har avgjorts slutligt under år 2008. I avsnitt 2 finns de mål som vid utgången av året fortfarande var pågående. Målen redovisas inom respektive avsnitt i två kapitel, varav de första (kapitlen 1.1 respektive 2.1) avser målen i vilka Sverige är eller varit part eller intervenient och de senare (kapitlen 1.2 respektive 2.2) avser målen om förhandsavgörande. Inom varje kapitel redovisas målen i målnummerordning, med EG-domstolens mål först följda av förstainstansrättens. Pågående och avslutade mål om fördragsbrott mot Sverige redovisas i bilaga 2.

1 REGISTER

Arbetsrätt

C-306/07 – Kollektivavtal

C-310/07 – Lönegaranti

Behörighetsfördelning EU/EG

C-91/05 – GUSP-åtgärd mot lätta vapen (Ecowas)

A-1/08 – Ingående av avtal under Gats

Behörighetsfördelning EG/medlemsstaterna

C-308/06 – FN:s havsrättskonvention och MARPOL

Bryssel I-förordningen

C-111/08 – Domstols behörighet, konkursförfaranden

Diskrimineringskydd

C-303/06 – Anknötning till funktionshindrad

Fri rörlighet för arbetstagare/personer

C-311/06 – Annan medlemsstats erkännande av examensbevis

C-158/07 – Studiebidrag II

Fri rörlighet för tjänst/kapital

- C-298/07 – Informationskrav enligt e-handelsdirektivet
- C-336/07 – Vidaresändningsplikt för kabelnätsoperatörer
- C-567/07 – Bostadsförsörjning
- C-271/08 – Kollektivavtal, upphandling av pensionsförsäkringar

Fri rörlighet för varor

- C-110/05 – Släpvagnar (Användningsföreskrifter I)
- C-142/05 – Vattenskotrar i (Användningsföreskrifter II)
- C-433/05 – Vattenskotrar II (Användningsföreskrifter III)
- C-18/07 – Kaktusvråkar (Användningsföreskrifter IV)
- C-219/07 – Förbud att inneha vissa däggdjur

Immaterialrätt

- C-529/07 – Begreppet ond tro i varumärkesförordningen

Investeringskyddsavtal (BIT)

- C-118/07 – Finlands avtal (fördragsbrott)

Jordbruk och fiske

- C-37/06 och C-58/06 – Exportbidrag för nötkött

Konkurrensrätt

- C-52/07 – Beräkning av ersättning (STIM)

Luftfart

- C-173/07 – Begreppet ”en flygning”
- C-402/07 och C-432/07 – Rätten till kompensation vid inställd flygning

Migration

- C-465/07 – Internationellt skydd, skyddsgrundsdirektivet
- C-19/08 – Dublinförordningen, tidsfrist för återföring

Miljö

- C-14/06 och C-295/06 – Flamskyddsmedel (dekaBDE I)
- C-251/07 – Avfallsförbränning – klassificering av anläggning
- C-263/08 – Talerätt i miljömål
- C-288/08 – Exportförbud för kvicksilver (amalgam)
- C-425/08 – Klassificering av farligt ämne (n-propylbromid)

Offentliggörande av rättsakter

- C-345/06 – Säkerhet vid civil luftfart I

Samarbetsprincipen

- C-246/07 – Nominering till Stockholmskonventionen

Skatterätt

- C-414/06 – Avdrag för underskott i filial i annan MS
- C-458/06 – Klassificering, matlagningsvin
- C-527/06 – Avdrag för underskott av fastighet II
- C-291/07 – Moms, förvärv av konsulttjänst
- C-357/07 – Moms på posttjänster
- C-29/08 – Moms, avyttring av aktier
- C-311/08 – Internprissättningsregler
- C-337/08 – Koncernbeskattning

Skydd för personuppgifter

- C-73/07 – Handel med personuppgifter

Straff- och straffprocessrätt

- C-491/07 – Ne bis in idem – beslut av polismyndighet

Tullfrågor

- C-284/05 – Tull på krigsmateriel – Finland (fördragsbrott)

Öppenhet (tillgång till handlingar)

- C-39/05 P och C-52/05 P – Rättsutlåtande (Turco)
- C-139/07 P – Handlingar i statsstödsärende
- C-514/07 P – Inlagor i pågående mål (API)
- C-28/08 P – Mötesprotokoll (Bavarian Lager)
- T-170/03 – Punktskattekommitténs närvarolistor
- T-161/04 – Reservlista för uttagningsprov
- T-403/05 – Rapport angående företagskoncentrationsärende
- T-111/07 – Prövning av handlingar i konkurrensärende
- T-374/07 – Frågor och svar i uttagningsprov
- T-399/07 – Handlingar i kartellärende
- T-3/08 – Handlingar i internt disciplinärende
- T-29/08 – Miljöinformation
- T-342/08 – Batchelor, handlingar angående tv-sändningar
- T-344/08 – Handlingar i konkurrensärende

2 SLUTLIGT AVGJORDA MÅL UNDER ÅR 2008

2.1 Mål i vilka talan väckts vid EG-domstolen eller förstainstansrätten

De förenade målen C-39/05 P och C-52/05 P (ERS2003/113:2 och ERS2005/52:2) Konungariket Sverige, Maurizio Turco, Republiken Finland och Konungariket Danmark mot Europeiska unionens råd, Förenade kungariket och Europeiska gemenskapernas kommission
Överklagande – Tillgång till institutionernas handlingar – Öppenhetsförordningen – Juridisk rådgivning

Sverige intervenerade till stöd för sökanden i förstainstansrätten, överklagade förstainstansrättens dom och yrkade att domen ska upphävas.

Sverige anförde som grund för överklagandet att förstainstansrätten genom den överklagade domen har åsidosatt gemenskapsrätten. Sverige påpekade att förstainstansrättens bedömning är oförenlig med den skyldighet som följer av öppenhetsförordningen att pröva frågan om utlämnande med hänsyn till innehållet i det aktuella rättsutlåtandet.

EG-domstolens dom den 1 juli 2008: Domstolen biföll överklagandena och upphävde förstainstansrättens dom avseende avslaget på ansökan om tillgång till det aktuella rättsutlåtandet eftersom förstainstansrätten gjort fel när den ansåg att ett sådant avslagsbeslut kunde grundas på ett allmänt behov av sekretess för juridiska yttranden i lagstiftningsfrågor. Beträffande den prövning som ska göras enligt öppenhetsförordningen slog domstolen fast att rådet är skyldigt att, i varje enskilt fall, bedöma om den handling som begärs utlämnad omfattas av de sekretessundantag som räknas upp i artikel 4 i öppenhetsförordningen. När det gäller undantaget till skydd för juridisk rådgivning i artikel 4.2 andra strecksatsen ska den prövningen göras i tre steg motsvarande de tre rekvisit som anges i bestämmelsen. För det första ska rådet försäkra sig om att den handling som begärs utlämnad verkligen avser juridisk rådgivning och om så är fallet vilka delar av handlingen som avser detta och som således kan omfattas av undantaget. För det andra ska rådet pröva om utlämnandet av de delar av handlingen som avser juridisk rådgivning skulle ”undergräva skyddet” för sådan rådgivning. Begreppet ”skydd” för juridisk rådgivning avser enligt domstolen att skydda institutionens intresse av att begära in juridiska yttranden och av att få uppriktiga, objektiva och fullständiga yttranden. Risken för att detta intresse skadas ska rimligen kunna förutses och inte endast vara hypotetisk. För det tredje ska rådet kontrollera om något övervägande allmänintresse är för handen, vilket motiverar att handlingen lämnas ut trots den skada som skulle bli följden av ett utlämnande för rådets möjligheter att begära in juridiska yttranden och att få uppriktiga, objektiva och fullständiga yttranden. Avvägning ska göras mellan det särskilda intresse som skyddas av att den ifrågavarande handlingen inte lämnas ut och bland annat allmänintresset av att handlingen görs tillgänglig med hänsyn till de fördelar som följer av en ökad öppenhet, nämligen att medborgarna ges bättre möjligheter att delta i beslutsfattandet, att förvaltningen åtnjuter större legitimitet och att den blir effektivare och får ett större ansvar gentemot medborgarna i ett demokratiskt system. Dessa överväganden är särskilt relevanta när rådet handlar i egenskap av lagstiftare. Domstolen delade i sin bedömning inte rådets farhågor att ett utlämnande av rättsutlåtandet kunde leda till tvivel om den aktuella lagstiftningsaktens lagenlighet och att rättstjänstens oberoende ställning skulle äventyras. Domstolen fann att rådet inte hade kunnat visa att det förelåg någon verklig risk för att rättstjänstens oberoende ställning skulle vara hotat i detta fall om rättsutlåtandet lämnades ut.

C-91/05 (ERS2005/111:1) Europeiska gemenskapernas kommission mot Europeiska unionens råd

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

Talan om ogiltigförklaring – Artikel 47 EU – Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik – Beslut 2004/833/GUSP – Genomförande av den gemensamma åtgärden 2002/589/GUSP – Bekämpande av spridningen av lätta vapen och handeldvapen – Gemenskapens behörighet – Politik inom området för utvecklingssamarbete

Kommissionen yrkade att domstolen dels ska ogiltigförklara rådets beslut 2004/833/GUSP om genomförande av gemensam åtgärd 2002/589/GUSP inför ett bidrag från Europeiska unionen till Ecowas inom ramen för moratoriet för handeldvapen och lätta vapen, dels ska förklara att rådets gemensamma åtgärd 2002/589/GUSP om Europeiska unionens bidrag för att bekämpa destabiliserande anhopning och spridning av handeldvapen och lätta vapen och om upphävande av gemensam åtgärd 1999/34/GUSP är rättsstridig och därmed inte är tillämplig. Till stöd för sin talan har kommissionen anfört att beslutet och den gemensamma åtgärden strider mot artikel 47 EU eftersom de påverkar gemenskapens behörighet inom området för utvecklingsstöd.

Sverige intervenerade till stöd för rådet och anförde följande. Rådets beslut 2004/833/GUSP och den gemensamma åtgärden 2002/589/GUSP bidrar med hänsyn till sitt syfte och innehåll till att motverka den omfattande anhopningen och spridningen av handeldvapen och lätta vapen i Västafrika. Denna anhopning och spridning är i första hand en freds- och säkerhetsfråga och omfattas som sådan inte av gemenskapens behörighet enligt artiklarna 177–181 a EG och följande i EG-fördraget (utvecklingssamarbete). Varken beslutet eller den gemensamma åtgärden hade därför kunnat antas med stöd av dessa bestämmelser. De ifrågavarande rättsakterna inverkar således inte på gemenskapens behörighet enligt EG-fördraget i strid med artikel 47 EU.

EG-domstolens dom den 20 maj 2008: Det angripna beslutet ogiltigförklaras. Rådet har åsidosatt artikel 47 EU genom att anta det angripna beslutet på grundval av avdelning V i EU-fördraget (GUSP), trots att detta beslut även omfattas av politiken inom området för utvecklingssamarbete. Det angripna beslutet innehåller två beståndsdelar såvitt avser dess syfte och innehåll, utan att den ena kan anses vara underordnad den andra, varvid den ena omfattas av gemenskapspolitiken inom området för utvecklingssamarbete och den andra av GUSP. Eftersom artikel 47 EU uppställer hinder för att unionen på grundval av EU-fördraget antar en åtgärd som med giltig verkan hade kunnat antas på grundval av EG-fördraget, kan unionen inte tillämpa en rättslig grund som hänför sig till GUSP för att anta bestämmelser som även omfattas av den behörighet som EG-fördraget har tilldelat gemenskapen.

De förenade målen C-14/06 (ERS2006/77:1) Europaparlamentet mot Europeiska gemenskapernas kommission och C-295/06 (ERS2006/64:1) Konungariket Danmark mot Europeiska gemenskapernas kommission

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

Direktiv 2002/95/EG – Elektriska och elektroniska produkter – Begränsning av användning av vissa farliga ämnen – Dekabromerade difenyletrar (dekaBDE) – Kommissionens beslut 2005/717/EG – Undantag för dekaBDE från användningsförbudet – Talan om ogiltigförklaring – Kommissionens genomförandebefogenhet – Åsidosättande av bestämmelsen innehållande behörighetsförklaring

Europaparlamentet och Danmark yrkade att EG-domstolen ska ogiltigförklara kommissionens beslut 2005/717/EG om ändring av direktiv 2002/95/EG om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter i syfte att anpassa bilagan till den tekniska utvecklingen, såvitt avser dekaBDE i polymera material.

Sverige intervenerade i mål C-14/06 till stöd för Europaparlamentet samt i mål C-295/06 till stöd för Danmark. Sverige anförde till stöd för Europaparlamentets och Danmarks yrkanden: För det första är beslut 2005/717/EG ogiltigt såvitt det avser dekaBDE eftersom kommissionen har överskridit sina befogenheter enligt artikel 5.1 b i direktiv 2002/95/EG. För det andra har kommissionen åsidosatt sin motiveringsskyldighet enligt artikel 253 EG. Kommissionen har nämligen inte angett sådana skäl för sitt beslut om dekaBDE som är relevanta och tillräckliga för de överväganden som ska göras enligt artikel 5.1 b i direktiv 2002/95/EG. Även på denna grund är beslutet 2005/717/EG ogiltigt såvitt det avser dekaBDE.

EG-domstolens dom den 1 april 2008: Domstolen konstaterade att kommissionen åsidosatt artikel 5.1 i direktiv 2002/95/EG genom att anta beslut 2005/717/EG som innebär ett generellt undantag för användning av dekaBDE i elektriska och elektroniska produkter. Eftersom artikel 5 i direktivet innehåller villkoren för undantag ska bestämmelsen tolkas strikt. Kommissionens beslut har antagits utan att de villkor som gemenskapslagstiftaren har uppställt i artikel 5.1 i direktiv 2002/95/EG är uppfyllda. Villkoret i den inledande delen av artikel 5.1 angående ett behov av en anpassning av bilagan till direktivet till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen är inte uppfyllt. Inte heller det andra villkoret i artikel 5.1 b är uppfyllt. Domstolen ogiltigförklarade därför punkt 2 i bilagan till kommissionens beslut som avser dekaBDE. Med anledning av rättssäkerhetsskäl ska dock bestämmelsen ha fortsatt verkan under en anpassningsperiod till och med den 30 juni 2008.

2.2 Mål om förhandsavgöranden

C-37/06 och C-58/06 (ERS2006/60:2) Viames Agrar Handels GmbH mot Hauptzollamt Hamburg-Jonas och ZVK Zuchtvieh-Kontor GmbH mot Hauptzollamt Hamburg-Jonas

Begäran från Finanzgericht Hamburg, Tyskland

Förordning (EG) nr 615/98 – Direktiv 91/628/EEG – Exportbidrag – Skydd av nötkreatur vid transport – Exportbidrag för nötkreatur utbetalas endast om hänsyn har tagits till bestämmelserna i direktiv 91/628/EEG – Proportionalitetsprincipen – Förlust av rätten till bidrag

Den tyska domstolen frågade EG-domstolen om artikel 1 i förordning (EG) nr 615/98 om särskilda tillämpningsföreskrifter för systemet med exportbidrag när det gäller levande nötkreaturs välbefinnande vid transport är giltig i den del som det föreskrivs att exportbidrag ska utbetalas endast om bestämmelserna i direktiv 91/628/EEG om skydd av djur vid transport har iakttagits och, om så är fallet, om artikel 5.3 i förordningen är förenlig med proportionalitetsprincipen.

Sverige begränsade sitt yttrande till den första frågan och anförde att det inte har framkommit någon omständighet som kan påverka giltigheten av artikel 1 i förordning 615/98 i den del som föreskriver att exportbidrag ska betalas ut endast om bestämmelserna i direktiv 91/628/EEG har iakttagits. Gemenskapen har en skyldighet att ta största möjliga hänsyn till djurens välbefinnande vid utformningen av den gemensamma jordbrukspolitik. Upprätthållandet av ett tillfredsställande djurskydd bidrar även till att uppnå de mål för den gemensamma jordbrukspolitik som anges i artikel 33 EG. Gemenskapen är mot denna bakgrund berättigad att inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik anta bestämmelser som kopplar samman vissa förmåner, såsom exportbidrag för nötkreatur, med krav på att gemenskapens djurskyddsbestämmelser efterlevs.

EG-domstolens dom den 17 januari 2008: Det har inte framkommit några omständigheter som påverkar giltigheten av någon av de ifrågasatta bestämmelserna. När det gäller artikel 1 i förordning nr 615/98 är syftet att genomföra artikel 13.9 i förordning nr 805/68, enligt vilken ett villkor för utbetalningen av bidrag vid export av levande djur är att bestämmelserna i gemenskapens lagstiftning om djurens välfärd iakttas, särskilt skyddet av djur under transport. Skyddet av djurs välfärd utgör ett berättigat mål av allmänt intresse. Vid förverkligandet av den gemensamma jordbrukspolitik får det inte bortses från sådana intressen. Av detta följer att villkoret för utbetalningen inte medför att artikel 1 i förordning nr 615/98 är ogiltig. Detta villkor har dessutom fördelen att den säkerställer att gemenskapens budget inte används till att finansiera export i strid med gemenskapsbestämmelserna om djurs välbefinnande. Proportionalitetsprincipen ska iakttas både av gemenskapslagstiftaren och av nationella lagstiftare och av de nationella domstolarna och behöriga myndigheterna vid tillämpning av

gemenskapsrätten. Gemenskapslagstiftaren har dock ett stort utrymme för skönsmässig bedömning som motsvarar det politiska ansvar som tilldelats lagstiftaren enligt artiklarna 34–37 EG. Följaktligen ska domstolens kontroll begränsas till en prövning av om åtgärden i fråga är behäftad med ett uppenbart fel eller innebär ett maktmissbruk eller om myndigheten klart har överskridit gränserna för sitt handlingsutrymme. När det gäller de villkor som föreskrivs i artikel 5.3 i förordning nr 615/98 är dessa förenliga med proportionalitetsprincipen. Det ankommer dock på den hänskjutande domstolen att kontrollera om de behöriga myndigheterna har tillämpat bestämmelserna i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen.

C-277/06 (ERS2006/135:2) Interboves GmbH mot Hauptzollamt

Hamburg-Jonas

Begäran från Finanzgericht Hamburg, Tyskland

Direktiv 91/628/EEG – Exportbidrag – Skydd av djur vid transport – Sjötransport mellan två geografiska punkter inom gemenskapen – Fordon som har lastats på en båt utan att djuren lastats av – Vilotid på 12 timmar – Skyldighet

Den tyska domstolen frågade EG-domstolen om artikel 48.7 a i bilagan till direktiv 91/628/EEG om skydd av djur vid transport, i den lydelse som följer av direktiv 95/29/EG, fastställer grundvillkoren för sjötransport på så sätt att transporttider före och efter sjötransport i princip inte är kopplade till varandra när djuren transporteras med så kallade roll-on-roll-off-fartyg, dvs. en färjetransport under vilken djuren står kvar i lastbilen under hela sjöresan. Frågan är om reglerna om transporttid och viloperioder i punkt 48 i bilagan till direktiv 91/628/EEG får tolkas på så sätt att nötkreatur kan transporteras i flera dygn utan att lastas av för vila under resans gång när en djurtransport i lastbil omfattar såväl transport på landsväg som ombord på ett ro-ro-fartyg. Detta beror på om tiden på färjan och i lastbil ska ses som en sammanhängande resa eller om direktivets maxtid för transport, innan krav på avlastning för vila inträder, endast gäller den del av färden som sker med lastbil på landsväg.

Sverige anförde att artikel 48.7 i bilagan till direktivet 91/628/EEG i sin helhet fastställer grundvillkoren för sjötransporter och att ordalydelsen i artikel 48.7 b i bilagan till direktivet som hänvisar till det allmänna schemat för landvägstransporter talar för att tiden för föregående och anslutande transport med lastbil på väg ska räknas ihop med tiden på ro-ro-fartyget vid bestämmande av när kravet på avlastning för vila inträder. Även syftet med den reglering i vilken punkt 48.7 i bilagan till direktivet ingår ger klart stöd för att en lastbilstransport som sker delvis på landsväg, delvis på en färja, från djurskyddssynpunkt måste betraktas som en sammanhållen resa, varvid grundregeln om att djur ska avlastas efter 2 gånger 14 timmars resa på en lastbil måste gälla. En motsatt tolkning av direktivet medför att om en eller flera sjöresor med ro-ro-fartyg ingår i transporten, vilka kan vara lika påfrestande för djuren som lastbilstransporter på väg, kan transporten fortgå utan avlastning för vila i flera dygn.

EG-domstolens dom den 9 oktober 2008: Punkt 48.7 a i bilagan till direktiv 91/628/EEG ska tolkas så, att den fastställer allmänna bestämmelser som gäller för sjötransporter, däribland transport av djur med roll on/roll off-färja, som regelbundet och direkt förbinder två geografiska punkter inom gemenskapen, där djuren inte lastas av från fordonen, med undantag för den tid som djuren får vila efter landstigning, enligt punkt 48.7 b i nämnda bilaga. Enligt sistnämnda bestämmelse är det avgörande för frågan huruvida det finns en koppling mellan vägtransportperioden före och efter en transport av djur med roll on/roll off-färja, som regelbundet och direkt förbinder två geografiska punkter inom gemenskapen, där djuren inte lastas av från fordonen, om den transport med roll on/roll off-färja som avses i punkt 48.4 d i bilagan till direktivet har tagit längre tid än den högsta tillåtna tiden på 28 timmar. Om transporten av djur med roll on/roll off-färja tar kortare tid än den högsta tillåtna tiden på 28 timmar, får en ny vägtransportperiod påbörjas omedelbart efter det att fartyget anlänt till bestämmelsehamnen. För att beräkna denna periods längd ska vägtransportperioden före transporten med roll on/roll off-färja beaktas, om det inte är så att djuren har fått vila i minst 24 timmar, med tillämpning av punkt 48.5 i bilagan till direktiv 91/628, vilket gör att vägtransporten före sjötransporten neutraliseras. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera om resan i fråga uppfyller ovannämnda villkor.

C-303/06 (ERS2006/148:1) S Coleman mot Attridge Law och Steve Law

Begäran från Employment Tribunal, Förenade kungariket

Socialpolitik – Direktiv 2000/78/EG – Likabehandling i arbetslivet – Artiklarna 1, 2.1, 2.2 a, 2.3 och 3.1 c – Direkt diskriminering på grund av funktionshinder – Trakasserier som har samband med funktionshinder – Uppsägning av en anställd som inte själv har ett funktionshinder men som har ett barn med funktionshinder – Omfattas – Bevisbörda

Den nationella domstolens fråga: Om förbudet i direktiv 2000/78/EG om en allmän ram för likabehandling mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder är tillämpligt på personer som inte själva är funktionshindrade men som diskrimineras på grund av anknytning till en funktionshindrad person. I detta fall rör det sig om en förälder till ett funktionshindrat barn.

Sverige anförde att såväl direktivet 2000/78/EG ordalydelse som dess syfte talar för en vid tolkningen av diskrimineringsskyddet. Likabehandlingsprincipens grundläggande ställning i gemenskapsrätten och dess karaktär av mänsklig rättighet gör att den inte bör tolkas restriktivt. En motsatt tolkning skulle innebära en allvarlig inskränkning i diskrimineringskyddet och underminera syftet med direktivet. Det är viktigt att skyddet mot diskriminering är starkt och heltäckande. Skyddsvärdet är detsamma oavsett om någon missgynnas på grund av sin egen anknytning till en diskrimineringsgrund eller på grund av sin anknytning till en person med direkt anknytning till en diskrimineringsgrund. Direktivets diskrimineringsförbud, oavsett om det är fråga om direkt diskriminering eller diskriminering i form av trakasserier, bör

därmed omfatta t ex en förälder som diskrimineras respektive trakasseras pga. att denne har ett funktionshindrat barn.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

EG-domstolens dom den 17 juli 2008: Direktiv 2000/78/EG, i synnerhet artiklarna 1, 2.1 och 2.2 a, ska tolkas så, att förbudet mot direkt diskriminering i dessa bestämmelser inte är begränsat till personer som själva har ett funktionshinder. Om en arbetsgivare behandlar en anställd som inte själv har ett funktionshinder mindre förmånligt än en annan person behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation och det är styrkt att den anställde behandlats ogynnsamt på grund av att denne har ett barn med funktionshinder, som han eller hon själv ger den huvudsakliga delen av den vård som barnet behöver, strider denna behandling mot direktivets förbud mot direkt diskriminering i artikel 2.2 a. Vidare ska direktivet, i synnerhet artiklarna 1, 2.1 och 2.3, tolkas så, att förbudet mot trakasserier i dessa bestämmelser inte är begränsat till personer som själva har ett funktionshinder. När det är styrkt att det oönskade beteende som utgör trakasserier och som en anställd som inte själv har ett funktionshinder är föremål för har samband med funktionshinder hos den anställdes barn, som han eller hon själv ger den huvudsakliga delen av den vård som barnet behöver, strider detta beteende mot direktivets förbud mot trakasserier i artikel 2.3.

C-308/06 (ERS2006/151) The International Association of Independent Tanker owners (Intertanko), The International Association of Dry Cargo Shipowners (Intercargo), The Greek Shipping Cooperation Committee, Lloyd's Register och The International Salvage Union mot Secretary of State for Transport
Begäran från High Court of Justice, England och Wales, Förenade kungariket)

Sjötransporter – Föreningar försakade av fartyg – Direktiv 2005/35/EG – FN:s havsrättskonvention – MARPOL – Rättsverkningar – Rättssäkerhetsprincip

Den brittiska domstolen frågade EG-domstolen om vissa bestämmelser i direktiv 2005/35/EG om föreningar försakade av fartyg och införande av sanktioner för överträdelser är ogiltiga, mot bakgrund av åtaganden enligt internationella konventionen till förhindrade av föreningar från fartyg (MARPOL) och FN:s havsrättskonvention (UNCLOS).

Sverige anförde att direktiv 2005/35/EG i princip kan ha ett straffansvar som är mer långtgående än havsrättskonventionens. Det framgår av direktivets syfte och övergripande innehåll att avsikten inte varit att införa bestämmelser som kommer i konflikt med medlemsstaternas och EG:s internationella åtaganden.

EG-domstolens dom den 3 juni 2008: Giltigheten av direktiv 2005/35/EG kan inte bedömas vare sig mot bakgrund av UNCLOS eller MARPOL. Gemenskapens institutioner är bundna av internationella avtal som ingåtts av gemenskapen och sådana har därför företräde framför

sekundärrechtsakter. Två villkor måste emellertid vara uppfyllda för att giltigheten av en gemenskapsrättsakt ska kunna bedömas i ljuset av regler i internationell rätt. För det första måste gemenskapen vara bunden av dessa regler och för det andra ska det internationella avtalets beskaffenhet och systematik inte utgör hinder mot en prövning, och dess bestämmelser ska till sitt innehåll framstå som ovillkorliga och tillräckligt precisa. Gemenskapen är inte part till MARPOL. Enbart den omständigheten att direktivet införlivar vissa bestämmelser i MARPOL är inte tillräckligt för att göra det möjligt att pröva direktivets giltighet i ljuset av konventionen. UNCLOS är däremot bindande för gemenskapen. Konventionen innehåller dock inte några regler som är avsedda för direkt och omedelbar tillämpning på enskilda och de är inte heller avsedda att ge enskilda rättigheter eller friheter som kan åberopas gentemot stater oberoende av inställningen hos fartygets flaggstat. UNCLOS beskaffenhet och systematik utgör därför hinder mot att domstolen bedömer en gemenskapsrättsakt mot bakgrund av den konventionen. Vad som sägs i direktivet åsidosätter inte heller den allmänna rättssäkerhetsprincipen.

C-414/06 (ERS2006/206:3) Lidl Belgium GmbH & Co KG mot Finanzamt Heilbronn

Begäran från Bundesfinanzhof, Tyskland

Etableringsfrihet – Direkt skatt – Beaktande av förluster i ett fast driftställe som är beläget i en medlemsstat och som tillhör ett bolag med stadgeenligt säte i en annan medlemsstat

Den tyska domstolen frågade EG-domstolen om etableringsfriheten enligt artikel 43 EG eller den fria rörligheten för kapital enligt artikel 56 EG utgör hinder för att vid fastställande av inkomstskatt neka ett bolag med hemvist i medlemsstaten (Tyskland) avdrag för förlust som är hänförlig till näringsverksamhet i bolagets fasta driftställe i en annan medlemsstat (Luxemburg), med hänvisning till att motsvarande inkomster från driftstället inte är skattepliktiga i hemviststaten enligt ett skatteavtal mellan hemviststaten och staten där driftstället är beläget.

Sverige anförde följande. De nationella bestämmelserna bör endast bedömas mot bakgrund av etableringsfriheten enligt artikel 43 EG. På gemenskapsrättens nuvarande stadium är medlemsstaterna behöriga att i syfte att undanröja internationell juridisk dubbelbeskattning fördela beskattningsrätten mellan sig. – Ett skatteavtal som i detta syfte innehåller bestämmelser som bygger på vedertagna principer för beskattningsrättens fördelning, t.ex. som i detta fall på OECD:s modellavtal, och som med tillämpning av den s.k. exemptmetoden innebär att inkomster från ett fast driftställe i en av de avtalslutande staterna endast ska beskattas i den staten (källstaten) kommer därmed inte i konflikt med gemenskapsrätten. Av vedertagna principer inom den internationella skatterätten följer vidare att det är källstaten som har att beakta såväl vinst som förlust när exemptmetoden tillämpas. Att avdrag för förlust som är hänförlig till ett utländskt fast driftställe, under sådana förhållanden, inte medges vid fastställande av beskattningsunderlaget i

skattesubjektets hemviststat kommer därmed inte i konflikt med etableringsfriheten enligt artikel 43 EG.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

EG-domstolens dom den 15 maj 2008: Domstolen konstaterade att den skattelagstiftning som är i fråga i målet vid den nationella domstolen medför en inskränkning av etableringsfriheten. En sådan inskränkning är bara tillåten om den rättfärdigas av tvingande hänsyn till allmänintresset. Det krävs i ett sådant fall dessutom att inskränkningen är ägnad att säkerställa att det eftersträvade ändamålet uppnås och att den inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta ändamål. Domstolen ansåg att den aktuella lagstiftningen i princip kan rättfärdigas utifrån behovet att upprätthålla en väl avvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna och behovet av att avvärja risken för att förlusterna beaktas två gånger. Det står även klart att nämnda lagstiftning är ägnad att säkerställa att de sålunda eftersträvade ändamålen uppnås. Domstolen konstaterade att det i den luxemburgska skattelagstiftningen föreskrivs en möjlighet att vid beräkningen av beskattningsunderlaget göra gällande en skattskyldig persons förluster vid framtida beskattningsår. Det har bekräftats att Lidl verkligen erhöll ett sådant avdrag för förluster som uppkommit i dess fasta driftställe vid ett senare beskattningsår under vilket år denna enhet redovisade vinst. Den nationella lagstiftningen ska mot den bakgrunden anses stå i proportion till de ändamål som eftersträvas med lagstiftningen. Artikel 43 EG utgör sålunda inte hinder för att ett bolag hemmahörande i en medlemsstat inte från sitt beskattningsunderlag får dra av förluster som är hänförliga till ett bolaget tillhörigt fast driftställe som är beläget i en annan medlemsstat, när inkomsten i detta fasta driftställe, enligt ett avtal för att undvika dubbelbeskattning, ska beskattas i sistnämnda stat och nämnda förluster kan beaktas i den staten inom ramen för beskattningen av inkomsten i detta fasta driftställe under kommande beskattningsår.

C-458/06 (ERS2006/218:1) Skatteverket mot Gourmet Classic Ltd

Begäran från Regeringsrätten, Sverige

Domstolens behörighet – Direktiv 92/83/EEG – Harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker – Artikel 20 första strecksatsen – Alkohol som finns i matlagingsvin – Befrielse från harmoniserad punktskatt

Regeringsrätten frågade EG-domstolen om den alkohol som finns i matlagingsvin ska klassificeras som sådan etylalkohol som avses i artikel 20 första strecksatsen i direktiv 92/83/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker.

EG-domstolens dom den 12 juni 2008: EG-domstolen konstaterade att den alkohol som finns i matlagingsvin ska klassificeras som sådan etylalkohol som avses i artikel 20 första strecksatsen i direktiv 92/83/EEG om den har en faktisk alkoholhalt som överstiger 1,2 volymprocent.

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Fri rörlighet för arbetstagare – Artikel 39 EG – Skattelagstiftning – Inkomstskatt – Fastställelse av beskattningsunderlaget – Medborgare i en medlemsstat som uppbär hela eller nästan hela sin skattepliktiga inkomst i den staten – Hemvist i en annan medlemsstat

Den nederländska domstolen frågade EG-domstolen om den fria rörligheten för arbetstagare enligt artikel 39 EG eller den fria rörligheten för kapital enligt artikel 56 EG utgör hinder för att en skattskyldig som (totalt sett) redovisar underskott av privatbostad i bosättningsstaten och som uppbär sina inkomster – främst inkomst av tjänst – uteslutande i en annan medlemsstat än den där han är bosatt, i den andra medlemsstaten (anställningsstaten) nekas avdrag för underskottet från sin beskattningsbara inkomst, trots att anställningsstaten medger de som är bosatta i landet sådant avdrag.

Sverige anförde följande. När det gäller direkta skatter har domstolen understrukit att de som är bosatta respektive inte bosatta i en medlemsstat generellt sett inte befinner sig i jämförbara situationer. En förutsättning för att kräva att den enskilde ska få tillgång till en sådan skatteförmån, som hänför sig direkt till en viss ekonomisk verksamhet, är att den ekonomiska verksamheten i fråga beskattas i den stat där den enskilde vill utnyttja skatteförmånen. Så är inte fallet här. Den ekonomiska verksamheten i vilken underskottet har uppkommit bedrivs utomlands och den eventuella inkomsten från verksamheten faller under en annan stats beskattningsrätt. Detta utgör en objektiv skillnad jämfört med den skattemässiga situationen för personer bosatta i Nederländerna. Av domstolens rättspraxis framgår att det är förenligt med den territorialitetsprincip som uppställs inom den internationella skatterätten och som har godtagits inom gemenskapsrätten att en stats skattesystem, vid fastställande av beskattningsunderlaget för i landet ej bosatta begränsat skattskyldiga personer endast beaktar de över- och underskott som hänför sig till deras verksamheter i den staten. Det kan därför inte anses strida mot de i fördraget garanterade friheterna att en medlemsstat vägrar avdrag vid inkomstbeskattningen för underskott i en ekonomisk verksamhet som saknar samband med i medlemsstaten bedrivna verksamhet.

EG-domstolens dom den 16 oktober 2008: EG-domstolen slog fast att artikel 39 EG utgör ett hinder för den aktuella typen av lagstiftning, med hänvisning till tidigare rättspraxis i målen C-279/93 Schumacker och C-182/06 Lakebrink. Domstolen ansåg att det även i den aktuella situationen är fråga om en form av otillåten diskriminering i den meningen att den skattskyldige inte får sina personliga förhållanden och sin familjesituation beaktade vare sig i hemvistmedlemsstaten eller i anställningsmedlemsstaten.

Begäran från Marknadsdomstolen, Sverige

Upphovsrätt – Upphovsrättsorganisation som har en faktisk monopolställning – Ersättning för tillgängliggörande av musik i TV-sändningar – Modell för att beräkna ersättningen – Dominerande ställning – Missbruk

Marknadsdomstolen frågade EG-domstolen om artikel 82 EG ska tolkas så att ett förfarande utgör missbruk av dominerande ställning när en upphovsrättsorganisation, som har en faktisk monopolställning i en medlemsstat, i förhållande till kommersiella TV-kanaler tillämpar eller påtvingar en ersättningsmodell för rätten att tillgängliggöra musik i TV-sändningar riktade till allmänheten, som innebär att ersättningen beräknas som en andel av TV-kanalernas intäkter från sådana TV-sändningar riktade till allmänheten.

EG-domstolens dom den 11 december 2008: Artikel 82 EG ska tolkas så, att en upphovsrättsorganisation som har en dominerande ställning inom en väsentlig del av den gemensamma marknaden inte missbrukar denna ställning när organisationen, vad gäller ersättning för tillgängliggörande av upphovsrättsligt skyddad musik i TV-sändningar, i förhållande till kommersiella TV-kanaler under vissa förutsättningar tillämpar en ersättningsmodell som innebär att ersättningen motsvarar en andel av TV-kanalernas intäkter. Däremot kan det utgöra missbruk av en dominerande ställning enligt artikel 82 EG när en upphovsrättsorganisation beräknar ersättningen för tillgängliggörande av upphovsrättsligt skyddad musik i TV-sändningar på olika sätt, beroende på om det rör sig om kommersiella TV-bolag eller public service-bolag, om detta innebär att organisationen tillämpar olika villkor för likvärdiga transaktioner gentemot dessa bolag, och de härigenom får en konkurrensnackdel, såvida det inte kan finnas sakliga skäl för detta.

C-73/07 (ERS2007/54:3) Tietosuojavaltuutettu mot Satakunnan Markkinapörssi Oy och Satamedia Oy

Begäran från Korkein hallinto-oikeus, Finland

Direktiv 95/46/EG – Tillämpningsområde – Behandling av personliga beskattningsuppgifter och flödet av sådana uppgifter – Skydd av fysiska personer – Yttrandefrihet

Den finländska domstolen frågade EG-domstolen om företaget Satakunnan har från finska skattemyndigheter samlat in offentliga beskattningsuppgifter avseende enskilda personer och årligen publicerat ett urval av dessa i en tidskrift. Företaget har också lämnat ut de publicerade personuppgifterna till företaget Satamedia på en cd-romskiva för kommersiell spridning. De två företagen har därefter tecknat avtal med ett mobiltelefonföretag som tillhandahåller en sms-tjänst genom vilken man mot betalning till sin mobiltelefon kan få tillgång till de beskattningsuppgifter som publicerats. Den nationella domstolen vill veta om företagens hantering utgör behandling av personuppgifter i den mening som avses i artikel 31.1 i dataskyddsdirektivet (direktiv

95/46/EG), när behandlingarna utförs i syfte att bl.a. publicera personuppgifterna i kommersiellt syfte. Fråga har även uppkommit om behandlingen har skett uteslutande för journalistiska ändamål i den mening som avses i artikel 9 i direktivet.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

Sverige yttrade sig och anförde i huvudsak följande. Behandling genom att samla in personuppgifter från myndigheters offentliga handlingar, publicera personuppgifterna i en tidskrift, lämna ut uppgifterna på cd-romskiva samt tillhandahålla allmänheten uppgifterna mot betalning inom ramen för en särskilt inrättad sms-tjänst, utgör sådan behandling av personuppgifter i direktivets mening som omfattas av dess tillämpningsområde enligt artikel 3.1. Vid bedömningen av om viss behandling av personuppgifter kan anses ske uteslutande för journalistiskt ändamål enligt artikel 9 ska sammanfattningsvis följande beaktas. Artikeln tar inte endast sikte på verksamhet bedriven inom etablerade och traditionella massmedier utan på all verksamhet som kan sägas vara av publicistisk karaktär. Det innebär att vem som står bakom behandlingen och uppgifterna inte har någon avgörande betydelse för bedömningen. Inte heller kan omständigheter som från vilka källor uppgifterna har hämtats, på vilket sätt de har presenterats, presentationens kvalitetsmässiga nivå eller i vilket medium det sker, ges någon vikt vid prövningen. Avgörande är i stället avsikten med behandlingen. Publicering av t.ex. enskildas inkomst- och förmögensförhållanden som insamlas från myndigheters offentliga handlingar kan ha ett tydligt publicistiskt syfte, t.ex. att skapa eller utgöra underlag för debatt om segregation eller ojämlikheter i samhället och måste då anses utföras för ett journalistiskt ändamål. Informationsspridning av enbart kommersiella skäl, som t.ex. försäljning av kreditupplysningar via en elektronisk tjänst, kan däremot normalt sett inte omfattas av undantagsregleringen i artikel 9. Huruvida publicering av personuppgifter skett för journalistiskt ändamål eller inte är en fråga för de nationella myndigheterna och domstolarna att pröva och måste bedömas från fall till fall.

EG-domstolens dom den 16 december 2008: Artikel 3.1 i dataskyddsdirektivet ska tolkas så, att en verksamhet som består i att uppgifter gällande fysiska personers förvärvsinkomster, kapitalinkomster och förmögenhet samlas in från skattemyndigheternas offentliga handlingar och behandlas för publicering, publiceras i ett tryckalster, där uppgifterna står i alfabetisk ordning och grupperade enligt inkomstklass i långa, kommunvis uppgjorda förteckningar, utlämnas vidare på CD-ROM-skiva för kommersiella syften, behandlas i en enhet för SMS-tjänster så, att de som använder mobiltelefon kan sända ett textmeddelande till ett bestämt nummer och, genom att uppe en persons namn och hemkommun som svarsmeddelande till mobiltelefonen, få uppgifter om personens förvärvs- och kapitalinkomster samt förmögenhet, ska anses utgöra behandling av personuppgifter i den mening som avses i den ovannämnda bestämmelsen. Sådan verksamhet som den nyss nämnda, beträffande uppgifter som härrör från handlingar som enligt den nationella lagstiftningen är offentliga, ska anses utgöra behandling av personuppgifter som sker uteslutande för journalistiska ändamål i den mening som avses i artikel 9 i direktivet, om denna verksamhet endast syftar till att sprida

information, åsikter eller idéer till allmänheten, vilket det ankommer på den nationella domstolen att bedöma.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

C-158/07 (ERS2007/80) Jacqueline Förster mot IB-Groep
Begäran från Centrale Raad van Beroep, Nederländerna

Fri rörlighet för personer – Studerande som är medborgare i en medlemsstat och som har kommit till en annan medlemsstat för att studera där – Bistånd till uppehälle för studerande – Unionsmedborgarskap – Artikel 12 EG – Rättssäkerhet

Den nederländska domstolen frågade EG-domstolen i vilken utsträckning kan en unionsmedborgare från en annan medlemsstat med stöd av artikel 18 och artikel 12 i EG-fördraget åberopa rätt till studiestöd i bosättningsstaten på samma villkor som bosättningsstaten medborgare. Konkret tog frågan, uppdelat på fyra olika delfrågor, sikte på om sådana regler som de nederländska, enligt vilka medborgare i andra medlemsstater kan ansöka om studiemedel efter fem års sammanhängande bosättning i landet, omfattas av tillämpningsområdet för likabehandlingsprincipen i artikel 12 EG och i så fall om de utgör en legitim och proportionerlig begränsning av denna princip. Även fråga om det är möjligt för den som tidigare arbetat och studerat samtidigt, men upphört att arbeta, ändå ska anses jämställd med en arbetstagare i fråga om rätt till sociala förmåner såsom studiemedel.

Sverige argumenterade för att det är det fullt förenligt med gemenskapsrätten att kräva att medborgare från andra medlemsstater har varit bosatta i värdmedlemsstaten under en sammanhängande period om fem år för att de ska beviljas rätt till studiemedel för uppehälle från värdmedlemsstaten, även när medborgarna i värdmedlemsstaten inte omfattas av ett sådant villkor. Sverige anförde att det i och för sig saknas anledning att ifrågasätta att fördragets tillämpningsområde med avseende på likabehandlingsprincipen i artikel 12 EG i och för sig kan omfatta bistånd för uppehälle till studerande unionsmedborgare som lagligen uppehåller sig i värdmedlemsstaten. Tillämpningen av artikel 12 EG förutsätter emellertid att den aktuella situationen omfattas av fördragets tillämpningsområde. Följaktligen måste omfattningen av likabehandlingsprincipen bedömas mot bakgrund av den bestämmelse i fördraget som i materiellt hänseende är tillämplig i det konkreta fallet. Att det förhåller sig på detta sätt framgår också av domstolens fasta praxis. Migrerande unionsmedborgare kan grunda en uppehållsrätt i en medlemsstat direkt på artikel 18.1 EG. Villkoren för tillämpningen av likabehandlingsprincipen blir alltså beroende av omfattningen av de rättigheter som följer av artikel 18.1 EG. Enligt artikel 18.1 EG får en unionsmedborgares rätt till fri rörlighet inskränkas genom de möjligheter till begränsningar och villkor som följer av fördraget och sekundärrätten. Den befintliga sekundärrätten på området studiemedel preciserar således villkoren för utövandet av rätten till fri rörlighet för unionsmedborgare enligt artikel 18.1 EG och därigenom även tillämpningen av likabehandlingsprincipen vad gäller bistånd till studerandes uppehälle. Denna sekundärrätt medger helt fördragsenligt vissa skillnader i behandling med hänsyn till nationalitet även mellan medborgare från

olika medlemsstater. Sekundärrätten och domstolens praxis måste alltså tolkas så det är förenligt med bestämmelserna om unionsmedborgarskap i artikel 18.1 EG och likabehandlingsprincipen i artikel 12 EG att i nationell lagstiftning upprätthålla ett sådant bosättningsvillkor som det i målet aktuella.

EG-domstolens dom den 18 november 2008: En studerande som befinner sig i den situation som klaganden i målet vid den nationella domstolen befinner sig i kan inte åberopa artikel 7 i kommissionens förordning (EEG) nr 1251/70 av den 29 juni 1970 om arbetstagares rätt att stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställda där, som grund för en rätt till bistånd till uppehälle. En studerande som är medborgare i en medlemsstat och som har begett sig till en annan medlemsstat för att studera där kan åberopa artikel 12 första stycket EG som grund för en rätt till bistånd till uppehälle, när vederbörande har varit bosatt i värdmedlemsstaten under en viss tid. Artikel 12 första stycket EG utgör inte hinder för att tillämpa ett krav på fem års föregående bosättning på medborgare från andra medlemsstater. Under de omständigheter som är aktuella i målet vid den nationella domstolen utgör inte gemenskapsrätten, och i synnerhet inte rättssäkerhetsprincipen, hinder för att tillämpa ett krav på bosättning, enligt vilket studerande från andra medlemsstater för att ha rätt till bistånd till uppehälle måste ha fullgjort bosättningsperioder vilka föregår införandet av nämnda krav.

**C-173/07 (ERS2007/2007:84) Emirates Airlines Direktion för
Deutschland mot Diether Schenkel**

Begäran från Oberlandesgericht, Frankfurt am Main, Tyskland

*Luftrafik – Förordning (EG) nr 261/2004 – Kompensation till
passagerare vid inställda flygningar – Räckvidd – Artikel 3.1 a –
Begreppet flygning*

Den tyska domstolen frågade EG-domstolen om begreppet ”en flygning” enligt förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91 ska anses omfatta såväl utresa som returresa när båda delsträckorna har bokats samtidigt, eller om varje del av resan ska betraktas som separata flygningar.

Sverige argumenterade för att förordning (EG) nr 261/2004 bör tolkas på så sätt att begreppet flygning avser varje enskild flygning som en resa kan innebära. En sådan tolkning överensstämmer med förordningens lydelse och allmänna uppbyggnad samt med allmänna principer för en stats jurisdiktion.

EG-domstolens dom den 10 juli 2008: Domstolen konstaterade att artikel 3.1 a i förordning (EG) nr 261/2004 inte omfattar en tur- och returresa som en flygresenär gör med utresa från en flygplats i en medlemsstat och med returresa från en flygplats i tredje land. Den omständigheten att tur- och returresan bokats vid ett och samma tillfälle saknar betydelse för denna bedömning. Som skäl för sitt ställningstagande anförde domstolen

bl.a. att en resa inte är detsamma som en flygning, vilket är det begrepp som förordningen tillämpar. En resa kan således bestå av flera separata flygningar vilket t.ex. framgår av det förhållandet att förordningen i artikel 8.1 talar om en ”returflygning”. Detta framgår också av artikel 2 h, som definierar slutlig bestämmelseort, och som anger bestämmelseorten för den sista flygningen.

C-219/07 (ERS2007/:108) VZW De Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers och VZW Andibel mot (de) Belgische Staat

Begäran från Raad van State, Belgien

Artikel 30 EG – Förordning (EG) nr 338/97 – Skydd av arter av vilda djur och växter – Förbud mot att inneha däggdjur av vissa arter som anges i eller som inte omfattas av denna förordning – Innehav som tillåts i andra medlemsstater

Den belgiska domstolen frågade EG-domstolen om ett nationellt förbud att inneha vissa däggdjur är förenligt med gemenskapsrätten med stöd av undantagsbestämmelserna i artikel 30 EG eller enligt förordning 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem och om tillåtligheten påverkas av att sådana däggdjur får innehas enligt andra medlemsstaters lagstiftning. Vidare fråga om nödvändighet och proportionalitet av nationella bestämmelser som förbjuder innehav.

Sverige anförde att nationella bestämmelser om förbud mot import eller handel med däggdjur, vilka inte strider mot reglerna i fördraget eller i förekommande fall mot förordning 338/97, inte kan anses omotiverade av det skälet att innehav av sådana däggdjur är tillåtet i andra medlemsstaters nationella lagstiftning som också är förenlig med förordning 338/97. Sverige framförde vidare uppfattningen att det för att uppnå ett fullgott djur- och artskydd kan vara nödvändigt med bestämmelser som förbjuder innehav av t.ex. vissa däggdjur. Särskilt vilda djur är inte anpassade att hållas i fångenskap och med dagens kunskap saknas det ofta alternativa, mindre ingripande åtgärder än förbud mot att hålla dessa djur som är lika effektiva för att förhindra de risker som fångenskapen medför.

EG-domstolens dom den 19 juni 2008: Artiklarna 28 EG och 30 EG utgör, ensamma eller i förening med förordning 338/97, inget hinder mot att tillämpa en sådan nationell lagstiftning som den som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, enligt vilken förbudet mot att importera, inneha och bedriva handel med andra däggdjursarter än dem som uttryckligen anges i en nationell förteckning (en s.k. positiv lista) tillämpas på däggdjursarter som inte anges i bilaga A till nämnda förordning, såvida inte skyddet kan uppnås på ett lika effektivt sätt genom åtgärder med mindre begränsande verkan på handeln inom gemenskapen. Det ankommer på den nationella domstolen att pröva (1) huruvida upprättandet och senare ändringar av den nationella förteckningen över de däggdjursarter som får innehas grundar sig på

objektiva och icke diskriminerande kriterier, (2) huruvida det föreskrivs ett förfarande som gör det möjligt för de berörda att få däggdjursarter upptagna i denna förteckning, huruvida förfarandet är lättillgängligt och kan avslutas inom rimlig tid och, om förfarandet leder fram till ett avslag, vilket ska motiveras, huruvida avslagsbeslutet kan överklagas till domstol, (3) huruvida de behöriga administrativa myndigheterna får avslå en ansökan om att en däggdjursart ska upptas i nämnda förteckning eller om beviljande av ett individuellt undantag för innehav av exemplar av arter som inte anges i förteckningen, endast i de fall då innehavet av exemplar av de berörda arterna medför en verklig risk för skyddet av ovannämnda intressen och krav, och 4) huruvida de nationella villkor som föreskrivs för innehav av exemplar av däggdjursarter som inte anges i samma förteckning grundar sig på sakliga skäl och inte går utöver vad som är nödvändigt för att säkerställa de mål som eftersträvas med den nationella lagstiftningen som helhet betraktad.

C-251/07 (ERS2007/119:3) Gävle Kraftvärme AB mot Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

Miljö – Direktiv 2000/76/EG – Avfallsförbränning – Klassificering av en anläggning för produktion av värme och elektricitet – Begreppen förbränningsanläggning och samförbränningsanläggning

Högsta domstolen frågade EG-domstolen om varje enhet (panna) i ett kraftvärmeverk som består av flera enheter (pannor) ska bedömas som en anläggning eller om bedömningen ska avse kraftvärmeverket i dess helhet vid tolkning av direktiv 2000/76/EG om förbränning av avfall. Högsta domstolen har även frågat om en anläggning konstruerad för avfallsförbränning men med produktion av energi som huvudsakligt ändamål vid tolkning av direktiv 2000/76/EG ska klassificeras som en förbränningsanläggning eller som en samförbränningsanläggning.

Sverige anförde följande. Syftet med direktiv 2000/76/EG är att förhindra eller begränsa den negativa inverkan på miljön från förbränning och samförbränning av avfall. Av direktivet framgår att detta syfte ska uppnås genom stränga driftvillkor och tekniska krav samt genom att fastställa utsläppsgränsvärden och genom att uppfylla kraven i direktiv 75/442/EEG. Utformningen och driftkraven skiljer sig åt när det gäller en anläggning för förbränning respektive samförbränning. Kraven på en anläggning för samförbränning är något mildare eftersom det avser fall där avfall kan nyttjas (oftast i mindre omfattning) i andra typer av anläggningar (såväl i industriprocesser som i andra anläggningar för förbränning) som inte ursprungligen var avsedda för avfallsförbränning. Lydelsen av artiklarna 3.4 och 3.5 i direktivet ger inte något entydigt svar på hur klassificeringen ska ske. Enligt regeringen bör bedömningen ske med utgångspunkt i om anläggningen tekniskt sett är särskilt utformad för att förbränna avfall. Det är således ovidkommande för klassificeringen enligt artikel 3.4 i vilket syfte förbränningen sker. En motsatt tolkning riskerar att få till följd att klassificeringen förbränningsanläggning får ett mycket begränsat tillämpningsområde eftersom det skulle kunna hävdas att många förbränningsanläggningar i stället skulle

klassificeras som samförbränningsanläggningar och därmed omfattas av mildare krav. Detta skulle strida mot syftet med direktivet. En anläggning som är avsedd för värmebehandling av avfall ska därför klassificeras som en förbränningsanläggning även om det huvudsakliga ändamålet med förbränningen är att producera energi. Vidare anser regeringen att när en verksamhet bedrivs med hjälp av två enheter (pannor) och det finns anledning att klassificera dessa olika enligt direktivet ska varje enhet (panna) bedömas som en anläggning.

EG-domstolens dom den 11 september 2008: När en anläggning består av flera pannor ska varje panna och tillhörande utrustning anses utgöra en separat anläggning. Det är en anläggnings huvudsakliga ändamål som avgör om den ska klassificeras som en förbränningsanläggning eller samförbränningsanläggning. Det ankommer på de behöriga myndigheterna att identifiera detta ändamål på grundval av en bedömning av de faktiska omständigheter som råder när bedömningen görs. Vid bedömningen ska särskild hänsyn tas till hur stor den produktion av energi eller materiella produkter som den aktuella anläggningen genererar är i förhållande till den mängd avfall som förbränns i den samt om produktionen är stabil eller kontinuerlig.

C-291/07 (ERS2007/132:1) Kollektivavtalsstiftelsen TRR

Trygghetsrådet mot Skatteverket

Begäran från Regeringsrätten, Sverige

Mervärdesskatt – Platsen för skattepliktiga transaktioner – Skattemässigt samband – Tillhandahållare av tjänster som är etablerad i en annan medlemsstat än den där förvärvaren är etablerad – Egenskap av beskattningsbar person – Tjänster som tillhandahålls en inhemsk stiftelse som bedriver såväl ekonomisk som icke-ekonomisk verksamhet

Regeringsrätten frågade EG-domstolen om artiklarna 9.2 e och 21.1 b i det sjätte mervärdesskattedirektivet och artiklarna 56.1 c och 196 i direktiv 2006/112/EG ska tolkas så att den som förvärvar en konsulttjänst från en beskattningsbar person i ett annat EG-land, och som bedriver såväl viss ekonomisk verksamhet som verksamhet som faller utanför direktivets räckvidd, vid en tillämpning av dessa artiklar ska anses som en skattskyldig/ beskattningsbar person även om förvärvet görs enbart för den senare verksamheten.

EG-domstolens dom den 6 november 2008: Domstolen uttalade sig om artikel 9.2 e i det sjätte mervärdesskattedirektivet och artikel 56.1 c i direktiv 2006/112/EG och besvarade den nationella domstolens fråga jakande genom att konstatera att bestämmelserna ska tolkas på så sätt att den som förvärvar en konsulttjänst från en beskattningsbar person i en annan medlemsstat, och som bedriver såväl viss ekonomisk verksamhet som verksamhet som faller utanför direktivens tillämpningsområde, ska anses som en beskattningsbar person även om förvärvet görs enbart för den senare verksamheten.

**C-298/07 (ERS2007/138:1) Bundesverband der
Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände –
Verbraucherzentrale Bundesverband m.fl. mot Deutsche Internet
Versicherung AG**

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

Begäran från Bundesgerichtshof, Förbundsrepubliken Tyskland

*Direktiv 2000/31/EG – Artikel 5.1 c – Elektronisk handel – Leverantör
av Internettjänster – Elektronisk post*

Den tyska domstolen frågade EG-domstolen om artikel 5.1 c) i direktiv 2000/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (Direktiv om elektronisk handel) ska tolkas så att den innebär att en tjänsteleverantör som erbjuder tjänster är skyldig att ange sitt telefonnummer på sin webbsida på Internet. Enligt artikel 5.1 c) i direktivet måste en tjänsteleverantör på webbsidan lämna sådana uppgifter om sig själv, inbegripet en e-postadress, som gör det möjligt för honom att snabbt bli kontaktad och nådd på ett direkt och effektivt sätt. Om denna första fråga ska besvaras nekande vill den nationella domstolen få veta om artikel 5.1 c) innebär att tjänsteleverantören utöver att ange sin e-postadress även måste öppna en andra kommunikationsväg.

Sverige anförde att båda dessa frågor ska besvaras nekande eftersom artikel 5.1 c) i direktivet om elektronisk handel ska tolkas så att en tjänsteleverantör inte är skyldig att ange ett telefonnummer innan avtal tecknas med en tjänstemottagare. Argument av både textmässig och systematisk karaktär talar för att något krav på angivande av telefonnummer inte följer av artikel 5.1 c) i direktivet och även om direktivet kan sägas ha till syfte att ta tillvara konsumentintressena, motiverar detta i sig inte en motsatt tolkning.

EG-domstolens dom den 16 oktober 2008: Artikel 5.1 c) i direktiv 2001/31/EG ska tolkas på så sätt att en tjänsteleverantör är skyldig att förutom sin e-postadress tillhandahålla tjänstemottagare – innan avtal ingås med dem – andra uppgifter som möjliggör snabb kontakt och direkt och effektiv kommunikation. Dessa uppgifter behöver dock inte nödvändigtvis inbegripa ett telefonnummer. Uppgifterna kan bestå i ett elektroniskt kontaktformulär med hjälp av vilket tjänstemottagare kan vända sig till tjänsteleverantören via Internet och vilket tjänsteleverantören besvarar via e-post.

**C-306/07 (ERS2007/145) Ruben Andersen mot Kommunernes
Landsforening som ombud för Slagelse Kommune (tidigare Skælsør
Kommune)**

Begäran från Højesteret, Danmark,

*Information till arbetstagare – Direktiv 91/533/EEG – Artikel 8.1 och 8.2
– Tillämpningsområde – Arbetstagare som 'omfattas' av kollektivavtal –
Begreppet 'temporärt' anställningsavtal eller anställningsförhållande*

Den danska domstolen frågade EG-domstolen om artikel 8 första stycket i rådets direktiv 91/533/EEG om arbetsgivares skyldighet att upplysa arbetstagarna om de regler som är tillämpliga på anställningsavtalet eller

anställningsförhållandet (upplysningsdirektivet) innebär att ett kollektivavtal, genom vilket direktivet genomförts, inte kan tillämpas på arbetstagare som inte är medlemmar i en organisation som är avtalsansluten. För det fall den första frågan besvaras nekande, vill domstolen veta om orden i artikel 8 andra stycket i direktivet – ”arbetstagare som inte omfattas av kollektivavtal som rör anställningsförhållandet” – innebär att bestämmelser i ett kollektivavtal om krav på förhandsanmälan till arbetsgivaren inte kan tillämpas på en arbetstagare som inte är medlem i en organisation som är ansluten till avtalet. Avses det med orden tidsbegränsat anställningsavtal eller tidsbegränsat anställningsförhållande i artikel 8 andra stycket i upplysningsdirektivet kortvariga anställningsförhållanden eller något annat som till exempel alla visstidsanställningar.

Sverige yttrade sig beträffande den första och andra frågan och anförde att artikel 8 första stycket i upplysningsdirektivet inte hindrar att ett kollektivavtal, genom vilket direktivet har genomförts i Danmark, tillämpas på arbetstagare som inte är medlemmar i en organisation som är avtalsansluten och att andra stycket i artikel 8 inte hindrar att bestämmelser i ett kollektivavtal om krav på förhandsanmälan kan tillämpas på en oorganiserad arbetstagare.

EG-domstolens dom den 18 december 2008: Artikel 8 första stycket i upplysningsdirektivet ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning som föreskriver att ett kollektivavtal, genom vilket direktivet införlivats, kan tillämpas på en arbetstagare, trots att denna arbetstagare inte är medlem i en facklig organisation som är part i ett sådant kollektivavtal. Beträffande artikel 8 andra stycket i upplysningsdirektivet ska den bestämmelsen tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för att en arbetstagare, som inte är medlem i en facklig organisation som är part i ett kollektivavtal vilket reglerar hans anställningsförhållande, kan anses ”omfattas av” detta kollektivavtal i den mening som avses. Vad slutligen gäller uttrycket ”temporärt anställningsavtal eller anställningsförhållande” ska det tolkas på så sätt att det avser anställningsavtal och anställningsförhållanden med kort varaktighet. I avsaknad av bestämmelser om detta ankommer det på de nationella domstolarna att fastställa denna varaktighet i varje enskilt fall. Varaktigheten ska dock fastställas på ett sådant sätt att arbetstagarna garanteras ett effektivt skydd för sina rättigheter enligt direktivet.

C-310/07 (ERS2007/146:3) Tillsynsmyndigheten i konkurser mot

Anders Holmqvist

Begäran från Lunds tingsrätt, Sverige

Tillnärmning av lagstiftning – Skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens – Direktiv 80/987/EEG – Artikel 8a – Verksamhet i flera medlemsstater

Lunds tingsrätt frågade EG-domstolen om tolkningen av artikel 8a i direktiv 80/987/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens, närmare bestämt vilka villkor som ska uppfyllas för att ett företag ska anses vara verksam i flera medlemsländer. Vidare var frågan enligt vilka kriterier det bestäms

var arbetet normalt utförs, om bolaget anses verksamt på flera medlemsstaters territorium och en arbetstagare utför arbete åt bolaget i flera av dessa medlemsstater.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

Sverige anförde att det inte krävs att ett företag har en filial eller ett fast driftställe i en medlemsstat för att det enligt artikel 8a.1 i direktivet ska anses bedriva verksamhet där. Om en arbetstagare normalt sett utför arbete för en arbetsgivares räkning i en annan medlemsstat än den där företaget är etablerat är det tillräckligt för att företaget ska anses bedriva verksamhet i flera medlemsstater. En samlad bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet måste göras.

EG-domstolens dom den 16 oktober 2008: Artikel 8 a i direktivet ska tolkas så att det inte är nödvändigt att ett företag som är etablerat i en medlemsstat har en filial eller fast driftställe i en annan medlemsstat för att det ska anses vara verksamt i den andra medlemsstaten. Företaget måste emellertid ha en varaktig ekonomisk närvaro i den andra medlemsstaten, i form av personella resurser, som gör det möjligt för företaget att bedriva verksamhet där. När det gäller ett transportföretag som är etablerat i en medlemsstat innebär inte den omständigheten, att en arbetstagare, som är anställd i den medlemsstaten av detta företag, levererar varor mellan den medlemsstat i vilken transportföretaget är etablerat och en annan medlemsstat, att detta företag har en varaktig ekonomisk närvaro i en annan medlemsstat.

C-336/07 (ERS2007/164:3) Kabel Deutschland Vertrieb und Service GmbH & Co. KG mot Niedersächsische Landesmedienanstalt für privaten Rundfunk

Begäran från Verwaltungsgericht Hannover, Tyskland

Direktiv 2002/22/EG – Artikel 31.1 – Skälig sändningsplikt (must carry) – Nationella bestämmelser enligt vilka kabelnätoperatörer är skyldiga att via sina analoga kabelnät vidaresända alla program som marksänds – Proportionalitetsprincipen

Den tyska domstolen frågade EG-domstolen om det är förenligt med artikel 31.1 i direktiv 2002/22/EG om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster att ålägga en vidaresändningsplikt för kabelnätoperatörer när programmen redan marksänds enligt DVB-T-standard och kan tas emot med markantenn och dekoder. Frågan är även hur många kanaler och hur stor andel av kabelnätoperatörens nät som kan beläggas genom vidaresändningsplikt.

Sverige anförde att det kan vara förenligt med artikel 31.1 i direktivet att ålägga kabelnätoperatörer en skyldighet att vidaresända vissa kanaler trots att det i samma område förekommer marksändning enligt DVB-T-standard. En vidaresändningsplikt via kabel kan vara nödvändig för att säkerställa ett allsidigt mediasystem som kännetecknas av åsiktsmångfald.

EG-domstolens dom den 22 december 2008: Artikel 31.1 i direktiv 2002/22/EG ska tolkas så att artikeln inte utgör hinder för en nationell bestämmelse, enligt vilken kabelnätoperatören via sitt analoga kabelnät ska tillhandahålla kanaler och TV-tjänster som redan sänds över det markbundna nätet, vilket medför att mer än hälften av de tillgängliga kanalerna på kabelnätet tas i anspråk, och enligt vilken det föreskrivs, för det fall att det saknas tillgängliga kanaler, att det ska fastställas en rangordning av sökandena som medför att samtliga tillgängliga kanaler på kabelnätverket kan tas i anspråk. En förutsättning är dock att dessa skyldigheter inte medför oskäligen ekonomiska konsekvenser, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra.

C-491/07 (EUD2007/233:3) Brottmålet mot Vladimir Turansky

Begäran från Landesgericht für Strafsachen Wien, Österrike

Konventionen om tillämpning av Schengenavtalet – Artikel 54 – Principen ne bis in idem – Tillämpningsområde – Begreppet 'prövats genom lagakraftvägande dom' – Beslut genom vilket en polismyndighet avbryter ett straffrättsligt förfarande – Beslut som inte innebär att åtal inte längre kan väckas och som inte har ne bis in idem-verkan enligt den nationella rätten

Den österrikiska domstolen frågade EG-domstolen om principen non bis in idem (icke två gånger i samma sak) i artikel 54 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet utgör hinder mot att en misstänkt person åtalas i Österrike för en viss gärning, när ett brottmålsförfarande avseende samma gärning har lagts ned i Slovakien till följd av att en polismyndighet efter bedömning i sak har fattat lagakraftvunnet beslut om att avbryta förfarandet utan vidare åtgärder.

Sverige anförde att ett beslut av en polismyndighet att avbryta ett brottmålsförfarande kan inte utan vidare jämföras med en prövning genom lagakraftvägande dom i den mening som avses i artikel 54 i Schengenkonventionen. Enbart under förutsättning att det sker en prövning i sak kan ne bis in idem-verkan inträda. Ett beslut att avbryta en polisutredning är av en annan karaktär än en dom och kan i regel inte innebära någon prövning av ansvarsfrågan i Schengenkonventionens mening. Det skulle riskera att få långtgående konsekvenser till men för brottsbekämpningen och samarbetet inom ramen för Schengenregelverket om artikel 54 i Schengenkonventionen vore tillämplig på ett sådant beslut.

EG-domstolens dom den 22 december 2008: Principen ne bis in idem, som slås fast i artikel 54 i Schengenkonventionen, är inte tillämplig på ett beslut genom vilket en nationell myndighet, efter bedömning i sak i det ärende som är anhängigt vid den och innan en bestämd person som misstänks för ett brott har åtalats, avbryter det straffrättsliga förfarandet, när detta beslut enligt den nationella rätten i denna stat inte leder till att åtal inte längre kan väckas och således inte utgör hinder mot att ett nytt straffrättsligt förfarande avseende samma gärning inleds i denna stat.

3.1 Mål i vilka talan har väckts vid EG-domstolen eller förstainstansrätten

A-1/08 (EUD2008/127:5) begäran enligt artikel 300.6 EG från Europeiska gemenskapernas kommission

Allmänna tjänstehandelsavtalet – Gats – Gemenskapens behörighet

Kommissionen har begärt domstolens yttrande om gemenskapens behörighet att ingå vissa avtal i enlighet med det allmänna tjänstehandelsavtalet (Gats) och vilka bestämmelser i EG-fördraget som är lämplig rättslig grund för dessa avtal.

Sverige har begränsat sitt yttrande till den första frågan och anför följande. De aktuella avtalen rör handel med tjänster enligt leveranssätt 2–4 i artikel I.2 Gats. Förhandlingen och ingåendet av sådana avtal regleras i första hand av artikel 133.5 EG. Av fjärde stycket i artikel 133.5 EG följer att gemenskapens behörighet att ingå sådana avtal som utgångspunkt inte är exklusiv. Det finns i förevarande fall inte tillräckliga skäl för att anta att gemenskapen ändå skulle vara exklusivt behörig att ingå avtalen. Ingåendet av avtalen faller därmed inom gemenskapens och medlemsstaternas delade behörighet.

C-110/05 (ERS2007/42:1) Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Italien

Återupptagande av det muntliga förfarandet – Fördragsbrott – Artikel 28 EG – Fri rörlighet för varor – Användningsformer – Nationella bestämmelser som innebär förbud mot att använda mopeder, motorcyklar och tre- och fyrhjuliga motorcykelfordon för att dra släpvagnar – Kvantitativa restriktioner – Åtgärder med motsvarande verkan – Skäl – Trafiksäkerhet – Proportionalitet

Kommissionen har yrkat att EG-domstolen ska fastställa att Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 28 EG genom att bibehålla bestämmelser vilka innebär ett förbud att använda mopeder registrerade i Italien för att dra släpvagnar. Enligt kommissionen hindrar förbudet import och försäljning i Italien av släpvagnar, som lagligen tillverkas och säljs i medlemsstater där nämnda förbud inte finns.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 5 oktober 2006: De nationella bestämmelserna om användningsförbud utgör en sådan åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion som är förbjuden enligt artikel 28 EG.

Sedan generaladvokaten lämnat förslag till avgörande har EG-domstolen beslutat att återuppta det muntliga förfarandet och att avgöra målet i stor avdelning. EG-domstolen har därvid gett samtliga medlemsstater möjlighet att yttra sig i frågan i vilken utsträckning och på vilka villkor

nationella bestämmelser, vilka inte reglerar en produkts egenskaper utan dess användning och vilka utan åtskillnad tillämpas på inhemska och importerade produkter, ska anses utgöra åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa importrestriktioner, i den mening som avses i artikel 28 EG.

Sverige har vid muntlig förhandling i målet den 22 maj 2007 anfört följande. Nationella bestämmelser som reglerar försäljningsformer syftar normalt inte till att reglera varuhandeln mellan medlemsstaterna. Inte heller när det gäller användningsformerna har den nationella lagstiftaren i allmänhet för avsikt att reglera handeln mellan medlemsstaterna. Mot denna bakgrund är det följdriktigt att lyfta ut användningsformerna från tillämpningsområdet för artikel 28 i fördraget. En nationell bestämmelse som begränsar eller förbjuder vissa användningsformer måste därför anses falla utanför tillämpningsområdet för artikel 28 under förutsättning att de s.k. Keck-kriterierna, enligt avgörandet i de förenade målen C-267/91 och C-268/91 Keck och Mithouard, är uppfyllda. Dessa kriterier är att den nationella bestämmelsen inte ställer särskilda krav på produkternas egenskaper, att den gäller för samtliga berörda användare inom det nationella territoriet och att den såväl rättsligt som faktiskt påverkar avsättningen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt. Emellertid bör en nationell åtgärd, som begränsar eller förbjuder en användningsform, falla inom tillämpningsområdet för artikel 28 om åtgärden har utformats på ett sätt som i praktiken medför att varornas tillträde till marknaden hindras. Användningsförbudet måste i så fall motiveras enligt artikel 30. Detta bör gälla även om användningsförbudet slår lika hårt mot inhemska tillverkare eller distributörer som mot ekonomiska aktörer i andra medlemsstater. Konsekvensen av ett sådant totalt användningsförbud är nämligen att likställa med ett totalt hinder för marknadstillträdet och för den fria rörligheten av varor mellan medlemsstaterna.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 8 juli 2008: Italien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 28 EG om den fria rörligheten för varor genom att anta och bibehålla det aktuella förbudet. Det finns inte anledning att utsträcka Keck-kriterierna till att omfatta även bestämmelser som reglerar användningen av en vara eftersom en sådan lösning skulle innebära en ny kategori undantag från tillämpningsområdet för artikel 28 EG och det saknas intresse av att ytterligare begränsa domstolens kontroll av åtgärder som i praktiken kan hindra gemenskapshandeln. I stället bör domstolens klassiska analysmodell tillämpas, som grundas på en bedömning av om en åtgärd hindrar marknadstillträdet för en vara. Detta synsätt bidrar också till genomförandet av ett gemensamt synsätt för restriktioner för samtliga fria rörligheter enligt fördraget. – Ifrågakvarande förbud hindrar den fria rörligheten för varor genom att det i praktiken gör det omöjligt att komma in på den italienska marknaden för släpvagnar till mopeder och motorcyklar. Förbudet kan visserligen på ett effektivt sätt skydda vägtrafikanter eftersom användningen av släpvagn efter moped kan utgöra en fara för trafiksäkerheten när fordonet är långsamt och tar stor plats på vägbanan. Förbudet är dock inte proportionerligt i förhållande

till syftet, eftersom det gäller generellt utan hänsyn till vägnät och trafikförhållanden.

Skr. 2008/09:85

Bilaga 1

C-284/05 (ERS2005/214:1) Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Finland

Gemenskapens egna medel – Den gemensamma tulltaxan – Dröjsmålsränta vid för sent krediterade medel – Artikel 296 EG – Undantagssituationer – Krigsmateriel

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Finland, genom att underlåta att fastställa och till kommissionen kreditera egna medel, i strid med artikel 26 EG och artikel 20 i tullkodexen, i samband med tullfri import av krigsmateriel under åren 1998–2002, och genom att vägra att betala dröjsmålsränta på beloppen, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 9, 10 och 11 i förordning (EEG) nr 1552/89 om genomförande av beslut 88/376/EEG, Euratom om systemet för gemenskapernas egna medel och enligt förordning (EEG) nr 1150/2000 om genomförande av beslut 94/728/EG, Euratom om systemet för gemenskapernas egna medel. Målet rör samma fråga som C-294/05 kommissionen mot Sverige (se bilaga 2).

Sverige har intervenerat till stöd för Finland och sammanfattningsvis anfört följande. De finska bestämmelserna om tullfrihet på krigsmateriel som var i kraft vid den för målet aktuella tidpunkten och de bedömningar som Finland då gjorde står inte i strid med gemenskapsrätten. Regeringen är av uppfattningen att artikel 296 EG medger att Finland undantog krigsmateriel från tull. För det första anser regeringen att de mycket höga krav på sekretess som måste ställas för att skydda nationella säkerhetsintressen, och inte minst för att tillmötesgå de sekretess- och säkerhetskrav som gäller mellan Finland och dess avtalsparter på området, omöjliggjorde en hantering i enlighet med gemenskapens tullkodex avseende inköp av krigsmateriel från tredjeland. För det andra skulle den tullavgift som skulle erläggas till gemenskapen, vilken utgör en direkt belastning på försvarsekonomin och innebär en fördyrning av materielinköp i förhållande till om man anskaffat utrustningen inom EU, påverka Finlands möjligheter att fritt hantera frågor som rör landets försvarsmaterielförsörjning.

C-118/07 (EUD2008/29:3) Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Finland

Bilaterala investeringsavtal – Artikel 307 EG – Betalningsöverföringar

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Finland har åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 307 EG genom att inte vidta nödvändiga åtgärder för att avskaffa den bristande överensstämmelse med gemenskapsrätten som följer av de bestämmelser om betalningsöverföringar som ingår i de bilaterala investeringsavtal som Finland har ingått med Ryska federationen (tidigare Sovjetunionen), Vitryssland, Kina, Malaysia, Sri Lanka och Uzbekistan.

Finland har bestritt talan. Sverige har intervenerat till stöd för Finland.

C-139/07 P (ERS2007/58:2) Europeiska gemenskapernas kommission mot Technische Glaswerke Ilmenau GmbH, Konungariket Sverige, Republiken Finland och Schott Glas

Överklagande – Öppenhetsförordningen – Granskningsförfarande rörande statligt stöd – Skyldigheten att göra en konkret och individuell bedömning

Förstainstansrättens dom den 14 december 2006 i mål T-237/02 Technische Glaswerke Ilmenau GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission: Kommissionens beslut ska ogiltigförklaras eftersom kommissionen genom att inte ha gjort en konkret och individuell bedömning av de handlingar som avses i ansökan har åsidosatt artikel 4.2 i öppenhetsförordningen.

Kommissionen har överklagat förstainstansrättens dom i mål T-236/02. Kommissionen gör gällande att det inte är nödvändigt att göra en konkret och individuell prövning av varje handling eftersom Technische Glaswerke inte har rätt till insyn i statsstödsakten enligt förordningen (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (procedurförordningen).

Kommissionen gör gällande att det i denna typ av ärende inte finns en skyldighet att göra en konkret och individuell prövning av varje handling.

Sverige är i egenskap av intervenient i förstainstansrätten till stöd för Technische Glaswerke part i det överklagade målet och har i svarsskrivelser bestridit kommissionens talan. Danmark har intervenerat i målet i EG-domstolen, till stöd för Technische Glaswerke.

C-335/07 (ERS2008/153) Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Finland

Fördragsbrott – Direktiv 91/271/EEG – Rening av avloppsvatten från tätbebyggelse

Kommissionen har yrkat att EG-domstolen ska fastställa att Finland har brutit mot artiklarna 5.2, 5.3 och 5.5 i direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Underlåtelsen består i att Finland inte senast den 31 december 1998 har infört krav på mer långtgående rening av allt avloppsvatten från avloppssystem i kommuner med mer än 10 000 invånare. Kommissionen har gjort gällande att direktiv 91/271/EEG kräver att det införs en allmän kväverening vid alla reningsverk för avloppsvatten från tätorter med mer än 10 000 personekvivalenter som släpps ut direkt i de känsliga områdena eller i deras avrinningsområden. Eftersom Finland inte har vidtagit sådana åtgärder har kommissionen yrkat att domstolen ska fastställa att Finland inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktiv 91/271/EEG. Målet rör samma fråga som mål C-438/07 kommissionen mot Sverige (se årsbokens bilaga 2)

Finland har bestritt kommissionens talan. Sverige har intervenerat till stöd för Finland

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

C-514/07 P (EUD2007:218) Konungariket Sverige, Överklagande av förstainstansrätten dom i mål T-36/04 Association de la Presse Internationale ASBL (API) mot Europeiska gemenskapernas kommission

Överklagande – Tillgång till handlingar – Kommissionens inlagor till domstolen

Sverige har överklagat förstainstansrättens dom i mål T-36/04 och yrkat att kommissionens beslut ska ogiltigförklaras i sin helhet. Som grund härför anges att förstainstansrätten har tillämpat gemenskapsrätten felaktigt genom slutsatsen att det föreligger ett generellt sekretessbehov för inlagor i pågående mål fram till dess att muntlig förhandling har hållits. Detta resonemang strider mot öppenhetsförordningens syfte att tillförsäkra största möjliga tillgång till institutionernas handlingar och den fasta rättspraxis som anger att varje sekretessundantag ska tillämpas restriktivt. Det strider också mot kravet på att institutionerna måste göra en konkret och individuell prövning av innehållet i varje enskild handling, som också har fastslagits i praxis.

C-28/08 P (EUD2008:/87:2) Europeiska gemenskapernas kommission, Överklagande av förstainstansrätten dom i mål T-194/04, The Bavarian Lager Co. Ltd mot Europeiska gemenskapernas kommission

Överklagande – Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Handlingar som hänför sig till ett fördragsbrottsförfarande – Beslut om avslag på ansökan om tillgång till handlingar – Skydd för enskilda personer med avseende på behandlingen av personuppgifter – Förordning (EG) nr 45/2001- Begreppet privatliv

Förstainstansrättens dom den 8 november 2007: Målet rör den principiella frågeställningen om handlingsoffentlighet kontra personuppgiftsskydd och rent konkret utlämnande av namnen på vissa av företrädarna för en bryggeriorganisation som antecknats som närvarande i ett protokoll från ett sammanträde med bl.a. kommissionen i ett ärende om fördragsbrott. Förstainstansrätten ogiltigförklarade kommissionens beslut att inte lämna ut namnen med hänvisning till att vissa deltagare motsatte sig det, och konstaterade att öppenhetsförordningen ska tolkas så att personuppgifter i handlingar alltid ska lämnas ut, såvida det inte är tydligt att ett utlämnande skulle innebära en risk för att skyddet för den enskildes privatliv och integritet undergrävs.

Kommissionen har överklagat domen till EG-domstolen.

Sverige har intervenerat i målet till stöd för Bavarian Lager och biträder dess yrkande om att domstolen ska avslå kommissionens yrkande om ogiltigförklaring av Förstainstansrättens dom.

C-271/08 (EUD2008/222) Europeiska gemenskapernas kommission mot Förbundsrepubliken Tyskland

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

Fördragsbrottsalan – Tjänsteupphandlingsdirektivet – Upphandlingar av tjänstepensioner utan anbudsinfördran på europeisk nivå

Kommissionen har yrkat fastställelse av att Tyskland åsidosatt artikel 8 samt avdelningarna III till IV i direktivet 92/50/EEG (tjänsteupphandlingsdirektivet, numera upphävt) respektive artiklarna 20 och 23 till 55 i direktiv 2004/18/EG (det nya upphandlingsdirektivet) genom att kommunala myndigheter och kommunala företag i Tyskland inte har upphandlat tjänstepensioner i enlighet med gällande krav. Kommissionen har bland annat anfört följande. I Tyskland kan arbetstagare kräva av arbetsgivaren att en andel av deras framtida löneutbetalningar ska utgöra en del av den allmänna pensionsförsäkringen genom att lönen omvandlas till en del av tjänstepensionen. Enligt ett visst kollektivavtal åligger det de kommunala myndigheterna respektive företagen att genomföra denna omvandling. I regel försäkras samtliga arbetstagare i kommuner och kommunala företag genom gruppförsäkringsavtal med vissa angivna försäkringsgivarna. Enligt vad kommissionen har erfarit sluts dessa avtal direkt med de försäkringsgivare som utpekats i kollektivavtalet utan att upphandling sker på europainivå. Det är fråga om offentliga tjänster som inköps av kommunala myndigheter (det vill säga av offentliga organ) och som ska betraktas som skriftliga offentliga uppdrag mot ersättning i den mening som avses i de nämnda direktiven.

Tyskland har i svaromål till domstolen bestritt yrkandet.

Sverige har ansökt om att få intervensera till stöd för Tyskland.

T-170/03 (ERS2003/154:2) British American Tobacco (Investments) Limited mot Europeiska gemenskapernas kommission

Tillgång till handlingar – Väsentligt intresse – Öppenhetsförordningen – Närvarolistor från kommittémöten – Förordning nr 45/2001 – Skydd av personuppgifter

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden såvitt avser yrkandet om tillgång till närvarolistor från Punktskattekommitténs möten. Sverige har gjort gällande att kommissionens beslut grundas på en oriktig tillämpning av artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen. Ett beslut om att avslå en begäran om att få ta del av en allmän handling kan endast grundas på bestämmelserna i öppenhetsförordningen och inte, som kommissionen har gjort gällande, på bestämmelserna i förordningen 45/2001. Att ålägga sökanden att visa nödvändigheten av att få ta del av handlingarna står direkt i strid med artikel 6.1 i öppenhetsförordningen.

Sverige har som svar på fråga från förstainstansrätten anfört sammanfattningsvis att förstainstansrättens dom den 8 november 2007 i mål T-194/04, The Bavarian Lager Company mot kommissionen, ger stöd för att Sveriges yrkanden i detta mål (liksom i mål T-161/04 Gregorio Valero Jordana mot kommissionen) ska bifallas.

Förstainstansrätten har härefter beslutat att vilandeförklara målet i avvaktan på att mål C-28/08 kommissionen mot Bavarian Lager avgörs av EG-domstolen. Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

T-161/04 (ERS2004/152:2) Gregorio Valero Jordana mot Europeiska gemenskapernas kommission

Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Reservlista för uttagningsprov – Förordning nr 45/2001 – Skydd av personuppgifter

Gregorio Valero Jordana har yrkat att förstainstansrätten ska ogiltigförklara kommissionens beslut att vägra sökanden tillgång till reservlista i uttagningsprov A7/A6 COM/A/637 samt enskilda beslut om tillsättning av tjänstemän i A6-kategorin. Sökanden har gjort gällande att kommissionen har tillämpat sekretessundantaget till skydd för den enskildes privatliv och integritet i artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt. Kommissionen har härvid utgått från att artikel 4.1 b utgör en direkt hänvisning till förordning (EG) nr 45/2001 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter. Kommissionen har angivit att de efterfrågade dokumenten inte kan lämnas ut med stöd av öppenhetsförordningen, men att det däremot finns en möjligheten att sökanden skulle kunna få del av de begärda uppgifterna under återopande av förordningen 45/2001 om sökanden visar att det är nödvändigt att han får del av uppgifterna.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och instämt i att beslutet grundas på en oriktig tillämpning av artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen. Ett beslut att avslå en begäran om att få ta del av en allmän handling kan endast grundas på bestämmelserna i öppenhetsförordningen och inte, som kommissionen har gjort gällande, på bestämmelserna i förordningen 45/2001. Att ålägga sökanden att visa nödvändigheten av att få ta del av handlingarna står direkt i strid med artikel 6.1 i öppenhetsförordningen.

Förstainstansrätten har beslutat att vilandeförklara målet i avvaktan på att mål C-28/08 kommissionen mot Bavarian Lager avgörs av EG-domstolen.

T-403/05 (ERS2008:232:2) MyTravel Group plc mot Europeiska gemenskapernas kommission

Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Avslag på ansökan om tillgång till handlingar – Undantag avseende skydd för beslutsförfarande – Undantag avseende skydd för utredningar och revisioner – Undantag avseende skydd för juridisk rådgivning – Handlingar avseende kommissionens beslut om företagskoncentrationer

Sverige har överklagat förstainstansrättens dom och anförde följande. Rätten har i domen bara till en mindre del ogiltigförklarat kommissionens beslut att neka MyTravel tillgång till en rapport som upprättats av en arbetsgrupp (bestående av företrädare för kommissionen i syfte att utreda dels om kommissionen skulle överklaga en dom vari MyTravel varit motpart, dels bedöma domens verkningar för

kommissionens förfaranden), vissa arbetsdokument som hade samband med utarbetandet av rapporten samt vissa handlingar som fanns i akten i det ärende om företagskoncentration som domen rörde och som rapporten var baserad på eller som nämndes i rapporten. Kommissionen motiverade sitt beslut med att handlingarna var hemliga med stöd av undantagen i artikel 4.2 andra och tredje strecksatsen och artikel 4.3 andra stycket i öppenhetsförordningen. Enligt förstainstansrätten har rapporten tillkommit inom ramen för kommissionens rent administrativa uppgifter. Allmänhetens intresse av utlämnandet av en handling enligt principen om öppenhet kan inte väga lika tungt när det gäller en handling rörande ett administrativt förfarande avseende tillämpningen av de regler som styr kontrollen över företagskoncentrationer, i jämförelse med en handling rörande förfarande som gäller lagstiftning. Ett utlämnande skulle allvarligt försämra möjligheten för en av kommissionens ledamöter att få ett fritt och fullständigt utlåtande från kommissionens avdelningar. Det skulle riskera blottlägga åsikter, göra interna diskussioner offentliga, undergräva kommissionens frihet att fatta beslut, tjänstemännen skulle censurera sig själva, berövas källa för konstruktiv kritik etc. Sverige har yrkat ogiltigförklaring av domen i de delar den gått sökanden emot. Regeringen har framfört att den inte ifrågasätter att en stor del av innehållet i de begärda handlingarna kan vara känsligt och därför bör kunna hemlighållas. Samtidigt är det av stor vikt att tillgodose intresset av insyn även i denna typ av ärenden. Förstainstansrätten har resonerat på ett sätt som innebär att det skulle finnas ett generellt sekretessbehov för interna handlingar i administrativa ärenden. Detta strider mot öppenhetsförordningens syfte och den fasta rättspraxis som avser att varje sekretesspolicy ska tillämpas restriktivt. Kommissionen har delvis gjort en prövning av de begärda handlingarna, dock inte så långtgående som krävs enligt öppenhetsförordningen. Förstainstansrätten har å sin sida genom domen godtagit att kommissionen hemlighåller interna dokument utan närmare prövning. Förstainstansrätten har i sitt resonemang i domen inte berört innehållet i rapporten utan menar i stället att utlämnande måste vägras redan av det skälet att tjänstemännen inte fritt skulle lämna synpunkter om det fanns en möjlighet att det de skrev kunde bli offentligt. Det åligger en tjänsteman att utföra de åtaganden som följer av tjänsten. Det förhållandet att allmänheten möjligen åtnjuter en lagstadgad rätt till viss insyn i verksamheten kan inte utgöra ett godtagbart skäl för att underlåta att fullgöra sina åtaganden. I vart fall i fråga om rapporten förefaller det uppenbart att vissa delar skulle kunna lämnas ut. Vidare står förstainstansrättens resonemang om skyldighet för juridisk rådgivning i strid med EG-domstolens dom i Turco (C-39/05 P och C-52/05 P dom den 1 juli 2008).

T-111/07 (ERS2007:129:2) Agrofert Holding a.s. mot Europeiska gemenskapernas kommission

Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Undantag – Artikel 4.2 rörande skydd för affärsintressen, utredningar eller juridisk rådgivning – Artikel 4.3 om skydd för beslutsprocessen

Agrofert Holding har begärt ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen att avslå företagets begäran om att få del av handlingar i

ett konkurrensärende om förhandsanmälan av en företagskoncentration, som innehas av kommissionen. Kommissionen motiverade sitt beslut med att de begärda handlingarna omfattas av undantagen i artikel 4.2, rörande skydd för affärsintressen, utredningar samt juridisk rådgivning och artikel 4.3, om skydd för beslutsprocessen, i öppenhetsförordningen. Sökanden menar att kommissionens beslut strider mot öppenhetsförordningen främst eftersom handlingarna inte omfattas av de återopade sekretessgrunderna i öppenhetsförordningen men också eftersom kommissionen inte har gjort någon individuell prövning av innehållet i handlingarna, och därmed inte prövat om handlingarna hade kunnat lämnas ut delvis.

Sverige har gett in en interventionsinlaga till stöd för sökanden och instämt i att kommissionen har tillämpat de återopade undantagen i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt, eftersom kommissionen inte har prövat frågan om utlämnande utifrån innehållet i de aktuella handlingarna. Kommissionen har inte heller på ett korrekt sätt prövat frågan om att lämna ut de delar av handlingarna som inte omfattas av något av undantagen.

T-374/07 (EUD2007/237:2) Dimitros Pachtidis mot Europeiska gemenskapernas kommission och Europeiska kontoret för uttagning av personal (EPSO)

Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Uttagningsprov

Dimitros Pachtidis har begärt ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen att avslå hans begäran om att få del av frågor och svar i ett uttagningsprov han genomgått.

Sverige har intervenerat i målet till stöd för Dimitros Pachtidis. Sverige anförde i en interventionsinlaga att kommissionen felaktigt har ansett att öppenhetsförordningen inte är tillämplig alternativt att de begärda handlingarna kan hemlighållas med stöd av artikel 4.3 första stycket i öppenhetsförordningen rörande skyddet för insinuationernas beslutsförfarande. Av handlingarna i målet framgår att sökanden genomgått ett datoriserat urvalsprov för att komma i fråga för anställning hos en EU-institution men inte hörde till dem som EPSO beslutade skulle gå vidare till det andra delprovet. För att kunna kontrollera att allt gått rätt till har sökanden begärt tillgång till de frågor som ställdes till honom vid det detta urvalsprov, sina egna svar samt de rätta svaren. Regeringen håller inte med kommissionen om att öppenhetsförordningen inte skulle vara tillämplig eftersom artikel 6 i bilaga III i tjänsteföreskrifterna i detta fall utgör *lex specialis*, som ska tillämpas före öppenhetsförordningen. Artikel 6 anger att ”uttagningskommitténs arbete ska vara hemligt”. Regeringens uppfattning är att öppenhetsförordningens regler om sekretessundantag i artikel 4 är uttömmande och att undantagen enligt fast praxis ska tillämpas restriktivt. Syftet med artikel 6 i bilaga III till tjänsteföreskrifterna är att säkerställa att ledamöterna i en uttagningskommitté inte ska utsättas för otillbörlig påverkan. Syftet är alltså att garantera objektiviteten i urvalsprocesserna. Att lämna ut frågor, sökandens svar och de rätta svaren på frågorna i en avslutad rekryterings-

process kan i de allra flesta fall inte på något sätt riskera att utsätta ledamöterna i uttagningskommittén för otillbörlig påverkan, utan skulle snarare förbättra förutsättningarna för ett objektivet och rättvist urvalsförfarande. I detta fall, när det gäller datoriserade prov, är dessutom någon uttagningskommitté inte inblandad. Kommissionen har återopat artikel 4.3 första stycket i öppenhetsförordningen, men har inte återopat några omständigheter som skulle kunna innebära att rekvisiten i nämnda bestämmelse är uppfyllda. I stället har kommissionen pekat på de problem som kan uppstå om handlingarna lämnas ut. Bland annat har kommissionen hävdats att ett utlämnande av de aktuella handlingarna påverkar likabehandlingen av kandidaterna och objektiviteten i processen negativt. Sådana eventuella effekter saknar dock enligt den svenska regeringen relevans i förhållande till rekvisiten i artikel 4.3 och innebär inte att handlingarna kan hemlighållas.

T-399/07 (EUD2008/20:2) Basell Polyolefine GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission

Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Handlingar i ett kartellärende

Basell Polyolefine GmbH har yrkat att förstainstansrätten ska ogiltigförklara kommissionens beslut att neka bolaget tillgång till vissa handlingar i ett kartellärende. Sökanden har gjort gällande bland annat att kommissionen åsidosatt artiklarna 4.2 och 4.6 i öppenhetsförordningen och inte uppfyllt sin skyldighet att konkret pröva ett utlämnande av varje begärd handling.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och har sammanfattningsvis anfört att kommissionen har tillämpat de återopade undantagen i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt eftersom kommissionen inte har prövat frågan om utlämnande utifrån innehållet i de aktuella handlingarna. Kommissionen har inte heller på ett korrekt sätt prövat frågan om delar av handlingarna inte omfattas av undantagen och därför kan lämnas ut. Det förhållandet att det i fråga om kartellärenden i många fall säkert kan vara motiverat att hemlighålla handlingar helt eller delvis, utgör inte något giltigt argument för att inte göra en korrekt prövning. Det överklagade beslutet står således i strid med öppenhetsförordningen.

T-3/08 (EUD2008/88:2) Coedo Suárez mot Europeiska unionens råd

Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Undantag till skydd för den enskildes privatliv och integritet – Artikel 4.1 b – Samrådsskyldigheten – Artikel 5

Coedo Suárez har yrkat att förstainstansrätten ska ogiltigförklara ett beslut av rådets generalsekretariat att neka honom tillgång till flera av rådets handlingar som avser och som upprättats till följd av en viss händelse som ägt rum mellan sökanden och en av hans kollegor. Handlingarna i fråga är protokoll över interna möten, utredningsresultat och en rapport av säkerhetstjänsten. Sökanden har till stöd för sin talan återopat åsidosättande av öppenhetsförordningens undantag till skydd för den enskildes privatliv och integritet i artikel 4.1 b samt åsidosättande

av den så kallade samrådsskyldigheten i artikel 5 i öppenhetsförordningen

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

Sverige ansökte om att få intervensera i målet till stöd för Coedo Suárez. Även Finland har ansökt om att få intervensera till stöd för sökanden. Förstainstansen har härefter vilandeförklarat målet i avvaktan på dom i mål C-28/08 P m.fl., Bavarian Lager.

T-29/08 (EUD2008/100:2) Liga para a Protecção da Natureza (LPN) mot Europeiska gemenskapernas kommission

Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Miljöinformation – Århuskonventionen

LPN är en naturskyddsorganisation som har yrkat att förstainstansrätten ska ogiltigförklara ett beslut av kommissionen att neka organisationen tillgång till handlingar hos kommissionen beträffande ett klagoärende om eventuell överträdelse av gemenskapsrätten som LPN väckt hos kommissionen, avseende anläggandet av en damm i Portugal. Sökanden har till stöd för sin talan åberopat åsidosättande av öppenhetsförordningen samt förordning 1367/2006 om tillämpning av bestämmelserna om Århuskonventionen, vars syfte är skapa ökad öppenhet i EU avseende genomförandet av miljöfrågor, bland annat avseende tillgången till miljöinformation.

Sverige har intervenerat i målet till stöd för LPN och anfört följande. Begäran om tillgång till de aktuella handlingarna ska bedömas utifrån reglerna i öppenhetsförordningen, med beaktande av bestämmelserna i förordning 1367/2006 och den vikt gemenskapslagstiftaren fäst vid allmänintresset av insyn i miljöärenden. Regeringen bestrider inte att de begärda handlingarna i och för sig skulle kunna innehålla sådana skyddsvärda uppgifter som omfattas av undantaget till skydd för syftet med utredningar i artikel 4.2 tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen. Bedömningen av om en begärd handling ska lämnas ut måste emellertid göras med hänsyn till de uppgifter som varje enskild handling innehåller och till i vilken utsträckning det föreligger ett allmänintresse för utlämnande av dessa uppgifter. Av skälen till det ifrågasatta beslutet framgår att kommissionen inte har gjort en sådan bedömning. Som en följd av denna bristande prövning har kommissionen vidare inte kunnat avgöra om det hade varit tillräckligt att endast vägra tillgång till delar av de begärda handlingarna. Kommissionens beslut grundas på en oriktig tillämpning av både undantaget i artikel 4.2 tredje strecksatsen rörande syftet med utredningar, inspektioner eller revisioner och artikel 4.6 om delvis utlämnande i öppenhetsförordningen.

T-342/08 (EUD2008/264:2) Batchelor mot Europeiska gemenskapernas kommission

Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Undantag till skydd för interna beslutsförfaranden – Artikel 4.3 – Motiveringsskyldighet

Edward William Batchelor har yrkat att förstainstansrätten ska ogiltigförklara kommissionens beslut att neka honom tillgång till

handlingar som kommissionen skickat till och erhållit från belgiska myndigheter angående en anmälan av åtgärder som vidtagits enligt direktivet 89/552/EG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television. Sökanden har i huvudsak gjort gällande att kommissionen tillämpat undantaget till skydd för det interna beslutsförfarandet i artikel 4.3 i öppenhetsförordningen på felaktigt sätt. Därutöver har sökanden bl.a. uppgett att kommissionen åsidosatt artiklarna 4.6 och 8.1 i förordningen genom att inte lämna ut delar av handlingarna och inte heller lämna en tillräcklig motivering till avslaget.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden.

T-344/08 (EUD2008/265:2) EnBW Energie Baden-Württemberg AG mot Europeiska gemenskapernas kommission

Tillgång till handlingar – Öppenhetsförordningen – Konkurrensärende – Undantag till skydd till skydd för fysisk eller juridisk persons affärsintressen och till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner – Artikel 4.2 – Allmänintresse

EnBW Energie Baden-Württemberg AG har yrkat att förstainstansrätten ska ogiltigförklara kommissionens beslut att neka bolaget tillgång till handlingarna i ett konkurrensärende. Sökanden har gjort gällande att kommissionen tillämpat undantagen till skydd för fysisk eller juridisk persons affärsintressen och till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner i artikel 4.2 första och tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt. Vidare har sökanden uppgett att kommissionen har åsidosatt artikel 4.2 sista stycket i förordningen genom att slå fast att det inte förelåg ett övervägande allmänintresse för utlämnande. Kommissionen har därutöver enligt sökanden åsidosatt artikel 4.6 i förordningen genom att inte lämna ut åtminstone en del av handlingarna.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden.

3.2 Mål om förhandsavgörande

C-142/05 (ERS2005/98:2) Brottmålet mot Percy Mickelsson och Joakim Roos

Begäran från Luleå tingsrätt, Sverige

Tillnärmning av lagstiftning – Fritidsbåtar – Bestämmelser om vattenskoteranvändning – Direktiv 94/25/EG – Artikel 28 EG – Åtgärd med motsvarande verkan

Luleå tingsrätt har frågat EG-domstolen om artiklarna 28–30 EG utgör hinder för nationella bestämmelser som, likt den svenska vattenskoterförordningen (1993:1053), innebär förbud mot användning av vattenskoter på annan plats än allmän farled eller vattenområde för vilket lokal myndighet meddelat tillåtande föreskrift. Vidare önskas klarhet i om artiklarna 28–30 EG i annat fall kan utgöra hinder för en medlemsstat

att tillämpa bestämmelser av detta slag på ett sådant sätt att användning av vattenskoter förbjuds även i vattenområden som ännu inte varit föremål för utredning av lokal myndighet om huruvida tillåtande föreskrift för området ska meddelas eller inte. – Dessutom rör målet frågan om direktiv 2003/44/EG om ändring av direktiv 94/25/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar i fråga om fritidsbåtar (fritidsbåtsdirektivet) utgör hinder för de aktuella nationella bestämmelserna.

Sverige har i fråga om fritidsbåtsdirektivet anfört att detta direktiv inte hindrar att medlemsstaterna antar nationella bestämmelser om användning av fritidsbåtar i vissa vatten. De svenska bestämmelserna kan därför inte stå i strid med direktivets bestämmelser. Vattenskotrar kan vidare importeras fritt till Sverige och användas i de vatten där det inte är miljömässigt olämpligt. De begränsningar i användningen av vattenskotrar som föreskrivs i vattenskotreförordningen är därmed inte av en sådan art och omfattning att de kan anses utgöra ett handelshinder i den mening som avses i artikel 28 EG. Under alla omständigheter måste de begränsningar som följer av vattenskotreförordningen anses såväl nödvändiga som proportionerliga. Andra åtgärder för att reglera användningen av vattenskotrar skulle inte vara tillräckliga för att uppnå det skydd för miljön som eftersträvas. Exempelvis skulle hastighetsbegränsningar inte vara effektiva för att komma till rätta med miljöstörningar i särskilt känsliga miljöer eftersom det i lika hög grad är körtekniken som hastigheten som framkallar störningarna. De vidsträckt vattenområdena i Sverige gör det dessutom i praktiken omöjligt att övervaka efterlevnaden av regler om hastighetsbegränsningar eller störande åkteknik. Ett mer generellt regelsystem innebär däremot att tillsynsmyndigheterna kan dra nytta av anmälningar från allmänheten och bättre styra sina insatser.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 14 december 2006: Fritidsbåtsdirektivet reglerar inte användningen av vattenskotrar. Det är därmed tillåtet att ha nationella bestämmelser som begränsar användningen, så länge dessa inte strider mot EG-fördraget. Den svenska vattenskotreförordningen kan emellertid vara ett sådant handelshinder som avses i artikel 28 EG, om den rent faktiskt motsvarar ett användningsförbud som nästintill hindrar varans tillträde till marknaden, vilket förefaller troligt men är upp till den nationella domstolen att avgöra. Detta är beroende av i hur stor utsträckning det finns allmänna farleder i Sverige där vattenskoterräkning är tillåten. – Om den nationella domstolen kommer fram till att vattenskotreförordningen utgör ett handelshinder enligt artikel 28 EG kan förordningens bestämmelser om begränsningar av användning av vattenskotrar ändå vara motiverade av tvingande hänsyn till miljöskyddet. Det är emellertid problematiskt att bestämmelserna i 2–3 §§ vattenskotreförordningen innebär ett generellt förbud mot vattenskoteranvändning i alla vatten utanför allmänna farleder, utan att det anges någon rimlig tidsfrist för när länsstyrelsen ska ha fattat beslut om det av hänsyn till miljöskyddet krävs ett användningsförbud i ett visst vatten. Dessa bestämmelser får anses oproportionerliga och därför inte motiverade. – Det finns vidare en

möjlighet att antagandet av vattenskoterförordningen innebär en överträdelse av den anmälningsskyldighet till kommissionen för tekniska föreskrifter som anges i det s.k. informationsdirektivet (direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter), vilket skulle göra att förordningen inte kan tillämpas i målet vid den nationella domstolen. Avgörande för denna fråga är om den slutliga versionen av förordningen utgjorde en väsentlig ändring av det tidigare anmälda utkastet. Detta förefaller inte troligt men ankommer på den nationella domstolen att pröva.

C-433/05 (ERS2006/12:2) Brottmålet mot Lars Sandström

Begäran från Handens tingsrätt, Sverige

Tillnärming av lagstiftning – Fritidsbåtar – Bestämmelser om vattenskoteranvändning – Direktiv 94/25/EG – Artikel 28 EG – Åtgärd med motsvarande verkan

Målet rör samma frågor som mål C-142/05 brottmålet mot Percy Mickelsson och Joakim Roos (se ovan i denna bilaga). I mål C-433/05 har Handens tingsrätt även frågat EG-domstolen om notifieringen av bestämmelserna i vattenskoterförordningen har skett på korrekt sätt enligt direktiven 83/189/EEG och 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter.

Sverige har yttrat sig skriftligen i mål C-433/05 på motsvarande sätt som i mål C-142/05. I fråga om notifieringen av direktivet har den svenska regeringen anfört att de skyldigheter som följer av direktiven 83/189/EEG och 98/34/EG har iakttagits i samband med att den senaste ändringen av vattenskoterförordningen antogs. Om det anses att brister har förekommit i anmälningförfarandet är dessa i vart fall inte av den arten som kan föranleda att berörda bestämmelser i förordningen inte kan tillämpas.

C-311/06 (ERS2006/150:1) Consiglio Nazionale degli Ingegneri mot

Ministero della Giustizia, intressent: Marco Cavallera

Begäran från Consiglio di Stato, Italien

Erkännande av examensbevis – Bundenhet av annan medlemsstats erkännande – Direktiv 89/48

Den italienska domstolen har frågat EG-domstolen om tillämpligheten och tolkningen av direktiv 89/48/EG om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier när en person ansöker om inskrivning i ingenjersregistret i sin hemstat (Italien) och härvid åberopar ett beslut om erkännande av examensbevis från en annan medlemsstat (Spanien), när beslutet om erkännandet avser ett examensbevis som har förvärvats i hemstaten men som inte ensamt utgör tillräckliga kvalifikationer för inskrivning i hemstatens ingenjersregister och personen i fråga inte har utövat yrket i den andra medlemsstaten och således inte har förvärvat några ytterligare kvalifikationer där.

Sverige anförde att direktiv 89/48/EEG inte omfattar erkännanden av beslut om erkännanden av examensbevis som fattats i enlighet med direktivet av andra medlemsstaters myndigheter. Direktivet är begränsat till att inrätta en generell ordning för erkännande av examensbevis, inte erkännanden av beslut om erkännanden. Syftet med direktivet är att underlätta för personer att utöva reglerade yrken i en annan medlemsstat än den där yrkeskvalifikationerna har förvärvats. En person som befinner sig under sådana omständigheter som intressenten i förevarande mål kan därmed inte åberopa några rättigheter med stöd av direktivet. Direktivet påverkar därför inte möjligheterna att tillämpa en nationell bestämmelse som hindrar erkännande av andra medlemsstaters beslut om erkännande. – En sådan nationell bestämmelse får i stället prövas mot EG-fördragets regler om fri rörlighet för arbetstagare och etableringsfrihet. Den nationella bestämmelsen bör emellertid inte anses komma i konflikt med dessa regler eftersom den inte omfattar yrkeskvalifikationer och kunskaper som har erhållits i en annan medlemsstat och då den inte hindrar erkännanden av examensbevis som avser sådana kvalifikationer och kunskaper. Den är därför inte ägnad att hindra den fria rörligheten för arbetstagare eller etableringsfriheten.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 28 februari 2008: Direktiv 89/48/EEG bör ges en extensiv tolkning vad gäller begreppet examensbevis vilket leder till att direktivet ska anses tillämpligt i förevarande mål. De rättigheter som följer av direktivet kan emellertid inte åberopas till stöd för en ansökan om erkännande av ett examensbevis när en sådan ansökan utgör ett missbruk. För att det ska föreligga missbruk krävs att två kriterier ska vara uppfyllda. För det första ska det föreligga en motsättning mellan det resultat som uppnås och det syfte som gemenskapsbestämmelsen eftersträvar; nämligen att underlätta det faktiska utövandet av fri rörlighet för personer. För det andra ska den förmån som erhållits inte kunna motiveras av något annat skäl än att kringgå den nationella lagstiftningen för att få tillträde till ett yrke i en medlemsstat utan att uppfylla kraven för detta. I den aktuella situationen kan det rimligen ifrågasättas om det är fråga om ett faktiskt utövande av den fria rörligheten eftersom det inte förekommit någon verksamhet i värdmedlemsstaten. Vidare förefaller det sannolikt att de åtgärder som vidtagits utgör ett konstruerat upplägg som i själva verket rör rent interna förhållanden men som på detta sätt har placerats inom gemenskapsrättens tillämpningsområde. Nationell lagstiftning får inskränka det ömsesidiga erkännandet av ett examensbevis endast när den är motiverad av behovet av att motverka missbruk som särskilt kännetecknas av konstruerade upplägg och under förutsättning att lagstiftningen står i proportion till detta syfte.

C-345/06 (ERS2006/165:1) Gottfried Heinrich

***Begäran från Unabhängiger Verwaltungssenat im Land
Niederösterreich Aussenstelle Mistelbach, Österrike***

*Öppenhetsförordningen – Krav på offentliggörande av rättsakter –
skyddsregler vid den civila luftfarten – Förordning (EG) nr 2320/2002*

Den österrikiska domstolen har frågat EG-domstolen om sådana rättsakter som ska offentliggöras enligt artikel 254 EG utgör handlingar i den mening som avses i artikel 2.3 öppenhetsförordningen och om EG-förordningar eller delar därav är bindande om de i strid med artikel 254.2 EG inte har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Sökanden har i samband med säkerhetskontroll nekats att ta med en tennisracket som kabinbagage vid flygning då tennisracketen ansågs utgöra ett förbjudet föremål i enlighet med bilagan till förordning (EG) nr 2320/2002 om införande av gemensamma skyddsregler för den civila luftfarten och bilagan till kommissionens förordning (EG) nr 622/2003 om åtgärder för att genomföra gemensamma grundläggande standarder avseende luftfartsskydd i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 68/2004. Innehållet i bilagan till den sistnämnda förordningen har, i enlighet med bestämmelser i förordning 2320/2002, inte offentliggjorts i EUT.

Sverige anförde att det inte råder något tvivel om att sådana rättsakter som enligt artikel 254 EG ska offentliggöras i EUT utgör handlingar i den mening som avses i öppenhetsförordningen. Utformningen av artikel 254 EG lämnar knappast något utrymme för att underlåta att offentliggöra kommissionens förordningar, vare sig helt eller delvis. Om det ändock skulle finnas ett sådant utrymme bör detta tolkas restriktivt och gränserna för detta följer av öppenhetsförordningens bestämmelser. Regeringen utesluter inte att det kan finnas situationer där intresset av offentliggörande inte gör sig gällande lika starkt och där det till och med kan vara nödvändigt att åtgärderna inte offentliggörs, dvs. att innehållet i åtgärderna är sådant att det omfattas av något av öppenhetsförordningens sekretesshänsyn. I den mån bristen på offentliggörande av en rättsakt strider mot artikel 254 EG kräver rättssäkerhetsprincipen i allmänhet att rättsakten inte kan träda i kraft och bli tillämplig. I synnerhet gäller detta när det är fråga om att ålägga enskilda förpliktelser på vilka sanktioner kan följa om de inte uppfylls.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 10 april 2008:

Generaladvokaten anser att förordningar som, i strid med kraven i artikel 254.2 EG, inte har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning är rättsliga nulliteter. Vidare anser hon att rättsakter som ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning enligt artikel 254 EG inte utgör handlingar som innehas av institutioner i den mening som avses i artiklarna 2.3 och 3 a i öppenhetsförordningen, eftersom de redan är föremål för ett obligatoriskt offentliggörande enligt fördraget och därmed är fullt tillgängliga för allmänheten.

C-357/07 (ERS2007/167:3) The Queen, på begäran av TNT Post UK Limited mot Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs

Begäran från High Court of Justice of England and Wales (Administrative Court), Förenade kungariket

Sjätte mervärdesskattsdirektivet – Begreppet "det offentliga postväsendet" – Rätt till undantag från medvärdersskatteplikt

Den brittiska domstolen har frågat EG-domstolen om tolkningen av uttrycket ”det offentliga postväsendet” i artikel 13A1a i sjätte mervärdesskattedirektivet (nu artikel 132.1a i direktiv 2006/112). Frågan är bl.a. om tolkningen påverkas av att det i en medlemsstat t.ex. inte finns några monopoliserade posttjänster och om den omfattar även privata postoperatörer. Vidare är frågan om bestämmelsen kräver eller tillåter att en medlemsstat undantar alla posttjänster som tillhandahålls av ”det offentliga postväsendet”.

Sverige har anfört att begreppet ”det offentliga postväsendet” är ett självständigt begrepp som ska tolkas restriktivt och inom ramen för det gemensamma mervärdesskattedirektivet. Med begreppet avses en offentligrättslig eller privaträttslig leverantör av posttjänster som har ett rättsligt monopol eller exklusiva rättigheter. När undantaget från skatteplikt infördes kännetecknades postsektorn av just statliga monopol. Det skulle påtagligt snedvrída konkurrensen mellan postoperatörerna och strida mot principen om skatteneutralitet om det gjordes undantag från skatteplikten även när det inte råder en monopolsituation. Att ett företag är leverantör av samhällsomfattande tjänster saknar betydelse för frågan om företaget ska anses utgöra ett offentligt postväsende. Det ska inte råda några skillnader mellan medlemsstaterna i tillämpningen av mervärdesskattesystemet. Om det på en postmarknad finns ett offentligt postväsende är därför den aktuella medlemsstaten skyldig att tillämpa undantaget från mervärdesskatteplikt när det gäller de posttjänster som tillhandahålls i en monopolsituation.

**C-402/07 och C-432/07 (EUD2007/212:3) Christopher Sturgeon m.fl.
mot Condor Flugdienst GmbH resp. Stefan Böck o.a. mot Société Air
France SA**

***Begäran från Bundesgerichtshof, Tyskland resp. Handelsgericht Wien,
Österrike***

*Tolkning av förordning (EG) nr 261/2004 – Kompensation – Försenade
eller inställda flygningar*

Den österrikiska domstolen har frågat om tolkning av förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91. Frågorna rör särskilt gränsdragningen mellan en försening och en inställd flygning i förordningens mening. Vidare är frågan om tekniska problem hos ett flygplan ska räknas som extraordinära omständigheter i den mening som avses i artikel 5.3 i förordningen.

Sverige har anfört att för att avgöra om det är fråga om en inställd flygning eller en försenad flygning bör det göras en helhetsbedömning av de aktuella omständigheterna. Tekniska problem som innebär att ett flygplan måste tas ur drift kan anses utgöra extraordinära omständigheter i den mening som avses i artikel 5.3 i förordningen om ett problem framstår som ovanligt med hänsyn till dess karaktär och frekvens. Frågan måste avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet och

det är lufttrafikföretaget som har bevisbördan för att de tekniska problemen utgör extraordinära omständigheter.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

C-465/07 (EUD2007/221:1) M. och N. Elgafaji samt Staatsecretaris van Justitie mot Minister van Justitie

Begäran från Raad van State, Nederländerna

Kriterier för ”skyddsbehövande i övrigt” – Direktiv 2004/83/EG – Förhållande till Europakonventionen

Den nederländska domstolen har frågat EG-domstolen under vilka närmare omständigheter en medlemsstat ska bereda internationellt skydd åt sådana utlänningar som inte uppfyller kriterierna för att få flyktingstatus, men som flyr sitt ursprungsland på grund av en väpnad konflikt. Frågan är när en person i ett sådant fall uppfyller kriterierna för att betecknas som ”skyddsbehövande i övrigt” i den mening som avses i artikel 15 c) i direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet, det s.k. skyddsgrundsdirektivet. Den nationella domstolen vill få veta om denna artikel i direktivet ska tolkas så att begreppet skyddsbehövande i övrigt endast omfattar personer som vid ett återsändande löper risk att utsättas för samma behandling som avses i artikel 3 i Europakonventionen, som explicit förbjuder tortyr och annan omänsklig eller förnedrande behandling, eller om artikel 15 c) i direktivet avser att ge ett kompletterande skydd som omfattar även andra situationer där personer riskerar allvarlig skada på grund av en väpnad konflikt.

Sverige anförde att artikel 15 c) i skyddsgrundsdirektivet utgör en kompletterande skyddsgrund jämfört med artikel 3 i Europakonventionen. Ordalydelsen av artikel 15 c) ger vid handen att skyddet är vidare än det som följer av Europakonventionen. Det finns inte någon praxis från Europadomstolen som uttryckligen avser just situationer av väpnad konflikt. Avsaknaden av direkta hänvisningar till Europakonventionen och vad som kan utläsas om direktivets syfte talar också för regeringens tolkning. Sveriges slutsats är alltså att artikel 15 c) i skyddsgrundsdirektivet inte innebär en kodifiering av den praxis Europadomstolen utarbetat beträffande tillämpningen av artikel 3 i Europakonventionen. Artikeln utgör i stället en självständig och kompletterande skyddsgrund i situationer av väpnad konflikt. Vid bedömningen av de närmare förutsättningarna för att en person ska komma i åtnjutande av det kompletterande skyddet kan kravet på en individuell risk inte ställas alltför högt.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 9 september 2008: Vad gäller förhållandet mellan skyddsgrundsdirektivet och Europakonventionen ska artikel 15 c) i skyddsgrundsdirektivet ges en självständig tolkning som inte kan förändras utifrån och/eller bero på utvecklingen av Europadomstolens praxis. Denna praxis är alltså ingen tvingande källa men likväl en utgångspunkt för tolkningen av

skyddsgrundsdirektivet. Om villkoren i artikel 15 c) är uppfyllda i det enskilda fallet ankommer på den nationella domstolen att pröva. Vidare konstateras att det inte krävs samma styrka på bevisningen för att det föreligger ett hot av personligt slag enligt artikel 15 c som enligt punkterna a) och b) i samma artikel.

Skr. 2008/09:85

Bilaga 1

**C-529/07 (EUD2008/7:3) Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli AG
mot Franz Hauswirth GmbH**

Begäran från Oberster Gerichtshof, Österrike

Förordning (EG) nr 40/94 – Gemenskapsvarumärken – Ond tro

Den österrikiska domstolen har frågat EG-domstolen om artikel 51.1 b i rådets förordning (EG) nr 40/94 om gemenskapsvarumärken ska tolkas så att den som ansöker om registrering av ett gemenskapsvarumärke ska anses handla i ond tro, om han vid tidpunkten för ansökan vet att en konkurrent, för varor eller tjänster som är identiska eller av liknande slag använder ett identiskt kännetecken eller ett kännetecken som är så likt att de är förväxlingsbara, och ansöker om registrering av varumärket för att kunna hindra konkurrenten från att använda kännetecknet i fortsättningen.

Sverige har anfört att det är tillräckligt att sökanden vet om att någon annan använder ett förväxlingsbart varukännetecken för att ond tro ska anses föreligga enligt artikel 51.1 b i varumärkesförordningen. I vilket syfte ansökan om registrering av varumärket har gjorts, till exempel för att hindra konkurrenten från att använda kännetecknet i fortsättningen, saknar betydelse för bedömningen. Det har inte heller någon betydelse hur värdefullt konkurrentens varukännetecken är. Det finns nämligen inget stöd i varumärkesförordningens ordalydelse eller systematik för att lägga till något moraliskt element. En sådan tolkning skulle dessutom innebära omotiverade bevissvårigheter och urholka möjligheterna att angripa en felaktig registrering för den näringsidkare som var först med att använda varukännetecknet.

C-567/07 (EUD2008/32:5) Minister voor Wonen, Wijken en

Integratie mot Woningstichting Sint Servatius

Begäran från Raad van der State, Nederländerna

Tillhandahållande av bostäder – Tjänster av allmänt intresse – Proportionalitetsbedömning

Den nederländska domstolen har frågat EG-domstolen hur artikel 56 EG och 58 EG ska tillämpas inom bostadsförsörjningssektorn och hur artikel 86.2 EG förhåller sig till nämnda artiklar inom detta område samt hur denna artikel ska tolkas.

Sverige har anfört att det inte finns något som hindrar att en medlemsstat förlitar sig på artikel 86.2 EG i stället för artikel 58 EG eller någon annan möjlighet till undantag från fördragets bestämmelser för att rättfärdiga nationella regler. Det finns inte något som hindrar att en medlemsstat definierar tillhandahållandet av bostäder i allmänhet som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 EG. Denna artikel bör

tolkas på så sätt att medlemsstaterna förfogar över ett utrymme för skönsmässig bedömning för att fastställa hur det berörda allmänna ekonomiska intresset ska tillgodoses, när det är fråga om ett område där gemenskapen saknar befogenheter eller där det saknas gemenskapsrättsliga regler. Det krävs i sådana fall inte att det sker en sådan proportionalitetsbedömning som motsvarar den som annars görs i fråga om undantag från fördragets bestämmelser om fri rörlighet. Det ankommer på den nationella domstolen att med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet bedöma om en oinskränkt tillämpning av den fria rörligheten för kapital skulle innebära att det aktuella företaget hindras från att fullgöra sina särskilda åligganden av allmänt ekonomiskt intresse.

C-19/08 (EUD2008/44:2) Migrationsverket mot medborgare i

Armenien

Begäran från Migrationsöverdomstolen, Sverige

Dublinförordningen – Tidsfrist för återföring – Inhibition av verkställighet

Migrationsöverdomstolen har frågat EG-domstolen hur artikel 20.1.d i förordning (EG) nr 343/2003, Dublinförordningen, ska tolkas beträffande den tidsfrist på 6 månader som anges i artikeln inom vilken återföring till en annan medlemsstat av en asylsökande ska ske, när det fattats ett beslut om inhibition av verkställigheten av ett beslut om återföring.

C-29/08 (EUD2008/48:1) AB SKF mot Skatteverket

Begäran från Regeringsrätten, Sverige

Mervärdesskattdirektivet – Aktieförsäljning – Avdragsrätt

Regeringsrätten har frågat EG-domstolen om ett företag har avdragsrätt för ingående mervärdesskatt som tas ut på de konsulttjänster som köps i samband med avyttring av aktier i dotterbolag.

Sverige har anfört följande. Försäljning av aktier i ett dotterbolag som man varit aktiv i förvaltningen av utgör en sådan transaktion som ska anses ingå i företagets omsättning och omfattas därför av mervärdesskattedirektivets tillämpningsområde. De undantag som framgår av artikel 13 b d punkten 5 i sjätte direktivet och artikel 135.1 f i det nya mervärdesskattedirektivet är tillämpliga på varje aktieförsäljning som företas i en ekonomisk verksamhet. De är med andra ord inte bara tillämpliga på försäljning av sådana aktier som utgör lagertillgångar i handel med värdepapper, fordringar etc. Anledningen till att avdrag för ingående mervärdesskatt ska nekas i ett fall som SKF:s beror inte på att försäljningen inte omfattas av tillämpningsområdet för mervärdesskatt, utan på att försäljningen görs i en ekonomisk verksamhet och är undantagen från skatteplikt genom en uttrycklig bestämmelse i mervärdesskattedirektiven. Försäljningen av aktier i ett fall som SKF:s inte kan betraktas som en överföring av tillgångar i samband med överlåtelse av verksamheten eftersom det handlar om just aktier och inte själva inkråmet i dotterbolaget som överläts. För det fall som i SKF, konsulttjänster är direkt och omedelbart kopplade till omsättningar som

är undantagna från skatteplikt i en ekonomisk verksamhet som omfattas av mervärdesskattedirektiven, föreligger inte avdragsrätt för den ingående mervärdesskatten på konsulttjänsterna. Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

C-111/08 (EUD2008/86:3) SCT Industri AB i likvidation mot Alpenblume AB

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

Bryssel I-förordningen – Undantag avseende konkurs

Högsta domstolen har frågat om undantaget i artikel 1.2 b i Bryssel I förordningen avseende konkurs, ackord och liknande förfaranden ska tolkas så att det omfattar ett avgörande meddelat av domstol i en medlemsstat (A), avseende registrering av äganderätt till andel i ett bolag med säte i medlemsstaten A vilken äganderätt överlåtits av en konkursförvaltare i ett bolag i en annan medlemsstat (B) när domstolen grundat sitt avgörande på att medlemsstaten A i avsaknad av ett mellanstatligt avtal beträffande ömsesidigt erkännande av konkursförfaranden inte godkänner konkursförvaltarens behörighet att förfoga över egendom i medlemsstaten A.

C-263/08 (EUD2008/170:2) Djurgården - Lilla Värtans Miljöskyddsförening mot Stockholms kommun

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

Direktiv 85/337/EEG – MKB-direktivet – Tillstånd för vattenverksamhet – Rätt att överklaga

Högsta domstolen har ställt frågor till EG-domstolen i ett mål vars bakgrund är att den ideella föreningen Djurgården – Lilla Värtans Miljöskyddsförening av Högsta domstolen nekats att överklaga ett tillståndsbeslut för viss vattenverksamhet. Högsta domstolen har frågat om den aktuella vattenverksamheten faller in under punkten 10 i bilaga II i direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet), och således omfattas av direktivets tillämpningsområde. Om MKB-direktivet är tillämpligt vill Högsta domstolen få reda på om artikel 10a i direktivet innebär att den berörda allmänheten har rätt att överklaga ett domstolsavgörande av en tillståndsfråga, i det fall den berörda allmänheten har fått möjlighet att delta i domstolens handläggning av tillståndsfrågan och yttra sig där – vilket Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening fått. Högsta domstolen vill också få veta om olika nationella krav kan ställas upp när det gäller att definiera begreppet ”den berörda allmänheten” i artikel 6.4, avseende rätt till deltagande i beslutsprocesser, respektive artikel 10a, avseende rätt till rättslig prövning av vissa beslut.

Sverige har anfört följande. Den i målet aktuella vattenverksamheten är av sådant slag att den omfattas av MKB-direktivets tillämpningsområde. Denna tolkning följer redan av ordalydelsen av punkten 10 i bilaga II till MKB-direktivet och är också den tolkning som är mest förenlig med direktivets syfte och med rättspraxis. Artikel 10a i MKB-direktivet innebär inte någon rätt för den berörda allmänheten att överklaga ett

tillståndsbeslut enbart på grund av att den haft möjlighet att delta i domstolens handläggning av tillståndsfrågan och yttrat sig där. Olika krav kan uppställas i nationell lagstiftning när det gäller begreppet ”berörd allmänhet” i den mening som avses i artikel 6.4 respektive i den mening som avses i artikel 10a i direktivet. De rättigheter som garanteras i dessa bestämmelser har delvis skilda syften. Det faller sig därför naturligt att de persongrupper som anses berörda i respektive hänseende inte är identiska. Eftersom de svenska bestämmelserna om deltagande i beslutsprocessen är mer generösa än vad direktivet och den s.k. Århuskonventionen kräver, finns det inte något motsatsförhållande mellan det faktum att små lokalt etablerade miljöskyddsforeningar som inte uppfyller nationella kriterier för att utgöra ”berörd allmänhet” i konventionens eller direktivets mening har möjligheter att delta i en beslutsprocess avseende projekt som kan medföra betydande miljöpåverkan i det område där föreningen verkar, men sedan inte får överklaga ett tillståndsbeslut i ärendet.

C-288/08 (EUD2008/175:5) Kemikalieinspektionen mot Nordiska Dental AB

Begäran från Svea Hovrätt, Miljöverdomstolen, Sverige

Direktiv 93/42/EEG – Produktdirektivet – Förbud mot utförsel av amalgam med kvicksilver

Miljööverdomstolen har frågat EG-domstolen om bestämmelserna i direktiv 93/42/EEG om medicintekniska produkter (produktdirektivet) ska tolkas så att de utgör hinder mot tillämpningen av ett nationellt förbud att yrkesmässigt föra ut amalgam med kvicksilver för dentalt bruk ur landet som motiveras av skyddet för miljön och för hälsan. Miljööverdomstolen vill också veta om denna tolkning påverkas av att produkten är CE-märkt. Om svaret på den första frågan är nej vill Miljööverdomstolen vidare veta om 8 och 11 §§ förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, som grundar sig på de tidigare angivna syftena, är förenliga med artiklarna 29 och 30 EG när bestämmelserna tillämpas på amalgam med kvicksilver för dentalt bruk som är CE-märkt.

Sverige har anfört att produktdirektivets inledande skäl, dess materiella bestämmelser, och de detaljerade regleringar som återfinns i direktivets bilaga 1 entydigt talar för att direktivet inte syftar till att harmonisera alla relevanta skyddsaspekter vad gäller skydd för människors och djurs hälsa och liv samt miljön som användningen av medicintekniska produkter kan ge upphov till. Sådana aspekter, som de medicintekniska produkternas farlighet för miljön, för djurs hälsa och för människors hälsa i andra sammanhang än vid produkternas avsedda användning, omfattas inte. Produktdirektivet innebär därmed inte någon total eller fullständig harmonisering av villkoren för handeln med medicintekniska produkter. I samma riktning talar också det förhållandet att det inom ramen för gemenskapens kvicksilverstrategi nu undersöks vilka vidare skyddsåtgärder som användningen av amalgam kan föranleda. Produktdirektivet hindrar således inte att exportrestriktioner kan rättfärdigas med stöd av artikel 30 EG eller av tvingande hänsyn. Såvitt gäller miljö-

överdomstolens sista fråga kan det ifrågasättas om de svenska exportrestriktionerna verkligen utgör sådana restriktioner som artikel 29 EG avser, eftersom exportrestriktionerna med hänsyn till inhemska begränsningar inte är diskriminerande. I vart fall är exportrestriktionerna befogade med hänsyn till skyddet för människors och djurs hälsa och liv enligt artikel 30 EG och till skyddet för miljön.

C-311/08 (EUD2008/186:2) S.A. Société de Gestion Industrielle (S.G.I.) mot Belgiska staten

Begäran från Tribunal de Première Instance de Mons, Belgien

Artiklarna 43, 48 och 56 EG – Nationell skattelagstiftning om internprissättning

Den belgiska domstolen har frågat EG-domstolen om artiklarna 43 och 48 eller 56 EG utgör hinder för nationell skattelagstiftning om internprissättning enligt vilken korrigerig av resultatet sker hos ett belgiskt bolag som beviljar ett närstående utländskt bolag en icke affärsmässigt betingad förmån, medan beskattning hos givaren inte sker i samma situation när det är fråga om två belgiska bolag.

Sverige har anfört följande. En sådan lagstiftning som den som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, vilken endast avser förhållanden inom en intressegemenskap av bolag, har ett avgörande inflytande på etableringsfriheten och ska därför prövas enbart mot bakgrund av artikel 43 EG. Sådana regler är ett utflöde av den internationellt vedertagna principen om att stater som utgångspunkt får beskatta all verksamhet som bedrivs på deras territorium, men är fria att, genom konventioner eller unilateralt, fördela beskattningsrätten mellan sig. De belgiska reglerna ger mer precist uttryck för den av alla medlemsstater erkända armslängdsprincipen, som innebär att stater kan korrigera ett skattskyldigt bolags resultat om detta har beviljat ett närstående utländskt bolag en förmån, och denna förmån får anses vara motiverad av andra skäl än marknadsmässiga överväganden. Eftersom sådana bestämmelser som de belgiska bygger på nämnda principer är den olikbehandling av utländska bolag som blir följderna av deras tillämpning fullt berättigad, med hänsyn till domstolens praxis i fråga om nationella bestämmelser som upprätthåller territorialitetsprincipen. Av denna praxis följer att sådana bestämmelser som de belgiska kan rättfärdigas dels av risken för att den välavvägda fördelningen av beskattningsrätten mellan stater annars äventyras, dels och i ännu högre grad av behovet av att motverka skatteflykt. Den nationella domstolens frågor ska därför besvaras nekande.

C-337/08 (EUD2008/193:2) X Holding B.V. mot Staatssecretaris van Financien

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Artikel 43 och 48 EG – Förhållande moderbolag och helägt utländskt dotterbolag

Den nederländska domstolen har frågat EG-domstolen om det är förenligt med artiklarna 43 och 48 EG samt EG-domstolens praxis i

målet C-446/03 Marks & Spencer att i nationell rätt inte tillåta en skattemässig enhet mellan ett moderbolag och ett helägt utländskt dotterbolag.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

Sverige har anfört följande. Fördragets bestämmelser om etableringsfrihet utgör inte något hinder för sådana nationella regler rörande resultatutjämnning och konsolidering inom en bolagsgrupp som de ifrågasatta nederländska bestämmelserna. Sådana regler är ett utflöde av den internationellt vedertagna principen om att stater som utgångspunkt får beskatta all verksamhet som bedrivs på deras territorium, men är fria att sinsemellan fördela beskattningsrätten mellan sig i syfte att undvika dubbelbeskattning. Eftersom de nederländska bestämmelserna bygger på denna princip är den olikbehandling av utländska bolag som blir följden av deras tillämpning fullt berättigad, med hänsyn till domstolens praxis i fråga om nationella bestämmelser som utesluter gränsöverskridande resultatutjämnning inom en bolagsgrupp. Av denna praxis följer att sådana bestämmelser som de nederländska kan motiveras dels av risken för att den välavvägda fördelningen av beskattningsrätten mellan stater annars äventyras, dels av risken för och behovet av att motverka dubbla förlustavdrag och skatteflykt. Den nationella domstolens fråga ska därför besvaras nekande.

C-425/08 (EUD2008/234:3) Enviro Tech (Europé) Ltd mot Belgiska staten

Begäran från Conseil d'État, Belgien

Klassificering av n-propylbromid – Giltighet av direktiv 2004/73/EG

Den belgiska domstolen har frågat EG-domstolen om det farliga ämnet n-propylbromid, som används bl.a. som avfettningsmedel i industrin samt vid tillverkning av läkemedel och insekticider, ska klassificeras som mycket brandfarligt och som reproduktionstoxiskt. Det har ifrågasatts om kommissionen har kringgått de kriterier som gäller och har klassificerat det som farligare än nödvändigt. Indirekt gäller målet därför även giltigheten av direktiv 2004/73/EG om anpassning till tekniska framsteg för tjugonionde gången av rådets direktiv 67/548/EEG om tillnärmning av lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen, där klassificeringen lades fast.

Sverige har anfört att direktiv 2004/73/EG är förenligt med ramdirektiv 67/548/EEG och att klassificeringen av ämnet n-propylbromid har skett i enlighet med föreskrivna kriterier och metoder. Resultat från två oberoende tester, litteraturdata och andra beräkningar visar att n-propylbromids flampunkt är klart lägre än 21 °C. Det ska därför klassificeras som mycket brandfarligt (R11). Vidare har data från djurstudier av god kvalitet visat att n-propylbromid har tydliga reproduktionstoxiska effekter. Dessa effekter förekom inte enbart vid höga doser och effekterna ansågs relevanta för människa. N-propylbromid ska därför klassificeras som ett ämne som ska betraktas som om det försämrar fertiliteten hos människa (R60) och som ett ämne som möjligen kan orsaka toxiska effekter på embryo/foster eller avkomman hos människa (R63). Det som Enviro Tech Ltd har anfört om

försiktighetsprincipen och proportionalitetsprincipen föranleder ingen annan bedömning.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 1

C-447/08 och C-448/08 (EUD2008/253) Otto Sjöberg m.fl.

Begäran från Svea Hovrätt, Sverige

Förbudet i 38 § lotterilagen – Förenlighet med artikel 49 EG

Svea hovrätt har frågat EG-domstolen om förbudet i 38 § lotterilagen, att främja deltagande i ett inom landet anordnat lotteri som inte är tillåtet eller ett utom landet anordnat lotteri, är förenligt med friheten att tillhandahålla tjänster enligt artikel 49 EG samt om en medlemsstats straffbeläggande av utländska spelbolags marknadsföring utgör ett hinder mot etableringsfriheten i artikel 43 EG och den fria rörligheten av tjänster i artikel 49 EG som aldrig kan godtas med åberopande av tvingande hänsyn till allmänintresset.

Bilaga 2 Pågående överträdelseärenden 2008

I det följande redovisas de ärenden som vid utgången av december 2008 var föremål för formellt överträdelseförfarande mot Sverige och mål om fördragsbrott mot Sverige. Redovisningen uppstår under separata rubriker de ärenden som är föremål för talan vid EG-domstolen, motiverat yttrande respektive formell underrättelse. Redovisningen sker departementsvis.

1 JUSTITIEDEPARTEMENTET

1.1 Mål i EG-domstolen

Bristande genomförande av direktiv 2004/48/EG (ärendenummer 2006/0525, mål C-341/07)

Kommissionen yrkade fastställelse av att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv eller, i vart fall, genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige medgav kommissionens talan.

EG-domstolens dom den 15 maj 2008: Sverige fälls för fördragsbrott i enlighet med sitt medgivande.

Försenat genomförande av direktiv 2004/83/EG, skyddsgrundsdirektivet (ärendenummer 2006/0901, mål C-322/08)

Kommissionen har yrkat fastställelse av att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (skyddsgrundsdirektivet), genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktivet eller, i vart fall, genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige anförde i svaromål att svensk lagstiftning och rättstillämpning redan i allt väsentligt motsvarar skyddsgrundsdirektivets bestämmelser, men att vissa ändringar av lagteknisk karaktär krävs för att full överensstämmelse med direktivet ska uppnås. De nya reglerna planeras träda i kraft i april 2009, varför regeringen inte bestrider kommissionens talan.

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktiv 2005/56/EG om gränsöverskridande fusioner av bolag med begränsat ansvar genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet när det gäller finansiella företag som behöver tillstånd från en offentlig instans, särskilt banker och försäkringsbolag eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige ska ge in ett svaromål senast den 2 februari 2009.

1.2 Motiverade yttranden

Försenat genomförande av direktiv 2006/24/EG om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät och om ändring av direktiv 2002/58/EG (ärendenummer 2007/1181)

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2006/24/EG, har brutit mot direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Regeringen tillsatte i maj 2006 en särskild utredare som skulle lämna förslag till hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. På grund av bl.a. frågornas komplexitet redovisades uppdraget efter begäran om förlängd tid den 7 november 2007 (SOU 2007:76 Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpning). I betänkandet hanteras skyldigheten att lagra trafikuppgifter i ett sammanhang, dvs. utan att dela upp genomförandet i en del som avser fast och mobil telefoni och en annan del som gäller Internetbaserad kommunikation. Som skäl för detta anförs bland annat att den tekniska utvecklingen gör det allt svårare att göra en åtskillnad mellan de olika teknikerna när det gäller kommunikation. Sådana synpunkter har också framförts av experter vid möten anordnade av kommissionen angående implementering av direktivet. Mot denna bakgrund kommer direktivet i Sverige att genomföras i ett sammanhang.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning.

Sverige har svarat följande. Regeringen har med anledning av det förestående ikraftträdandet av Lissabonfördraget tvingats prioritera arbetet med att lyfta Sveriges parlamentariska reservationer beträffande fem överenskomna rambeslut. Det har inneburit att tidplanen för genomförandet av direktivet har förskjutits något. För närvarande färdigställs en remiss till Lagrådet. Därefter kommer en proposition att utarbetas som ska lämnas över till riksdagen.

Kommissionen har anfört att bestämmelser i rättshjälpslagen (1996:1619) särskilt 26 §, och lagen (1996:1620) om offentligt biträde, såsom de tolkas och tillämpas av de svenska myndigheterna, de facto begränsar möjligheten att anlita advokater/juridiska rådgivare som är etablerade i andra medlemsstater, eftersom de inte tillåter den rättssökande att fritt välja advokater/juridiska rådgivare om det medför avsevärt ökade kostnader, och att detta är oförenligt med artikel 49 EG.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Den aktuella regleringen har inte en sådan inskränkande karaktär som kommissionen har gjort gällande. I den svenska rättshjälpsregleringen har sedan länge gällt att om den rättssökande själv föreslagit någon lämplig person, ska denne förordnas, om inte anlitaandet skulle medföra avsevärt ökade kostnader. I detta sammanhang får kostnaderna för biträdets resor, uppehälle och tids-spillan särskild betydelse. Den begränsning som finns i fråga om det fria biträdetsvalet enligt 26 § rättshjälpslagen omfattar endast de som är i behov av offentligt stöd för att kunna ta tillvara sin rätt. I Sverige förordnas rättshjälpsbiträden som är etablerade utomlands, inte minst i andra medlemsstater. Regleringen är nödvändig och proportionerlig för att tillgodose målsättningen att alla medborgare, oberoende av inkomst, ges rätt till tillgång till rättslig prövning.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning beträffande bestämmelserna i rättshjälpslagen.

Sverige har vidhållit att regleringen är motiverad av det trängande samhällsintresset att säkerställa tillgång till rättslig prövning och att den för detta ändamål är proportionerlig och nödvändig och förenlig med artikel 49 EG. Trots detta har regeringen tagit initiativ till en ändring av den ifrågasatta regleringen.

Sverige anförde i ett kompletterande svar i december 2008 att en promemoria (Ds 2008:85) har utarbetats med förslag till lagändringar, inte bara av den ifrågasatta regleringen utan även motsvarande bestämmelser beträffande exempelvis offentliga försvarare. Promemorian har remitterats i december 2008. Målsättningen är att en proposition ska överlämnas till riksdagen före sommaren 2009 och att lagändringarna ska kunna träda i kraft den 1 januari 2010.

Försenat genomförande av direktiv 2006/43/EG om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning (ärendenummer 2008/0604)

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktivet, har brutit mot direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Merparten av direktivets bestämmelser är redan genomförda genom befintligt regelverk i Sverige. Sverige utövar sedan lång tid tillbaka genom den statliga myndigheten

Revisorsnämnden en tillsyn över kvalificerade revisorer och revisionsföretag. Denna tillsyn är väl utvecklad och förenlig med vad direktivet föreskriver. Av direktivets bestämmelser kvarstår huvudsakligen att genomföra artikel 40 om rapport om öppenhet och insyn, artikel 41 om revisionskommittéer och artiklarna 45–47 om internationella förhållanden. När det gäller revisionskommittéer har näringslivet infört en självreglering (genom Svensk kod för bolagsstyrning) med ett motsvarande innehåll. Direktivets genomförande i Sverige har varit föremål för Utredningen om revisorer och revisions delbetänkande Revisionsutskott m.m.; Genomförande av 2006 års revisorsdirektiv (SOU 2007:56). Med detta betänkande som underlag kommer de bestämmelser i direktivet som kvarstår att genomföra att bli föremål för en lagrådsremiss, som regeringen avser att besluta under hösten 2008. Regeringen avser att därefter överlämna en proposition till riksdagen. Målsättningen är att de nya reglerna ska träda i kraft den 1 april 2009.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning.

Sverige ska besvara det motiverade yttrandet senast den 2 februari 2009.

1.3 Formella underrättelser

Uppehållstillstånd för familjemedlemmar (ärendenummer 2004/2235)

Kommissionen har anfört att den svenska lagstiftningen och förfarandet i Sverige när det gäller utfärdande av uppehållstillstånd till medborgare i tredjeland som är familjemedlemmar till medborgare i EU och som vill utnyttja bestämmelserna i direktiv 73/148/EEG om avskaffande av restriktioner för rörlighet och bosättning inom gemenskapen för medborgare i medlemsstaterna i fråga om etablering och tillhandahållande av tjänster, är oförenliga med artikel 18 EG och direktiv 73/148/EEG. Detta eftersom det ställs krav på att personen först vistas lagligt i gemenskapen, att ekonomiskt oberoende i ursprungslandet kan bevisas och att det finns ett åtagande från gemenskapsmedborgaren som garanterar en viss levnadsnivå.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Kommissionens påståenden återspeglar varken innehållet i svensk lagstiftning eller svenska myndigheters praxis. Några krav på bevis om ekonomisk oberoende eller åtagande från gemenskapsmedborgaren som garanterar en viss levnadsnivå finns inte. Vad som däremot följer av den svenska lagstiftningen är att det ska finnas ett beroendeförhållande mellan unionsmedborgaren och den anhöriga tredjelandsmedborgaren. Det ska vara fråga om ett faktiskt beroendeförhållande som uppstått i hemlandet. Medlemsstaten behöver därför inte nöja sig med en åtagandeförklaring från unionsmedborgarens sida. Det uppställs inte något krav på att personen ska vistas lagligen i gemenskapen för att uppehållstillstånd ska kunna utfärdas. När det gäller rätten till skydd för familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen om

Den formella underrättelsen har sin grund i ett enskilt ärende som har handlagts av Utlänningsnämnden. Utlänningsnämnden har i det ärendet beslutat inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen enligt artikel 234 EG (EG-domstolens mål C-1/05). EG-domstolen meddelade dom den 9 januari 2007 och uttalade beträffande tolkningen av artikel 6 b i direktiv 73/148/EEG att bestämmelsen ska tolkas på så sätt att bevis för att det föreligger behov av materiellt bistånd får föras med varje lämpligt medel, men att en medlemsstat kan anse att enbart det faktum att en gemenskapsmedborgare eller dennes make eller maka har åtagit sig att försörja familjemedlemmen i fråga inte bevisar att det föreligger ett faktiskt beroendeförhållande. I samband med att Utlänningsnämnden lades ned i mars 2006 överfördes ärendet till Länsrätten i Stockholm.

Migrationsdomstolen i Stockholm fann i dom den 5 december 2007 att sökandena i det aktuella ärendet hade uppehållsrätt i Sverige. Migrationsverket överklagade domen, men Migrationsöverdomstolen meddelade inte prövningstillstånd.

Folkbokföring – registrering av dubbelt efternamn (ärendenummer 2006/4454)

Kommissionen har gjort gällande att de svenska myndigheternas agerande – att på barn som innehar dubbelt svensk-spanskt medborgarskap använda samma regel som är tillämplig på de som bara har svenskt medborgarskap – utgör en diskriminering på grund av nationalitet som strider mot artikel 12 och 17 EG, enligt EG-domstolens tolkning i målet C-148/02 Garcia Avello. Kommissionen anser vidare att det också utgör ett hinder för dessa barn att utöva sin rätt enligt gemenskapsrätten att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, vilket strider mot artikel 18 EG och direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Enligt namnlagen förvärvar barn till föräldrar med olika efternamn det av föräldrarnas efternamn som anmäls till Skatteverket inom tre månader efter födseln. Om ingen anmälan görs förvärvar barnet moderns efternamn. Genom en anmälan till Skatteverket enligt 25 § namnlagen, vilken är kostnadsfri, kan barnet få bära den andre förälderns efternamn som mellannamn. Den som vill byta efternamn kan ansöka om namnbyte hos Patent och Registreringsverket (PRV) enligt 11 § namnlagen. Som nybildat efternamn får normalt inte godkännas dubbelnamn men undantag kan göras om det finns synnerliga skäl. Skäl för byte av efternamn har ansetts föreligga när barn med dubbelt medborgarskap har eftersträvat att få samma efternamn registrerat i båda medborgarstaterna. Förfarandet hos PRV är avgiftsbelagt men avgiften kan efterges om det finns särskilda skäl. Den svenska internationella namnrätten bygger i huvudsak på

nationalitetsprincipen, vilket innebär att namnförvärv för svenska medborgare prövas av svensk myndighet enligt svensk lag. Det finns således goda möjligheter för en person med hemvist i Sverige och med medborgarskap i både Sverige och en annan medlemsstat att få ett efternamn som utgår från namnrätten i den andra staten. Mot bakgrund av kommissionens synpunkter avser emellertid regeringen att ta initiativ till en ändring av namnlagen så att personer med dubbla medborgarskap inom EU på ett enklare sätt kan få sitt utländska namn godtaget i Sverige.

Försenat genomförande av direktiv 2005/85/EG om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus (ärendenummer 2008/0214)

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2005/85/EG, har brutit mot direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Regeringen har tillsatt en särskild utredning, Asylförfarandeutredningen, som har haft uppdrag att föreslå hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Enligt utredningens betänkande, (SOU 2006:61) Asylförfarandet – genomförandet av asylprocedurdirektivet i svensk rätt, är flera av direktivets artiklar redan genomförda, medan andra artiklar innebär att utlänningslagen (2005:716) och utlänningsförordningen (2006:97) måste ändras för att uppnå full överensstämmelse med direktivet. Vad gäller frågor om den svenska hanteringen av terrorismstänkta asylsökande, krävs en omfattande beredning vilket har lett till en försening med genomförandet. Lagstiftningsarbete pågår och har hög prioritet.

Lagstiftningsärendet om genomförandet av asylprocedurdirektivet behandlas tillsammans med genomförandet av direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (skyddsgrundsdirektivet).

Försenat genomförande av direktiv 2006/46/EG om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG om årsbokslut i vissa typer av bolag, 83/349/EEG om sammanställd redovisning, 86/635/EEG om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut och 91/674/EEG om årsbokslut och sammanställd redovisning för försäkringsföretag (ärendenummer 2008/0809)

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2006/46/EG, har brutit mot direktivet.

Sverige ska besvara den formella underrättelsen senast den 2 februari 2009.

2.1 Mål i EG-domstolen

Bilaterala investeringsskyddsavtal (ärendenummer 2004/2055, mål C-249/06)

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige, genom att inte vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja oförenligheter med artiklarna 57.2, 59 och 60.1 EG i form av bestämmelsen om fria transfereringar av kapital relaterade till investeringar inom ramen för Sveriges bilaterala investeringsskyddsavtal med Vietnam, liksom i sexton ytterligare investeringsskyddsavtal (Argentina, Bolivia, Elfenbenskusten, Egypten, Hongkong, Indonesien, Kina, Madagaskar, Malaysia, Pakistan, Peru, Senegal, Sri Lanka, Tunisien, Yemen och Jugoslavien), har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 307 andra stycket EG. Enligt kommissionen skulle artikel 5 i investeringsskyddsavtalet med Vietnam, som gäller rätt till fri transferering av kapital relaterat till investeringar som omfattas av avtalet, innebära att Sverige är förhindrat att i förhållande till Vietnam genomföra eventuella restriktiva åtgärder avseende kapital och betalningar som kan komma att beslutas av gemenskapen enligt artiklarna 57.2 EG (generella undantag från förbudet mot restriktioner för kapital och betalningar i förhållande till tredjeland), 59 EG (restriktiva åtgärder till skydd för EMU:s funktion) och 60.1 EG (ekonomiska sanktioner grundade på en gemensam åtgärd eller gemensam ståndpunkt beslutad enligt bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken). Detsamma skulle gälla också i förhållande till övriga nämnda länder med hänsyn till motsvarande bestämmelse om fri transferering i respektive avtal. Enligt kommissionens uppfattning kan bestämmelsen om fri transferering i investeringsskyddsavtalen inte inskränkas eftersom det inte finns någon uttrycklig bestämmelse i avtalen om undantag från transfereringsrätten.

Sverige har bestritt talan och anfört följande. Det finns inte något exempel på att transfereringsbestämmelsen i investeringsskyddsavtalen har förhindrat Sverige från att genomföra gemenskapsåtgärder enligt artiklarna 57.2 EG, 59 EG eller 60.1 EG. Det ankommer på kommissionen att visa att avtalen verkligen ger upphov till en folkrättslig förpliktelse i förhållande till aktuella tredjeländer som är av det slaget att Sverige skulle vara förhindrat att genomföra eventuella restriktiva åtgärder enligt artiklarna 57.2 EG, 59 EG och 60.1 EG som kan komma att beslutas i framtiden. Regeringen bestrider att så är fallet.

När det gäller beslut om restriktiva åtgärder enligt artikel 60.1 EG, dvs. åtgärder som grundar sig på en gemensam åtgärd eller gemensam ståndpunkt som beslutats med stöd av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, kan ett åtagande om rätt till fri transferering i ett investeringsskyddsavtal inte utgöra hinder för att

genomföra denna typ av åtgärd. I de fall de gemenskapsrättsliga åtgärderna grundas på en resolution av FN:s säkerhetsråd, följer det direkt av artikel 103 i FN-stadgan att säkerhetsrådsbeslut enligt kapitel sju i FN-stadgan utgör lex superior i förhållande till förpliktelser i traktat- och sedvanerätt. I ett sådant fall föreligger det inte bara en rätt för Sverige utan också en folkrättslig skyldighet att genomföra resolutionen framför ett åtagande om fri transferering i ett bilateralt investerings-skyddsavtal. Regeringen bestrider under alla omständigheter att investerings-skyddsavtalen innefattar en undantagslös transfereringsrätt. När det gäller att utröna den närmare innebörden av en förpliktelse enligt ett bilateralt investerings-skyddsavtal har man att utgå från folkrättsliga principer för avtalstolkning. Investerings-skyddsavtalen innebär inte något åtagande mot tredjeland om rätt till fri transferering om sådana exceptionella omständigheter som är en förutsättning för att gemenskapen ska kunna besluta om skyddsåtgärder uppstår.

Finland, Litauen och Ungern har intervenerat till stöd för Sverige.

Muntlig förhandling, gemensam med mål C-205/06 Kommissionen mot Österrike, ägde rum i EG-domstolen den 6 maj 2008. Förutom Sverige, kommissionen och Österrike deltog Finland, Litauen, Tyskland och Ungern.

Generaladvokaten meddelade sitt förslag till avgörande den 10 juli 2008. Han anförde att kommissionens talan bör bifallas.

2.2 Motiverade yttranden

2.3 Formella underrättelser

3 FÖRSVARSDPARTEMENTET

3.1 Mål i EG-domstolen

3.2 Motiverade yttranden

Felaktigt genomförande av Seveso-II direktivet 2003/105/EG om ändring av rådets direktiv 96/82/EG om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår (ärendenummer 2008/2286)

Kommissionen har anfört att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 1.7, 1.10 och 2 i direktiv 2003/105/EG.

Sverige ska besvara den formella underrättelsen senast den 2 februari 2009.

4 SOCIALDEPARTEMENTET

4.1 Mål i EG-domstolen

4.2 Motiverade yttranden

Försenat genomförande av direktiv 2006/17/EG om genomförande av direktiv 2004/23/EG, när det gäller vissa tekniska krav för donation, tillvaratagande och kontroll av mänskliga vävnader och celler (ärendenummer 2007/0668)

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2006/17/EG, har brutit mot direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Inga lagändringar har bedömts nödvändiga för att genomföra direktiv 2006/17/EG. Däremot kräver direktivet att föreskrifter antas av Socialstyrelsen och Läkemedelsverket.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning.

Sverige har svarat att kommissionen kommer att underrättas så snart de nödvändiga föreskrifterna antagits.

Läkemedelsverket antog erforderliga föreskrifter den 24 november 2008. Socialstyrelsen antog erforderliga föreskrifter den 15 december 2008, vilket anmäldes till kommissionen under december 2008.

Försenat genomförande av direktiv 2006/86/EG om tillämpning av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/23/EG med avseende på spårbarhetskrav, anmälan av allvarliga biverkningar och komplikationer samt vissa tekniska krav för kodning, bearbetning, konservering,

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2006/86/EG, har brutit mot direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Lagstiftningsarbetet fortgår. De föreslagna lagändringarna planeras att träda i kraft den 1 januari 2009. Därutöver kräver direktivet att myndighetsföreskrifter antas av Socialstyrelsen och Läkemedelsverket. Dessa myndighetsföreskrifter kommer att träda i kraft samtidigt som lagändringarna.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning.

Sverige har svarat att regeringens proposition Ytterligare åtgärder för att genomföra EG-direktiv om mänskliga vävnader och celler m.m. (prop. 2008/09:36) godkändes av riksdagen i november 2008. Läkemedelsverket har antagit erforderliga föreskrifter i november 2008. Socialstyrelsen meddelade erforderliga föreskrifter i december 2008 vilket kommissionen underrättades om under december månad.

4.3 Formella underrättelser

Svenska medborgares tillgång till sjukvård i andra medlemsstater och kravet på förhandstillstånd (ärendenummer 1998/4859, 2002/4274 och 2003/4985)

Kommissionen har gjort gällande att det svenska systemet för patienters tillgång till sjukvård i andra medlemsstater och reglerna för ersättning av kostnader för sjukvård i andra medlemsstater strider mot artikel 49 EG. Kommissionen menar att det är oförenligt med artikel 49 EG att för det första tillämpa ett system enligt vilket det krävs förhandstillstånd för ersättning av kostnader för öppen vård i andra medlemsstater när kostnaden skulle ha täckts av det svenska hälso- och sjukvårdssystemet om behandlingen hade tillhandahållits i Sverige. För det andra menar kommissionen att det är oförenligt med artikel 49 EG att tillämpa ett system som kräver att förhandstillstånd meddelas för ersättning av kostnader för sluten vård i andra medlemsstater, när lagstiftningen inte innehåller några bestämmelser om kriterierna för att få förhandstillstånd som uppfyller kraven på öppenhet och rättssäkerhet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. I svensk rätt finns inte något krav på förhandstillstånd för den som önskar utnyttja sin rätt enligt artiklarna 49 och 50 EG att ta emot medicinska tjänster på sjukhus i en annan medlemsstat och begära ersättning för kostnaderna. Den 30 januari 2004 meddelade Regeringsrätten en dom som med utgångspunkt i EG-domstolens praxis klargjorde att det faktum att det saknas ett generellt krav på förhandstillstånd för sjukhusvård i andra medlemsstater inte innebär att ansökningar om ersättning för vård kan avslås på den grunden

att förhandstillstånd inte beviljats. Eftersom den vård som gavs i den andra medlemsstaten var sådan att den skulle ha omfattats och bekostats av det svenska sjukvårdssystemet om den utförts i Sverige, biföll Regeringsrätten ansökan om ersättning. De klagomål som kommissionen mottagit torde härröra från tiden före Regeringsrättens dom då svenska myndigheter och regeringen uppfattat rättsläget på ett annat sätt. Om ansökan om förhandstillstånd enligt förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen avslås, eller om patienten överhuvudtaget inte önskar använda sig av ett förfarande enligt förordning 1408/71, står det patienten fritt att ändå motta vård i annan medlemsstat. Patienten får då betala kostnaden för vården, men kan sedan vården mottagits begära och få ersättning hos Försäkringskassan i efterhand, med avdrag för svenska patientavgifter. Ersättning nekats endast i de fall den vård som mottagits inte skulle ha täckts av det svenska hälso- och sjukvårdssystemet om behandlingsmetoden hade getts i Sverige, eller om behandlingen som mottagits inte är internationellt accepterad. Det pågår ett arbete med att se över den svenska lagstiftningen om rätten till vård och ersättning i andra EU/EES-länder. Avsikten är att överväga om ett generellt förhandstillståndssystem ska inrättas för planerad sjukhusvård.

Kommissionen har begärt kompletterande information om vilka åtgärder som vidtagits för att garantera att patienter får den ersättning de har rätt till.

Sverige har redovisat tidplan avseende arbetet med det nya systemet med förhandsbesked, statistik över sökt ersättning samt orsakerna till att ersättning i förekommande fall nekats. Sverige har hållit kommissionen fortlöpande informerad om hur arbetet utvecklats och bl.a. redovisat förskjutningar i tidplanen.

Kommissionen har därefter återigen begärt kompletterande information i ärendena.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Det saknas för närvarande en svensk rättslig definition av sjukhus. Det ställs inte heller något krav på förhandstillstånd för rätt till ersättning. Försäkringskassan hanterar i dag förfrågningar från patienter som önskar vård i annan medlemsstat. Försäkringskassans riktlinjer och vägledning finns publicerade på myndighetens hemsida och är därigenom förutsebara och lättillgängliga. Beslut av Försäkringskassan i ärenden om ersättning för vård i annat EES-land kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i enlighet med lagen (1962:381) om allmän försäkring. Försäkringskassan måste också följa förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser om bl.a. skyndsam handläggning. Tillämpliga bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring, förvaltningslagen (1986:223) samt flera av Försäkringskassans s.k. vägledningar har skickats till kommissionen.

5.1 Mål i EG-domstolen

Försenat genomförande av direktiv 2005/51/EG (ärendenummer 2006/0345, C-259/07)

Kommissionen yrkade att domstolen ska fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 2005/51/EG om ändring av bilaga XX till direktiv 2004/17/EG och bilaga VIII till direktiv 2004/18/EG avseende offentlig upphandling genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige medgav kommissionens talan.

EG-domstolens dom den 31 januari 2008: Sverige fälls i enlighet med sitt medgivande.

Punktskatter på öl och vin (ärendenummer 1999/4452, C-167/05)

Kommissionen yrkade att domstolen ska fastställa att Sverige, genom att tillämpa interna skatter som är av sådan art att de indirekt skyddar handeln med öl som är en produkt som huvudsakligen tillverkas i Sverige från handeln med vin som är en produkt som huvudsakligen importeras från andra medlemsstater, har åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 90 andra stycket EG.

Sverige bestred talan och anförde följande. Det är visserligen riktigt att det svenska skatteuttaget på öl respektive vin inte är identiskt. Enligt fast praxis avseende artikel 90 andra stycket EG åligger det emellertid kommissionen att visa att den prisskillnad som uppkommer på grund av att olika beskattning tillämpas är av sådan art att den kan påverka konsumenternas val mellan öl och vin. Vin är en väsentligen dyrare vara än öl. I Sverige är det genomsnittliga slutligt försäljningspriset 65,33 kr/l för vin och 30,33 kr/l för öl. Om vinet skulle beskattas enligt punktskattesatsen för öl skulle det genomsnittliga slutliga försäljningspriset för vin bli 60,69 kr/l. Ställt i relation till den skillnad som finns vad gäller försäljningspriset för öl respektive vin är den prisskillnad som uppkommer på grund av skillnaden i skattepåslag därmed inte sådan att den kan antas påverka konsumenternas val mellan öl och vin. Den tillgängliga statistiken över utvecklingen av konsumtionsmönstren talar inte emot denna slutsats. Kommissionen har därför inte visat att konsumtionsmönstren har påverkats på ett sådant sätt att de nu gällande beskattningsreglerna har en skyddande effekt för handeln med den inhemska varan öl.

EG-domstolens dom den 8 april 2008: Domstolen utgår från att vin och öl till viss grad fyller samma behov och att de därför delvis kan bytas ut

mot varandra. Den preciserar dock att konkurrensförhållandet mellan öl, som är en folklig dryck som konsumeras i vida kretsar, och vin, måste avgöras med utgångspunkt från de viner som är lättast att få tillgång till för den stora allmänheten, det vill säga i regel de lättaste och billigaste vinerna. Domstolen finner därför i förevarande mål att det bara är viner i mellanklassen (med en alkoholhalt på 8,5–15 volymprocent och med ett slutligt försäljningspris på 49–70 kronor) som har tillräckligt många egenskaper gemensamma med starköl, med en alkoholhalt på 3,5 volymprocent eller mer, för att kunna utgöra ett alternativ vid konsumenternas val och alltså anses kunna stå i konkurrensförhållande till starköl. Domstolen jämför beskattningsnivåerna i förhållande till alkoholhalten (vilket i förevarande mål är den mest relevanta jämförelsen) och noterar att skatten på vin med en alkoholhalt på 12,5 volymprocent är cirka 20 procent högre än skatten på det öl som vinet konkurrerar med, beräknat per volymprocent alkohol per liter. Det vin som konkurrerar med starköl beskattas alltså högre än starköl. Domstolen finner emellertid att den högre skatten inte kan påverka den aktuella marknaden och att den inte kan skydda det svenska ölet indirekt. Domstolen påpekar i detta avseende att prisskillnaden mellan de två varorna är nästintill densamma före och efter beskattningen (eftersom en liter vin med en alkoholhalt på 12,5 procent kostar litet drygt två gånger så mycket som en liter öl). Domstolen slår mot denna bakgrund fast att kommissionen inte har bevisat att skillnaden mellan priset på starköl respektive på vin som konkurrerar med ölet är så liten att skillnaden i punktskatt som påförs dessa varor i Sverige kan påverka konsumenternas beteende. Domstolen ogillar därför kommissionens talan.

Importtull för krigsmateriel (ärendenummer 2003/2143 och 2003/2185, mål C-294/05)

Kommissionen har yrkat att EG-domstolen ska fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 9, 10 och 11 i förordning (EEG) nr 1552/89 om genomförande av beslut 88/376/EEG, Euratom om systemet för gemenskapernas egna medel i dess lydelse före den 31 maj 2000 och för tiden därefter i enlighet med förordning (EEG) nr 1150/2000 om genomförande av beslut 94/728/EG, Euratom om systemet för gemenskapernas egna medel, genom att för tiden den 1 januari 1998 till och med den 31 december 2002 underlåta att fastställa och kreditera egna medel i samband med import av krigsmateriel och varor med civil och militär användning samt genom att underlåta att betala dröjsmålsränta på beloppen.

Sverige har svaromål bestritt talan och anfört att möjligheten att befria denna import från tullavgift framgår av artikel 296 EG. Av artikel 296.1 b EG framgår funktionsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna samt att gemenskapen inte har behörighet inom det försvarspolitiska området. Denna ordning syftar till att bevara medlemsstaternas handlingsfrihet på vissa områden som rör nationellt försvar och nationell säkerhet. Artikelns placering bland fördragets allmänna bestämmelser och slutbestämmelser bekräftar att den har en

allmän räckvidd i fråga om de verksamheter som den avser och på de villkor som ställs däri. Bestämmelsen kan således påverka alla allmänt tillämpliga bestämmelser i fördraget, däribland de som avser tullreglerna. Det är upp till varje medlemsstat, beroende på förhållandena just i den medlemsstaten, att avgöra om det föreligger en rätt att göra undantag. Av artikel 296 EG följer att hänsyn ska tas till medlemsstatens specifika situation och villkor. Det har varit omöjligt för Sverige att vid import av militär utrustning använda sig av gemenskapens regelverk enligt tullkodexen för att erlägga importtull eller instrumentet tullsuspension för att få militär utrustning undantagen från importtull eftersom båda dessa regelverk saknar skydd för känslig nationell säkerhetsinformation för militär utrustning. Därför återstod endast för Sverige att importera dessa varor under artikel 296 EG, enligt vilken hänsyn tas till nationell säkerhet och därmed skydd lämnas för information.

Tyskland och Finland har intervenerat till stöd för Sverige.

EG-domstolen har hållit muntlig förhandling inom stängda dörrar den 25 november 2008.

Försenat genomförande av direktiv 2005/60/EG om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism, det s.k. "tredje penningtvättsdirektivet" (ärendenummer 2008/0212, mål C-546/08)

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige ska ge in ett svaromål senast den 25 januari 2009.

Försenat genomförande av direktiv 2006/70/EG om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG med avseende på definitionen av "person i politiskt utsatt ställning" samt tekniska kriterier för att kunna tillämpa lägre krav på kundkontroll och göra undantag på grund av finansiell verksamhet som drivs tillfälligt eller i mycket begränsad omfattning, det s.k. "tredje penningtvättsdirektivet" (ärendenummer 2008/0215, mål C-547/08)

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt kommissionens direktiv 2006/70/EG genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller i vart fall, genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige ska ge in ett svaromål senast den 25 januari 2009.

Lotterilagen (ärendenummer 2004/4087)

Kommissionen har anfört att tillämpningen av 9, 15 och 45 §§ lotterilagen (1994:1000) samt 38 § lotterilagen i den del den hänför sig till främjande och annonsering, innebär en inskränkning i friheten för utländska spelbolag att tillhandahålla sina tjänster i Sverige. Sådana undantag från fördragets grundläggande rättigheter är endast tillåtna om de kan motiveras av tvingande skäl av allmänintresse och under förutsättning att detta intresse inte skyddas i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad samt om åtgärderna är proportionella. Rent ekonomiska skäl, såsom att garantera intäkter till statskassan, är enligt EG-domstolens praxis inte ett godtagbart skäl. Mot bakgrund av omfattningen av den marknadsföring som de statligt ägda monopolföretagen bedriver ställd i relation till de medel som avsätts för att motverka spelberoende samt med hänsyn till regeringens beslut att bevilja AB Svenska Spel tillstånd för nätpokertjänster anser kommissionen att det är ytterst tveksamt om Sverige rimligen kan åberopa konsumentskyddet som motiv för att begränsa utländska bolags rätt att tillhandahålla speltjänster på den svenska marknaden. Kommissionen kan inte heller se att skäl för att förebygga ekonomisk brottslighet eller penningtvätt kan motivera inskränkningar för bolag som lagligen verkar i en annan medlemsstat. Kommissionen gör därför gällande att de aktuella bestämmelserna i lotterilagen inte är förenliga med artikel 49 EG.

Sverige har i svar ingående redogjort för det svenska systemet och hur det uppfyller angivna skyddsintressen, något som EG-domstolen framhållit måste bedömas i ett sammanhang. Vid en sådan helhetsbedömning anför regeringen att det framgår att regelverket är ändamålsenligt och konsekvent och tillgodoser syftena med regleringen samt att de inskränkningar som förekommer i den svenska regelverket är nödvändiga och proportionella för att säkerställa den skyddsnivå som ska gälla i landet. Den av kommissionen ifrågasatta marknadsföringen, liksom tillståndet att bedriva nätpoker, måste ses mot bakgrund av att kommersiella spelbolag i stor utsträckning redan är verksamma på den svenska marknaden och att Svenska Spel måste ges möjlighet att kanalisera det existerande spelintresset till reglerade speltjänster som erbjuder alternativ med bättre konsumentskydd och större socialt ansvarstagande. När det så gäller motverkande av olagliga handlingar och brott räcker det att konstatera att det i Europa förekommer stora variationer vad gäller de krav och begränsningar som medlemsländerna ställer på speltjänsteleverantörer, och att det kan innebära att gränsöverskridande spelverksamhet därmed inte omfattas av något lands offentliga tillsyn.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning att 9, 38 och 45 §§ lotterilagen inte är förenliga med artikel 49 EG men inskränkt granskningen till idrottsrelaterade vadhållningstjänster.

Kommissionen gör gällande att tillstånd som innehas av spelbolag etablerade i andra medlemsstater inte erkänns av den svenska lotteriinspektionen ens om samma hänsyn till allmänintresset som motiverar den svenska begränsningen redan har beaktats genom bestämmelser och kontroller i den utländske speltjänstleverantörens hemland. Kommissionen påpekar att villkoren för att bevilja tillstånd enligt 45 § lotterilagen inte är lagfästa, vilket medför att den svenska regeringen kan agera på ett sådant skönsmässigt sätt att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna fråntas sin ändamålsenliga verkan. Kommissionen hänvisar till EG-domstolens praxis och menar att tillståndsordningen ska grundas på objektiva kriterier som inte är diskriminerande och som är kända på förhand för att begränsa myndigheternas utrymme för skönsmässig bedömning och förhindra att bedömningen blir godtycklig.

Kommissionen påstår att det viktigaste politiska syftet med spelregleringen är att garantera intäkter till statskassan, att skyddet för underåriga inte upprätthålls och att AB Svenska Spels beviljade tillstånd att bedriva nätpoker har skapat en ny spelmarknad.

Sverige har vidhållit sin inställning och hänvisat till EG-domstolens meddelade dom i Placanica-målen och EFTA-domstolens avgöranden i mål E-1/06 angående spel i Norge och E-3/06 beträffande Ladbrokes. Kommissionen påståenden om syftet med regleringen tillbakavisas bestämt, liksom att en ny spelmarknad skapats i och med tillståndet att bedriva nätpoker. Sverige har även informerat kommissionen om den översyn av lotterilagstiftningen för närvarande genomförs och som syftar till att stärka de sociala skyddsaspekterna och modernisera spelregleringen så att den även framgent överensstämmer med gemenskapsrätten.

Utredningen har redovisats i december 2008.

Reducerad mervärdesskattesats på ljudböcker (ärendenummer 2005/2197)

Kommission har anfört att Sverige, genom att tillämpa en reducerad mervärdesskattesats på omsättning, import och gemenskapsinterna förvärv av talböcker, har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 12 i kombination med bilaga H till rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt; enhetlig beräkningsgrund. Detta eftersom talböcker inte faller under några av de kategorier av varor i bilaga H för vilka medlemsstaterna får tillämpa en reducerad skattesats.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Svensk grundlag (1 kap. 2 § regeringsformen) anger att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av bl.a. funktionshinder. Sverige gör omfattande insatser för att göra litteratur och tidskrifter tillgängliga för personer med olika typer av läshandikapp och lässvårigheter. Via myndigheten

Talboks- och punktskriftsbiblioteket tillförsäkras personer med funktionshinder ett utbud av talböcker som motsvarar en fjärdedel av vad personer utan funktionshinder kan ta del av. Ett mycket viktigt komplement till denna statligt finansierade utgivning är ljudböcker. Ljudböckerna är genom sin funktion av komplement till talböcker sådana hjälpmedel som lindrar invaliditet. Sverige anser sig därmed ha rätt att tillämpa en reducerad skattesats på omsättning av både tal- och ljudböcker. Därtill kommer att böcker i allt högre grad framställs på annat medium än papper och att det därmed kan strida mot principen om likabehandling och skatteneutralitet att behandla böcker olika enbart på grund av vilket tekniskt medium som används. En bok i pappersform eller i form av kassett eller CD-skiva konkurrerar med varandra och olikartad skattesats kan därmed på ett otillbörligt sätt påverka konkurrensen.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning beträffande ljudböcker. I denna del har kommissionen åberopat artiklarna 96-99 i rådets direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet) jämte bilaga III till direktivet. Mervärdesskattedirektivet har ersatt direktiv 77/388/EEG.

Sverige har svarat vidhållit sin inställning. Ur ett konsument- och marknadsperspektiv råder det inte någon tvekan om att ljudböcker och vanliga böcker konkurrerar om köpare på samma marknad. Att tillämpa olika skattesatser för två jämförbara varor skulle strida mot principen om skatteneutralitet. Ljudböcker är dessutom enligt den svenska definitionen just en form av böcker. Vid tolkningen av själva ordalydelsen av undantaget för böcker i bilaga III till mervärdesskattedirektivet framstår det som både rimligt och nödvändigt att hänsyn tas till både de tekniska framsteg och den samhällsutveckling i övrigt som skett sedan undantagets tillkomst samt till direktivets syften. Därtill kommer att de kulturella motiv som kan finnas för en medlemsstat att särbehandla böcker i skattehänseende gör sig gällande även i fråga om ljudböcker. Det vore vidare en direkt diskriminering av personer med funktionshinder att tillämpa en högre skattesats på ljudböcker än på tryckta böcker. Att Sverige valt att likabehandla ljudböcker och tryckta böcker i skattehänseende tillgodoser den svenska grundlagens krav på att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av funktionshinder. Det är också ett uttryck för hur Sverige uppfyller sina internationella åtaganden på handikappområdet.

Kommissionen har den 7 juli 2008 presenterat ett förslag till ändringar i mervärdesskattedirektivet (KOM(2008) 428), som bl.a. innebär att begreppet böcker ska kunna omfatta ljudböcker i fysiskt format.

Mervärdesskatt på posttjänster (ärendenummer 2006/2046)

Kommissionen har anfört att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 13.A.1 a och artikel 13.b e i direktiv 77/388/EEG om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande

omsättningskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt enhetlig beräkningsgrund (sjätte mervärdesskattedirektivet) genom att inte undanta posttjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet och därmed förenade varuleveranser från mervärdesskatteplikt samt genom att inte undanta tillhandahållande till nominella värdet av frimärken giltiga för posttjänster inom landet från mervärdesskatteplikt.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Sedan postområdet liberaliserats och monopolet avskaffats den 1 januari 1993 finns inte längre något offentligt postväsende i Sverige. Posten AB har samma verksamhetsförutsättningar som övriga operatörer på den svenska postmarknaden och bedrivs som ett självständigt privaträttsligt subjekt utan någon ersättning från staten. Tillståndmyndigheten har möjlighet enligt lag att utse vem som helst av de 35 postoperatörerna att, genom förpliktelse i tillståndsvillkoren, tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster. I dag finns sådana tillståndsvillkor för företaget Posten AB. Den omständigheten kan inte medföra att Posten AB:s tjänster därmed betraktas som utförda av ett offentligt postväsende. Därutöver, om Posten AB, till skillnad från övriga företag som bedriver likartad postverksamhet, inte skulle ta ut mervärdesskatt på sina tjänster skulle det medföra en allvarlig konkurrenssnedvridning på marknaden. Posten AB:s priser skulle då kunna bli förmånligare för personer som inte har rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt (t.ex. enskilda, banker, försäkringsbolag) eftersom Posten AB skulle kunna tillhandahålla sina tjänster utan mervärdesskatt. För företag som har rätt till avdrag för ingående skatt däremot, skulle det bli förmånligare att köpa posttjänsterna från en operatör vars tjänster är mervärdesskattepliktiga, eftersom mervärdesskatten i det fallet inte skulle utgöra en kostnad för köparen. När det sedan gäller frimärken konstaterar Sverige att användningen av dessa har förändrats. Frimärken i Sverige kan inte längre lösas in mot kontanter. Att endast undanta det betalningssätt för posttjänster som innebär förskottsbetalning med frimärke från mervärdesskatt, skulle innebära att betalningssättet skulle vara avgörande för om tjänstens ska beskattas eller inte. Det vore orimligt och skulle strida mot skatteneutralitetsprincipen. Undantaget i artikel 13.B.a för tillhandahållande av frimärken kan enligt regeringens uppfattning endast vara tillämpligt i de fall då frimärket används som betalningsmedel i stället för kontanter – vilket var tillfället då direktivet antogs 1977 – eller i de fall då frimärket utgör bevis för förskottsbetalda posttjänster som är undantagna från mervärdesskatt eftersom de tillhandahålls av ett offentligt postväsende.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning. Kommissionen anser att det förhållandet att Posten AB är ett privaträttsligt företag och drivs i vinstsyfte inte betyder att det inte längre kan karakteriseras som ett ”offentligt postväsende”. Denna uppfattning stöds enligt kommissionen av EG-domstolens dom i mål 107/84 där domstolen slog fast att postal verksamhet fortfarande undantas även om den utförs av ett licensierat företag. Undantaget från mervärdesskatt gäller dock endast den postala myndighetens tillhandahållande av tjänster, oavsett om det är ett offentlighetsorgan eller ett licensierat företag, och inte tjänster som andra företag tillhandahåller den postala

myndigheten. Kommissionen anser vidare att inte alla licenshavare ska betraktas som ”offentliga postväsendet” utan endast det eller de företag som ålagts att säkerställa tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänster inom hela landet enligt artikel 3 i direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utveckling av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna.

Sverige har i svar anfört att undantaget från skatteplikt i mervärdesskattedirektivet för posttjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet inte är tillämpligt på en avreglerad och konkurrensutsatt postmarknad som den svenska. Enligt regeringens mening saknar kommissionens extensiva tolkning av begreppet offentligt postväsende och dess tillämpningsområde stöd i såväl mervärdesskattedirektivet som i EG-domstolens praxis. Mål 107/84 avser en monopolsituation och kan inte läggas till grund för slutsatser avseende en avreglerad och konkurrensutsatt marknad. Den allmänna tolkningsprinciperna medger inte att undantaget tolkas och ges innehåll med hjälp av senare tillkommen lagstiftning inom ett annat rättsområde som postdirektivet. Det finns inget stöd för kommissionens påstående att det finns ett samband mellan postdirektivets syfte att säkerställa samhällsomfattande posttjänster och mervärdesskattedirektivets undantag från skatteplikt för det offentliga postväsendet. Kommissionens resonemang leder till att principen om skatteneutralitet sätts ut spel och att konkurrens mellan postoperatörerna påtagligt snedvrids, vilket skulle kunna slå ut konkurrerande postoperatörer. Ett dylikt förhållningssätt strider mot de grundläggande principerna om fri rörlighet för tjänster och konkurrens enligt EG-fördraget.

Uttagsbeskattning av företag som flyttar säte utomlands (ärendenummer 2007/2372)

Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte fullt ut har iakttagit sina skyldigheter enligt artikel 43 EG och motsvarande artikel i EES-avtalet genom att i vissa fall begränsa svenska bolags frihet att etablera sig i andra medlemsstater genom bestämmelser om uttagsbeskattning för bolag.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Enligt territorialitetsprincipen, som gäller inom den internationella skatterätten och som erkänns av gemenskapsrätten, har Sverige rätt att beskatta de värden som upp- arbetats i landet. Uttagsbeskattning är en viktig del i företags- beskattningen för att säkerställa möjligheten att kontrollera och driva in skatt på upparbetade reserver. Även om de svenska reglerna om uttagsbeskattning skulle kunna utgöra ett hinder för etableringsfriheten, är reglerna motiverade utifrån behovet att säkerställa en väl avvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna, risken att samma värde skrivs av två gånger samt risken för skatteundandragande. De aktuella reglerna går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå

syftet att säkerställa en väl avvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 2

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning.

Sverige har i svar vidhållit sin inställning samt poängterat att EG-domstolen i flera mål uttalat en respekt för den internationella skatterättens principer och accepterat nationella skatteregler som är förenliga med den internationella skatterättens grundprinciper. Vidare har Sverige informerat kommissionen om Regeringsrättens dom av den 24 april 2008 i mål nr 6639-06 avseende uttagsbeskattning enligt de bestämmelser som kommissionen ifrågasatt. Regeringsrätten fann att de aktuella bestämmelserna stred mot etableringsfriheten i artikel 43 EG men ansåg att de kunde motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset. Däremot fann Regeringsrätten att syftet med bestämmelserna skulle kunna tillgodoses på ett mindre ingripande, och därmed mer proportionerligt sätt. Mot denna bakgrund har Sverige inlett en översyn av de aktuella bestämmelserna om uttagsbeskattning och återföring av periodiseringsfonder. Efter sedvanlig lagstiftningsprocess beräknas nödvändiga lagändringar kunna träda i kraft senast den 1 januari 2010.

5.3 Formella underrättelser

Kontrollen av traditionella egna medel (ärendenummer 2000/2185, jfr ärendenummer 2005/2168)

Kommissionen har angående den i Sverige utförda kontrollen av egna medel anfört att de svenska myndigheterna inte iakttar de tidsfrister för bokföring i efterhand som fastställs i artikel 220 i förordning (EEG) nr 2913/92 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (tullkodexen).

Sverige har i huvudsak svarat följande. Det svenska förfaringssättet vid bokföring i efterhand sker helt i enlighet med artikel 220.1 i tullkodexen. Debitering sker så snart tullbeloppet lagligen kan beräknas, vilket enligt Sveriges uppfattning är efter det att gäldenären beretts tillfälle att yttra sig över Tullverkets förslag till granskningsrapport och förslag till debitering. Kommissionen har valt att driva den principiella frågan om vid vilken tidpunkt bokföringsskyldigheten, och därmed ansvaret för att betala in medlen till gemenskapen inträder, i ett pilotmål mot Spanien (mål C-546/03). Sverige och Danmark har intervenerat i målet till stöd för Spanien.

I dom den 23 februari 2006 fastställde EG-domstolen att Spanien underlåtit att uppfylla sina skyldigheter att i rätt tid fastställa och bokföra tullskulder vid bokföring i efterhand.

Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte uppfyller sina förpliktelser enligt artiklarna 2, 6, 9, 10 och 11 i förordningarna (EEG) nr 1552/89 om genomförande av beslut 88/376/EEG, Euratom om systemet för gemenskapernas egna medel och 1150/2000 samt enligt artikel 220 i förordning (EEG) nr 2913/92 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen, eftersom berörda myndigheter inte fastställer och bokför belopp i egna medel omedelbart när det upptäcks att beloppet inte tidigare bokförts, eller att det bokförts på en lägre nivå än vad som följer av gällande bestämmelser, trots att myndigheten förfogar över de uppgifter som krävs för att fastställa både tullbeloppet och vem som är gäldenär.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Den principiella fråga som aktualiseras i ärendet är föremål för prövning i EG-domstolens mål C-546/03 (se ovan, ärendenummer 2000/2185). Sverige anser att en tullskuld inte lagligen kan fastställas om inte förfarandet uppfyller de grundläggande krav i fråga om handläggningen som följer av gemenskapsrätten. Beslutet måste grundas på ett godtagbart beslutsunderlag. Av främst den allmänna gemenskapsrättsliga principen om rätt till försvar framgår att så inte kan anses vara fallet om beslutsunderlaget består av uppgifter som den enskilde inte haft möjlighet att på ett ändamålsenligt sätt yttra sig över. Mot bakgrund av denna princip kan det inte stå i strid med medlemsstaternas skyldigheter vid tillämpning av artikel 220.1 i tullkodexen att ge parterna möjlighet att inom rimlig tid yttra sig över uppgifter som har tillförts ärendet av annan innan tullskulden bokförs. Innan ytterligare åtgärder vidtas bör utgången i mål C-546/03 avvaktas.

I dom den 23 februari 2006 i mål C-546/03 fastställde EG-domstolen att Spanien underlätit att uppfylla sina skyldigheter att i rätt tid fastställa och bokföra tullskulder vid bokföring i efterhand.

Sverige har informerat kommissionen om att Tullverket arbetar med att finna den bästa lösningen för att hanteringen av revisionsärendena, i ljuset av att det i förslaget till ny tullkodex finns en bestämmelse om ett kommuniceringsförfarande som i huvudsak motsvarar det nuvarande svenska förfarandet. Tullverket söker finna en tillfällig lösning fram till dess att den nya tullkodexen träder i kraft, som inte förutsätter alltför stora ändringar av systemen.

Beskattning av utdelning av utländska pensionsstiftelser (ärendenummer 2006/4107)

Kommissionen har anfört att Sverige har underlätit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 56 EG och motsvarande artiklar i EES-avtalet eftersom utdelningar och räntor som mottas av utländska pensionsstiftelser beskattas högre än utdelningar som mottas av svenska pensionsstiftelser.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Sverige har utgått från att underrättelsen endast gäller beskattning av utdelning eftersom Sverige inte tar ut någon kupongränta. Den faktiska beskattningen på utdelning som beskattas med avkastningsskatt motsvarar kupongskatt som tas ut på utdelning till en utländsk pensionsstiftelse, även om underlagen är olika. Det är således Sveriges uppfattning att utländska pensionsstiftelser inte missgynnas skattemässigt jämfört med svenska pensionsstiftelser. Under alla förhållanden anser Sverige att en eventuell skillnad i beskattningshänseende mellan svenska och utländska pensionsstiftelser är berättigad eftersom svenska och utländska pensionsstiftelser inte befinner sig i en jämförbar situation. Beskattning av stiftelserna uppfyller helt skilda syften. Det strider inte mot EG-rätten att vissa inhemska skatte-skyldigheter, såsom svenska pensionsstiftelser, av sociala skäl får lägre skatt, även om samma lättnad inte ges till motsvarande utländska skatte-skyldiga subjekt.

Kommissionen har i en kompletterande formell underrättelse vidhållit sin inställning. Även om den slutliga kupongskatten på utdelningar till utländska pensionsstiftelser kan vara begränsad i enlighet med svenska skatteavtal, utgör den ett hinder för och begränsar den fria rörligheten för kapital. Dessa begränsningar förefaller inte kunna motiveras av tvingande hänsyn av allmänintresse.

Sverige har i svar vidhållit sin inställning men önskar sammanträffa med kommissionen för att diskutera ärendet.

Internetpoker och pokerspel i lokaler (ärendenummer 2006/4160)

Kommissionen har anfört att Sverige har brutit i uppfyllandet av sina förpliktelser enligt artikel 49 EG genom att införa dels restriktioner för anordnande och främjande av Internetpokerspel som erbjuds av en godkänd tjänsteleverantör i en annan medlemsstat (särskilt vad gäller 9, 45 och 54 §§ lotterilagen (1994:1000)), dels restriktioner och diskriminerande brottsåtgärder för främjande av Internetpokerspel som erbjuds av en godkänd tjänsteleverantör i en annan medlemsstat (särskilt vad gäller 9, 38, 45 och 54 §§ lotterilagen (1994:1000)), och restriktioner och diskriminerande brottsåtgärder för främjande av pokerspel och turneringar som anordnas i lokaler med tillstånd i en annan medlemsstat (särskilt vad gäller 9, 38, 45 och 54 §§ lotterilagen (1994:1000)).

Sverige har i huvudsak svarat följande. Det går inte att särskilja anordnandet av en särskild spelform, i detta fall pokerspel, från den sammanhållna spel- och lotteripolitik som bedrivs i Sverige och som syftar till att upprätthålla sociala skyddshänsyn och förebygga kriminalitet. Den svenska lotterilagen är föremål för en översyn i syfte att uppnå en stärkt och moderniserad spelreglering (den s.k. Spelutredningen). Angående straffbestämmelserna bekräftar Sverige att 54 § lotterilagen endast avser straff för främjande av lotterier i Sverige som anordnas utom landet. Däremot finns straffbestämmelser för olagligt

anordnade lotterier inom Sverige i 16 kap. 14 § brottsbalken om dobbleri samt främjande och medverkan till dobbleri enligt 23 kap. 4 § brottsbalken. Frågan om straffbestämmelsernas effekter och tillämpning är för närvarande föremål för prövning i svensk domstol. En central fråga i Spelutredningen är att se över nuvarande sanktionsbestämmelser. Fysiska pokerturneringar i Sverige tillåts endast på de fyra kasinona. Enligt kasinolagen (1999:355) föreligger utöver åldersgräns och legitimationskrav även krav på registrering inklusive fotografi av besökare i syfte att förebygga och avslöja brott. Kasinolagen föreskriver även förbud mot kreditgivning och förbud för anställda att delta i kasinospel. Den förra regeringen beslutade i november 2006 att ge AB Svenska Spel tillstånd under drygt två år att anordna och förmedla Internetpoker eftersom dåvarande regeringen ansåg att det fanns anledning att kanalisera det växande intresset för pokerspel till ett kontrollerat alternativ med adekvata begränsningar. Tillståndet är förenat med särskilda villkor om bl.a. åldersgräns, att spelaren i förväg måste ange för hur stora belopp spelaren tänker spela och under hur lång tid samt hur mycket spelaren är beredd att förlora. Utöver dessa villkor har Lotteriinspektionen utfärdat villkor för bl.a. ålderskontroll. Från spelsajten finns direkta länkar till stödlinjen för spelberoende. Nätpokerutredningen (SOU 2008:36) presenterade sitt betänkande i april 2008. Marknadsföring av AB Svenska Spels nätpokertjänst får endast ske i tidningar och på Internet. Marknadsföring i medier som television och radio är inte tillåtet. Den återhållsamhet i form av utbud och erbjudanden som Svenska Spels nätpokertjänst inneburit har bidragit till förverkligandet av lotterilagens avsedda sociala skyddsfunktion. I Spelutredningens uppdrag ingår att överväga förutsättningar för en med restriktiv reglering kring befintliga aktörers marknadsföring.

Sverige bestrider inte att bestämmelserna i lotterilagen om anordnande och främjande av pokerspel medför vissa begränsningar av friheten att i Sverige tillhandahålla tjänster enligt artikel 49 EG. Begränsningarna är dock motiverade av tvingande skäl med hänsyn till allmänintresset, de bidrar till förverkligandet av lotterilagens avsedda syften att upprätthålla sociala skyddshänsyn och förebygga kriminalitet och går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa syften. Såväl vidtagna som pågående spelansvarsåtgärder och aktiviteter för att bekämpa den illegala spelverksamheten visar snarare på en i allra högsta grad systematisk och sammanhängande spelpolitik. Sverige har dock tagit fasta på att det finns anledning att se över spel- och lotteriregleringen och har för avsikt att fullfölja den påbörjade översynen.

Felaktigt genomförande av direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (ärendenummer 2006/4349)

Kommissionen har anfört att direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (det s.k. PSI-direktivet) har genomförts både felaktigt och ofullständigt av Sverige. Kommissionen gör gällande att Sverige, genom att underlåta att införa nya och anpassa befintliga bestämmelser samt genom att behålla förvaltnings- och

avtalspraxis som står i strid med direktivet, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 2

Sverige har i huvudsak svarat följande. De flesta av kommissionens anmärkningar gäller förhållandena beträffande det statliga personadressregistret (SPAR). Det exklusiva avtal som gäller mellan SPAR-nämnden och Infodata AB har sagts upp och Infodata AB:s exklusiva rätt till registret kommer därmed att upphöra vid snarast möjliga tidpunkt. Uppsägningen av avtalet innebär ett första steg för att bringa SPAR i överensstämmelse med PSI-direktivets krav. SPAR-nämnden har gett uttryck för att upphandlingen ska genomföras i enlighet med direktivets regler. Vidare framhåller Sverige att tillgång till offentlig information sedan lång tid tillbaka är en svensk hjärtefråga. Den rätt som tillkommer enskilda, företagare och organisationer att få tillgång till information som finns i den offentliga sektorn är grundlagsfäst. Även om det ursprungliga syftet med den omfattande tillgången till offentlig information är ett annat än att informationen ska kunna användas och utvecklas för kommersiella syften, har den stora tillgängligheten fört med sig en omfattande marknad för sådan information. Den marknad för information från den offentliga sektorn, vilket direktivet syftar till att skapa, finns alltså redan i Sverige. Samtidigt kan ytterligare åtgärder vidtas för att direktivets krav ska tydliggöras och få genomslag i förvaltningen. En förordning om villkor för vidareutnyttjande av information från statliga myndigheter kommer att utarbetas. Vidare pågår en utredning om översyn av den statliga förvaltningens uppgifter, vars arbetet ska redovisas senast den 15 december 2008. Senast samma dag planeras också att ett utredningsuppdrag angående vissa konkurrensfrågor på området för offentlig näringsverksamhet ska redovisa resultatet av sitt arbete.

Sverige har fortlöpande hållit kommissionen underrättad om ärendets utveckling och har tillställt kommissionen förordning (2008:31) om villkor vid vidareutnyttjande av information från statliga myndigheter (PSI-förordningen).

Kommissionen har i en kompletterande formell underrättelse vidhållit sin inställning. Kommissionen anför att de nationella införlivandeåtgärder som Sverige uppgivit genomför direktivet huvudsakligen rör frågor om öppenhet och tillgång till dokument samt avgiftsförfaranden och administrativa förfaranden. De behandlar inte uttryckligen frågan om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. Kommissionen påtalar framför allt brister vad gäller de normhierarkiska bestämmelserna i 3 § PSI-förordningen och 2 § avgiftsförordningen samt genomförandet av definitionen av offentliga myndigheter i artikel 2, rätten till överprövning av beslut om begäran om vidareutnyttjande i artikel 4, bestämmelser om tillgängligt format i artikel 5, avgiftsprinciperna i artikel 6, icke-diskrimineringen i artikel 10, förbudet mot exklusiva avtal i artikel 11 samt den allmänna principen om rätt till vidareutnyttjande i artikel 3. Kommissionen anser att de svenska införlivandeåtgärderna uppenbart brister i tydlighet, exakthet och obestridligt bindande verkan och att de inte garanterar att vare sig målen

eller de skyldigheter som fastställs i direktivet uppfylls på ett fullständigt sätt.

Sverige har svarat följande. Sverige avser vidta ytterligare genomförandeåtgärder för ett korrekt och fullständigt införlivande av direktivets bestämmelser i alla delar. De ytterligare genomförandeåtgärder som kan komma att vidtas för att på ett korrekt och fullständigt sätt införliva PSI-direktivet, kräver en omfattande utredning och noggranna överväganden för att bl.a. säkerställa att myndigheter i sin tillämpning av bestämmelser om vidareutnyttjande av information inte begränsar tillgången till allmänna handlingar i strid mot tryckfrihetsförordningen.

Regeringen har genom beslut den 4 december 2008 tillsatt en arbetsgrupp som ska utreda hur ett korrekt genomförande av PSI-direktivet kan säkerställas bl.a. genom nödvändig författningsreglering i särskild lag där bl.a. frågan om den kommunala sektorns skyldigheter på området kan regleras. Vidare krävs att en omfattande genomgång sker av nationella lagar, förordningar, föreskrifter, regleringsbrev och avtal i syfte att kontrollera att dessa är förenliga med direktivets bestämmelser. Arbetsgruppen ska i samråd med berörda departement i Regeringskansliet föreslå de ändringar i författningar och regleringsbrev m.m. som är nödvändiga för att direktivet fullständigt ska kunna införlivas. Avsikten är att arbetsgruppen ska utarbeta en promemoria med förslag till en ny lag och förslag till nödvändiga ändringar i befintliga författningar. Arbetsgruppen räknar med att kunna färdigställa promemorian till den 30 juni 2009. En proposition till riksdagen bedöms kunna överlämnas i mars 2010. En ny reglering kan träda i kraft senast den 1 juli 2010.

Beträffande SPAR gav regeringen i april 2008 Skatteverket i uppdrag att i samverkan med SPAR-nämnden utreda hur Skatteverket ska kunna överta huvudmannaskapet för Statens personadressregister, SPAR, från och med den 1 januari 2009. I samband med att uppdraget gavs avbröts den koncessionsupphandling av servicebyråer som SPAR-nämnden hade påbörjat i syfte att upphandla fyra byråer. I budgetpropositionen för 2009 angav regeringen sin avsikt att SPAR-nämnden ska avvecklas och att Skatteverket ska ta över myndighetsansvaret från och med den 1 januari 2009. Under hösten 2008 utarbetades en beredningspromemoria om Skatteverkets övertagande av SPAR som remitterades. Regeringen beslutade den 4 december 2008 att anta de föreslagna förordningsändringarna som träder i kraft den 1 januari 2009. Polismyndigheter, tullmyndigheter och andra myndigheter samt näringslivet är beroende av information från det nuvarande systemet för att kunna utföra sina myndighetsuppgifter respektive bedriva sin affärsverksamhet. Av denna anledning måste en övergångslösning gälla för att inte dessa viktiga verksamheter avsevärt ska störas genom ett avbräck i informationsflödet från SPAR. Planen är att den nya modellen ska vara i fullt bruk vid halvårsskiftet 2010.

Kommissionen har gjort gällande att Sverige har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt artiklarna 2 och 9 i rådets direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet) genom att låta leveranser av varor och tillhandahållande av tjänster mot ersättning som görs inom Sveriges territorium av ideella föreningar och registrerade trossamfund falla utanför tillämpningsområdet för mervärdesskatt, även när dessa bedriver ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 9 i direktivet. Detta innebär att leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster mot ersättning som görs inom Sveriges territorium av sådana föreningar och trossamfund inte blir föremål för mervärdesskatt trots att de borde anses som beskattningsbara personer som agerar i denna egenskap.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Kommissionen hänvisar i sin skrivelse till Mervärdesskatteutredningen (SOU 2002:74). Sedan 2002 har det skett en utveckling i rättspraxis avseende skattefriheten för ideella föreningar och registrerade trossamfund i direktivkonform riktning, vilken man även måste ta hänsyn till. I ett flertal mål i svenska domstolar har yrkanden om skattefrihet avseende inkomstskatt och mervärdesskatt underkänts med hänvisning till de kriterier som ska vara uppfyllda avseende finansieringen av verksamheten som framgår av skattefrihetsreglerna i 7 kap. 7 § IL och 4 kap. 8 § ML (t.ex. bedömningen av skatteplikten för idrottsklubbers erhållna ersättningar för TV-rättigheter m.m. i domar i december 2007 från Kammarrätten i Stockholm). Även Regeringsrätten har gjort en direktivkonform tolkning i den så kallade Degerforsdomen (RÅ 2007 ref. 57) där rätten slog fast att en ideell förening skulle anses som näringsidkare enligt 4 kap. 8 § ML. Ideella föreningar och registrerade trossamfund är till stor del beroende av icke skattepliktiga bidrag och bedriven näringsverksamhet lämnar ofta obetydliga överskott samtidigt som näringsverksamheten i många fall är svår att skilja från den ideella verksamheten. I statsfinansiellt hänseende skulle därför en skyldighet att betala mervärdesskatt för föreningslivet troligen inte generera några skatteintäkter men förorsaka betydande administrativa kostnader för föreningslivet och det allmänna. Det är också den svenska regeringens bestämda uppfattning att allmännyttig verksamhet ska ha goda villkor i ekonomiskt hänseende. Det är emellertid också regeringens mening att villkoren för allmännyttig verksamhet inte bör få störa konkurrensen med näringslivet på ett otillbörligt vis. Den svenska regeringen avser att se över den utformning som de svenska reglerna om ideella föreningar och registrerade trossamfund har i 4 kap. 8 § ML i förhållande till artikel 2 och 9 i mervärdesskattedirektivet. Om en sådan analys visar att de svenska reglerna bör anpassas så att de överensstämmer bättre med EG-rätten, ska en sådan ändring av regelverket göras. Denna översyn är planerad att påbörjas under oktober 2008.

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2006/112/EG, har brutit mot direktivet.

Sverige har svarat att någon materiell lagändring för genomförandet av direktivet inte krävs. Dock har hänvisningarna i mervärdesskattelagen (1994:200) ändrats genom SFS 2007:1376.

Begreppet ”yrkesmässig verksamhet” i mervärdesskattelagen (ärendenummer 2008/2002)

Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artikel 9.1 i rådets direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet), eftersom Sverige för mervärdesskatteändamål definierar ekonomisk verksamhet (”yrkesmässig verksamhet”) som verksamhet som betraktas som näringsverksamhet enligt den nationella inkomstskattelagen. Detta innebär att Sverige kopplar definitionen av ett gemenskapsrättsligt begrepp till icke-harmoniserad nationell lagstiftning och i praktiken tillämpar kriterier för att en verksamhet ska betraktas som ”yrkesmässig” som inte helt överensstämmer med kriterierna enligt mervärdesskattedirektivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Sverige ifrågasätter inte att begreppen ”ekonomisk verksamhet” och ”beskattningsbar person” är gemenskapsrättsliga begrepp som ska tolkas lika i alla medlemsstater. Vid genomförandet av mervärdesskattedirektivets syfte och resultat beslöt Sverige att använda sig av i svensk skatterätt väl kända och etablerade lagstiftningsmetoder och begrepp. Sverige har förståelse för kommissionens farhågor att skillnaden i ordalydelse mellan begreppet ”ekonomisk verksamhet” i mervärdesskattedirektivet och begreppet ”yrkesmässig verksamhet” i den svenska mervärdesskattelagen skulle kunna leda till att det gemenskapsrättsliga begreppet ”ekonomisk verksamhet” inte tolkas enhetligt i alla medlemsstater. I praktiken har risken för en sådan diskrepans undanröjts sedan flera år tillbaka genom att svenska domstolar och myndigheter har gjort en direktivkonform tolkning av begreppet ”yrkesmässig verksamhet”. Denna utveckling i rättspraxis bör beaktas. Det materiella resultatet överensstämmer i övervägande antal fall med syftet och ändamålet i mervärdesskattedirektivet, dvs. att begreppet ekonomisk verksamhet har en vid innebörd och ger ett vitt tillämpningsområde för mervärdesskatten, liksom det svenska begreppet yrkesmässig verksamhet genom den tolkning och tillämpning som sker i Sverige i ljuset av EG-rätten. En tillämpning av direktivet med direkt effekt för den enskilde kan dock endast göras om en sådan tillämpning är till fördel för den enskilde. För det fall en tillämpning av direktivet är till nackdel för den enskilde måste den svenska lagen följas. Sverige är därför beredd att se över den utformning av de svenska reglerna om yrkesmässig verksamhet i 4 kap. 1 § ML i

förhållande till artikel 9 i mervärdesskattedirektivet och efter behov genomföra de anpassningar som är nödvändiga för att de svenska bestämmelserna ska överensstämma bättre med EG-rätten. Detta bör, liksom Mervärdesskatteutredningen påpekar i SOU 2002:74, råda bot på bristerna i förutsebarhet och andra svårigheter som kommissionen anser finns för både dem som ska tillämpa ML och dem som lagen tillämpas på.

Utomlands bosatta artister och idrottsmän (ärendenummer 2008/2117)

Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 49 och 50 EG samt artiklarna 36 och 37 i EES-avtalet genom att upprätta och bibehålla bestämmelser som kan innebära att artister och idrottsmän bosatta i andra medlemsstater i EU eller andra EES-stater beskattas högre än artister och idrottsmän som är bosatta i Sverige.

Sverige har i svar medgett att det kan finnas en minimal risk för att utomlands bosatta artister och idrottsmän beskattas hårdare än om de varit bosatta i Sverige. Sverige har därför inlett en lagändringsprocess för att göra det möjligt för utomlands bosatta artister och idrottsmän att begära att beskattning ska ske enligt de regler som gäller för i Sverige bosatta artister och idrottsmän. De nya bestämmelserna förväntas kunna träda i kraft den 1 juli 2009.

Mervärdesskattegrupper – finansiella tjänster och försäkringstjänster (ärendenummer 2008/2144)

Kommissionen har gjort gällande att de svenska bestämmelserna, att ordningen för mervärdesskattegrupper är begränsad till tillhandahållare av finansiella tjänster och försäkringstjänster, strider mot artikel 11 i rådets direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet).

Sverige har i huvudsak svarat följande. De svenska bestämmelserna i 6a kap. 2 § mervärdesskattelagen (1994:200, ML) innebär att gruppregistrering huvudsakligen är möjlig för företag inom den finansiella sektorn. Bakgrunden till avgränsningen är att det är fråga om en extraordinär åtgärd inom mervärdesskattesystemet och att det endast ansetts lämpligt att införa rätt till gruppregistrering inom den sektor där förhållandena är sådana att det är särskilt angeläget. Det kan uppkomma betydande problem med skatteundandraganden vid tillämpning av gruppregistrering. Möjligheten till gruppregistrering har ansetts särskilt angelägen inom den finansiella sektorn i Sverige eftersom företagen inom denna sektor ofta har verksamheten uppdelad på flera olika juridiska personer. Uppdelningen beror bl.a. på ekonomiska, strategiska och affärsmässiga faktorer, men också på legala krav som innebär att finansiella företag i princip är förhindrade att driva annan verksamhet än finansiell sådan samt att olika finansiella verksamheter endast får bedrivas i separata bolag. Eftersom gruppinternas omsättningar före-

kommer i stor utsträckning och de finansiella företagen bedriver verksamhet som är undantagen skatteplikt blir mervärdesskatteeffekterna av de grupperna omsättningarna särskilt betungande inom den finansiella sektorn. I vissa fall hade därför, innan bestämmelserna infördes, administrativa åtgärder vidtagits endast av mervärdesskatteskal, bl.a. kunde en person vara anställd i flera företag för att företagen skulle kunna undvika att debitera varandra för utförda tjänster. Det kan konstateras att artikel 11 i mervärdesskattedirektivet är en fakultativ bestämmelse som endast ger medlemsstaterna en möjlighet att införa regler om gruppregistrering. Bestämmelsen tillåter således olika regler i olika medlemsstater. Bestämmelsens ordalydelse utesluter vidare inte att en medlemsstat endast inför en rätt till gruppregistrering inom vissa sektorer.

Sverige delar inte kommissionens uppfattning att principen om skatteneutralitet hindrar en medlemsstat att avgränsa tillämpningsområdet för gruppregistreringsreglerna till en viss sektor med motiveringen att det ska råda en fullständig eller generell neutralitet inom det gemensamma mervärdesskattesystemet. Olika regler inom mervärdesskattesystemet har accepterats där vissa verksamheter är undantagna skatteplikt och olika skattesatser tillåtna. Rätten till gruppregistrering är dessutom i sig en åtgärd som påverkar konkurrensneutraliteten mellan företag inom en grupp och fristående företag. Det har inte heller framkommit skäl att anse att en konkurrensnedvridning har uppkommit till följd av att gruppregistrering endast är möjlig för företag inom den finansiella sektorn. Sverige anser att den svenska lagstiftningen angående mervärdesskattegrupper varken strider mot mervärdesskattedirektivet eller mot principen om skatteneutralitet inom det gemensamma mervärdesskattesystemet.

*Utagsbeskattning för andelsägare som flyttar utomlands
(ärendenummer 2008/2162)*

Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 12, 18, 39 och 56 EG genom att orealiserade kapitalvinster endast beskattas när en andelsägare flyttar utomlands, medan en andelsägare som stannar i Sverige inte berörs direkt i skattehänseende utan beskattas först när denne säljer sina andelar. Kommissionen anser också att den berörda lagstiftningen sannolikt avskräcker fysiska andelsägare från att börja arbeta i andra medlemsstater eller flytta till andra medlemsstater, eftersom det medför en beskattning av andelar som erhållits genom andelsbyte. Sådan beskattning kan undvikas om denne fortsätter att arbeta och bo i Sverige. Även den fria rörligheten av kapital kan hindras genom att andelsägare som flyttar utomlands avskräcks från att behålla andelar när de flyttar från Sverige till ett annat land eller till och med från att delta i andelsbyte, om det finns en möjlighet att de senare kommer att byta hemvist. Kommissionen anser att den svenska lagstiftningen går utöver vad som är nödvändigt för att skydda bl.a. borgenärs, minoritetsägares och skattemyndigheters rättigheter. För att kunna åberopa undantag från den fria rörligheten med

hänsyn till skattesystemets inre sammanhang krävs att det föreligger ett direkt samband mellan den aktuella skattefördelen och den kompensation i form av ett visst skatteuttag som svarar mot denna fördel. Det går inte att grunda en allmän presumtion om skatteplanering eller skatteflykt på den omständigheten att en fysisk persons hemvist har flyttats till en annan medlemsstat. Syftet att förhindra andelsägare att flytta sin skatterättsliga hemvist enbart för att slippa beskattas för senare värdeökningar i Sverige kan uppnås genom mindre tvingande metoder som begränsar etableringsfriheten i mindre utsträckning. De svenska bestämmelserna kan därför inte anses motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Regeringsrätten har i dom den 24 april 2008 (mål nr 7928-06) funnit att avskattning inte ska ske om en skattskyldig som fått uppskov enligt de regler som gällde 2001 upphör att vara bosatt i Sverige. Regeringsrätten fann att en bestämmelsen om beskattning av uppskovsbeloppet vid utflyttning står i strid med artiklarna 39 och 43 EG, att bestämmelsen i och för sig kan motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset men att syftet med bestämmelsen kan tillgodoses på ett mindre ingripande, och därmed mer proportionerligt sätt. Redan tidigare har Skatteverket i ett ställningstagande den 14 oktober 2005 (dnr 131 532464-05/111) ansett att uppskovsbeloppet respektive vinst inte ska beskattas vid utflyttning till ett annat EU- eller EES-land, om en fysisk person fått uppskov med beskattning enligt tidigare gällande regler eller om beskattningen skjutits fram vid ett andelsbyte. Skatteverkets ställningstagande har medfört att det sedan den 14 oktober 2005 inte sker någon beskattning vid utflyttning till en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Sverige har för avsikt att så snart som möjligt ändra de svenska reglerna så att de inte strider mot EG-fördragets regler om fri rörlighet. Det har därför påbörjats ett arbete inom Regeringskansliet i syfte att utarbeta nya regler. Ny lagstiftning kommer att gälla från beskattningsåret 2010.

6 UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

6.1 Mål i EG-domstolen

Försenat genomförande av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer (ärendenummer 2007/1179, mål C-548/08)

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige ska ge in ett svaromål senast den 26 februari 2009.

6.2 Motiverade yttranden

6.3 Formella underrättelser

7 JORDBRUKSDEPARTEMENTET

7.1 Mål i EG-domstolen

7.2 Motiverade yttranden

7.3 Formella underrättelser

Hästävlingar (ärendenummer 2002/5121)

Kommissionen har anfört att Sverige inte iakttar bestämmelserna i direktiv 90/428/EEG om handel med hästdjur som är avsedda för tävlingar och om villkor för deltagande i tävlingar. De svenska bestämmelserna hindrar hingstar som inte är inskrivna i huvudavsnittet i den svenska stamboken från att tävla i Sverige.

Sverige har anfört att artikel 4.2 a i direktivet medger undantag för ”tävlingar endast för hästdjur som är registrerade i en särskild stambok och som har till syfte att förbättra rasen,...” och har förklarat att det är denna undantagsbestämmelse som har utnyttjats.

Kommissionen har i en kompletterande formell underrättelse anfört att överträdelseärendet numera omfattar flera klagomål med bredare räckvidd, som har det gemensamt att de rör varmblodiga travare och regler utfärdade av Svenska Travsportens Centralförbund (STC) i dess egenskap av stamboksförare för svenska varmblodiga travare och dess egenskap av organisatör av tävlingar för varmblodiga travare i Sverige. Mot denna bakgrund anser kommissionen att tillämpningen av rådets direktiv 90/427/EEG om avelsmässiga och genealogiska villkor för handeln med hästdjur inom gemenskapen, det tidigare åberopade direktivet 90/428/EEG samt kommissionens beslut 96/78/EG om fastställande av kriterier för införande och registrering av hästdjur i stamböcker för avelsändamål särskilt bör uppmärksammas. Enligt kommissionen har Sverige underlåtit att fullgöra sina gemenskaps-

rättsliga skyldigheter vad gäller villkoren för införande i STC:s stambok samt starträtt i tävlingar som organiseras av STC.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 2

Sverige har i huvudsak svarat följande. STC genomför nu en övergripande översyn av sina stamboksbestämmelser. Stamboken kommer bl.a. att delas upp i ett huvudavsnitt och ett kompletterande avsnitt. Hästar som ursprungligen har stambokförts i en annan stambok kommer att föras till det kompletterande avsnittet. Jordbruksverket kommer att tillse att STC säkerställer att det inte kommer att ha någon betydelse för avkommans placering i stamboken i vilket land betäckningen av stoet eller avelsvärderingen av hingsten har ägt rum. Vad gäller frågan om erkännande av andra stambokförande föreningars avelsvärdering anser Sverige sammanfattningsvis att det är den egna rasens regler som utgör "måttstocken" vid en bedömning av en hästs förtjänster. Det kan således inte krävas att föreningar som har öppna stamböcker ska acceptera de avelsvärderingar som görs enligt andra stamböckers regler, även om de erkänner att hästar som är stambokförda i en annan stambok potentiellt sett kan utgöra avelsmaterial för den egna rasen. En annan sak är dock att en förening, som anser att en annan stamboks avelsvärdering motsvarar den egna värderingen, kan välja att acceptera en sådan förenings avelsvärdering. Som en följd av STC:s nya bestämmelser om indelning i stamboken kommer även rätten att starta i tävlingar att förändras. Sverige framhåller dock att undantagsbestämmelsen i artikel 4.2 a i direktiv 90/428/EEG måste kunna tolkas på så sätt att en stambokförande förening kan reservera tävlingar för vissa delar av stamboken för att inom dessa delar kunna välja ut de hästar som är allra bäst lämpade för avel. Avsikten är att STC:s nya bestämmelser ska kunna träda i kraft den 1 januari 2009. Sverige föreslår också ett möte med kommissionens tjänstemän för att närmare redogöra för STC:s nya bestämmelser och för att diskutera en lösning av frågorna.

Kontroll och övervakning av fiskeverksamhet (ärendenummer 2004/2270)

Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte har infört ett effektivt kontrollsystem för fiskeriverksamhet i enligt artiklarna 1.2, 2.1 och artikel 31 i förordning (EG) nr 2847/93 om införande av kontrollsystem för den gemensamma fiskeripolitiken. De skyldigheter som avses gäller åtgärder som rör förvaltningen av torskfisket i Östersjön, Kattegatt, Skagerrak och Nordsjön, övervakningen av landning av fisk för industrifiske och uppföljning av överträdelser av den gemensamma fiskeripolitiken.

Sverige har i huvudsak svarat följande. När det gäller återhämningsplanen för torsk i Kattegatt, Skagerrak och Nordsjön är det riktigt att systemet med förhandsanmälningar för landningar av mer än ett ton torsk i ett inledande skede efter att reglerna trätt i kraft inte fungerade fullt ut. Förhållandena har dock förbättrats. Det har även förekommit att anmälningar av vilka typer av fiskeredskap som befälhavare avser att använda har inkommit för sent. Anledningen till detta var bl.a. att det

nationella genomförandet av de gemenskapsrättsliga reglerna var försenat. Uppföljningen har dock varit sådan att det inte förelegat någon risk för överutnyttjande. Detta är anledningen till att de svenska myndigheterna inte förbjöd fartyg att fiska i de aktuella områdena trots att de inte har gjort någon anmälan. När det gäller överträdelser av toleransmarginalen vid uppskattningen av de kvantiteter torsk som behålls ombord vid fiske i Östersjön, pågår alltjämt uppföljningen av dessa ärenden. När det gäller övervakningen av landningen av fisk för industri-fiske har Sverige efterfrågat förtydliganden från kommissionen avseende vissa delar av den kritik som riktats mot Sverige. Vad gäller det svenska provtagningssystemet, så ska provtagning i Östersjön ske på det sätt som gemenskapen föreskrivit i Västerhavet och provtagning sker regelbundet. Beträffande uppföljningen av överträdelser av den gemensamma fiskeripolitiken så bör det beaktas att den svenska ordningen för att beivra överträdelse är straffrättslig. Det innebär att det tar tid innan ärenden syns i rapporteringen till kommissionen. Det föreligger förslag till ändringar i det svenska sanktionssystemet för att möjliggöra en snabbare handläggning.

Kommissionen har begärt kompletterande information om det svenska systemet för uppföljning av överträdelser och vilka påföljder som är tillämpliga.

Sverige har redogjort för hur det nuvarande systemet för uppföljning av överträdelser fungerar och upplyst om avsikten att tillsätta två nya utredare för att dels utreda Kustbevakningens möjlighet att bedriva förundersökningar, dels göra en översyn av fiskelagens straffbestämmelser.

De nya sanktionsbestämmelserna i fiskelagen (1993:787) trädde i kraft den 1 juli 2008 med bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om sanktionsavgifter. Sanktionsavgifter infördes genom ändringar i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen, vilka trädde i kraft den 1 augusti 2008. Lagändringen innebär vidare en möjlighet att återkalla yrkesfiskelicens och fartygstillstånd interimistiskt när någon misstänks för brott mot fiskelagen.

Utredningen om Kustbevakningens rättsliga befogenheter överlämnade sitt betänkande till regeringen den 30 maj 2008 (SOU 2008:55). Fiskelagsutredningen har i tilläggsdirektiv fått förlängd utredningstid till och med den 31 mars 2009.

Försenat genomförande av direktiv 2006/141/EG om modersmjölkersättning och tillskottsnäring och om ändring av direktiv 1999/21/EG (ärendenummer 2008/0216)

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2006/141/EG, har brutit mot direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Kommissionen har underrättats om att direktivet delvis har genomförts i svensk rätt genom Livsmedelverkets föreskrifter LIVSFS 2008:2 och LIVSFS 2008:3 samt, vad gäller bestämmelserna i direktivet som avser hälso- och sjukvårdspersonal m.fl., genom Socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 1983:21. Beträffande marknadsföring av modersmjölkersättning och tillskottsnäring finns regler i marknadsföringslagen (1995:450). Regeringen har i proposition 2007/08:115 föreslagit att den nuvarande marknadsföringslagen ska ersättas av en ny lag. En motsvarighet till den nu gällande generalklausulen kommer att finnas i den nya lagen, som även behåller begreppet god marknadsföringssed. Socialstyrelsen utarbetar därutöver nya föreskrifter för genomförande av vissa delar av artikel 15 i direktivet.

Den nya marknadsföringslagen trädde i kraft den 1 juli 2008. Socialstyrelsens föreskrifter avses träda i kraft den 1 januari 2009.

Försenat genomförande av direktiv 2006/88/EG om djurhälsokrav för djur och produkter från vattenbruk och om förebyggande och bekämpning av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur (ärendenummer 2008/0605)

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktivet, har brutit mot direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Direktivet är fullständigt genomfört i svensk rätt genom Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:25) om djurhälsokrav för djur och produkter från vattenbruk och om förebyggande av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur. Föreskrifterna trädde i kraft den 1 augusti 2008 i enlighet med vad som anges i direktivet.

Sverige har kompletterat ärendet med följande. När den formella underrättelsen besvarades var regeringen övertygad om att direktivet var fullständigt genomfört i svensk rätt. När kommissionen skulle underrättas om genomförande visade det sig dock att artiklarna 4.2, 8.2 och 19.1 samt bilaga II del II i direktivet inte har genomförts eller endast har genomförts partiellt. Liksom övriga bestämmelser i direktivet kommer de återstående bestämmelserna att genomföras genom att behörig myndighet utfärdar föreskrifter. Arbetet med detta har påbörjats och målsättningen är att direktivet ska vara fullständigt genomfört senast den 1 april 2009.

8.1 Mål i EG-domstolen

Underlåtenhet att uppfylla de skyldigheter som följer av artikel 10 EG och artikel 300.1 EG (ärendenummer 2005/2405, mål C-246/07)

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige, genom att ensamt föreslå att ämnet perflouroktansulfonat (PFOS) ska läggas till i bilaga A till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar, inte har uppfyllt sina skyldigheter till lojalt samarbete enligt artikel 10 EG och artikel 300.1 EG.

Sverige har bestritt talan och anfört följande. Såväl medlemsstaterna som EG har haft behörighet att föreslå PFOS till konventionen. Samarbetskyldigheten enligt artikel 10 EG innebär enligt domstolens praxis, om än inte en skyldighet att avstå från att handla, åtminstone en skyldighet att nära samarbeta med gemenskapsinstitutionerna för att underlätta fullgörandet av gemenskapens uppgifter och säkerställa enhetlighet och konsekvens i gemenskapens internationella agerande och internationella representation. Mot denna bakgrund åligger det medlemsstaterna, som ett led i detta samarbete, att informera och samråda med gemenskapen i samband med att de agerar inom ramen för ett blandat avtal och göra sitt bästa för att uppnå enhetlighet i gemenskapens agerande. Sverige har fullgjort dessa skyldigheter vid nomineringen av PFOS till konventionen. Omständigheterna i förevarande fall har dock inte varit sådana att det dessutom krävs att Sverige måste avstå från att på egen hand nominera PFOS till konventionen.

Danmark, Finland, Förenade kungariket och Nederländerna har intervenerat till stöd för Sverige.

Rening av avloppsvatten (ärendenummer 2002/2130, mål C-438/07)

Kommissionen har yrkat fastställelse av att Sverige har brutit mot artiklarna 5.2, 5.3 och 5.5 i direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Underlåtelserna består i att Sverige inte senast den 31 december 1998 har ordnat så att samtliga utsläpp från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse med över 10 000 pe som släpps ut direkt i känsliga områden eller deras avrinningsområden uppfyller de tillämpliga kraven i bilaga 1 till direktivet. Enligt kommissionen finns det vetenskapliga bevis för att fosfor och kväve är huvudorsakerna bakom Östersjöns eutrofiering, att fosfor- och kväveutsläpp i kustvatten sprids till andra delar av Östersjön och att sådana utsläpp i inlandsvatten som ligger i Östersjöns avrinningsområde bidrar till dess eutrofiering. Kommissionen har mot denna bakgrund gjort gällande att direktiv 91/271/EEG kräver att det införs en allmän

kväverening vid alla reningsverk för avloppsvatten från tätorter med mer än 10 000 pe som släpps ut direkt i de känsliga områdena eller i deras avrinningsområden.

Skr. 2008/09:85

Bilaga 2

Sverige har för det första vitsordat att 37 av de sammanlagt 141 aktuella reningsverken inte uppfyller tillämpliga krav på kväverening enligt bilaga 1 till direktiv 91/271/EG och att Sverige därför inte har någon anledning att bestrida kommissionens talan såvitt avser dessa. För det andra har Sverige anfört att 68 reningsverk är utrustade med särskild teknik för kväverening samt uppfyller utsläppskraven enligt bilaga 1 till direktiv 91/271/EG och att kommissionens talan således saknar grund i den delen. Vad beträffar resterande 36 reningsverk har Sverige för det tredje vitsordat att det inte har införts särskild teknik för kväverening men att direktivet enligt Sveriges uppfattning inte kräver detta. Det följer nämligen inte någon allmän skyldighet av direktiv 91/271/EEG att införa särskild teknik för kväverening vid samtliga reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse med mer än 10 000 pe. Tvärtom föreskriver direktivet att medlemsstaterna utifrån de lokala förhållandena ska bedöma vilket eller vilka näringsämnen – fosfor och/eller kväve – som bidrar till eutrofiering och i enlighet med denna bedömning vidta mer långtgående reningsåtgärder. För sju av reningsverken vilka, ligger i inlandet och släpper ut avloppsvatten i samma avrinningsområden som kustvattnen från norska gränsen till och med Norrtälje kommun, gäller att de på grund av omfattande naturlig kväveretention inte bedöms behöva någon särskild utrustning för kväverening. Vid övriga 29 reningsverk, vars utsläpp sker i vatten norr om Norrtälje kommun, gäller att det inte finns något behov av särskild kväverening eftersom utsläppen sker i vatten som har bedömts som känsligt för enbart fosfor. Således bidrar inte utsläppen från något av dessa 36 reningsverk till eutrofieringen av de känsliga områdena.

Finland har intervenerat till stöd för Sverige.

8.2 Motiverade yttranden

8.3 Formella underrättelser

Uteslutande av vattenområden från badvattendirektivets tillämpningsområde (ärendenummer 2006/2160)

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att utan förklaring utesluta 358 insjövatten och 161 kustvatten från tillämpningsområdet för direktiv 76/160/EEG om kvaliteten på badvatten, har brutit mot bestämmelserna i artiklarna 4.1, 6.1 och 13 i direktivet.

Sverige har svarat att 165 av de 519 badvatten som den formella underrättelsen avser är registrerade som EU-bad på vilka direktivets bestämmelser tillämpas i Sverige. Beträffande 5 vatten är det ännu oklart om direktivets bestämmelser är tillämpliga och berörda kommuner har uppmanats att vidta nödvändiga åtgärder. Övriga vatten som avses i den formella underrättelsen torde inte omfattas av direktivet. Registreringen av dessa har visat sig felaktig eftersom de utnyttjas av ett alltför litet antal badande för att omfattas av direktivet. Beträffande 32 fall har Sverige sedan tidigare lämnat en förklaring till kommissionen.

Genom en ny förordning, badvattenförordningen (2008:218), och förordningen (2008:219) om ändringar i förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön genomförs badvattendirektivet i svensk rätt. Ändringarna trädde i kraft den 24 maj 2008.

Felaktigt genomförande av direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område samt klagomål angående implementeringen av direktivet (ärendenummer 2007/2239 och 2006/4643)

Kommissionen har anfört att Sverige inte fullständigt, eller på ett felaktigt sätt, har införlivat ett antal artiklar i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG. Kommissionen hänvisar även till ett inkommet klagomål (ärendenummer 2006/4643) om Sveriges sätt att implementera direktivet när det gäller begreppet vattentjänster. Kommissionen anser att definitionen av vattentjänster i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster är för begränsad.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Direktiv 2000/60/EG är ett s.k. ramdirektiv. Enligt ingressen, punkten 18, kräver gemenskapens vattenpolitik en klar och tydlig, effektiv och enhetlig rättslig ram. Denna ram har införlivats i svensk rätt genom ändringar i miljöbalken (MB) och i det system av kompletterande författningar med mer detaljerade och tekniska bestämmelser, som MB lägger grunden för. Direktivets syften täcks av MB och de författningar som har meddelats med stöd av balken, liksom de författningar som har en nära anknytning till balken. Sverige har, artikel för artikel, redovisat och närmare kommenterat kommissionens påståenden om bristande genomförande av direktivet. De ytterligare ändringar i svensk lagstiftning som planeras i anledning av direktivet beräknas träda i kraft den 1 oktober 2008.

Felaktigt genomförande av direktiv 2002/95/EG om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter (ärendenummer 2007/2354)

Kommissionen har anfört att Sverige inte har införlivat artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/95/EG och att artikel 3 i samma direktiv införlivats på ett felaktigt sätt.

Sverige har bestritt ett felaktigt genomförande av direktivet och anfört att de avvikelser som kommissionen har påtalat i vissa bestämmelser kompenseras genom den lagstiftningsteknik som har använts eller genom generella principer för den svenska rättstillämpningen.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 2

Felaktigt genomförande av direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (ärendenummer 2007/2398)

Kommissionen har anfört att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 2–11 och 17 i, och bilagorna II och III, till direktiv 2002/96/EG.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Vad gäller tillämpningsområdet (artikel 2) kräver artikel 2.2 i direktivet ingen särskild genomförandeåtgärd eftersom en eventuell normkonflikt får sin lösning genom 1 kap. 3 § miljöbalken samt de generella principerna för rättstillämpningen i Sverige. Beträffande de definitioner (artikel 3) som kommissionen pekat på uppfyller Sverige sina skyldigheter med undantag för ”behandling” (artikel 3h) där genomförandet inte skett på ett sätt som omfattar fragmentering. I fråga om utformning av produkter (artikel 4) anser Sverige att bestämmelserna genomförts med tillräcklig detaljeringsgrad. Även beträffande separat insamling (artikel 5) och behandling (artikel 6) anser Sverige att direktivets skyldigheter uppfylls. Vad gäller återvinning (artikel 7) har kommissionen bl.a. pekat på att det i svensk författningstext saknas en motsvarighet till kravet i artikel 7.3 på att det register som ska föras även ska omfatta information om komponenter, material och ämnen. Sverige avser att vidta kompletterande åtgärder så att svensk författning stämmer bättre överens med direktivet. Beträffande finansiering av hanteringen av avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter från privathushåll (artikel 8) har Sverige utförligt förklarat hur genomförandet har skett i svensk rätt för att på så sätt undanröja de oklarheter som kommissionen anser föreligger angående det svenska genomförandet. Kommissionen har bl.a. ansett att det är oklart om begreppet ”ta hand om” omfattar finansiering. Sverige anser att det klart framgår att så är fallet eftersom det i svensk rätt föreskrivs att omhändertagandet ska ske utan möjlighet att begära ersättning. I fråga om finansiering avseende avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter från andra användare än privathushåll (artikel 9) hänvisar Sverige till vad den anfört om begreppet ”ta hand om” under artikel 8. Vad gäller information till användarna (artikel 10) avser Sverige att göra nödvändiga författningsändringar för att fullt ut genomföra artikel 10.3 i direktivet. Beträffande information till behandlingsanläggningarna (artikel 11) anser Sverige att kravet i svensk författning på att producenterna ska göra informationen tillgänglig rimligen innebär att producenterna måste använda sig av handböcker eller elektronisk media. Härigenom är direktivet genomfört i denna del. Vad gäller selektiv behandling av material och komponenter i avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter i enlighet med artikel 6.1 (Bilaga II) konstaterar Sverige att

direktivet endast innehåller en påminnelse om att en EG-förordning är tillämplig. Eftersom denna förordning är direkt tillämplig i svensk rätt är det inte nödvändigt att införa påminnelsen i det svenska regelverket. I fråga om tekniska krav i enlighet med artikel 6.3 (Bilaga III) anser kommissionen att den svenska lagstiftningen inte tillförsäkrar att samma krav ställs på anläggningar som endast förvarar elektriska och elektroniska produkter som anläggningar som behandlar sådana produkter. Sverige avser att ändra den svenska lagstiftningen på det sätt som kommissionen förespråkar. I samtliga fall där ändringar förutses beräknas dessa kunna antas senast vid årsskiftet 2008/09.

Felaktigt genomförandet av direktiv 2001/80/EG om begränsning av utsläpp till luften av vissa föroreningar från stora förbränningsanläggningar (ärendenummer 2008/2080)

Kommissionen har gjort gällande att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt bilaga VIII.B till Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/80/EG genom att inte senast den 31 december 2007 ha överlämnat årlig information om utsläpp från varje större förbränningsanläggning som inte är ett raffinaderi och därigenom inte heller lämnat en fullständig sammanfattning av resultaten av denna inventering.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Till följd av en missuppfattning av kommissionens skrivelse i oktober 2007 uppmärksammade Sverige först genom kommissionens skrivelse i februari 2008 kommissionens begäran om årliga uppgifter för varje enskild anläggning. Sverige påbörjade därefter omedelbart arbetet med att sammanställa efterfrågade uppgifter. Arbetet är prioriterat och bedrivs så snabbt som möjligt. Eftersom informationen är spridd på ett stort antal myndigheter, 311 stycken, är det inte möjligt att samla in och sammanställa samtliga uppgifter innan årsskiftet 2008/09. Sverige beklagar att man inte redan i oktober 2007 uppfattade kommissionens begäran om uppgifterna. De efterfrågade uppgifterna kommer att överlämnas till kommissionen senast den 31 december 2008.

Felaktigt genomförande av direktivet 2000/53/EG om uttjänata fordon (ärendenummer 2008/2302)

Kommissionen har anfört att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 och 10 samt enligt bilaga I till direktiv 2000/53/EG.

Sverige ska besvara den formella underrättelsen senast den 2 februari 2009.

9.1 Mål i EG-domstolen

”Open skies” (ärendenummer 1995/2089, mål C-468/98)

I dom den 5 november 2002 fastställde EG-domstolen att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 5 (nu artikel 10 EG) och 52 i EG-fördraget (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse), enligt förordning (EEG) nr 2409/92 om biljettpreiser och tariffer för lufttrafik och enligt förordning (EEG) nr 2299/89 om en uppförandekod för datoriserade bokningssystem, i dess lydelse enligt förordning (EEG) nr 3089/93, genom att, trots omförhandlingen av luftfartsavtalet av den 16 december 1944 mellan Sverige och USA, bibehålla internationella åtaganden gentemot USA

- avseende vilka flygpriser som trafikföretag som USA har utsett ska tillämpa på flyglinjer inom gemenskapen,
- avseende de datoriserade bokningssystem som erbjuds eller används i Sverige och
- om att ge USA rätt att neka eller återkalla trafikrättigheter för det fall de av Sverige utsedda lufttrafikföretagen inte ägs av denna medlemsstat eller av svenska medborgare.

Kommissionen har i formell underrättelse påtalat att kommissionen inte har mottagit någon underrättelse om vilka åtgärder som vidtagits av Sverige för att följa EG-domstolens dom. Kommissionen anser därmed att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 228.1 EG.

Sverige har i svar anfört följande. Det är riktigt att EG-domstolen fastställde att vissa delar av Sveriges luftfartsavtal med USA inte var förenliga med Sveriges åtaganden enligt fördraget. Eftersom frågan inte enbart rör Sveriges förhållande till USA har Sverige i den uppkomna situationen sökt att samordna sitt agerande med övriga medlemsstater i syfte att nå en gemensam lösning. Som regeringen har uppfattat det har detta också skett helt i enlighet med kommissionens bedömning av vilken handlingslinje som varit den lämpligaste. Alltsedan mandatet för kommissionen beviljades har Sverige utgått från att bristerna i det bilaterala avtalet skulle tillrättaläggas genom det gemenskapsavtal med USA som kommissionen förhandlar om. Eftersom gemenskapsförhandlingar med USA med hög intensitet har pågått alltsedan kommissionen fick sitt mandat, har regeringen ännu inte övervägt att säga upp det bilaterala luftfartsavtalet. Vad gäller frågan om uppsägning/ändring av avtalet har Sverige slutligen särskilt hänvisat till den gemensamma deklaration som rådet och kommissionen antog vid ministerrådet i juni 2003. Enligt regeringens mening har USA inte motsatt sig erforderliga ändringar i avtalen och det har därmed inte uppstått en situation som enligt deklarationen kräver att medlemsstaterna som en sista utväg bör vidta en sådan allvarlig åtgärd som att säga upp luftfartsavtalen i fråga. Som framgår av deklarationen är detta under alla

omständigheter inte en fråga som kan eller bör avgöras av medlemsstaterna var för sig.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 2

Felaktigt genomförande av direktiv 2003/54/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG (det s.k. el-direktivet) (ärendenummer 2006/2062, mål C-274/08)

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 2003/54/EG genom att inte anta lämpliga åtgärder för att säkerställa kraven på funktionell åtskillnad mellan distributions- och produktionsintressen i ett vertikalt integrerat företag enligt artiklarna 15.2.b och c i nämnda direktiv samt genom att inte i enlighet med artikel 23.2.a ålägga tillsynsmyndigheten ansvar för att på förhand godkänna åtminstone de metoder som används för att beräkna eller fastställa villkoren för tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributionstariffer.

Sverige har i svar anfört följande. Några specifika bestämmelser för att genomföra artikel 15.2.b och c i el-direktivet, utöver de allmänna bolagsrättsliga bestämmelserna, har inte antagits. Sverige bestrider därför inte kommissionens talan såvitt den avser genomförande av artiklarna 15.2.b och c i el-direktivet. Såvitt gäller artikel 23.2.a i el-direktivet vitsordar Sverige att det inte finns några svenska bestämmelser om förhandsgodkännande av nättariffer eller av metoder för deras beräkning. Sverige överväger visserligen att införa ett system i vilket nättarifferna fastställs på förhand. Sverige bestrider dock att artikel 23.2.a i el-direktivet innebär att medlemsstaterna skulle vara skyldiga att införa ett sådant system eftersom artikel 23.2.a även ger utrymme för medlemsstaterna att tillämpa system där endast metoderna för beräkningen av nättarifferna finns fastställda på förhand. Sverige anser att det svenska regelverket innebär att sådana metoder finns fastställda och att Sverige därför har genomfört artikel 23.2.a i el-direktivet.

9.2 Motiverade yttranden

Rätt att överklaga enligt direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ärendenummer 2005/2400)

Kommissionen har anfört att Sverige inte uppfyller de skyldigheter som följer av artikel 4.1 i direktiv 2002/21/EG genom att inte säkerställa att det finns ett fungerande system som innebär att varje aktör som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster, och som berörs av ett beslut av en nationell regleringsmyndighet, har rätt att överklaga beslutet. De parter som enligt förvaltningslagen har möjlighet att överklaga ett beslut är mer begränsat än begreppet ”berörda parter” i direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Artikel 4.1 i direktivet är inte formulerad på ett sådant sätt att det klart går att utläsa hur kretsen av klagoberättigade ska bestämmas eller hur överklaganderätten ska avgränsas. Denna fråga är föremål för EG-domstolens bedömning i två mål om förhandsbesked. Det är inte Sveriges avsikt att införa regler som är mer restriktiva än vad som följer av direktivet. EG-domstolens vägledning bör dock inväntas innan Sverige kan ta ställning till om justeringar av det svenska regelverket är erforderliga.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit sin inställning.

Sverige har svarat följande. Det kan finnas skäl att precisera svensk lagstiftning på den punkt som har ifrågasatts. Sverige kommer därför att ta initiativ till en ändring av den svenska lagstiftningen så att den tydligt överensstämmer med direktivet. Det är emellertid inte givet hur artikel 4.1 i direktivet ska tolkas. I det pågående målet C-426/05 har t.ex. kommissionen och generaladvokaten gjort olika tolkningar. Sverige har därför utarbetat två preliminära och alternativa författningsförslag. Det är dock önskvärt att avvakta domen i det pågående målet för att det ska stå klart vilket av alternativen som bör genomföras. Därefter bör lagstiftningsprocessen kunna genomföras på högst sex månader.

Sverige har i dialog med kommissionen diskuterat hur en ändring av lagen bör utformas. Den nya lagstiftningen kan förväntas träda i kraft den 1 juli 2009.

9.3 Formella underrättelser

Felaktigt genomförande av direktiv 95/21/EG beträffande hamnstatskontroll av fartyg i dess senast ändrade lydelse enligt direktiv 2002/84/EG (ärendenummer 2006/2362)

Kommissionen har anfört att Sverige inte fullgjort de skyldigheter som följer av artiklarna 7.2, 7a.1 och 14.2 i direktiv 95/21/EG. Den inspektionsgrupp som i enlighet med förordning 1406/2002 om inrättande av en europeisk sjösäkerhetsbyrå besökte de svenska avdelningskontoren för hamnstatskontroll och Sjöfartsverket den 27 februari–3 mars 2006 kunde konstatera brister i relation till direktivets krav på inspektioner och information.

Sverige har i huvudsak svarat följande. De förhandsanmälningar som kommer till Sjöfartsinspektionen kontrolleras grundligt för att identifiera de fartyg som omfattas av utökad inspektion. Sjöfartsinspektionen erhåller däremot inte alltid förhandsanmälningar i den utsträckning som behövs, och inspektionen kommer därför att verka för förbättrat genomförande i detta avseende. Sjöfartsinspektionen har interna riktlinjer för rapportering i databasen Sirenac och har inga indikationer på att dessa skulle frångås systematiskt. Vad gäller databasen Equasis konsulteras den vid behov, dvs. då erforderlig information inte finns att tillgå via t ex

Sirenac. Statistiken blir även något missvisande då fartyg som inte borde ha anmälts anlöpa svensk hamn felaktigt kommit att ingå i statistikunderlaget. Sjöfartsinspektionen vidtar åtgärder för att sprida kunskap om anmälningsskyldigheten bland redare och mäklare och har mot bakgrund av det ökande antalet anmälningar under andra halvåret 2006 inte funnit skäl att gå vidare i enskilda fall och inkräva ytterligare information för att avgöra om ytterligare sanktioner skulle kunna vidtas.

Kommissionen har i en kompletterande formell underrättelse anfört att Sjöfartsinspektionens instruktioner för urvalsförfarandet vid utökade inspektioner var bristfälliga, att ingen rapporteringen i Sirenac-systemet vid underlåtenhet att utföra inspektion hade skett och att det förelåg brister i det svenska systemet om föranmälan om ankomst av fartyg till svenska hamnar vilket resulterat i att det inte gjorts tillräckligt många obligatoriska inspektioner.

Sverige har svarat att avsnittet i Sjöfartsinspektionens tillsynsprocess angående obligatoriska utökade inspektioner, som hamnstatskontrollanterna är skyldiga att följa, skulle kompletteras för att tydliggöra att den även gällde fartyg som omfattas av artikel 7.2 som väljs ut för inspektion. Angående anmälan i Sirenac-systemet av missade obligatoriska, utökade inspektioner uppgavs att Sjöfartsinspektionen fått i uppgift att se till att alla berörda inspektörer var medvetna om reglerna och tillämpade dem. Beträffande bristande föranmälan om ankomst kommer Sjöfartsinspektionen i framtiden att vidta åtgärder för att uteblivna föranmälningar ska kunna lämnas till åtalsprövning. Vad gällde antalet uteblivna inspektioner sjönk dessa under år 2006 till 4,44 procent, vilket visar att det system som Sverige tillämpar fungerar och uppfyller direktivets krav.

Felaktigt genomförande av rådets direktiv 71/320/EEG om tillnämning av medlemsstaternas lagstiftning om bromsutrustning på vissa kategorier av motorfordon och släpvagnar till dessa fordon (ärendenummer 2006/4495)

Kommissionen har anfört följande. Sverige har anmält att direktiv 71/320/EEG har införlivats med svensk rätt (Vägverkets författningssamling (VVFS) 1994:5; VVFS 2003:22, 29 april 2003). Trots att direktivets införlivats framkommer det dock efter en granskning till följd av ett klagomål att de svenska myndigheterna inte tycks följa vissa av direktivets bestämmelser, bl.a. artikel 2a.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Den i ärendet aktuella släpvagnen har en konstruktion som enligt Vägverket och internationella myndighetsexperten är trafikfarlig. Det finns inte någon dokumentation som tyder på att vare sig den omtvistade släpvagnen eller dess bromssystem skulle vara EG-typgodkända enligt direktiv 70/156/EEG utan det rör sig om ett nationellt enstycksgodkännande. Därmed är direktiv 71/320/EEG över huvud taget inte tillämpligt. Vidare reglerar direktiv 71/320/EEG inte den aktuella konstruktionen, som består av

ledad dragstång och vridbar framaxel. Den omtvistade släpvagnen omfattas inte av harmoniserade bestämmelser såvitt gäller bromsar och konstruktionen utgör en säkerhetsrisk. Vägran att registrera det omtvistade fordonet kan motiveras med hänvisning till artikel 30 EG. Regeringen hänvisar slutligen också till rätten enligt artikel 7.3 i direktiv 70/156/EEG för en medlemsstat att under högst sex månader vägra registrera fordon som allvarligt äventyrar trafiksäkerheten.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande vidhållit att de svenska reglerna är oförenliga med kraven i direktiv 71/320/EEG. Artikel 2a i direktivet gäller inte bara EG-typgodkända fordon. Skyldigheten att registrera ett fordon gäller fordon med sådana bromsanordningar som anges i de relevanta bilagorna, om dessa bromsanordningar uppfyller de krav som fastställts i bilagorna. Enligt de uppgifter kommissionen förfogar över uppfyller bromsanordningen i det aktuella fallet kraven för fordon med påskjutsbromsar i direktiv 71/320/EEG. Den nederländska myndigheten intygade den 15 januari 2007 att påskjutsbromssystemet uppfyllde de tekniska kraven i direktiv 71/320/EEG, och kommissionen sände intyget till de svenska myndigheterna den 21 mars 2007. Dessa har följaktligen bevis för att den aktuella bromsanordningen uppfyller kraven i direktiv 71/320/EEG. Vidare bestrider kommissionen den svenska uppfattningen att bestämmelserna i bilaga VIII till direktiv 71/320/EEG inte omfattar släpvagnar med ledad dragstång och vridbar framaxel. Eftersom området är uttömmande harmoniserat på gemenskapsnivå ska de nationella åtgärderna enligt rättspraxis bedömas mot bakgrund av bestämmelserna i harmoniseringsåtgärden (dvs. direktiv 71/320/EEG) och inte mot bakgrund av artiklarna 28–30 EG. Kommissionen delar inte den svenska uppfattningen att artikel 7.3 i direktiv 71/320/EEG kan tillämpas på enstaka fordon som redan släppts ut på marknaden.

Sverige har svarat följande. Efter kommissionens motiverade yttrande gör Sverige bedömningen att rättsläget får anses vara något oklart. Vägverket fattade beslut den 15 december 2008 om att upphäva den aktuella bestämmelsen, dvs. 12 kap. 59 a § i sina föreskrifter (2003:22) om bilar och släpvagnar som dras av bilar. Ändringsförfattningen kommer att träda i kraft den 1 januari 2009 och då kommer registrering av fordon inte längre att vägras på den i ärendet aktuella grunden.

Felaktigt genomförande av direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och -tjänster (ärendenummer 2007/4912)

Kommission har anfört att Sverige, genom att inte säkerställa att den nationella regleringsmyndigheten (Post- och Telestyrelsen, PTS) i full utsträckning ges möjlighet att utöva de befogenheter som den tilldelats med stöd av regleringsramen, inte har fullgjort sina förpliktelser enligt artikel 20 i direktiv 2002/21/EG (det s.k. ramdirektivet). I artikel 20.1 föreskrivs att om en tvist i samband med de skyldigheter som uppstår genom detta direktiv eller särdirektiven uppkommer mellan företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikations-

tjänster i en medlemsstat, ska den berörda nationella regleringsmyndigheten på begäran av någon av parterna, och utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i punkt 2, så snart som möjligt, dock senast inom fyra månader, utom i undantagsfall, fatta ett bindande beslut för att lösa tvisten. I 7 kap. 10 § i den svenska lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) föreskrivs att PTS ska ha befogenhet att avgöra tvister mellan företag (dvs. teleoperatörer, tjänsteleverantörer) i fråga om skyldigheter som följer av denna lag, eller av föreskrifter, tillståndsvillkor eller från beslut om förpliktelser som meddelats med stöd av lagen. Det har kommit till kommissionens kännedom att den svenska nationella regleringsmyndigheten, efter ett beslut i Regeringsrätten hösten 2007 i mål nr 4040-05 (Ventelo mot Telia Sonera) som bekräftar kammarrättens dom i mål nr 7741-04, tycks ha begränsad befogenhet att avgöra tvister som gäller villkor i samtrafikavtal som är föremål för förhandlingar mellan företag. I kammarrättens tolkning av 7 kap. 10 § LEK tycks vissa villkor, utöver de som härrör från referenserbjudanden (som exempelvis ställande av säkerhet, kreditvärdighetsbedömning, avtals löptid, avtalsändring efter underrättelse och uppsägning av avtal till följd av kontraktsbrott) inte betraktas som specifika för samtrafikavtal, och anses därför inte sammanhånga med de skyldigheter som följer av själva lagen eller av beslut som gäller skyldigheter som meddelats med stöd av lagen. Kommissionen anser emellertid att sådana frågor som de ovan exemplifierade villkoren, i de fall då de har haft avgörande betydelse för tvisten, bör betraktas som sådana villkor som utgör en del av eller nära sammanhänger med den etablerade operatörens samtrafikskyldigheter och att PTS därför bör ha befogenhet att ingripa i syfte att lösa tvister mellan aktörerna på marknaden.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Den svenska lagstiftaren har inte haft för avsikt att införa mer restriktiva regler än vad som följer av 20.1 i ramdirektivet. Det framgår i och för sig inte klart av vare sig ramdirektivet eller särdirektiven att tvistlösningsförfarandet är avsett att omfatta sådana för en särskild skyldighet mer perifera frågor som de frågor som kammarrätten fann att man inte kunde pröva inom ramen för tvistlösningsförfarandet. Samtidigt kan konstateras att det inte tycks finnas något annat sätt att få de närmare villkoren i ett samtrafikavtal fastställda. Eftersom sådana frågor kan vara av stor betydelse för om avtal ska kunna komma till stånd över huvud taget, kan följderna bli att de skyldigheter som åläggs operatörer med betydande inflytande på en viss marknad förlorar en stor del av sin verkan. Detta är inte tillfredsställande. Det finns därför skäl att precisera den nationella lagstiftningen så att det klart framgår att de aktuella frågorna kan prövas inom ramen för tvistlösningsförfarandet i 7 kap. 10 § LEK. Inriktningen är att en ny lag ska kunna träda i kraft senast 1 juli 2009.

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2005/89/EG, har brutit mot direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Energimarknadsinspektionen inom Statens energimyndighet har fått i uppdrag att lämna förslag på hur Sverige skulle genomföra direktivet. Uppdraget redovisades till regeringen i januari 2007 men innehöll inga färdiga förslag till lagtexter. En promemoria med förslag till nödvändiga lagändringar har utarbetats inom Regeringskansliet och remitterats. Kommissionen har fått del av promemorian i juni 2008. Den nya lagstiftningen förväntas träda i kraft den 1 juli 2009.

Felaktigt genomförande av direktiven i det s.k. första järnvägspaketet (91/440/EEG i dess ändrade lydelse och direktiv 2001/14/EG) (ärendenummer 2008/2091)

Kommissionen har anfört att separata resultat- och balansräkningar inte offentliggörs i Sverige vilket strider mot artikel 6.1 i direktiv 91/440/EG om utvecklingen av gemenskapens järnvägar i dess ändrade lydelse. Vidare har kommissionen pekat på att Järnvägslagen (2004:519) inte verkar innehålla några bestämmelser som införlivar artikel 11 i direktiv 2001/14/EG om tilldelning av infrastrukturkapacitet, uttag av avgifter för utnyttjande av järnvägsinfrastruktur och utfärdande av säkerhetsintyg och att Sverige i tidigare svar uppgivit att ingen infrastrukturförvaltare har genomfört verksamhetsstyrning i den form som avses i nämnda artikel. Kommissionen anser därför att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 6.1 i direktiv 91/440/EG och 11 i direktiv 2001/14/EG.

Sveriges har i huvudsak svarat följande. Beträffande särredovisning framgår det grundläggande kravet på att företag som både förvaltar infrastruktur och utför järnvägstrafik ska upprätta separata balans- och resultaträkningar av 4 kap. 1 § Järnvägslagen. Enligt 4 kap. 3 § samma lag har riksdagen givit regeringen bemyndigande eller, efter regeringens vidare bemyndigande, tillsynsmyndigheten att meddela närmare föreskrifter om redovisningsskyldigheten. Järnvägsstyrelsen har meddelat närmare föreskrifter om redovisning av järnvägsverksamhet (JvSFS 2005:4). För att Järnvägsstyrelsen ska kunna kontrollera att artikel 9.4 i direktiv 91/440/EEG i dess ändrade lydelse efterlevs, att det inte förekommer korssubventionering samt för att fullgöra sina skyldigheter när det gäller konkurrensövervakning på järnvägsområdet inhämtas betydligt fler uppgifter än vad som förekommer i en årsredovisning (resultat- och balansräkning). Det är mot bakgrund härav Järnvägsstyrelsen har gjort bedömningen att den inhämtade informationen kan vålla skada för företagen om den offentliggörs. Järnvägsföretag liksom övriga företag ger dock in sina årsredovisningar till Bolagsverket enligt reglerna i bokföringslagen (1999:1078) och

årsredovisningslagen (1995:1554). Genom ingivande till Bolagsverket offentliggörs uppgifterna. Den redovisning som ges in till Bolagsverket innehåller inte nödvändigtvis den nu efterfrågade särredovisningen. Om Järnvägsstyrelsen ska kunna fullgöra sitt nuvarande uppdrag går det inte att begränsa företagets rapporteringsskyldighet. Däremot ska det ses över om inte sättet för hur uppgifterna ska inges kan ändras. De företag som omfattas av bestämmelsen i artikel 6.1 skulle, utöver de övriga uppgifter myndigheten behöver, kunna ge in särredovisade balans- och resultaträkningar för de aktuella verksamheterna och offentliggöras på myndighetens hemsida. Det torde dock innebära att den administrativa bördan för de ifrågakvarande företagen ökar något. En ändring i denna riktning kommer att vidtas med stor skyndsamhet. Vad gäller avgifter för tillträde till järnväg ska enligt artikel 11 i direktiv 2001/14/EG avgiftssystemet genom kvalitetskrav motivera järnvägsföretagen och infrastrukturförvaltaren att reducera driftsavbrotten till ett minimum och förbättra järnvägsnätets prestanda. Det kan vara problematiskt att i ett avgiftssystem som huvudsakligen syftar till att spegla trafikens marginalkostnader införa effektiva ekonomiska incitament för att höja trafikens driftssäkerhet. Avgiftsnivån i ett sådant banavgiftssystem är oftast låg, åtminstone så länge som kapacitetsutnyttjandet på järnvägsnätet är lågt. Att differentiera en särskild störningskomponent inom ramen för en allmänt sett låg nivå på banavgiften kan därför förutses ge en ganska svag styreffekt. Med tanke på att kapacitetsbrist och trafikstörningar historiskt sett har varit ett mindre problem på svenska järnvägsnät har avsaknaden av kvalitetssäkrande komponenter i avgiftssystemen därför setts som ett mindre problem. Kostnaderna för administrationen kan knappast förväntas stå i proportion till nyttan. Arbetet med att säkra trafikens kvalitet har i Sverige hittills bedrivits i andra former än genom nyttjande av ekonomiska incitament. Regeringen har givit Banverket i uppdrag att bl.a. utreda hur ekonomiska styrmedel skulle kunna användas för att effektivisera kapacitetstilldelningen inom järnvägen som remitterats. På kort sikt torde dock svenska infrastrukturförvaltare inte hinna göra några större förändringar av sina banavgiftssystem. På något längre sikt skulle dock, om kapacitetsefterfrågan inte sjunker, avgiftsnivåerna för användning av svensk järnvägsinfrastruktur kunna tänkas stiga och avgifterna komma att innehålla komponenter som speglar kapacitetskundernas betalningsvilja. I ett sådant system är det också lättare att effektivt använda olika typer av ekonomiska incitament för att säkra eller öka tillförlitligheten i järnvägstrafiken. Trots vad som här redovisats ska Sverige naturligtvis med största möjliga skyndsamhet vidta åtgärder för att komma till rätta med de brister i genomförandet av artikel 11 i direktiv 2001/14/EG som kommissionen påtalat. En proposition skulle tidigast kunna lämnas till riksdagen våren 2009 och bestämmelsen träda i kraft sommaren 2009.

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktivet, har brutit mot direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Genomförandet av direktiv 2006/32/EG är föremål för en offentlig utredning, Energieffektiviseringsutredningen, som i mars 2008 redovisade sitt delbetänkande Ett energieffektivare Sverige (SOU 2008:25). Betänkandet remitteras till den 31 januari 2009. Enligt den analys av direktivet som har gjorts är merparten av direktivets bestämmelser redan genomförda genom befintligt regelverk. Det är enbart artikel 6.1 a om energistatistik och artikel 13.2 om fakturering av energi som kräver svenska lagstiftningsåtgärder för att genomföras. Målsättningen är att de nya reglerna ska träda i kraft den 1 juli 2009.

Försenat genomförande av direktiv 2008/49/EG om ändring av bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/36/EG rörande kriterier för utförande av rampinspektioner på luftfartyg som använder flygplatser i gemenskapen (ärendenummer 2008/0810)

Kommissionen har anfört att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktiv 2008/49/EG, har brutit mot direktivet.

Sverige ska besvara den formella underrättelsen senast den 2 februari 2009.

Felaktigt genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG av om byggnaders energiprestanda (ärendenummer 2008/2271)

Kommissionen har anfört följande. Artikel 15.1 i direktivet föreskriver att medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 4 januari 2006 samt att medlemsstaterna genast ska underrätta kommissionen om detta. I juli 2006 skickade kommissionen ett motiverat yttrande till följd av bristande anmälan av åtgärder för att införliva direktivet med nationell rätt. Sverige redovisade i svar vilka genomförandeåtgärder som vidtagits: Artikel 3 i direktivet införlivas genom lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m., förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. samt Boverkets Byggregler, BFS 1993: 57a. Nämda lagtexter har dock ännu inte vidarebefordrats till kommissionen. Eftersom det är obligatoriskt att använda den metodik som anges i artikel 3 i direktivet vid genomförandet av artiklarna 4, 5 och 6 i direktivet anser också kommissionen att de svenska myndigheterna ännu inte har visat

fastställandet av krav på energiprestanda (artikel 4) och deras tillämpning på nya (artikel 5) och befintliga byggnader (artikel 6).

Skr. 2008/09:85
Bilaga 2

Sverige har svarat följande. Efter att ha uppmärksammats på att kommissionen inte erhållit de relevanta regelverken har Sverige översänt dessa. Kommissionen är därmed underrättad om genomförandet i enlighet med direktivet.

10 INTEGRATIONS- OCH JÄMSTÄLLDHETSDEPARTEMENTET

10.1 Mål i EG-domstolen

10.2 Motiverade yttranden

Felaktigt genomförande av direktiv 2000/43/EG om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung (ärendenummer 2005/2362)

Kommissionen har i formell underrättelse gjort gällande att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 2.3 (trakasserier mellan arbetstagare), artikel 3.1 g (förbud mot diskriminering i utbildning i allmänhet och i skolor), artikel 3.1 h (förbud mot diskriminering vid tillhandahållande av varor och tjänster som är tillgängliga för allmänheten, inklusive bostäder) samt artikel 15 (kravet på effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner i förhållande till den i vissa fall gällande övre gränsen för skadestånd) i direktiv 2000/43/EG. Kommissionen efterfrågade också ytterligare information angående genomförandet av direktivets artikel 2.2 a och 4 (undantag från direkt diskriminering), artikel 7.2 (föreningars och organisationers rätt att delta i rättsliga förfaranden) samt artikel 3.1 (skydd mot diskriminering för juridiska personer).

Sverige har lämnat den information som kommissionen begärt. I övrigt tillbakavisade Sverige huvudsakligen den kritik som kommissionen riktat mot genomförandet av artiklarna 2.3, 3.1 g, 3.1 h och 15 i direktivet. Sverige konstaterade dock att det kan vara aktuellt med ändringar i den svenska lagstiftningen på vissa punkter. I dessa delar har frågorna behandlats i Diskrimineringskommitténs slutbetänkande En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22).

Kommissionen har i ett motiverat yttrande (a) vidhållit sin inställning beträffande artiklarna 2.3, 3.1 h och 15, (b) frånfallit sin kritik avseende artikel 3.1 g samt, efter erhållande av ytterligare information, (c) funnit att också artiklarna 2.2 a, 4 och 7.2 införlivats på ett felaktigt sätt.

Sverige har i huvudsak svarat följande. De svenska bestämmelser som reglerar de ifrågasatta undantagen från förbud mot direkt diskriminering samt diskrimineringsförbudet vid yrkesmässigt tillhandahållande av varor, tjänster och bostäder kommer att ändras. Vad gäller artikel 2.3 har Sverige gjort gällande att direktivet inte kräver att även arbetstagares handlande måste omfattas av förbudet mot trakasserier eftersom direktivets tillämpningsområde är begränsat till sådana situationer som endast gäller relationen arbetsgivare – arbetstagare. Beträffande artikel 7.2 har Sverige ansett att direktivet inte ger utrymme för kommissionens tolkning att medlemsstaterna är skyldiga att införa en självständig talerätt för organisationer och föreningar att vara part i rättsliga processer. I stället garanterar direktivet en rätt för sådana organisationer att engagera sig i rättsliga eller administrativa förfaranden, vilket enligt Sveriges mening kan ske i olika former antingen på den klagande personens vägnar eller för att stödja denne. Slutligen har Sverige avseende artikel 15 förklarat att den inte delar kommissionens uppfattning att svensk rätt saknar effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner mot diskriminerande uppsägning. Det maximibelopp för ekonomiskt skadestånd som kommissionen anger som grund för sin inställning avser endast en del av det totala skadestånd som kan utgå och får därmed inte den begränsande verkan som kommissionen gör gällande.

Sverige har kompletterat uppgifterna i svaret på det motiverade yttrandet genom att skicka diskrimineringslagen (2008:567) och lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen. Sverige har informerat om att dessa författningar, som notifierats i vederbörlig ordning, träder i kraft den 1 januari 2009.

Felaktigt genomförande av direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (arbetslivsdirektivet) (ärendenummer 2007/2005)

Kommissionen har i formell underrättelse gjort gällande att Sverige på ett felaktigt eller ofullständigt sätt har genomfört artiklarna 2.2a, 2.3, 4.1, 5, 6, 9.2 och 17 i direktiv 2000/78/EG och därigenom underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 18 i direktivet.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Detta överträdelseärende är nära förknippat med ärendet 2005/2362 och svaret i det ärendet är tillämpligt även i detta ärende med följande tillägg. Diskrimineringsregelverket är föremål för en översyn och Diskrimineringskommittén har i sitt slutbetänkande En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22) konstaterat att den svenska lagstiftningen angående diskriminering bör justeras på vissa punkter för att bättre tillgodose kraven i de båda EG-direktiven. Sverige har vidare informerat om att artikel 5 (rimliga anpassningsåtgärder) är genomförd genom lagen (2006:1330) om ändring i lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder. Lagändringen, vilken notifierats i vederbörlig ordning, trädde i kraft den 1 december 2006.

Kommissionen har i en kompletterande formell underrättelse anfört att Sverige inte har genomfört artikel 6 i arbetslivsdirektivet i tid.

Sverige har svarat att arbetet fortgår efter en konkret tidplan.

Kommissionen har i motiverat yttrande (a) vidhållit sin inställning att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 2.2 a, 2.3, 4.1, 6, 9.2, 17 och 18 i direktivet och (b) frånfällt sin kritik avseende artikel 5.

Sverige har svarat följande. Den nya lagstiftningen kommer i stort att tillgodose kommissionens synpunkter på arbetslivsdirektivets genomförande i svensk rätt. Endast en fråga återstår och det gäller omfattningen av direktivets förbud mot trakasserier. Här har Sverige en något annorlunda syn än kommissionen på vilka åtgärder som rent faktiskt krävs för att genomföra direktivet. Sverige anser att svensk rätt redan i dag erbjuder kraftfulla förfaranden och sanktionsmöjligheter när en arbetstagare trakasserar en arbetskamrat, på ett sätt som genomför artikel 2.3 i arbetslivsdirektivet.

Sverige har kompletterat uppgifterna i svaret till det motiverade yttrandet genom att skicka diskrimineringslagen (2008:567) och lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen. Författningarna träder i kraft den 1 januari 2009.

10.3 Formella underrättelser

Felaktigt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befördran samt arbetsvillkor enligt direktiv 2002/73/EG om ändring av rådets direktiv 76/207/EEG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befördran samt arbetsvillkor (ärendenummer 2006/2537)

Kommissionen har anfört att Sverige inte på ett korrekt sätt har genomfört artikel 1 i direktiv 2002/73/EG och därmed har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 2 i direktivet. Kommissionen pekar på att svenskt regelverk avviker från de rättigheter och skyldigheter som direktivet avser att säkerställa bl.a. avseende likabehandling av studenter, definitionerna av trakasserier, förbud mot repressalier, rättigheter vid föräldraledighet och att mindre förmånlig behandling som har samband med graviditet ska utgöra diskriminering, förbud mot diskriminering i samband med yrkesinriktad utbildning, förbud mot direkt diskriminering, bestämmelser om gottgörelse, bestämmelser om föreningars rättigheter och främjande av dialog med icke-statliga organisationer.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Den parlamentariska kommittén Diskrimineringskommittén har i betänkandet En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22) föreslagit att jämställdhets-

lagen (1991:433) och sex andra civilrättsliga diskrimineringslagar ska ersättas med en helt ny lag om förbud och andra åtgärder mot diskriminering som ska gälla bl.a. hela utbildningsområdet. I samband med detta kommer regler som anses strida mot direktivet att ses över och ändras. Däremot ser Sverige inget behov av att skärpa lagstiftningen och införa ytterligare ett rekvisit för att trakasserier ska anses vara för handen. Det skulle bli konsekvensen om Sverige genomför samtliga led i direktivet där det anges att trakasserier anses föreligga om en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande, eller kränkande stämning skapas. Ett starkt skydd mot trakasserier måste gå före absolut trohet till direktivets ordalydelse. Beträffande trakasserier mellan arbetstagare är arbetsgivaren enligt 22 a § jämställdhetslagen skyldig att utreda och i förekommande fall vidta åtgärder mot dessa. Arbetsgivaren kan enligt 27 a § samma lag bli skadeståndsskyldig gentemot arbetstagaren om han inte undersöker påstådda trakasserier och i förekommande fall förhindrar fortsatta trakasserier. Arbetsgivaren har även en skyldighet att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att någon arbetstagare utsätts för trakasserier. Enligt brottsbalken finns även möjlighet att utkräva personligt ansvar för den som utsätter en kollega för bl.a. ofredande, ärekränkning, förtal, förolämpning, sexuellt tvång eller sexuellt ofredande.

Beträffande undantaget från förbudet mot direkt diskriminering i jämställdhetslagen gäller detta undantag endast vid beslut om anställning, befordran eller utbildning för befordran om visst kön är nödvändigt på grund av arbetets natur eller det sammanhang där det utförs. Undantaget ska tillämpas restriktivt. Vad gäller mindre förmånlig behandling på grund av graviditet, etc. har det genomförts förstärkningar av föräldraledighetslagen år 2006 genom lagen (2006:442) om ändring i föräldraledighetslagen bl.a. i form av skydd mot försämringar eller andra missgynnanden i 16 §. Diskrimineringsförbudet på grund av kön i jämställdhetslagen och lagen om likabehandling av studenter i högskolan innefattar graviditet eftersom diskrimineringen har samband med kvinnans kön. Undantaget i 9 § lagen om förbud mot diskriminering är utformat med utgångspunkt i artikel 4.5 i rådets direktiv 2004/113/EG där det anges att direktivet inte utesluter skillnader i behandling om tillhandahållandet av varor och tjänster uteslutande eller främst till personer av ett kön motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga. Undantaget är för övrigt tillåtet enligt artikel 1.2 i direktivet genom vilken en ny artikel 2.8 införs, enligt vilken medlemsstaterna får behålla eller besluta om åtgärder inom ramen för artikel 141.1 EG för att i praktiken säkerställa full jämställdhet mellan kvinnor och män.

Vad gäller bestämmelserna om skadestånd vid uppsägning och avskedande skiljer man i Sverige mellan ideellt och ekonomiskt skadestånd. För brott mot jämställdhetslagen kan skadestånd utgå i form av allmänt (ideellt) skadestånd och i form av ekonomiskt skadestånd. Allmänt skadestånd kan utgå i alla situationer som omfattas av förbudsbestämmelserna medan ekonomiskt skadestånd endast kan utgå om arbetsgivaren bryter mot förbuden om utbildning, yrkesvägledning,

löne- och andra anställningsvillkor, arbetsledning samt uppsägning, avskedande, permittering eller andra ingripande åtgärder. Ekonomiskt skadestånd kan inte utgå om arbetsgivaren bryter mot förbuden i fråga om beslut i anställningsfråga, uttagning till anställningsintervju eller annan åtgärd under anställningsförfarandet, beslut om befordran eller uttagning till utbildning för befordran eller i fråga om yrkespraktik. Bryter arbetsgivaren mot förbudet mot repressalier ska denne betala allmänt och ekonomiskt skadestånd. Om arbetsgivaren inte fullgör sin skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier på grund av kön och sexuella trakasserier ska denne betala allmänt skadestånd, men ekonomiskt skadestånd kan inte utgå. Diskrimineringskommittén har föreslagit att gränserna för det ekonomiska skadeståndet i jämställdhetslagen ska tas bort på så sätt att hänvisningen till 38 § andra stycket andra meningen lagen (1982:80) om anställningsskydd tas bort ur lagen. Vad gäller frågan om föreningars rättigheter finns redan i dag goda möjligheter för föreningar och organisationer att hjälpa enskilda att föra talan inför domstol. Diskrimineringskommittén har föreslagit att ideella föreningar ska få talerätt.

Sverige redogör slutligen för Diskrimineringskommitténs förslag att nuvarande diskrimineringsombudsmän, Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning ska slås samman till en myndighet – Ombudsmannen mot diskriminering. Beträffande dialogen med icke-statliga organisationer anför Sverige att regeringen sedan länge har ett etablerat samarbete med olika intresseorganisationer bl.a. ett särskilt råd – Jämställdhetsrådet – som ger möjlighet till idéutbyte och diskussion. Sverige poängterade att det är en angelägen fråga att undanröja eventuella tveksamheter kring genomförandet av direktivet och att ärendet har högsta prioritet.

Sverige har därefter tillställt kommissionen diskrimineringslagen (2008:567) och lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen som träder i kraft den 1 januari 2009.

11 KULTURDEPARTEMENTET

11.1 Mål i EG-domstolen

Åtkomstkontroll vid digital marksänd TV (del av ärendenummer 2004/2197, C-419/07)

Kommissionen yrkade fastställelse av att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 2002/77/EG om konkurrens på marknaderna för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (konkurrensdirektivet) genom att inte på ett korrekt sätt ha genomfört artikel 2 i detta direktiv. Kommissionen hävdade att kraven i de nu gällande tillstånden på att licenstagarna ska iaktta avsnitt 2 i

samverkansavtalet indirekt ger företaget Boxer en monopolställning för tjänster för åtkomstkontroll (inklusive kryptering) i strid mot artikel 2.1 i konkurrensdirektivet. Kommissionen ansåg därvid att tjänster för åtkomstkontroll, inklusive kryptering, utgör sådana nödvändiga stödfunktioner för överföring av skyddade signaler att de bör omfattas av definitionen ”elektroniska kommunikationstjänster” i konkurrensdirektivet. Bibehållandet av skyldighet att anlita Boxer hindrade dessutom, enligt kommissionen, företag som är intresserade av att tillhandahålla ett fullständigt utbud av digitala sändningstjänster från att utnyttja de rättigheter som artikel 2.2 och 2.3 i konkurrensdirektivet har till syfte att garantera dem.

Sverige vitsordade att villkoret i de nuvarande sändningstillstånden att anlita Boxer som operatör för åtkomstkontrollen, inklusive krypteringen, skulle kunna anses strida mot artikel 2 i konkurrensdirektivet, även om det inte helt otvetydigt framgår av definitionen elektroniska kommunikationstjänster att dessa tjänster verkligen omfattas av konkurrensdirektivet. Regeringen har överlämnat ett lagförslag till riksdagen som innebär att de nuvarande villkoren i sändningstillstånden ska ersättas av ett nytt regelverk för digital marksänd TV där flera olika företag ska kunna ansvara för multiplexering, bedriva åtkomstkontroll i digital marksändning och sälja abonnemang på betalda TV-tjänster. Det nya regelverket trädde i kraft den 1 februari 2008. Omedelbart efter att riksdagen antagit det nya regelverket den 28 november 2007 upphävde regeringen – i samband med beslut om förlängning av de nuvarande sändningstillstånden – villkoren att anlita Boxer som operatör för åtkomstkontroll inklusive kryptering.

11.2 Motiverade yttranden

11.3 Formella underrättelser

12 ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET

12.1 Mål i EG-domstolen

12.2 Motiverade yttranden

Arbetsmiljöverket – säkerhet för personalen i tunnelbana och pendeltågstrafik (ärendenummer 2005/4819)

Kommissionen har anfört att ett nytt klagomål inkommit angående pendeltågstrafiken i Stockholm och att det förelåg brister i arbetsmiljölagen som drabbar arbetstagarna. Arbetsmiljöverket (AMV) skulle återigen ha avslutat ett ärende utan åtgärd på grund av att pendeltågstrafiken överlätit från Citypendeln AB till Stockholmståg KB. De svenska arbetstagarna uppgavs på grund av dessa brister fortfarande berövas rätten att bibehålla sanktioner avseende hälsa och säkerhet på arbetsplatsen i samband med företagsöverlåtelser.

Sverige har i huvudsak svarat följande. Citypendeln AB förlorade upphandlingen av pendeltågstrafiken till Stockholmståg KB sommaren 2006. AMV:s pågående tillsynsärende mot Citypendeln AB om bristfälliga uppställningsplatser för pendeltågen förföll i samband därmed. AMV fann inte skäl att öppna ett nytt tillsynsärende mot Stockholmståg KB då verksamheten övergick. Inga ytterligare tillsynsåtgärder bedömdes nödvändiga mot det nya företaget för att få till stånd förbättringarna i arbetsmiljön. Sverige klargjorde att den svenska lagen inte innebär några hinder mot att AMV, när en verksamhet har bytt innehavare, snabbt upprepar tidigare ställda krav genom ett nytt föreläggande mot den nya innehavaren av verksamheten. Om det bedöms nödvändigt kan krav dessutom meddelas med omedelbar verkan, som inte automatiskt skjuts upp vid ett eventuellt överklagande. I de två fallen kommissionen pekat på ansåg dock AMV av olika skäl att de uppställda kraven mot tidigare innehavare inte behövde upprepas mot de nya innehavarna för att garantera säkerheten för arbetstagarna.

Kommissionen har i en kompletterande formell underrättelse anfört följande. Ett föreläggande som utfärdats mot en juridisk person som byter identitet av organisatoriska skäl förfaller enligt svensk rätt automatiskt, vilket kan leda till att åtgärder som syftar till att skydda arbetstagarnas säkerhet i enlighet med gemenskapens arbetsmiljölagstiftning kan komma att fördröjas. När det gäller det företag som skötte driften av Stockholms tunnelbana visar fakta att mellan den 9 oktober 2002 (den dag då företagets huvudskyddsombud stoppade allt arbete vid ändstationerna för ensamarbetare efter ett angrepp med batong) och den 20 juni 2005 (den dag då det andra föreläggandet meddelades) hade inga förebyggande åtgärder eller skyddsåtgärder vidtagits mot den påtalade risken (våld). Avsaknaden av åtgärder för att förbättra risksituationen för arbetstagarna kan inte tillskrivas AMV, som med stöd av 7 kap. 1 och 7 §§ arbetsmiljölagen (AML) gjorde inspektioner och meddelade sanktioner under 2002 och 2005, utan den svenska lagstiftningen, enligt vilken ett föreläggande mot en juridisk person förfaller, om denne som i detta fall byter identitet av organisatoriska skäl. Om förbud eller förelägganden meddelades av AMV har överklagats till regeringen, träder beslutet inte i kraft förrän

regeringen i egenskap av överinstans har fattat sitt beslut, vilket ibland kan ta flera år. Det finns inga bestämmelser som garanterar att arbetstagarna inte hamnar i ett juridiskt vakuum i väntan på att AMV meddelar ett nytt föreläggande.

Sverige har svarat följande. Det finns en rad regler och mekanismer i Sverige som på olika sätt säkerställer att arbetsgivare, arbetstagare och arbetstagarrepresentanter omfattas av lagar och andra författning så att arbetsmiljörätten kan genomdrivas i praktiken samt att det säkerställs en effektiv tillsyn och kontroll. När en verksamhet överläts från en arbetsgivare till en annan måste det beslutas om ett nytt föreläggande men det finns möjlighet att i brådskande och allvarliga fall förordna att ett beslut ska gälla omedelbart, utan hinder av att det överklagas. I det första av de berörda fallen gjorde Arbetsmiljöverket efter ägarskifte en förändrad bedömning som ledde till att helt andra krav ställdes mot det nya bolaget. I det andra fallet bedömde Arbetsmiljöverket att något ingripande mot det nya bolaget inte behövdes. Handläggningstiden i det aktuella Connex-ärendet berodde inte på lagstiftningens utformning utan på omständigheterna i det enskilda fallet.

Felaktigt genomförande av direktiv 92/57/EEG om minimikrav för säkerhet och hälsa på tillfälliga eller rörliga byggarbetsplatser (ärendenummer 2006/2019)

Kommissionen har anfört att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter i direktiv 92/57/EEG, genom att inte införliva följande bestämmelser: tillämpningsområde (artikel 1.1. jämförd med artikel 2 a och bilaga 1), utseende av samordnare (artikel 3.1 jämförd med artikel 2 e och f), samordnarens uppgifter i genomförandeskedet (artikel 6 b och e) och projekterings- och planeringsstadiet (artikel 5 b), byggherrens, hans ställföreträdarens och arbetsgivarens ansvarsområden (artikel 7.1-7.2), tillämpningen av artikel 6 i direktiv 89/391/EEG ”ramdirektivet” (artikel 8) och arbetsgivarnas skyldigheter (artikel 9 a och b).

Sverige har i huvudsak svarat följande. Åtgärder i form av ändringar i både lag och föreskrifter kommer snarast att vidtas med anledning av kommissionens formella underrättelse. Dock måste de nya bestämmelsernas utformning och påverkan på övriga delar av arbetsmiljölagsstiftningen utredas.

Sverige har kompletterat ärendet med propositionen 2008/09:5 Bättre genomförande av EG:s byggsplatsdirektiv, som innehåller förslag till ändringar i framför allt arbetsmiljölagen (1977:1160) samt följdändringar i andra lagar. Arbetsmiljöverket har beslutat om ändringar i föreskrifterna (AFS 1999:3) om byggnads- och anläggningsarbete. Riksdagen har beslutat att anta de föreslagna lagändringarna. Dessa och föreskrifterna träder i kraft den 1 januari 2009.

Bilaga 3 Beslut i ministerrådet under 2008 som Sverige inte stött

En målsättning för regeringens EU-arbete är att genom tidigt agerande och aktivt deltagande i förhandlingarna i rådets förberedande instanser försäkra sig om resultat som gagnar svenska och europeiska intressen. Vid ett fåtal tillfällen varje år uppkommer dock en situation då det inte är möjligt att stödja rådets beslut.

Listan omfattar inte omröstningar om tillämpning av handelspolitiska skyddsåtgärder.

Under 2008 har Sverige röstat nej till 2 förslag som förelagts rådet för beslut och lagt ner sin röst i 4 fall.

a) Nedlagda röster

1. Valfångst

Vid miljørådsmötet den 5 juni avstod Sverige från att rösta i beslutet om fastställande av EU:s ståndpunkt inför förhandlingar inom den internationella konventionen för reglering av valfångsten (IWC). Sverige lämnade en röstförklaring. Danmark röstade nej.

Sverige gav vid mötet sitt stöd till innehållet i det föreslagna rådsbeslutet eftersom det innebär möjligheter att skapa samförstånd inom IWC och medverka till att alla former av valjakt i sin helhet kontrolleras av IWC. Sverige förklarade också att det är viktigt med ett samarbete mellan medlemsstaterna och kommissionen i arbetet med IWC och att processen inom IWC för att lösa rådande motsättningar kan fortsätta.

Däremot anser Sverige att det inte med nödvändighet följer att rådsbeslut bör antas i förhandlingar inom ramen för multilaterala miljökonventioner i frågor som omfattas av delad kompetens, och att rådsslutsatser i stället bör antas.

2. EU:s politik på området för elektronisk kommunikation

27 november antog telekomministrarna vid TTE-rådet en politisk överenskommelse rörande direktivförslagen för elektronisk kommunikation. Sverige var ett av tre länder som lade ner sin röst och bifogade tillsammans med Storbritannien en deklARATION till mötesrapporten om vilka frågor vi tycker borde komma längre under kommande förhandlingar med Europaparlamentet.

Sveriges position var att ordförandeskapets kompromiss inte innehöll erforderliga förbättringar i förhållande till nuvarande direktiv vad gäller särskilt harmonisering, en mer flexibel spektrumhantering och

funktionell separation. I vissa delar innebar enligt Sveriges mening förslaget försämringar i förhållande till dagens direktiv Sverige fick vid rådsmötet igenom tillräckliga förbättringar för att inte behöva rösta emot förslaget och valde därför att lägga ner rösten.

Skr. 2008/09:85
Bilaga 3

För beslut krävdes enhällighet eftersom kommissionen höll fast vid sina reservationer.

3. Beslut om urvalssystem för mobila satellittjänster

Den 22 augusti 2007 lade kommissionen fram ett förslag om ett gemensamt urvalssystem för tilldelningen av radiofrekvenstillstånd för mobila satellittjänster (MSS, Mobile Satellite Services). Sverige var inte nöjd med den kompromiss som har förhandlats fram varför beslutet inte kunde stödjas i rådet. Sverige lade ned sin röst på grund av att Sverige inte hade fått tillräckligt gehör för de täckningskrav som Sverige ansåg borde ställas för de operatörer som kommer att tillhandahålla mobila satellittjänster på europeisk basis. Sverige bifogade tillsammans med Bulgarien en röstförklaring till protokollet.

Kvalificerad majoritet krävs för elektroniska kommunikationsfrågor i råds- och parlamentsbeslut.

Beslutet togs som en a-punkt på jordbruksrådet den 23 juni.

4. Statsstöd till Cypern

Cypern ville inför jordbruks- och fiskerådet 29–30 september att rådet skulle fatta beslut om att godkänna statligt stöd till landets lantbrukare pga. torcka, enligt artikel 88.2 tredje stycket i EG-fördraget.

För att artikel 88.2 tredje stycket i EG-fördraget ska vara tillämplig krävs att beslutet är motiverat pga. exceptionella omständigheter. Exceptionella omständigheter är någonting extraordinärt, som inte är förutsebart och som inte är permanent och som inte kan åtgärdas genom existerande bestämmelser.

Sverige har i allmänhet en negativ syn på att rådet utnyttjas för att godkänna vad som egentligen borde prövas av kommissionen. Sverige stödde därför inte Cyperns begäran utan lade, tillsammans med två andra medlemsstater, ner sin röst.

Beslutet, som innebar ett godkännande för Cypern att lämna statsstöd, fattades enhälligt av rådet.

1. Stöd till fiskare

Vid jordbruks- och fiskerådet den 15 juli röstade Sverige nej till ett förslag från kommissionen om ändringar i regelverket för den Europeiska fiskerifonden för att underlätta vissa omställningsåtgärder i sektorn. Bakgrunden till förslaget var de höga bränslepriserna. Förslaget innehöll en rad åtgärder, såsom tillfälligt stillaliggandestöd och flottanpassningsprogram (FAS) som skulle påskynda skrotning och modernisering av flottan. Vidare framlades ett förslag om delvis skrotning som skulle möjliggöra omställning från stora bränslekrävande fartyg till mindre bränslesnåla. Härutöver fanns också marknadsföringsåtgärder, forskning om energibesparingar och sociala paket.

Sverige röstade nej med motiveringen att det underliggande problemet inom fiskeripolitiken och den bristande lönsamheten var beståndssituationen och en överkapacitet i flottan. Sverige såg därför faror med stöd till företag som fått ekonomiska problem. I de fall åtgärder ska vidtas ansåg Sverige att dessa måste bidra till en omstrukturering av sektorn som i första hand råder bot på överkapaciteten i fiskeflottan.

Förslaget, som krävde kvalificerad majoritet, röstades igenom med minsta möjliga marginal.

2. Ytrensning av kycklingkroppar

Sverige röstade vid jordbruks- och fiskerådet den 18–19 december nej till ett förslag från kommissionen om att tillåta kemisk ytrensning av slaktkroppar från kyckling med bl.a. klor följt av sköljning med vatten. Frågan härrörde från diskussionerna mellan kommissionen och USA i det senaste Transatlantic Economic Council (TEC). Kommissionen sade då att man avsåg föreslå förändring i EU:s hygienlagstiftning i syfte att tillåta vissa substanser för kemisk ytrensning av fjäderfå, både i slaktkycklingproduktionen i EU och av importerat fjäderfäkött. Kommissionen lade sedan med kort varsel fram ett förslag för beslut i Ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa (SKLD) den 2 juni. Förslaget röstades ned av ett enhälligt SKLD. (Ett land lade ned sin röst, vilket räknas som ett nej). Då kommittén avvisar kommissionens förslag får kommissionen lägga fram motsvarande förslag för rådet, som har tre månader på sig att fatta beslut med kvalificerad majoritet samt att informera parlamentet. Kommissionen lade fram sitt förslag till rådet den 5 november.

Sveriges nej-röst grundade sig i uppfattningen att livsmedel ska produceras med en god hygien i varje länk i livsmedelskedjan. Att risker ska hanteras och elimineras under processens gång är en grundläggande princip i EU:s livsmedelslagstiftning, vilken har gjorts mycket tydlig i hygienpaketet som trädde kraft 2006 samt i EU:s livsmedelslag. Detta har även sedan länge varit en grundläggande princip i den svenska

lagstiftningen och inom det svenska jordbruket. Att acceptera kemisk ytrensning av slutprodukten som ett sätt att nå säkra livsmedel vore ett betydande steg tillbaka i utvecklingen. I Sverige finns även en stark konsumentopinion mot den här typen av åtgärder.

Skr. 2008/09:85

Bilaga 3

Vid rådsrådet röstade 26 av medlemsstaterna emot förslaget, en medlemsstat lade ner sin röst.

Abchazien	54	Civilrättsligt samarbete	90
ACTA	160	Civilskydd	118
Afghanistan	72	Colombia	70
Afrikas horn	63	Demokratiska republiken Kongo	67
Afrikastrategin	36, 63	Diskriminering	133
Aid for Trade	43	Djurhälsa	209
Albanien	56	Djurskydd	209
Alkoholstrategi	136	Doha	43
Animaliska biprodukter	210	Driftskompatibiliteten	184
Antibiotikaresistens	136	EFTA-länderna	51
Antidumpning	45	EG-domstolen	252
Arbetsmiljö	127	Ekologisk produktion	206
Arbetsmiljödirektivet	127	Ekonomisk åtgärdsplan	29
Arbetsrätt	124	Ekonomiska och finansiella frågor	74
Arbetstidsdirektiv	127	Ekonomiska partnerskapsavtalen	44
Argentina	69	Elektromagnetiska fält	128
Arkitektur	244	Elektronisk kommunikation	191
Armenien	54, 55	Elektroniska pengar	154
Arresteringsordern	94	Elfenbenskusten	66
Asien	70	Energi	196
Associationsrätt	142	ENISA	193
Asyl	110	ENP	54
Athena-mekanismen	34	Erasmus Mundus	238
Avfall	235	Eritrea	65
Avfallsdirektivet	235	Etiopien	65
Avtalsförpliktelser	93	Ett Europa för medborgarna	247
Avtalsrätt	92	EU:s budget	25, 82
Azerbajdzjan	54, 55	EU:s långtidsbudget	26
Bangladesh	72	EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi	27
Bankmarknaden	153	EU-medel	84
Barnens rättigheter	48	Eurojust	103
Begränsningsdirektivet	236	Euron	76
Bekämpningsmedel	207	Europaparlamentet	251
Bemanningsföretag	124	Europarådet	37
Betesmark	205	Europeana	246
Bevisinhämtningsorder	100	Europeisk järnvägsbyrå	185
Biologisk mångfald	232	Europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet	55
Blomman	222	Europeiska investeringsbanken	254
Blåtunga	209	Europeiska investeringsfonden	254
Bolagsskattebas	77	Europeiska revisionsrätten	253
Bosnien-Hercegovina	57	Europeiska rådet	18
Brasilien	69	Europeiska utvecklingsfonden	49
Brottsofferfrågor	97	Europeiskt teknologinstitut	172
Bulgarien	22	Europol	107
Burma	73	Eurovinjett	183
Byggprodukter	147	EU-språkvården	257
Cancer	137	Faktapromemorior	18
CARS 21	167	Fartygsföreningar	106
Cartagenaprotokollet	233	Finalitydirektivet	152
Centralasien	55		
Chile	69		
Cirkulär migration	117		

Finansiella tjänster	79
Finansiella turbulensen	74
Fiskerifonden	215
Fiskerikontrollen	214
Fiskeripolitiken	212
Flaggstatsbyråden	187
Flexicurity	122
Flygplatsavgifter	189
Flygsäkerhetsbyrå	190
FN	32
Foder	212
Folkhälsa	134
Fondföretag	153
Formskydd	158
Forskning	172
Fredsfrämjande insatser	34
Fri rörlighet för finansiella tjänster	151
Fri rörlighet för tjänster och kapital	149
Fri rörlighet för varor	143
Frihandelsavtal	44
Frihetsberövande påföljder	101
Företagsbeskattning	77
Företagsråd	125
Förmedlemskapsstödet IPA	59
Förnybar energi	197
Försäkringsmarknaden	151
Försörjningstrygghet	198
Galileo	179
Gaza	60
Gemenskapspatent	157
Genomförande av EG-direktiv	249
Georgien	54, 55
Global utvecklingsaktör	46
Globaliseringsfonden	123
GMO	233
Grundläggande rättigheter	88
Grundläggande rättigheter och medborgarskap	89
Gränskontroll	109
Gränsöverskridande betalningar	154
Grönare transporter	180
Guinea	66
Guinea-Bissau	67
Gårdsstöd	205
Haagprogrammet	30
Hamnstatskontroller	186
Handelspolitiken	42
Harmonisering	144
Havspolitik	188
Hormoner till djur	211
Humanitärt bistånd	50
Hållbar konsumtion	163
Hållbar konsumtion och produktion	221
Hälsokontrollen	202
Hälsostrategin	134
Idrotten	248
Immateriell rätt	156
Indien	71
Industriutsläpp	231
Informationsbyte	96
Informationssamhället	191
Innovation och forskning	170
Innovationsstrategi	170
Inre marknaden	141
Insättningsgarantidirektivet	155
Integration av tredjelandsmedborgare	117
Integrationsfonden	118
Integrerade riktlinjer	28
Internationell roaming	192
Internationella brottmåls- domstolen	37
Internet	194
INTERREG	176
Invandringspolitik	111
Irak	61
Iran	61
Israel	59
IT och energieffektivisering	195
IT-brottslighet	96
Japan	71
Jordbruk	202
Jordbrukspolitiken	202
Jämställdhet	130
Jämställdhetsinstitutet	132
Jämställdhetspakten	131
Järnvägspaketet	184
Järnvägssäkerhetsdirektivet	185
Kapitaltäckningsdirektivet	155
Katastrofer	119
Kemikalier	147
Kemikalier	235
Kina	70
Klassificeringssällskap	187
Klimat- och energipaketet	224
Klimatförändringar	222
Kluster	172
Koldioxid	227
Kollektiva provningsmöjlig- heter	169
Kommissionen	249
Konkurrens	164
Konkurrenskraftsfrågor	141
Konsumentkreditdirektiv	168
Konsumentpolitik	167
Kosmetika	140
Kosovo	57
Kreativt innehåll	247
Krigsmateriel	40

Kriminalregister	101	Nedmontering av fartyg	235	Skr. 2008/09:85
Kris- och katastrofberedskap	42	Nedrustning och icke-spridning	39	Sakregister
Kritisk infrastruktur	119	Nigeria	66	
Kroatien	23	Nordkorea	71	
Kuba	70	Nordliga dimensionen	51	
Kultur	243, 245	Näringspolitik	161	
Kulturarvsmärkning	245	Offentlig upphandling	148	
Kvalifikationer	239	Olaglig invandring	115	
Kvicksilver	236	Organiserad brottslighet	93, 105	
Kycklingar	216	OSSE	37	
Kärnsäkerhet	199	Pakistan	71	
Laglig migration	114	Palestinierna	59	
Landsbygdsutveckling	206	Passageraruppgifter	95	
Landtransporter	181	Patentdomstol	157	
Lavalmålet	126	Patientörlighetsdirektivet	137	
Leksaker	168	Patientsäkerhet	138	
Liberia	66	Personalpolitik	256	
Libyen	61	Pionjärmarknadsinitiativet	171	
Likabehandling	133	Piratkopiering	159	
Lissabonfördraget	24	Polissamarbete	93	
Lissabonstrategin	27	Prioriterade ämnen	234	
Livslångt lärande	239	Produkter med dubbla användningsområden	41	
Livsmedel	215	Progress	130	
Livsmedelsinformation	218	Punktskatter	80	
Livsmedelskrisen	48	Radiofrekvenser	193	
Ljubljana-processen	173	Rasism	105	
Luftfart	189	Redares skadeståndsansvar	187	
Luftföreningar	230	Redovisning	143	
Lufttrummet	189	Regelförenkling	163	
Läkemedel	139	Regional- och strukturpolitik	174	
Lätta vapen	39	Regionkommittén	253	
Makedonien	58	Revision	143	
Mano River	66	Revisionsrätten	85	
Marknadsordningarna	204	Riskkapitalfonder	162	
Markskydd	235	Rom I	93	
Massförstörelsevapen	39	Rom III	92	
Materiell straffrätt	104	Rumänien	22	
Mauretanium	67	Rymdpolitiken	172	
Mediekompetens	245	Ryssland	53, 54, 55	
Meritöverföring	240	Rättsliga och inrikes frågor	88	
Mervärdesskatt	78	Sammanhållningspolitik	176	
Mexiko	70	Samordning av de sociala trygghetssystemen	128	
Migrationspolitiken	111	Samråd	18	
Mikrokrediter	162	Samstämmighet	49	
Miljö	220	Sanktioner	41	
Miljöbrottslighet	106	Satellitnavigering	179	
Miljörevisionssystem	221	Schengen	108	
Ministerrådet	249	Serbien	58	
Mobila satellittjänster	192	SESAR	189	
Moldavien	54, 55	Sjömotorvägar	188	
Momsbedrägerier	79	Sjöolyckor	187	
Montenegro	58	Sjösäkerhetspaketet	186	
Mänskliga rättigheter	38	Sjötrafikövervakning	186	
Möten i Sverige	259	Skatter	76	
Narkotika	99			
Narkotikafrågor	135			

Skogsfrågor.....	208	Uganda	68	Skr. 2008/09:85
Skolfruktsprogrammet	204	Ukraina	53, 55	Sakregister
Skydd av barn	246	Underhållsbidrag	91	
Småföretagspolitik	161	Ung och aktiv	243	
Social delaktighet.....	129	Ungdomsfrågor.....	241	
Sociala agendan	124	Ungdomspakten.....	242	
Sociala dialogen	128	Union för Medelhavet.....	60	
Solvens II	151	Upphovsrätt	159	
SOLVIT	142	Upphovsrätt	156	
Somalia	65	Urban utveckling.....	178	
Sparanddirektivet	78	Utbildning	238	
Sprängämnessäkerhet.....	99	Utevarodomar	103	
Sri Lanka.....	72	Utflytningsbeskattning	77	
Stabilitets- och tillväxtpakten ...	75	Utrikes och säkerhetspolitik	32	
Standardisering	146	Utsläpp	228	
Statistik	86	Utsläppshandel	225	
Statsstöd.....	165	Utsläppsrätter för luftfarten	189	
Stockholmsprogrammet	30	Utstationeringsdirektivet	126	
Strategin i2010.....	194	Utvidgningen	22	
Strukturfondsprogrammen	174	Uzbekistan	55	
Strålskydd	199	Varumärken.....	158	
Sudan	63	Varumärkesförfalskning	159	
Sveriges avgift	84	Viseringsinformationssystemet	113	
Sveriges handlingsprogram.....	29	Vitryssland	54, 55	
Sveriges ordförandeskap.....	258	Vårdpersonal	138	
Sviktande situationer.....	50	Vägarbetsstidsdirektivet.....	183	
Sydafrika.....	68	Vägartrafiksäkerhet	181	
Sydossetien	54	Vägartransportpaketet.....	183	
Sysselsättningsriktlinjerna	121	Värdepappersmarknaden	152	
Säkerhets och försvars-		Världshandelsorganisationen.....	43	
politiken (ESFP)	33	Västafrika	66	
Säkerhetsdirektivet.....	152	Västerhavet.....	213	
Säkerhetsstrategin	32	Västra Balkan	56	
Sälprodukter.....	234	Växthusgaser	226	
Södra Kaukasien	54	Växtskyddsmedel	207	
Tchad	64	Yrkestrafik.....	183	
Territoriell sammanhållning.....	177	Yrkesutbildning	240	
Terrorism	98	Zimbabwe.....	68	
Thailand	72	Återtagandeavtal.....	114	
Tidsdelat boende.....	168	Återvändande	112	
Tjänstedirektivet	150	Åtgärdsplan	29	
Tobakskontroll	135	Åktenskapsskillnad.....	92	
Tobaksskatt	81	Ömsesidigt erkännande	145	
Trafikförseelser.....	182	Öppenhet och insyn	255	
Transplantation	140	Östersjön	213	
Transporter.....	179	Östersjöstrategin.....	178	
Tredje inre marknads paketet	196	Övergripande utvecklingen i EU	14	
TSE-förordningen	211	Överläggningar.....	18	
Tullförfaranden	144	Översynen av EU:s budget	25	
Tullsamarbete.....	107	Överträdelseärenden	250	
Turism.....	170	Övervakningsorder	102	

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 2009

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Odell, Ask, Husmark Pehrsson, Larsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Littorin, Borg, Malmström, Sabuni, Billström, Tolgfors

Föredragande: statsrådet Malmström

Regeringen beslutar skrivelse 2008/09:85 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2008